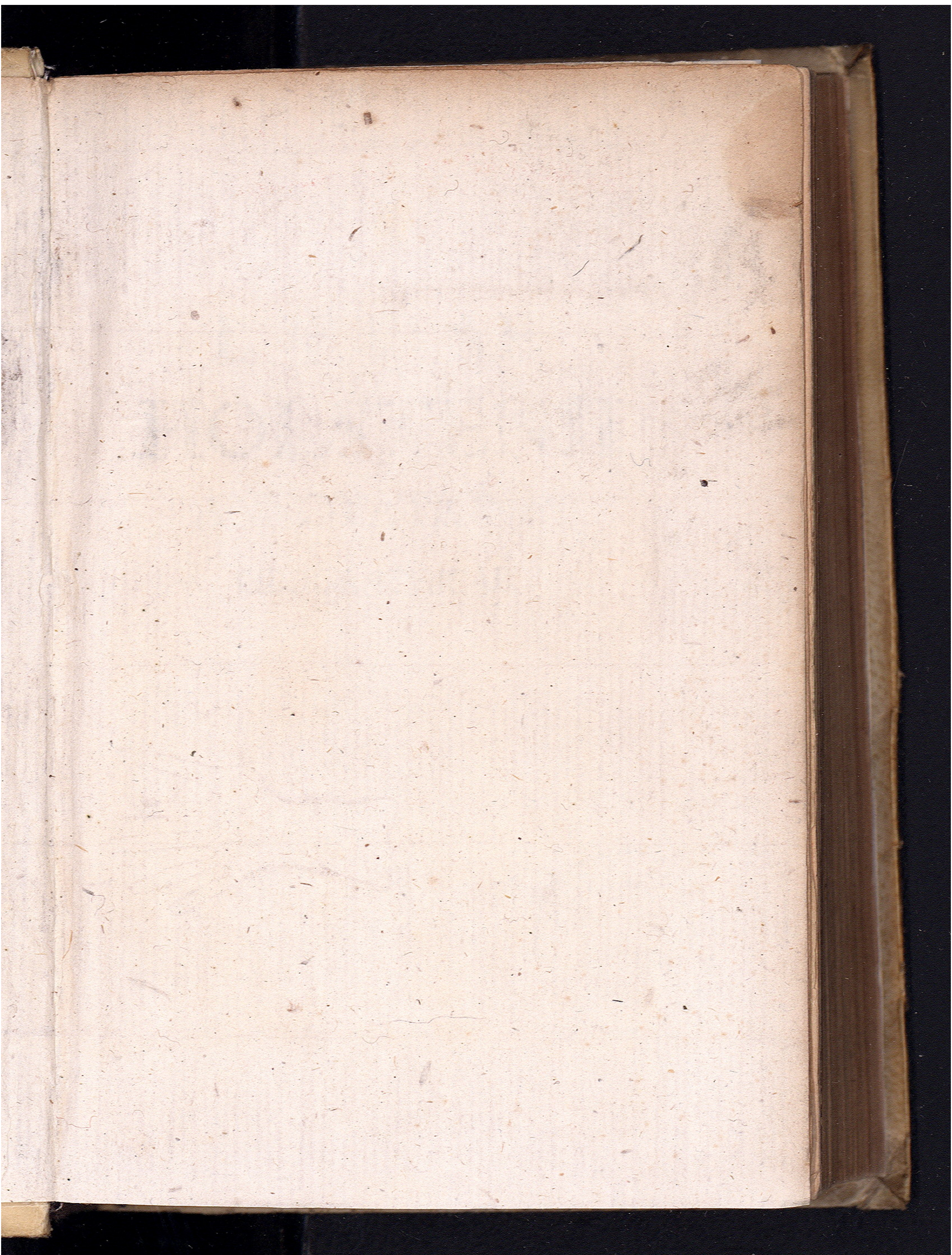
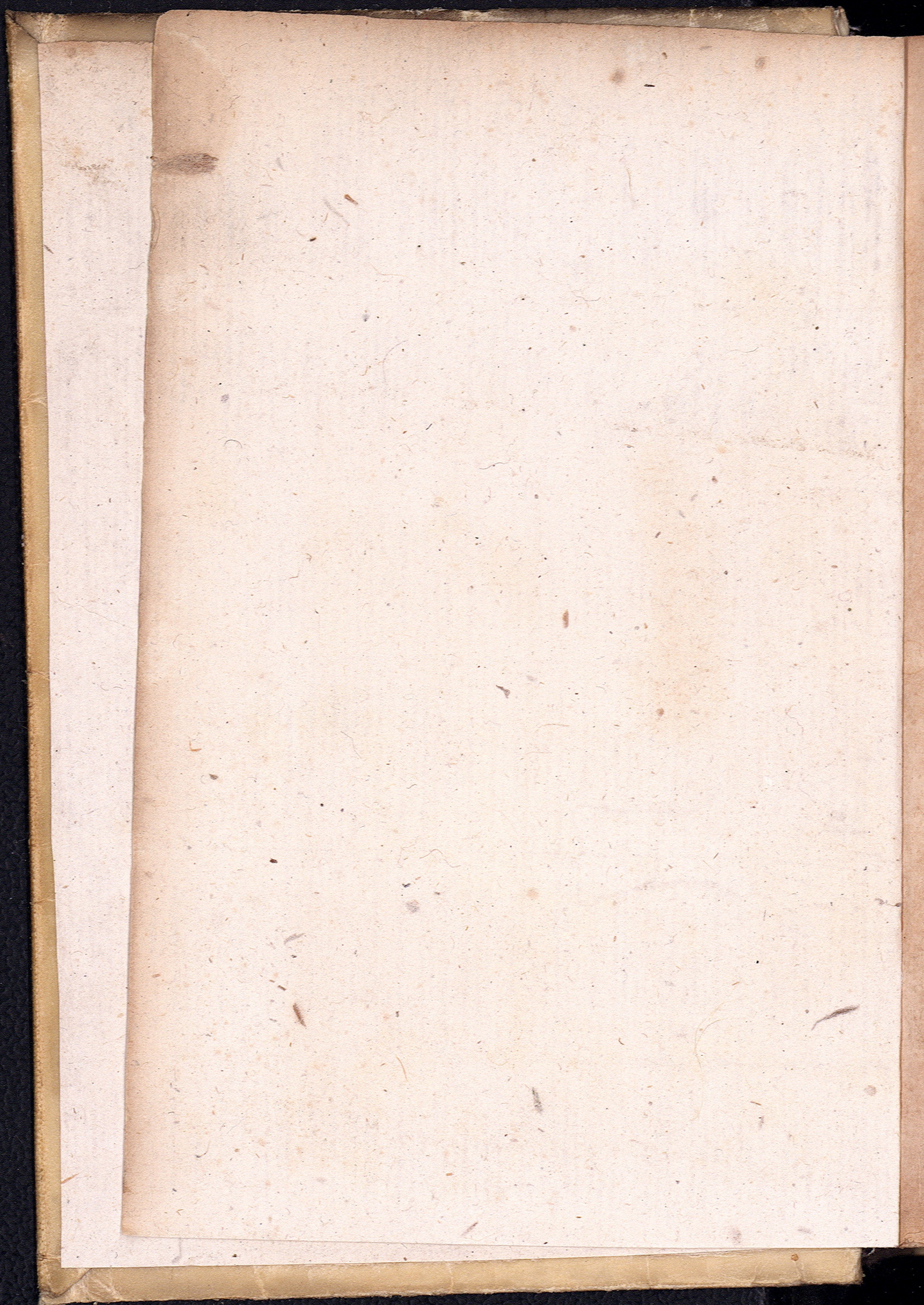
I. Holstenii
Annotation.
Geographica

LVCAE HOLSTENII ANNOTATIONES GEOGRAPHICAE.

LVCAE HOLSTENII

ANNOTATIONES IN GEOGRAPHIAM SACRAM CAROLI à S. PAVLO; ITALIAM ANTIQVAM CLVVERII; ET THESAVRVM GEOGRAPHICVM ORTELII:

Quibus accedit DISSERTATIO duplex de Sacramento Confirmationis apud Græcos.

ROMAE, Typis Iacobi Dragondelli. 1666.

Superiorum permissu

Ex Dono Em.mi ac Rev.mi Cardinalis Francisci Barberini.

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiss. Pat. Mag. Sac. Pal. Apost.

M. Card. Ginettus Vicarius

Imprimatur.

Fr. Hyacintus Libellus Sac. Pal. Apost. Magister.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D.

CAROLO EPISCOPO OSTIENSI S. R. E. CARD. MEDICEO SAC. COLLEGII DECANO

FRANCISCVS BARBERINVS S.R.E. CARD. VICECANCELL.

Felicitatem.

VCAS Holstenius vir eruditionis, nostro, & futuris seculis memorandæ, per hanc sibi aditum facilem compararauerat ad fauorem Vestræ Serenissimæ *gentis; quæ sicut olim ad Arnum, & Apenninum de Græciæ collibus fontibusque exules Italia Musas reuocauit, excepitque quam splendidè; ità quod nunc eadem vnà cum Geographicis cæ-*

terisque Mathematicis disciplinis insigni liberalitate foueantur, gloriam esse Mediceam omnibus liquet. Quamobrem præclara hæc Holsteniani ingenij monumenta, quæ affecta magis, quàm perfecta, velut auri massam impolitam Auctor morte præuentus meæ diligentiæ commendauerat, euulgaturus bono publico, sub Tuæ *purpuræ Serenissimam vmbram collocanda censui*, Eminentissime Domine. *Siquidem & inter Etruriæ Principes, & inter Vaticani Senatores non minùs ætatis, ac senij venerandi prærogatiua, quàm virtutis enites maiestate, ac patrocinio artium laudatarum. Accedit quod ego quoque incomparabilem* Tuam *humanitatem ab ipsa iuuentute prægustare cœpi, quando post confecta studiorum curricula, lauream patrio*

more

more Pisis excipienti præsentia, & auspicio adesse benignissimo voluisti. Vnde factum, vt qui Vester erã sorte nascendi, rursus Vester euaserim beneficiјs, queis me deinceps, magis, atque magis cumulasti. Hoc itaque Tibi *munusculum, simulque meæ grandis obseruantiæ testimonium dico, quæsoque D. O. M. vt* Eminentiam Tuam *diutissimè seruet incolumem.*

D. O. M
Lucæ. Holstenio. Saxoni. Hamburgensi. qui. clarus. in. Gallijs
Romæ. clarior. gentium, omnium, aetatumq. historias. et. Ecclesiæ. res
mente. complexus. diuersis. regionib. peragratis. diuersos. earum. fines
et. nomina. probe. tenuit. uarias. quoque. linguas. præter. Græcam.
Latinamq. quarum. Scriptorib. plurimum. lucis. attulit. antiquam.
philosophiam. calluit. ab Vrbano VIII. Canonicatu. Basilic. Vatic.
ab Innocentio X. præfectura. Bibliothecæ. ornatus. ab. Alexandro VII.
Sapienter. unus. electus. ut. occurreret. Suecorum. Gothorumq. Reginæ.
incomparabili. quæ. miram. in. tanto. Viro. summi. ingenij. Sum-
meq. modestiæ. coniunctionem. suspexit; et. prædicauit. Vitæ. Deni-
que. laudatissimæ, et. illustrium. operum. cursu. interrupto. eximi-
us. patriæ. Germaniæ. amator. propugnatorq. religionis. Catholicæ.
obijt. IV. Non. Febr. An. M.D.C.L.X.I. Franc. Barberinus. Card.
S.R.E.V.C. Heres. ex. asse. Amico. optimo. p
Romæ ad S. Mariæ de Anima.

ANNOTATIONES
IN
GEOGRAPHIAM SACRAM
CAROLI à S. PAVLO.

L

C

P

nif

dic

ten

S. I

no

inc

Lu

Ha

LVCAE HOLSTENII
In Geographiam sacram
CAROLI A S. PAVLO
ABBATIS FVLIENSIS
ANNOTATIONES
DE
PATRIARCHATV ROMANO.

Ag. 19. n. 14. *De Illyrico.*] Patriarchæ Romani iurisdictio absoluta in universum Illyricum multis Epistolarum documentis probatur in Concilio Romano Bonifatij Papæ II.

Pag. 20. n. 15. *Sed difficultas.*] Thraciæ diœcesis semper ad Heracleensem Primatem pertinuit.

Pag. 35. n. 8. *Alia Patriarchalis Ecclesia S. Petri &c.*] Hosce Cardinales a Stephano IV. institutos fuisse docet nos Auctor incertus de Vitis Pontificum, qui malè Luitprandus vocatur, circa ann. Christi 770.

Pag. 37. n. 9. *In hoc Notitia illa deficit &c. Hanc ante 500. annos factam esse arbitror.*]

Hoc verissimum est: nam Notitia hæc annum MCC. antiquitate non excedit; quod facilè ostendi potest ex Episcopatibus tum recens suppressis, vel unitis, vel recens institutis.

Pag. sequenti. *Concilia ex Provincia convocare.*] Hinc Capuano ius metropoliticum adstruendum esset: nam Liberius Papa in Epistola quadam apud Hilarium de Synodis ad Vincentium scribit: *Dignaberis convenire Episcopos cunctos Campaniæ, & hæc illis insinuare. Ex ipsorum numero una cum Epistola vestra* &c.

Pag. 41. n. 10. *Hac Provinciarum suarum denominatione solos* &c.] Sed Aquileia etiam Italiæ isthìc attribuitur & Verona.

Pag. 46. n. 13. *Mons, qui vocatur Aetna, in quo, si qua fides, divinitas est.*] Θεῖον Sulphur.

Pag. 48. *Sed & dicam, id muneris eumdem Gregorium Ioanni Syracusano dedisse.*] Ioannem Syracusanum Siciliæ Primatem vocat expresè S. Gregorius lib. 7. Indict. 2. epist. 61. ubi dolet aliquos Episcopos Siciliæ sine Primatis sui Epistolis ad Comitatum profectos fuisse, quem & Vicarium suum fuisse ostendit.

Pag. 49. n. 14. *Sed & Calaritanum.*] Calaritano autem Metropolitæ Sardiniæ sex

Epi-

Epiſcopos ſubiectos fuiſſe apparet ex S. Gregorio M. lib. 7 Indict. 2. epiſt. 8. puto in ipſa illa Inſula. Nam Baleares ad Hiſpaniæ, vel potius Africę regimen Eccleſiaſticum tempore Gregorij pertinuiſſe apparet ex epiſt. 54. lib. 11. ubi de Capricanæ Inſulæ Monachis, non ad Vitalem Defenſorem Calaritanum, ſed ad Ioannem Defenſorem in Hiſpaniam miſſum ſcribit. Confer epiſt. 52. 53. 54. & 55. Cæterùm iura Metropolitica Calaritani Primatis egregiè deſcribit & confirmat S. Gregorius ſupradicta epiſtola 8. lib. 7. Indict. 2. ut Suffraganei diem Paſchæ ab eo requirant, & ne ſine eius licentia, & formata trans mare proficiſcantur, eamque antiquam iſtarum Eccleſiarum conſuetudinem vocat, & indictam Epiſcopis ſuffraganeis regulam.

Ibid. lin. 17. *Occupatæ fuerunt.*] Tempore S. Gregorij M. Sardinia adhuc ſub Præfecto Africæ per Africanos Iudices adminiſtrabatur, ut oſtendit epiſt. 1. lib. 9. & ep. 38. lib. 8. Ideoque de oppreſſionibus Eccleſiæ Turritanę ſcribit ad Patricium & Exarchum Africæ lib. 1. epiſt. 59.

Paulò poſt lin. 25. *Inter eas Lyſitanam.*] Lyſitana, vel potius Liſſitana Eccleſia non fuit Italiæ, ſed oppoſita oræ Prævalitanæ in Illyrico; olim Liſſus, nunc *Aleſſio*, de

quo notavi infra pag. 210. Neque verum est, quod ait S. Gregorium Lissitanam Ecclesiam uniisse Scyllacensi. Quomodo enim uniri poterant Ecclesiæ interfuso Adriatico mari separatæ? Sed Ioannem Lissitanæ Ecclesiæ desolatæ Episcopum ad Scyllatinam transtulit. Episcopos autem transferre ab una Ecclesia ad aliam, non est unire Ecclesias.

PROVINCIA ROMANA.

PAg. 50. *Portus Augusti &c. Costus.*] Castus rectè vocatur in subscriptione Synodi Palmaris. In ms. Vat.

Sylva Candida &c. Adeodatus &c. subsc. Conc. &c. sub Symmacho] Valentinus adfuit Vigilio Papæ Theodorum Cæsariensem excommunicanti Constantinopoli anno DLI. eiusque Vigilius in constituto illo meminit &c.

Aqua viva] fuit in via Flaminia veteri sub monte Soracte inter Arinianum, & Civitatem Castellanam, paulò ultra diversorium Stabiæ, ubi nunc Ecclesia extat S. Mariæ de Aqua viva. Prope est fons uberrimus, qui nomen loco dedit. Hic fuit Carpenatum Episcopatus. Paulo post. *Paulinus subscripsit &c. & Benignus*] leg. Bonifacius &c.

Phalaris Phalero Phaleri] Episcopatus hic translatus ad veterem Faliscorum civitatem, quæ vulgò Civitas Castellana dicitur &c. Carosus Falaritanus Romano sub Martino I. Papa.

Ferentium &c.] Ferentum. Adrianus Ferentinatis Ecclesiæ Episcopus interfuit Concilio Leonis IV. Bassus Ferentij Episcopus fuit; Maximinus Ferentini. Basso successit Innocentius, qui subscripsit Synodo Romanæ tertiæ sub Symmacho. De S. Bonifatio Ferentij Episcopo agit Gregor. M. Dialog. lib. 1. cap 9. Servus Dei Ferentensis Synodo Palmari sub Symmacho, in m.s. Vatic.

Polymartium &c. *Bonitus* &c. *subscripsit Concilio Lateranensi*.] In editione Binij Ferentinas legitur, & mox repetitur idem Ferentis Polimartanus, ut pro duabus Ecclesijs distinctis subscripserit. & sic sæpius. Maiorinus Polimartij Episcopus in Concilio Rom. I. Gregorij II. Agathus Polimartiensis Episcopus interfuit Concilio Romano Eugenij II. anno Christi 826. Et post eum Georgius subscripsit Concilio Romano Leonis IV. anno Christi 853. & ante hos Ioannes Concilio Romano sub Zacharia Papa anno Christi 742.

Hortanum &c.] Iulianus Hortanus Episcopus in Concilio Romano sub Martino

Primo, ubi malè Hoſtanus legitur.

Pag. 51. *Blera* &c.] Firminus Lateranenſi ſub Martino.

Sutrium &c.] Barbatus Romano ſub Martino I. Papa.

Tarquinij &c. *vulgò Tarquera.*] *Tarquina* &c. Epiſcopatus hic Cornetum translatus, ut & Graviſcanus.

Salpis] Vitio creatus Epiſcopatus, ideoque expungendus. *Palladius* &c.] Fuit hic Sæpinas Epiſcopus in Samnio, de quo infra pag. 58.

Balneum &c.] Alifredus interfuit Concilio Romano Eugenij II.

Vrbs vetus &c. *D. Gregor. ſcripſit*] ep. 12. lib. 1. Ioanni Epiſcopo de Vrbe veteri. & lib. 2. epiſt. 5. ut & epiſt. 27. &c.

Cluſium &c. *vulgò Cluſa* &c.] *Chiuſi* &c. Eccleſius apud Gregorium M. lib. 8. ep. 46. & lib. 10. ep. 53.

Cortona. Ptol. ibid. hodie nomen retinet] Iordanes eius Epiſcopus legitur in ſententia Vigilij Papę contra Theodorum Cæſarienſem lata; Baron. ad ann. 551. Ioannem vocat errore potiùs quàm meliorum Codicum auctoritate.

Volſinium &c.] Agnellus Synodo Romanæ ſub Agathone.

Centumcellæ &c. & *Cincellæ*] Hoc falſum: Nam

Nam Cincellæ vocatur nova illa civitas à Leone IV. ædificata, qua paulò post deserta incolæ ad veterem Centumcellarum civitatem redierunt, cui comparatione novi illius Leoniani oppidi Civitatis veteris appellatio hæsit.

Gravisca &c.] Graviscæ vestigia paulò infra Cornetum ad mare apparent. *Mont'alto* autem Forum Aurelij fuisse certissimum est.

* VOLSCÆ. sive Vulci Ptolomæo, alijsque Tusciæ civitas, vnde Bulcentina Ecclesia S. Gregorio M. lib. 3. Dialog. c. 17. in partibus Aureliæ: ubi malè editi Codices, Buxentinæ legunt, fuit ad dextrum latus Floræ amnis, ubi nunc *Il piano de Volci*. aquæ ductus eius pars vulgo, *Il ponte della Badia*. S. Gregorius dicto loco Quadragesimum Bulcentinæ Ecclesiæ Subdiaconum commemorat; unde Episcopalem fuisse colligo. Buxentina autem Ecclesia infra pag. 61. in Lucaniæ provincia recensetur.

Pag. 52. *Luca Ptol. lib. 3. c. 1. hodie nomen retinet*] Maximus à Tuscia de Luca subscripsit Synodo Sardicensi.

Forum Claudij &c. *vulgo Tofa, Tolfa*] Falsum. *Oriolo* nunc in eius vestigijs conspicitur [*Colonius*] Colonicus in ms. optimo.

Luna &c.] Verecundus adfuit Constan-

tinopoli Vigilio Papę, ut apparet in sententia eius contra Theodorum Cæsariensem.

Fesulæ hodie Fiezoli] *Fiesoli*.

Cornetum &c.] Hæc civitas conflata est ex Tarquinijs & Gravisca.] *hanc sedem* &c. *Gravisca*] e contra.

Vittonium vulgo Bittona] *Bettona*.

VMBRIA.

MEvania] Vivaniensis Ecclesia apud S. Gregorium Magnum scribitur lib.1.ep.78. & lib.7.ep.75. ubi eius Visitationem Spoletino Episcopo iniungit.

Tifernum Tiberinum &c.] Marius Tiferninus Concilio Rom. sub Symmacho. & in alio sub eodem Symmacho. Innocentius Tifernatium Tiberinorum. Vnde crediderim potius Tiferni Metaurensis Episcopum fuisse Marium, vel etiam Triferni in Samnio: nam in Conciliorum Tomis scribitur Triferninus.

Trebia &c.] Laurentius sub Symmacho.

Pag. 53. *Spoletum* &c. *Epiphanius*] Hunc Epiphanium antiquissimæ membranę Spellaten. Episcopum vocant &c. Cęcilianus sub Liberio in fragment. S. Hilarij. Chrysanthus apud S. Gregorium M. lib. 11. ep. 43.

Forum novum &c. *inter Forum Flaminij &* Spo-

Spoletum] Hoc falſiſſimum eſt: nam ſita eſt in Sabinis eodem loco, ubi nunc oppido deleto Eccleſia Epiſcopalis ſupereſt vulgo *Veſcovio* dicta.

Forum Flaminij &c.] Decentius Concilio Romano ſub Agathone Papa.

Camerinum &c.] ms. Vatic. optimus legit Cameritanus.

Hiſpellum &c.] Venerius Spellenſis ſubſcripſit Synodo Palmari ſub Symmacho in ms. Vatic. Epiphanium eius Epiſcopum fuiſſe teſtantur membranæ veteres, quem Spoletanum Epiſcopum faciunt Codices editi Conciliorum.

* TADINVM. Laurentius Tadinatis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſit Synodo Romanæ Symmachi Papæ, & apud Gregorium M. lib.7. Indict.2. ep.89. & 90. Tadinatis Eccleſiæ vacantis viſitatio committitur Epiſcopo Eugubino. Eius veſtigia viſuntur in via Flaminia prope Gualdum ultra Nuceriam in ſummo Apennino. Hoc tempore Nucerinæ coniuncta eſt.

CAMPANIA.

TRes *Tabernæ* &c. *vulgo Ciſterna*] Hoc falſum: Nam trium Tabernarum veſtigia haud procul inde in ipſa via Appia con-

conſpiciuntur &c. S. Gregorius Magnus hanc Eccleſiam deſolatam Velitrenſi coniunxit.

Tarracina. vulgo Tarracina] *Terracina*.

Ferentinum &c. *vulgo Firentino*. *Baſſus*] Baſſus hic Ferenti in Tuſcia Epiſcopus fuit, ſive Ferentinas. Maximinus autem Ferentinenſis: ſed in ms. antiquiſs. ſcribitur Baſſus Ferentini novi; Maximinus autem Ferentienſis.

* ALETRIVM. Straboni & alijs, vulgo *Alatri*. Paſchaſij Aletrini Epiſcopi meminit Vigilius Papa in excommunicatione Theodori Cæſarienſis, quæ epiſtolæ 6. ſubiungitur. Saturninus adfuit Concilio Romano ſub Agathone Papa. Vitalis Concilio Romano ſub Gregorio II. ſubſcripſit.

* VERVLAE. Frontino & alijs. vulgo *Veroli*.

* LAVICI.

Pag. 54. *Gabij &c. hodie Gallicano*] Falſum &c. Martinus ſubſcripſit conſtituto S. Gregorij Magni.

Signia &c. Iuſtus 3. & 4. ſub eodem] Iulianus fuit Conſtantinopoli, cùm Vigilius Papa ſententiam excommunicationis ferret in Theodorum Cæſarienſem, vbi nomen eius legitur. Gaudioſus Synodo Romanæ ſub Agathone.

Subau-

Subaugusta &c. *Augusta Helena dicebatur*] Vestigia extãt ad Turrim Pignataram vulgo dictam, ubi Ecclesia fuit sanctorum Petri & Marcellini. Ibidemque condita fuit Helena Augusta mater Constantini Magni.

Fundi &c.] Agnello scribit Gregorius Magnus.

Formiæ &c. *Adeodatus* &c.] Et alius hoc nomine sub Agathone Papa in sexta Synodo Constantinopolitana Act. 4. Alvinus apud S. Gregor. M. lib. 7. Ind. 2. epist. 11.

Salernum &c. *Asterius*. &c.] Ad eundem Asterium extat Rescriptum Pelagii Papæ I. in Collect. Can. Cardin. Deusdedit lib. 3. c. 108.

Surrentum &c.] Amandus apud S. Gregorium M. Ioann. Diac. lib. 3. cap. 12.

Stabiæ &c.] Iubentinus Concilio Lateranensi sub Martino.

Neapolis &c.] Fortunatus Neapolis Campaniæ, ad quem scripsere Episcopi hæretici conciliabuli Sardicensis in fragm. S. Hilarij. Calepodius Episcopus Neapolitanus Legatus S. R. E. subscripsit Concilio Sardicensi. Viventius Episcopus Neapolitanus in Rescripto Pelagij I. in Collect. Can. Card. Deusdedit lib. 3. cap. 113.

Puteoli &c.] Geminus Puteolanus in Rescripto Pelagij Papæ I. Florentius in Rescripto

ſcripto Gratiani apud Baronium anno 381. n. 2.

Miſenum &c.] Conſtantius Miſenus in Reſcripto Pelagij I.

Cumæ &c.] Barbatus Lateranenſi ſub Martino. S. Gregor. M. Cumanam Eccleſiam univit cum Miſenate, ut docet eius epiſtola.

Pag. 55. *Aſtella* &c. *Felix ſub Symmacho* &c.] Euſebius Lateranenſi ſub Martino &c.

* LITERNVM. Aprilis Liternenſis Epiſcopus adfuit Synodo Palmari ſub Symmacho.

Vulturnum &c.] Vulternæ Eccleſiæ Epiſcopo deſtitutæ meminit ſanctus Gregorius lib. 7. Indict. 2. ep. 30. & 31. & ante eum Pelagius Papa I. in Reſcripto ad aliquot Campaniæ Epiſcopos eiuſdem Vulturninæ Eccleſiæ meminit, quæ & Vici-feniculenſis dicebatur.

Sora &c.] Latij. Ioannes in Reſcripto Gelaſij Papæ in collect. can.

Aquinum &c.] Latij.

Caſinum &c.] pertinebat ad Latium.

Teanum &c. *Quintus* &c.] Hunc infra ſui oblitus, ut Teatinum Epiſcopum reponit pag. 58.

Calenū &c. *vulgo Carinola.*] Potiùs Cales, quæ nunc *Calvi*. Viticanus Caleníenſis Epiſco-

Epiſcopus ſubſcripſit Synodo Palmari ſub Symmacho.

Nola &c. nunc quoque Nola dicitur] Paulinus celebris eius Epiſcopus.

Atina] pertinet ad Latium.

PICENVM ANNONARIVM.

A *Riminum* &c.] Stephanus legitur in Vigilij Papæ ſententia contra Theodorum Cæſarienſem.

Pag. 56. *Tifernum*] Vide quæ ſupra pag. 52. notavi ad Tifernum Tiberinum.

Forum Semproniȷ &c. *vulgo Foſſembruno*] Paulinum pſeudoepiſcopum Foroſempro-niatem ad ſe perduci poſtulat Gelaſius Papa à Ioanne Magiſtro militum apud Anſelmum lib. 6. cap. 195.

Callium &c. *Cagli*.] Concilio Ariminenſi adfuit Grecianus Epiſcopus à Calle in fragm. ſancti Hilarij in fine.

PICENVM SVBVRBICARIVM.

I*Nteramnia*] Aprutium iam olim dicta; cui Opportunum Epiſcopum conſtituendum ſcribit Gregorius M. lib. 10. epiſt. 13. in veteri ms. Arnobij apud Cardinalem Barberinum Abruptienſis Eccleſia vocatur;

ſed

ſed nomen illud à Prætutijs detortum exiſtimo.

* TRVENTVM, ſive Truentina civitas, Mela, Plinius, & alij. Vitalis eius Epiſcopus miſſus à Felice III. Papa ad Acacium Conſtantinopolitanum Patriarcham.

* AVFINA, ſive AVFINIA Plinio, Veſtinorum civitas, vulgo *Ofena*. Gaudentium Aufinienſis Eccleſiæ Epiſcopum commemorat Simplicius PP. epiſt. 2.

* VRBS-SALVIA. Piceni civitas, vulgo *Vrbiſaglia*. Lampadius Epiſcopus Vrbis Salvienſis ſubſcripſit Concilio Romano I. ſub Symmacho.

* PAVSOLA. Claudius Epiſcopus Pauſolanus ſubſcripſit Concilio Romano ſub Hilario Papa.

* FALERONIA. Plinio & Hygino, nunc *Faleroni*. Epiſcopi Falerionenſis Vrbis Eccleſiæ ſuæ bona diſſipantis ſine nomine meminit Reſcriptum Gelaſij Papę in collect. canon. Card. Deusdedit lib. 3. cap. 96. de quo conqueſtus fuerat Ioannes eiuſdem Eccleſiæ Archidiaconus. Meminit etiam deceſſoris Epiſcopi eius itidem ſine nomine, qui prædium paternum in alimoniam Clericorum reliquerat.

Firmum &c.] Paſſivus apud S. Gregorium Magnum lib. 10. epiſt. 13.

Tolen-

Tolentinum] Tollentinum.

Matelica &c.] Florentius fuit Constantinopoli cum Vigilio Papa, ut testatur eius sententia in Theodorum Cæsariensem.

Pag. 57. *Cingulum* &c. *Iulianus* &c.] Ad eundem extat Rescriptum Pelagij Papæ I. in collect. can. Deusdedit lib. 3. cap. 109.

Potentia &c. *vulgo Porto di S. Elpidio*] falsum. Vestigia eius vidi haud procul à Portu Ricanatico.] *Faustinus* &c. *Concilio Carthaginensi*] xvij. &c. Amantius Potentinus adfuit Synodo Palmari sub Symmacho.

Numana &c.] Romulus Numanatensis Episcopus commemoratur in sententia Vigilij Papæ contra Theodorum Cæsariensem. Baron. ad annum 551. malè Numentanensem scribit. Germanus Numanensis adfuit Concilio Romano Martini Papæ I.

VALERIA.

FIdene] Fidenæ.

Nomentum &c. *ex eius Episcopis*] Vrsus Episcopus commemoratur in epistola 7. S. Innocentij I. ubi Nomentana sive Feliciensis parochia appellatur.

Tibur &c.] Florentius Episcopus in ep. 7. Innocentij Papæ I.

Nursia

Nursia nunc Norza] *Norsia*.

Marsi &c. *vulgo Marsi*] Ioannes Marsicanus Episcopus legitur in sententia Vigilij Papę contra Theodorum Cæsariensem. Sedes fuit Marruvij, quæ & civitas Valeriæ.

Præneste &c.] pertinet ad Latium.

Amiternum &c.] Castorius Amiterninæ civitatis Episcopus apud D. Gregorium M. Dialog. lib. 1. cap. 1. sed locus malè corruptus ex Græca versione restituendus.

Lista] Lista etiam nunc nomen retinet *Monte di Lista* 3. m. p. Reate distans. Certissimum vero est eum locum nunquam habuisse Episcopum, cuius nulla, nisi apud unum Dionysium mentio extat, qui inter vetustissima Aboriginum oppida commemorat. Ea autem Dionysij tempore ferè omnia interierant. Lissitana autem Ecclesia, cui Ioannes præfuerat, in Lisso, in ora maris Adriatici oppido fuit. vide Notas infra pag. 77. hodie *Alesio* dicitur.

* PITINVM. Plinio & Antonino, cuius verus situs adhuc ignoratur, non longè fuit ab Amiterno, Romanus Episcopus Ecclesiæ Pitinatium adfuit Concilio Romano I. sub Symmacho, cui eius nomine subscripsit Valentinus Episcopus Amiterninus. Nomen & vestigia supersunt duobus paulo plus passuum millibus à civitate Aquila

in

in loco, qui vulgo dicitur *Torre di Pitino*.

Cures &c. probabile est eandem cum ea fuisse, quæ dicitur S. Anthimi.] Imo verissimum. Vide Ioannem Diaconum de vita S. Gregorij lib. 3. cap. 15. Dulcitius Episcopus S. Anthimi subscripsit Concilio Romano tertio sub Symmacho. Idem in Concilio I. sub eodem Symmacho vocatur absolutè Episcopus Sabinensis in subscriptionibus. Vulgo *S. Anthimo* dicitur, nobilis olim Abbatia, nunc diruta; reditus tamen amplos etiam nunc habet, distat ab Vrbe m. p. 22. vt habet Bedæ Martyrologium.

SAMNIVM.

Pag. 58. *Beneventum* &c. *hodie Benevento*] Ianuarius subscripsit Synodo Sardicensi.

Sæpinum &c.] Palladium quoque Sæpinatem Episcopum fuisse existimo, qui malè Salpinas vocatur in Concilio Romano Hilari Papæ: neque enim Salpini in Tuscia Suburbicaria hoc tempore nomen aut vestigia supererant: neque ad Salpas Apuliæ pertinet, de quibus notavi pag. sequenti. Inde enim Salpinus Episcopus dicitur.

Teatea, Teate &c. *Quintus*] Theanensis in libris excusis & mss. & sic supra pag. 55.

* ÆCLANVM Samnij, vel potiùs Campaniæ civitas, cuius vestigia extant prope Mirabellam xv. millib. pass. à Benevento, unde postea Decimum quintum appellata fuit, ut in monumentis Beneventanæ Ecclesiæ legi, cui postea suffraganea fuit. Cluverius malè cum Fricento confundit. Ptolem. Æculanum vocat. Huius loci Episcopus fuit Iulianus celebris ille Pelagianorum Antesignanus, contra quem scripsit D. Augustinus, qui eum Campanum Episcopum vocat.

Ortona &c.] Viator Concil. Lateranensi sub Martino I.

Valva] quæ olim Corfinium nobilissima civitas. Clarentius sub Agathone Papa legitur in Synodo sexta Constantinopolitana Act. 4.

* ISTONIVM. Istoniensis Ecclesiæ vacantis mentio est in Rescripto Pelagij Papæ dist. xxiv. cap. 3. vbi nomen illud corruptum, quod ex Anselmo corrigendum.

APVLIA.

EGgnatia &c. *vulgo Gnazzo*] *Ignazzo*. * BIVINVM, sive VIBINVM, unde Plinio Vibinates. *Bovino* nunc vulgo dicitur, Polybius ἰβώνιον vocat: Casaubonus

nus malè Hipponem vertit; antiqua Episcopalis civitas in Samnij & Apuliæ confinio.

Tranum &c. *Eutychius* &c. *sub Symmacho*] & in vita sancti Sabini.

Canusium &c. *vulgo Canosa*] Stercorius ab Apulia de Canusio subscripsit Concilio Sardicensi &c. Sabinus subscripsit Concilio Bonifatij II.

* ÆCAE, sive ÆCANA civitas Plinio lib. 3. cap. 11. inter Samnium & Apuliam in ipso Apennino, quæ postea Troia dicta fuit. Cluverius falsò putat nūc Accadiam vocari. Hinc Marcianus Æcaniensis Episcopus in Concilio Romano sub Symmacho commemoratur Polybio, vbi Αἴγας pro Αἴκας editur.

* HERDONIA Straboni & alijs nunc vulgo *Ardona* inter Cerbarum & Carapellam fluvios. Cluverius malè Cedognam existimat. Saturninus Herdonitanus Episcopus subscripsit Concilio Symmachi.

* RVBI. Horatio & Antonino, nunc *Ruvo*, unde Plinio, & Frontino Rubustini. Ioannes Rubisinæ Ecclesiæ Episcopus tempore Gelasij Papæ legitur in vita sancti Sabini Canusini Episcopi apud Bollandum 9. Febr.

Pag. 59. * SALAPIAE. Ptol. lib. 3. cap. 1.

Salapia Plinio & alijs, vulgo adhuc *Salpe.* Proficuus Salpinæ Ecclesiæ Episcopus legitur in decreto Gelasij Papæ apud Card. Deusdedit in collect. canon. lib. 3. cap. 93. & Palladius Salpitanæ Ecclesiæ Episcopus tempore Gelasij legitur in vita s. Sabini Episcopi Canusini 9. Febr. apud Bollandum &c. Laurentius tempore Gelasij Papæ in vita s. Sabini.

Venusia &c.] Asterius sub Gelasio Papa in vita s. Sabini.

Cannæ &c. *Vrbs* &c. *nunc diruta.*] Sed Ecclesia superest in ruinis paulo infra Canusium ad Aufidum amnem.

CALABRIA.

Callipolis &c. *nunc Callipoli*] Dominicus eius Episcopus legitur in Vigilij Papæ sententia contra Theodorum Cæsariensem. Sabinum Episcopum Callipolis ordinavit S. Gregorius ex S. R. E. Subdiacono. Vide Ioannem Diaconum lib. 3. cap. 7.

* NERITVM.

* VXENTVM.

Lypia &c. *cuius* &c. *visitationis munus iniungit*] Petro Hydruntino Episcopo.

* ALEXANVM & LEVCE.

BRVTIA.

RHegium &c. *Martyrol. Rom.*] Ioannes Rhegitanus adfuit Concilio Lateranensi sub Martino.

Pag.60. *Taurianum &c. D.Greg.& Paulinum Episc.Taurian.*] lib.11. epist.18. Ecclesiam eius obitu vacantem Venerio Vibonensi commendat.

Vibo &c.] Rufinus apud S. Gregorium Magnum lib.5. epist.40. Venerius apud eundē lib.7.Indict.2.ep.47.& lib.11.ep.18.

Nicotera &c. nunc Nicotera. D. Gregor.M. scripsit epist. &c. ad Proclum &c.] & lib.5. Indict.14. epist.40. curam eius & visitationem committit Episcopo Vibonensi.

Thurium &c.] De Thuritanæ Ecclesiæ Episcopo defuncto D. Gregor. lib.2.ep.38.

Crotona] Croton.

Scyllatium &c. *Gaudentius* &c. *sub Hilaro*] Augustinus Squillacinus adfuit Concilio Lateran. sub Martino.

Locri &c.] Vide etiam lib.6. epistol.38. Crescens Locrensis subscripsit Lateranensi Martini Papæ.

Muranum] dele [*vel Submuranum.*]

Carina &c.] Ioannis Episcopi eius defūcti meminisse videtur(s.Greg.)ep.30.lib.12

ubi Larinensis editur pro Carinensis: nam Larini in Frentanis Episcopum alibi non legi. Sed emendatio, sive coniectura mea certissima est: nam Ioannes ille Carinensis adfuit concilio Lateranési sub Martino.

LVCANIA.

PAG. 69. * VELIA. Plinio, alijsque nunc *Castel'a Mare della Bruca*, a S. Gregorio velut civitas Episcopo destituta Acropolitano Episcopo commendatur.

Potentia &c.] Ad Petrum Potentinum Episcopum scribit Pelagius papa de electione Latini Cosilianensis apud Anselmũ lib.6. cap.56.

Buxentium &c. *vulgo*] *Policastro*.

* GRVMENTVM. Livio, Plinio, & Itinerarijs, vulgo nunc *Agrimonte* ad Acirin fluvium, paulo supra *Tursi* oppidum. Iuliano Episcopo Grumentino rescripsit Pelagius apud Ivonem in decret. p.6. c.112. & apud Gratianum dist. 76. c.12. Et Grumentinæ parochiæ meminit S.Gregor. Regest. lib. 10 epistol.47. coaluit deinde cum Marsicensi Ecclesia.

Acropolis] vulgo *Agropoli*.

Blanda &c. *hodie*] *Porto di Sapri*.

* COSILIANVM antiquissima Lucaniæ civita-

vitas Caſſiod. var. lib. 8. epiſtol. 33. ſuburbium habuit, MARCILIANVM, ſiue MARCELLIANVM, unde Marcellianenſis Epiſcopus & Coſilinas promiſcuè dicebatur. Latinum eius Epiſcopum electum fuiſſe docet Reſcriptum Pelagij Papæ apud Ivonem decret. p. 6. c. 112. & Gratian. diſt. 76. cap. 12. & apud Anſelm. lib. 6. cap. 57.

CORSICA.

PONENDA infra pagina 67. poſt Sardiniam.

Aleria &c. D. Gregor. M. ſcripſit epiſt. 22.] lib. 5. [*ad Petrum* &c.]

Vrcinium &c. *Adiacium poſtea dictum* &c.] Benedictus Aiacenus adfuit Concil. Later. ſub Martino.

* MARIANA. Ptol. ibid. Vrbs Epiſcopalis quæ nunc etiam in ruinis nomen retinet. Donatus Marianenſis Epiſcopus adfuit Concilio Lateranenſi ſub Martino.

PROVINCIA MEDIOLANENSIS LIGVRIA.

M*Ediolanum* &c. *alij varijs Concilijs ſubſcripſerunt*] Partaſius ab Italia de Mediolano ſubſcripſit Synodo Sardicenſi

apud ſanctum Hilarium in fragm. Merocles Arelatenſi I.

Eporedia &c.] Deſiderius adfuit Concilio Romano ſub Agathone Papa.

Vercellæ &c. *ex eius Epiſcopis*] Euſebius celeberrimus eſt &c.

Pag. 62. *Comum*] pertinet ad Aquileienſem Metropolim.

ALPES COTTIÆ.

A*Vguſta Taurinorum* &c. *Maximus* &c. *ſub Damaſo*] Et alius Maximus epiſtolæ Euſebij Mediolan. ad Leonem.

Alba Pompeia &c.] Benedictus Synodo Romanæ ſub Agathone Papa, ſed in edit. græco-latina Conciliorum in Synodo vi. Conſtantinopolitana Act. 4. malè editur Valvenſis.

Pag. 63. *Savona* &c.] Apud S. Gregorium M. lib. 1. ep. 76. & 77. & 79. pro Alerienſi Eccleſia mss. codd. Saonenſem legunt.

RHÆTIA SECVNDA.

AD Provinciam Rhætiæ ſecundæ pertinebat Sabiona, quæ infra pag. 65. in Venetis recenſetur. Nam Ingenuinus eius Epiſcopus in ſubſcriptione libelli ad

Mauri-

Mauritium Imperatorem apud Baronium ann. Christi 590. n 28. vocat se Episcopum Secundæ Rhætiæ.

Augusta Vindelicorum &c.] Puto hos Episcopos fuisse Augustæ Prætoriæ, & sic censet V. Ill. M. Vellerus Rerum. August. lib 8. pag. 168.

Quintanæ &c.] In veteri Inscriptione, teste Onophrio Panvinio vocatur COLONIA AVGVSTA QVINCTANORVM. & sic in nummo Nervæ.

Ad Rhætiam secundam pertinebat etiã Brixino civitas Episcopalis, cuius Episcopus Albinus in Martyrolog. Romano cum Ingenuino Sabionensi coniungitur Non. Februarijs.

PROVINCIA RAVENNENSIS.

R*Avenna* &c. *vulgo Ravenna*] Severus subscripsit Concilio Sardicensi.

Cæsena &c. Florianus huius Episcopus] Sed ms. codex, non de Cæsena, sed de Sinna, scribit, quod Balduinus pro libitu mutavit, itaque hic Senensis potius Episcopus fuit. Natalis & Concordius apud S. Gregorium lib. 12. epist. 1. Maurus in Concilio Lateranensi S. Martini Papæ.

Forum Livij &c.] Crescentius Liviensis adfuit

adfuit Concilio Lateranensi sub Martino.

Forum Cornelij &c.] De Corneliensi Episcopo ordinando scribit S. Gregorius M. Mariniano Episcopo Ravennæ lib.6. ep.39.

Pag. 64. *Vicohabentia* &c. *vulgo* &c. *Vogenza*] Iustinus Episcopus sanctæ Ecclesiæ Βικοαβεντίνης subscripsit Concilio Romano sub Agathone.

PROVINCIA AQVILEIENSIS.

Aquileia &c. *Fortunatianus* &c. *apud D. Hieron. de Script. Eccles. legitur*] Idemque adfuit & subscripsit Cõcilio Sardicensi. [*Leo M. epist. scripsit*] 86. &c.

Altinum &c. *Heliodorus* &c. *sub Damaso*, *S. Leo M. epist.* 85. *scripsit*] Petrus de Altino apud Paulum Diaconum lib.3. cap.27. Et in Actis Synod. Rom. sub Symmacho. Hic Septimius à Photio Biblioth. c. 54. Septimus vocatur, cuius narratio ex Leonis illa epist. lucem accipit.

Pag. 65. *Verona* &c.] Iunior subscripsit relationi ad Mauritium Imperatorem apud Baron. anno 590. n.28.

Nova &c. *in ora Marchiæ Tarvisinæ*] Cuius meminit Constantinus Porphyrogen. inter oppida, ex quorum ruinis orta est Venetia.

Ca-

Caprula &c. Episc. dicitur apud D. Gregor. epist. proxime citata] & præcedenti 9. & pertinebat ad provinciam Histriæ & Primatem Aquileiensem, de cuius iurisdictione eam ad tempus eximit S. Gregorius, & Ravennati Episcopo ordinandam committit. Erat autem hęc insula superiori Castello Novas per Diœcesim coniuncta, ut testatur ibidem Gregorius M.

Tridentum &c.] Agnellus subscripsit relationi ad Mauritium Imperatorem: ubi Trajentinæ malè legitur; & Baronius peius Parentinæ substituere conatur. Nam Paulus Diaconus lib. 3. cap. 27. Tridentinum Episcopum fuisse disertè testatur.

Feltria &c. *legitur Fronteius Episc. Feltriæ*] in subscriptione libelli apud Baronium ad annum 590. Fonteius dicitur.

Bellunum &c. Laurentij Bellun. Episc.] qui subscripsit libello Episcoporum Venetiarum ad Mauritium Imperatorem apud Baronium anno 590. n. 28.

Sabiona &c. Ingenuini Episc. de Sabiona] Idem primo loco subscripsit relationi supradictæ, & Rhætiæ Secundæ Episcopum se vocat.

*Ivlivm carnicvm, vulgo *Zuglio*. Maxentius Iuliensis Episcopus subscripsit relationi Episcoporum ad Mauritium Imperatorem

torem apud Baronium anno 590.

* CONCORDIA, vulgo in ruinis nomen retinet. Paulus episcopus subscripsit relationi ad Mauritium Imperatorem, ubi sup.

Celina &c.] Fortè etiam Andreas sub Agathone: nam pro eo quod in latino est Veientanæ, in græco est Κελαιαίνης, sed omnino ibi legendum Veglentanæ, & in græco Βεγλιαίνης, ut ad sequentem provinciam Histriæ pertineat.

* VICENTIA, vulgo *Vicenza*. Horontius eius episcopus subscripsit relationi ad Mauritium, apud Paulum Diaconum lib. 3. c. 27. Horuntinus scribitur. Sed apud Baronium anno 590. n. 28 malè Venetinæ pro Vicentinæ excusum legitur.

HISTRIA.

ERat coniuncta cum provincia Venetiarum, & suberat Aquileiensi. Primati.

Pag. 66. *Tergestum Tergeste, vulgo Triesto*] Trieste.

Emona &c. vulgò Città nova] Hoc falsum: nam ex Itinerarijs antiquis certè constat Æmonam nunc esse Lubianam ad Savum fluv. vulg. *Labach*.

PRO-

PROVINCIA SICILIÆ.

TYndarium &c. *Severus tertiæ Romanæ* (*subsc.*)] Theodorus adfuit Concilio Lateranensi sub Martino.] *D. Gregor. mem. etiam Euticij* &c.] & Benenati lib.7. Indict.2. epist.88.

Leontini &c. *vulgo Lentini* &c.] Lucianus Leontinensis adfuit Synodo Lateran. Martini Papæ &c.

Tauromenium &c. *Rogatus* &c. *sub Symmacho*] Iustus Tauromenitanus Concilio Lateranensi sub Martino.

Thermæ &c.] Paschalis adfuit Concilio Lateranensi sub Martino.

Catana &c.] Ad Elpidium Episcopum Catanensem Rescript. Pelagij Papæ habetur in collect. can. Card. Deusdedit lib 3 cap.116.

Triocala &c. *vulgo S. Giorgio di Triocala*] Maximus Trocalitanus adfuit Concilio Lateranensi sub Martino.

Pag.67. *Melita* &c. *Lucillus* &c. *apud Gregor.* &c.] & lib.2. ep.30. in eius depositi locum electus Traianus ex Syracusani Monasterij Abbate, vt liquet ex epist.1. lib.8. Epistol. Gregorij M.

Lipara &c. *Augustus* &c. *sub Symmacho*] Pe-

Peregrinus Concilio Lateranensi sub Martino.

SARDINIA CVM INSVLIS BALEARIBVS.

CAralis *&c. Lucifer &c. cap.4.*] Lucifer alius habetur in Notitia Africana inter Episcopos exulantes sub Hunnerico Vandalo &c. Deusdedit adfuit Concilio Romano sub Martino I. ubi absolutè Episcopus Sardiniæ Insulæ vocatur.

Tegula &c. Donatum huius Episc. fuisse dicunt] Fuit sine dubio Episcopus Teglensis in Numidia, de qua infra pag.98.

Turris Libisonis &c.]Marinianus [*apud D. Gregor.* &c.] & epist 8. lib.7. Indict.2. ubi secundo loco inter Suffraganeos Calaritanæ Metropolis ponitur. Valentinus Turritanus adfuit Synodo Lateranensi sub Martino Papa.

Phausania &c. *Victor* &c. *apud D. Gregor. epistol.1. lib. 9. Indict.4.*] Idem ille est, qui lib.7. Indict. 2. epist.8. inter sex Episcopos Sardiniæ legitur. [*Simplex*] Simplicius.

Evusum &c] Est Ebusus Balearium Insularum minima, vulgo nunc *Yviza*, quæ cum cæteris tunc ad Africam pertinebat.

Minorica &c.] Severus Minoricensis Insulæ Episcopus legitur apud Evodium li.1. cap.2.

cap.2. de Inventione reliquiarum s. Stephani. tom.10. S. Augustini.

Hoc loco subiungenda erat Corsica.

ILLYRICVM OCCIDENTALE.

PAg.68. n.1. lin.7. *Postea tamen ampliores obtinuit* &c.] Hic Illyridem provinciam peculiarem cum integra Dioecesi, quæ Præfecto Prætorio Illyrici postea parebat, confundit.

NORICVM.

PAg.77. *Petovium* &c. *vulgo Petaw, Gallis Passaw*] Hic duos confundit Episcopatus, Patavium, scilicet ad Oeni & Danubij confluentes, olim Batava castra, nunc *Passaw*, & Petavionem in Carnis ad Dravum fl. vulgo nunc *Petow*: Illa Norici civitas fuit, hæc Pannoniæ; illius Episcopus fuit Erchenfridus.

DALMATIA.

SAlona &c. *hodie Salone Dalmat. Metrop.*] Maximus Salonarum Dalmatiæ Episcopus in fragm. s. Hilarij, vixit tempore Sardicensis Concilij. Frontinus Salonensis

ob defensionem trium Capitulorũ in Thebaidem relegatus anno Christi 555. Petrum successorem habuit Victor Tunnunen. Chronic. ad eum annum. Alius Maximus apud s. Gregorium lib. 7.

Epidaurus &c. *D. Greg.* &c. *meminit Florentij Ep. Epid.*] & lib. 7. ep. 12.

Scodra] infra pag. 210. [*vulgo Scutari*] Senecio πόλεως Σκοδρείνης Episcopus subscripsit Concilio Ephesino. Erat Metropolis provinciæ Prævalitanæ, quæ à Dalmatia omnino separanda. Vide infra pag. 210. sub Scodritana Metropoli fuit Doclea, vt apparet ex s. Gregorio lib. 10. epist. 34. ad Constantinum Scodritanum [*D. Gregor.* &c.] & Constantij lib. 10. ep. 34.

* DOCLEA. Ptol. infra pag. 210. ponenda Illyridis civitas, vulgo in ruinis nomen servat. Paulus Doclealinæ civitatis Episcopus apud S. Gregorium M. lib. 10. epist. 33. & 34.

* SENIA. Liburniæ civitas littoralis Plin. Ptol. vulgo *Segna*. Laurentio eius Episcopo scribit s. Innocentius primus epistol. 12. Maximinus Seniensis in Concilio Chalcedonensi.

AFRI-

AFRICA.

PAg.79. n.1. verſ. 22. *Tandem in ſeptem provincias* &c.] Procopius lib.2. Vandal. Mauritaniam in duas partes ſive provincias dividit, quarum illam Primam vocat, & Sitiphim Metropolim habere ait. Alteram Secundam appellat, cuius Metropolis Cæſarea. Priorem illam Zaben quoque dictam ſcribit. Proconſularis Numidiæ legitur in Cod. Theodoſ. l.39. lib.11. De annona & tributis, vbi legendum diſtinctis vocibus, *Proconſularis & Numidia* res ipſa poſtulat.

Pag.80. n.11. v.16. *Hæc ſtructuræ elegantia*] Egregium locum in laudem Carthaginis, & de Epiſcopi illius primaria auctoritate habes apud Auguſtinum epiſt. 162. contra Donatiſtarum pertinaciam.

Num.3. v.36. *Quantum ad Eccleſiaſticam* &c.] Præcipuum hanc in rem teſtimonium Tertulliani lib. Præſcrip.

Pag.82. v.36. *Scio equidem prohibitum eſſe à Patribus Concilij Milevit.* &c.] Eſt Concilij Carthaginẽſis ſub Aurelio Epiſcopo anno 418. habiti, canone 28. & paulò poſt: [*Scio & eandem mentem fuiſſe Patrum Concil. Carth. VI. celebrati tempore Zoſimi, Bonifatij,*

& Cælestini] sunt diversa Concilia.

Pag.83. n.4. vers.21. *ætate D. Cypr. vnica tantùm erat* &c.] Africam proprie dictam intelligit, quæ & Proconsularis dicta: Huic alias duas adiungit, vel potiùs tres. Numidiam & duas Mauritanias. Erunt ergo, ni fallor, tres vel quatuor provinciæ. Sic quoque epistola ad Iubaianum, tres hasce provincias manifestè distinguit, Africam, Numidiam, & Mauritaniam. Cæterùm August. quoque non vno loco Africam Proconsularem simplici & mero Provinciæ nomine appellat. Nunquid fortè quod sola hæc pars, capta Carthagine, in provinciæ formam à Romanis redacta fuerit?

Pag.85. n.6. v.10. *Patetque de Sitifensi ex Cod. Græco Can. Afr.* &c. *qui a nonn. sed parũ certo Conc.* iij. *Carth. tribuitur*] Fuit decretum Concilij Hipponensis, cuius Breviarium deinde Tertio Carthaginensi promulgatum fuit.

Pag.86. n.7. v.15. *Nunc de qualitate Metropolitanorum* &c.] De auctoritate horum Primatum in suæ cuiusque provinciæ Concilijs egregius est locus & in primis notandus apud Augustinum epist. 162. contra Donatistarum pertinaciam. Nemo enim Acta Conciliorum in potestate sua habere poterat contradicente Primate.

Pag.

Pag.88.n.8.verſ.12. *Fateor duo genera eorum qui ad Primatum evehi* &c.] Mens ſancti Gregorij multò clariùs elucet ex antecedente epiſtol. 72. ad Gennadium Exarchum Africæ, cuius locum hic apponi operæ pretium fuiſſet, ille enim nulla interpretatione, aut divinatione indiget.

Pag.89. n.9. verſ. 30. *Concil. Milev. anno 502. celebrato*] In Concilio Carthaginenſi anni præcedentis 401. leguntur Honoratus & Vrbanus Legati provinciæ Mauritaniæ Sitifenſis in cod. can. pag. 205. Sed iidem Legati leguntur in Concilio Carthaginenſi anni 397. unde iam tunc ſeparatam provinciam fuiſſe conſtat in eodem cod. can. pag.208.

Paulò poſt lin.39. *Hos ab antiquis Concilijs Africanis conditos fuiſſe crediderim*] In Concilio Hipponenſi anni 393. hoc petitum conceſſumque fuiſſe, ut Sitifenſis provincia primæ Sedis Epiſcopum haberet ex Canone eiuſdem Concilij diſcimus, qui in Concilio Carthaginenſi anni 525. ſub Bonifatio Epiſcopo legitur.

Pag.90. n.10.v.30. *Numidia habet pro terminis* &c.] Numidia conſularis appellatur in Coll. Carth. 1. §.18. & apud S. Auguſtinum epiſtol.134. Numidiarum duarum mentio fit.

PROVINCIÆ PROCONSVLARIS, SIVE ZEVGITANÆ.

PAg. 91. Victor Vitensis lib. 1. affirmat hanc provinciam habuisse CLXIV. Episcopos lib. 1. p. 6. b.

Carthago] De Charthaginensium Episcoporum successione Baron. ad Martyrol. 26. Octobris. Restitutus Martyrol. 9. Decembris. Possidius in Indiculo. Cyprian. epist. 55. Ante Cyprianum fuit Agrippinus, Donatus, Fabianus; post, Mensurius, Cæcilianus, Lucianus, Rufus, Gratus, Genethlius, Aurelius, Capreolus, Quodvultdeus, Deogratias, Eugenius, Bonifatius, Reparatus, Primasius, sive Primosus, Victor, Publianus, Fortunatus, omnes ibidẽ celeberrimi.

Sicilibra] Sicilibba Tab. Peuting. Siciliba in Concil. S. Cypriani & D. August. lib. 7. &c. Cilibiensis Tertullus collat. Carthag. huc referendus infra pag. 114. Prætextatus Siciliensis Concil. Carthaginen. anno 419. in cod. can. corruptè legitur; sed ms. Vatican. Sicilibensis. Et sic Dionys. Exigui collectio canonum. alius ms. vetus Sicilibbensis.

Maxula] Colonia, [*Anton. in Zeugitana*] Maxulla Plinio, [*Numidius Episc. est in Coll. Carth.*

Carth.] Et in Concilio ſub Genethlio. Carcadius in Notitia Victoris: & alius Numidius in Concilio Bonifatij. Hinc Martyres Maxulitani Martyrolog. 9. Aprilis, de quibus videndus s. Auguſt. ſermo.

Vallis. Quodvultdei Epiſc. Vallitenſis] Volitenſis legitur in collat. Charth. infra p.93. Reſtitutus Vallitanus Concil. Bonifat. Bonifatius Ballitanus Donatiſta apud Optatum lib.2.

Vthina] Vtina. Lampadius de Vtina adfuit Concilio Arelatenſi I. in collat. Carth. Iſaac Vtinenſis & Felicianus Donatiſtæ. Ex Concil. Carth. S. Cypriani. Gallonianus Vtinenſis Concil. Carth. anno 419. cod. can. Timianus Vtinenſis. col. Carth. Feliciſſimus Epiſcopus plebis Sedelenſis, qui & Vtinenſis in Concil. Carthag. Bonifatii.

Tuburbo] Tuburbum maius; Tuburbitana civitas maior Victori Vitenſi. Plinio Tuburbis. [*Sedatus* &c.] Benenatus Tuburbitenſis in Notitia Africæ apud s. Cyprianum p. 401. Optatus habetur in Actis ss. Perpetuæ & Felicitatis, quæ inde Martyres Tuburbitanæ s. Auguſtino. Cyprianus Epiſcopus Tuburbitanorum maiorum coll. Carth. Fauſtus in Concilio Arelatenſi I.

Abdera] Eadem cum Abbir ſive Abbi-

rita infra p.93. & in fine huius paginæ [*Abdiritanus legitur &c.*] scribendum Abbiritanus &c. Idem Abaritanus in Notitia Africæ.

Assurus] Assuritana civitas August. lib. 1. contra lit. Petilian. cap. 15.] *Cosmographia*] Plinio Assuritanum oppidum. A. Hirtio Ascurum oppidum maritimum Mauritaniæ; sed hoc non potest esse idem. Fortunatianus & postea Epictetus Episcopi Assuritani apud Cyprianum epistola 64. Evangelus in collat. Carthag. Episcopus Catholicus. Idem Evangelus Assuritanus adfuit tertio Concilio Chartag. anni 397. collect. African. § 33. Prætextatus Assuritanus Donatista apud s. Augustinum lib. 1. contra Parmen. lib. de vnitate Ecclesiæ cap. 18. & epist. 255.

Tucabor. Fortunatus &c. *apud S. August. lib. 6. contra Don. cap. 24.*] Ex Conc. S. Cypriani. Megasius Tucaborensis Donatista in coll. Carthag.

Altibura. Basil. Episc. Altiburensis] Altiburitensis &c. Idem infra pag. 96. malè Altabensis. Altaburos Tabul. Peuting.

Vazua] Victor Vuazensis.

Ammedera. Anton. in Numid.] & Tab. Augustana. Procop. 4. ædific. Αὐμέτερα, qui in Byzacio ponere videtur. [*Eugenium*

Episc.

Episc.] fuit in concilio S. Cypriani. Speratum Ammadorensem coll. Carth.

Sicca] Sicca-Veneria, [*Ptol. lib.4.cap.3.*] Procop. 2. Vandalic. de eius situ. Fortunatianus Siccensis in coll. Carthag. fuit vnus ex septem deputatis Catholicis. Huc etiam referendus Vincentius Ziggensis in Notit. Africæ. Vrbanus Siccensis commemoratur in epistola Concilij Carthag. xviij. ad Bonifatium Papam in cod. canonum.

* FVRNI. Vnde Geminius à Furnis apud S. Augustinum infra pag. 114. Et Simeon Episcopus plebis Furnitanæ ex Provincia Proconsulari in Concilio Bonifatij. Eodemque pertinet Florentinus Furnitensis coll. Carth. sic enim pro Furvitensis legendum existimo.

SIMINGITA. Vnde Cresconius Simingitanus in Conc. Bonifatij; & Restitutus Simingitensis coll. Carth. infra pag. 115. & Deuterius Simminensis ex Notitia Africæ huc quoque pertinet.

* APTVNGA, vel AVTVNGA. Ex hoc loco Felix Aptungitanus, Aptugnitanus, col. Carthag. 1. §. 18. Alibi Aptugnensis Cæciliani ordinator apud Optatum lib. 1. in fine eiusdem libri Autungitanus scribitur. Sic & Saturus Aptugnensis in Concilio Bonifatij. Et Ianuarius Aptucensis in coll.

Carthag. Magnus Aptungensis Concilio sub Grato. Plinio Abutucense oppidum. Hinc & Paulus Abtucensis Episcopus infra pag. 93. vbi malè Tabucensis apud Ptolemæum ἀαπȣ́κα malè legitur pro ἀπτȣ́γα, vel ἀπτȣ́γκα. Alius Felix Aptugnitensis in coll. Carth:

* ABBIR maius, cuius Episcopus Felix in coll. Carthag. vide pag. 93. ad Abbirita, & pag. 113. & alius Felix Abbiritanus in histor. persec. Vandal.

Pag. 92. *Thinnissa*] Huius fit mentio in Martyrolog. Rom. vbi Felix Martyr, cuius meminit S. Augustinus in psal. 127.

Tuburbo minus Ant. in Zeugitana] Victor Episcopus Tuburbitanorum minorum in coll. Carthag. & Maximinus eius aduersarius Donatista.

Membresa Ant. in Zeug.] & Procopio 2. Vandal. [*Gemadius*] Gennadius [*Ep. Memb. est in eadem Coll. Carth.*] Salitius Membresitanus August. lib. 3. contra Parmenian. in fine. Paschasius Membresitanus Concilio Bonifatij. Vide omnino Procopium 2. Vandal. p. 145. qui μεμβρέζαν vocat. Grotius malè Membrissam.

Melzita Plin. lib. 5. cap. 4.] Ptol. Μέλδειτα. Valerius Melzitanus Maximianista damnatus à Donatistis in Cõcilio Bagaiensi apud

S. Au-

S. August. lib. 3. contra Crescon. Grammat. cap. 19. & 53. fuit vnus ex xij. Ordinatoribus Maximiani Cabarsussi.

Vtica &c.] Victor Vticensis adfuit coll. Carth. Flavianus subscripsit epistolæ Synodali. Et alius Victor subscripsit Concilio Arelatensi I.

Theudalis] Equitius eius Episcopus cod. canon. can. 78. & 93. ob scelera condemnatus a Concil. Carthag. quinto, & postea eiectus lege Honorij, rogatu Concilij Carthag. decimi. Vrbanus Theodalensis in coll. Carthag.

Hippo-zaritos] Hippo-zaritus Plinio alijsque. Vide Chifflet. ad Ferrand. pag. 285. [*Petrus huius Episcopus subscr. Concilio sub Cypriano.*] Donatus Hipponizaritensis. Marianus in Notit. Africæ. Hippodiaritos vero nomine Inde Florentius Hipponiensium Diarritorum Episcopus subscripsit libello Leporij. Item Hippensis Zaritonensis vocatur in coll. Carth.

Membro] Fortè eadem cum Membresa, sed omnino scribendum Memblosita. Vnde Theasius Memblositensis in coll. Carth. & [*Bonifat. Ep. Memb. est in Not. Afric.*] in Proconsulari.

Lapda] eadem infra pag. 110. Labdia, [*cuius Episc. Iona legitur &c.*] Victor in Conc. Bonifatij.

Balla-

Bulla-regia Not. Afr.] Epigonius in canon. Concil. Afric. Ioannes Bullensium regiorum in Not. Africæ.

Tennona &c.] Optatus Tonnonensis adfuit Concilio Carthag. sub Bonifatio. Et Victoris Tunnonensis Episcopi notissimum extat Chronicon.

Beneventum &c.] Anastasius Beneventinus Concil. Arelat. I.

Simithu] Σύμιθα Ptolem. Simittuense oppidum Plinio, [*cuius Episcop. Benenatus*] Simittensis in coll. Carthag. [*subscripsit epist. Syn.*]

Thele] Alia fuit in Byzacena infra p. 100 Tiella & Zella & Tzella. Vnde Donatianus Zellensis coll. Carthag. adfuit. Hinc etiam Thilense, Tiellense, & Zellense Concilium: & Natalicus Donatista Tzellensis infra pag. 115. [*Cuius Episcopus Bonifatius*] Deum habet [*dicitur ibid.*]

Carpis] Carpi Plinio [*Ptol. lib. 4. cap. 3.*] Pentadius Carpitanus Concil. Carthagin. anni 419. in cod. canon. Antonius Carpitensis coll. Carthag. Secundinus à Carpis Concil. s. Cypriani. Venerius Carpitanus Concil. Carthag. Bonifatij.

Vtimmira &c.] Severus Episcopus plebis Vtimari in coll. Carthag.

Misua &c.] Servus Dei Missueñ cōc. Bonif.

Duasse-

Duassedemsai] Eadem infra pag.95. v.1. reponitur. Ex collatione autem apparet verum nomen fuisse Duassenemsal. Itaque Episcopi isthic notati huc referendi. Puto duo fuisse loca, quibus idem nomen Selemsal. [*vbi Mannucius eius Episcopus dicitur*] epistol. Synod.

Migirpa Victor Migirpensis in Coll. Carthag. D. August. lib. 6. contra Donat. cap. 9.] ex concilio s. Cypriani in quo Felix &c. Tutus Migirpensis conc. Carthag. anno 397. in cod. can.

Papia, Pvpia, Pvpiana [*Notit. Afric.*] in qua recensetur Reparatus Puppianensis. Victor Senex Puppianensis conc. Carthag. ann. 397. in cod. canon. Gaudiosus Puppianensis adfuit conc. Carthag. Bonifatij.

Papput &c. Panonius Episcopus] Puppitensis. Gulosus Puppitanus epistol. Synodal. Procons. Fortunatus Puppitanus, concilio Carthag. Bonifatij.

Vrcita] * Vci. An Vsceta hæc A. Hirtij? [*Quintiani meminit*] Est Vcitanus, vt infra hac pag.

Gisipa eid. Notit.] Vbi Castissimus Gisipensis legitur, & Ianuarianus Gisipensis maius in coll. Carth. unde apparet duplex hoc nomine oppidum fuisse maius & minus, & Gisipe aut Gisipi dictum. Conside-

ran-

randum an sit Γίσιρα Ptolem. Redemptus Gizipensis Concilio Bonifatij.

Vzita] infra Vci. A. Hirtio, & situs ex Hirtio cognoscitur. [*Gaius Episcopus Vzitensis*] Vcitanus &c. An hinc Felix Visiten. in collat. Carthag.

Bonusta &c. Ruf. Episcop. Bonust. mem. est in Coll. Carthag.] & Cypriani in eadem Notitia.

Cicsita &c.] & Crescens in dicta Notitia.

Neapolis] Colonia Ptolemæo. Fortunatianus adfuit Concilio Carthag. anno 419. in cod. canon. & iam antea Coll. Carthag. Vbi Neapolitensis vocatur. Ioannes in concilio Carthag. Bonifatij.

* SIMIDICA. Adeodatus Simidicensis in Coll. Carth. Idem adfuit Concilio Carthag. anno 419. ubi Simidicus legitur in Codice canonum Interpreti Græco σιμιδικίτης:

* VCI maius. Plinius lib. 5. cap. 4. commemorat Vcitana oppida duo, Maius & Minus. Collat. Carth. adfuit Octavianus Vci maius. Tripolius Vcitanæ Ecclesiæ Episcopus. epistol. Synod. Proconf. & fortè Vciminensis. Octavius in Coll. Carth. ad alterum pertinet, vt notavi infra pag. 115. Huc etiam referēdus Quintianus Vrcitanus ex Notitia Africæ, ubi Vcitanus legendum. Tripolius Vcitanus in epist. Synod. Proconf.

Pag.

Pag.93. *Culsita*] Culusita, Culusitana civitas Victori lib.3. [*Notitiæ Africæ*] ubi Æmilianus Culusitanus. Nicasius Culusitanus Conc. sub Grato cap.6. Vincentius Culusitensis adfuit collat. Carthaginensi vnus ex septem Collatoribus. & conc. Carthagin. anno 419. in cod. Canon. Adelphius Culusitanus Concil. Arelaten. I. Martianus Culusitanus conc. Carthag. Bonifatij.

Curbi] rectiùs [*Curubi Anton. in Zeugitana*] Locus exilio s. Cypriani nobilitatus, in cuius Actis civitas Curubitana vocatur, quæ Pontio Diacono Curubi. Peregrinus Curubitanus in Concil. Carth. Bonifatij.

Cefala cuius Episc. Crescis] Crescens &c. Fidentius Cefalensis collat. Carthag.

Bulla &c. Therapius à Bulla adfuit Concil. Carthag.] sub s. Cypriano. Porphyrius Bullensis Concil. Bonifat.

Clypea &c.] Crescens Concil. Bonifatij: Laodicius in collat. Carthag.

Meglapolis Notit. Africæ] Vbi Coronius eius Episcopus legitur. Reparatus Meglapolitanus coll. Carth. adfuit.

Timida] Regia. eadem repetitur infra, pag.110. [*Epistolæ Synodicæ*] ex Conc. sancti Cypriani apud D. August. &c. in Coll. Carthag. Tumida scribitur, ubi Ianuarius eius Episcopus catholicus & Victorianus Dona-

tista

tista. In Parisiensi editione Tumidensis legitur. Restitutus Timcdensium regiorum in Concilio Bonifatij.

Zigga] SICCAM esse non dubito. ita Ziccenses in Collat. pag. 146.

Semina &c.] Iunianus Siminensis in conc. Carth. Bonifatij.

Parisium] An Pertusa hæc Antonini prope Carthaginem unde Martialis Pertusensis Maximianista apud August. lib. 3. contra Crescon. cap. 19. & 53?

Rucuma. Luc. Episc. à Ruc. meminit D. August. lib. 7. contra Donat. cap. 7.] ex concilio S. Cypriani.

Tagara] TAGARATA, inde Honorati Episcopi Tagaratensis memoria est in Notit. Africæ, & Lucius Tagaratensis in Collat. Carthag.

Cellæ &c.] Honorius Cellensis in collat. Carthag.

Vzipparita] VZIPPARA &c. Huc pertinet Paulus Vzittarensis in coll. Carthag. scribendumque Vzipparensis; sed nil mutandum: nam ibi Mariani Vzipparitani mentio. Marianus Vzipparensis adfuit Concilio Carthag. anno 419. cod. can. Sementius Concilio Bonifatij.

Abbirita] Adeodatus epist. Synod. [*Candidianus*] Candidus [*Episc. &c. adfuit Concil. Carthag.*

Carthag. 7.] anni 419. in cod. canon. Hæc quoque Abbir Germanicia S. Auguſt. infra pag. 113. cuius Epiſcopus Succeſſus. Sic Candidus, qui in ipſo concilio Abbiritanus in ſubſcriptionibus Germaniæ vocatur. Et in ms. Vaticano Abbiritenſis Germanicianorum. Ante hunc Victor Abziritanus adfuit Concilio ſub Genethlio. Fructuoſus Abzyritenſis collat. Carthag. Victor Amburenſis, fortè Abbirenſis.

Auſana] Auſapha. S. Auguſtinus lib. 3. contra Creſcon. cap. 19. & 53. Salvius Auſaphenſis vnus ex 12. Ordinatoribus Maximiani, & ideo damnatus in concilio Bagaienſi.

Tabuca] eſt Abtuca pag. 91. A. Hirtius Buccam oppidum Vzitæ confine refert.

Maraggarita] Naraggarita. Ortelius ex Victore Vticenſi MAGGARITA refert &c. Fauſtinus Naraggaritenſis Donatiſta coll. Carth. Benenatus Naraggaritanus in epiſt. Synodica Proconſ. Victorinus Nagargaritanus in Concilio Bonifatij.

Muzua &c. cuius Epiſcopus] ibidem Felix Muzuenſis &] *Rufinianus ſubſc. Concil. Carthag. 7.*] anni 419. vbi Muzucenſis legitur in cod. canon. Rom. Muzubenſis codex Iuſtelli; ſed ms. Vatic. antiquiſſimus Muzienſis legit. ſed in Collat. Carth. ſcribitur Muzuenſis.

Abi-

*Abitina &c. epistol. Synod. & D. August. lib.7. contra Donat. cap.*28.] ex concilio s. Cypriani, cui adfuit Saturninus ab Avitinis Augustalis, epist. Synod. Proconſ. [*Maximus &c.*] Abitinensium contumelias in Salvium Membresitanum Episcopum commemorat Augustinus lib.3.contra Parmenian. ſub finem.

Casula Anton. Zeug. Casulas Carianenses sedem Episc.] ſed in Byzacena [*habet Victor Vtic.*] vide infra pag.104.

Viva] Vina [*Victor Vivensis*] Victor Vinensis. Vina Vicus Tab. Peuting. & Vina absolutè Antonino. Inde Victor Vinensis, vt in Coll. Carthag. editur.

Vol &c. Crispuli Episcop. Volit. est in Collat. Carthag.] ubi eius adverſarius Quodvultdeus Donatista, qui ſupra pag. 91. malè Vallitensis à Valle. Et Bonifatius Bolitensis in Notit. Africæ: nam BOLITA pag. ſeq. idem locus est.

Tunes &c.] Tunegensis legitur in utraque editione: unde rectiùs legeretur Tunetensis.

Pag. 94. *Hilta*] Hilarianus eius Episcopus in coll.Carth. Cæcilius ab Hilta in concilio Carthag. S. Cypriani; vnde nobis hactenus Bilta inaudita aliis civitas conficta fuit, quæ ponitur infra pag.107.ſed expungenda

genda. Idem nomen corruptum apud S. Augustinum epist. 272. Vbi Hilarense oppidum pro Hiltense malè editur.

Cubdis cuius Episc. &c.] & Thomas Cubdensis in coll. Carthag.

Vzala] VSALA Ptolem. & Vetus lapis VSALLA. Inde Mustulus Vzalensis in concilio Carthagin. Martyrol. Rom. 16. Maij. *Bonifatij Episcopi*. Victorianus Vzalensis adfuit concilio Lateranensi sub Martino Papa. Evodius Vzalensis apud. S. August. epistol. 147. & tomo 10. operum eius extat Evodij liber de inventione reliquiarum S. Stephani.

Abora eidem epist. Synod.] subscripsit Felix [*Trifolium*] &c.

Libertina] Victor Libertinensis Catholicus & Ianuarius Donatista in collat. Carthaginen.

Scilita] Squillacius Scillitensis in collat. Carth. Hinc Martyres Scillitani.

Aradita &c.] Æmilianum Concil. Bonifatij.

Veri] Quodvultdeus Verensis Concilio Carthag. anni 419. cod. Canon. Et fortè Maximinus Everensis coll. Carth. Vitalis Episcopus civitatis Verensium subscripsit Concilio Arelatensi I.

Ciumtuburbo] corruptissimum. Puto di-

ſtinguendum, CIV. M. TVBVRBO.

Nummula. Donat. Epiſcopum Nummulitanum habet eadem epiſt. Synod.] & Aurelius Namnulitanus in Coll. Carth.

Vcula epiſt. eid. Synod.] Vbi legitur Criſconius Vculenſis. Eius Epiſcopus Procerius habetur in Collat. Carth.

Sinuara &c.] Stephanus Simuaritenſis in in Coll. Carth. Eſt enim idem locus. & ſic paulò poſt: Qui illic intendit ad Sinuar.

Succuba] corrupt. fortè Siciliba aut Tucabor.

H*orta* &c.] Horreenſis Epiſcopus Avus in Concilio Bonifatij.

Triſipellis] Huc pertinet Victor Triſipenſis in Coll. Carth.

Giutrambacaria] nomen corruptiſſimum.

Villa magna cuius Epiſcopus Augendus leg. in Coll. Carth.] & Rogatianus Villamagnenſis Donatiſta.

Tigimma &c.] Rogatianus in Coll. Carthagin. cum Victoriano Donatiſta adverſario.

Bolita] Vol. & Volita pag. 93.

Aga] Agar A. Hirtio. ſed vide pag. 104.

Cæcirita Quobulum] Epiſcopi nomen ſine dubio fuit Quodvultdeus.

Tatia Montanenſis] Ruffinus Tatiemontanus Concil. Bonifatij.

Mul-

Mullita Notit. Afric. cuius Episcopus Marcellinus] lege Liberatus Mullitanus [*interfuit Coll. Carth.*] Segetius Concil. Carthag. Bonifatij. Ianuarius epistolæ Synodicæ. Candorius Mullitensis in Collat. Carthag. & Marcellinus eius adversarius Donatista.

Pag. 95. *Duæsenepsalitinæ*] eadem supra pag. 92. Patronianus Senemisalensis in coll. Carthag. Ibidem Cresconius Selemsilensis: Felix Selemselitanus Concil. Carthag. sub Genethlio, vbi ms. Collect. Cresconius Selemsalitanus rectiùs legit. malè autem Chiffletius in sua editione Sesemlitanus edidit.

Eguge &c.] Fortè hinc Vrbicosus Eguilitensis in Collat. Carthagin. nisi potius sit Igilgitensis, ut & Ortelius infra pag. 106. Eguisguilitensis Pith.

NVMIDIA.

CIrta] dicitur Constantina, oppidum opulentissimum. A. Hirtio Colonia Romana. Honoratus Constantinæ Africæ Episcopus comme moratur à Gennadio inter illustres Ecclesiæ Scriptores cap. 95. Epistola illa edita] habetur nomine Antonini Constantiniensis Episcopi in Bibliotheca SS. Patrum. Et lib. 1. contra libr. Petiliani

cap.21. Silvanum Cirtenſem traditorem commemorat S.Auguſtinus lib. contra Fulgentium cap.12. Creſcens à Cirta. Fortunatus apud S. Auguſtinum lib.1. contra lib. Petiliani ſtatim in principio; & lib.2. contra Petil.cap.51. cuius deceſſor Profuturus legitur apud eumdem lib. de vnico bapt. cap.6. Petilianus autem Donatiſta Cirtæ ſive Conſtantinæ Epiſcopus fuit, ut apparet ex coll. Carth. ubi Fortunatum ſuum in eadem Sede adverſarium nominat, fuit autem vterque vnus ex ſeptem partis ſuæ deputatis.

Cullu] Plinio [*in Numidia. Victoris Epiſc. Cullenſis*] Cullitenſis ſive Cullitani [*mem. Coll. Carth.*]

Ruſicade] Plinio [*in Numidia*] &c. Victor Ruſiccadienſis apud Optatum Milev. lib.1. & S. Auguſtinum lib. contra Fulgentium cap.12. vnus Traditorum fuit & condemnator Cæciliani.

Vaga] Maximianus Bagaicenſis Epiſcopus, de quo Rivius in vita Auguſtini p.312. Hic celebratum fuit Concilium Vagaienſe Donatiſtarum cccx. Epiſcoporum, ut apparet ex S. Auguſtino lib. de unitate Eccleſiæ cap.18. ubi & Vagaitanum vocatur.

* VICVS NIGRAS in territorio Vagenſi; Aſclepius Vici Nigratis Epiſcopus Gennadio

de

de Illuſtrib. Scriptor. cap.73. Sic enim optimi codices mss. iſthic legunt: & Nigrenſium Maiorum Epiſcopus Donatiſta. Lucius in coll. Carthag. Maximianus Bagaienſis ex Donatiſta Catholicus Epiſcop. S. Auguſt. epiſt.238.

Lares] Meminit huius loci Procopius 2. Vandalic. pag.154. Sed quia obliquo caſu Laribus vulgò appellabatur, Procopius rectum caſum inde format, Λάρειβος βȣ ἐν πόλει Λαρείβῳ, & ἐς Λάρειβον, & ſic Antoninus Suritæ Laribum. Victorius Larenſis in coll. Carth. [*Epiſcopus Hortenſius*] Hortenſianus [*eſt apud D.Cyprian. in Conc. Carthag.*] Hinc Vitulus Larenſis concil. Bonifatij, ſed in Proconſulari. Et Reſtitutus Laritenſis in collat. Carth.

* DRVSILLIANA Tab.Peuting. XII. m.p. à Laribus. Hinc Rufinus Druſilianenſis in coll. Carthag.

Mileum] eſt ſine dubio Milevum infra pag. 100.

Idicra &c.] & Felix Idicrenſis Donatiſta apud Optatum Milevitanum lib.2.

Cuiculum &c.] Creſconius Cuiculitenſis coll. Carthag. Elpidophorus Cuiculitanus in concilio Grati, Victor Cuiculitanus in Notitia Africæ.

Gemellæ] fuit Colonia Romana ſub Ha-

driano Imperatore, ut Ligorius ex eius nummo docet ÆLIA. HADRIANA. GEMELLINA. Ortelius Africæ propriæ tribuit. [*Licteus*] Litteus [*Episcop. à Gemel. subscr. Conc. Carth.*] sub S. Cypriano & epist. Cypriani 77.

Cullicitanis] eadem cum Culsita sive Colusita supra pag. 93.

Zama] Regia. COLONIA ÆLIA HADRIANA AVGVSTA ZAMA REGIA in veteri inscriptione. Fuit enim Iubæ Regia, teste A. Hirtio & Vitruvio lib. 8. cap. 4. quem vide. [*Marcellum Episc. à Zama habet*] Concil. S. Cypriani & [*D. August.*] &c. Dialogus Zamensis collat. Carthag. & Montanus Donatista vnus ex septem Collatoribus. Huc quoque referendum puto Cresconium Zabensem inter Episcopos Numidiæ Notit. Africæ, ubi Zamensem legendum existimo. Nam Zabi Mauritaniæ habetur infra pag. 106. cuius Episcopus Possessor in eadem Notitia legitur. Quis vero credat Zamam Numidiæ Coloniam insignem, aut tum interiisse, aut Episcopum non habuisse, aut ab auctore Notitiæ omissam fuisse?

Sinitu] Siniti [*Cresconius*] Siguitensis [*quæ etiam habet Benenatum Simitten.*] supra pag. 92. [*Vnde dubium est an eadem sit cum Simittu*] est omnino diversa. Lucullus

Epi-

Epiſcopus Caſtelli-Sinitenſis quod Hipponenſi Coloniæ vicinum eſt apud S. Auguſtinum lib. 22. de Civit. Dei cap. 8. Idem confirmat epiſt. 127. Maximinus Sinitenſis ex Donatiſta Catholicus apud S. Auguſtinum epiſt. 166. & 203. vbi Critic. Auguſt. Vide.

Aquæ Tibilitanæ &c. *Marinus Epiſc. ab Aq. Tibil. legitur apud Optat. lib.* 1.] & apud S. Auguſtinum lib. contra Fulgentium cap. 12. & epiſt. 165. ubi eum inter Traditores commemorat, & Cæciliani Carthaginenſis condemnatores. Simplicius Tibilitanus habetur in Notitia Africæ. Proiectum Epiſcopum commemorat S. Auguſt. lib. 22. de Ciuit. Dei cap. 8.

Hipporegius &c.] Auguſtini præceſſor Valerius fuit, ſucceſſor Eradius. S. Theogenes Martyrol. 26. Ianuarij. Tres ibi fuere Donatiſtæ Fauſtinus, Proculeianus & Macrobius.

Tuburſica &c.] Vide Rivium p. 312. de crudelitate Donatiſtarũ in Servum Dei. Ianuarius de Tuburſicu Numidiarum collat. Carthag. Epiſcopus Donatiſta. Maurentius Tuburſicenſis in concil. Carthag. can. 67. niſi potius Novæ Germaniæ fuerit, cui ad cauſam dicendam Tuburſicenſis civitas aſſignatur. Sed eſt Tuburſicenſis in collat.

Carthag. Fortunius Tuburſicenſis Donatiſta S. Auguſt. epiſt. 163. Creſcens Aquitanæ civitatis Metropolitanus, hoc eſt Primas apud Vict. lib. 1.

Calama &c.] Poſſidius celebris Scriptor vitæ S. Auguſtini eiuſdem Epiſcopus adfuit concilio Carthag. ann. 419. & in Collatione vnus fuit ex ſeptem deputatis. Criſpinus Donatiſta eius adverſarius. Megartius Calamenſis S. Auguſtini ordinator Primas Numidiæ.

Gaſauphala] Γαζόφυλα apud Procopium 2. Vandal. quem vide de eius ſitu. Ptolem. Gauſaphna. Marcus presbyter Caſphalianenſis ex Donatiſta Catholicus apud S. Auguſtinum epiſt. 166. Saturninus Gaſabianenſis in coll. Carthag.

* ZVMA SVMMA, unde Silvanus Summēſis Epiſcopus ſenex provinciæ Numidiæ in coll. Carth. ſed paulò poſt; Felix Zumenſis Silvani adverſarius vocatur: itaque Zuma legendum.

* CONSTANTIA, ſive Conſtantienſis civitas in coll. Carth. cuius Epiſcopus Petilianus Donatiſta. Ibidem adverſarium ſuum nominat Catholicum Epiſcopum Fortunatum: ſed hæc eadem cum Cirta.

* LIMATA, unde Purpurius Limatenſis in concilio Cirtenſi apud Optatum Milevita-

num

num lib. 1. & apud S. Augustinum lib. 3. contra Crescon. Grammat. cap. 28. & epist. 162. ubi malè Liniacensis editur.

* MVTVGENNA, S. Augustinus ep. 203. ad Maximinum Episcopum Donatistam, qui Mutugennensem Diaconum Catholicum rebaptizauerat. In coll. Carth. Antonius Mutugenensis legitur, & Splendonius Donatista Mutigennensis eius adversarius, quem Maximini successorem credo, quod S. Augustinus eam epistolam adhuc Presbyter scripserit. Sed epist. 204. iterum meminit eiusdem loci, quem villam fuisse apparet, & Mutegenna scribitur; Presbyter tamen eius Donatus Mutugennensis, ut epist. præcedenti.

Pag. 96. *Tigillaba*] Reginus Tigillavensis habetur in coll. Carthag.

Rotaria. Felix Episc. à Rotario legitur apud Optatum lib. 1.] Sed ille Rotarium Centurionis cognominat. Felix Donatista Rotariensis in coll. Carthag.

Tipasa] Tabula Peuting. Firmus Tipassensis in concilio Carthagin. Bonifatij Episcopi.

Tagaste Ant.] Tagastis in coll. Carthag. pag. 141. Firmus eius Episcopus in Martyrolog. Romano 31. Iulij, ubi Baronius ex S. Augustino. [*Alypius eius Episcopus*]

notus

notus contubernio S. Augustini, fuit vnus ex septem Collatoribus in Concilio Carth.

Thigura, vel Thagura] Martyrol. Rom. 5. Decembris. Thagura. Tabul. Peutinger. Tagora. Posthumianus Episcopus Tagorensis habetur in Coll. Carth. & Restitutus Tagorensis in eadem Collat. Timotheus Tagorensis in Notit. Afric. Tagora S. Augustino epist. 217. eiusque Episcopus Xantippus Primas tunc Numidiæ, cuius etiam meminit Concilium Africanum cap. 52. & 53. in lib. Canon. S. August. ms. Tagesensis scribit, ut fortè fuerit Episcopus Tigisensis.

Altaba &c. Basil. leg. in eadem Coll.] & in Concilio Carthaginensi III. sed hic fuit Altiburensis in Procons. supra pag. 91.

Vegesela] fuit vicina Cillitæ [*cuius Episc.*] Privatus interfuit Concilio Carthaginensi sub Grato. Privatianus, idem puto, adfuit Collat. Carthag. Vigeselitensis, imò potius Vigelitensis, & est omnino diversus a Regino Vegeselitensi, qui Gavinium adversarium Donatistam in Collat. Carth. habuit. [*Reginus adfuit Collat. Carthag. & in Concilio Carthag. anno 397. Cod. Canon.*] Ianuarius in Concilio Bonifatij. Donatianus Veseli in Not. Afr. nam Veseli infra pag. 100. idem locus est, sed corruptus. Huius Ecclesiæ nomen

men corruptum est apud S. August. ep.235. ubi Badeselitana malè legitur pro Vegeselitana : & ita rectiùs sub finem epistolæ Vegeselitana scribitur. Ex epistola illa apparet Reginum Episcopum à plenario Concilio fuisse depositum ; quod ad Concilium anni 399. referendum videtur : nam restitutum posteà cognoscimus ex Concil. Carthaginensi VI. habito anno 401. can.78.

Mascula eid. Anton. in Numid.] Clarus à Mascula in Concilio S. Cypriani. Malchus Masculitensis in collat. Carth. Ianuarius in concil. Carthaginensi Bonifatij.

Macomades] Donatus Macomadiensis ex Donatista Catholicus apud S. Augustinum lib.2. contra Crescon. Cathol. [*Aurelius*] Magomaziensis alibi legitur & Macomaziensis eiusque adversarius Salustius Donatista.

Tamugada &c.] Lupianus, non Lupicinus, Tamagudensis apud Binium to.1. pag.583. Faustinus Tamogadensis in collat. Carth. qui Gaudentium vnum ex septem Donatistis Collatoribus adversarium habet. Tamugadis Procop. lib.2. Vandal. Ταμȣγάδην vocat pag.152. qui eius situm describit. Et S. August. epist.61. Secundus Tamugazensis in Notit. Africæ. Est enim idem locus infra pag.98. Novatus à Tamugade in concilio

cilio

cilio S. Cypriani. S. Auguſt. duos libros ſcripſit contra Gaudentium Tamugadenſem Epiſcopum Donatiſtam, qui vnus fuit ex ſeptem deputatis in collat. Carthag. & huius deceſſor Optatus Gildonianus de quo S. Auguſtinus epiſt. 164. Vbi eum famoſiſſimum & malè diffamatum Epiſcopum Tamugadenſem vocat.

Lambæſa &c. Ian. à Lamb. ſubſc. Conc. Carthag. ſub Cypr.] qui & Labeſitani Concilij meminit epiſt. 55. ubi Labeſitanam Coloniam vocat.

Tabuda. Vict. Vtic. ms. apud Ortel. & Notit. Afric.] Vbi Fluminius eius Epiſcopus habetur. [*Victorianus*] Victorinus [*Epiſc. Thabud.*] eſt pag. 131. [*in eadem Coll. Carth.*] Alibi Tabudeſenenſis, edit. Pithei Pariſ. Tabudeſenſis.

Municipium] Fortè hoc Municipium Tulienſe, ſive Tullienſe in Numidia, cuius Epiſcopus Marianus in Concilio Carthagin. Bonifatij. Eiuſdem Municipij Tullienſis meminit S. Auguſt. lib. de cura pro mortuis cap. 12. ubi illud Hipponi proximum eſſe ſcribit.

Vada &c.] Huc refero Dativum à Badis in Conc. Carth. S. Cypriani.

Centenaria Notit. Afr.] Creſconius Centenarienſis in coll. Carth.

Ampho-

Amphora Collat. Carthag. Ampora Vict. Vtic. ms. apud Ortel.] Donatus Catholicus & [*Servatus Episcopus*] Donatiſta [*Amph. mem. in Coll. Carth.*] & Creſconius Amporenſis in Notitia.

Buconia] Bucconia [*Collat. Carthag.*] Vbi Donatus eius Epiſcopus Donatiſta legitur.

Sugita] Puto hanc Siguita eſſe, unde Creſconius Donatiſta Siguitenſis & Siguitanus in coll. Carthag. legitur. Et hic fortè Siguenſe metallum apud Cyprianum epiſt. 80. Epiſcopi enim eò relegati omnes ſunt Numidæ.

Fuſſala] Nunquid hæc Fiſſana collat. Carthag. Vnde Curraſius Donatiſta? Non puto: nam ante Antonium illum locus hic Epiſcopum non habuit. [*Antonij Episc. Fuſſalæ*] melior Fuſſalenſis Notit. Africæ.

Pag. 97. *Idaſſa*] Vicina Macomadibus. [*Rogatianum*] Donatiſtam [*Episc. Idaſ. habet Coll. Carthag.*] Adeodatum Idaſſenſem Notit. Africæ.

Monte Peutingero] Tabulæ Peutingerianæ.

Lamſorte Coll. Carthag. cui Anton. Episcop.] Donatiſta [*Lamſorten. adfuit*] Florentius Lamfortenſis in conc. Carth. Bonifatij Epiſcopi inter Epiſcopos Proconſulares ſubſcripſit.

Casæ medianæ cuius Civ. Episc. Villicus] Villaticus Ortel. & sic in ratione fidei B. Eugenij à Casis medianis. Et Notit. Africæ de Casismedianensis. Ianuarius Casasmedianensis collat. Carthag. cum Æmiliano Donatista.

Cethaquensusca] Cathaquensa [*D. Augustino, qui epist. 129. ad Olimpum mem. Bonifatij Episc. Cathaq.*] qui etiam adfuit coll. Carthag. Paulus Cataquensis apud S. Augustinum epist. 126. & epist. 124. cuius vitam & mores acriter reprehendit epist. 216. eiusdem successor Bonifatius apud eumdem Augustinum epist. 124. & epist. 128. Vide Notas Critic. Augus. ad epist. 124.

Centuzia] Centuria, vt pag. seq.

Nobagermania &c.] Maurus Episcopus in cod. Afric. concil. xi. Idem locus infra pag. 99. absolutè Germania vocatur, & eius Episcopus Innocentius ex collat. Carthag. Maurentius fuit Tuburbicensis in eadem Collat. Germanicianenses alij erant in parochia Hipponensi, vt patet ex S. Augustino epist. 212.

Susicasia] Susicazia [*Eusebius in Not. Afr.*] Susicaziensis vtrobique.

Vazarita Notit. Afr.] Vitalianus Vazaritanus, & Adeodatus Bazaritanæ plebis Episcopus in Collat. Carth. vbi & Calipotij

adver-

adversarij sui Donatistæ meminit. Iuliani Vazaritani mentio habetur in tertio Concilio Carthagin. in cod. canon. African. can. 54.

Ressana &c.] Vigilius Ressanensis Not. Afr. [*Ressanensis*] Ressianensis.

Augurium] Augurum [*Leporij huius Civitatis*] Leporij Augurensis. Nunquid hoc forte Ascurum Numidiæ A. Hirtij?

Octabum] Octavensem locum vocat Optatus Milevitanus lib. 3.

Midila &c.] Florentius Midilensis Notit. Africæ.

Punentiana] Pudentiana. De Maximiano Pudentianæ Ecclesiæ Episcopo Gregor. M. lib. 2. epist. 33. Cresconius Pudentianensis Donatista in Collat. Carth. vbi & Memmianus Catholicus commemoratur.

Metæ. eius Episcop. Donatianus nuncup.] Gratianus nuncupatur; & Fortunatianus eius adversarius Donatista, qui alio loco rectè Metensis vocatur. Felicianus Metensis Notit. Africæ.

Nobasina Notit. Afr.] Candidus Nobasinensis,] *& Coll. Carth. in qua huius Civ. Episc.*] Restitutus eiusque adversarius Donatista Felix, qui malè Novasummensis alibi scribitur.

Zattara Coll. Carthag.] adfuit Licentius Zatta-

Zattarensis. [*Episcop. Crescon. subsc. Concil. Constantinop. V.*] In Concilio Bonifatij, Zactarensis, cuius Episcopus Felix, qui decennio post Concilio Carth. sub Reparato adfuit. Ianuarius in Notit. Africæ, & in ratione fidei Eugenij.

Tarassa &c.] Tharasa Notit. Africæ vbi Cresconius Tharasensis.

Castellum Titulianum &c.] Hinc puto Severinus Castellanus Donatista in Collat. Carthag.

*ZERTA Numidiæ civitas apud S.Augustinum.

Pag. 98. *Sillilita*] Sillita [*Coll. Carthag.*] cui adfuit Faustinus Sillitensis, & Possidonius eius adversarius Donatista: & Maximus Sillitanus habetur in Notit. Africæ.

* SVLVLITTA in eadem coll. Carthag. diversa est à superiori Sillita, vbi Restitutianus Sululittensis Episcopus habetur sine adversario, quod ego ad Syllectum, sive Sublecte in Bizacena refero infra pag. 105. ut & Hilarum Donatistam Sullitensem in eadem collat.

Rusticiana Coll. Carth.] cui adfuit Leontius Episcopus Donatista.

Madaurus Æthic. in cosm. Placentius] Placentinus [*Ep. Mad. interfuit coll. Carthag.*] Antigonus in Concilio Carthag. sub Grato.

Bussa-

Buſſada &c.] Hilarus Boſetenſis ex Donatiſta Catholicus coll. Carth.

Tegla Not. Afr.] Pertinet huc Donatus ille Tegulenſis ex coll.Carth. quem fruſtra in Sardiniam transferunt ſupra pag.67.

Caſæ nigræ] Hinc Donatus Caſenſis, qui & de Caſis nigris apud Optatum Milevit. Donatiſtarum Signifer. [*Ianuarius*] Caſenſis nigrenſis Donatiſta.

Tubunia Not. Afr.] Nemeſianus à Tubunis in conc. S.Cypriani [*Creſconius Tubunienſis adfuit Coll. Carth.*] & eius cauſa agitata fuit in Hipponenſi & in Carthagin. 3. eius adverſarius in eadem collat. fuit Protaſius unus ex ſeptem electis Collatoribus Donatiſtarum. S. Auguſt. epiſt. 70. Tubunas plur. femin. vocat.

Tigiſi] De Tigiſi, eiuſque origine, ſitu, & fontibus prope Auraſium montem videndus Procopius lib.2. Vandalic. Grotius malè Tingin vertit pag.88. & pag.96. [*Optat. lib.1. mem. Secundi eius Epiſc.*] & Auguſt.lib. contra Creſconium cap.26. fuit ſenior & præfuit Concil. Carthag. ann. Chriſti 303. unde abſolutè Primas Tigiſitanus ep.162. Xantippus quoque Tigiſenſis apud Auguſt. epiſtol.21. ex mss. Solemnius Tigitenſis & Paſchaſius Donatiſta eius adverſarius in coll.Carth. Domnicoſus Tigiſitanus in Not.

Afr. Secundini Tigesitani quoque meminit S. August. in gestis cum Donatistis in breviculo collationis diei 3. cap. 13. ubi eius scripta ad Mensurium commemorat citatus à Baronio ad Martyrol. 11. Febr. & lib. 1. contra Parmenianum cap. 3.

Zabi] vide supra pag. 95. Zama.

Narangara] Naraggara[*Anton. in Numid.*] Tabula Peuting. Naraggara.

Musti] Ptolem. [*Anton. in Itin. Feliciani Episcop. Mustani mem. D. August. lib. 1. contra Cresconium*] & ep. 255. & lib. 1. contra Parmenianum, & lib. 1. contra librum Petiliani cap. 10. & epist. 207. fuit Donatista sive potius Maximianista, ut apparet ex Coll. Carthag. Vbi Victorianus Mustitensis contra eum recensetur. & ex ipso S. Augustino lib. de unitate Ecclef. cap. 18. & ex ep. 207. Fuit & alius Episcopus Donatista Turensis in Mustitensi Diœcesi coll. Carth. Ibidem Antonianus Mustitanus Notit. Afr. Mustitana civitas August. lib. 1. contra lib. Petiliani cap. 15.

Centurio. Ian. Centur. adfuit Coll. Carth.] & Firmianus Centurionensis Not. Afr.

CENTVRIA diversa à Centurione Notit. Afr. ubi Ianuarius Centuriẽsis legitur. Pag. præcedenti malè vocatur CENTVZIA. Procop. lib. 2. Vandalic. plur. num. Centurias vocat.

vocat. Inde Quodvultdeus Catholicus Episc. & Cresconius Donatista plebis Centuriensis leguntur in collat. Carth. De eodem Quodvultdeo Centuriense Episcopo agitur in Concilio Milevitano I. anno Christi 402. canon. coll. Afr. 87.

Tebeste Ptolem. lib.4.] Procop. 2. Vandal. Baronius ad Martyrolog. 5. Decembr. &c. Vrbicus Episcopus Catholicus Ecclesiæ Tebestinæ coll. Carth. & Perseverantius Donatista Tevestensis.

Tamogazia] eadem cum Tamugada pag. 96.

Legæ &c. Daboni Episc.] Datiani Episc. confer cum alia pag. 100.

Turres concordiæ &c.] Turrensis Episcopus Samsucius apud S. August. epist. 168. huc fortè pertinet. Nam Turrensis Donatista in Mustitana diæcesi nullum contra se Catholicum habuit in coll. Carth.

Pag. 99. *Garbis &c. Victor in Conc. Cirt.*] apud Optatum lib. 1. ubi Garbiensis vocatur. Apud S. Augustinum lib. 3. contra Cresconium: Victor à Garbe. Marcianus eius Episcopus Cathol. in coll. Carth. & Felix Donatista.

Suaba] sive Suava. Littorius Suavensis adfuit collat. Carth.

Germania Coll. Carth. in qua habetur Innoc.

eius Episc.] Et Seniorum Novæ Germaniæ meminit Concil. Carthag. in cod. canon. can.67. qui accuſationem inſtituerant contra Maurentium Thuburſicenſem. Vide ſupra pag. 97. eſt enim idem locus.

Lamiggiga eid.Not.] quæ Innocentium Lamiggigenſem eiuſque adverſarium Iunianũ Donatiſtam habet. Argẽtium Lamigenſem Epiſcop. in Africa habemus apud S. Gregorium Magnum lib.1. epiſtolar. ultima.

Vagarmelita &c.] Magarmelita &c. *Secundus* Margarmelitenſis adfuit coll. Carthag. Eſt enim haud dubiè idem locus: & hoc confirmat eiuſdem Secundi ſubſcriptio ſubiuncta Libello Leporij; ubi vocatur Epiſcopus Eccleſiæ Aquenſis ſive Megarmitanæ. Saltem hoc liquet, rectiùs Magarmelita ſcribi per M. quàm Vagarmelita.

Oſpitum &c.] Benenatus Hoſpitenſis in coll. Carthag. Lucullus Epiſcopus Donatiſta ab Hoſpitijs eiuſdem loci fuit collat. Carthag. & Benenati adverſarius.

Vagada &c.] Fortaſſis eadem cum Vaga ſuperius commemorata pag. 95. Et hinc Concilium Bagaienſe Donatiſtarum coll. Carth. & neſcio annon hinc Valentius Epiſcopus Vaianenſis in eadem collat. qui alibi in eadem collat. pag.135. Valentinianus Vaienſis appellatur. Et Felix Baianen-

ſis

ſis in Concilio Grati, qui infra pag. 113. à S. Auguſtino Felix à Bagai vocatur.

Lamaſua Coll. Carth.] adfuit Avitus Epiſcopus.

Tacarata] Nunquid hæc Tagatua Plinij & Ptolem.? cuius Epiſcopus nomine Creſcentius (non Veriſſimus) in ea recenſetur. Aſpidius Tacaratenſis coll. Carth. cui oppoſitus legitur Veriſſimus Donatiſta.

Vllita] eadem in coll. Carthag. Vallita unde Bonifatius Vallitenſis.

Seleucia &c.]In editione Pariſienſi Solentiana legitur, Ortel. in ſuo Victore legit Seleuciama.

Vicus pacis] Vicopacenſis & Vicopacatenſis in Concil. Carth. Bonifatij. ubi Florentianus eius Epiſcopus.

Thabraca] Tabraca [*Ant. in Numid. vulgo*] Tabarca &c. Ruſticianus Tabracenſis Cathol. & Clarentius Donatiſta coll. Carthag. Donatianus Talabricenſis primæ Sedis Epiſcopus ſubſcripſit Conc. Carthag. anni Chriſti 398. ubi Tabracenſis ſcribendum puto.

Tucca Ptolem. lib. 41.] Procop. 4. ædific. Caſtellum vocat &c. Metus Tuccanenſis in Concilio Grati. Sabinus Tuccenſis in coll. Carthag. Huc quoque pertinet Paulinus Tuggẽſis Epiſcopus apud s. Gregorium M.

 lib.

lib. 10. epist. 3. ad Columbum Episcopum Numidiæ.

Pag. 100. *Quidia*] rectiùs infra pag. 109. [*Victori Vtic. ms. in Numidia*] Sed Notitia in Mauritania agnoscit.

Milevis] Mileves. Severus apud Augustinum serm. 2. de vita & moribus Clericor. & epist. 129. [*Civitas multis Conc. in ea celeb. illustr.*] Optatus Milevitanus celeberrimus Scriptor eius Episcopus fuit. In Milevitana diæcesi duos alios institutos fuisse Episcopatus à Catholicis conqueritur Petilianus in collat. Carthag. alterum in civitate Tuncensi, alterum in loco Ceramussa. Severus Milevitanæ Antistes Ecclesiæ Optati successor laudatus à S. Augustino epist. 34. & 135. & 242. cuius epistola ad eumdem Augustinũ extat inter Augustinianas n. 37. Adeodatus Donatista vnus ex septem deputatis suæ factionis fuit in coll. Carth.

Gira &c.] Huc pertinet Lucianus Guirensis in coll. Carth. & fortè rectiùs Guira.

Casæ calaneæ &c.] Fortunatus Episcopus loci Casensis Calanensis in coll. Carth.

Veseli] est Vegesela sup. pag. 96.

Villadegensis] Villa regia vel regensis: Vnde Felix Villæ regensis in coll. Carth. & Cresconius Villa regensis in Concilio African. can. 15. cod. canon. & est sine dubio

bio idem locus, & ſic in Notit. Africæ legendum. Candidus Villa regienſis ex Donatiſta Catholicus. Auguſt. lib.2. contra Creſc. cap.10.

Legæ] pag.98. &c. Datianus Legenſis in coll. Carth.

Lamfua &c.] Safargius Lampuenſis in coll. Carth. Pontius Lanfuenſis inter Proconſulares ſubſcripſit Concilio Bonifatij Epiſcopi.

Forme &c.] Vrbanus Formenſis Donatiſta apud Optatum Milevitanum lib.2.

Forme alia &c. quæ Menſorem Epiſcopum habuit] Hic poſtea anno 525. in concil. Carth. S. Bonifatij ſenior Epiſcopus ſeu Primas Numidiæ fuit. Sæpius autem Meſſor in actis Concilii vocatur.

BYZACENA.

A* DRVMETVM] COLONIA CONCORDIA VLPIA TRAIANA AVGVSTA FRVGIFERA ADRVMETINA. in veteri inſcriptione. Proc. ædific. lib.6. ea Metropolis nomen & dignitatem ſortitam fuiſſe teſtatur. Hinc Ἀδρυμητὸς vocatur ſæpius lib.2. Vandalic. Adrumetina Colonia Cyprian. epiſtol. 45. Abundantius concil. Carthag. ſub Grato. Philologius Adrumetinus collat. Carthag.

Polycarpus Epiſcopus Hadrumetinus S.Cyprian. epiſt.45. qui & concil. Carthag. ſub eodem Cypriano adfuit. Florentius ab Adrumeto Donatiſta in concil. Carthagin. Donatiſtarum apud S. Auguſtinum in pſalm.36.

Horrea cælia Ant.] & Notit. Africæ &c. Hilarinus Horreocellorum Conc. Carthag. ann. 419. Cod. can. fortè rectiùs legeretur Horreoceliorum.

Tagaſa] Puto eandem eſſe cum Taraſa ſive Taraza Notitiæ pag.102. ſed in eadem epiſtola Stephanus Taracenſis.

Turreblandis &c.] Pauli Turreblandini ipſa Notitia. Maximinus Donatiſta Turreblandenſis in Coll.Carthag.

Medianum &c.] Autacius in Notitia Africæ.

Sufes] Privatus à Sufibus adfuit Concilio Carthag. ſub S.Cypriano. [*Victor Vtic.lib.*1. *meminit Euſtatij*] Hic Euſtratius Sufetanus Notit. Afr. Sufetani Concilij mentio extat in vita S. Fulgentij cap.29. & Maximianus Sufetanus in Concilio Carthagin. XVII. ex ms.Vatic. Nam in Codicibus editis omiſſus eſt. Peregrinus Sufetenſis Donatiſta, puto, habetur in Coll.Carth.

Cillita &c. eius Epiſcopus] Tertiolus cum adverſario ſuo Donato Cillitenſi vicino Epi-

Episcopo interfuit Coll. Carth. Fortunatianus Cilitanus in eadem Notit. Africæ.

Vicus-ateriæ] Ebasius Vico-ateriensis subscripsit [*epist. Synod.*] Vico-ateriensis Ecclesiæ Episcopi mentio extat in Concilio Carthag. Bonifatij.

* Taphrvra. Ptolem. prope Cercinam Insulam. Inde Liminianus Taprurensis in Collat. Carthag. Malè enim isthic Taprurensis editur.

* Tiella sive Zella Straboni. locus celebris Concilio Zellensi sub Donatiano Primate isthic habito. Hinc Donatianus Zelensis in collat. Carthag. eidemque oppositus Natalicus Donatista. Non est eadem cum Vsula vel Vsilla, ut vult Chifflet. ad Ferrandum pag. 279.

* Cebarsvsis vel Cabarsussis. civitas Byzacij S. Augustino lib. 4. contra Cresconium cap. 6. & in psalm. 36. ubi Concilium Cabarsussitanum Donatistæ celebrarunt, quamvis Cavernam Susis malè illic edatur. Mustulus Carbasussensis subscripsit epistol. Synodali Concilij Byzaceni. Theodorus Cebarsusitanæ Ecclesiæ Episcopus exilio damnatus propter trium Capitulorum defensionem legitur apud Victorem Thununensem in Chronico.

Pag. 101. *Mibiarcesis*] corrupt. fortè Medianensis.

Segermis &c.] Restitutus Segermitanus Not. Afr. Felix Segermitẽsis Coll. Carth. Huc pertinet Felix Municipij Segermitensis in epist. Synod. Conc. Rom.

Miriciana] est Maracia pag. seq.

Gatiana] Gratiana: [*Huius Episc. Victor appellatur*] & Bonifatius Gratianensis in Concil. Carthag. S. Bonifatij. Hic apud Victorem in fine lib. 2. Gatianensis vocatur, Et in ratione fidei S. Eugenij. Huc pertinet Secundinus Garrianensis in Notit. Africæ. ubi Gratianensis scribendum puto. Ianuarius Gratianensis subscripsit epistolæ Synodali Provinciæ Byzacenæ, ubi malè Gattianensis editur.

Suffetula &c. Privatian. Episc. à Suffetula habet] Concil. S. Cypriani, & ex eo [*D. August. lib. 6. cap. 26. contra Donatistas.*] Præsidium Suffetulensem Notit. Afric. Iucundus Suffetulensis adfuit Concilio Carthag. ann. 419. cod. canon. & antea coll. Carth. Colonia Suffetulana Martyrolog. Rom. 30. Augusti. Concilium Sufetulense hoc loco celebratum aliquoties citatur à Ferrando Diacono in Breviario canon.

Tices antiquæ Not. Afr.] Ticibus &c. Gallus Ticensis coll. Carth.

Ancua

Ancua &c.] Paschasius Anguiensium Episcopus collat. Carth.

Masliana &c.] Victorianus Masclianensis concil. Carth. III.

Vadentiniana &c.] Valdentiniana Rogatianus in Notitia Africæ.

Tubulbaca Notit. Afr. Ianuarium] Ianuarianum [*Episc. Tubulb. habet Coll. Carthag.*] & Terentianum dicta Notitia. Huc quoque referendus Eburius Tuburnicensis, qui adfuit Concilio I. Arelatensi; nisi potiùs sit Tuburbitensis, sed hic Tuburbitanus potiùs.

Midita Coll. Carthag.] adfuit Serenianus Miditensis.

Tambaia &c.] collat. Carth. adfuit Sopater Tambaiensis, ubi malè Tambalensis editur. Servusdei Tambeitanus in Notit. Afr. Tambaiensis ciuitas Victori Vtic. lib. 3. ubi duorum fratrum Aquisregiensium martyrium commemorat, de quibus Martyrol. Romanum 24. Martij.

Iubeclidia] corrupt. fortè eadem cum Iubaltiana infra pag. 104.

Neptita &c. Lætus Episc. Nept. legitur,] Hic Martyr commemoratur in Martyrologio Romano 6. Septembris ex Isidori Historia Vandalorum, ubi malè Leptensis vel Leptinensis vocatur. Nam in eadem Notitia

eodem

eodem tempore Fortunatianus Leptiminensis recensetur.

Cellæ] Huc transferenda quæ notavi supra ad pag.92. de Tiella. Pertinet enim ad Byzacenam non ad Proconsularem provinciam, vt ex Actis Zellensis Concilij videre est. Alia autem planè est Thæle in Proconsulari supra pag.92. nec confundenda. Zellæ rectiùs, & Thiellæ, unde Zellense sive Zellitanum Concilium. Straboni Zella. Chiffletius eandem Vsallam & Vsellam, Vsillam & Vsulam existimat ad Ferrandum pag.279.

Decoriana &c.] Paschasius subscripsit epistol.Synod. Provinciæ Byzacenæ.

Putea &c.] Servandus in Notit. Afr.

Mactaris &c. Marc. Episcop. à Mact. habet D. Cypr. in Conc.Carth.] & fortè Antigonus in Concil.Grati, qui in ms. Matirensis, Magarensis, Madurensis. Adelphius Mactaritanus in Notit. Afr. & Honoratus Mataren. in coll. Carth.

Tagamuta &c.] Milichius Tagamutensis in coll. Carth. & in Conc. Thelensi.

Autentum &c.] Hortensius Autentensis in Not. Afr.

Pag. 102. *Abaradira &c. Præfectiani Episc.*] Abadirensis [*meminit Not. Ep. Afr.*]

Bana] eadem pag. seq. Boana. Hinc

Bea-

Beanus Baianensis Maximianista damnatus in Concilio Bagaiensi Donatistarum apud S. Augustinum lib. 3. contra Cresconium grammatic. cap. 19.

Hermiana] Ἑρμιόνη. Procop. 1. Vandal. qui situm indicat. [*Epist. Synod. provinc. Byzac.*] subscripsit Benadus. Secundiani [*Episcopi Hermian. mem. est in Collat. Carthag.*] & Maximiani Donatistæ. Donatus in Notit. Afr. Facundus Hermianensis Opere contra trium Capitulorum damnationem scripto celebris.

Paradamium] Paradam oppidum vocat A. Hirtius. fortè hoc Peradi sive Feradi minus, vt sit Feradiminensis, vt mox hac pag. Feradi maius: & hoc verum esse docet coll. Carthag. ubi Felicianus Feraditensis minoris legitur.

Turris Coll. Carth.] Maximinus Turensis vel potius Turrensis, Coll. Carth.

Taraza &c.] & Stephanus Taracensis subscripsit Epist. Synod.

Crepedula Not. Afr. Secrepedula] Spes de Crepedula [*Epist. Synod. prov. Byzac. &c.*] Felix Crepedulensis Not. Afr.

Trofiniana] Trofimiana, unde Probantius Trofimianensis in Collat. Carthag. & hæc scriptura haud dubiè rectior, quàm Trofiniana.

Leptis

Leptis minor vel Leptis parva Ptol. l.4, c.3.] Libera civitas & immunis A. Hirtio. Creſcentinus Epiſcopus Leptis ſubſcripſit epiſtol. Synod. prov. Byzacenæ. Hinc Leptitani in veteri Tabula apud Gruterum p. DXII. Demetrius Leptiminus in Conc. S. Cypriani. [*Rom. Lept. mem. eſt in Coll. Cart.*] Fortunatiani in Notit. Africæ.

Feradimaia] Feradi maius. Vnde Vincentianus Epiſcopus Feraditenſis maioris in Collat. Carthag.

Temuniana] vel Temoniara, ut habet Notit. Afr. Victorinus Temunianenſis ſubſcripſit &c. Alius Creſconius Temoniarenſis in Notit. Africæ.

Vnizibira &c.] [*Cypr. Epiſc. Vnizibir. eſt apud Vict. Vtic. lib.2.*] & in dicta Notitia Donatus Vniziverenſis in epiſtol. Synod. prov. Byzacenæ.

Tamalluma] Antonius Tamallumenſis Arrianus Epiſcopus inſignis Catholicorum perſecutor apud Victorem Vticenſem lib. 3. [*Habetdeum &c.*] Gaudentius Turretamallumenſis adfuit Concilio ſub Grato, ut habetur in codd. mss. nam in editis Tuſdritanus & Turritanus ſcribitur. Et Benadus ſive Benenatus Turrium Tamullimenſium in epiſt. Synod. prov. Byzacenæ.

Muzuca] Ianuarius à Muzuca legitur

in

in Concil. Carthag. S. Cypriani in vetustissimo ms. caſ. in edit. Muzulenſis [*Collat. Carthag.*] Reſtitutus Muzucenſis & Idaxius Donatiſta.

Maſsimana] Maximiana. Bonifatius Maximienſis in epiſt. Synod. Epiſcoporum Byzacen. in Concil. Martini I. ubi Iuſtini ac Maximienſis legitur. Neſcio utrum fortè Iuſtinianæ nomen quoque habuerit a reſtitutore Antonino in Itinerario unde legitur. [*Poſsidij mem. Notit. Afr.*] Maximianenſis plebis & Epiſcopi meminit vita S. Fulgentij cap. 29.

Marazana] Felix à Marrazana in concil. Carthag. S. Cypriani: & inde Marazanenſe Concilium in Breviario Ferrandi, ſive ut alij codices legunt, Maradianenſe. Saturninus Maracianenſis in epiſt. Synod. ubi malè Miricianenſis editur. Vindicianus Marazianenſis Not. Afr.

Tuzirita]Oppidum hoc Ptol. Tiſurus. ſed rectiùs Tuſurus vel Tuzurus, ut ex Latinis apparet. Hinc enim Tuſuritenſis & Tuzuritenſis in coll. Carth. Aſſellicus eius Epiſcopus; ubi Tuſuritenſe municipium vocatur ipſum oppidum. [*Not. Afr.*] ubi Florentius eius Epiſc. legitur. Aſellicus Epiſc. Cathol. & Aptus Donatiſta. [*Aptus eius Ep.*] Serotinus Tuzuritenſis eſt in coll. Carth.

Mata-

Matarita Coll. Carthag.] adfuit Cultaſius Mataritanenſis. Victorem quoque Mattaritanum Epiſcopum fuiſſe exiſtimo, quem Caſſiani dicta repurgaſſe ſcribit Caſſiodorus Inſt. diu. cap.29. ubi Martyritanus malè editur.

Vſula Ant.in Byz.]Caſſianus Vſulenſis adfuit Concilio Grati. Privatus Vſilenſis coll. Carth. Vſallitani hinc vocantur in veteri Inſcriptione Gruteri pag. DXX. Vſelitanum oppidum Latinum Plinio. Vſilla municipium Tab. Peuting. Theodorus Vſalenſis Maximianiſta damnatus à Donatiſtis in Concilio Bagaienſi apud S. Auguſtinum lib.3. contra Creſconium Grammaticum cap.19. quia idem vnus fuerat ex XII. Maximiani Ordinatoribus in Concilio Cabarſuſſenſi ibid. cap.53. Victorinus Vſulenſis in Notit. Afr.

Irpiniana] Hirpiniana &c. Barbatus Hierpinianenſis in coll. Carth. qui expungendus infra pag. III.

Pag. 103. *Menepheſſa*] Meneſeſa Procop. lib.2. de bello Wand. Μενεφέση [*Menſurius Epiſc.*] Meneſeſſitenſis [*eſt in Coll. Carthag.*] Servus in Notit. Africæ.

Capſe] Fortunatus Capſens coll. Carth. Fortunatianus Capſitanus adfuit Concilio ſub Grato, ut mss. Nam in Tomis Conciliorum

liorum Raptanus malè legitur. Vindemialis Capsensis Norit. Afric. & Martyrolog. Rom. & Baronio ad annum Christi 484. num.102.

Acolita. Acola. Quintus Acolitanus in epist. Synod. Concilij Lateran. I. Acilla A. Hirtio. & inde Acillani. In veteri autem Lapide apud Gruter. pag. DXII. Aquillitani, ubi cum Leptitanis & Vsallitanis iunguntur.

Tasbalte] Marcellinus Tasbaltensis in Notit. Afr. Nainus Tasbanaltensis Hipponensi puto apud Binium tom.1. pag.583. Iulianus Tasfaltensis coll. Carth.

Municipia & Gernistæ] pag.101. Segermis. [*Felix Episc.*] Segermensis legitur.

Ruspe &c.] Fulgentius eius Episcopus celeberrimus,& ante eum Stephanus in Not. Africæ. Secundus Ruspitensis in coll. Carthag. nisi potius Ruspinensis à Ruspina. S. Fulgentij successor Felicianus, ad quem Ferrandus scripsit vitam S. Fulgentij, qui adfuit Concilio Carthaginensi sub Reparato.

Febianum &c.]& Salustius Febianensis in epistol. Synod. Byzacena, ubi Rebianensis malè editur.

Cebaradefa] nomen est corruptissimum.

Foratiana &c. Bonifat. eius Episc. leg.] qui

etiam in ratione fidei S. Eugenij legitur.

Boana] eadem cum Bana pag. ſuperiori.

Telepte Ptol. lib.4. c.3.] Proc. lib.4. ædif. Iuſtiniani. Iulianus à Telepte ſubſcripſit concilio Carthag. ſub S. Cypriano. Donatianus Epiſcopus Catholicus. Idem poſtea ſenex ſeu primæ Sedis Epiſcopus fuit in Concilio Zellenſi ſeu Telenſi ann. Chriſti 418. ubi alij potiùs Teleptenſe legendum putant. Fuit autem omnino diverſus hic Donatianus à Talabricenſi ſive Tabracenſi Epiſcopo Numidiæ, qui primæ Sedis Epiſcopus ſubſcripſit conc. Carth. IV. apud Surium tom. I. Concil. pag. 591. ann. Chriſti 398. & *Bellieus Epiſc.*. Donatiſta. [*Telep. recenſetur in Coll. Carth.*] Frumentius in Notit. Africæ.

Præſidium] Tab. Auguſt. inter Macomadas & Tacapen. [*Fauſti Epiſc. Præſid. mem. eſt in Not. Afr.*] fuit magiſter S. Fulgentij, in eius vita.

Macriana eid. Not.] Hinc Concilium Macrianenſe in Breviario Ferrandi &c. Ferox Macrinianenſis maius in eadem coll. Cart. fuit ergo Macrinianum maius & minus, illius Epiſcopus Ferox, huius Felix fuit. Honoratus eidem Notitiæ. Deuterium Epiſcopum Macrianenſem Donatiſtam commemorat S. Auguſt. epiſt. 48. Nam ſic quatuor mss. legunt.

Gur-

Gurgaita &c.] Huc referendus Felix à Gurgitibus ex concil. Carthag. S. Cypriani ex pag. 108. infra.

Cululi] Κέλελις Procop. 4. ædific. Puto esse Civili, siue municipium Ciuilitanum in Byzacena prouincia cuius meminit vetus inscriptio.

Aquæ regiæ] &c. [*Maximian. Episc.*] Aquiregensis legit ms. Vatic. Aquensium regiorum legitur in coll. Carth. cui adfuit Liberatus in Notit. Afr. Aquisregiensium Martyrum memoria est in Martyrol. Rom. 24. Martij sub Wandalis ex Victore Vit. lib. 3.

Pag. 104. *Quæstoriana Ep. Syn. prov. Byzac*] Spesindeo Episcopus subscripsit.

Carcabia Not. Afr.] Vbi habetur Simplicius eius Episcopus. Victorianus Carcabianensis Maximianista damnatus in Concilio Bagaiano Donatistarum, apud S. August. lib. 3. contra Crescon. Grammat. cap. 19. & epist. 255. Idem unus ex XII. Maximiani Ordinatoribus in Concilio Cabarsussensi August. contra Crescon. lib. 3. c. 53. Idem subscripserat concilio Carthag. Donatistarum apud S. August. in psalm. 36. ubi malè Carbianensis editur. [*Donatianus Ep.*] Donatista.

Victoriana eid. Not.] Restitutus Victorianensis ex Donatista Catholicus apud S. Au-

gust. epist. 166. &c. Rufinianus in Not. Afr. & vita S. Fulgentij.

Hirina] Irina [*Ep. Syn. prov. Byzac.*] subscripsit Theodorus.

Gummita] Gummi [*Coll. Carth. Gumma Ep. Syn. in qua leg. Steph. Ep. civ.*] Gummensis. Gummitanæ Ecclesiæ, eiusque Episcopi meminit S. Leo IX. epist. 3. & 4. Maximus Gummitanus Not. Afr.

Ticualta &c.] Sumnius Tigualensis coll. Carthag.

Auzegera &c.] Villaticus in Not. Afr.

Gauuarita] Hinc Rogatus Gaguaritensis in coll. Carth. &c.

Helia] Ælia Tab. Peuting. [*Ep. Syn. prov. Byzac.*] subscripsit Constantinus Heliensis. Fuscinolus Eliensis adfuit coll. Carth.

Talapta] Inde Stephanus Talaptensis subscripsit eid. Ep. Syn.

Iunca] Epistolæ Synodicæ subscripsit Numidius Episcopus Sanctæ Ecclesiæ Sofianæ Iuncis: Nunquid fortè in Græco fuit Σοφιανῆς Ἰ'ουγκης? ut Ecclesiæ Sophiæ sive Sapientiæ divinæ dedicata fuerit? &c. Hinc Concilium Iuncense sub Liberato Episcopo cuius meminit concilium Carthag. Bonifatij Episcopi, & vita S. Fulgentij, ubi malè Vincense editum legitur. Ms. Reg. Iuncense legit.

Thenæ

Thenæ] THAENAE ut in veteri inscrip. Hinc Concil. Thenitanum apud Ferrandum Diac. [*Eucratius Ep. à Thenis subsc. Conc. Carth.*] sub Cypriano. Latonius Tenitanus coll. Cart. Eiusdem memoria est in Concilio Thelensi. Paschasius Tenitanus in Notit. Afric. Successoris eius Beati Pontiani Episcopi Thenitani meminit Ferrandus Diaconus in vita S. Fulgentij sub finem, qui Felicianum Fulgentij successorem ordinavit.

Iubaltiana etc. Setam] leg. Getam. Eusebius Iubaltianensis in Notit. Afr.

Tamaza] Hinc credo Datianus Tamicensis Donatista in coll. Carth.

Aggarita] Aggar Tab. Peuting. &c. Æmilianus Aggeritanus coll. Carthag. Ibidem Laudorius Aggeritensis Donatista, qui alibi rectiùs Caudorius & Candorius vocatur.

Tapsus] Thapsus oppidum maritimum A. Hirtio & Ptolem.

Madassumma] Madassuma Notit. Afric. vocat.

* TYSVRVS Ptolem. lib. 4. c. 3. eadem cum Tuzirita pag. 122. Chiffl. ad Ferrand. p. 290.

* TYSDROS Ptolem. vel TISDRVS A. Hirtio. Hinc Concilium Tusdritanum, celebris civitas Byzacenæ confinis Adrumeto, ut apparet ex Ageno Vrbico de controver-

ſiis agrorum pag. 154. qui Tiſdritanos vocat. Honoratus Tuſdritenſis in coll. Carth. Gaudentius Concil. Carthag. I. [*Aſellicus Ep. Tuſdritenſis leg. in Coll. Carth*] eique oppoſitus Aptus Donatiſta, qui ſup. pag. 102. Tuziritanus.

Septiminicia] Septimunicia. Hinc Concilium Septimuniciense, cuius aliquot decreta nobis conſervavit Ferrandus Diaconus &c. [*Paſchaſ. dic. in Not. Afr.*] Septimunicienſis. Meminit quoque Epiſcopi Septimenenſis conc. Carth. S. Bonifatij.

Amurdaſa] Amudarſa &c. Liberatus Amudarſenſis Notit. Afr.

* CASVLÆ CARIANÆ Not. Africæ, ubi Quintianus Caſulis Carianenſis legitur.

* DIONYSIANA Notit. Africæ inter Cathedras, quæ Epiſcopis tunc carebant. Hinc Fortunatus Dionyſianenſis in Concil. Carthag. Donatiſtarum apud S. Auguſtin. in pſalm. 36.

Pag. 105. *Abidus*] Aviduvicus Tab. Itin. *Honorati Ep.*] Abiddenſis [*mem. Coll. Carth.*]

Benefenſis etc.] In ipſa Notitia Hortulanus. Fortè huc pertinet Muſtulus Cebaradefenſis in Epiſt. Synod. ad Concil. Martini Papæ.

Rufiniana &c.] In coll. Carth. Marinianus Epiſcop à Rufinianis. Sic enim ibi legendũ.

Tega-

Tegariata etc. Honoratus dicitur] Tegariatenus.

Garriana] Eandem puto cum Gatiana, vel Gratiana supra pag. 101.

Vite etc. qua Vict. Vit. Ep. appell.] Est auctor historiæ Vandalicæ persecutionis, qui vulgò malè Vticensis vocatur. Papinianum suum antecessorem vocat lib. 1.

Circinita] Circina [*eidem Notit. quæ Athenium*] Circinitanum [*Ep. vocat.*] Est Cercine Insula sive Circina, ut scribitur in vita S. Fulgentij cap. 30. De eius fertilitate, cui Cercinates incolæ. A. Hirtius.

Præcausa etc.] An hic Monasterium de Præcisu in Concilio Bonifatij?

Cufruta etc.] Et Felicianus Cufrutensis in coll. Carth.

Sublecte] sive Sullecte &c. Martinianum Sullectinum Maximianistam damnavit Cõcilium Bagaiense Donatistarum S. August. lib. 3. contra Cresconium. Fuit unus ex duodecim Maximiani Ordinatoribus Cabarsussi. Ibid. cap. 53. Σύλλεκτον Procopio dicitur Vandal. 1. ubi etiam Episcopi meminit. Puto Restitutianum Sululittensem in coll. Carth. & Hilarum Donatistam Sullitensem huc pertinere, ut notavi supra pag. 98.

Cenculiana,] vel Conculiana.

Addit. Not. ant. Afr. tres alias Sedes Episc. Sulianam] Sulianis. Puto locum in Tabul. August. vocari Silvani prope Præsidium. Tertiam ad Aquas eidem Tabulæ, & A. Hirtio ad Aquam 4. m. pass. à Tisdro. Sed hoc proprium nomen loci non videtur. Aquæ autem illæ Augustanæ sunt Antonino Aquæ Tacapinæ.

*AQVÆ, Notit. Afric. Elpidius Aquensis in coll. Carthag. cum Reparato Donatista.

MAVRITANIA SITIFENSIS.

S*itifi*] Procop. lib. 2. Vandal. Novatus fuit in collat. Carth. & subscripsit conc. Carth. VII. Optatus in Concilio Carthaginensi Bonifatij. In Collat. Carth. legitur felix Sufitensis. Seueri Episcopi Sitifensis meminit S. Aug. epist. 122.

Tamalluma etc.] Hæc Tamamalla Collat. Carthag. ubi habetur Gregorius Tamamallensis, & Lucius Donatista eius adversarius.

Perdices Ant. Silvanus Ep. Perd. habetur in ead. Coll.] fuit Legatus suæ provinciæ ad Concil. Carth. 8. anno Christi 403. & Victorinus in Notit. Africæ.

Tubusuptus etc.] Maximus Tugusubditanus Notit. Afr. & Tubusubditanus limes Notit. Imperij.

* MEDIANAE Zabuniorum vicinæ Sitifi in Coll. Carth. Donatus à Medianis Zabuniorum Donatiſta recenſetur.

* VAMACCORA vel Bamaccora Ptol. Vamicela, aut Vamiceda. Felix à Vamaccura in Concil. Carth. S. Cypriani. Caſſianus Vamaccorenſis, eiuſque adverſarius Donatus Donatiſta in Coll. Carthag.

Pag. 106. *Flumen piſcis Not. Afr.*] ubi [*Vict. ep. flum. mem. eſt. in Coll. Carth.*] legitur Reſtitutus Donatiſta. Apud Optat. Milev. lib. 2. commemoratur Ianuarius Flumen piſcenſis, ubi vitiosè editum legitur Flamen piſtenſis.

Gegita Coll. Carth.] adfuit Quadratus Gegitenſis.

Satafa] eadem infr. pag. 111. hoc loco tollenda.

Gadamuſa] Cadamuſa. Ptol. Καδαμούσιοι

Zabi] Ζάβην regionem illam totam vocat Procop. lib. 2. Vandal. quæ & Mauritania prima dicebatur, cuius primaria civitas erat Sitifis &c. Huius loci fuit felix Diabenſis apud Optat. Milevit. infr. pag. 114. & cum Ianuario Flumenpiſcenſe coniungitur.

Aſſafa etc.] *Cuius Epiſcopi Sextilius*] Catholicus *etc.*] & *Marcianus*] Donatiſta [*dicuntur in Coll. Carth.*]

Saldæ etc.] fortè huc pertinet Donatus Sayen-

Sayensis in Collat. Carthaginen:

Aquæ albæ &c. *Honor. ep. Aq. habet. ead. Not.*]& Ianuarium Donatistã Collat. Carth.

Igilgili] Ammian. lib.29. Eguilguili &c. Huc pertinere existimo cum Ortelio Vrbicosum Eguilguilitensem in coll. Carth.

Zarai &c. cuius ep.] Catholicus Tresconius &c. [*Rogatus*] Donatista [*dicitur in Coll. Carth.*]

Macri &c. *cuius ep. Restitutus*] legend. Emeritus Macrensis [*leg. in Not. Afr.*

*MACRIANA Notitiæ Africę, ubi Restitutus Macrianensis legitur. Huc pertinet, puto, Silvanus Macrianensis in Coll. Carthag.

Thamagrista [Tamagrista &c. Primulus Tamagristensis in Coll. Carthag.

Mozota &c.] Hinc fortè Leo Moctensis Concil. Carth. qui in ms. vetustissimo Vat. Leo Moptensis scribitur. anni 419. Cod. Canon. & Felix Moptensis in Coll. Carth.

Pag. 107.] *Vescetra etc.*] Vesceritensis plebis Optatus Episcopus Catholicus, Fortunatus Donatista isthic leguntur.

* SERTEITA. Coll. Carth. Felix Serteitensis & Maximianus Donatista, alibi corruptè Sertirtensis legitur. [*Sercita.*] Sertei scribendum, ut in suo exemplari rectè legit Ortelius.

Equizotum Notit. Afr.] ubi Pacatus Equi-

zo-

zotensis, [*& Victor Ep.*] Equizeten. leg. in coll. Carth.

Castellum etc.] puto idem esse cum eo quod pag. 110. In Cæsariensi repetitur.&c. Voconius Castellani Mauritaniæ Oppidi Episcopus apud Gennad. de script. Eccles. cap. 78. habetur.

Eminentiana etc.] Marcianus Donatista Episcopus Eminentiensis in coll. Carth.

Lemelesi &c.] Lemellẽse Castellum Optat. Milev. lib. 2. cuius Episc. Primosus ibidem: atque ita ex Optato habet etiam Martyrolog. Roman. 9. Februarij.

MAURITANIA CÆSARIENSIS ET TINGITANA.

Mauritania maior Victori Vitensi. lib. 3.

CÆ*sarea &c.*] Deuterius Cæsariensis in collat. Carth. Idem metropolitanus S. August. lib. de gestis cum Emerito cap. 1 pag. 250.

Bilta etc. Cæcilium Ep. à Bilta] legendum ab Hilta. de qua supra p. 95. nisi potius Bilta sit eadem cum Vilta, unde Felicianus Viltensis in Coll. Carthag.

Caput cillanum etc.] In Notit. Imperij habetur limes Caputcellensis.

Pag. 108. *Gurgites*] Vnde coniicis esse in

in Mauritania, & non potius Gurgita Byzacenæ sup. p. 103?

Columnę [unde [*Notitię Imperij Romani limes*] Columnatensis.

Icosium &c.] Laurentius Icositanus Conc. Carthag. anno 419.

Minna &c.] Secundus Minensis Concil. Carthag Bonifatij.

Obba &c. Pauli ep. à Bobba] ab Obba legunt ms. antiquissimi Cypriani.

Suffara &c.] Reparatus Susasaritensis in Coll. Carthag.

Rustonium] delenda: quia eadẽ est cum Rusgonia pag. 110. [*Numerianus*] Rusguniensis scribitur in Concilio Carthaginen. anno 419.

Tigis &c.] Aptus Tigiensis catholicus in Collat. Carth.

Tabora Coll. Carth.] ubi Martinus Episcopus Catholicus & Victor Donatista commemorantur.

Mamilla &c. Serenianus Episc. Mamil. adfuit Coll. Carth.] Sed Donatista, nam Victor ibi Catholicus adfuit.

Sumula &c.] Puto Subbulensem Episcopum hinc dictum apud Optatum Milevit. lib. 3.

Vbaba] fortè Baba Ptol. & Steph.

Zuchabari] ead. pag. 112. Subur. Succha-

chabar Plin.mss. [*Germ.huius civ.Ep.*] Donatista [*adfuit Coll. Carth.*] Zugabbaritensis. Catholicus est Maximianus Suboabbiritensis infra pag. 115. & Suburitanus pag. 112.

Tipasa] Ptolem. [*Æthic. in Cosmog.*] & Thipasa Optat. Milevit. lib. 2. qui Cæsariensis Mauritaniæ civitatem vocat], ut Victor Vitensis lib. 3. persec. vandalicæ Tipasensem Civitatem Mauritaniæ maioris, ubi de Amiano Episcopo ibidem constituto narrat.

Ida] fortè Ididi Oppidum, cuius mentio habetur in vita S. Fulgentij cap. 12.

Pag. 109. *Vagal. &c.*] Claudius Vagalitanus Notit. Africæ.

Cartenna.] S. August. epist. 48. Cartennas plur. num. vocat, quæ scripta est ad Vincentium Episcopum Cartennensem Rogatistam, & Rogati in eo loco successorem. Victor Cartennæ Mauritaniæ Civitatis Episcopus apud Gennad. de script. Eccles. cap. 77. sub Genserico Rege. cartennæ Colonia Antonino. Rusticus Cartenitanus apud S. Aug. de gestis cum Emerito c. 1. Hinc puto Silvanus Donatista Carianensis coll. Carth. pro Cartanensis.

Malliana &c. Victor dicitur] Malianensis [*in Coll. Carth.*] cum Nestorio Donatista. Huc, ni fallor, pertinet Secundus Maurianensis

nensis pag seq. pro Mantianensis. Deuterium quoque huius loci Episcopum fuisse existimo, ad quem extat epistola 78. S. Augustini de Victorino Mallianensi Subdiacono Manichæo.

Quidium] Quiza & Quidia. [*Coll.Carth.*] adfuit Priscus Quidiensis, & [*Tiberianus Ep. Quid. est in ead.Not*] Africæ. Quiza Xenitana Plinio. Quiza Antonino & Ptolem. ms. Κυίζα κολωνία, ubi in vulgatis tantum βυίζα male duplicatur sup.pag. 100.

Serta etc.] Proclus Serrensis in Coll. Carthag.

Sucarda etc.] Pompeianus Sucardensis in coll. Carth.

Novæ &c. Rogat. Ep. à Nova habet] concil. Carthag. S. Cypriani & ex eo D. Augustinus &c. Felix Novensis in collat. Carth.

Pag. 110. *Rusucurrum*] Rusicorum Plin. ms. Rusuccurum vel Rusucurrum [*Antonino Optatus*] leg. Fortunatus [*Episc. Rusc.etc.*] cui oppositus Optatus Donatista Rusuccuritẽsis. Hinc Nicellus Rusurrensis Conc. Carthag. an. 419. ms. Vatic. Rusurensis. Cod. Can. qui in subscriptionibus Ninnellus Rusur ianensis, Metcur Rusuccuritanus in Notit. Africæ.

Timida] eadem quæ superius in Proconsulari ponitur pag. 93. Timida regia, ita-

que

que hoc loco expungenda.

Tabla] Notitia Imperij limes Tablatensis.

Rusgonia etc.] Numerianus Rusgunienſis concil. Carthagin. XVII. ubi ms. Rusgumenſis.

Oppidum novum] Plinio &c.

Tigava Plinio l. 5. c. 2.] Ptolem. Huc pertinere exiſtimo Sumnium Tigualenſem in Coll. Carth. pro Tigavenſe aut Tigabenſe; ſed ſtatim poſt Collationem Palladium Tigabitanum lege apud S. Auguſt. de geſtis cum Emerito cap. 1. Primoſus Tigavenſis in Cod. Can. Afric. Can. 97. ex ms. nam editi Thiganenſis habent.

Rusadir] Rusaddir ms. Plin.

Caſtellum] Voconius Caſtellani Mauritaniæ Oppidi Epiſcopus commemoratur à Gennadio inter Scriptores Eccleſiaſticos capit. 78. Hunc Maximus Nugator Hiſpanum Caſtellanum facit ad annum 562. Petrus Caſtellanus Not. Afr.

Mutecita] Muticitanus limes in Notit. Imperij.

Bita. eid. Vict. Vtic. ms.] & Notitiæ Africæ Pannonius Bitenſis.

Baliana etc.] & puto Victor Bannenſis in coll. Carthag. pro Balian. ſed vide ſupra pag. 102.

Lab-

Labdia] Lapda ſup. p. 92.

Pag. 111. *Herpis &c.*] Barbatus Herpinianenſis in ipſa collat. Carthag. vocatur, & pertinet ad Hirpinianam ſup. p. 102.

Voncaria. &c.] Hinc Felix Boncarenſis Donatiſta in collat. Carth.

Tabadcara &c.] Victor Tabaicarienſis in coll. Carth. ubi Tabatcar ſcribendum.

Elefantaria &c.] Miggen Elephantarienſis Maximianiſta ex Concilio Bagaienſi Donatiſtarum apud S. Auguſt. lib. 3. contra Creſconium gramm, cap. 19. & cap. 53. ubi legitur inter XII. ordinatores Maximiani in Synodo Cabarſuſſenſi, & antea in Concilio Carth. Donatiſtarum apud Auguſtin. in pſal. 36.

Murconium &c. Huius Ep. Maddanius] Murconenſis. &c. Huc pertinet Auxilius Nurconenſis in collat. Carth.

Thubunæ] Tubunæ. [*Nemeſiani Ep. à Tubunis mem. D. Cypr. &c.* Tubunenſem Sedem vacãtem commemorat Notit. Afric. Creſconius Villaregenſis Epiſc. Tubunienſis Eccleſiæ invaſor accuſatur in Concil. Africano can. 15. cod. canon. & Limes Tubunienſis Notitia Imperij.

Cunagita] Gunugu Plin. ms. & Itinerar. Antonini.

Satafa &c.] & Adeodatus in coll. Carth. de

de quo ſupra pag. 106. Huc pertinet Donatus Satacenſis in Mauritania Cæſarienſi Epiſcopus apud S. Leonem M. epiſt. 87. Ita enim in vetuſtiſs. ms. Vat. 1342. legitur, ubi vulgo Salicinenſis editur.

Caſtellum Ripenſe &c. Cerealis] Hic Cerealis à Gennadio inter Scriptores Eccleſiaſticos commemoratur cap. 95. & Libellus eius de Fide Catholica contra Maximinum Arrianum extat in Bibliotheca SS. Patrum, ubi in principio libri ſimpliciter Caſtellenſis Epiſcopus vocatur.

Pag. 112. *Subur*] eadem cum Zuchabari ſupra pag. 108. [*Maxim. Epiſc. Subur. eſt in Coll. Carth.*] Idem infra pag. 115. Suboabbiritenſis, ut in coll. pag. 136.

Bida etc.] Limes Bidenſis in Notitia Imperij.

Tiſilta &c.] Et pertinet etiam huc fortè Donatus alius Tiſilitenſis in coll. Carth.

Agna &c. Victorianum Epiſcop. Agnenſem] in editione Pith. Aquenſis.

Macania etc. Vnde Ferox] eſt Macrianenſis in Byzacena ſupra pag. 103.

Metagonium] Mutugenna Numidiæ ſup. pag. 95. [*Antonium*] Mutugenſem Pith.

TRIPOLITANA.

PAG. 113. *Leptis magna &c.*] Salvianus Donatiſta Leptitenſis in coll. Carth. Dioga in Concil. Carth. S. Cypriani commemoratur.

Sabrata] Plinio &c. [*vulgo Rakianabes.*] Pompeius Sabratenſis in Concil.S.Cypriani. Donatus Sabratenſis Maximianiſta unus ex XII. Ordinatoribus Maximiani in Synodo Cabarſuſſenſi Aug. lib.3. contra Creſc. c.53. damnatus in Concilio Bagaienſi Donatiſtarum. Idem Auguſt. ibid. c.19. Leo in Notitia Africæ.

Girba] Victor apud Optatum Milevitanum. Quodvultdeus Giuirtenſis pro Girbitenſis in coll. Carth. Vincentius Gerbitanus Conc. Carthag. Bonifatij, Fauſtinus Girbitanus in Notitia.

Oea &c.] Creſconius Oënſis in Notitia Africæ.

Tacape Plin. lib.5.cap.4.] Colonia Tabulæ Auguſtanæ &c. Gallus in Conc. Carth. Bonifatij: alibi rectiùs Gaius vocatur. Dulcitius Tacapitenſis in Coll. Carthag. idem Legatus miſſus fuit ad Conc. Carth. VIII. anno 403. ut in codice canon. cap.90.

INCERTÆ PROVINCIÆ PER AFRIC. EPISCOPATVS.

A

A *Senemsalensis*] Senemsalensis supra pag. 95.
Amburensis] Amphorensis p. 96.
Abbezensis] Abbenensis.
Azugensis] error Scripturæ pro Vagensis.
Aptucensis] pag. 91.
Amacruræ] Ab Accura.
Aquitaniæ] Aquitanæ.
Ausuagæ] Ausuagiga [*Aymnius*] in Concil. S. Cypriani & *D. August. &c.*
ab Abbir] est Abbirita in Procons. sup. p. 93.
* ANIVSENSIS. Gududus coll. Carth. Pith. in Paris. edit. Auinsensis.
* ARENENSIS Crescentianus collat. Carth.

B

B *Ellulitensis*] Bellalitensis, an Belasitensis, ut sit eadem cum Belesase?
Botrianensis Donatus] Donatista qui Catholicum contra se non habuit.
Bamacorensis] Vamaccorensis. Cassianus Catholicus ibid. p. 105.
* a BAMMACVRA Felix Conc. S. Cypr.
Burugiatensis] a Baruch Quietus cōc. S. Cyp.

Bosetensis] pag. 98.

* BLADIENSIS Potentius ibid.

Bosutensis] Bosetensis. Palatinus ibid.

Bartinisiensis] Bartinisiensis, Bartimiensis in Pith. Victor ibid.

Bucarensis] Boncarensis edit. est Voncariensis pag. 111.

à Bagai] Hinc Concilium Bagaiense Donatistarum supra pag. 99. & Donatus Bagaiensis Donatistarum Antesignanus apud Optatum Milevit. lib. 3. econtra S. August. epist. 68. Episcopi Catholici Bagaitani malè à Donatistis mulctati meminit. Et Felix hic Baianensis adfuit Concilio Genethlij. Beanus Baianensis unus ex XII. Maximiani Ordinatoribus in Synodo Cabarsuss. Augustin. contra Cresc. lib. 3. c. 53.

* BVRITANVS Donatus coll. Carth.

* BVRONITANVS Faustus, Victor Vit. lib. 1.

C

à C*Astro Galbæ Lucius*] S. Cyprian. *D. August. etc.*

à Cedias] & Cediensis, Fortis Donat. coll. Carthag.

* CENENSIS. Bonifatius ibid. & Vindemius Donatista à Cenis.

* CANCOPITANVS. Felix ibid.

* GINESITENSIS Salariæ. Proculus collat. Carthag.

Gazabianensis] pag. 96.

* GIVIRTENSIS. Quodvultdeus Coll. Carth. fortè Girbitensis.

* GVIREN. Lucianus coll. Carthag. fortè Girensis à Gira sup. pag. 100.

H

ab HOspitijs] est Ospitensis pag. 99.

Harram Celtenus] sunt Horrea Celia pag. 100.

I

* IACVBAZENSIS Vindicius Conc. sub Grato ex ms. nam editi Vindicianum Lacobricensem vocant.

* INFITENSIS. Victor ibid.

L

L*imatensis*] à Limata S. August. lib. 3. contra Crescon. gramm. cap. 28.

Lambiensis] Lambesensis pag. 96.

M

* MARCELLIANENSIS & Bazitensis Lucidus Coll. Carth. In Africa Proconsulari.

Magarmelensis] Megarmelitensis. Secundus eius Episcopus Catholicus ibidem. nam

nam Felix Donatista; sed vide supra pag. 99. Vagarmelita.

Medefessitensis] Menefessitensis pag. 103.

Moptensis Felix] Leo Episcopus municipij Moptensis in collat. Carth. fuit Legatus provinciæ Cæsariensis in concil. Carth. cap. 133.

* Mvnacianensis Victorinus, qui præfuit Concil. Carthagin. Donatistarum apud S. August. in psalm. 36.

N

* Namnvlitanvs. Aurelius ibid. vide supra pag. 94.

Nignensium] Nigrensium. fortè Vicus Nigras sup. pag. 95.

Nurconensis] pag. 111. Murconium.

* Nevasin Restitutus ibid. pag. 97. vel Novasinuensis.

P

Pertvsensis. Martialis. August. lib. 3. contra Crescon. cap. 19. & 53. Pertusa prope Carthaginem Anton. Itiner. sup. pag. 93.

* Pisitensis Ambibius ibid. Ambiuij huius mentio in Cod. Canon. Can. 78. Pisida Tab. Itinerar. in Tripolitana.

* Pisitanæ civitatis eiusque Episcopi mẽtio apud Evodium de reliq. S. Stephani

 lib. 1.

lib.1.c.13. haud dubiè in Proconsulari.
Pistensis] pag.106. Optat. lib.2.

R

REfalensis] Cefalensis habet recognitio Pithæi, vt supra pag.93.

S

* SIBIDENSIS, Bonifatius Victor. lib.3.
Sinuaritæ] p.94.[*Steph. ibid.*]coll.Cart.
Serterensis] pag.107.
Selemsilensis] pag.92.
Summensis] pag.95.
Sayensis] an Saldensis?
Simungitensis] pag.91.
Suboabbiritensis] pag.112. & 108.
Simidiccensis] pag.92.
Siguitensis] pag.96.
* SATVRNICENSIS, Repostus S. Cypriani epist.55.
* SALICINENSIS, Donatus Maur. Cæsar. S.Leoni epist.87.

T

* TIBARITENSIS, Victor Collat. Carthagin.
Tabaicariensis] pag.111.
Taprurensis] pag.100.
Tubursus] Tubursica Numidiarum p.95.
Tzellensis Natalicus] Donatista Zellensis pag.92.
* TALABRICENSIS, Donatianus primæ Se-
dis

dis Episcopus Numidiæ concil. Carth. 4. puto fuisse Tabracensem.

* TVBIENSIS, Felix Collat. Carth.

* TIMITICENSIS, Victor ibid.

* TISILITENSIS, Donatus ibid.

* TISEDITENSIS, Lampadius ibid.

* TASBALTENSIS, Adelphius Conc. S. Cypriani Thasbaltensis S. August. hinc Innocentius Thebaltensis apud S. August. in psalm. 36.

Tuzumnensis Felix] idem cum Felice Zumnense pag. 95.

Tusdritensis] Tusdritanus pag. 104.

Tuzuritensis] Tusuritensis. Asellicus Catholicus est Mauritaniæ Cæsar. Nam Aptus, qui eum agnoscit, est Donatista.

* TVRVDENSIS. Venustus coll. Carthag.

* TVRVZITENSIS, Serotinus ibid.

V

V*Amaius*] pag. 92. Vcimaius legitur in utraque editione. Num fortè Vza Ptolem. in Africa propria? Plinius lib. 5. c. 4. commemorat oppida Vcitana duo maius, & minus.

* VAMACCORENSIS pag. 105. & Bamaccorensis. Cassianus Coll. Carth.

* VALLITENSIS, Bonifatius Collat. Carth. fortè idem cum Vllitensi.

Vi-

* VINENSIS, Victor ibid. Vina vicus Tabul. Peuting.

Vosetensis] Visicensis Felix ibid. fuit Mauritaniæ prope Taboram. Nam Victor Taborensis Donatista ubi interveniebat.

à Victoriana] pag. 104.

* VNDESIENSIS, Fortunatus ibid.

* VZITTARENSIS, Paulus Coll. Carth.

* VTINVNENSIS, Octavius Coll. Carthag. fortè Vciminensis, de quo sup. pag. 92.

* VRGENSES, Martianus apud S. Augustin. epist. 166. ex Donatista Catholicus, sed tantum presbyter fuisse videtur in Diœcesi Hipponensi.

Z

Z*Vrensis*] Zuritanæ civitatis Episcopi mentio apud Victorem lib. 2.

Zellensis] pag. 100.

Zeltensis] fortè Zertensis: nam Zerta Numidiæ ciuitas.

Zabuniorum Necdianas] Medizabuniorum. Donatus ibidem.

* ZENITENSIS vel ZEMTENSIS, Maiorinus ibidem.

DE

DE GALLIA.

IN ALPIBVS GRAIIS SEV APENNINIS.

Pag. 147. *Octodurum. Theodorus huius Ep. nomin. in Conc. Aquileiensi sub Damaso*] Constantius Epaonensi subscripsit anno Christi 517.

Sedunum] Thodorus adfuit conventui Agaunensi sub Sigismundo Burgundionum Rege, in quo fundatum est celebre eius loci Monasterium anno Christi 515. ut habent Acta fundationis. Quæ si vera sunt, duo eiusdem nominis Episcopi ante Constantium ponendi. [*Rufus Octod. Ep. subscr. Conc. Aurel. V. & Heliod. Sedun. Matisc. II.*] Protasius Cabilonensi.

PROVINCIA NARBONENSIS, SEV NARBONENSIS PRIMA.

PAg. 155. *Castrum Vcecienſe &c.*] Ferriolus sive Ferreolus apud Greg. Turon. lib. 6. cap. 7.

PROVINCIA AQVENSIS, SEV NARBONENSIS SECVNDA.

F*Orumiulij &c. Leo M. scripsit epist. 91. ad Theod. Foroiul*] Hunc Theodorum præ-

præceſſit Leontius, cui idem Leo Papa vices ſuas commiſit epiſt. 89.

PROVINICA EBREDVNENSIS, SEV ALPIVM MARITIMARVM.

Pag. 156. *Nicæa &c.*] Auſtadius apud Gregor. Turon. lib. 6. cap. 6.

DE MAGNA BRITANNIA.

L*ib. 6. num. 8. pag. 162. De S. Auguſtino*] Fuit etiam Legatus] Sedis Apoſtolicæ, de qua re vide Baronium anno Chriſti 1117. num. 8.

NOTITIA ANTIQVORVM EPISCOPATVVM MAGNÆ BRITANNIÆ.

PAg. 165. *Colonia Ant. Cambdeno Colcheſter*] Colonia Camalodunum vocabatur, ut eruditè docet Cambdenus, qui eam non *Colceſter*, ſed *Maddon* nunc dici oſtendit; ut & Seldenus in Notis ad Eutychium Alexandr. pag. 119. ubi rectè coniicit in ſubſcript. Arelatenſis Concilij pro *Colonia Londinenſium*, legendum *Colonia Camalodunenſium*. Hoc enim veriſſimum eſt.

Pag. 166. *Addam Orcades*] Epiſcopus Inſularum pag. 168.

HY-

HYBERNIA.

PAg. 170. *His obstare videtur quantum ad Armacham Beda &c.*] Beda non loquitur de ipsa Insula Hyberniæ, sed de adiacenti Insula parva Hia, in qua S. Columba Monasterium extruxit, cuius Abbas supremam etiam in ipsos Episcopos auctoritatem obtinebat. Hoc tamen non officit, quin primus inter reliquos Episcopatus fuerit Armacha.

NOTITIA EPISCOPATVVM HISPANIÆ.

PROVINCIA CARTHAGINENSIS.

PAg. 184. *Carthago*] Primo loco ponenda erat: nam Toletum post annum Millesimum Metropolis facta.

PROVINCIA BRACARENSIS IN GALLECIA.

PAg. 186. *Bracara &c. Ex eius Episcopis*] Profuturus, ad quem extat Vigilij Papæ epistola, falso Eutherij nomine, quæ citatur in Concilio Bracarensi primo. Lucre-

cretius, qui præfuit dicto Concilio Bracarensi I. post hunc [*Martinus &c.*

PROVINCIÆ EMERITENSIS, SEV LVSITANIÆ.

PAg. 187. *Ossonaba Ptol. ibid. vulgò Estoy*] Estombar. *Vinc. eius Antist. subsc. Conc. Eliber. & Petr. Tolet.* III.] Ante hos Itacium commemorat Sulpitius Severus. Sed apud eum malè Sossubensis pro Ossonabensi legitur.

PROVINCIA HISPALENSIS, SEV BÆTICA.

PAg. 188. *Ilipa*] ILIPLA sive ELIPLA, nunc vulgò Niebla, sedes Episcopalis fuit, non Ilipa, vt falsò existimavit Morales, quem noster hic sequitur. Vide Roder. Carum lib. 3. antiquit. Hispalens. cap. 83. eruditè de Eliplæ Episcopatu & Episcopis disserentem.

Asindum] ASIDO Plin. & antiq. Inscript.

PROVINCIA TARRACONENSIS.

PAg. 189. *Calagurris*] Silvanus Calagoræ Episcopus tempore Hilari PP. in Cod. Can. *Bar-*

Barcino etc. vulgò Barzelona] Prætextatus adfuit Synodo Sardicensi in fragm. S.Hilarij, Lampius, qui S.Paulinum presbyterum ordinavit. Nundinarius tempore S.Hilari Papæ in cod. Can. ubi corruptè Varohiensium civitatis legitur, & Vercenonensium.

INCERTÆ SEDES.

L*Acobriga &c.*] Lacobricensis Episcopus Vindicianus ex Africa legitur adfuisse Concilio Carthag. sub Grato, sed mss. Vindicium Iacubazensem vocant.

DE ILLYIRCO ORIENTALI.

PAg.196. nu.14. sub finem. *Hæc autem cum ita sint, non parum mihi probabile est eam civitatem* (*Thessalonicam*) *Metropolim fuisse totius* Illyrici] Hoc testatur Acholius apud Socratem hist. Eccl. lib.5. cap.6. qui de fide sua interrogatus à Theodosio Aug. respondit, opinionem Arrij minimè per Illyricum penetrasse, cuius scilicet Metropolis erat Thessalonica. Vnde nequaquam ferenda est huius loci correctio apud Baron. anno 380. n.1. ubi Illyrici loco Macedoniam scribendum existimat.

Et nu. 15. lin.6. pag.197. *Vnicamque per illa*

illa tempora veram Metropolim Ecclesiasticam Macedoniæ, nempè Thessalonicam] Hoc confirmat Hierocles.

Num. 17. *Christus consolatus est nos &c.*] & multò clariùs ipse Hormisda in responso suo ad eosdem Episcopos epistol.8. *Tunc B. Eugenius parœciæ vestræ obtinens principatum cum subiecta sibi S. Synodo etc.*

Pag. 200. num.22. *Achrida &c. Huius verus & proprius situs ignoratur*] Ochrida etiam hodie Archiepiscopalis civitas.

Pag.201.n.23. lin.25. *ut infra dicetur*] supra pag.193.

PROVINCIA THESSALONICENSIS, SEV MACEDONIÆ.

PAg. 205. Hic duas Provincias confundit, Macedoniam primam, & secundam. Hæc enim Stobos Metropolin habuit, suosque peculiares Episcopos, ut ex Hieroclis notitia apparet.

Thessalonica Ætius Thes. Episc. subsc. Conc. Sardic. & Anastasius Chalcedon.] Acholius Constantinopolitano, Rufus Ephesino, Eusebius sub Gregorio M. vide Regist. l. 12. epist. 3.

Philippi &c. Philippus] Porphyrius in Actis Synodi editis & ms. antiquissimis voca-

vocatur &c. Epaphroditus eorum primus Episcopus à B. Paulo constitutus, ut scribunt Theodoretus, Ioannes Chrysostomus, Theophylactus, & alii ad Epistolã Pauli ad Philippenses. Fuit deinde Metropolis Macedoniæ Thraciæ, siue Secundæ, quæ & Salutaris, Serræ postea dicta, ut & hoc tempore, unde Nicetas ὁ Σεῤῥῶν.

Berrhoea &c. teste Leunclauio &c.] Lucas Conc. Chalc. Act. 1. in Ephes Latrocinio.

Stobi &c. teste Nardo Bunius &c.] Bodius Stobiensis in mss. Latinis antiquissimis. Erat Metropolis Macedoniæ Secundæ. Municipium Stobensium in nummo Vespasiani apud Franc. Gotifred. Stobenæ civitatis mss. nomen corruptum in excerptis Malchi, ubi Tobos pro Stobos malè legitur. Malè quoque Interpres τὴν πρώτην τῆς Μακεδονίας πόλιν vertit. primam, quæ illi obviam fuit Macedoniæ Vrbem. Vertere enim debebat: primam ac præcipuam Macedoniæ urbem.

Paroecopolis &c. Partecopolis dicitur] Hierocli & [*Conc. Chalced. &c.*] Ionas à Macedonia de Particopoli Sardicensi adfuit.

Deborus &c. aliis Doberus] in Concilio Chalcedonensi Δέβηρος. sed Latini Doberitanum Episcopum vocant.

Cassandria &c. Hermogenes Cass. Ep. eidem

Concil. Chalced. subscr.] Ephes. Latrocin. Act. 1.

Heraclea &c: Benignus Constantinop. gen. v.] Collat. v. ubi Heraclea Pelagoniæ dicitur ad aliorum distinctionem, præsertim Heracleæ Strymonis in eadem provincia Macedoniæ. Illa postea Archiepiscopalis fuit, ut habetur in excerptis Legationum Malchi: nam de Heraclea Pelagoniæ Malchum loqui ex sequentibus patet.

* PRIMVLA, Hierocli, in Actis Conc. Cõstantinop. sub Flaviano: Primopolis cuius Episcopus Timotheus ibidem subscripsit.

ZAPARA Hierocli, Macedoniæ Secundæ civitas in Concil. v. Constantinop. coll. 2. legitur, Sabinianus Episcopus Zaparenæ civitatis Illyricianæ diœceseos.

Pag. 206. *Topiris*] Τόπειρος Hierocli, qui in provincia Rodopæ ponit in Conc. Ephes. Act. 1. Τοπείρου τῆς Θρᾴκης. Episcopus Lucianus. Sic apud Antoninum Topinium scribitur, pro Topirium. In nummo M. Aurelij apud Fr. Gotifred. circa Fl. Hebrum ΤΟΠΕΙΡΗΤΩΝ legitur. In alijs circa Herculem sedentem Card. Barb. & Franc. Gotifredi legitur: ΟΥΛΠΙΑС ΤΟΠΙΡΟΥ, & in uno Magni Ducis ΤΟΠΕΙΡΟΥ &c. Lucianus Ephesino subscrip. ubi itidem Thraciæ tribuitur.

Serræ

Serræ &c. Maximinus] Σερραίων in Græco &c. Serræ Macedoniæ olim vocabantur Philippi.

PROVINCIA LARISSENA, SEV THESSALIÆ.

L*Arissa &c.*] Basilius in Ephesino stetit à partibus Nestorij. Ioannes legitur apud Gregorium M. Idem inter Metropolitas, quibus scribit Cælestinus Papa in Cōcil. Bonifatij 2. Stephanus in Conc. Bonifatij 2. & ante eum Proclus ibidem.

* SCARPHIA. Ptolem. ibid. Steph. & Hierocli. Cyriacus eius Episcopus subscripsit Synodicæ Gennadij Patriarchæ Constantinop. tom. 1. Iuris gr. Rom. Ea etiam nunc nomen retinet, teste Sophiano: sed noster hic cum Echino confundere videtur, quamvis infra inter incertos posuerit pag. 322. ubi Stephanum eius Episcopum habet.

Demetrias &c.] Andreas Demetriadis Episcopus in Concilio Bonifat. Papæ II.

Echinus &c.] Theodosius Echiniensis in Concilio Bonifatij II.

* GOMPHI. Ptolem. Steph. & Hierocli. Eustathius Gomphiensis Episcopus legitur in Concilio Bonifatij II.

CÆSAREA vel DICÆSAREA Hierocli. Timotheus Episcopus Dicæsareensis in Concilio Romano Bonifatij Papæ II.

Lamia &c.] Lamniensis mss. Latino antiquissimo.

Tricca &c. Ptol. ibid. vulgo Tricala]. sic Tzetz. chil 9. cap. 280.

Thebæ Phtioticæ Ptol. ibid. vulgo Zitoa] Modestus à Thessalia de Thebis subscripsit Concilio Sardicensi &c. Elpidius in Concilio Romano Bonifatij Papæ II.

PROVINCIA NICOPOLITANA SEV EPIRI VETERIS.

POsteriorum sæculorum notitiam habemus in Iure græco Romano p. 233.

Nicopolis &c. Ex huius Sedis Præsulibus] Heliodorus Sardicensi. Dynatus Ephesino [*Atticus Chalc. Conc. subscr. Et Eugenius Ep. Syn. vet. Epiri ad Leonem Imper.*] meminit eius & Hormisda Papa epist. 8. Ioannes relat. Synod. ad Hormisdam Papam in epist. Decretal. pag. 448. & seqq. ubi se Alcisonem decessorem habuisse testatur. S. Gregorius Registri lib. 12. epist. 2. Andream Nicopolitanum Metropolitam commemorat. Soterichi, & Hypatij successoris eius mentio in Epist. Honorij papæ apud Deus-

dedit Cardin. in collect. canonum lib. I. cap. 188.

Anciasmus Hierocli ms. Onchesmus Ptolem. ib. & Anchiaxus] sed mss. Anchiasmus &c. Christodorus relationi Synodicæ ad Hormisdam post epist. 7.

Pheonica. Ptol. ibid.] Peregrinus Phœnicenus Chalcedonẽsi &c. Philippus Phœnicensis relat. Synod. ad Hormisdam.

Pag. 207. *Dodonea*] Dodone [*Theod. Dod. Ep. Concil. Ephes. subscr.*] Philoctetus Chalcedonensi] *& Vran. d. Ep. ad Leon.*] Iulianus Dodones relat. Synodicæ ad Hormisdam.

Corcyra &c.] Chrysippus relationi Synodicæ ad Hormisdam. Sotericus Chalcedonensi.

Adrianopolis &c. Eutychius] Eustochius alibi corruptè vocatur pag. 74. &c. Cõstãtinus relationi Synodicæ ad Hormisdam post epist. 7. ubi nomen hoc corruptum.

Buthrotum. Str. lib. 7. & Ptolem. lib. 3. c. 14. Buthrotorum sinus] Ioannes Concilio Chalcedonensi [*Steph. Buth. Episc. eid. ep. subsc.*] Matthæus relationi Synodicæ ad Hormisdam.

Euria &c. Italis San Donato] Marcus Eurias Chalced. Act. I. interfuerat, & Ephes. Latrocinio. Donatus eius Episcopus vixit tẽ-

pore Honorij Papæ, ut ex Reſcripto quodam eius apparet in collect. Card. Deusdedit &c. Apud Gregorium Magn. lib. 12. epiſt. 2. & 3. Iſauria corruptè editum eſt, quod ex ms. Britannico corrigendum, ubi Euria ſemper legitur. Ex dictis epiſtolis apparet idem eſſe oppidum, quod nunc S. Donati eſſe dicitur. Sed vide Procop. lib. ædif. & epiſtol. 8. Ioannes eius Epiſcopus commemoratur.

Photica &c. Huius Antiſt. Didacus] Diadochus [*ſubſc. d. Ep. ad Leon. &c. et Philippus alteri ad* Hormiſdam] Philippus hic Phoenicenſis fuit Epiſcopus. Hilarius autem Photices ibidem ſubſcripſit.

PROVINCIA CORINTHI, SEV ACHAIÆ.

C*orinthus*] Ioannem Corinthiorum Epiſcopum commemorat S. Greg. M. [*Petrus Ep. Synod. Achaiæ ad Leon. Imper.*] & paſſim Concilio Chalcedonenſi.

Athenæ &c. Dionyſ. I. Athen. Epiſc. dicitur apud Euſeb. lib. 3. cap. 4.] & Publius eiuſque ſucceſſor Quadratus apud Hieronymum lib. de Script. Eccleſ. cap. 19. Apoſtolorum temporibus proximi ex Euſeb. Hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 23.

Pag.

Pag. 208. *Corone &c.*] Κορωνίας Episcopus vocatur Agathocles, quã Boetiæ esse puto, atque ita ab Hierocle cognominatus. Ab ea diuersa est non solum situ, sed & nomine Κορώνη Peloponnesi.

Naupactus &c.] Irenæus Chalcedonensi adfuit.

Megara &c. Megra dicta] Alypius Sardicensi &c.

Thebæ Anisius] Anysius.

Plateæ Ptol. ibid. non extat hodie hæc civitas] Athenodorus à Platea Sardicensi &c.

PROVINCIA EPIRI NOVÆ.

PAg. 209. Ἡ κατ' Ἐπίδαμνον ἤπειρος vocatur Malcho in excerptis Legation. cui τὴν ἄνω ἤπειρον subiungit. Interpres malè utramque confundit. Idem Malchus νέαν ἤπειρον quoque vocat.

Dyrrachium etc.] Vrbicus Dyrrachinus apud Gregor. M. Eucharius Ephesino, vocatur autem Δωρακίου. Sic in subscriptione, Concil. Chalced. in cod. can. Lucas Doraciensis. Act..6. Concil. Chalcedon. Lucas Dyrracinus. & in Actis Concilij mss. antiq. Deracenæ; sic apud Facundum Hermianensem lib. contra Mucianum pag. 581. Merianus Doracensis.

Apollonia &c. Piergi Turcis Sophiano teste] Felix Apolloniæ & Bellidis Episc. in Conc. Ephesino siue Bullidis, quæ mox sequitur. [*Eusebius &c. subsc.*] Conc. Chalcedonensi & [*dictæ Ep. Syn.*]

Aulon. etc. la Valona Italis *etc.*] Avlona incolis Albanis.

Lychnidus etc. Turcis Guistandel] Dionysius. In alijs Zosimus de Lygnido Sardic. ubi Achaiæ tribuitur.] *Anton. Lychn. Ep. in subscr. d. ep. legitur*] qui interfuit etiam Ephesino Latrocinio Act. 1. Conc. Chalc. Ad Laurentium Lygnidi Episcopum extat epist. 1. Gelasij : eius mentio in Chronico Marcellini Comitis.

Bullidum seu Bullis. Ptolem. *lib.3.cap.12.*] Bulis Hierocli. Bellis corruptè in Act. Concil. Hæc coniuncta fuit Apolloniæ, & Felicem Episcopum habuit in Conc. Ephes. Act. 1.

Λιςρῶν civitas Epiri novæ Hierocli. Hinc, puto, Martyrius Helistrensis in Actis Concilij Constantinopolitani sub Flaviano, in Actis Concil. Chalcedon. pag. 133. sed in Conc. Ephesino Act. 1. Ἡ λιςρῶν scribitur. Vnde certo credo hæc esse Ilistra Lycaoniæ Hieroclis.

Paulus Prinatenus etc.] Prisna civitas Episcopalis sub Acridensi Archiepiscopo.

PRO-

PROVINCIA CRETÆ.

GOrtyna etc. *Iconius*] Tychonius antiqq. mss. Latini &c. Ioanni Cretensi Metropolitæ scribit Gregorius M. Philippus Gortynensis Episcopus legitur apud Eusebium lib. 4. Hist. Eccles. cap. 23. ex Dionysio Corinthio.

Lappa &c.] & ante hos Paulus Ephesino Concilio adfuit.

PROVINCIA PRÆVALITANA

PAg. 210. *Achrida*] Scodra Metropolis fuit Prævalis, donec Iustinianus patriam suam ad eam dignitatem evexit. Hierocles tamen DVRRACIVM olim quoque Metropolim fuisse ostendit &c. Idem Scodritanus inter Metropolitas Illyrici ponitur à Greg. M. lib. 7. Ind. 2. ep. 69.

Scodra etc. Steph. Episcop. Scodræ fuit ex D. Gregor. epist. 36. lib. 1. Ind. 9.] Et Constantius epist. 34. lib. 10. Ind. v. Senecio Concilio Ephesino subscripsit. Bassus Senecionis decessor, ut ex epistola Siricij Papæ apparet.

* DOCLEA huc transferenda ex pag. 77. suberat enim Scodritano Primati, ut ex

Gre-

Gregorio Magno lib. 10. epist, 34. apparet.

* RHIZINIVM Plinio. Rhizon Stephan. vulgo Risino. Dalmatiæ vel Illyrici civitas ad mare Hadriaticum. Sebastiano Episcopo Rhiziniensi scribit S. Greg. M. lib. 1. epist. 27.

* LISSVS Hierocli & Ptolem. vulgo Alessio ad mare Hadriaticum. Ioannem Lissitanæ Ecclesiæ desolatæ Episcopum ad Scyllatinam transtulit S. Gregorius M. lib. 2. epist. 25.

PROVINCIA SARDICENSIS IN DACIA VTRAQVE ET MOESIA SVPERIORI.

HIc distinguendæ erant tres diversæ provinciæ earumque Metropoles & Episcopatus.

Sardica etc. vulgo] Sofia, ut ex eius loci Antistite certo rescivi. Basiliscus Serdicensis tempore V. Synodi apud Facundium Hermianensem pag. 581. Iulianus Ephesino subscr. Domnio in Chronico Marcell. Com.

Remesiana] Romatiana dicitur Latinis Scriptoribus Gennadio & Martyrologijs &c. Niceta Romatianæ Episcopus S. Paulini hospes.

Aquæ

Aquæ etc.] Vitalis à Dacia Ripensi de Aquis subscripsit Synodo Sardicensi in fragm. S. Hilarij.

* ISCVS. Daciæ Ripensis Hierocli. Valens de Isco Sardicensi subscripsit, qui & Iscopolitanus.

* NAISSVS. Civitas Daciæ Hierocli, patria Constantini Magni Imperatoris. In Concilio Sardicensi Gaudentius à Dacia de Naisso. Eiusdem Episcopus fuit Bonosus hæreticus, ut apparet ex epist: 28. S. Innocentij I. ad Martianum Episcopum Naissitanum. Ita enim mss. optimi, ubi vulgò Naxitanus editur, legunt Proiectus Naisitanus in Concil. V. Act. 2. legitur. Gaianus Naisitanus in Chronico Marcellini Comitis ad annum 506. Hæc pagina sequenti malè vocatur Nessyna.

PROVINCIA DARDANIÆ.

VIde Marcellini Comitis Chronicon ad annum Christi 518.

Scupi etc.] Ioannes Episcopus Sacrosanctæ Ecclesiæ Scopinæ Metropolitanæ civitatis subscripsit Epistolæ Episcoporum Dardaniæ ad Gelasium Papam, & post eum quinque alij eiusdem provinciæ Episcopi, quorum tamen Sedes non exprimuntur.

Pau-

Paulus Dardaniæ Metropolita ſubſcripſit Concilio Epheſino, & habetur inter Metropolitas, quibus ſcribit Cæleſtinus Papa epiſt.13. in Conc. Bonifatij II.

Diocletiana etc.] Baſſus Sardicenſi. Sed ibi Macedoniæ tribuitur. Hierocles Theſſaliæ annumerat.

* PAVTALIA. Daciæ mediterraneæ civitas Hierocli, quam Ptolemæus & Stephanus Thraciæ tribuunt. quamvis malè apud hunc Paetalia ſcribatur. Evangelum Pautalienſem Epiſcopum commemorat Marcellinus Comes in Chronico ad annum Chriſti 516. In Excerptis Malchi malè ſcribitur παντάλια, ubi eius ſitus egregiè deſcribitur ad fauces Thraciæ.

* MARGVS. Mœſiæ primæ, ſive ſuperioris civitas, ad fluvij eiuſdem nominis & Danubij confluentes ſita, ut ex Itinerarijs & Notitia Imperij apparet. ubi non ſolum auxilium militare, ſed & præfecturam Claſſis in Danubio habuiſſe legitur. Margi Epiſcopum, ſed ſine nomine commemorant excerpta Legationum Priſci Rhetoris edit. græcæ pag. 21.

Pag. 211. *Neſſyna etc. vulgo Niſſaua*] Naiſſus ad Daciam pertinet, ut pagina præcedenti notavi.

PRO-

PROVINCIA MOESIÆ INFERIORIS.

DVæ iſtæ Mœſiæ inferioris & Scythiæ provinciæ ad Illyricum nunquam pertinuerunt, ideoque ad Thraciæ Diœceſim transferendæ ſunt; ſemper enim Conſtantinopolitanæ Sedi paruerunt; neque Sedes Apoſtolica Romana unquam illi hac de re litem movit, cum Illyricum ſibi vindicaret.

Martianopolis etc. Piſtus Martianop. Epiſcop. Conc. Nicæno] Martyrius Conſtantinopolitano. Epagathus Conſtantinopolitano ſub Nectario. Inter Piſtum & Martyrium interceſſit Domninus tempore Valẽtis Imperatoris, de quo Philoſtorgius Hiſtor. Ecceſ. lib. 9. cap. 8.

Novæ etc.] Hinc puto fuit Secundinus Novenſium Epiſcopus in Actis Conc. CP. ſub Flaviano. Meminit quoque Epiſcopi Novarum hiſt. Miſcell. lib. 17. ſed nomen non exprimit.

Nicopolis etc.] Alciſſus in Chronico Marcellini Comitis ſub Anaſtaſio Imp.

* TIRISTA, vel ut alij, PRISTA, quæ Socrati & Nicephoro Calliſto Σεξαντάπριστα Mœſiæ civitas, cuius Epiſcopus Polycarpus Nicopolin Thraciæ translatus fuit,

Auxi-

Auxilius Presbyter in defensionem Formosi Antapristenam urbem vocat, & ex eo Ivo Carnot. in præfat. Decreti.

PROVINCIA SCYTHIÆ.

TOmi etc. *Theotimus etc.*] Terentius Constantinopolitano.

* ÆTHERIVS Episcopus Chersonesi provinciæ Scythiæ Constantinopolitano Concilio subscripsit, ut legunt antiquæ membranæ.

PROVINCIA GOTHIÆ SEV DACIÆ ANTIQVAE.

PAg. 212. *Zarmizegethusa etc.*] Silvanum Gotthiæ Episcopum Audianorum hæresi addictum commemorat Epiphanius hæres. LXX. pag. 828: Ex quo loco regionem illam Regem proprium gentilem, & Romani nominis hostem habuisse apparet. Locus Epiphanij maximè notandus, unde apparet Gotthiam ultra Scythiam sitam esse, eam scilicet, quæ Tomos Metropolim habuit, de qua pag. præcedenti. Vnde rectè colligitur Gotthiam tunc fuisse, quæ nunc Walachia, aut Transilvania dicitur.

DE

PATRIARCHATVS CONSTANTINOPOLITANVS

PAg. 214. num. 3. Vbi de *Amaſia etc.* Falsò hunc auctorem laudat ſuæ aſſertionis; nihil enim tale uſpiam apud Stephanum extat, quod vel uno ex loco eius conſtat. v. Amaſia, quam ille non provinciam ſed Ponticam civitatem eſſe ſcribit. Ita Amiſum & Polæmonium ſimpliciter in Ponto locat, uti etiam Sinopen & Trapezuntem. Cappadociam autem cum olim in Maiorem & Minorem fuiſſet diſtincta, ſuo tempore in Primam & Secundam diviſam fuiſſe diſertè ſcribit. Ita Armeniam ferè ſemper ſimpliciter & indiuiſim profert niſi quod Nicopolin Minoris Armeniæ civitatem appellet. Hæc igitur non intellecta ex alijs temere conſarcinata.

Pag. 215. *Cappadocia ſecunda*] Metropolis eius Tyana. Sed poſtea Mociſus ad hunc honorem provecta à Iuſtiniano Imperatore, ut teſtatur Procop. lib. v. ædific. unde & Iuſtiniani nomen tunc accepiſſe videtur. Neque enim alia eſt à Mociſſo ἡ Ἰουστινιανῶν μητρόπολις τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας in Concilio Conſtantinopolitano

tano ſub Agapito & Mena Act. 2. pag.691. Colon.

Pag. 217. num.6. *Metrophanes Conſtantini Sinchronus*] quia tunc Conſtantinopolis primum exædificata fuit à Conſtantino veteris Romæ æmula.

Paulò poſt. ibi: *At iura Patriarchæ tantum obtinuit etc.*] Quinimo Concilium Conſtantinopolitanum I. ſub Theodoſio maiore Eccleſiæ & Epiſcopo Conſtantinopolitano prærogativam ſecundi honoris poſt Romanum tantum tribuerat, ut videre eſt in canone eius tertio. Iura autem ipſa, & exercitium Iuriſdictionis in Thracicam, Aſianam & Ponticam Diœceſes, earumque Primates conſtituit Concilium Chalcedonenſe, quod tamen iam ante invaſerat, non contentus mero titulo honoris, quin etiam in totum Illyricum manum extendere, & Sedi Romanæ ſubtrahere conatus fuerat tempore S. Bonifatij I. ut docent Acta Concil. Romani ſub Bonifatio II.

Pag. 218. *Non ait hunc Patriarchico honore primum tunc Donatum fuiſſe*] Imo ſimul uno eodemque tempore & honoris prærogativam, & ſeſſionis prælationem accepit; nam vanum erat honorem, vel potiùs honoris umbram ſine loco aſſignare.

Paulò poſt. *Et tota Thracia ſorte obvenit*] Hoc

Hoc Interpres Anglus de ſua adiecit.

Pag.219. *Pallium, quod Humerale vocant, jam tunc Patriarchæ Conſtantinopolitano conceſſum*] quia id omnibus omnino Orientis Epiſcopis uſitatum geſtamen.

Paulò poſt. *Et quod præter illud Humerale, Pallium*] Mantum poſteriores appellarunt huiuſmodi pallium.

Pag.220.n.7.l.17. *Probaturque ex ep. Leonis* M.*ad Anaſtaſium*] lege ad Anatolium.

Paulò poſt l.23. *Proximi poſt Legatos R.P. ſederint.*] Hoc tunc factum, quia Dioſcorus Alexandrinus Eutychis fautor ob hæreſim & crimina commiſſa à Concilio depoſitus fuerat; & hæc ambitioſa præſumptio Anatolij ſummoperè diſplicuit S.Leoni, quod ante Antiochenum ſedere auſus fuerit.

Pag.222.n.9.l.29. *Cui regendorum Epiſcoporum Ponti & Aſiæ auctoritas ab Eccleſia data fuerat*] Imò earum Diœceſeon Exarchi Cæſarienſis & Epheſinus ſua ſibi πρωτεῖα confirmata habebant per Canonem Nicænum.

Pag.223.l.31. *Nullum præter Conſtantinopolitanum, aut &c.*] Hoc eſt contra perſpicua verba mentemque Canonis, qui expreſsè teſtatur vocatque Epiſcopos illos Barbaricos τῶν προειρημένων διοικήσεων prædictarum Diœceſeon, & ſub ordinatione

curaque Primatum aut Metropolitarum erant, à quibus fidelium quaſi coloniæ in loca illa barbarica deductæ fuerant. Ita Pityuſa & Sebaſtopolis trans Euxinum in barbarico ſitæ ad ponti Polemoniaci Exarchum pertinebant, ut notavi inferius ad paginam 258. Itaque hæc exemptio & innovatio fuit, aut potius uſurpatio Conſtantinopolitani Patriarchæ ſupra dictos Primates, ut eorũ auctoritate acciſa ſuam augeret. Huc pertinent quæ notat infr. p. 260. de Iberiæ & Lazicæ Epiſcopis. & quæ pagina 228. de Epheſini iure ſublato ex Euagrio obſeruat.

Pag. 224. n. 10. l. 23. *Num vides &c.*] quia canone illo 28. Chalcedonen. in ordinem fuerant redacti, & Conſtantinopolitano Patriarchæ ſubmiſſi.

Pag. 225. n. 11. l. 28. *Peregrinã ſeu transliminatneã ex hoc vocantem, quod extra Pontum &c. eſſet*] Nõ opus eſt hanc limitationem ad univerſam Ponti Diœceſin extendi magis quam ad ſolam Cappadociæ provinciam. Ita perſpicuè intelligit Gregorius Nazianzen. orat. 20. in S. Baſilium, ad cuius electionem & conſecrationem conveniſſe ſcribit Epiſcopos ἐκ τῆς ὑπερορίας, & inter illos patrem ſuum Nazianzi Epiſcopum ponit, ubi eum de ſtrictis primæ Cappado-

ciæ

ciæ limitibus loqui certum est. Billij autem versio nimis laxa est, qui Episcopos ab exteris regionibus excitatos scribit.

NOTITIA ANTIQVA EPISCOPATVVM PATRIARCHATVS CONSTANTINOPOLITANI.

THRACIA.

PROVINCIA EVROPÆ.

PAg. 233. Ad hanc Thraciæ Diœcesin pertinent etiam Mœsiæ inferioris & Scythiæ provinciæ, quas malè Illyrico accenset Auctor sup. pag. 211.

Heraclea &c.] vocatur Heraclea Thraciæ ad distinctionem reliquarum.

Cælos] Cœla sive Cœlia Hierocli & Acta Concil. Ephes. Cœlan vocant.

Cyla] hæc est Cœla, quam modo recensuimus.

Aphrodisia] Aphrodisias. [*Habuit a. Sabsadiam alteram sedem Episc. sibi subditam*] planè contrarium affirmant acta Concilior. Savadiensi enim suberat Aphrodisias.

Pag. 234. *Byzia Ptol. ibid.*] reliquis Βύζη, ut & actis Synodorũ. [*Arcadiopolis dicitur*] & sic Euprepius in Cõc. Ephesino act. 7. p. 309

PROVINCIA THRACIÆ.

D*iocletianopolis &c.*] & ante in ipso Concil. Chalced. Act. 6.

PROVINCIA HAEMIMONTIS.

H*Adrianopolis &c. Endren Turcis. Eutropij*] Meminit Athanaſ. ad Solitarios p. 812 de eius exilio. De Lucio autem pag. 821. [*Iulius R. P. ad Orientales Epiſc. ſcripſit.*] Ammon adfuit Concilio Conſtantinopolitano ſub Nectario.

Meſembria &c.] Epiſcopo Meſembriæ olim attributa fuit Eccleſia Aquenſis in Dacia Ripenſe, ſed hanc eidem ademptam Achridenſi Patriarchæ ſubijcit Iuſtinianus novell. 11. coll. 2. ubi infeliciter vocatur Meridianum & Meridianus Epiſcopus ab imperito Interprete.

Pag. 235, *Deueltus &c. Iouinus &c. Concil. Chalc. ſubſcrip.*] & Synodicæ Gennadij Patriarchæ Conſtantinopolitani.

Anchialus &c. Seb. Ep. Anch. eſt in Concil. Conſtant. 1.] Sabbatius ſubſcripſit Synodicę Gennadij P. CP. Tom. 1. Iuris græc. Rom.

PRO-

PROVINCIA RHODOPES.

HIerocles primo loco Ænum ponit. *Trajanopolis &c. Huius Episc. Metropolit. fuisse clarè videtur in subscript. Concil. Chalced.*] Act. 1. Theodulum eius Episcopum commemorat Athanasius ad Solitar. p. 821. [*cui hoc cum nomine subscripsit*] Ioannes in ultima subscriptione collat. 8. Ioannes legitur Episcopus Maronitarum Metropol. Rhodiæ provinciæ. Eleusini autem nomen nusquam ibi comparet. Paulò ante legitur Asignius Trajanopoleos Episcopus, sed ex Phrygia. Ioannes subscripsit, Synodicæ Gennadij P. Constantinopolitani.

Maximianopolis &c.] Eustathius Maximianopolitanorum metropoleos Episcopus Concil. V. Constantinopolit. collat. 8.

Maronia &c. Docimasius &c. in cuius subscript. reperitur] & in subscript. Synodicæ Gennadij. & subscripsit concilio Chalced. Act. 6.

Ænus &c.] Olympium τὸν ἀπὸ Αἴνου commemorat Athanasius ad Solitar. p. 821.

* TOPIRVS huc transferenda ex p. 206. Tum etiam duæ illæ provinciæ Mœsiæ superioris & Scythiæ, quas supra p. 211. Illyrico malè annectit, hìc suo loco inseri debet.

ASIANA DIOECESIS.

PROVINCIA ASIÆ.

PAg. 236. *Ephesus &c. Timotheus &c.*] Castinus & Heraclides Memnonis prędecessores ibid. in concil. Chalcedonensi Act. 11. commemorantur. [*Menophantus &c. apud Theodoret. &c. qui hunc Nic. Conc. adfuisse scribit*] Stephanus Chalcedonensi. & post hunc Ioannes in epistola Leonis Imp. parte 3. num. 21. ante Stephanum fuerat Memnon, de quo Act. 11. eiusdem concil. Chalced. cui substitutus est Basilius, & post illum Bassianus Sedem illam invasit. Huic amoto suffectus Stephanus, qui adfuit Chalcedon. conc. à quo & ipse depositus.

Trallis Ptol. ibid.] vel potius Tralles; ut alij. [*Maximus in Conc. Chalc.*] Act. 6.

Adramytium &c. Helladius Adr. Ep. Subsc. Conc. Ephes] Aurelius conc. Constantinopolitano sub Flaviano &c.

Assum &c. Maximus Assi Ep. subsc. Conc. Ephesino] leg. Chalcedonensi Act. 6.

Mastaura &c. Maximus] Sabbatius ex ms. Latin. restituendus: nam vulgati codices hic sunt mutili &c. Theodosius in Ephesino.

Brul-

Brullena Civ. Asiæ Conc. Chalc.] Priulla Hierocli. [*Timoth. Briulorum Ep. subsc. Conc.*] Ephesino, ut videre est Act. 1. concilij Chalcedonensis.

Myrrhina.] Myrina.

* Evaza. Hieroclis Notit. Olympius Evazorum Episcopus concil. Chalced. Act. 1. & Eutropius in Ephesino. Eidem ordinatus fuerat Ecclesiæ Bassianus, ut concil. Chalcedon. Act. 11. Εὐαιςηνοῖς scripsit Basilius Mag. ep. 72. quã ad Evaza pertinere existimo, ut Εὐαζηνοῖς potius isthic legendum sit.

Areopolis Hierocli Ἀρειόπολις in Ephes. Latroc. Anastasius Areopolitanus, in græco Ἀρεοπόλεως. sed hic Palæstinæ 3. fuit Episcopus. vide infra pag. 317.

* Temnvs Ptolem. & alijs. Item Hierocli, qui malè Τέμνος pro Τῆμνος scribit. Eustathius eius Episcopus commemoratur concil. Chalced. Act. 6. ubi malè itidem Τεμένου pro Τήμνου scribitur. Et sic iam olim vetus Interpres Latinus ms. Temeni vertit.

Algiza. vel Argiza Hierocli: Proclus Ἀργιζῶν Episcopus subscripsit conc. Chalced. Act. 6. ms. Latin. antiquiss. Argilon. vertit.

Pag. 237. *Aureliopolis &c.*] In subscriptionibus concilij Nicæni Antiochus Aureliopolitanus ponitur inter Episcopos Lydiæ

diæ ſub Sardicenſi Metropolita in mss. antiquiſs. nam in vulgato codice canonum non habetur.

Metropolis &c.Marcell.huius Ep. ſubſc.Conc. Chalc.Act.1.inter Ep.Aſiæ]& Act.6.

Valentiniapolis] Valentinianopolis, ut Palladius in Dialogo de vita S.Io.Chryſoſtomi cap.13.& 14.ubi Euſebium eius Epiſcopum commemorat.

Aninetum &c.Aninatum habet Leunclauius] Hierocli Anineta &c. græcè Ανινήτȣ.

Pergamus &c.] Eutropius in Chalcedonenſi Act.6.commemoratur.

Anæa] Anea [*Notitiæ*] Hierocli Enea &c. Zoticus Α'ναίας Chalced·Act.6.ubi ms. Latin.antiq. Aneorum.

Priene &c.] Iſidorus Chalced·act.6.

Arcadiopolis &c. Alexand. huius Ep. ſubſcr. Conc.Epheſ.] Gerontius Chalced.Act.6.

Noua aula &c.quæ &c.Theodoſiopolis] ſunt omnino diverſæ: vide pag.ſeq. [*Philippus &c. ſubſc. Conc. Chalc.* Act.1.] ſimpliciter Act.6.

Fanum Iovis &c.] ms.Latin. Dios hieru retinet.

Colophon &c.] Alexander Chalced.Act.6.

Lebedus &c.Iuliani &c.mem.Euagr.hiſt.Ecc. l.2.c.18.] & concil.Chalcedon.Act.6.

Teos &c. Gennadius] Τηΐων, Teienſis mss.

Latin.

Latin.[& *Theorum Ep.&c.*]& Act. 1. in Latrocinio Ephesino.

Pag.238. *Erythræ&c.*] Dracontius Chalced.Act.6.

Antandrus &c. teste Sophiano] Aretianus in concil.Chalced.Act.6.&c.

Pepere] Perpere [*&c. teste Castaldo*]Straboni & Plinio Perperene & vet. not. περπερίνη pag.11. [*Pollion &c. ubi ex Lydia*] Sic & Ptolem. primo loco inter Lydiæ, sive Mœoniæ civitates ponit. [*& Pollinus*] Paulinus Perperenensis, qui haud dubiè idem cum Pollino subscripsit v.Synodo Romanæ sub Symmacho &c. Olympius Act.6. inter vicinos Asiæ Episcopos subscripsit; unde apparet duas fuisse eiusdem nominis civitates.

Cuma &c.] Chrysogonus concil. Chalced.Act.6.

Aulium] Auliu come, sive Aulii vicus,habet Hierocles; & sic Acta græca concil. Chalced.

Palæopolis &c.] Basilicus Chalced.Act.6.

Bargaza Ptol. ibid.] vel potius Βαρέτλα, ut Hierocles & concil.Chalced.Act. 6.& sic ms.Latin.antiq.

Clazomene &c.Euseb.&c.Conc.Ephes.subsc.] & Chalcedon.Act.6.

Magnesia &c.]Alexander Chalced.Act.6.

HEL-

HELLESPONTVS.

C*Yzicus &c. Eunomius eod. teste cap. 7.*] Proclus quoque postea Constantinopolitanus Patriarcha primum Cyzicenus Episcopus fuit, contra quem à civibus electus fuit Dalmatius Monachus. Socrates histor. Eccl. lib. 6. cap. 18. [*Diogenes Cyzici Metrop. Ep. dicitur* Act. *6 Conc. Chalced.*] ubi pro se & suffraganeis aliquot subscripsit.

Germa &c.] *Timotheus &c.*] Idem interfuit concilio Ephesino, ubi malè Τέρμης & Τερμιωῶν Episcopus vocatur, quod correctores peius in Θέρμης & Θερμχνῶν. mutant, quos hic quoque auctor sequitur pag. 240. Hipatius Γερμξυῶν (scribend. Γερμιωῶν) subscripsit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iur. græc. Rom.

Poemanium &c.] Stephanus Chalcedon. Act. 6.

Pag. 239. *Occa Occe*] Ὤκη [A*lexand. Ep. Occæ*] Ὄκης in Actis Chalced. concil. act. 6. pag. 267. & sic ms. antiquiss. Latin. Ocis reddit.

Bares &c. Eutychianus &c. act. 16. Concil. Chalced.] act. 6. pag. 257. Βάρης gignendi casu scribitur. ms. Lat. Baræ reddit.

Scepsis Scylaci in Periplo] & Hierocli. [*Philostor-*

lostorgius] Eustorgius, ut in Actis; & ms. Lat. Scepsii vertit.

Pionia &c.] Eulalius Chalced. Act. 6.

Præconnesus &c. Ioan. &c. mem. Socrat. hist. ecc. l. 7. c. 35.] Ioannes adfuit concil. Epheſino &c. Stratocles paulò poſt ſubſcripſit Synodicæ Gennadij P. CP. tom. 1. Iuris græc. Rom.

Pag. 240. *Thermæ*] vitio creata hæc civitas Γέρμης ibi legendum pro Γέρμης. Nam idem Timotheus vigeſimo poſtea anno Synodo Chalcedonenſi quoque interfuit. ubi Act. 6. expreſsè Γέρμης editum legitur. & ſic antiquiſſimus Interpres Latinus ms.

PHRYGIA PACATIANA.

A*Sana*] Azana. [*Pelagius Syn. gener. v.*] & antea concilio Conſtantinopolitano ſub Menna, ubi Ἀζανιτῶν, & Latinè Azanitanus dicitur.

Ancyra &c.] Ancyra ferrea vocatur in ms. antiquiſſimo; & Lydiæ tribuitur, cuius Epiſcopus Florentius ſubſcripſit concil. Nicæno.

Cidiſſus] Cydiſſus, vel etiam ut Hierocli ms. Κύδισσος apud Ptol. lib. v. cap. 2. Κυδισσεῖς inde formati leguntur. Ita enim ms. Barberinus expreſsè legit, non ut vulgo

Κυδ-

Κυδδᾶσης [*Heraclius Cidissorum*] in græco Κυδισσȣ̃ legitur, & sic ms.antiq.Latinus.

Egara &c. Caius Egarorum &c.] in Græco legitur Α'λιάνων, quod rectum est. vide pag.seq.

Pelte.]Peltæ[*Ptol.ibid.*]& Steph.ac Notit.

Apira] Appia Hierocli in Notit. unde Plinio Appiani. [*Nectarius Appirensis*] Appianensis &c. In ms. antiquissimo non Appianensis, sed Appias scribitur.

Cadi] Hinc nummus ΚΑΔΟΗΝΩΝ.

Tranopolis &c. Asignius &c.] Ante hunc Theodulus Τρανουπόλεως Episcopus subscripsit Synodicæ Gennadij P. CP. Tom. 1. Iuris Græco-Rom.

TIMENOTHYRAE. Hierocles corruptè Τεμενȣθάραι. Sed nummus antiquus M. Tullij Τημενοθυρέων expresè legit apud Fr. Gotifredum. in tribus nummis apud Peirescium ΤΗΜΕΝΟΘΥΡΕΥϹΙΝ. & sic nūmus insignis Valeriani, & Galieni Impp. apud Fr. Gotifredum. In Conc. Chalced. Act. 6. Τεμένȣ θύρων distinctis vocibus scribitur, vt apud Hieroclem, & sic ms. Latinus Temenuthyron reddidit.

* DIOCLIA Hierocli & Actis concilij. Euander Dicliæ Episcopus subscripsit cōcilio Chalcedonensi Act. 6.

Pag. 241. *Aliona*] Aliana. In veteri num-

mo

mo apud Fr. Gotifredum ΑΛΙΗΝΩΝ &c. Caius Alianorum Episcopus legitur conc. Chalcedon. act.6. vbi ms. Latin antiquiss. Alion vertit. sic Α'λίοι Hierocli pag. 27.

Trapezopolis Ptol.l.5.c.2.Socr.l.7.c.35.] & Nicephorus Callistus lib.14.c.39.

Silbium Pt.ibid.] Hierocli Σιβλία, Act.concil. Σιβλίδα. [*Eulalius &c. subsc.*] Act.6.

Ilusa] Hierocli: [*in Phrygia Pacatiana legitur*] & sic ms. Latinus antiquissimus vertit.

Nea &c. Antiochus Ep.Neæ &c.] Sic vulgo in Latina versione legitur, sed malè; nam in Græcis Ξανάων Episcopus vocatur, de quo mox.

Chæretapa] Ceretapa Hierocli; & sic Ortelius ex nummo Commodi Imp. & sic antiquissimus ms. Latinus Ceretapes legit Act.1. concil. Chalced. Sed act.6.Ceratapon vertit. Ita quoque nummus Antonini Pij apud Franc.Gotifredum ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ. [*Silvanus subscripsit Conc. Ephes.*] vbi Κεραπάπων scribitur. Philetus in Concil. Chalced. Act.6.ubi ms.Lat.Ceratapon.

Colossa] Colassa, unde Colassenses, ad quos extat S.Pauli Epistola, quorum nomen postea corruptum fuit in Colossenses, quasi à Colosso fuisset deductum. Codex Græcus admirandæ vetustatis in Biblioth. Va-

tic.

ξic. LXX. Interpp. & alius Codex parvulus ΚΟΛΑCCΕΙC rectè ſcribunt, & ſic in vulgatis omnino reponi debuiſſet.

Sinnai] Synnaus Συννάδου in Græco legitur & Hierocli Σύνναος, & ſic alia Notit. pag.49. ὁ Συναοῦ ms. Lat. Synnaci pro Synnai ſcribit.

Themiſonium] ΘΕΜΙΣΣΟC in Act. Concil. Chalced. act.6. ubi Zoſimus eius Epiſcopus legitur. Eſt enim eadem omnino civitas. ms. Latin. Themiſſonium vertit dupliciss.

Sanis Pt. ibid.] Sanâus Hierocli & Straboni, vel Sanaa, ut in actis Concilij Chalcedonenſis Act.6. [*Flaccus Sanenſis*] Sanaenſis & Sanabenſis mss. [*Conc. Nicæn. ſubſc.*] & in Chalced. Antiochus Σανάων legitur. ms. Lat. Sanao vertit.

Acmonia &c.] & Theodoſius ſubſcripſit Synodicæ Gennadij P. CP. Tom. I. Iuris Græc. Rom.

Athanaſſus] Atanaſſus. [*Philadelphius Atanaſſi Ep. &c. legitur*] Act.6. & ſic ms. Latinus antiquiſſimus Atanaſſi legit.

PHRYGIA PACATIANA ALTERA.

PAg. 242. *Hierapolis &c. Ex eius Epiſcopis.*] Papias S. Ioannis Apoſtoli auditor

Hiera-

Hierapolitanus Episcopus in Asia apud Hieronymum de Scriptor. Ecclesiasticis c. 18. Eusebium,& alios. Apollinaris beatissimus in Hierapoli Asiæ Episcopus apud S. Hieron.de Script.Eccles. cap.41. vixit sub Imperatore M.Antonino. Constantius, qui in Ephesino concil.absolutè Episcopus Phrygiæ Pacatianæ appellatur, sine dubio Metropolita huius loci fuit.

Mosynus] Mosyna Hierocli &c. [*Gennadius Mosynorum Ep.&c.*] & sic ms. Lat.antiquissimus vertit.

Attudi.] Attuda [*lib. Conc.*] & Hierocli, qui Ἄττυδα rectiùs scribit, quam Ἄττουδα, vel Ἄττοιδα, vt reliqui. Ms. Latinus concil.Chalcedonensis antiquissimus Attudorum vertit.

PROVINCIA PHRYGIÆ SALVTARIS.

S*Ynnada &c.Procopius &c. subsc. Conc. Nicæn.*1.] Marianus Episcopus Metropolis Synnadorum pro se & Suffraganeis aliquot suis subscribit concil.Chalced. Act.6. pag.267.Ioannes Archiepiscopus,ad quem extat Epistola Germani Patriarchæ Constantinopolitani. Vide Baronium tom. 9. pag.86.

Polybotus Phryg. civ. Concil. Chalcedonensi]

sis] & Procopio ἀνεκδ. pagina 85.

Prymnesia &c Vitus subsc. Conc. Constant. I.] Aquila concilio Constantinopolitano sub Menna &c. Pro Iacobo πρυμνιάσσης Episcopo in Chalced. concil. Act. 6. subscribit Marianus Synnadensis, & ms. Latinus Primniassæ vertit.

Eucarpia &c.] Hierocles ponit hanc velut Metropolin Phrygiæ salutaris, eique attribuit Synnada.

Pag. 243. *Augustopolis &c.*] Philicadus Episcopus Αὐγουστάδων φρυγίας legitur apud Epiphanium hæres. 73. pag. 874.

Brysum] Bryzus, Hierocli Βρύζος pro βρύζος, Brizi in ms. Lat. legitur.

Otrum] Otrus. [*vel Otrya Plutarc. in Lucullo.*] Hierocli corruptè Οὐροὺς pro Ὀτροὺς, in aliis notitiis rectè ὁ Ὄτρου &c. & Photius subscripsit Synodicæ Gennadij P. CP. tom. I. Iuris Græc. Rom.

Stectorium &c. exemplaribus] Helladium Stectorij Episcopum Suffraganeum suum vocat Marianus Synnadensis in conc. Chalced. Act. 6. in Græco legitur Τεκτορίου. & sic antiquissimus Interpres ms. reddit Tectorij. apud Ptol. ἴστοριον editur, sed ms. Barberinus στεκτώριον legit.

Cinaborium &c. Otreius &c. subsc. Concil. Chalc. sub Marin. Metrop. Synador.] Act. 6. p. 267 Co-

Cotyaium &c. Eusebius &c. sub Symmacho subscripsit] Acacius Ephesino, ubi in Græcis Κοτένων legitur. Sed antiquus Latin. ms. Cotianensis habet; Sed omnino diversæ sunt Cotyaium Phrygiæ, & Cotana Pamphyliæ, quo Acacius hic pertinet.

Præpenissus &c.] In Notitia Hieroclis malè scribitur πρύμνησος.

LYDIA.

PAg.244. *Septe*] σιπτῶν in Græco legitur.

Gordus &c. Ioannis &c. mem. Socr. l. 7. hist. eccl. cap. 35.] & Nicephorus Callist. lib. 14. cap. 13. translatus fuit Proconnesum. Isthìc malè Λυκία pro Λυδία editur.

* HIRCANIS Not. inf. pag. 13. ubi malè Ὀρκανὶς legitur. Plinius Hyrcanos vocat, unde Ioannes Hyrcanorum Episcopus in Concil. Chalced. quem infra pag. 320. in ultimam Hircaniam relegat. Parem errorem in eorumdem nummo explicando errat Tristanus.

Satala &c.] Andreas Chalced. act. 6. ubi Α'γαλῶν pro Σαταλῶν editur.

* MASTAVRA Lydiæ civitas Stephano & Straboni. Theodosius eius Episcopus legitur act. 1. Concil. Chalcedonensis, sed &

aliam infra in Lycia ponit supra pag. 236. & infra p.247.

* CERASA. vel Cerasæ Hierocli. Menecrates Κεῤα σεύων (Cerasenorum vertit ms. Latin.) subscripsit Concil. Chalced.

PROVINCIA CARIÆ.

PAg. 245. MILETVS ab Hierocle primo loco ponitur inter Cariæ civitates. Aphrodisiadem tamen Metropolin ipse cognominat.

Aphrodisias Ptol. lib.5. c.2.] & Hierocli &c. [*Cyrus Ephesino*] inter Metropolitas subscripsit: & extat præclara eius mentio in lege vltima Cod. Theod. lib.11. de annona & tributis &c. Severianus Concilio Constantinopolitano.

Cybira] CIBYRA scribunt omnes &c. Appellas Ephesino.

Tabæ &c. Rufinus Taborum] Tabarum antiquiss. ms. Lat. act. 1. Concil. Chalced. Rufinum hunc Gabuensem vocat, unde illum Γάβων vel Γάββων non Τάβων legisse apparet, atque ita ad Syriam vel Palæstinam transferendus esset.

Antiochia &c.] Zoticus Chalcedonensi Act. 6.

Orthosias &c. Diogenes Orthosiæ] Ορθωσιαίων

in

in græco, sed verum fuit ΟΡΘΩϹΙΕΩΝ. ut in tribus antiquis nummis legitur, [*subscripsit eidem Conc.*] Act. 6.

Pag. 246: *Bargyla Plin. lib. 5. c. 29.*] & Stephano.

Myndus &c. Alphius] scribend. Alpheus

Ceramus etc. Spudasius Ceramensis] in græco Κεράμων Act. 10.

PROVINCIA CYCLADUM INSULARUM.

Rhodus *etc. Euphrosynus etc. subsc. Concil. Nicano.*] Hellanicus Ephesino.

LESBUS INSULA.

Pag. 247. *Tenedos etc. Dioscorus ab Asia de Tenedo*] postea videtur coniuncta cum Lesbo; nam in Actis Concil. Ephes II. legitur Florentius Episcopus Lesbi & Tenedo Hellesponti.

PROVINCIA LYCIÆ.

T*elmissus etc. Zenodotus*] Τελμησσέων [*et longæ Insulæ*] Macræ ms. latin. parvæ vertit, hoc est Micræ.

Limyra etc. Steph. etc. ep. Syn. subsc.] & ipsi

ipsi concilio Chalcedonensi Act.6.

Pag.248. *Sidyma*] Sic apud Hieroclem ms. nam hic malè edidit Δίδυμα. & sic quoque peccatum apud Epiphan. hæres. 73. cap.26. ubi Eustathius Episcopus Πιναρῶν καὶ Διδύμων Episcopus vocatur pro Σιδύμων. & sic in altera Notit infra pag. 47. ὁ Σιλύμων Episcopus vocatur pro Σιδύμων.

Olympus etc.] Ioannes concil. Constantinop. sub Menna.

Acrassus] Hæc supra in Lydia ACARASSVS eius loco hìc ponenda, cuius Episcopus Nicolaus subscripsit concilio Chalcedonensi act. 6. Eius Stephanus, præter Notitias, meminit. ms. Latin. antiquiss. Acarissi legit. Diversa ab hisce in eadem Lycia ACALISSVS, cuius meminerunt Notitiæ &c. [*Huius prou. &c.*] & ipsi concilio Chalcedonensi act.6.

Marciana etc. Marcianus etc.] & ante hunc Augustinus novæ Marcianæ Episcopus legitur Tom. 1. Iuris Græco-Rom. sub Gennadio Patriarcha CP. qui paulo post Marcianum Imperat. vixit, à quo ea civitas condita fuerat.

Choma etc. Eudoxius etc. subscripsit] concilio Ephesino, & [*Ep.Syn.*]

Aucanda] Hierocli Arycanda [*Not.* an-

antiq. Græcæ] pag. 49. Acanda.

Eudocias etc.] Photius Epiſcopus Eudoxatorum provinciæ Lyciorum concil.Conſtantinop. ſub Menna.

Pag. 249. *Neſus. eid.Not.Nyſa. Pt. ibid.*] & ſic Notitia inf.pag.49. ὁ Νύσων.

Balbura etc.] Philippus concil.Chalcedonenſi act.6.

Oeneanda etc.] Modeſtus Oeneanenſis (vt habet ms.Lat.antiquiſs.) adfuit concil. Epheſino, qui in vulgatis Athenienſis Act.1. concil.Chalcedonen.

Bubon.etc.] Acta græca habent Βεβωναίων, ſed puto legendum Βεβωνέων, hoc eſt, Bubonenſium.

PAMPHYLIA.

E*Rymne Not.ant.gr.*]Hierocli Orymna. *Semneum etc.*] ὁ Σεμνέων Epiſcopus legitur in concil.Conſtantinop.ſub Menna pag.731. Vide pag.ſeq. Senna.

Carallus] Carallis Stephanus Iſauricam civitatem vocat. Καράλια Hierocli. & ſic ms.Latin.concil.Chalced. Caralienſis.

*Cotana]Hierocli. Acacius Epiſcopus Κοτένων Pamphyliæ adfuit Concilio Epheſino.

PAMPHYLIA ALTERA.

PAg.250. *Pergæ.*] *Perge etc. Pirgi Sophiano*] Callidicus Pergensis Episcopus subscripsit concilio Nicæno.

Eudoxias] Eudocias & Iobia erant coniunctæ cum Termesso. Sabinianus harum Episcopus subscripsit concil. Chalced. sub Flaviano in actis concil. Chalc. act. 1. Aquila subscripsit Chalcedon. act. 6.

Maximianopolis etc.] Serenus Chalcedonensi act. 6.

Ariassus etc.] Mamas concil. Constantinopolit. sub Menna, ubi Phrygiæ tribuitur.

* SELEVCIA Pamphyliæ, cuius Episcopus Quintianus subscripsit concilio Nicæno.

* COLCBRASSVS Ptol. Colybrassus Hierocli. Corybrassus Actis Concilij. Nisius eius Episcopus adfuit concilio Ephesino, qui antiquiss. ms. Latino Corubrassensis dicitur. Sed noster primæ Pamphyliæ pag. superiori tribuit, ut & sequens.

* CORACESIVM. Strab. Ptol. & Hierocli. Matidianus eius Episcopus in concil. Ephesino, ubi Coracisiorum, sive Coracensium pluraliter scribitur.

* SENNA, Hierocli Σ έρνα, unde Nectarius Sennensis adfuit concil. Ephesino, ut

habet

habet ms. Latinus antiquiſſimus. In Græcis Σιωνέων, & Σεσεννέων nunc editur. Infra in Notitia græca pag. 45. ὁ Σεμνέων, vide pag. præcedentem.

* TRIMOPOLIS. Hierocli Τριμύπολις, vel potius, vt in actis concil. Chalced. act. 1. Græci Latinique Codices habent Primopolis, cuius Epiſcopus Timotheus ibidem, concil. Conſtantinop. ſubſcripſiſſe legitur.

Pag. 251. *Lagania*] vel potiùs Lagina, ut Straboni & [*eidem Notit.*]

Commacum &c.] Ioannes Epiſc. Commacorum provinciæ Pamphyliæ concil. Conſtantinop. ſub Menna.

Piſinda] Iſinda. Steph. v. Ἄμβλαδα, & Ἴσινδος, vt Notit. pag. 19: Hierocli malè Σίνδα pro Ἴσινδα concil. Conſtantinop. v.

PISIDIA.

SAgalaſſus &c. *Fonteianus Chalced.*] Idem ſubſcripſit Synodicæ Gennadij P.CP. Tom. 1. Iuris græc. Rō. ubi vocatur φωτεινός.

Sozopolis &c.] Extat Epiſtola. 65. Baſilij M. τοῖς ἐν Σωζοπόλει ſcripta.

* TYMANDVS Hierocli. unde Longinus Tymandenorum Epiſcopus ſubſcripſit Actis concilij Conſtantinop ſub Flaviano.

*EVDOXIOPOLIS Hierocli. In hâc tranſlitus

 fuit

fuit Philippus Episcopus ἀπὸ τῆς ἐν Ἀσίᾳ Ἀπαμείας, teste Nicephoro Callisto lib.14. cap.39. ubi eam Salambriam olim dictam fuisse affirmat. Romanus eius Episcopus legitur conc. Chalced. act.6.

* NEAPOLIS Pisidiæ civitas Hierocli. Hesychius Neapolitanus inter Pisidiæ Episcopos subscripsit concilio Nicæno in manuscripto antiquissimo.

Apamea Tarsitius &c. Conc. Nic. 1. subsc.] Philippus eius Episcopus translatus fuit Eudoxiopolin, ut ex Nicephoro Callisto pag. antecedenti notavi.

Pag. 252. *Adrianopolis Not. eid.*] Telemachus subscripsit concilio Nicæno. Olympius Adrianopoleos Episcopus scripsit contra Origenem de resurrectione, teste S. Maximo ad cap.7. Dionysij de Eccl. Hierarch. Sed ibi Lyciæ tribuit. [*Themistius &c. Conc. Constant. 1. subsc.*] Theophilus Chalcedonensi act.6. &c.

Limenopolis &c.] Vranius Limensis inter Pisidiæ Episcopos subscripsit concil. Nicæno, ut habet codex ms. antiquissimus.

Seleucia] cognomento Ferrea Hierocli &c. [*Eutych. Seleuc. Ep.*] Pisidiæ [*Nicæno Concilio subscripsit.*]

Mallus] Hierocli & [*d. Not. &c. Attalus eid. ep. Syn. subsc.*] ut & Synodicæ Gennadij

dii P.CP.Tom.1.Iuris Græcorom.ubi Μαλιωῶν Episcopus vocatur.

Metropolis Not.& Ptol l.5.c.2.] Polycarpus subscripsit concil.Nicæno &c. Ioannes concilio Constantinopolitano sub Menna.

Paralaus &c.Paralais] Academius Parensis, sive ut ms. habet à Paro, inter Pisidiæ Episcopos subscripsit concil.Nicæno, quem ego ad hunc locum pertinere non dubito.

LYCAONIA.

PAg. 253. De hac provincia, eiusque origine vide S.Basilium M.epist.8.

Iconium &c. hist.ecc. cap.6.] Faustini eius Episcopi defuncti meminit Basilius Mag. epist.8.&c. Valerianus adfuit concil.Ephesino. Onesiphorus Chalced.act.6. pro se & Suffraganeis aliquot subscripsit.

Onasade] Ὀνάζαδα Hierocli edito, sed ms. Ὀυάζαδα legit; unde haud dubiè in concilio Chalcedonensi act. 6. pag. 268. Olympius Ὀυζάδων Episcopus sub Iconiensi legitur. ms. Latinus antiq. Olympio Sadorum legit prima syllaba in voce antecedenti absorpta. neque enim dubito quin Vsadorum olim scriptum fuerit.

Amblada &c. Strab. & Not.eid.] Patritius Ambladensis subscripsit conc. Nicæno &c.

Honomada &c.]Photinus Honomadorum concilio Constantinopolit. sub Menna, sed Pamphyliæ tribuitur. Et Notitia græca inf. pag.45. & 51. in utraque provincia Pamphyliæ & Lycaoniæ recenset.

Barattha Pt.ibid.] Hierocli ms. Βάρατα, edito Βαράτη. vide infra hac pag. ad Arana, quæ huc transferenda.

Derbe &c.] Thomas in Ephesino.

Sabatra] Hierocli [*Eustathius*] Saubatron vertit Interpres antiquus Latinus ms.

Ilistrum] Ilistra &c.[*Not.ant.gr.*] & Hierocli Ilistra. [*Onesimus*] Ilistrorum ms. Interpres antiquissimus &c. Huc quoque pertinet Martyrius Elistrorum Episc. act.1. concil. Ephes. de quo sup. pag.209.

Perte &c.] Conon Episcopus civitatis Περτῶν sub Iconiensi legitur in concil. Chalcedon. act.6. pag.268. Hæc Hierocli edito πτέρια, ms. πιέρνα. ubi ms. antiquus Pertorum vertit.

Arana &c. Eugenij meminit Conc. Chalced. &c.] act.6. p.268. Βαράγγων Episcopus vocatur, Hierocli ms. Βάρατα, edito Βαράτη, unde fortè legitur Βαράτων pro Βαράγγων, & sic olim legit antiquissimus Interpres Latinus ms. ubi Eugenius Baratorum legitur.

Isaura Pt.l.5. c.4.] Hierocli & alijs Isauropolis Aëtius &c.

* Hydmavtvs. Hegemonius eius Episcopus legitur in concilio Chalcedonensi act.6. ubi Latini vulgati Gadarenorum habent; Sed antiquissimus Interpres Latinus ms.Gadamauti vertit.

Pag.254. *Misthium Pt.lib.5.c.4.*] Hierocli Μιςίϑα, & sic in act.græcis conc.Chalced.act.6.pag.268. Armatius Μιςίϑας disertim scribitur. & in ms.antiquissimo Latino Mistiæ legitur.

PONTVS.

Cappadocia Prima.

Qvomodo Cappadocia ex vna solida provincia in duas dissecta fuerit, vide Gregorium Presbyterum in vita S.Gregorij Nazianzeni.

Cæsarea &c.] Hermogenis mentio extat apud S.Basilium epist.74.Baron. A.C. 372. num.7. Basilius Magnus eiusdem Ecclesiæ lumen, & Eusebius, qui Basilio decessit. Archelaus, qui sub Sisinnio Patriarcha Constantinopolitano sedit commemoratur Photio Cod.52.Hunc præcessit Helladius, qui adfuit concilio Constantinop. sub Nectario, successor S.Basilij M. teste Socrate hist.Eccles.lib.5.c.8. ad eum extat S.Gregorij Nazianzeni epist.53.& 54.

Thermæ &c.] Elpidius Chalce d.act.6.

Nyssa

Nyssa &c. Gregorius &c. hist.eccl. cap.28.] frater Basilij Magni scriptis clarissimus. Heraclidas, qui duas epistolas contra Massilianos scripsit, commemoratur à Photio cod.52.

Camuliana] Notitijs [*Cedreno*] Nova Iustinianopolis &c. [*Cui Basilius Iustinianopolitanus*] quondam [*Camulianorum &c.*]

CAPPADOCIA SECVNDA.

T*Yana &c.*] Theodorus, ad quem aliquot literæ Gregorij Nazianzeni extant epist.81. & sequentes aliquot, Metropolitam agnoscit ep.87. nam Pascha nunciaverat. & clariùs epist. 88. qua Nazianzenæ Ecclesiæ provideri petit Greg. ep.35. [*Eutychius subsc.Conc.Nic.*] Anthimus apud S.Basilium Mag.epist.64. [*Patricius Tyanorum Metropolis*] concilio Chalc. act. 6. & [*epist.Syn. &c.*] Eutherius apud Theodoretum epist.112. vixit tempore concil. Ephesini. Anthimus primus fuit novæ Metropolis quasi Archiepiscopus, de cuius æmulatione contra S. Basilium Mag. vide epist. 33. Gregorij Nazianzeni, & Basilii Magni epist.58.

Pag.255. * DOARA. Basilio Mag.ep.10. vicus Ῥεγεδόαρα Hierocli. Georgium eius

Epi-

Episcopum commemorat S.Basilius dicta epist. Erat primùm Cappadociæ 2. infra hac pag.in tertia ponitur.

Iustinopolis &c.Petrus Iustinop. Concil. Constant. sub Agapeto & Menna.] quo loco ὑτῶν Ἰȣςινιανιτῶν μητρόπολις τῆς β. Καππαδοκῶν, Ἐπαρχίας vocatur.

Asuna] Nulla hoc nomine civitas unquam fuit. In græco fuit Ἐπίσκοπος Σασίμων. inde olim Episcopus Sasimæ; unde reiecta prima litera Asima, & tandem confusis literarum cruribus Asuna, ita error errorem trahit: ideoque subscriptiones illæ sunt vitiosissimæ.

CAPPADOCIA TERTIA.

M*Ocissus*] Procop. lib.5. ædificiorum pag.48.[*Iustinianopolis dicta*]Petrus eius Metropolita, &, ni fallor, primus legitur in concilio Constantinopolitano sub Agapeto & Menna Act.2. de qua supra notavi pag.215.

Nazianzum]Nazianzus [*Porphyrog.ibid.*] Gregorius pater S.Gregorij Nazianzeni & decessor. Ipse autem Gregorius patris potius coadiutor, quam Episcopus Eulalium sibi substituit, uti in vita S.Gregorij.[*Theodosius Ep.Syn.ad Leonem subscripsit*] & ante

Chal-

Chalcedonensi Act.6. S. Gregor. Nazianz: epist 50.ad Olympium Præsidem ostendit Nazianzum antea ad 2. Cappadociam pertinuisse, ab Olympio autem Præfecto primæ attributam fuisse. Inde ad pristinum redijsse statum: nam secundæ attribuit eam Hierocles posteà tertiæ annumeratæ.

Colonia, Colonea Porphyr.ibid.] Euphronio Episcopo Coloniæ Armeniorum scribit Basilius Magn.epist.312. epistola quoq; 290. ad Armeniam tum pertinuisse ostendit. Euphronius autem ex Colonia Nicopolin translatus fuit à Basilio, ut epist.193. [*Aristomachus*] Concilio Chalced. Act.6. [*Euphrasius Colonen. Conc. Nic* 1.] Arnobius Ephesino latrocinio. Daniel Ephesino I. ubi Cappadociæ II. tribuitur in græcis, latinisque codicibus. Sic Basilius Magnus epistola 290. Bosporio Coloniæ Episcopo scribit Greg. Nazianzenus epistolam 14. & Basilius Magnus eidem epist. 86.

Parnassus] Vide de hac civitate Gotifredum ad Philostorgium pag.53. Parnassi Episcopum egregiè laudat Gregor. Nazianz. epist.164. Παρνασός Basil. Mag. epist. 185. &c. Ecdicius Παρνασσηνὸς Episcopus apud Basil. Mag. epist. 10. hoc nomen corruptum apud Greg. Nazianz. epist. 219. & in huius morte scripsit consolatoriam epist. 185.

Doara

*Doara Greg.Naz.or.*30.] quam habuit in Eulalij Doarensium Episcopi electione &c. Vicum vocat Basilius Magnus epist.10.ubi Georgij eius Episcopi meminit,& Hierocli in Notitia Ῥεγεδόαρα.

ARMENIA PRIMA.

S*Ebasta &c. vulgo Saustia*] Eulogius Sebastensis Armeniæ minoris subscripsit concil. Nicæno. [*Eustathius*] vide Basilium Mag.de illius hæresi epist.8.& epist.74. qui & ipse minori Armeniæ eam tribuit . adde epist.187. & epist.78 [*Meletij &c.c.*24.] qui inde Antiochiam translatus fuit.

Pag.256.*Sebastopolis &c.*] Cecropius Chalcedonen.Act.6.

Nicopolis &c. Chiorme] Beati Theodoti eius Episcopi meminit S. Basilius ep. 187. apud Baron.an.C.370.num.16.Item Frontonis epist.10.quem Arriani substituerunt .

*Satala &c.Euethius &c. subsc.Conc.Nic.*1.] Pæmenio Satalorum Episcopo scribit Basilius M.epist.313.& fortassis hic est, de quo scribit epist.133. ad Satalenses &c. Anatolius Chalced.Act.6.

Berisse &c.] Huius loci meminit Basil. M. ep.179. ubi Βήρισα vocatur .

AR-

ARMENIA SECVNDA.

MElitene &c. *Letoium huius Episc. habet Theodoret.lib.4. c.10.*] eiusdem mentio apud Photium cod.52. ubi absolutè Litoius Armeniæ Episcopus vocatur, scilicet qui a Metropolita eius provinciæ.

Area &c.] & Chalced.Act.6.

Comana &c. vulgò Arminacha] De Alexandro Carbonario primo huius loci Episcopo Gregorius Nyssenus in orat.de Sancto Gregorio Thaumaturgo. Elpidius Comanensis subscripsit Concilio Nicæno, sed ille ad Helenopontum pertinet. *Leontij Socr.lib.3 cap.21.*] Hormizas sub Theodosio II. apud Photium bibl. cap. 52. fuit enim ςύγχρονος Alypio Cesariensi.Acacius adfuit concilio Ephesino, Heraclius Chalcedonensi.

Arabyssus] Arabissus &c.Leontij Episcopi sermones legit Photius cod. 272. Adolius subscripsit concilio Chalced.Act.6.Sed per Chorepiscopum Adelphium.

Cocusum] Cucusus.

Ariarathia &c. [*Adelphius qui Arabiæ*] lege Arabyssi, de quo paulò ante. [*Acacij &c. histor. Eccles. cap.* 18.] Idem adfuit Latrocinio Ephesino Act. 1. concil. Chalced.

ced.eique pro ſe, & Conſtantino Melitines Epiſcopo ſubſcripſit: adfuit etiam ipſi Chalcedonenſi act.6.

Amaſa &c.] Hic quoque Epiſcopatus vitio creatus ex Amaſia Diosponti, ſive Hellenoponti civitate primaria.

Zelona] Eadem quæ Zela: unde Heraclius ille Zelon Epiſcopus genitiuo plurali vocatur, quem ms. antiquiſſimus Diosponto, ſive Hellenoponto rectè tribuit. [*Heraclius &c.*] idem antea adfuerat concil. Neocęſarienſi, ubi Armeniæ majoris vocatur.

Sophene &c. Arſaphius &c.] Inter Epiſcopos Armeniæ maioris.

Diospontum.] Epiſcopatus ſuppoſititius ex codicum vulgarium confuſione natus. Manuſcriptus antiquiſſimus Diosponti hìc ſeorſim ponit, ut provinciæ nomen, cui deinde ſubijcitur Eutychianus Amaſiæ Epiſcopus. Vnde certum eſt Diospontum ante fuiſſe, qui poſtea Hellenopontus appellatus fuit. Ita quoque Ortelius Diſpontum a veteri medico appellatum obſervavit.

Pręter duas illas provincias Armeniæ ad Imperium Conſtantinopolitanum pertinentes, alia fuit Armenia, quæ Perſarum Imperio ſuberat, ideoque ἡ Περσικὴ Ἀρμενία vocatur. Ea quoque Epiſcopum habuit,

ut ex Theodoreto apparet, cuius epiſtola 77. Eulalio Epiſcopo τῆς Περσικῆς Ἀρμενίας ſcripta legitur. Et hic idem fortè catholicus Armeniæ poſtea appellatus fuit, qui plures ſub ſe Epiſcopos habet. Sed & ſequens Epiſtola Theodoreti 78. ſcripta eſt Euſebio eiuſdem regionis Epiſcopo, unde plures tunc eius provinciæ Epiſcopos fuiſſe apparet.

GALATIA PRIMA.

A*Ncyra &c. Enguri &c. apud Theodoret. l.2. c.7.*] Marcellus eius Epiſcopus concil. Nicæno adfuit ambiguæ, vel adulteratæ fidei pleriſque ſuſpectus. De quo Epiphan. hæreſ. 72. & Euſeb. Cæſar. Athanaſio eiuſdem Epiſcopo ſcribit Baſilius Mag. epiſt. 53. Arabianus adfuit concilio Conſtantinopolitano ſub Nectario. [*Baſilij &c. mem. eſt apud Sozom. l.3. c. vlt.*] & apud Epiphanium hæreſ. 71. ubi eius diſputationes cum Photino commemorat.

Tabia &c. Dicaſius &c. Conc. Nic. 1.] Iulianus adfuit Epheſino latrocinio act. 1. conc. Chalced. & Chalced. act. 6. &c.

Iuliopolis, ſeu Iliupolis] Hierocli Heliopolis, ſed malè. [*Philadelphius &c. Conc. Nic. 1.*] Meliphthongus in concil. Chalced. pag. 93. ubi

ubi Ἡλιέπολις malè in græcis editur. Sed rectiùs pag.95.& 262.

Aspona Anton.in Itin.] & Hierocli. [*Euseb. in Conc.Ephes.*] Hyperechius Chalced. act.6.

Cinna, seu Ciana Pt.l.5.c.4.] & Hierocli. Gregorius Cinnensis Galatiæ primæ adfuit concilio Neocesariensi. [*Gorgon. &c. Nic.1.*]Philumenus Ephesino &c.

GALATIA SECVNDA, quæ est Salutaris.

P*Etenisus &c.in Cod.Palat.*] Hierocli Petinesus &c.

Trocmi &c.antiq.Not.] Trocmada Hierocli, vel ut legit ms.Trocnada. Sic ms.antiquissimus concil. Chalced. Cyriacus Trognadensis vocatur,& act.6. Trocnadon, ubi & in Græcis Τροκνάδων editur.

PONTVS POLEMONIACVS.

N*Eocæsarea &c. Gregorij*] Thaumaturgi. [*hist.Eccl.c.13.*]Musonij Basilius Mag. epist. 64. Longinianus subscripsit concilio Nicæno. Idem quoque subscripsit concilio Neocæsariensi, ubi Longinus vocatur.

Cerasus &c.Gregor.&c.Conc.Eph.&c.] Gratidianus Chalced. act. 6. idemque, ut puto

est [*Gratianus*] qui [*Ep. Syn. huius prou.*]

Pag.258. *Comana Pontica &c.*] Elpidius Comanensis subscripsit concilio Nicæno, sed ibi Diospontο accensetur.

* PTYVSA *&c. Stratophilus Ptyusius &c.*] inter Episcopos Ponti Polem. Sed quamvis trans Pontum in solo Barbarico ipsa Pityus sita esset, ut & Sebastopolis, quam Iustinianus Pityusæ coniunxit. Iustinianus Nouell. 28 Ponto Polemoniaco, prĕter quinque superiores, duas alias accenset ciuitates, Pityunta & Sebastopolin, quæ trans pontum in solo Barbarico sitæ nullam per se constituebant provinciam. Eas ergo ad Ponti præfecturam spectare voluerunt Imperatores antiqui ante Iustinianum. Hinc Stratophilus Pityusius, sive Pityuntos Episcopus in subscriptionibus concilij Nicæni legitur: nam Pityusa illa Ptolemæi, si modo vera lectio est, Episcopum nunquam habuit.

HELLENOPONTVS,
qui ante DIOSPONTVS.

A*Masia*] Straboni, Ptolem. Hierocli &c. [*Seleucus &c.*] Idem antea subscripserat damnationi Eutychij in concil. Constantinopolitano Flaviani act. 1. concilij Chalcedonensis, ubi malè Ἐλληνοπόντȣ pro

Ἑλε-

Ἑλενοπόντου ex vitiosa versione Latina annotant. Simili errore in Actis concilii Ephesini Palladius Ἀμασίας Ἑλλησπόντου editur pro Ἑλενοπόντου. Eutychianus quoque Amasiæ Episcopus provinciȩ Diosponti subscripsit concilio Nicæno, ut supra pag.256. ad vocem Diospontum notavi.

Iborea] Ibora Iustiniano Nouell.28. Hierocli, & [*Constant. &c. Vranius eid.ep. Syn.*] & concil.Chalcedon.act.6.

Andrapa &c. Paralius &c. Concil. Chalced. Strategius Ephesino. Sed in Ephesino quoque concilio παράλιος ἀνδράπων τῆς Ἑλλησπόντου, quasi diversus sit à Strategio Ἀνδράπων τῆς Ἑλενοπόντου, quem Græci codices ibidem agnoscunt. Sed antiquissimus ms.Latinus ibidem Helenoponti legit.Alibi in eodem concilio Ephesino παράλιος ἀνδραπλωνῶν.

Zela &c.] meminit Zelorum civitatis S. Basilius M. ep.72. οὐκ ἄλλη πίστις ἐν Ζήλοις. & sequenti epist.73. Ecclesiæ Ζηλέων, quam hæretici tunc pervaserant.

PAPHLAGONIA.

G*Angra &c. Petr. Gangr. Metrop. Episc.*] concilio Chalcedonensi act.6. & Basilidis Episc.meminit Basil.M.ep.72.& 73

Sora]Hierocli[*et Porph.&c.*]pro Theodoro Surorum Episcopo subscripsit concil.Chalced.act.6.Petrus Gangrenus.

Pompeiopolis &c. Ætherius ep.Syn.huius provinciæ] & Chalcedonensi act.6.

Amastris &c. Amastro] Hesychius subscripsit concilio Nicæno &c. Themistius Chalcedonensi concilio act.6.

* DADIBRA Hierocli & Constantin.Porphyrogenito. Polychronius eius Episcopus per Petrum Gangrenum Metropolitam subscripsit concilio Chalcedonensi act.6.

HONORIAS.

PAg. 259. De hac provincia, eiusque Metropoli vide P. Marcam Concord. lib.2.c.9.pag.223.

Heraclea Ponti &c.Eusebius &c.in actis Concil.Eph.] ubi appellatur Heraclea Honoriadis. Theodorus concil. Chalcedon.act.6.

Tium &c. Apragmonius &c. Conc.Eph.] & Chalced.act.6.

Cratia &c.ibid.] Filetus a Cratia subscripsit Pseudo-Sardicensi Synodo. In Actis Conciliorum Græcis Κρατεία legitur, apud Hieroclem & Constantinum Porphyrog. Κρατία. & sic ms.Latinus Cratiensis. Hæc alio nomine Flaviopolis dicta. In nummo

Iuliæ

Iuliæ Severi apud Fr. Godefridum ΚΡΙΤΙΑ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙΣ legitur.

BITHYNIA.

HEllenopolis] Helenopolis &c. [*Helena Procop. l. 1. de bello Perſ.*] & præſertim de ædificijs lib. 5. pag. 46. [*Palladij &c. hiſt. eccl. c. 35.*] & Nicephorus Calliſtus lib. 14. cap. 39. translatus inde fuit Aſponam Galatiæ. vide ſupra pag. 257. ſicut Alexander eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus translatus fuit Hadrianos.

Baſilinopolis &c.] Dominicus Concilio CP. ſub Menna.

Cæſarea &c.] Paulus Conſtantinopolitan. ſub Menna.

Hadriana] Hadriani & Hadrianopolis diſtinguenda, quorum illa in Bithynia, hæc in Honoriade apud Hieroclem. Alexander Epiſcopus Helenopoleos translatus fuit ἐς Ἀδριανὰς teſte Nicephoro Calliſto lib. 14. cap. 39.

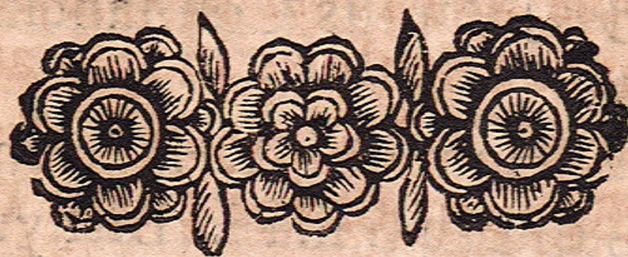
Pag. 260. *Cius &c.*] Hediſcus Conſtantinopolitano ſub Agapito & Menna, de quo infra pag. 320.

BITHYNIA ALTERA:

N *Icea &c. Sophiano teste*] Eugenius eius Episcopus fuit sub Valente Imperatore, ut est apud Philostorgium hist. Eccles. lib. 9. cap. 8.

IBERIA.

L *In. 6. Moxque Ecclesia instaurata*] lege exędificata &c.

PATRIARCHATVS ALEXANDRINVS.

Pag.264. *Altera Libya*] Libyam Pentapolitanam S.Athanasius ad Solitarios pag.858. τὴν ἄνω Λιβύην vocat, ubi Secundum Episcopum Arrianum constitutum commemorat, quem supra pag.853.Secundum Pentapolitam vocaverat.

Pag.267.n.v.*Lin.*18.ad hæc verba *Sanctus Athanasius &c.*] Idem Athanasius Epistolam ad Aphricæ Episcopos scripsit una cum xc. Episcopis κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην constitutis, ut habet titulus: in ipsa autem epistola vocat πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς Λιβύας; itaut sub Ægypti nomine etiam Thebaidem comprehendat;Libyas autem Marmoricam & Pentapolitanam intelligit; idque numerus xc. Episcoporum manifestè ostendit,atque ita ad Solitarios pag. 820. 825. ibid. pag.827. totam suã Diœcesim comprehendit nomine Ægypti, Thebaidis, πάσης Λιβύης totius Libyæ & Pentapolis. & pag. 857.in Ægyptum & Libyas. p.858. iterum tres, Aegyptum, Libyam, & Pentapolim.

Num. VI. *De Aethiopia &c.*] Athanasius in

in epiſtola ad Epiſcopos Africanos pro Nicæno cõcilio adverſus Ariminenſe ſcripta, *Nicænam*, inquit, *Synodum noverunt etiam Indi, & quotquot apud alios barbaros ſunt Christiani*: ubi eum Indos hoſce ſupra Aethiopiam, aut ipſam potius Aethiopiam intelligere dubitari non poteſt, Barbaros quoque non alios, quàm qui extremam Aethiopiæ oram accolunt: Horum enim regio propriè Barbaria Arriano, aut quiſquis eius Peripli auctor. Sed ex Notitia illa inferri non poteſt conſtitutionem illam de Aethiopica Eccleſia ad concilij Nicæni, aut Anaſtaſij tempora referendam eſſe: quamvis canon ille 36. Arabicus ex quinto canone Nicæno originem ſuam, & fundamentum habeat.

Pag. 268. n. VII. *Quod autem ad Indiam &c.*] Fallitur, fallitque in huius Indiæ nomine & ſitu explicando, ſicuti etiam Baronius ad Martyrologium Romanum, die 27. Octobris. Nam India illa, in quam Frumentius miſſus fuit a S. Athanaſio, eſt Æthiopia ſub Aegypto, cuius Metropolis celeberrima fuit Axumis, & ſic Indiam illam Aethiopiæ finitimam vocat Socrates, quæ toto cęlo ab Aſiatica, ſive Gangetica diſtat.

Pag. ſeq. lin. 18. *Quidam non aliam, quàm Aethiopiam &c.*] hæc veriſſima ſententia eſt.

Paulò

Paulò inferius lin. 26. *Etenim Socrates &c.*] Socrates totam hanc narrationem a Ruffino accepit, sed neuter Gangem nominat, ut de Indis intra, uel extra Gangem sitis hic locus accipi possit: nam cum interiorem Indiam ratione citerioris appellent, interior hic necessariò pro exteriore, sive pro India extra Gangem accipienda foret; quia India extra Gangem nobis citerior est: atque hoc absurdum, & contra omnem veræ Geographiæ rationem. Itaque cum citeriorem Indiam hic appellent eam, quæ Aethiopiæ adhæret, in qua Bartholomæus Evangelium prædicavit, quam Aethiopiam sub Aegypto esse nemo dubitavit, qua rubrum mare attingit ad Adulin & Ostium sinus Arabici. India interior nulla alia hìc intelligi potest, præter Aethiopiam interiorem, cuius Metropolis erat Axumis, quo antea nemo Christi præconum penetraverat. Scriptores antiqui cum de regionibus, rebusque longinquioribus obscuriùs loquuntur, benigna interpretatione iuuandi sunt. Arrianus, aut quisquis auctor est, in Periplo Maris Rubri, Axumin octidui itinere ab Adulitico portu in mediterranea Aethiopię remotam scribit. S. Hieronymus etiam periculosam & longam navigationem Rubri maris ad Vrbem Axumin descri-

ſcribit Epiſt.4. ad Ruſticum Monachum, ubi hactenus inſigni errore Vrbem Maximam pro Vrbem Axumin editum legitur. Locus ille ad Ruffini narrationem rectè intelligendam unicè facit. Addo quod ſuperioris ſæculi navigationibus compertum fuit, S.Thomam, non in Parthia ſolum, & exteriori India, ſed in intima, ultra Taprobanam Evangelium prædicaſſe, ubi corpus eius in Malapur oppido ad Gangeticum ſinum repertum fuit. Ita ut Frumentius horum Indorum Apoſtolus appellari non poſſit.

Pag.273.n.IX.lin.42. *Decem iam ſuo tempore &c.*] Iam tempore Conſtantini M. Aegyptum ſingularum civitatum Epiſcopos habuiſſe docet nos encyclica epiſtola Alexandri Epiſc Alexandrini apud Socrat. hiſt. eccleſ. lib. 1. ubi ſcribit ſe conventum habuiſſe Epiſcoporum Aegypti & Libyæ numero fermè centum. Paulò autem plures fuiſſe tempore Theodoſij iunioris docet nos Hieroclis Συνέκδημος, & Notitia, quæ paulò poſt pag.278.ſubiungitur, ubi tota ſumma ad 103.tantum excreſcit.

AEGY-

AEGYPTVS PRIMA.

PAg.278. *Alexandria &c. Alexander &c. Conc. Nic.*] cui succeſſit S. Athanaſius celeberrimus Eccleſiæ Doctor.

Hermopolis parva] Minor [*Not. ant. Græcæ.*] Conon Hermopolitarum Epiſcopus, ad quem ſcripſerat Epiſtolam de pœnitentia Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium hiſt. Eccleſ. lib. 6. cap. ult.

Naucratis &c. Eſaias in Chalc.] Idem ſubſcripſit Synodicæ Gennadij Tom. 1. Iuris Græco Rom.

Nicium] Niciæ [*Ptol. ubi ſup.*] ΝΙΚίου κώμη Steph. & Hierocli abſolutè ΝΙΚίου. [*Pulſaminon &c.*] Idem ſubſcripſit Synodicæ Gennadij; ubi rectiùs Πλευσάμμων Νικιωτῶν vocatur.

AVGVSTAMNICA PRIMA.

PAg.280. *Tanis &c.*] Harpocras ſubſcripſit Synodicæ Gennadij P. CP. tom. 1. Iuris Greco-Rom. Apollonius interfuit Latrocinio Epheſ. contra Flavianum act. 1. concil. Chalcedonenſis.

Rhinocorura &c.] Zeno adfuit Latrocinio Epheſino act. 1. concil. Chalcedon. Alphei

quo-

quoque & Ptolemæi eiusdem loci Episcoporum meminit Photius bibl. cod. 52. qui sederunt sub Timotheo Patriarcha Alexandrino.

Casium] Casium.

Hephæstus]Hierocli & [*d. Not. ant. Ioann. &c. Conc. Eph. interfuit.*] contra Flavianum. Petrus subscripsit Synodicæ Gennadij.

Panæphysus &c.] Archebium commemorat Ioannes Cassianus collat. 11. cap. 2.

Thennesus &c.]Huius Episcopatus meminit Cassianus collat. xi. cap. 2.

AVGVSTAMNICA SECVNDA.

A*Tribis*] Athribis &c. Apollonius subscripsit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iuris Græco-Rom.

Babylon &c. Cyrus &c. Act. 1. Conc. Chalcedonensis legitur.] Photius in Synodica Gennadij.

PROVINCIA SECVNDA AEGYPTI.

PAg. 281. *Cabasa*]Cabassa Hierocli, & in act. concil. Chalced. per duplex σσ. Sed ms. Latinus antiquissimus Cabasenus legit. [*Theopemptus &c. in Concilio Ephesino reperitur*] adfuit Latrocinio Ephesino act. 1.

con-

concilij Chalcedonensis.

Phragonea &c.] Φραυύνης Hierocli φραγόνις Notit.m.s.

Elearchia &c. Conc. Chalced. act. 1. & Hierocli &c. [*Isaac Conc. Ephes. subscripsit*] contra Flavianum.

Sebennythus] Sebennytus &c. Paulus subscripsit Synodicæ Gennadij P. CP.

Cynus &c. Ad Aeglonem Cynopoleos Episcopum epistolam contra Arrianos scripsit Alexander Papa Alexandrinus, quam citat S. Maximus in ms. Vatic. 508. pag. 207.

Paralus Not. antiq.] Hierocli Παράλιος &c. Pasmeius Parali Episcopus adfuit latrocinio Ephesino act. 1. concil. Chalced. Sic codices Græci & Latini, etiam mss. optimi habent.

Xoes] Xois &c.] *Macedon. &c. Conc. Eph. interfuit,*] & Athanasius Xoitarum Episcopus subscripsit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iuris Grec. Rom.

Butus &c. Ammon &c. *Conc. Ephes.*] & Theonas dictæ Synodicæ Gennadij.

PROVINCIA ARCADIAE.

PAg. 282. *Heraclea.*] Ἡρακγεύς Hierocli; & sic in Actis Ephesini Latrocinij Heraclides Ἡρακλέυς.

Clisma

Clisma Ptol. ibid.] Hierocli, alijsque Clysma, & Athanasio ad Solitarios pag. 858. [*Steph. &c. Conc. Const. gener.* v. *subsc.*] & Pæmen Synodicæ Gennadij P.CP. tom. 1. Iuris Græc. Rom.

Nilopolis &c.] Chæremon Nilopoleos Episcopus, cuius martyrium ex B. Dionysij Alexandrini epistola recenset Eusebius hist. Eccles. lib. 6. c. 42. gr.

Parallus] eadem pag. præcedenti.

Thamiate, vulgo Damiata] Tamiathis Steph. quod verum nomen hinc Elpidius Ταμιάθεως Episcopus subscripsit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iuris Grec. Rom. Bassus adfuit Synodo v.

Cynopolis &c. Κυνῶ Hierocli, qui eam Metropolin provinciæ Arcadiæ ponit.

PROVINCIA THEBAIDIS SECVNDAE.

PAg. 283. *Tentyra &c. Photinus*] Teuchirorum, sive Teuchirensis Episcopus in Græcis & Latinis exemplaribus tam mss. quam editis vocatur Act. 1. concilij Chalcedonensis. Sed hic errorem vulgatæ versionis Latinæ sequitur, non inspecto textu Græco.

Ombi &c. Sylvanus &c. [*apud Theophil. ep.*

1. *Pa-*

1. *Paschali*] cui ipse Verrem successorem ordinaverat.

PROVINCIA LIBYAE PENTAPOLEOS.

P*Tolemais &c. Secundus &c. lib.* 1. *hist. eccl. c.* 20.] qui in concilio Nicæno cum Arrio sensit, si credendum Philostorgio apud Nicętam thes. orth. l. 5. cap. 7.

Sozusa &c.] Baruch, sive Baricius (ut vetus ms. Lat.) Sozosenæ Civitatis Episcopus subscr. Latrocinio Ephes. Act. 1. conc. Chalc. Sed hic ad Palæstinam pertinet infra p. 315. huius verò Sozusci Episc. Sosias ibidem legitur, qui antiquo Interpreti Latino ms. Sozensis Episcopus dicitur.

Pag. 284. * Borevm, sive Boræum. Libyæ Pentapolitanæ promontorium celebre Ptolemęo, cum oppido; unde inter eius provinciæ Episcopos, qui cum Arrio in Nicæno Concilio senserunt, commemoratur. Sentianus Boræi ex Phylostorgio apud Nicetam thesauro Orthod. lib. 5. c. 7.

Teuchyra Ptol. ibid.] Secundus Teuchirorum Episcopus in Concilio Nicæno cum Arrio sensit. Nicetas Thesaur. Orthod. lib. 5.

cap. 7. ex Philoſtorgio &c. Photinus adfuit Latrocinio Epheſino act. 1. concilij Chalcedonenſis.

Berenice &c. Dathes] Dactrius apud Nicetam &c. Ad Ammonem Berenices Epiſcopum Dionyſij Alexandrini Epiſtolam commemorat Euſebius hiſt. Eccleſ. lib. 7. cap. 21.

Ticelia] In hoc nomine non conſentiunt codices Græci & Latini nam illi πισιλᾶ hìc legunt. Vetus autem Interpres Latinus ms. antiquiſſimus Tiſilicinam civitatem vocat.

Erythra.] Erythrum &c. [*Erythron Pt.*] Sic quoque in actis concilij Chalced. act. 1. Gemellinus Epiſcopus Ερυθρου, qui Latrocinio Epheſino adfuit &c. Theophilus Patriarcha Alexandrinus epiſt. paſch. 1. ſcribit ſe in Erytro pro Sabatio Paulum ordinaſſe.

Barce Pt. ibid.] Zopyrus vocatur Philoſtorgio apud Nicetam in theſauro orthod. lib. 5. cap. 7.

PROVINCIA ALTERIVS LIBYAE.

D*Arnis &c.*] Theodorus commemoratur à Ionne Moſcho in Prato Spirituali.

Antiphra &c.] Apollos Αντίφρων ſubſcipſit epiſtolæ Synodicæ Gennadij P. Conſtan-

ſtantinop.tom 1. Iuris græc.Rom. pag. 190.

Marmarica &c. Theonas apud Socratem &c.] & Nicetam theſaur.orthod.lib.5. cap.7. ex Philoſtorgio.

Zagylis.Pt.ibid.] vel Zagyla, ut acta conc. Chalced. ubi Ζαγύλων Epiſcopus vocatur. Alij codices legunt Γαζύλων. & hinc fortè eodem errore Maximus Gazulenus, qui ſubſcripſit epiſtolæ Epiſcoporum Aegypti ad Leonem Imperatorem in eodem concilio &c. & Maximus Ζαγυλέως Epiſcopus ſubſcripſit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iuris græc.Rom.

Zygris] Zygra Athanaſio, & in actis Latroc.Epheſ.act.1.conc.Chalced.ubi Lucius Ζύγρων Epiſc.legitur: qui antiquo Interpreti Latino ms. Zogrenſis, & ſic in Notitia Hieroclis Zogrozagilis, ubi diſtinctis vocibus legendum Zogra, Zagylis, vel duo illa loca in unam coaluerant civitatem.

Epiſcopatus incertæ poſitionis in Aegypto.

Theonas Vantenæ &c.] legend. Antinoæ.

Neſtor Flagonitorum] eſt ſine dubio Fragonitarum ſup.pag.281.

Poemen Eleſmatis, niſi legas Climatis] quod ſine dubio verum.

Ioannes Pſynchi &c.] puto Oxyrynchi leg.

PATRIARCHATVS ANTIOCHENVS.

PAg.290. lin.10. *Epiſcopi, qui extra Diœceſim ſunt &c.*] ſupra, h. e. qui integris diœceſibus præfecti ſunt: ſic pag. ſequenti vertit & intellexit hunc Canonem S. Innocentius I.

SYRIA PRIMA.

PAg. 299. *Antiochia &c. Euſtathius &c. Conc. Nic.* 1.] Meletius Conſtantinopolitano, & eodem tempore Paulinus, ad quem extat Damaſi epiſtola &c.

Seleucia &c. Seleuche lelber] Bizas Epiſcopus Seleuciæ adfuit Concilio Flaviani Antiocheni, teſte Photio cod. 52. Idem ſubſcripſit Conſtantinopolitano Primo. [*Gerontius &c. ſubſcripſit*] concilio Chalcedonenſi act. 6. & [*epiſt. Syn. &c.*]

Berroea &c. Cedreno & aliјs] Theodoto eius Epiſcopo ſcribit Baſilius M. epiſt. 310. Acacius ſubſcripſit Conſtantinopolitano I. Cyrus apud Athanaſium ad Solitarios p. 812. [*Theoctiſtus &c. eſt in eadem epiſt.*] & act. 2. ubi dicitur

dicitur Episcopus Berroeæ Syriæ, ut distinguatur à Berroea Macedoniæ, quæ ibidem præcedit : in actis Græcis concil. Chalced. act. 6. Syriaca Βερὸη Macedonia Βέῤῥοια scribitur. Vide Theodoreti epistolam 134. ad hunc Theoctistum.

Chalcis &c. Sidon.] Eusebius Constantinop. 1. &c.

Onosarta &c. Cyrus subsc. eid. epist.] Maras eius Chorepiscopus subscripsit conc. Chalcedonensi act. 6. Sed & Græcus textus, & ms. Latin. antiquissimus Anasartha ibi constanter legunt.

Gabbus &c.] Vide notata supra pag. 245. ad vocem *Tabæ*.

* PALTVS Ptolem. Hierocli. Severus Paltensis subscripsit Constantinop. 1. Sabbas concilio Chalcedon. Cymatius Paltensis apud Athanasium ad Solitarios pag. 812. qui Bematius in concilio Damasi.

SYRIA SECVNDA.

A*Rethusa &c. ferunt*] Marcus Episcopus in concilio Chalcedon. act. 6. & alius diu ante hunc eiusdem nominis, qui Ariminensis Concilij formulam conscripserat, de quo N. Faber præfatione ad opuscula S. Hilarij pag. 8. &c. Severianus Synodicæ

dicæ in concilio Constantinopolitano sub Menna subscripsit.

Epiphania &c.] Eutychianus concilio Chalcedonensi act. 6. Eusebius Constantinopolit. 1.

Larissa &c. teste Leon. Sidon.] Patrophilus Constantinopolitano 1. &c. Meletius Episcopus subscripsit Chalcedonensi act. 6. pro se & Domno Apameę Metropolita.

Mariama Pt. ibid.] alijs Μαριάμνη *etc.* Cyrus in Synodica concilij Constantinopolit. sub Menna, & Aetherius ipsi concilio subscripsit Constantinopolitano, Paulus Chalcedonensi act. 6.

Raphanea. Pt. ibid. Lampridium] Ῥαφανάιων. ms. Lat. Rafaneon &c. Zoilus in eadem Synodica. Basilius in Constantinop. 1.

Seleucia &c. Straboni] & Hierocli &c. Eusebius Seleucobeli concil. Chalced. act. 6. Marcianus Seleucobelitanus Constant. 1.

* BALANEA. quæ pagina sequenti Euphration ὁ ἐν Βαλαναῖς apud Athanasium ad Solitarios pag. 812. ubi malè Καλαναῖς editur.

THEODORIAS.

PAg. 300. *Laodicia &c. vulgo Lichè*] Pelagio eius Episcopo scribit Basilius M. epist.

epist. 311. Theodorus adfuit concilio Antiocheno contra S. Athanasium.

Gabala &c. Tyrio teste] Hilarius Episcopus & Confessor apud Photium in excerpt. Ephræi. pag. 807. &c. Domnus Gabaliensis subscripsit Constantinopolitano 1.

Paltos. Ptol. ibid.] Sabbas act. 2. conc. Chalcedon. & act. 1. in subscription. concil. Constantinop. ubi Latina versio habet Palti primæ Syriæ, & sic Hierocles.

Balanea &c. Timothei] Βαλανέων Balaniensis mss. antiquiss. act. 6. Βαλανάιων. ms. Latinus Balaneorum. [*Concil. Chalced.*] act. 1. & act. 6. adfuit enim Latrocinio Ephesino.

CILICIA PRIMA.

T*Arsus &c. Lupus &c. Neocæsariensi*] Antonius apud Philostorgium lib. 3. pag. 50. ex eiusdem Ecclesiæ presbytero Episcopus factus. Valerius adfuit concilio Constantinopolitano sub Nectario. [*Theodorus etc. in Cõc. Chalc. legitur*] ubi pro se & suffraganeis aliquot subscribit.

Pompeiopolis &c. Matroniani Chalc.] act. 6.

Sebaste &c.] Hinc apparet Sebasten & Augustam diversas fuisse civitates, ut rectè Hierocles eas distinxit. Alexander Sebastæ Tarsis (sic enim cognominatur) adfuit

Ephesino Latrocinio act. 1. concil. Chalced. pag. 50. & ipsi concil. Chac. act. 6. Diu ante Meletius Σεβαςείας τῆς κατὰ Κιλικίαν Episcopus ordinatus ad Antiochenam Sedem translatus fuit, teste Nicephoro Callisto lib. 14. cap. 39.

* AVGVSTA Hierocli. Theodorus eius Episcopus concilio Chalced. adfuit act. 6. unde constat rectè ab Hierocle distingui à Sebaste.

Coricus] Corycus. [*Ptol. ibid.*] & Hierocli &c. Pro Sallustio in Chalced. subscribit Theodorus Tarsensis.

Adana &c.] Philippus Chalced. act. 6.

Mallus &c.] Bemmasius à Mallo subscripsit Synodicæ S. Damasi.

CILICIA SECVNDA:

A *Nazarbus &c. Acresai teste Leunclavio.*] Athanasius Anazarbi Episc. Aëtij Magister, Philostorg. hist. eccles. lib. 3. pag. 50. Arrij Sectator in concilio Nicæno, ut refert Nicetas Thes. orthod. lib. 5. cap. 7. ex eodem Philostorgio. [*Oresti*] Cyrillus Episcopus Metropoleos Anazarbi subscribit pro se & suffraganeis aliquot concil. Chalced. act. 6. pag. 268. [*Ætherius &c. subsc. gener. v.*] Ad Ioannem Metropolitam Ana-

zar-

zarbenæ civitatis extat Iustiniani Imperatoris epistola in eodem concilio v. cp.coll. lat. v. qui & Mopsuestenam Synodum celebravit. ubi se Iustinianopolitanæ Metropolis Episcopum subscribit.

Mopsuestia Ptol. lib. 5. c. 8.] Mopsiestia [*uel Lares*] Mopsi viculum vocat S. Hieronymus Epitaph. Nepotiani. &c. Cosmas Synodo Mopsuestenæ in actis Concil. v. cp. coll. v.

Aegæ &c. Alexander Aegeæ] in Græco Α'ιγῶν. ms. Lat. Aegeorum; unde apparet ipsum legisse Α'ιγέων. Tarcondimantus Aegeates inter Episcopos Ciliciæ subscripsit Concilio Antiocheno contra S. Athanasium. Et Eustathio Episcopo Α'ιγῶν scribit Theodoretus epistolam 70. Idem in Concil. Nicæno ab Arrij partibus stetit, ut Nicetas thesaur. orthod. lib. 5. c. 7. ex Philostorgio. Patrophilo Episcopo ἐν Α'ιγαῖς scribit S. Basilius M. ep. 82. quamvis malè isthic Α'γίαις pro Α'ιγαῖς editum sit. Nam in Cilicia eum Episcopum fuisse ex epistola satis apparet, ubi Basilius ob calumnias & delationes Arrianorum communionem sibi renunciatam, atque negatam conqueritur; quod & epist. 84. confirmat &c. Thomas Synodo Mopsuestenæ supradictæ.

Epiphania &c.] Nicetas Synodo Mopsuestenæ. Polychronius Chalcedonen. act. 6.

Pag.301. *Irenopolis &c.Theodoret.&c.Narcissum eius Episc.nominat* ;] hic subscripsit Concil. Neocæsariensi & Antiocheno contra S.Athanasium ; & in Concilio Nicæno Arrij partes fovit, ut refert ex Philostorgio Nicetas thes.orthod. lib.5. cap.7.&c. Indimus eius Episcopus subscripsit Ephesino Latrocinio act.1.Concil. Chalced. & act.6. Idem subscripsit Synodicæ Gennadij Patr. CP.tom.1.Iuris Græc. Rom. ubi vocatur Indimus. Procopius subscripsit Synodo Mopsuestenæ.

Flaviopolis &c.] Andreas Synodo Mopsuestenæ, ubi Flaviadeorum Episcopus vocatur, pro Flaviadensium. In Græco fuit Φλαβιαδέων. Ioannes Flaviadis. Chalced. act.6.

Castabala &c.] Stephanus Synodo Mopsuestenæ. Pro Paregorio in Concil.Chalcedonensi subscripsit Cyrillus Anazarb.

Alexandria &c. Scanderona teste Leunclavio] Hesychius Alexandriæ minoris in Cilicia Episcopus adfuit Concilio Antiocheno contra S.Athanasium &c. Vrbicius Alexandri Oppidi Episcopus Synodo Mopsuestenæ.

Rossus] Rosus. Rossensem Ciliciæ Ecclesiam vocat S.Hieronymus lib.de script. eccles.cap.41. [*Eustathius Risorum pro*] Roso-

rum

rum [*Antistes &c.*] Antonius Roseorum (Ρωσέων) Episcopus Syn. Mopsuestenæ. Iulianus Ρωσȣ Concil. Chalced. act. 6.

ISAVRIA.

S*Eleucia &c. Salefica Nigro teste*] Dositheus huius Episcopus ab Alexandro Antiocheno Tarsum Ciliciæ translatus fuit, teste Nicephoro Callisto lib. 14. cap. 39. Concilij Chalcedonensis act. 6. Agapius subscripsit concilio Antiocheno contra S. Athanasium [*Basilius &c. subscripsit*] concilio Chalcedonensi act. 6. & [*ep. Syn. &c.*] Theodotus concilio v. Constantinopolitano.

Celenderis &c. Iulius &c. in eadem ep. nuncupatur] & in concilio Chalcedonensi act. 6.

Anemurium &c.] Iacobus in concil. Chalcedonensi act. 6.

Antiochia &c. Acacius eius Ep. in ead. epist. dicitur] & antea in concil. Chalced. act. 6.

Selenus] Selinus &c. Ælianus in Chalcedonensi act. 6.

Diocæsarea Pt. ibid.] Ioannes concil. Chalcedonensi act. 6. &c. Successus Episcopus Διοκαισαρέων κατὰ τὴν Ἰσαύρων ἐπαρχίαν, ad quem S. Cyrillus scripsit celebrem epistolam, quam laudat S. Maximus cod. Vatic. 508. pag. 210. b.

Phila-

Philadelphia &c.] Megalus concil. Chalcedonensi act.6.

Domitiopolis &c.] Antonius in concilio Chalced. act. 6. ubi ms. Latinus antiquissimus Domitianopolis vertit.

Hierapolis &c. Paulus &c. in eadem epist. reperitur,] qui etiam in concilio Chalcedonensi act.6. legitur.

* CHARADRA. In concilio Chalcedonensi act.6. pag. 268. Basilius Seleuciensis Metropolita Isauriæ subscribit pro Nunechio Χαράδρων Episcopo Suffraganeo suo. ms. Latinus Caradri vertit, & sic Straboni lib.14 pag.669. Χαραδροῦς dicitur.

* LAVZADÆ. Hierocli, & alteri Notitiæ NAVZADEAE. Eius Episcopus Theodorus adfuit concilio Nicæno & Antiocheno, ubi malè Vasadensis scribitur.

Pag. 302. *Dalisandus &c. Stephani &c. mentio fit in eadem ep. Syn.*] & in ipso concilio Chalcedonensi act.6.

Claudiopolis &c.] Theodorus adfuit Ephesino Latrocinio act. 1. concil. Chalcedon. & ipsi Chalcedonensi act.6.

Germanicopolis &c. Tyrannus eius Episc.] in Chalcedonensi [*Concilio legitur*] act. 6.

Cestrus] Cestrius [*Epiph. &c. subsc. d. ep. Syn. Isauriæ*] & Chalced. act.6.

Olbus &c.] Olba [*Ptol. lib.5. cap.8.* Hierocli

rocli Ὀλβὴ. alteri Notitiæ Ὀλυὰ, & ms. Latin. Olba &c. Diapherontius Olbæ Episcopus in concil. Chalcedon. act. 6. & sic ms. Latinus antiquissimus.

Irenopolis &c. Menodaurus] Menodorus.

AVGVSTA EVPHRATENSIS.

H*ierapolis &c. tribuunt*] Theodotus Constantinopolitano 1. &c. Theodorus concilio v. Constantinopolitano Hierapolis ad Euphratem metropolita.

Cyrrhus] Cyrus. [*Carin dicitur*] Augarus Episcopus Κύρε Ευφρασιας. apud Epiphan. hær. 73. p. 874. ubi scribendum Ευφρατησίας.

Isidori] Cyri [*Antist. mem. est apud Theod. l. 5. c. 4.*] qui subscripsit Constantinopolitano 1.

Samosata &c. Scemsat.] Erat Metropolis Commagenæ. Paulus hæresi nobilitatus. Piperius adfuit concilio Antiocheno contra S. Athanasium. Eusebio ob fidem exuli scribit Gregorius Nazianzenus epist. 28. 29 204. &c. Rufinus Chalcedonensi concilio subscripsit act. 6.

Dolicha &c. nomen. antiq. retinet] Olympius subscripsit pseudo-Sardicensi Synodo &c. Timotheus subscripsit Synodicæ Gennadij tom. 1. Iuris Græc. Rom. & Chalc. Synodo.

Germa-

Germanicia &c. Salomonis &c. mem. eſt in Conç.Nic.] Ioannis in eadem Synodica, & in Chalced.concil.& Theodoreti epiſt.133.

Zeugma &c.] Evolcius Synodo Chalcedonenſi.

Perre Anton.in Itin.] & Hierocles. Iovino Epiſcopo Πέῤῥης; ſic enim legendum pro Κέῤῥης, ſcribit Baſilius Magnus epiſt. 310. Hic ſubſcripſit Conſtantinopolitano I. ubi malè Pellenſis. Epiphanius eius Epiſcopus adfuit Epheſino Latrocinio act. I. concil. Chalcedonenſis, ubi malè Πέῤγης pro Πέῤῥης editur. ms. antiquus Latinus Perienſis habet pro Perrenſis. Athanaſ.Perræ. Chalced.act.6. ſubſcripſit.

Cæſarea &c.Neocæſarea lib.Concil.] in ſubſcriptionibus concil.Chalced.act.I. & Procop.lib.2.ædific.[*Paulus &c.Conc.Nic.ſubſc.*] idem adfuit concilio Antiocheno contra S.Athanaſium. Ioannes Epiſcopus Neocęſareæ Eufratenſis adfuit concilio v.

Pag.303. *Sergiopolis.Procop.l.2.de bello Perſic.*] à S.Sergio ſic vocatum ſcribit,& Candidum eius Epiſcopum commemorat.

Sura &c.] Procopius 2.Perſic.Epiſcopum huius civitatis ſupplicem ad Choſroën regem veniſſe narrat.

OSRHOE-

OSRHOENA.

EDessa &c. Orfa P. Gyll.] Ibas Edessæ Metropolita apud Theodoret. epist. 111. extat ad eundem epistola 132. Eulogius Edessenus subscripsit Constantin 1.

Carræ vulgo Orfa] Vito Καῤῥῶν Episcopo scribit Basilius M. epist. 314. idem subscripsit Constantinopolitano 1.

Circesia] Circesium &c. Vide Procop. 2. ædific. pag. 20. Thomas Episc. Circesij subscripsit concilio V.

Bathnæ] Batnæ &c. [*Abrahamus interfuit Conc. Const. gen.*] 1. Basilius quoque Magnus epist. 315. eidem scribit.

Himerius] Himeria ubique in actis Concil. Chalcedon. scribitur. Himerium Procop. lib. 2. de ædif. Eustathio ἱμερίας Episcopo scribit Basilius M. epist. 36. [*Uranius &c. adfuit Chalcedonensi*] & ante Ephesino Latrocinio. Iovianus Himeriensis Constantinopolitano 1. ubi tribuitur provinciæ Mesopotamiæ.

MESOPOTAMIA.

A*Mida &c. vulgo Caramit.*] Mereas Amidensis subscripsit Constantinop. 1.

Si-

Simeon adfuit Ephesino Latrocinio act. 1. Concil. Chalced. & ipsi Concilio Chalcedonensi act. 6. eius meminit Theodoretus ep. 111. ubi eum provinciæ suæ Metropolitam vocat.

Rhesina &c. Antiochus] Rhesinas &c.

* CIPHA, vel Cephe Notitiæ Imperij. Noë Episcopus Cephas adfuit Concilio Chalcedonensi act. 6. ms. Lat. antiquissimus eius loco Ioannem Episcopum Neocephas ponit.

* MINIZVS Anton. & actis Concil. Chalcedonen. vel Mnizus Osroenæ, vel Euphratensis provinciæ civitas. Leucadius eius Episcopus subscripsit dicto Concilio act. 6. Antoninus inter Cyrum & Beroen ponit, ubi Miniza legitur.

PHOENICIA PRIMA.

PAg. 304. *Sidon &c.*] Amphion Sidonis Episcopus in Synodo Nicæna Arrij dogma secutus. Nicetas thesaur. orthod. lib. v. c. 7. ex Philostorgio. Damianus Chalced. act. 6.

Ptolomeis &c.] Paulus in Chalcedonensi act. 6.

Berytus &c.] In Concilio Chalcedonensi act. 6. Metropolitanum seipsum scribit.

Byblus

Byblus &c.] Rufinus Chalcedonensi.

Tripolis &c. Theodorus dicta subsc. epist.] & Chalcedonensi.

Arca Ptol. ibid.] plurali neutro [*vulgò Archis Tyrio teste*] Reuerentius Α'ρκῶν τῆς φοινίκης Episcopus Tyrum translatus fuit. Nicephorus Callistus hist. eccl. lib. 14. c. 39. &c. Antiochus concilio Chalcedonensi subscripsit.

Orthosia] Orthosias &c. Phosphorus Chalcedonensi.

Aradus &c. Pt. ibid. [Cimatius Aradi Episcopus apud Athanasium ad Solitar. p. 812. &c. Paulus Chalcedonensi act. 6.

Antaradus &c. vulgo Tortosa] Carterius Antaradi Episcopus ab Arrianis sub Constantio in exilium eiectus commemoratur ab Athanasio in Apologia ad Constantium.

Porphyrium] Porphyreon, ut veteres Geographi omnes & lib. concil. &c.

PHOENICIA LIBANI.

L*Aodicea &c. Valerius &c.*] adfuit Chalcedonensi.

Heliopolis &c.] Ioseph Chalcedonensi subscripsit.

Abyla, vulgò Bellinas] Iordanes Chalcedonensi concilio act. 6. adfuit.

Palmyra &c. Ioannes Palmyr. Episc.] legitur in concilio Chalcedonensi act. 6. & [*subscripsit &c.*

* ARLANA, vel Arlane, ut Notit. Græc. ms. vocat. Hardani vitiosè habet Not. Lat. pag. 75. in concilio Chalcedonensi act. 6. Abrahamius Ἀρχάδων Episcopus sub Damaso legitur, ubi vetus Interpres ms. Arlanorum, editus autem Alanorum habet.

Pag. 305. *Emesa &c. Vranius &c. subscripsit eidem epist.*] & concilio Chalcedon. act. 6. extant ad eum Theodoreti Epistolæ 122. & 123.

Danaba] Danabe [*Ptol. ibid.*] & Notit. Græc. ms. & Latin. pag. 75.

Evarius] Evaria. Euroia, sive Euria Notitijs antiquis ms. Græc. & Latinæ pag. 75. ubi Euxia pro Euria malè editur. [*Thomas &c. epist. Syn. &c. subscripsit,*] & antea concilio Chalcedonensi.

Comoara] CHONACHARA habent Acta Græca concilii Chalcedonensis act. 6. atque ita ms. antiquiss. Latin. Notit. Grec. ms. Χονόκαρα. Latina inf. pag. 75. KONOKORA. [*Dadæ &c. mentio fit in dicta epist. Synod.*] & antea in concilio Chalcedonensi act. 6.

Corada] CARADEA. Notit. ms. Græc. & Carorea Notit. Latin. pag. 75. In Concilio Chalcedonensi act. 6. Petrus Κοραδαίων Episcopus

ſcopus legitur; & ſic ms. Latinus antiquiſſimus Choradeorum vertit.

Sarracene etc. Euſtathij etc. in eadem Epiſtola mentio ſit.] Auxiliaos Epiſcopus Sarracenorum fœderatorum adfuit Latrocinio Epheſino act. I. concil. Chalcedonenſis.

ARABIA.

PETRÆA delendum. nam Petra cum ſuis Suffraganeis conſtituit III. Palæſtinam.

Boſtra &c. Buſſeret vocari ſcribit Guill. Tyrius &c.] In concilio Conſtantinopolitano ſub Nectario diſceptata fuit cauſa Agapij & Gabadij de Sede Boſtrena contendentium.

Adra &c.] Proclus Ἀδράων, & ſic ms. Latin concil. Chalcedonen. act. 6. ubi malè Σαδράων litera ex voce antecedente malè repetita editur.

Medana] Medaba. [*Caianus*] Gaianus &c.

Geraſa &c. Placus etc. in Concil. Chalced. dicitur] act. 6.

Nibe] NIVE, ut Notit. editæ & ms. ſic provinciale Neui pag. 73. concil. Chalced. Nebe, ſed ms Latinus Neuis.

Philadelphia &c.] Hinc circumiecta provincia Ἀραβία τῆς φιλαδελφίας dicitur Epiphanio in ἀνακεφ. pag. 145.

Esbus &c. Esbuta Ptol. lib. 5. cap. 17.] vel potius Esbunta. unde Zosius &c. est in eodem concilio, ἐσβούντων in textu Græco act. 6.

Neapolis dictæ Notitiæ] Severus Concilio Constantinopolitano I.

Philipopolis &c. Hormisdas &c. subscr. eid. Concil.] act. 6.

Constantinæ &c.] Chilon Constantiensis subscripsit Constantinopolitano I.

Dionysias &c.] Elpidius Constantinopolitano I.

Elana] NEELA. Notitiæ antiquæ Νειλα. Gautus eius Episcopus legitur Concilio Chalcedonensi act. 6. ubi Νεέλων scribitur & antiquus Interpres ms. Nhelon. Sed Aila ad Palæstinam III. pertinet, ut infra pag. 317. & Beryllus eius Episcopus seorsim eadem act. 6. subscripsit.

* CANOTHA Hierocles ms. Ptol. Canatha & Stephano. Theodosius eius Episcopus adfuit Ephesino Latrocinio, & ipsi Chalcedonensi concilio act. 6. Idem subscripsit Epistolæ Synodali Gennadij Patr. Constantinopolitani tom. I. Iuris Græcorom.

PHAE-

* PHAENO. Euſeb.lib.8. cap.17. Phæna Hierocli: unde Cajumas Phænus Epiſcopus, qui mss. Latinis Fenuſienſis in Latrocin.Epheſ.act. 1.concil.Chalcedon. erat inter Petram & Zoara, teſte Hieronymo. & Suidæ Epiſcopi meminit Concil. Epheſin. Rufinus hiſtor.eccleſ. lib.8. c.14. Fanenſe metallum vertit, ubi Fenenſe legendum. de quo metallo Athanaſ. ad Solitar. p.850. Hæc referenda infra ad pag.317.

Pag.306. *Zerabenas &c.*] antiquus Interpres Latinus ms.Zerabennam reddit.

Erra] Notitiæ ms.Græcæ &c. ms. Latinus Erram quoque vertit.

Anitha] Eutimia in actis Græcis concilii Chalcedon. legitur, & ſic ms. Latin. iam olim vertit.

Parembola etc.Valens Parembolanus] Synodicæ epiſtolæ in [*Conſtantinop. ſub Agapeto & Menna*] ſubſcripſit.

CYPRVS INSVLA.

C*Onſtantina &c.*] Epiphanio ſucceſſit Sabinus, Sabino Troilus. concil. Epheſ.act.7.

Eurium Ptol.ibid.] Κύρτον in actis concilij Epheſini & Κυρλωία Hierocli.

Paphos &c.vulgò Baffo] Cyriacus fuit unus

ex CCCXVIII. Patribus Concilij Nicæni, teste Ephræmo apud Photium cod. 229. pag.807.&c.Sapricius in Ephesino.

Tamassus &c.] Epaphroditus concilio Chalcedonensi act.6.

Ledra &c.] apud D. Hieronymum Lediensis, sive Leucenteonis Episcopus scribitur.

Tiberiopolis &c.] In Concilio Chalcedon. act.6.Olympius Metropolita Cypri subscribit pro Aristocle Episcopo Tiberiopolis suffraganeo suo.

* CARTERIOPOLIS. Acta Concil. Chalcedon.ubi act.6.Hermolaus eius Episcopus commemoratur. ms.Latin antiquus Charteriopolis vertit.

* CARPASIA. vel Carpasium Hierocli,& Notit.Leonis Imperat.& Stephano. Huius Episcopus fuit Philo Καρπάσις, cuius extat Commentar. Græcus ms. in Cantica Canticorum, quem vulgò malè Carpathium, quasi à Carpatho insula appellant.

PATRIARCHATVS HIEROSOLYMITANVS.

PAg.312.num.9. in fine. Pleniſſimam tandem Patriarchalem dignitatem obtinuit in quinta Synodo Conſtantinopolitana tempore Vigilij Papæ, ut refert Gulielmus Tyrius lib. 28. cap. 2. & Baronius ad annum Chriſti 553. num. 245. tum enim quatuor illi attributæ fuere Metropoles, quarum duæ Antiocheno PP. ſubtractæ fuerant, Cæſarea & Scythopolis, duæ Alexandrino, Petra ſive Rabba Moabitis, & Boſtra Arabiæ. Dati etiam fuere Suffraganei partim vicinis Sedibus adempti, partim ex integro erecti: atque hanc faciem Sedis Hieroſolymitanæ exhibet Notitia Græca manuſcripta Bibliothecæ Vaticanæ, quam noſter hic mutilam exhibet in appendice, eademque extat in Notitia Latina append.pag.72.

NOTITIA EPISCOPATVVM PATRIARCHATVS HIEROSOLYMITANI

PALÆSTINA PRIMA.

PAg. 315. *Cæsarea &c.*] Eusebius Eccles. historię Scriptor. Gelasius adfuit concilio Constantinopolitano sub Nectario. Domninus à Praylio Hierosolymitano ordinatus apud Theodoretum epist. 110

Dora &c.] Idem (Stephanus) subscripsit Synodicæ Ioannis Patriarchæ Hierosolymitani in concilio Constantinopolit. sub Menna, ubi tamen malè Oranus legitur.

Diospolis &c.] Photinus concilio Chalcedonensi act. 2. & 6.

Iamnia &c. Steph. Conc. Hieros. &c.] & concilio Chalcedonensi act. 6.

Sozusa &c.] Baruch Ephesino Latrocinio act. 1. concilij Carthaginensis, sive Baricius, ut mss. Latini antiquissimi vocant. Damianus adfuit concilio Constantinopolitano v.

Maiuma &c.] Paulus Episcopus Μαϊȣμα Ephesino Latrocinio in concilio Chalcedonensi. Procopius in Synodica concil. Constantinopolitani sub Menna. Paulianus adfuit Ephesino.

Ascalon &c.] & Leontius Latrocinio Ephesino act. 1. Concil. Chalcedonen. & ipsi Chalcedonensi act. 6.

Gaza &c.] Gazara &c. Cyrillus in Synodica Concilij Constantinopolitani sub Menna. Natiras concil. Chalcedon. Irenio, Æneas, & Porphyrius tres ordine Episcopi Gazenses apud Baronium an. Christi 484. num. 91.

Raphia &c. Epiphanij meminit idem Concilium] Romani Ephesinum. Stephanus adfuit concilio v. Constantinopolitano.

* Sycamazon Hierocli. Dionysius eius Episcopus adfuit Ephesino Latrocinio in act. 1. concilij Chalcedonensis ms. Latin. Sicamozonensis Episcopus. Ioannes adfuit Ephesino.

* Lidda. Ptol. ibid. Hinc Florentius Lyddorum, seu Lyddensis Episcopus. act. 1. concilij Chalcedonensis: diversa autem est Lydde, cuius Episcopus Photius ibidem legitur. ut & act. 2. inter Palæstinæ Episcopos, & act. 6. de qua supra v. Diospolis.

* Gerara Eusebio & Hieronymo de locis, & actis concilij Chalcedonensis, ubi act. 6. Marcianus Γεράρων Episcopus subscripsit. Falsò autem confunditur cum Gaza: nam illa Natiram Episcopum habuit in eodem concilio.

Pag.

Pag.316. *Anthedon &c.*] Paulus Ephesino. Item concilio Chalcedon.act.6.

Neapolis &c.] Terebinthius sub Zenone malè mulctatus à Samaritanis. Procop.lib. 5.ædific.

Sebaste &c.] Eleutherius Sebastæ Episcopus legitur in Epistola Luciani Presbyteri de revelatione reliquiarum S.Stephani Tom.10.operum S.Augustini.

Hierico &c.] Eleutherius legitur in Epistola Luciani Presbyteri de inventione reliquiarum S.Stephani.

LIVIAS. Latinè *Libias*: nam in Liuiæ honorem condita fuit &c. Pancratius interfuit Ephesino Latrocinio act. 1. concil.Chalcedonensis & ipsi concilio Chalcedonensi act.6.Letoïus Ephesino.

Azotus &c.] Heraclius Latrocinio Ephesino act.1. concilij Chalcedonensis.

Baschat] BACHATHA. Epiphanio hæresi 58. & sic act.1. concilij Chalcedonensis, ubi Alypius Βακάνθων Episcopus adfuit Latrocinio Ephesino. Sed ms.Latin.antiquissim. Bacathensis ibi legit. Et Gregorius Bacatanus in Synodica Concilij Constantinopolitani sub Menna Βάκαθος quoque eidem Epiphanio in ἀνακεφ. pag. 145. ubi μητροκωμίαν vocat Ἀραβίας τῆς φιλαδελφίας: ideò supra ad Arabiam referenda pag.305.

PA-

PALÆSTINA SECVNDA.

PElla *Ptol.ibid.*] Zebennus Epiſc. eius ſubſcripſit concilio Chalcedonenſi.

Gadara &c.] Ioannes concilio Chalcedonenſi act.2.

Capitolias &c.] Anianus Chalcedonenſi.

Maximianopolis &c. Domnus &c. ſubſcripſit Concil.Hieroſol.] & in concilio Conſtantinopolitano ſub Agapeto & Menna act. 3. pag.691.

Pag.317. *Tiberias &c.Tabarie teſte Nigro*] olim Cynareth. [*Ioannes etc.ſubſc. eid. Conc.*] Item Latrocinio Epheſino act. 1. concilij Chalcedonenſis; & ipſi concilio Chalcedonenſi act. 6. Georgius Concilio v. Conſtantinopolitano.

Mennith.] Μινωΐδη, ſive Minoida in act. Concil. Chalcedon. act.1. ubi Zoſimus eius Epiſcopus ſubſcripſit Latrocinio Epheſino poſt Amathuntis & Majumę Epiſcopos. alibi Μινωΐδος Epiſcop.act.2. Concilij Chalcedonenſis.

Hippus &c.] Petrus ἵππου παλαιστίνης ſubſcripſit Conciliabulo Seleucienſi apud Epiphanium hær.73.cap.26.

Amathus &c.] Theodoſius Latrocin. Epheſino in Concilio Chalcedonenſi.

PA-

PALAESTINA TERTIA.

P*Etra &c. Arium Episcopum Petræ in Arabia*] Πετρῶν τῆς Παλαιςίνης in Græco textu legitur pag. 820. Error ex mala versione Interpretis.

Augustopolis &c. Ioannem &c. recenset Concilium] Ephesinum.

Arindela dictæ Not. antiquæ] Stephano & Hierocli &c. Theodorus Ephesino adfuit, ubi loci nomen variè corruptum, ut ad Stephanum notavi.

Ariopolis &c.] Anastasius Latroc. Ephesino act. 1. Concil. Chalcedonen. Areopol. ms. Latin.

Eluza.] Elusa. [*Aretam etc.*] habet Concil. Chalced. ubi act. 2. Elusa tribuitur Palæstinæ secundæ. Sed Hierocles in tertia ponit. Apelles adfuit Ephesino, qui alibi Theodolus scribitur.

Zoara &c. etiam Segor] ms. Lat. Seor. est ad interiorem ripam Maris Mortui.

Musonius &c. Conc. Chalced. legitur] adfuisse Latrocinio Ephesino, & ipsi Concilio Chalcedonensi.

Phenon] Vide supra pag. 305. in fine, quæ huc transferenda &c. [*Saida Phenonis*] act. 1. Concil. Chalcedon. Saida Phænensis,

ſis, ubi ms. antiquiſs. Latin. Fenuſenſis legit. Locus ipſe Phæno, vnde ὁ φαίνυς Epiſcopus in concilio Epheſino act. 1. Palæſtinæ Salutaris civitas vocatur.

Aila &c.] Beryllus concilio Chalcedonenſi act. 2.

* Metrocomia infra in Notit. pag. 62. ſub Petra ponitur. Hæc eadem videtur quæ Bacathvs. uel Bacatha pag. præced. cum Epiphanius diſertè eam Μητροκωμίαν Arabiæ vocet, ea parte, quæ ad Philadelphiam pertinet; & fortè in confinio Arabiȩ Petræ & Boſtrenſis ſive Philadelphienſis ſita fuit.

INCERTÆ PROVINCIAE.

Pag. 319. *Bactrorum*] Bacathorum Epiſcopus vide pag. 316.

Canothæ] eſt civitas Arabiæ ſub Boſtra. Hierocles mss. [*Theodoſius*] interfuit concilio Epheſino λῃστρικῷ act. 1. concilij Chalcedonenſis.

Pag. 320. *Cianus*] à Cio Bithyniæ pag. 260.

Dioclea] ſup. pag. 240.

Ε'χινεωτῶν Epiſcopus Ariſtoteles in ſubſcript. Synodicæ Gennadij Patriarchæ Conſtantinopolit. inter Epiſcopos Ægypti tom. 1.

Iu-

Iuris Græco-Rom. pag. 190.

Evasorum Episcop.] Evaza pag.236.

Gindarensis Syriæ Petrus Episc. &c.] Idem adfuit concilio Antiocheno contra S.Athanasium.

Hircanorum Civit.&c.] est in Asia minori, teste Plinio. Notit. Leuncl. Hyrcanis. & infra in Notitia pag.13.malè Ορκανὶς sub Sardibus.

Pag.321. *Minoidis Episcopus*] supra p.317. Palæstinæ secundæ.

Pharmali] Pharsali Thessaliæ.

Περιοικίδος Episcopus Agathus subscripsit Synodicæ Gennadij Patriarchæ Constant. tom.1.Iuris Græc.Rom. pag.190. inter Episcopos Ægypti & Libyæ.

Pag.322. *Pylorum*]Pilarum.[*In Concil. Ephesino*] act.1.

Rusurrianensis]supra pag.110.

Scarphiensis]supra pag.206.

Sexantapristis]supra pag.211.

Vasadensis.] Supra pag.301.&c. est Nausadensis, vel ut apud Hieroclem Lauzadensis.

Vnnogoritanus Episcopus Ioannes adfuit concilio Romano sub Martino.

INDICI VRBIVM Episcopalium inserenda.

ANNOTATIONES
IN
ITALIAM ANTIQVAM
CLVVERII.

LVCAE HOLSTENII

In Italiam Antiquam PHILIPPI CLVVERII ANNOTATIONES.

IN Indice libri 1. deeſt] v. Galliæ Circumpadanæ deſcriptio p.216.

Pag.20. lin.13. *Herodianus, &c.*] Extat etiam egregius locus Sozomeni hiſt. Eccl. lib. 1. cap. 6. De Hemona ab Argonautis condita in confinijs Italiæ, ubi ἔμον nomen Vrbis ſcribitur, quod Interpretes in ἥμονα, vel ἔμονα mutant.

Pag. 30. *Vultur mons quem Strabo, &c.*] Sed cur vulgatum errorem ipſe Tabulis ſequitur?

Pag.46. lin.32.] Sic libellus provinciarum Schonhovij: *Liguria, in qua eſt Mediolanum*. Et Caſſiodorus Varior. lib. xI. Epiſt. 14. *Comum murum planæ Liguriæ* appellat. Vnde apparet tum Liguriam in Montanam, ſeu Inalpinam, vel Alpeſtrem, & Planam diviſam fuiſſe. Atque ut ex

P. VVarnefrido apparet, terminus inter Liguriam & Venetiam fuit Addua fluvius.

Pag. 49. lin. 33. Ἄρνου] Ἀντίου, ut apud Scylacem, nec mutandum. Vide infra pag. 54. Nam Antipolin intelligit vetus ille Scriptor.

Pag. 52. lin. vlt.] modò liber ille sit γνήσιος, id certum est, Aristotelicis multa recentiora admixta esse.

Pag. 54. lin. 51. *Scribo igitur, &c.*] planè contra mentem Scylacis, & vltimæ antiquitatis, qui Liguriam Antipoli finiebant, ut ex Marciani seu Scymni versibus apparet. Itaque hic per Ἀντίου nomen Antipolis accipienda est; quod etiam ex intervallis a Scylace notatis colligitur, qui quadridui navigationem Ligusticæ oræ a Rhodano fluvio tribuit: tantundem Tyrrhenorum littori Romam usque, seu ad Tiberis ostia. Itaque si totum illud Spatium a Rhodano ad Tiberim usque in duas partes æquales dispescas, confinium seu terminus communis Ligurum, & Tyrrhenorum in Savonam civitatem incideret.

Pag. 55. lin. 23. CCLXI.] CCXI. in melioribus Codicibus habetur: quod cum Itinerarijs antiquis, & recentioribus, & cum

cum accuratioribus Tabulis optimè convenit, & sic citat. mox pag. 57.

Pag. 56. lin. 11. *Ager Genuensis*] potius Ora maritima Genuensis.

Pag. 58. lin. 26. ἕως τῆς Ἀῤῥητίνων χώρας] Nomen hoc manifestè corruptum. Qui enim Ligures usque ad Arretinorum fines pertingere potuerunt, nisi totam Hetruriam circa Arnum, Fæsulas, & Florentiam usque obtinuerint? Deinde Polybius distinguit Ligures ad inferum, & superum Apennini latus habitantes: Inferos ad Pisam usque pertinere ait; superos ad agrum, sive regionem Arretinorum. At nonne Arretini & ipsi ad inferum seu meridionale latus Apennini siti sunt? Qui verò Ligures eos contingere potuerunt, nisi universam Galliam Cispadanam, & magnam Piceni partem obtinuerint? Hinc apparet locum hunc Polybij manifestè corruptum esse, & legendum ἕως τῆς Ῥηγίνων χώρας, & hæc Livij verba a Cluverio adducta confirmant, qui eos Mutinam usque progressos scribit.

Pag. 60. lin. 23. *circa oppidum Salinas, &c.*] Id falsum puto, vide infra ad pag. 87.

Lin. 27. *Vintium*] Civitas Vinciensium in Notitia Sirmondi. In Schonhovij edi-

tione, civitas Vinſicienſium id eſt Ventio, legitur.

In fine capituli. pag. ead.] Hiſce prædictis accenſendi ſunt, quos antiqua tabula ænea, quæ Genuæ extat, recenſet, Veiturij, Langates ſeu Langenſes, &c. Langeſes, Odiates. Dectunines, Cavaturines, Mentovines.

Pag. 62. lin. 14. *Nicia*] In ſubſcriptionibus Concilij I. Arelatenſis ſub Conſtantino Imperatore. *Innocentius Diaconus ex portu Nicaënſi*. Et in Epiſtol. Hilarij Papæ Tom. I. Conciliorum Galliæ pag. 136. *Nicaënſe Caſtellum*, quod Cemelenenſi Epiſcopo ibid. ſubijcitur. Habuit enim ante proprium Epiſcopum. Vnde Amantius Epiſcopus Nicenſis in eodem tom. I. pag. 21. legitur: & Concilio Aurelianenſi v. ſubſcripſit Aëtius presbyter directus à Magno Epiſcopo Eccleſiæ Cemelenſis, & Nicaënſis.

Pag. 64. lin. 4. *Aviſione, & Anaone, &c.*] Potius exiſtimaverim duo eſſe diverſa, & loca, & nomina. A Monæci portu littus admodum portuoſum recedit in ſinum ſub promontorio, quod vulgò nautæ Batavi vocant *C. S. Soſpiers*. Nautæ Græci *C. S. Sixto*. & ſinum ipſum *Baja de Soſpiers*. In eo littore 3. circiter vel 4. miliari.

liaribus a portu Monæci est locus ad mare vulgò *Esa* dictus, illum ego Avisionem Itinerarij esse dixerim. Pro corrupto illo numero XXII. puto substituendum IIII. Anaonem portum in ipso sinus recessu fuisse existimo. quod intervallum IIII. mil. manifeste ostendit. Portum illum egregiè describit nautica mediterranea Hollandorum pag. 64. & particularem eius delineationem apponit. Quod autem Cluverius ait VIIII. tantum miliaria esse à Nicæa Monæcum, id de terrestri itinere intelligendum. Nam Batavi, qui dicto libro portus hosce accuratissimè describunt, majus intervallum produnt, scilicet a villa Franca, seu Olivula ad dictum promontorium *Sospiers* ferme I. miliare Germanicum: & ab eo promontorio ad Monæci portum, duo miliaria parva, quæ commodè VIII. M.P. ista efficiunt, quæ a Monæco sunt ad Anaonem portum. In sequenti quoque loco numerum XII. [ad III. reducendum existimo. Rectè enim Olivulam isthic constitui puto, vbi nunc est Villa Franca. Et ita Gregorij XI. Itinerarium apud Massonium pag. 310. b. *Cum hilaritate nimia Villam Francam seu Portum Olivæ intravimus.*

Lin. 53. *Hoc ego trophæum, &c.*] Segu-

sioni extat in arcu triumphali, sed literarum vestigia ægrè agnoscuntur, unde literæ conflatæ fuerant, ductus vel sulci etiam confusi, & obliterati sint. Arcus ipse in horto privato nunc incognitus extat, per quem haud dubiè olim publica via ducebat; visendus imprimis ob structuram, & commissuras lapidum sanè admirabiles, & sculpturas sacrificiorum elegantissimas. Verum Inscriptionem eandem omnino esse cum Pliniana ex principio cognovi, quod solum e longinquo legi potest, & ipse Serenissimus Princeps Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux id mihi affirmavit, cum anno 1627. isthàc transirem, & describendi copiam, ac commoditatem mihi peterem. Torbiæ autem nihil tale iam olim extitisse apparet ex Augustini Iustiniani descriptione oræ Ligusticæ, qui nequaquam silentio id transijsset.

Pag.65. lin. 15. *In medio vrbs est magna*] Oppidum haud contemnendæ magnitudinis, vel oppidum bene magnum.

Pag.66. lin.50.] Puto hoc loco non satis rectè distingui Cemenum montem, qui vulgò *Camelion*, Vnde Varus profunditur, & Cemenelium oppidum cum xxx. ut minimum miliaribus a se invicem distent.

Pag.67. lin.12. *Cimella.*] Ita adhuc locus, siue opidum vocatur hodierno tempore. Cuius accuratam descriptionem habemus apud Augustinum Iustinianum in descriptione oræ Ligusticæ, quam historiæ Genuensi Italicè scriptæ præmittit, his verbis: *Fori e quasi in cerco la Città di Nizza, di quà del fiume Palion verso Leuante e Tramontana vi sono la pianura nominata Pairoliero e Lempea, il piano de Rocabiliero, il piano de Cimies à canto nostra Donna de Cimies, Il piano di S. Pontio, &c. Vi è poi il paese nominato Cimies tutto partito in dilettevoli poggioli, & in cima di vn d'essi vi è vna fabrica antica a modo di vn Teatro nominata Cimella, che già si crede esser stata Nizza, & in cerco vi sono poggi con belle vigne e campi domestici, e con gran numero di commode case in cerco e belle fabriche. Vi sono alquante caverne fatte artificiosamente per commodità de gli habitanti per abbreviar la via, & andando verso la montagna si truova l'Abbatia di S.Pontio, nella quale sono molti corpi Santi, che già furono martirizati nel luogho, qual hoggidì si chiama l'Oratorio.* Quibus verbis situs, & conditio loci vnice explicatur, & Martyrologium egregiè declaratur.

Lin. 26. *Ab Albingauno, &c.*] XII. Habet Suritæ editio, quæ addit Tauia Fl. sed omnino fuisse puto *Ab Alb. P. Mauritij*

m. P. xxv. ut priores editiones habent. deinde, *A Portu Mauricij Tacua fluvius M.P.* xii.

Et haud dubiè is fluvius est, qui Tagiam opidum adluit, & in περίπλῳ Græcorum (quem *Portolano* vulgo vocant) φόσσα τῆς Ταγίας seu fossa Tagiæ appellatur. Et locus ostio eius adjacens vulgo *Riva* dictus, ibidem Ρίβα τῆς Ταγίας vocatur. Nautæ hodierni inde x. milia numerant ad portum Mauricij: nec dubito quin opidum idem nomen cum fluvio habuerit.

Pag. 68. lin. 7. *circa ostium amnis Caprioli*] fuit in sequenti valle versus ortum quam vulgò Vallem portus vocant, eo quod Portus Mauricij ostio adiacet. Locus nunc quoque nomen servat, & *Costa Rainera* dicitur. Et hanc sententiam verissimam esse ex eo apparet, quod idem ferme intervallum in terrestri itinere ponitur ab Intimelio ad Costam Balenæ, & in maritimo a Portu Mauricij ad Intimelium. Vnde apparet veterem viam Aureliam non per oram maritimam duxisse, ut hoc tempore, sed paulo superius per mediterranea.

Lin. 33.] ergo non fuit unus idemque locus Sabata, & Sabatorum vada.

Pag. 69. lin. 19. *Vel unum hoc documentum*]

Quinimo nullo validiori argumento ostenditur loca fuisse diversa: nam optima Itineraria, & Tabulæ exactiores tantùm XXVI. M. P. ponunt inter Genuam, & Savonam, quibus si VI. vel VII. addas, quæ sunt inter Savonam, & Vada, habes ipsissimum illum numerum Strabonis. Ita Vadis Sabatiis ad Pollupicem seu Finalem. Antoninus XII. M. P. ponit. Itineraria recentia XI. Inde Albingaunum XX.

Lin. 37. *Vadum Sabatium.*] Cum ergo Plinius, qui celebriora tantum loca se expositurum profitetur, portum Vadum Sabatiorum recenset, ipsa Vada silentio transit? At sufficit quod Sabata, & portum Vadorum diversa loca fuisse concedit.

Pag. 70. lin. 35. *Meminit Porciferæ, &c.*] Et antiqua tabula ænea PROCOBERA in antiqua Tabula apud Anton. Augustinum de leg.

Pag. 71. lin. 29. *exportant,*] reportant.

Lin. 48. *Delphinis* XXII.] Scrib. XVII.

Ricina VII.] Scrib. XII.

Lin. 50. *Bodetia* XII.] VII.

Lin. 51. *Boaceas* XXVII.] XVII.

Lin. 52. *Boron* II.] VII.

Lin. 53. *Lunæ* . . . .] XII.

Pag. 72. lin. 5. *Lerice*] Sed falsò.

Lin.

Lin. 7. *Apud Antoninum quoque pro Bodetia scribendum esse Monelia*] certissimum.

Pag. 72. lin. 18. *Hæc haud dubie &c.*] Sed ego Itinerariis antiquis potiorem fidem habuerim, ubi *Tegolata* seu *Tigulia* intus in ipsa via Aurelia commemoratur. Segeste autem positio littoralis in ora maritima recensetur: & haud dubie tum uterque adhuc locus extabat: ita ut illa nominum permutatio fieri non potuerit. Quod de Vadis Sabatiis affert, æque incertum est, &, ut ego existimo, plane falsum.

Lin. 51. *Ricina.*] Vnde apparet numerum miliarium, qui inter Ricinam, & Genuam ponitur etiam corruptum esse, & pro VII. omnino reponendum XII. nam is accuratissime etiam hodie quadrat.

In fine Paginæ. Portus Veneris, cuius Itinerarium maritimum meminit, etiam nunc veteri nomine clarus est ad occidentale promontorium sinus, sive portus Lunensis, vulgò *Porto Venere*. Extat eiusdem mentio apud Gregorium Magnum lib. 4. Epist. 16. quam Venantio Episcopo Lunensi scripsit. Et Epist. 17. ad Constantium Episcopum Mediolanensem.

Pag. 76. lin. 30. *Brinium, &c.*] fortè Briniatum Civitas veluti Veituriorum Castellum in antiqua Inscript. Nam civitas

illa

illa Episcopalis vulgò *Brugneto*, & *Brugnato*, sed vero nomine *Brignate* Augustino Iustiniano dicitur. Sic Langatium Castellum, nunc *Langiasco*.

Lin 39. *An Primum scriptum fuerit, haud temere dixerim.*] nequaquam existimo: Nam via Aurelia, quam vulgò adhuc viam Romanam, & viam veterem isthic vocant, nunquam per illud oppidum duxit. Itaque vox illa *Boron*, aut in *Boacten* mutandum; aut quod potius veriusque censeo *Boactes* iam tum nomen mutare cœperat: Nam hodie *Vara* dicitur, ad quod nomen illud vulgatum *Boron* proxime accedit; ut fortè nihil mutandum sit.

Pag. 77. in fine. In hac valle etiam locum Prino siue Perino quædam chartæ ponunt fluvio cognominem; unde forte genti nomen. Frinia vel Frinium olim dictum, ut etiam Cluver. supra pag. 60. Satis verisimiliter conijcit.

Pag. 81. lin. 43. *Libarna*] sic bis scriptum legi in veteri inscriptione.

Pag. 86. lin. 40. BODINCOMAGVS] Aldus edidit BONDINCOMAGVS.

Lin. 48. *Bondicomensis*] In priori quoque Inscriptione apud Aldum sic legitur, ut hanc ob causam reiici non debeat. Tum vero locus, ubi extat, ab omni suspicione

eam

eam Inſcriptionem eximit. Habetur enim in lapide quadrato, qui altaris nunc vicem præſtat. Vide Leandr. Albert.

Pag. 87. lin. 1.] De Auguſta Vagiennorum accipiendum puto inſignem locum Hygeni de Conſtit. limit. pag. 202. ubi nobis Colonia Iulia Auguſta cum ſuis finibus exhibetur inter Haſtam, & Pollentiam, quæ iſthic malè Opulentia vocatur. Ceſienſes quoque ſive Ceſenſes puto Cebenſes eſſe. Alia quoque loca circa eandem coloniam, & dicta oppida ibi commemorantur, ut Mons Maſuinus, Mons Geminus, Mons Mica, Fl. Iumarus, quem Tanarum exiſtimo: item Fiſalota, vt & Vtiecenſium Secuſterronenſium, & Vtualenſium fines, quæ nomina itidem monſtroſè corrupta non dubito. Cognomen quoque Conſtantiæ coloniam illam habuiſſe ex præcedentibus Hygeni verbis, & Schematibus apparet, idque a vicinis locorum nominibus, Pollentiæ, Valentiæ, Induſtriæ non abhorret.

Lin. 27. *qui apertè indicet, &c.*] Haud temerè aſſentiendum huic opinioni. Ptolemæum in Suetriorum ſitu vero aſſignando erraſſe, non minus quàm Neruſiorum, & Vediantiorum omnino exiſtimo. Salinas autem ex Suetris in Vagiennos transferen-

ferendos haudquaquam concesserim; sed cum Solinas inter Vintium, & Sanitium ponat in Suetris, dubium nullum est, quin Salinæ eædem sint cum civitate Sollinien-sium, quam Notitia provinciarum Galliæ in Alpium maritimarum provincia commemorat. Quem locum ex Suetrorum situ nunc *Seillans* appellari existimo.

Pag. 89. lin. 35. In veteri lapide Brixiensi apud Octav. Rossi pag. 99. P. POSTVMIVS MARIANVS CVRATOR REIPVBLIC. AVGVSTAN. TAVR. &c. unde apparet Augustanos Taurinates, vel Taurinenses dictos fuisse.

Pag. 95. lin. 10. *gentem Alpinam domuit*] Distinctiùs Livij defectum supplent excerpta Dionis pag. 617.

Pag. 110. lin. 56.] Extat huius loci mentio in Actis martyrij Fidelis, Exanti, & Carpophori apud Mombritium Tom. I. a. d. V. Kal. Novembris. *Tunc ipsi persecutores pervenerunt ad lacum Comensem, & ingredientes naviculam perrexerunt post S. Fidelem, pervenientesque ad Vicum Summolacanum invenerunt Sanctum Fidelem, &c.*

Pag. 234. lin. 14. In margine. *Cæstus locus*] Nomen videtur remanere in Monte Cæstino, quod est ab adversa parte Padi.

Linea

Linea 20.] Ita etiam haud dubie vicus *Settimo* olim fuit ad Septimum, quod ex distantia, & nomine apparet.

Pag. 242. lin. 31. *Lodeuè*] *Lodi Vecchio*.

Pag. 250. lin. 22. VII. *circiter millia a Bergamo*] X. aut XI. P. M. etiam nunc Tabulæ Magini exhibent.

Linea 26. *Leuceris quid sibi velit, aut*] intervallum incidit in *Chiari*.

Pag. 288. lin. 54. *Claterna oppidum monstratur in tenui admodum vestigio*] S. Ambrosius lib. 2. Epist. 8. iam suo tempore in ruinis iacuisse testatur. *De Bononiensi veniens vrbe, a tergo Claternam, ipsam Bononiam, Mutinam, Regium derelinquebas, in dextra erat Brixellum, a fronte occurrebat Placentia, veterem nobilitatem ipso adhuc nomine sonans: ad læuam Apennini inculta miseratus, & florentissimorum quondam populorum castella considerabas, atque affectu relegebas dolenti. Tot igitur semirutarum vrbium cadavera, terrarumque sub eodem conspectu exposita funera non te admonent, &c.*

Pag. 290. in fine Lapis repertus in castello Sechiano ad Ariminum fluvium apud Seb. Maccium Tom. 2. pag. 27.

C. CORNELIVS FAVOR. BALINEVM.
VICANORVM.
TITIENSIVM. FOROCORNELIENSIVM.
VETVSTATE.
CONLAPSVM. PECVNIA. SVA.
RESTITVIT.
AGENTE. CVRAM. L. EGNATIO.
FELICISSIMO.

Locus ille ubi lapis repertus est olim Vici dicebatur, ut ex antiquis documentis testatur Maccius. Sed hæc referenda inferius ad pag.622.

Pag.294. lin.43.] forte *selva Romanesca* paulo supra fontes Scultenæ in jugo Apennini inter Cerfinianum, & Mutinam.

Pag.301.lin.32.*Faventiam.*] Forumlivij: Nam Animo Fl.non autem Bedesis Faventiam alluit. ἁμάρτημα μνημονικόν.

Pag.308. lin.28. *ætate eius nullam hic per vetustam fuisse vrbem.*] Immo civitas episcopalis eo tempore fuit. Vnde S. Gregorius Magnus lib. 4. Epist.20. Ravennatem Ecclesiam Episcopo destitutam Severo Ficulino Episcopo commendat, cuius & sequenti epistola 21. meminit, sed in ms. Vaticano 620.Ficulino disertim legitur.

Pag. 342. lin.44. in margine.] *Vallis Pennina.*

Pag.

Pag.262. lin.17. *ἐκ τῆς*] ἐκτὸς legen-
dum, ut ipſe cæterique auctores ſemper

Lin. 24. *Inalpinos*] Tranſalpinos, &c.

Pag. 363. lin.51. Θεῷ καὶ μηχανῆς] Θεῷ ὁ
μηχανῆς.

Pag. 366. lin. 13. *Ex deſcriptione Pennin.
Vallis*] Non video cur ſola Pennina valli
intelligi debeat in hoc Polybij loco: cum
Rhodanus fere totus inter montium angu-
ſtias labatur, & manifeſtiſſimum eſt Po-
lybium non de ſolis Penninis Alpibus, ſed
de uniuerſo illarum tractu loqui, qui in-
ter planiciem circumpadanam, & Rho-
dani Alveum continuo intercedit, inde
ab interni maris ora uſque ad fontes dicti
amnis, & inde porro uſque ad receſſum
maris Hadriatici porrigitur.

Pag. 367. lin. 7. in margine.] *Inſula Al-
lobrogum*.

Linea 18. Σκόρας.] Error natus ex
maiuſculis literis confuſis CKOPAC pro
OICAPAC. ita millies peccatum apud Scy-
lacem, & alios.

Lin. 33. *iugum claudit*] vulgò *Ayguebe-
lette*.

Lin. 42. ζάπλευρος *potius*] vel ῥομβοει-
δὴς.

Pag. 368. lin. 2.] Ergo hic locus iam
extra Allobrogum fines. Sed puto Poly-
bium

bium Allobrogum nomine cœteras omnes minores Gallorum gentes complecti, quas Livius aliique posteriores in hac historia suis nominibus distinxerunt.

Linea 9. *ab Isaræ confluente*] Immanis hic circuitus, si Rhodani ambages secutus fuerit Hannibal, quod non solum à vero, sed ab omni verisimilitudine abhorret.

Pag. 370. lin. 29. *τοῖς ἄκροις*] τῶν ἄκρων.

Pag. 371. lin. 11. *quæ causa fuerit Livio*] Livius & Strabo aliter Polybij mentem acceperunt.

Lin. 47. In hisce Tricastinorum, & Vocontiorum sedibus constituendis Cluverius mirum in modum hallucinatur, dum Ptolemæum non satis expensum sequitur, qui suo more omnia turbat. Tricastini ad læuam Rhodani ripam inter Segalaunos, & Cauares; quorum civitas nunc Fanum D. Pauli, vulgò *S. Paul en Trecasteaux*. Neomagus autem *Nyons* oppidum paulo supra Vasionem. Segalaunis, & Tricastinis ab ortu prætenduntur Vocontij, in quibus Dia, & Vasion, & Lucus Augusti. Supra Vocontios ad ortum Meneni, vel Mimeni, ubi nunc vulgò *Mens en Treues*. Et his vicini Tricorij, in quibus nunc *Corp & Les Diguieres*. Vnde apparet Livium Hanniba-

nibali idem ferme iter per Cottias Alpes tribuere, quod Itineraria pag. seq. Valentia Ebrodunum describunt, vel potius quod nunc vulgò, Gratianopoli per Caturigas & Ebrodunum ad Alpes ducit.

Notandum quoque Cauarum nomen tanquam generale cæteras minores gentes vicinas absorpsisse, Tricastinos, inquam, & Segalaunos. Ita Plinius Valentiam Cavarum agro tribuit. Eodem modo Vocontiorum nomen Menenos & Caturigas complectitur apud Strabonem, qui Vocontiorum fines Ebrodunum usque extendit.

Pag. 372. lin. 34. *Vilargonis*] In his duobus situs abhorret, cætera certa sunt.

Pag. 373. lin. 3. *Næ ille longos, &c.*] Livius reprehenditur, puto tamen commodius intelligi, & excusari posse, præsertim si gentium sedes, per quas H. transivit, rectè constituamus: ita enim rectum, & ordinarium iter Hannibalem Valentia ad Alpes Cottias tenuisse videbimus: quod haud dubiè Gallorum crebris migrationibus tunc omnium tutissimum erat. Tum verò constat Hannibalem consulto consilio longius adverso Rhodano a mari in Medi-

Mediterranea profectum, non viarum compendia, sed tutum transitum quæsivisse. Et profectò Livianus ille transitus multò brevior rectiorque est Polybiano, si rectè vtrumque conferas. Quinimo Livium eam ob causam Polybij auctoritatem fidemque deseruisse existimo, ne per tam ineptos, & minime necessarios errores Hannibalem contra omnium fidem circumducere videretur.

Pag. 374. lin. 9 *cum Polybio fatetur Livius.*] Hoc manifestè vult Livius cum ad Confluentes Rhodani, & Isaræ sive Valentiam venisset, inde flexisse iter ad Caturigas, & Ebrodunum vallemque Druentiæ.

Lin. 12. *Taurinorum fines*] quasi iter per angustas valles semper ad eandem ripam duceret, & non vna eademque hora sæpiùs rapidissimi fluvij transeundi essent.

Lin. 22. *supra Ebrodunum*] Hoc falsum; nam aliquot miliaribus sub Ebroduno via illa in Druentiæ vallem incidit, ubi L. ut minimum miliarium cursu, & aliquot iam fluminum incremento auctior largiorque iam amnis fluit.

Lin. 39. *erat apud Ebrodunum*] Quinimò inter Vocontios, & Ebroduntios Caturiges intercedebant. Et supra hos Meneni, & Tricorij erant, per quorum regionem transiit,

fiit, neque Tricaſtinos ad læuam reliquit; ſed ab Iſaræ confluentibus ad læuam in Tricaſtinos flexit. Campeſtre iter pro plano & æquabili accipi poſſe videtur; quale paſſim etiam in arctiſſimis vallibus. Et confirmat hanc noſtram ſententiam etiam Itinerarium Hieroſolymitanum, quod poſt Eburodunum Alpium Cottiarum principium ponit. Quod ait illum reducere Hannibalem ad loca mari propinqua, id ſi totum iter Valentia Eburodunum, & inde Brigantionem, & ad ſummum iugum Cottiarum Alpium rectè conſideres, omnino fruſtra dicitur. Nam totum hoc iter Tabulæ, & Itineraria accuratè nobis deſcribunt.

Pag.375.lin,1.*per montanos Allobroges,&c.*] Hæc in Polybio nequaquam ita diſertis verbis leguntur.

Pag.376.lin.45.*Cottiarum ſimulque*] Graiarum, & [*Penninarum, &c.*

Pag.377.lin.1. *In fineis Vocontiorum*] Ab Ocelo ad Vocontiorum fines paulo vltra Vapinum ſunt c. mil.p. Hinc apparet Cæſarem iter illud tenuiſſe, quod Antoninus deſcribit pag.81.

Lin.47. Cum Cottiæ Alpes iam inde à principio Gallis, & Livio, ac Strabone teſtibus ipſi Hannibali patuerint, puto

Pom-

Pompeium, vel compendium aliquod facilius, vel ad radices brevius & expeditius iter Hispaniam versus aperuisse. Nam ubi Eburodunum & Vapinum usque descendens, inde porro duplex est via, quarum altera Valentiam per Vocontios ducit, altera per Segusteronem, & Aptam Iuliam Arelate. Priori illa Hannibalem ad Cottias Alpes profectum Livius testatur. Alteram fortè imperviam ante Pompeius vel aperuit, vel munivit. Atque hæc, ut Appianus ait, media est inter Hannibalis & Herculis viam ex Italia versus Hispaniam proficiscentibus commodissima & expeditissima. Hinc quoque explicandus Varronis locus infra pag. 383.

Pag. 378. lin. 22. *per quæ citò ac tutò*] Si citò; mirum cur per tot ambages: si tutò, cur per transitum omnium arctissimum traduxerint, qualis est per Penninas Alpes, cum alterum per Cottias compendiarium brevissimum, proximum, & omnium celeberrimum esset, ut ipse pag. 376. Cæsaris aliorumque testimonio probat.

Pag. 379. lin. 22. *pleraque Alpium ad Italiam, &c.*] Præcipitem hanc viam in Cottiarum Alpium descensu eleganter etiam describit, vel depingit verius Ammianus Marcell. lib. 15. locus est sup. pag. 338.

Pag.381. *Ea est quæ statim, &c.*] Strabo non statim ad principium divertigij supra Augustam, sed in ipso summo Alpium iugo viam hanc iumentis inaccessam ait: Livius autem, & Polybius difficultatem transitus Hannibalici non in ipso iugo summo, sed in descensu ponunt.

Lin. 50. σύντομος.] Itineraria antiqua nullum iter ex Italia Lugdunum per Penninas Alpes describunt, sed tantum per Heluetios in Germaniam Argentoratum, & Moguntiacum: neque video cur brevius illud iter vocet Strabo, cum revera longius sit; ut non solum ex regionum situ, sed etiam ex antiquis novisque Itinerariis patet. Antoninus Mediolano Viennam per Graias Alpes ponit m.p.CCCVIII. quibus si addas XXIII. quibus Vienna distat Lugduno, fiunt CCCXXXI. Idem Antoninus per Penninas Mediolano Ternadas vulgò *S. Mauricio* m.p.CXC. recentiora autem Itineraria hinc Genevam, & inde porro Lugdunum XL. leucas ponunt, si pro singulis leucis 4. ut minimum miliaria antiqua ponas, erunt m.p. CLX. eruntque in universum CCCL. & verissimum est antiquitus nullum isthac iter Romanis fuisse.

Pag.382.lin.54. *Strabo lib.IIII.*] Iter illud,

lud, cuius intervalla Strabo deſcribit, eſt plane diverſum ab Hannibalico. Neque enim Hannibal ſtatim a Tarraſcone recta verſus Alpes contendit, ſed adverſo flumine uſque ad Allobrogum inſulam aſcendit, unde poſt ad læuam deflectens per Tricaſtinos & Vocontiorum oram Cottias Alpes adiit. Sunt autem à Luco Vocontiorum, unde primus Alpium aſcenſus incipit Seguſionem uſque, mil.p. CLVII. ut videre eſt apud Antoninum pag. 81. qui numerus exactiſſime convenit cum Polybij ſupputatione. Cæterum nec Strabonis mentem recte percepit, vel expreſſit. Nam Strabo citeriores & vlteriores Vocontiorum fines accuratè diſtinguit; inter quos XCIX. m. p. intercedere ſcribit, quod ſpatium Cluverius plane omittit, ut tranſitum Cottiarum Alpium eò magis contrahat, & a Polybij ſupputatione differre oſtendat. Hunc Strabonis locum declaravi ad Itinerarium Antonini.pag.498.

Pag.383. lin. 1.] Itinerarium Hieroſolymitanum Arelate Valentiam ponit m. p. 114. quibus ſi addas 70. Valentia Lugdunum, fiunt m.p.184.

Lin. 5. *Tot vero millia a Taraſcone*] Taraſcone Lugdunum hoc tempore ſunt leucæ 48. quæ ſunt m. p. 190. ſi in ſingulas

leucas quatuor mil. supputes. Nam hoc modo miliaria Romana antiqua leucis hodiernis respondent, ut videre est ex LXX. m.p. quæ Antoninus Valentia Lugdunum ponit, ubi hodie sunt XVIII. leucæ. Hinc apparet hanc Cluverij supputationem longe verum numerum exsuperare. Polybij autem intervallum in Viennam circiter incidere, si directum iter, ut nunc se habet, sequaris. Multo autem inferius incideret, scilicet paulo supra Rhodani & Isaræ confluentes, si iuxta ipsam fluvij ripam omnes eius gyros, & mæandros sequendo incederes.

Lin. 32. *Per montem Cinisium*] puto hoc iter a Longobardis apertum. Nam Romanis incognitum fuisse satis superque probatur altissimo illo Scriptorum omnium, Itinerariorum, & Tabularum silentio. Cluverius nihil præter meram opinionem affert, & levem coniecturam.

Pag. 385. lin. 54. Ἐπὶ Ῥαιτίαν, &c.] Existimo apud Zosimum fuisse ἐπὶ Ῥαιτίαν ἡ ὁδὸν, &c. Nam eo tempore duæ erant Rhætiæ prima, & secunda; vt ex Notitia provinciarum constat. Itaque hic alterum iter per Rhætos intelligendum scilicet, quod Cluvennam ducit.

In II. Librvm Italiæ Antiqvæ Eivsdem Clvverii Annotationes.

DVodecim principes Civitates Hetruriæ. Cluver.pag.453.

Clusium	Volaterra	Volsinij
Perusia	Vetulonium	Cære
Cortona	Rosellæ	Falerij
Arretium	Tarquinij	Veij.

Pag.453.lin.2.*vocatur Lerici*] Falsissimum.

Lin.24. *Recte equidem Mela*] Imò malè. Nam ille vrbem portumque confundit, quorum hunc recte Liguriæ, illam Etruriæ tribuas intercedente Fl. Macra.

Lin.29. *error inde natus est Plinio*] Imò rectè illi Melæ sententiam seu errorem reliquerunt.

Pag.455. lin.49. *Lunam ab Etrusca posuere Macræ ripa*] Et quidem rectissimè: nam isthic ingentes visuntur ruinæ civitatis Lunensis à Normannis deletæ. Et circumvicinus ager vulgò *Il Lunegiano* dicitur. Si Cluverius coram locum inspexisset, nunquam incidisset in hunc errorem.

Pag.456. lin.3. *aut errorem ipsius auctoris*] Ideo Strabonis fides suspecta tibi esse debebat, quam in huius loci descriptione alijs tam facile præferres.

Lin.5. *Omnes igitur, &c.*] Nimis temere sententiam suam pronunciat, non inspe-

ſpecto loco. Nam ſi coram vidiſſet maxima veſtigia veteris Lunæ nequaquam Melæ & Strabonis ineptam opinionem Plinio & Ptolemæo, omnibuſque recentioribus prætuliſſet.

Lin. 17. *Inſpexiſſe hæc loca Blondum iurarem*] Nec dubitandum quin inſpexerit. Nauci eſt, quod de Macra obiicit. Neque enim Lunenſe promontorium tam longe procurrit, quin rectè dici poſſit Macram in oſtium portus, vel ſaltem iuxta oſtium, quod latiſſimum eſt, effluere. Et poſt Promontorium ad Macræ oſtium terra iterum ſic recedit, ut hac quaſi appendice Lunenſis ſinus augeatur.

Lin. 33. *maximè id, quod*] ingredientibus ad læuam eſt. [*ab occaſu, &c.*]

Linea 35. *Tunc quos a niveis, &c.*] Ex hoc quoque loco apparet Lunam fuiſſe lapicidinis vicinam. Nam Carrara veteris Lunæ veſtigijs de propinquo imminet.

Lin. 46. *Lunæ promontorium, &c. longiùs procurrit*] Et nunc vulgò *Capo Corvo* dicitur.

Lin. 49. *Macram male recenſentis*] Imò optime & veriſſime.

Lin. 54. *Lerice, & Lerici adpellatur*] Falſiſſimum hoc.

Pag. 457. Itinerarium Marit. Antonini a Piſis Lunæ Fl. Macra m. p. m. xxx. Hinc

quo-

quoque apparet Antoninum Lunam ad Macram ponere: nam hoc modo loquendi Itinerarium illud ubique utitur; sit paulo ante a portu Pisano Pisis fluvius millia plus minus VIII.

Pag. eadem lin. 1. Tabulæ Peutingerianæ optime conveniunt cum Tabulis recentioribus.

Lin. 12. *Livij auctoritate confirmatur*] Nihil planè hic locus convincit. Nam vetus Luna nihilominus, quam nunc Lericæ sinui imminebat, quamvis non deproximo. Et multæ nunc sunt potentissimæ civitates in Belgio, & Germania, quæ vno aut altero miliario distant a portu.

Lin. 22. *Navigiorum nullibi est capax*] Fuit olim in ipso ostio portus satis capax, vt ex vestigiis nunc manifestè perspicitur, nam adhuc columnæ cum annulis supersunt, ex quibus naves olim religabantur, sed postea destructa civitate, portus quoque ille neglectus, & limo oppletus fuit.

Lin. 36. *Ericem oppidum, &c.*] Contrarium manifeste apparet: nam quicquid ab Hetrusca Macræ ripa est, Imperator Ecclesiæ dedit: & recto itinere atque ordine a Luna per Serzanum termini ducuntur. Secus inter Lericem, & Serzanum, quorum locorum alter est in Liguria, alter

in Hetruria, & Macra interlabente separantur. Sed maximum argumentum contra Cluverium hoc est, quod via Romana antiqua a frigido amne, seu Taberna Frigida, ut olim vocabatur, recta per Lunam ducit: inde sub Serzano per Macram ad Boacten Fl. longe supra Lericem.

Pag. 460. lin. 47. *Lerice, &c.*] Falsum hoc. Nam etiam nunc via Aurelia sive Romana, ut incolæ vocant, his locis superest, quæ recta a Frigida ad Lunæ vestigia ducit, inde altiùs supra Lericem tendit.

Pag. 461. lin. 8. *Viareggio, &c.*] Nominis antiqui vestigia adhuc supersunt: nam vicini amnes vulgò vocantur *Fossa dell' Abbate*, & *Fossa de la magione*.

Pag. 465. lin. 42. Sed postea alios colonos accepit a Iulio Cæsare, vel ab Augusto Imperatore. Nam in veteri Inscriptione reperta Pisis prope Ecclesiam cathedralem vocantur. COLONI IVLIENSES COLONIÆ OBSEQVENTIS IVLIÆ PISANÆ.

Pag. 467. lin. 16. *Capanone*] Fuit paulo superius, ubi nunc *S. Pierro in grado*, h. e. D. Petri ad gradus: nam is locus licet nunc duobus m. p. à mari distet; olim tamen proximus fuit. Terra autem indies ex Ar-

nial-

ni alluvione crescit, adeo ut mihi præter-
naviganti Nautæ Ilvenses affirmarint pro-
xime superioribus annis ab hominum me-
moria alia ferme duo milia passuum ac-
crevisse, quod etiam in Vmbionis, & Ti-
beris ostiis quotidie fieri videmus, & ipsum
nomen S. Petri ad gradus testatur ibidem
portum fuisse, ut alterum *Capannove* osten-
dit locum recentiorem esse, prolatis eo
sensim tuguriis, piscatorum scilicet, & nau-
tarum.

Pag.468. lin.22. *Torre di Saracone.*] Me-
dio ferme loco inter Liburnum portum, &
Vada est Fl. qui nunc vulgò *La fina* dicitur,
fortè a vicina mansione sic dictus: nisi quis
potiùs ipsum fluvium fines Pisanorum a
vicinis Volaterranis olim disterminasse
existimet, vt flumini etiam mansioni idem
fuerit nomen, ut prope Lunam Frigida Ta-
berna, & fluvius.

Pag.470. lin.12. *Tarquinienses lintea in ve-
la*] Sic tempore Pij V. Tuscanella, & vici-
na loca Pontificiæ classi vela suppedita-
runt.

Lin. 44. *Est & specula*] Inepta versio.
Ignorat modum capiendi Thunnos, quos
Piscatores non ex specula, vel promonto-
riis, sed ex cymba observant catervatim
retia intrantes. Ideoque piscatio Thun-
norum

norum Θυννοσκοπεῖον Grecis dicitur. Vertendum *sub Promontorio est piscatio Thunnorum*. Similis error infra pag.478.

Pag. 471. lin.23. *a Pelasgis condita fuit.*] Excidium eius ad annum Christi 809. narrat Eginhardus in Annalibus Caroli M. Tunc enim eam diripuerunt Græci, qui vocabantur Ὀροβιῶται,

Linea 29. *Nunc illic positas*] leg. Non illic positas,

Pag.472, lin.1.] S. Greg.M.lib.1.epist.8. Ecclesiæ Populonensis visitationem Balbino Rosellano Episcopo commendat.

Pag.478. lin.29. *specula ad captandos thynnos*] Vide supra pag.470.

Pag. 479. lin. 18. *Sinus iste, &c.*] Mirum sanè, si sinum adeò vastum intellexerit. Designat sinum in quo Herculis portus: Huic enim collis de proximo imminet, in quo olim Cosa civitas sita fuit, cuius vestigia maxima apparent, estque locus hic diversus a Lansedonia a qua m. p. distat.

Pag.480.lin.15. *& in Cosano*] Livius lib. 24. *In Iovis vicilini templo, quod in Cossano agro est, arma concrepuisse*.

Lin. 47. Videtur eadem Colonia restaurata ab Augusto, quod Iuliæ cognomen testatur plerisque omnibus Hetruscis colo-

niis

nijs commune. Nam Nervæ Imperat. nummum affert Tristanus, ubi circa caput Iovis Hammonis legitur: COL. IVL. COSSA, eumque nummum cusum puto in memoriam beneficij a Nerva postea accepti. Idem quoque Tristanus ibidem alium nummum Græcum affert, in quo ΚΟΣΩΝ legitur sub consule, ut videtur, duobus lictoribus stipato, quem & Goltzius ante exhibuit in magna Græcia.

Pag.481. lin.6. *Inter portus Cossanum, &c.*] Qui Cosæ situm novit, non dubitaverit, quin Herculis portum intelligat.

Lin. 13. *A portu Herculis*. Surita ex vetustissimo codice edidit.

A portu Herculis in Cetarias Domitianas posit. m. p. III.

A Domitianis Almina fluvius habet posit. M. P. VIIII.

Sed iustissima intervallorum ratio, & vestigia Cetariarum Domitianarum, quæ etiam nunc extant, manifestè ostendunt Portum in Cetaria, vel potius ad Cetaria diversum fuisse ab ipsis Cetariis. Nam a Portu Herculis ad portum S. Stephani XIIII. mil. nautica Græcorum ponit. Crescentius tantum X. inde III. sunt miliaria ad emissorium lacus Orbitellensis, cui ostio imminent vestigia & rudera maxi-

ma.

ma horti, & Cetariarum familiæ Domitianæ, & præcipue piscinæ ex vivo lapide incisæ, haud procul à turri, seu specula maritima, quæ ad ostium dicti Stagni visitur. Cœterum ipsum illud Stagnum Cetariorum, vel Cetariarum nomine intelligendum existimo, quod sane piscibus servandis alendisque aptissimum est, & ob ostij angustias claudi & aperiri commodissime potuit. Itaque locum Itinerarij sic constituendum existimo.

A portu Herculis in Cetaria portus XIIII.
Ad Cetaria Domitiana posit. III.
A Domitianis Almiana Fl. &c.

Neque enim refert Cetarias, an Cetaria legamus, cum vtrumque apud veteres auctores reperiatur, & Plinius quidem sæpiùs feminino, Horatius neutro genere dixit.

Pag. 582. lin. 2. *Cincelle*] Sunt loca plane diversa. Distat enim *Cincelle a Civitavecchia* 7. p. m. & amplius: Sed Cluverius non observavit Centumcellas a Saracenis destructas, postea à Leone III. in colle isto conditas, ubi nunc totæ in ruinis iacent. Desertum autem fuit novum hoc oppidum civibus ad veterem civitatem reversis. Atque inde haud dubie Centumcel-

cellensi portui Civitatis veteris nomen inditum. Rem totam accuratè narrat Anastasius Bibliothecarius in vita Leonis III. Sed paulò antequam a Saracenis destrueretur meminit Hadrianus I. Pontifex Civitatis Centumcellensis cum portu epist. 65. Codic. Carol. pag. 230.

Lin. 28. *Macram amnem, &c. Supra ostensum est*] Sed falsò.

Pag. 483. lin. 5. Διακοσίοις] legendum Τριακοσίοις.

Lin. 7. CCCLXXX.] Sunt m.p. 47. cum dimidio, atque ita Tabula itineraria exacte 47. m.p. ponit, ut & Antonini Itinerarium, quamvis in locorum singulorum nominibus, positu, & intervallis multum differant. Hodie 40. tantum m.p. supputant.

Lin. 36. *Algæ, &c. Centumcellas*] In eodem Itinerario maritimo post Algas commemoratur RAPINIVM. posit. III. M.P. ab Algis. Vnde apparet locum illum fuisse circa ostia Minionis flu. inde VI. M.P. ponit ad Graviscas. Non temere assentior Cluverio, qui ex Minione corruptum existimat.

Lin. 37. *Minionem*] Isthic totum littus Alga oppletum semper conspicitur, & locus vulgo *Valle* d'ALIGA dicitur.

Lin. 50. *Stadia sunt* CCC.] m.p. 37.

Lin. 51. *paulo minus* CLXXX.] M.P. 20. [à

C Pyr-

Pyrgis ad Ostiam CCLX.] M.P.32.

Pag.484.lin.44.*ut intempestas intelligas*] Sic Diomedes lib.1.pag.407.Item apud Virgilium. *Intempestæque Graviscæ*, non nullius, sed malæ tempestatis, ac per hoc insalubres pestilentesque.

Pag.485.lin.19. *Armenia,&c. legendum intelligo*] Ego vocem Armenita non temere mutaverim, accedit enim propius ad hodiernum nomen Olpitæ, quod inde deductum.Profluit autem Olpita ex Stationensi lacu,& paulo infra civitatem Castri cum Flore confluit.

Lin. 33. *inde migrauerit*] Vulgò nunc *le Murelle*.

Lin.50. *Locus ille, &c.*] Huius loci vestigia supersunt circa viam Aureliam in planicie sub colle, in quo Cosæ vestigia comparent paulo ultra Lansedoniæ rudera.

Pag.486. In fine. De hisce aquis Scribonium Largum intelligendum existimant viri docti cap.CXLVI. ubi ait: *Ad tumorem & dolorem Vesicæ & exulcerationem bene facit aqua in qua ferrum candens dimißum est. Hoc ego traxi ab aquis calidis, quæ sunt in Tuscia ferratæ & mirifice remediant vesicæ vitia. Appellantur itaque Vesicariæ, quondam Milonis Gracchi prætoris hominis*] optimi ad quinquagesimum

mum lapidem reddentis. Sed Scribonius nequaquam loquitur de L. milibus passuum, sed de numero calculorum quos Milo ille reddidit. Deinde ferratam aquam vocabant fontes acidulos ferri qualitate infectos, quales nunc reddunt ad diversorium Plagiæ, via Sublacensi. Vnde locus ille in antiquis Sublacensis Monasterij donationibus ad Ferratam semper appellatur.

Pag.487.lin.37.XXXVIII.] XXXIIII. ut in Itinerario terrestri sic Strabo 260. stadia, quę exactissime totidem milliaria conficiunt.

Linea 39. *Centumcellis* VIII.] leg. IIII.

Pag. 488. lin.24. In margine *Castrum novum*] *S. Marinella*.

Lin. 55.] Apud Pomponium Melam in editis & ms. legitur: Pyrgi, Anio, Castrum novum, Graviscæ. Vnde Cluverius Minio facit. Videndum tamen utrùm fortè hic locus Rutilium iuvare possit.

Pag.493.lin.36.*Stilianas*] Fallitur omnino & Cærotanas aquas male confundit cum Apollinaribus. Nam has Stilianas nunc vocari certissimum est. Illæ autem sunt *Bagni del Sasso*, quæ 3. dumtaxat m.p. a Cæretano oppido distant. Circumqua-

que conſpiciuntur magna veterum ædificiorum veſtigia. Aquæ autem Cæretanæ duabus emanant fontibus D. p. circiter invicem diſſitis. Alterum ſuperius in colle *Balneum vetus*: inferius in planicie *Balneum novum* vulgo vocatur.

Lin.44. *Cereias*] Hic legendum Careias, qui locus nunc *Galera in via Clodia*: nam inde etiam nunc ad aquas Stilianas, vel Stygianas ſunt XIX. mil.

Lin.49. *Inter Aureliam Claudiamque*] Hanc puto eſſe Aureliam novam. pergitur autem via Clodia vſque ad Novas 2. m. p. citra Bracianum; Vnde Clodia ad S. Marcianum, & ſic porrò Bleram ducit. Nova autem hæc Aurelia ad Thermas Stygianas, Tarquinios, & poſtea Coſam, ubi in Aureliam veterem incidit. Sed diverſa ſunt Itinera Tabulę & Itinerarij: nam hoc maximam partem per Claudiam ducit; alterum ex Aurelia veteri divertit, & in eandem iterum incidit. Vnde alterum hoc Tabulæ iter potius Aureliam novam intellexerim.

Pag.494.lin.20.*ex lacu cognomini profluens*] Hoc falſum. Neque enim ullus fluvius ex eo lacu profluit præter Aronem. Vacina autem oritur duobus ramis, altero in agro Mantianæ, altero in agro Braccianenſi ſub

S. Vi-

S. Vito, tribus circiter m. p. supra opidum Bracianum haud procul à via, quæ a Braciano ad aquas Stilianas ducit.

Pag.496.lin.13.*cum exiguo portu*] Sub ipso Castello portus est antiquissimi operis, cuius moles & fundamentum integra sub mari extant structuræ prorsus admirandæ; cætera quæ supra mare extabant, omnino collapsa sunt, & fluctuum verberatione consumpta; ita tamen, ut facile restitui possent, portusque totus ab arena repurgari, & usui publico restitui, cum etiam nunc profundus sit satis. Ostium unum habet, quod duo brachia à continenti producta efficiunt, & totus portus figuram habet quodammodo triangularem.

Pag.497.lin.18.*Farnesianæ gentis*] Vrsinæ gentis Castellum seu Fortalitium.

Pag.502.lin.19.*discrimine portum*] Portus sive Naumachiæ, & alia insignia antiquitatum vestigia in ea Insula superesse retulit mihi Eques S.Stephani aliquot annis Insulæ Præfectus, oppidique veteris vestigia conspici in colle haud procul supra dictum portum, in parte septentrionali, quæ Cosam & portum Herculis spectat. Sunt insignes in ea Insula lapicidinæ marmoris

variegati, ubi columnas Panthæi excisas affirmant.

Lin. 25. *Iginium*] ms. Igilium.

Pag. 503. lin. vlt. *Calculos coloris varij*] Huiusmodi calculos quasi guttatos ipse cum admiratione in portu huius insulę spectavi, & iuxta Salinas, quæ sunt à tergo Castelli majoris.

Pag. 505. lin. 13. *Monte Christo*] Sed iam olim nomen mutavit. Nam extat D. Greg. M. epist. 49. lib. 1. Monachis in Christi monte insula constitutis.

Lin. 42.] Atque ita quoque S. Gregor. M. lib. 1. Epist. 50. Gorgonem & Gorgoniam vocat, ubi de Monachorum reformatione agit, qui eam insulam celebrant. Et lib. 4. Epist. 5. Gorgonam, ut & Epist. 16.

Pag. 506. *Harponæ*] Est haud dubie eadem insula, quæ Carbania Pomponio Melæ, quam ego *Cerboli* nunc dici existimo haud procul ab Ilvæ promontorio, quod Populoniam seu Plumbinum respicit.

Pag. 507. lin. 38. *Pistoris*] in veteri inscritione, ubi multa habentur nomina militum nescio quarum cohortium cum suis sibi patriis legitur C. VIBIVS. VERVS. PISTORIS.

Linea vltima. *Inscriptioni, &c. Hadriani Imperat. tempore compositæ*] Et alteri producta

ctæ a Paulo Minio lib. de nobilitate Vrbis Florentiæ, quæ nunc in Salviatorum ædibus extat.

Q. GARGENNIVS
L. F. SCA.
CELER
FLORENTIA. MIL.
COH. XI. PRAET.
VIX. ANN. XXXV.
MILIT. ANN. VI.

Pag.508. lin.ultima. *Florentia Tuſcorum.*] Et ſic apud Optatum Milevit. lib. 1. Felix a Florentia Tuſcorum Epiſcopus commemoratur.

Pag.511.lin.12. *Iter a Florentia faciat ille*] Loquitur Procopius de itinere diurno exercitus cum ſuis impedimentis, non unius hominis expediti.

Pag. 514. lin.1. Veſtigia antiqua huius Coloniæ adeo clara ſuperſunt, ut nomen quoque priſcum ſervent.

Lin.22. Apud Gregor.VII.lib.3. Epiſtol. habetur controverſia inter Epiſcopos Populonienſis & Roſellanæ Eccleſiæ.

Lin. 53. *Sutrina.*] Idemque probant fiſtulæ plumbeæ hic repertæ, quibus aqua ad civitatem aut thermas perducebatur hac inſcriptione. PVB. COL. RVS. E. S. P. R. FVD.

Pag. 515. lin. 10. Maxima eius extant vestigia ad dextram ripam Floræ prope pontem Abbatiæ, ex quibus civitatem insignem olim fuisse apparet, & ager circumvicinus *il piano de Volci* adhuc vulgo dicitur. Huius civitatis nomen apud S. Gregor. Mag. dialog. lib. 3. cap. 17. pessime corruptum est, ubi Quadragesimus Buxentinæ Ecclesiæ subdiaconus, pro Bulcentinæ sive Vulcentinæ malè legitur. Hanc enim civitatem in provincia Aureliæ ponit inter montem Argentarium & urbem Romam. Buxentum autem Lucaniæ civitas maritima fuit, vulgò nunc Poljcastrum dicta. Ex eo autem S. Gregorij loco rectè colligimus Vulcentinam Civitatem tunc fuisse Episcopalem. Vestigia autem illa apparent medio ferme loco inter Montem Acutum, & Montem Altum.

Pag. 516. lin. 43. *Valentano*] Fuisse olim civitatem Episcopalem apparet ex subscript. Act. 4. Sextæ Synodi, ubi post Suanensem, & Vulsiniensem subscripsit Custoditus Episcopus Sanctę Ecclesię Castrovalentani, ut habet vetus versio latina. In Græco est τοῦ Βαλεντινοκάστρου.

Lin. 51. *Corruptum legitur Tuscana*] Ioannes Tuscanensis Episcopus interfuit Concilio Pontigonensi in Galliis. Vide

Tom.

Tom. I. Concil. Gallic. pag. 434. fuit an. Chr. 876.

Pag. 517. lin. 20. *nunc dicitur Farnese*] Non transit hac via Claudia antiqua, sed per ipsa Materni, aut ut nunc vocant, Maderni, vel Muderni opidi vestigia, quæ maxima etiam nunc extant, haud longe à Sinistra Floræ ripa paucis infra Castrum milliaribus. Madernum vero idem esse cum Suderno Ptol. & Tuderno Plin. Leander quoque iam olim rectè indicavit.

Lin. 33. *Anicianis lapidicinis*] Puto sic dicta ab Anicia familia. Et Boethius adhuc suo tempore prædia sibi & villas fuisse testatur in montibus Aureliæ.

Pag. 518. lin. 8. *nescio unde dictæ*] Haud dubie ab Anicia familia, vt pag. præced.

Lin. 9. *Iustino*] Inscriptionibus Itinerariisque, &c.

Lin. 17. *Tarquinis est*] Sic lapis antiquus, qui Corneti in hospitali publico extat.

SEX. PETRONI
VS. P. F. VIXIT
ANN. LXXXX.
IIII. VIR.
TARQVINIS.

Lin. 47. *hodie Tarquene*] *La Tarquinia* vocant Curatores Xenodochij S. Spiritus in Vrbe, ad quos ille locus nunc pertinet.

Atque

Atque ita Cornetani cæterique accolæ omnes, quamvis vulgus Rusticorum *la Turchina* dicant.

Pag 520.lin.42.*a Telepho,&c.*] A Telephi filio Tarchone. Græca enim ambigua sunt, ideoque etiam sine mutatione sensum verum efficiunt.

Pag.521.lin.10.*Axiam:*] Forte Orchia castellum, quod tamen in antiquis donationibus Monasterij Farfensis Orclanum dicebatur. Sed hoc castellum Longobardicam structuram præfert, cum verò Castellum vocet Axiam, locum munitum fuisse ostendit, unde aliquis coniecerit fuisse castellum illud, cuius vestigia in summo monte Romano visuntur.

Lin.35. *Ad Sextum*] VI.

Lin.38. *Aquis Apollinaris* XIX.] Scilicet VIIII.ad Novas, inde X.ad aquas. [*Sabate* ....] lege IV.

Lin.49. *Lorij dicta est*] Hinc etiam Laurense patrimonium Lampridio in vita Commodi in ipso fine, ubi nescio quis Livius Laurensis procurator patrimonij commemoratur.

Pag.522.lin.7.*pro Loriis.*] Sed verum nomen fuisse Lorium maxime confirmat locus M.Antonini Philosophi lib. I. ἡ ἀπὸ Λωρίῳ στολὴ, ἀνάγουσα ἀπὸ τῆς κάτω ἐπαύλεως.

quem

quem locum ſic vertit Xilander: *Comitatus ei e prædio, qui eum ab inferiori caſa deduceret*. Vnde apparet eum χωρίον legiſſe non λωρίον, ut poſtrema editio gallica habet, & prima Xilandri; Sed hanc lectionem non temere damnaverim, cum eo loco mox Lanuvium & Tuſculum nominet loca ſeu prædia ſuburbana. Tum verò ſi hæc lectio admittatur, duplicem eius villæ correm inde perſpicimus, alteram inferiorem in valle, alteram ſuperiorem in colle. Vtriuſque nunc veſtigia apparent paulo ultra diverſorium Botacchiæ, & cis Caſtellum Guidonis dirutum. Illud enim Lorium antiquum fuiſſe credo: Nam locus olim etiam Epiſcopum ſuum habuit, ut videre eſt in ſubſcriptionibus Synodi Romanæ Felicis 3. in Cod. Canonum, ubi Petrus Lorenſis legitur inter alios.

Lin. 15. *Aureliam conſpicitur*] Ad Corneliam, quod & Acta Martyrij S. Rufinæ teſtantur.

Lin. 29. *Teſta di lepra conſpicitur*] Hæc loca non ſunt in via Aurelia veteri.

Lin. 44. *fuiſſe deletum*] Neque recte dici poteſt inter Vejos, hoc eſt *Iſola* & Cære ſitum eſſe Braccianum. Ego Cornazzanum, vel montem S. Mariæ fuiſſe exiſtimem, vel etiam Civitellam prope Cornazzanum.

Pag

Pag. 523. lin. 9. *In Conciliorum libro*] Nam Actione 4. sextæ Synodi subscripsit Amator Episcopus Ecclesiæ Bleranæ.

Lin. 33. *nam neque Ciminius emittit &c.*] Non vidit emissoria utriusque lacus, quamvis recentioris sint operis.

Pag. 524. lin. 4. SVBATE] SABATE. & lin. 16. *postquam uel terræ motu &c.*] fabulæ.

Lin. 21. *In Septentrione lacus parte id situm fuit. Qua iter erat*] Falsum: nam via Clodia ad australe latus Sabatini lacus ducebat, uti etiam hodie, & visuntur paulo supra Braccianum ingentes reliquiæ. Itaque Sabate omnino fuit eo loco, ubi nunc Ecclesia S. Marciani. Nam isthic plurima visuntur monumenta antiquitatis, & prope fluit Flora amnis, unde olim Sabatina aqua concipiebatur, ut ex vestigijs maximis veterum aquæductuum apparet.

Lin. 40. *Oppidum Careiæ deprehenditur*] Ignorat ductum Claudiæ viæ, quæ à VI. ducit ad Stortam, & deinde deflectit Braccianum versus. Transit autem Fl. Aronem paulo supra Galeram, & VIIII. omnino sunt mil. P. ad Galeram, quod opidulum olim Careias fuisse certissimum est, neque quidquam mutandum in Frontino, cuius numeri optimè se habent. Nam à Careijs sive Galera ad Lacum Marnianum, vulgo

lago

lago di Martigniano exactè ſunt VI. mil. 10. paſ. Nam is Alſeatinus eſt, non autem *Stracciacappa*, & uno circiter miliari citra diverſorium Galeræ aquæductus ad Clodiam viam accedunt. Emiſſorium aquæductus adhuc extat; ſed aqua quæ effluit exonerat ſe in Cremeram iuxta diverſorium Inſulæ ſeu Veientanum. Alter ille lacus *Stracciacappa* in antiquis donationibus vocatur Papirius lacus.

Lin. 45. *omnino ſcripſerat &c.*] Nil mutandum.

Linea 52. *Il Borghetto*] Fuit omnino hic locus paulo ultra *Torre ſpaccata* ſeu ſpeculam dirutam, & ſepulchrum Neronis, ut vulgo vocant, 2½ paulo amplius milliaribus ultra pontem Molvium verſus diverſorium *la Storta* dictum. Et ſic rectè viri docti, qui ſepulchrum illud P. Vibij Mariani ediderunt ad III. lapidem in via Caſſia ponunt, quamvis male Caſſiam pro Clodia nominent hac parte, cum Caſſia paulo poſt ex Clodia divertat. Ovidius expreſſe id teſtatur verſibus ſequenti pag. citatis. Sed ſi ductum utriuſque viæ ſpectes, & divertigium, quod adhuc hodie manifeſte perſpicitur, fatendum omnino eſt Claudiam deduci ex Caſſia, non contra. In Martyrologio Rom. 21. Septembris Ro-

Romæ via Claudia xx. *ab vrbe milliario passio S. Alexandri Episcopi* . xx. lapis fuit haud procul à diversorio publico, quod vulgo *Crocicchia* dicitur, ubi circa veterem Claudiæ aggerem magna ædificiorum rudera apparent. Eo loci vicum & thermas fuisse ex actis Martyrij eiusdem Alexandri apparet. Vide Ferrarium in Catal. SS. Italiæ.

Linea 56. *adsignari nequit*.] Error errorem trahit. Fuit hic locus 2. m. p. cis Bracianum, ubi visuntur rudera & vestigia antiquitatum, & inde ramus viæ dextrorsum ad ipsum lacum ducit; mox via Claudia in duos ramos dividitur ad Casatellam. Loci istius nomen adhuc superfuit tempore Caroli Magni, quem Romam adventantem eo loco a Romanis exceptum scribit Anastasius Bibliotech. in vita Hadriani I. Papæ. *Direxit in eius occursum universos Iudices ad ferè* xxx. *millia ab hac Romana Vrbe, in locum, qui vocatur Novas &c.* nec alium in alia via locum fuisse appareret ex eo quod paulo ante Carolum per Tusciæ partes Romam properasse scribit.

Pag. 525. lin. 2. *forum Clodij*] fuit primis Ecclesiæ temporibus civitas Episcopalis. Vnde apud Optatum Afrum lib. 1. Dona-

tia-

tianus a Foro Claudij recensetur inter Episcopos Italos, qui cum Miltiade Papa Iudices sederunt in causa Donati.

Lin. 12. *Novem pagi*] Novem illos pagos fuisse existimo circa superiorem partem Minionis, ubi nunc *Viano, Ischia, Montjrano, Bassano*.

Lin. 15. *Scriptum fuisse iudico*] Hæc verissima conjectura, quam tabula probat: Nam Roma Careias sunt m.p xv. inde ix. ad Novas. Inde porro xvi Bleram, transeundo Sabaten & Forum Clodij, quæ tabula coniuncta fuisse docet. Nam a Novis Sabaten iii. plus minus sunt m.p. Inde ii. sunt milliaria Oriolum sive Forum Claudij. Vnde porrò Bleram sunt m.p. ix. vel x. quæ in universum xvi. m.p. constituunt, quæ tabula inter Novas & Bleram ponit, & Cluverius frustra mutare conatur, non perspecto vero sensu Tabulæ. Vnde certissimo liquet Forum Claudij plane eodem loco fuisse, ubi nunc est *Oriolo*: Nam inde ex Claudia duo rami producuntur, quorum unus recta tendit ad vicum Materni, sive *alle Cappanaccie*, alter Bassanum & Sutrium, ipsa autem Claudia sinistrorsum Bledam tendit, quæ via nunc desuetudine neglecta & fermè extincta est, cum novum iter per Vianum ducat ad Bledam anti-

antiquis incognitum.

Pag. 526. lin. 11. *Prope urbem fuisse hanc Villam*] Fuit hæc villa, non in ipsa via, sed duobus pas. millibus extra viam publicam iuxta Sabatinum lacum, cuius adhuc ingentia visuntur vestigia, vocaturque locus vulgo *Vicarello*, aquarum calidarum scaturigine celebris. Nec male coniiciunt, qui vicum Aurelium dictum fuisse existimant, & superest adhuc via antiqua integerrima silicibus strata, quæ ex Clodia eo ducit sub Ecclesia S. Marciani, ubi Sabata veterum fuisse existimo. Tum aquæductus Romani a capite Floræ amnis eo pertingebant. Inscriptio antiqua Apollini, Silvano, Asclepio, Nymphis sacra hic reperta extat apud P. Appianum pag. 177. & Gruterum pag. XXXVI. 6.

Lin. 19. *Ad Rubras*] *Grotta rossa & Prima porta*.

Lin. 20. *Ad vicesimum* III.] leg. XII. [*Ad vices.* XI.] *Castel nuovo*.

Lin. 22. .. Ocricolo ....

Lin. 23. ... Narnia VII. [*Narniæ* XII.] Scrib. VII. ut in Tab. sunt a. Cannæ Romanæ Ocricolo Narniam 4261. quæ faciunt m. p. VI. cum dimidio.

Lin. 30. *Fidenas veteres &c.*] Rectè Martialis coniungit duo illa loca sibi invicem oppo-

opposita, uterque enim prærupto colle in Tiberim prominet, simili vterque figura, nisi quod Rubræ minores, ideòque breues cognominat.

Lin. 55. *Grotta Rossa.*] Aurelius Victor in Constantino M. *Sed Maxentius atrocior indies tandem Vrbe in Saxa Rubra millia ferme novem ægerrime progressus.*

Pag. 527. lin. 1. *Quæ milliaria*] Cluverius milliaria antiquorum ex hodierno usu computat. Nam veteres nondum concluso intra Vrbis ambitum Campo Martio III. passuum mil. statuebant ab Vrbe ad pontem. Inde VI. sunt m. Cryptam rubram, ut infra notavi.

Lin. 49. *circa locum, &c.*] Fuit omnino hæc villa sita in prominente colle paulo citra Primam Portam, ubi nunc maxima extant vestigia regiæ domus, neque ullus est locus commodior, vel amænior toto hoc tractu. Nam Tiberi de proximo imminet, & liberrimum habet prospectum in amœnissimam & spaciosam vallem Tiberis, & in universam Regionem Sabinorum; Tum Fidenę ex adversa Tiberis ripa imminente, & quod potissimum est, intervallum & hodiernum nomen huic loco omnino conveniunt: nam veteres III. m. p. computant ab Vrbe ad pontem Molvium. inde

 etiam.

etiamnum IV. vel V. ſunt iuſta miliaria ad Cryptam Rubram & Primam Portam, quæ omnino VI. milliaria antiqua conficiũt. Ita exactè numeri quadrant. Tum hoc quoque notandum: Viæ Flaminiæ ductum veterem a ponte uſque ad Primam Portam non fuiſſe omnino eundem cum hodierno, qui ſtatim per acclivem collem aſcendit, & in oppoſitam planiciem deducit. Sed vetus agger Flaminiæ viæ circuibat radices dicti collis, & inde rectiſſima linea per planiciem vallis Tiberinę tendebat ad Rubras, ſive Cryptam Rubram, quod & veſtigia aggeris ipſius & continui ſepulchrorum collapſorum tumuli manifeſtè oſtendunt. Accedit tophi mollities circa eum locum, & exciſa Collium latera veterum lapidicinarum veſtigia.

Lin. 55. *numeri millium, &c. longè abundant*] ut falsò tibi perſuades.

Lin 57. *Falerios Civitatem Caſtellanam dici*] Somnias.

Pag. 528. lin. 13. *adſignatis ei intervallo, &c.*] In optima editione Suritæ habentur XLVII. Ita Hieroſolymitanum XLIV. atque ita in Regio ms. Antonini quoque legi Surita teſtatur. Hoc autem iter diſtinctiùs alio loco refertur apud eundem Antoninum hoc modo: *Ab Vrbe Roſtratam Villam*

m. p.

m.p. XXIIII. *Otricolos civitatem m.p.* XXV. sed rectiùs posteriori hoc loco ms. Reg. Suritæ legit XXI. Ita enim totum intervallum ab Vrbe Ocricolos fit m.p.XLV. atque ita convenit cum Hierosolymitano. Cæterum apparet hinc Rostratam villam medio loco fuisse inter Castellum novum & Arignanum.

Lin. 22. *Milliario ab vrbe Roma*] Optimè sane iudicant de his miliarium numeris *PP. S.* I. nam a Rubris saxis iuxta Primam portam IX. vel X. nunc computantur milliaria usque ad diversorium Castelli novi, ubi veteres XI. supputarunt. Itaque locus ille ad XX. est paulo ultra Castellum novum, ad montem Guardiæ, unde porro octo sunt milliaria Arinianũ. Itaque alter ille locus Aquaviva haud dubie fuit IV. circiter milliaribus ultra Arinianum ad orientale latus montis Soractis, quia olim isthic transiri solebat. Rationes quas Cluverius opponit sunt levissimæ, & magnam partem apertissimè falsæ.

Lin. 37. *Veios, & Nepe*] At hoc male fieri mox ostendam.

Lin 43. *An &c. Aquaviva citra an ultra Tiberim fuerit*] Existimo fuisse flumen duobus paulo amplius milliariis sub Civitate Castellana, qua olim transibat via Flaminia.

Fuit aliquando civitas Episcopalis, ut apparet ex Concilio Romano sub Felice Papa anno Christi 487. cui subscripsit Benignus Aquavivensis Episcopus.

Aquęvivę situm verum tandem perspexi XXXII. lapide ab Vrbe, ut Hierosolymitanū Itinerarium indicat. Nam ab A[illegible]iniano sive à lapide XXVIII. tria sunt m.p. ad diversorium Stabiæ. Inde alij m. passus sunt ad divertigium, ubi recens ductus Flaminiæ ex veteri via deflectit ad Civitatem Castellanam. Ad sinistram divertigij magna extant vestigia & rudera antiquorum ædificiorum, ex quibus scaturit fons uberrimus vulgò *la fontana de Aquaviva*; & proxima Ecclesia B. Virginis, *la Madonna d'Aquaviva* etiam nunc dicitur, hæc antiqua illa civitas Episcopalis fuit, de qua supra.

Lin. 46. *a quo tamen* VII. *millia*] Non puto eo referendum hunc numerum.

Linea 55. Hæc est via Amerina, quæ & ipsa in Cassiam incidit ad quartum lapidem ultra Baccanas, hoc est, eo loco, ubi nunc est diversorium *le sette vene* vulgo dictum. Cœterùm, cum Ciceronis testimonio constet Ameriam Roma abesse LVI. m.p. & tabula exactissimè eum numerum præsentet: nihil omnino in hoc itinere mutandum, vel expungendum apparet, præsertim

cum

cum ipsa via antiqua adhuc integra ferme supersit, quamvis ultra Nepe iam non teratur.

Lin. ult. *Ad sextum.* [VI.] paulo ultra *Torre spaccata*.

Pag. 529.

[*Veios*. VI.] *l'Osteria del fosso*. sive *Isola*.

[...] *Baccanas*	[VIIII.	*Baccano*	8.
[*Nepe*	VIIII.]	*Nepi*	8.
[*Faleros*	V]	*Faleri*	4.

Lin. 19. *Inscriptio antiqua sic habet*] Extat Nepeti in Templo Cathedrali, ubi concham aquæ lustralis sustinet.

Lin. 56. PLEBS NEPESINA] Ita adhuc pons Nepesinus in via Amerina.

Lin. ult. *Hinc Veij*] In Excerptis Appiani pag. 546. Βιέντη vocatur Vejentum civitas, quam vocem homo Græcus ex sono Latini nominis deformavit. Quia sequentibus paginis de Veiorum situ multa notavi ad marginem re nondum satis αὐτοπτικῇ πίστει explorata: id nunc pro certissimo affirmo Civitatem Vejentanam eò fuisse, ubi nunc est Insula Farnesiorum, sed in opposito colle undique prærupto, in quo murorum & substructionum tum quoque ædificiorum vestigia apparent. Pars quoque Urbis, & forte arx in eo colle

ibidem prærupto fuit, in quo nunc Insulæ Castellum est, quod olim civitati parte iunctum fuisse existimo. Præter inscriptiones & Itineraria antiqua, quæ Veios hoc loco fuisse docent, tum præter situm & naturam loci & vestigia clarissima, cuniculus ille, quem Camillus ex ima valle in civitatem duxit, manifestè apparet, via quoque silice strata a VI. lap. in via Cassia deflectens recta eo ducit. Certum igitur est Formellum & Scrofanum non esse Veios, sed Insulam, siue collem Insulæ oppositum. Vidi & aliam viam silice stratam, quæ ab altera vrbis parte reducebat in Cassiam ad Baccanellum.

Pag. 530. lin. 4. *hodieque* XX.] Corrumpit omnino & confundit ductum itineris viæ Amerinæ hac sua emendatione; Nam qui Roma Nepe eunt, etiam hoc tempore via Cassia proficiscuntur 4. ferme m. p. vltra Baccanas vsque ad diuersorium *le Sette vene*. Inde porro 5. m. p. sunt Nepe usque, ita ut vulgo nunc 24. milliaria computent, videlicet XVI. Baccanas usque, & inde VIII. Nepe. Et Tabulę optimè convenit cum Antonino in numero miliarium XXI. Roma Baccanas usque.

Lin; 7. *fuit igitur Vrbs*] Ego omnino compertum habeo Vejos fuisse in colle præru-

pto,

pto, qui adiacet Farnesiorum Isolæ, haud procul à divertigio Claudiæ & Cassiæ viæ. Nam Tabula itineraria omnino eo loco ponit Vejos, ubi nunc est diversorium *la Storta*, vel paulo supra. Sed nil certius est, quam Veios fuisse in colle undique prærupto prope Insulam vicum Farnesiorum; nam & situs, & intervalla Dionysij, & Tabulæ in eam conveniunt, & vestigia clarissima magnæ vrbis apparent. Extat etiam in Ecclesia Insulæ lapis antiquus, in quo ORDO VEIENTANORVM legitur. Via quoque antiqua ex Clodia ad VI. sive Torrem Spaccatam divertens, recta Veios tendebat, cuius vestigia clarissima supersunt, & ad Baccanellum iterum in Clodiam redibat.

Lin. 26. *Quippe a Borghetto, &c.*] Falsum.

Lin. 54. *Centum circiter stadia distans*]. Territorij Veientani aliquoties meminit Anastasius Bibliothecar. In vita S. Sylvestri, ait Constantinum donasse *Ecclesiæ Ostiensi fundum Surorum via Claudia territorio Vegentano*. Et in vita S. Innocentij *possessionem Amandani territorio Vegetano*.

Pag. 535. lin. 25. *Campus erat, &c.*] Hæc optime conveniunt in continuum illum

tractum collium, ad quem Formellum situm est, cui silva editissimam collium partem vestiens imminet.

Pag. 536. lin. 53. *fuisse id circa viam, &c.*] Atqui via quæ ad Insulam ducebat, sive Veios ei proximè coniunctos, declinabat ex Clodia ad VI. sive ad Turrem Spaccatam: iterumque in eam redit ad Baccanellum diversorium, nunc vulgo deflectitur ex Clodia ad diversorium Stortæ, ubi inter Confluentes Varcæ & rivuli, qui ponte transitur ante diversorium Insulæ, ut vocant, situm est prædium Farnesiorum Insula vulgo dictum, in colle natura munito. Quamvis regressus ille Vejentum a Cremeræ Castello ad Saxa Rubra non male congruat in monte *Tieueri*, cui collis ille sub quo Saxa Rubra fuere a tergo imminet.

Lin. 55. *ab opido Formello defluit*] Vbi nunc *Monte Tieueri*.

Pag. 537. lin. 10. *Apud Baccanum, &c.*] Fuit hud dubie propius mare & ostia Tiberis circa *Maccarese*.

Pag. 538. lin. 2. *Hi Soractis, &c.*] Exactè describit situm oppidi ad radices montis in edito tumulo positi, cui vulgo idem cum monte nomen.

Pag. 540. lin. 50. *Postremo etiam antiqua*

vrbs

vrbs] Ex hoc loco perſpicue apparet Faleros olim eo fuiſſe ſitu, ubi nunc civitas Caſtellana, poſtea $1\frac{1}{2}$ mil. ab eo loco in planicie novam civitatem conditam, ubi etiam hoc tempore ruinæ & veſtigia maxima viſuntur, quæ Falari adhuc nomen retinet. Et forte deſtructa veteri civitate remanſit ibidem Templum Iunonis Faliſcæ cum luco, quod Ovidij locus pag. ſeq. comprobare videtur. Quo deſtructis poſtea Faleris illis novis, incolas iterum ſe recepiſſe crediderim, tanquam ad validiſſimum munimentum ſive Caſtellum, atque inde civitatis Caſtellanæ nomen loco indidiſſe. Certe civitas Epiſcopalis fuit adhuc circa annum Chriſti DCC. Vnde in Act. 4. Sextæ Synodi legitur ſubſcriptio Ioannis Epiſcopi Φαλάρεως ἐπαρχίας Τυσκίας ubi vetus verſio peiſſimè legit Salernitanæ, vel ut alij Codices paulo rectius Falernitanæ pro Faleria, vel etiam Faleritana. In Synodo Romana ſub Agathone de Cauſa Britannica anno 680. fuit Ioannes Falaritanus. Vide Tom. I. Concil. Britan. pag. 158.

Pag. 544.] Ad Faleros pertinet lapis antiquus: VIAM. AVGVSTAM. A. PORTA. CIMINA. VSQVE. AD. ANNIAM. ET. VIAM. SACRAM. A. CALCIDICO. AD. LVCVM. IVNONIS.

NONIS. CVRITIS. VETVSTATE. CONSVMPTAM. A. NOVO. RESTITVERVNT. &c. DVO. PVBLII. NIGRINI. MARTIALIS. PATER. ET. DEXTER. FILIVS. &c. Item ille. C. OPPIO. &c. CVR. VIAR. CLODIÆ. FLAMINIÆ. CASSIÆ. CIMINÆ. TRIVM. TRAIANARVM. ET. AMERINÆ. Extat & alius lapis apud Gruterum pag. CCCIIX. I. qui IVNONIS QVIRITIS meminit.

Lin. 26. *urbe Falari passio, &c.*] Ita nunc vulgo pronunciant.

Lin. 31. *Stant parva moenia*] Ideo Strabo suo tempore non oppidum, sed πολίχνιον sive oppidulum vocabat.

Lin. 44. ἐπὶ τῇ Φλαμινίᾳ] Sane neque Civitas Castellana in ipso veteri ductu viæ Flaminiæ sita est, sed imminet eidem ex edito colle ad 2.m.p. circiter, plane eodem modo, quo oppidum *Galese*. Itaque hoc argumentum ex nimis religiosa Strabonis interpretatione petitum haud magni momenti est.

Lin. 55. *Nunc vocantur Falari*] Verissimum.

Pag. 545. lin. 2. *fuisse eodem situ quo nunc.*] Mirum sanè non advertisse Cluverium ductum veterem viæ Flaminiæ patrum nostrorum memoria a Sixto V. & Clemente VIII. Pontificibus fuisse mutatum. Nam totus

totus ille tractus ab Arignano ad Civitatem Castellanam, & inde Borghettum, & ad Pontem Felicem recens est, neque ullum habet vestigium antiquitatis. Vetus autem via Flaminia ab Ariniano deflectit sinistrorsum ad vetus oppidum Aquævivæ per collem editum, inde viam recentem secans Treiam transibat duobus m. p. sub Civitate Castellana atque oppido *Galese* usque ad Pontem Augusti Tiberim.

Lin. 4. *Tabulæ Itinerariæ*] Quinimo tabula itineraria maxime ostendit Faleros eodem fuisse situ, ubi nunc visuntur reliquiæ. Nam via antiqua silicibus strata recte Nepi Faleros ducit, & per mediam Civitatem transit, quod ipse meis vidi oculis. Sed ea Amerina est via, non Flaminia.

Lin. 24. *qui complures, &c.*] Mihi nullum videre licuit, licet diligentissime perquisierim. Vix enim duos antiquos lapides sepulchrales mihi ostendere potuerunt in tota civitate. Puto in hac rupe, ubi nunc civitas Castellana est, olim ipsam civitatem Faliscorum fuisse, postea destructa urbe remansisse ibidem Templum & lucum Iunonis Faliscæ.

Lin. 40. *Soracte monte*] S. Gregorius M. lib. 1. epist. 23. meminit Monasterij S. Erasmi,

mi, quod in latere montis Soractis situm est.

Lin. 49. *ad Soracten*] Huiusmodi locus est paulo ultra Sabate, ubi lethalis Spiritus exalatio aves & alia animalia occidit. Locus autem est inter Braccianum & Aquas Apollinares sive Stiglianas: Putoque Lucretium eo allusisse lib. 6. ubi de locis avernis agit.

Is locus est Cumas apud Hetruscos & montes.
Oppleti calidis ubi fumant fontibus aucti:
prope enim sunt aquæ Apollinares & Cæretanæ.

Lin. 55. *Via Campania*] Nam illa via per agrum Faliscum transit, nisi potius Capena legendum sit.

Pag. 546. lin. 1. *fons, &c. esse dudum desijt*] Ita naturam inconstantiæ accusas? Fons ille non avibus tantum, sed etiam animantibus halitu noxius adhuc extat. in eo Soractis latere, quod Tiberim Fl. spectat. ita mihi retulere Sacerdotes fide dignissimi ex proximo vico Arinianensi.

Lin. 52. *in Flaminia collocatus*] Flaminiam vocat quidquid circa viam Flaminiam agri est.

Pag. 547. lin. ult. *Capena &c. Saractique monti fuit conterm.*] Hoc verissimum: nam uno circiter milliario sub opido *S. Oreste* in planicie magna visuntur vestigia Fero-

niæ.

niæ. In fragmentis Frontini de coloniis, Leucoferonia veluti oppidum, aut municipium recensetur, cui & ager proprius tribuitur. Sed de Capena dubito, num oppidum unum fuerit: nam veteres inscriptiones circa Morlupum repertæ Capenates fœderatos semper nominant, ita ut plura oppida unam gentem constituisse credam.

Inscriptio vetus Cod. MS. Vatic.

M. SILIO. EPAPHRODITO. PATRONO.
SEVIRVM. AVG.
MAGISTRO. IVVENVM. ITERVM. IVVENES.
LVCOFERO-
NENSES. PATRONO. OB. MERITA.
QVOD. AMPHITHEATRVM
COL. IVL. FELICI. LVCOFER S. P. F.
DEDICAVITQVE, L. D. D. D.

Pag. 548. lin. 9. *Lucosque Capenos*] Propter lucum Feroniæ, qui erat in agro Capenate. Lucus Capenatis dicebatur Catoni Origin. lib. 1. ut videre est apud Priscian. lib. 4.

Lin. 52. *qui post Vaccanas*] Atque hoc oppidum longe post Baccanas ad dexteram est ab Roma eunti.

Pag. 549. lin. 1. Vnde & municipium fuisse, & ea circa loca Capenam oppidum olim situm fuisse apparet. Quod posteà ab Ligorio quoque obseruatum reperi in

eius

eius antiquitatum libro ubi oſtendit Capenates fuiſſe, ubi nunc *Morlupo* eſt quod omnino veriſſimum eſt. Profert eam ad rem 2. Inſcriptiones antiquas ibidem extantes, quarum una apud Gruterum pag.189.5. Repertus etiam fuit alius inſignis lapis, haud longe a Morlupo anno 1640. in quo Capenates fœderati commemorantur.

Ex Schedis Iulij Roſcij in Bibliotheca Eminentiſſimi Cardinalis Barberini & Gruter.pag.466.5. In Faliſcorum monte Soracte in Templo S.Oreſtis in Tiburtino rudi, littera corroſa.

D. M.
SELICI CLE
MENTIS SEVIR
MVNCIPIO CA
PENAT. ARAM.
POSVERVNT PII.
LIBERTI

Lin.19.*proximi Etruſcorum Vejentes*] Quare non potius Capenates, ſi eo fuerint ſitu ad ripam Tiberis? niſi fortè ob maiorem potentiam Vejentes memoret, qui & Romanis propiores.

Lin.43. *in Sabinorum fine*] m.p.14.$\frac{1}{2}$ vel 15.

Lin.ult.*Cruſtuminum quem heic intell.*] Sine dubio propinquiorem Romæ intellexit, quod

quod oſtendunt verba, *hic alicubi*.

Pag. 550. lin. 21. *Veientium, Capenatiumque ac Faliſcorum*] Notandus ordo.

Pag. 551. lin. 29. *Cæterum Flaminia*] Haud male ſuſpicari videntur, qui *Fiano* interpretantur: Nam Virgilius Flavinia arva arcibus Soractis proxime ſubiungit.

Pag. 552. lin. 37. De hac inſula natante intelligenda verba Strabonis lib. 13. pag. 614.

Pag. 553. lin. 16. Extant S. Gregorij M. litteræ ad hunc Romanum lib. 1. epiſt. 32. quibus Blandum Epiſcopum Hortenſis Eccleſiæ captivum reſtitui petit.

Lin. 26. *antiquarum civitatum*] Idem mox in Benedicto III. Hortam vocat, quæ quadrageſimo milliario a Roma diſtat, ut ipſe ibidem ait.

Pag. 554. lin. 7. *Idem oppidum apud*] S. Gregorium Magn. Epiſt. 12. lib. 1. & lib. 5. epiſt. 27.

Lin. 21. *Ad Sextum*...] VI....

Inter lineas 22. & 23. ..... VIIII.

Linea 24. *Matrini*... VII.

Hoc intervallum male omittitur, quod eſt a Veijs circa diverſorium vulgò *la Storta* dictum Baccanas uſque, & ita exactè convenit tabulæ cum Antonino, ubi Baccanarum nomen negligentia, vel imperitia

ritia Scriptoris excidit.

Lin. 32. XVI. *millia*] Mutat numeros, & veterum intervalla, & distantias ex hodierno usu computat, cùm certissimum sit milliaria nunc multò longiora esse, quàm olim fuerint. Veteres XXI. m. p. computasse ab Vrbe Baccanas, apparet etiam ex tabula Itineraria, ubi spatium VIIII. m. p. a Veiis Baccanas usque ponitur, quamvis nomen ipsum vitio Scriptoris sit omissum. Nam à Baccanis Sutrium per *Monte rose* etiam nunc XI. milliaria, hoc est XII. m. p. antiquorum, tum ex ductu viæ Amerinæ idem probavi supra pag. 528. & 530. Nam isthic a Baccanis Nepe VIIII. ponuntur miliaria, quæ & hodie quadrant.

Pag. 556. lin. 10. In veteri Inscriptione, quæ Sutrij in summo templo & apud Mannucium pag. 52. legitur, COLONIA IVLIA SVTRINA vocatur.

Pag. 559. lin. 46. *Eam tabulam falsam &c. ostendam*] Non potes. Nam integræ fidei est.

Lin. 50. *Vicus Matrini &c. hodieque vulgo vocatur Vico*] Falsum hoc. Nam inter Forum Cassij, cuius vestigia extant ad Vetullam & Sutrium, in ipsa via Cassia fuit, ubi nunc diversorium publicum *le*

Capan-

naccie. Et visuntur vestigia aliquot antiquorum ædificiorum. Ex hoc loco divertigium est ex Cassia in Claudiam, & a fide dignissimis accepi ante paucos annos inventas fuisse inscriptiones literis uncialibus, in quibus nomen MATRINIORVM extabat, quas ipse vidi anno 1644. cum illac transirem.

Lin. 55. *Vicus Cimini*] P. Martinus Sassula & L. Matrinius Milvos recensentur inter Pontifices Sutrinæ coloniæ in inscript. apud Aldum manut. ortograph. pag. 52.

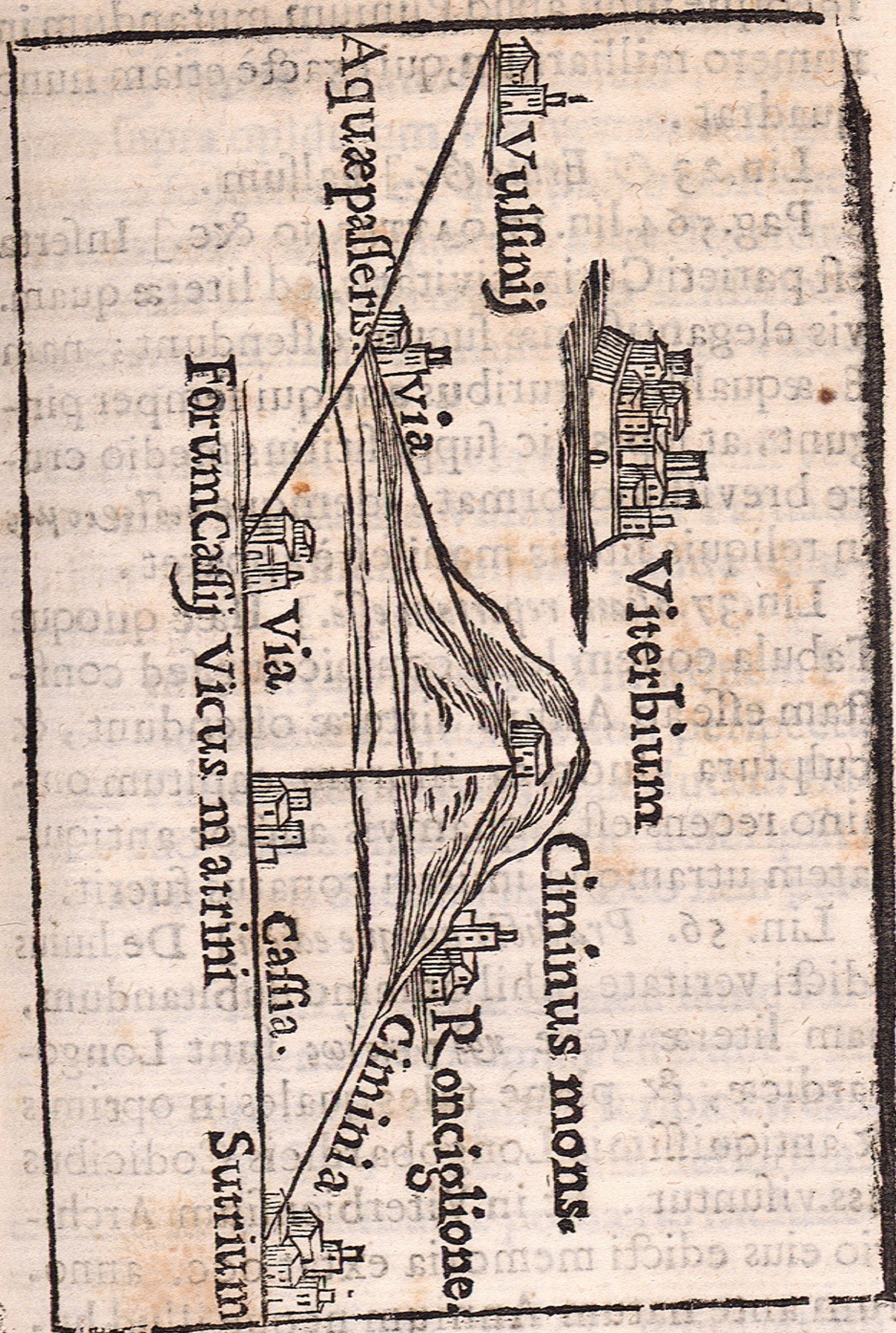
Ptolemæi Interpolatores *Vicum Elbij* de suo addidere, quo nomine hunc ipsum vicum ad lacum Ciminum intelligunt, sed illud assumentum Græci Codices ignorant.

Lin. 56. *aliter testatur Tabula itineraria*] quam non intelligis.

Pag. 61 lin. 37. *Sancta Maria de Forcassi*] Hæc verissima est sententia: nam ruinę isthic visuntur ad ipsam veterem viam Cassiā.

Lin. 39. *Verum enimvero*] Ignoravit verum ductum viæ Cassiæ, quæ a Baccanis Sutrium tendebat, inde Vetrallam, & deinde ad Aquas passeris, cuius viæ vestigia toto illo tractu passim conspiciuntur. Altera autem via, quæ per montem Rosæ Ronciglionem ducit, atque inde per

Vicum, & per Ciminum montem Viterbum, antiquis videtur incognita fuisse, nisi hanc Ciminam viam fuisse credamus; quamvis veteris viæ nec vola nec vestigium ibi extet. Viterbienses nunc ductum veteris Cassiæ appellant *la Strada vecchia*; item *la Strada della Dogana*. Cimina autem via illa est, quæ ex Cassia ad Sutrium divertit, & per Montem Ciminum sive Foglianum ducens, iterum quatuor aut quinque miliariis post Vicum Matrini in Cassiam redit. Alius quoque ramus ex Cassia ad Vicum Matrini in Ciminum ducit hoc modo.

Pag.562.lin.20. *Monte Fiascone*] Fallitur: nam duobus m.p.a *Monte Fiascone* adhuc vestigia nomenque supersunt huius oppidi, vulgo *Trosso* & vicina fossa *il vado di Trosso*.

Ideoque nihil apud Plinium mutandum in numero milliarium, qui exactè etiam nunc quadrat.

Lin. 23. *& Eruta &c.*] Falsum.

Pag. 564. lin. 17. QATTERNO &c.] Inserta est parieti Curiæ civitatis, sed literæ quamvis elegantissimæ fucum ostendunt; nam E. æqualibus cruribus antiqui semper pingunt, at lapis hic suppostitius medio crure brevissimo format; idemque νεοτερισμὸς in reliquis literis manifestè apparet.

Lin. 37. *aliam repertam esse.*] Hæc quoque Tabula eodem loco conspicitur, sed confictam esse ab Annio litteræ ostendunt, & sculptura duorum illorum capitum omnino recens est, quamvis auctor antiquitatem utramque imitari conatus fuerit.

Lin. 56. *Prædicti quoque edicti*] De huius edicti veritate nihil omnino dubitandum, nam literæ veræ καὶ γνησίως sunt Longobardicæ, & planè tales quales in optimis & antiquissimis Longobardicis Codicibus Mss. visuntur. Et in Viterbiensium Archivio eius edicti memoria extat ccc. annorum ante natum Annium neque illud humi effossum, ut cœtera Annij figmenta, sed turri majoris Ecclesię per aliquot sęcula insertum fuit, atque inde in curiam translatum.

Pag.

Pag. 565. lin. 30. *Inter Claudiam Aureliamque vias*] Iuxta Claudiam ipſam : nam paulo ſupra opidulum viæ veteris veſtigia maxima ſuperſunt, ex qua paulò poſt duo propagantur rami, quorum alter dextrorſum tendit Anguillariam, alter ſiniſtriorſum Cære, & inde ad Aureliam, ut videtur.

Pag. 566. lin. 1. CLVSIVM] Hic eſt verus ductus viæ Caſſiæ Vulſiniis ad Palliam Fl. ſive ad Pontem Iulium, inde Cluſium.

Pag. 568. lin. 54. *Vmbro fl.*] Vmbronem Fl. fruſtrà hic inſerit Cluverius non perſpecta mente Tabulæ itinerariæ, quæ ductui fluminis ſuo more hoc nomen adſcripſit, quod ad itineris ductum hoc loco non pertinet.

Pag. 569. lin. 1.] Senæ nomen nunc vulgò pluralis Senarum nomine efferunt. Id Celſus Cittadinus cœpiſſe ſcribit circa annum Chriſti 1170. cum ſuburbia S. Martini, & Camuliæ pomærio includerentur.

Vulgo Siena dictum] Sed ex hiſtoriarum ſilentio colligi non poteſt Senam ante Iulium aut Auguſtum Cæſarem non fuiſſe, ſedtum primum Coloniam Romanam accepiſſe cum cognomento IVLIAE. Nam

belli ciuilis tempore iam fuisse oppidum, direptumque a Pompeio testatur Appianus lib. 1. Civil.

Lin. 3. *haud dubiè*] Id confirmat cum Pisarum & Arretij vicinarum coloniarum cognomen, cum quibus uno eodemque tempore Senam quoque deductam existimo; tum Seviratus Augustalis ibidem quoque in Augusti honorem institutus, cuius mentio extat in veteri Inscriptione isthic reperta.

Lin. 6. *Et item Tacitus &c.*] Adde Iulium Nipsum de limitibus agrorum.

Lin. 11. *Nomen huius vrbis Senia.*] Senia oppidum erat Dalmatiæ ad mare Adriaticum, & de hac Celsus quoque Cittadinus hunc locum Taciti accipit, in notis quibusdam mss. quas legi Senæ, eaque re largiter in patriam peccat, neque enim Senia colonia P.R. fuit.

Lin. 31. *Vocabulo monte Pulciano*] Cum via Cassia per planitiem ducat iuxta Clanin Fl. ubi nunc quoque vestigia eius passim visuntur, quamvis maxima pars ob Clanis inundationes obtecta sit. Certum est Novas sive Statuas non fuisse, ubi nunc est Mons Politianus, sed in dicta planitie; unde columnam illam miliariam quoque in ipsum oppidum translatam ipsi Politiani
mi-

mihi perquirenti, affirmarunt. Statuæ autem illæ Antonini' sive Novæ Tabulæ Peutingerianæ, si modò unus idemque locus est, eo loco fuere, vbi via quæ Sena Perusium ducit Cassiam intersecat haud procul eis pontem Valiani, ut sequens ille ad Græcos haud procul *Foiano* iuxta pontem *Granaioli*, qua itidem transit via, quæ Sena Cornaiolo ducit. Ita quoque tertius ad Ioglantonam ducit. Ita quoque tertius ad Ioglandem, qua via Sena Arretium ducens eandem Cassiam intersecat. Nam circa hunc locum veteris Cassiæ vestigia in suis prædiis se deprehendisse mihi testatus est Illustrissimus Thomas Salviatus Arretinus Episcopus.

Lin. 23. *ad Inscriptionem*] Hic lapis Sexto miliari ultra Clusium stetit.

Lin. 51. *Ad Sextum* XVI.] Leg. VI.

Pag. 570. lin. 8. *hodie numerantur* L.] Ex lapide miliario pag. superiori prolato apparet Romanos LXXVIII. m. p. numerasse a Novis Florentiam.

Lin. 9. *Ad Vmbronem usque amnem*] Error est manifestus, quem notavi ad finem pag. 568. Nam via Cassia non transit Vmbronem fluvium.

Linea 22. *inter Vmbronem & fluvium*] Leg. inter Clusium & Florentiam.

Lin. 34. Α᾽κυλία] Hanc scripturam ego

prætulerim, quia cum Tabula Peutingeriana maximè convenit.

Lin. 39. *Ad fineis*] Hic locus incidit in nobile oppidum S. Ioannis, ubi nunc quoque confinium est Episcopi Arretini & Fesulani.

Lin. 55. *ad* XIIII. *millia*] Vt nunc quidem numerant, sed Tabulæ intervallum incidit potiùs in Figinas oppidum.

Pag. 571. *Ad Græcos &c.*] Hæc loca fuere in ipso ductu viæ Cassiæ, quæ Clusio. Florentiam ducebat, de quibus dixi ad pag. 569.

Lin. 6. XXV. *tantum numerantur millia*] Sed longa. [*Tabula vero eo spacio habet* XXXI.] Sed iusta & Romana.

Lin. 29. *At Plinio*] Assentior iis, qui colonos nomine tantum non re & loco distinctos fuisse existimant. Putoque nomen integrum Coloniæ Arretinæ olim fuisse COLONIA FIDENS IVLIA. ARRETIVM, sicut Pisana OBSEQVENS IVLIA cognominabatur. Leonardus Arretinus Cives sive Colonos in VETERES & NOVOS distinctos fuisse docet ex veteri lapide, qui ibidem ad S. Mariam in gradibus extat, adducto iam olim ab Herm. Barbaro DECVRIONES ARRETINORVM VETERVM.

Pag. 576. lin. 6. *Perusinus Scrib &c. per a & sine*

sine eo] Ita Hesychius Ἔννοι, οἱ Περυσινοὶ ἄρχοντες.

Pag. 578. lin. 53. καθιὼ &c.] Nescio quomodo hic transitus de iugo supra Florentiolam accipi possit, ut vult Cluverius.

Pag. 580. lin. 13. *Etrusci campi*] *la Valle d'Arno di Sopra*.

Lin. 28. *Superiori amnis parte*] Ea de re dubium nullum est, & transitus ille & patrum & nostra memoria celebratus fuit Borbonij & Parmensis Ducis in ecclesiasticam ditionem irruptione. Ille autem a Bedesis Sapisque fluminum fontibus supra Forum Livij per castellum S. Sophiæ in oppositam Arni vallem & Casentinam ditionem perducit, ita omnibus notus, ut mirer Cluverium in perspicua Livij narratione tenebras sibi aliisque offundere, atque adeò infeliciter loci sanissimi correctionem, vel corruptionem potiùs tentare.

Lin. 37. *Inter Arretium*] Hoc tamen disertè narrat Polybius pag. seq.

Lin. 41. *Audacter ego pronunciaverim*] Sane nimis audacter quæ non intelligit mutat.

Lin. 51. *apud sinistram Arni*] Clanisque.

Pag. 581. lin. 37. *cœteros in ditionem hostium*]

Ergo

Ergo non duo tantùm, ſed plures fuere aditus ex Ciſalpina Gallia in Hetruriam & Vmbriam, non tantùm duo, ut malè ex hiſce auctorum locis concludit Cluverius pag. ſequenti.

Pag. 582. lin. 10. *Duos tantùm tranſitus*] Hoc manifeſtè repugnat Polybij verbis pag. ſuper., qui plures alios fuiſſe ſcribit.

Lin. 15. *Hinc etiam*] Inepta ratio: nam longè alia res eſt de viis publicis, quæ per loca plana, & commoda ducuntur, alia de anguſtis illis montium clauſtris.

Lin. 20. *Inde tranſibatur*] Sed hæc non iam Aurelia via erat, quæ continuo tractu per littus Liguſtici maris ducebat Lunam & Genuam, atque inde porro Arelate.

Lin. 21. *Eodem tractu traiiciebatur*] Hoc falſum.

Lin. 54. *Iam circa Cluſium*] Hinc quoque apparet Gallos ad Arni Fontes Apenninum traieciſſe, non autem iuxta Feſulas: nam eo mutato itinere ad Romanos opprimendos profecti ſunt, unde poſteà iter iuxta inferi maris oram tenuerunt.

Pag. 583. *ipſi occulta profectione*] Hinc potius apparet duplici via in Etruriam irrupiſſe, pedites quidem ad Fontes Arni breuio-

niori, sed difficiliori via, equites longiori, sed commodiori, quæ etiam nunc Florentia Fauentiam ducit.

Lin. 38. *Certum igitur est*] Imò incertissimum, vel potius falsum.

Pag. 584. *Thrasymenus subit*] Vbi nunc oppidulum *Borgetto*.

Lin. 23. κατὰ τὴν δίοδον αὐλῶνος ἐπιπέδου] Il *piano di Cortona*.

Pag. 585. lin. 9. *qua hodieque celeberrimum est &c.*] Iter a meridionali lacus latere ducit iuxta Castilionem. Hoc autem Hannibalis stratagema in adversa lacus parte contigit.

Lin. 10. *lacum inter &c.*] Borghettum.

Lin. 14. *Ipsi oppidulo imminet*] Non puto eum rectè percipere Polybij mentem.

Pag. 587. lin. 49. τῶν Ἰσόμβρων] ὄμβρων.

Pag. 588. lin. 11. Ὄμβρων] Optimè.

Lin. 44. Περουσίνη λίμνη] Id certum.

Pag. 589. lin. 32. *Clusini &c.*] Hæc Plinij verba eodem modo intelligenda puto, ut similem de Arretinis veteribus novisque locum supra pag. 571.

Pag. 590. lin. 25. *Illi errasse mihi minime videntur*] Imò erraront.

Lin. 39. *etiam ad mille passus*] Vix quinquaginta passibus distat a fluminis ripa.

Pag. 592. lin. 35. *Viterbum fuisse voluit*] Et legitur in Curia Viterbiensi Inscriptio Græca ab Annio reperta, uel potiùs confi-cta, ubi fabula de Iasio & Dardano Corithi filiis eorumque aduentu in ista Italiæ loca adeo insulsè & barbarè refertur, ut Timoni alicui risum excuteret impudens sanè hominis commentum.

Lin. 37. *nunc Cornetum.*] Sic in vita S. Guillelmi Aquitanici Coritum pro Corneto legitur. Sed Cornieti mentio extat in edicto Desiderij Regis, qui oppidum illud à se exædificatum vel restitutum testatur.

* * *

ITINERARIA ANTIQVA PER HETRVRIAM EX ITINERARIO ANTONINI.

Iter Fauentia Lucam M. P. c. xx. *sic:*

Fauentia
In Castellum m. p. xxv.
Anneianum m. p. xxv.
Florentiam m. p. xx.
Pistorium m. p. xxv.
Lucam m. p. xxv.

Iter a Luca Romam per Clodiam (Sc. Cassiam) m. p. ccxxxviii. *sic.*

Pistorium m. p. xxv.
Florentiam m. p. xxv.
Ad Fines seu Casas Cæsarianas m.p.xxv.
Arretium m. p. xxv.
Ad Statuas m. p. xxv.
Clusium m. p. xii.
Vulsinios m. p. xxx.
Forum Cassij m. p. xxviii.
Sutrium. m. p. xi.
Baccanas, m. p. xii.
Romam. m. p. xxi.

*Item a Roma Forum Clodij m.p.*xxxii.
Via Flaminia.

Ab Vrbe Rostratam villam m.p.xxiiii.

Ocri-

Ocricolos. civ. m.p.xxv. ms.xxi.
Narniam m. p. xii.
etcæt.

Et alibi.

Roma Ocricolos m. p. xlvii.
Narniam. m. p. xii.
etcæt.

Via Aurelia per Tusciam.

Lorium m. p. xii.
Ad Turres m. p. x.
Pyrgos m. p. xii.
Castrum novum m. p. viii.
Centumcellas m. p. v.
Martam m. p. x.
Forum Aurelij m. p. xiiii.
Cossam m. p. xxv.
Ad lacum Aprilem m. p. xxii.
Salebronem m. p. xii.
Manliana m. p. viiii.
Populonium m. p. xii.
Vada Volaterrana m. p. xxv.
Ad Herculem m. p. xviii.
Pisas m. p. xii.
Papiriana m. p. xi.
Lunam m. p. xii.
etc.

Aliter a Roma Cossam.

Careias m. p. xv.
Aquas Apollinares m. p. xvIIII.
Tarquinios m. p. xII.
Cossam m. p. xv.

Item a Roma per portum Centumcellas.
m p. LXVIIII. *sic:*

In portum m. p. xVIIII.
Fregenas m. p. IX.
Altium m. p. IX.
Ad Turres m. p. IV.
Pyrgos m. p. XII.
Castrum novum m. p. VIII.
Centumcellas m. p. VIII. lege V.

Ex Abbate Stadensi pag. 184.

Orbete XII. Mons Flascum. VIII. Viterbium XVI. Sutrium XVI. Castellum S. Petri VIII. Roma.

Abbas Vrspergensis pag. 303. *Et in vico, quem Castrum Sancti Petri nuncupant, permansit, Radicosino a Frederico Primo extructum* Ibidem pagina 307.

Ex Itinerario Hierosolymitano
Via Flaminia.

Rubras, mutatio m. p. IX.

Ad

Ad Vicesimum mutatio m. p. XI.
Aquaviva mutatio m. p. XII.
Vtricolo Civitas m. p. XII.
Narniæ Civitas m. p. XII. &c.

Itinerarium Maritimum oræ Etruscæ.

A portu Augusti Pyrgos posit. mill. pas. XXXVIII.
A Pyrgis Panapionem posit. m. p. III.
Castrum novum posit. m. p. VII.
Centumcellas posit. m. p. V.
Algas positio m. p. III.
Rapinium posit. m. p. III.
Graviscas posit. m. p. VI.
Maltanum posit. m. p. III.
Quintianum posit. m. p. III.
Regas posit. m. p. VI.
Arnine Fl. posit. m. p. IIII.
Portum Herculis. m. p. XXV.
in Cetarias Domitianas m. p. III.
Almina Fl. posit. m. p. IX.
Lacus Aprile posit. m. p. XVIII.
in Alma Fl. posit. m. p. XVIII.
Scabros portus m. p. VI.
Falesiam portus. m. p. XVIII.
Populonium portus m. p. XII.
Vada portus m. p. XXX.
Portum Pisanum m. p. XVIII.

Pisas fluvius m. p. VIIII.
Lunam Fl. Macra. m. p. XXX.

Pag. 595. lin. 11. *Marcianus*] Scymnus Chius.

Pag. 601. lin. 27. *Borgo di S. Sepolcro.*] Id falsum esse ibidem ostendi. Nam vestigia eius villæ maxima extant supra Tifernum.

Pag. 602. lin. 30.] Lapis Forosemproniensis ostendit portam eius civitatis, quæ Fanum & superi maris oram spectat, olim Portam Gallicam appellatam fuisse, scilicet a vicinis Gallis Senonibus.

In fine pag..] Inscriptio reperta ad lapidem extra Forum Sempronij, & translata ad aulam Episcopalem.

LOCVM. SEPVLTVRÆ. DONAVIT.
G. VALGIVS. FVSCVS. CON-
LEGIO. IVMENTARIORVM
PORTÆ. GALLICÆ.
POSTERISQVE. EORVM. OMNIVM.
ET. VXORIBVS. CONCVBINISQ.

Pag. 603. in fine.] Sozomenus hist. Eccl. lib. 9. cap. 7. ait Ariminum distare Rauenna ccx. stadijs. Idemque affirmat Sozomenum secutus Nicephorus lib. 13. cap. 35. Sed rectiùs Tabula Itineraria ponit m. p. XXXVI. quæ sunt stadia CCLXX.

Pag. 604. lin. 4. *Olympiadum* ἀνώνυμος.

Scriptor] Est Iosephi Scaligeri collectio.

Pag.605. lin. 13.] Inter Ariminum, & Pisaurum vicus interiacet, vulgò *la Catholica* dictus, quem nomen illud retinuisse censeo, quòd tempore Conciliabuli Ariminensis Catholicæ partis Episcopi suam Ecclesiam, & communionem ab Arrianorum factione separatam habuerint.

Pag.606.lin.36.] In Codice Theodosiano lib.2.tom.9.lex.5.scripta ad Valentinianum Consularem Piceni dicitur allegata Flavia Fenestri, ubi haud dubio legendum: Iulia Fanestri, & de hac Colonia intelligendum. Nam ridicula est expositio Gutherij de Off.D.Aug. pag.178., qui Flaviam Fenestri cuiusdam coniugem intelligit sic dictam, ut Liviam Augusti. Alij etiam fuere Fanestres in Vmbria a Fano Martis inter Narniam & Tuder, de quo infra pag. 638. notavi.

Pag.608.lin.39. τοὺς διχιλίους] Ex superiori illa supputatione CLXXVIII. m.p. hoc loco legendum foret χιλίους καὶ πεντακοσίους ita numerus quadraret.

Pag.609.lin.8. *Senogallia.*] Samnites in aliis editionibus ms. meus Frentauilla. Vnde sine dubio legendum Frentani. Illi enim post Picenum ab Aterno Fl. incipiunt, ut mox ipse Cluverius scribit, atque ita

non

non opus est transpositione, & supplemento Cluverij contra omnium veterum codicum fidem.

Lin. 26. *Transitur illa*] hic locus interposita distinctione sanissimus est. [*Item quid hoc.*] Nescio quis in hoc scirpo nodus.

Lin. 30. *Hinc illa.*] ms. Et in illa. Vnde lego: Et hinc, vel & inde.

Lin. 34. *Ab eo Frentani*] legendum ex ms. Ab eo Frentani maritima habent. Aterni fluminis ostia, urbes B.

Pag. 611. lin. 55. *Rocca di Fiumesino*] Hoc verissimum. Nam hoc loco via, quæ Æsin ducit, divertit.

Pag. 613. lin. 56. *Vnde Polybio.*] Polyb. Pag. 107. Cluverius versionem potius Casauboni hic secutus videtur, quam ipsum Polybium. Neque enim dubitandum, quin de Camertibus Camerini incolis eo loco loquatur Polybius, eorumque regionem, quam Galli & Samnites simul invaserant. Idque confirmat Sentinatium memoria, quæ proximè subijcitur. Quem locum pag. seq. producit Cluverius.

Pag. 614. in fine.] In veteri lapide Æsi. CVRAT. RP. ATTIDIAT. In antiqua inscriptione, quæ Æsi extabat. CVRATOR. REIP. PITVL. & in alia.

CVRATORI. REIP. FVLGINAT. ORDO. PITVL.

Pag. 615. Πέτρας γὰρ Περτούσης] Hic locus malè distinctus Narsetis iter dubium incertumque reddit. Nam sensus Procopj hic est; Narsetem relicta ad lævam via Flaminia aliud instituisse iter. Illud verò non aliud fuisse existimo, quam quod nunc etiam Arimino per mediterranea Aqualangiam & Cantianum ducit per Callem oppidum, atque inde per Luceolos ad Busta Gallorum in summo Apennino pervenit. Omnium verò istorum locorum situ rectè considerato, vix puto dubitandum quin locus pugnæ circa Sugillum aut Fossatum fuerit. Atque inde fortassis *Fossati* nomen remansit. Græci enim eo iam sæculo fossatum vocabant locum castris munitum. Et hoc C. stadiorum intervallum a Tadinis manifestè convincit, sive 7. millia passuum, quæ itineraria inter Tadinas & Heluillum ponunt. Tum stadia illa 84. a loco pugnæ ad Caprarias, quò fugit Totila victus.

Lin. 18. Οὕτω Τυσκίαν ἀμείψας] Intelligo Tusciam Suburbicariam, & eam Hetruriæ partem, quæ Vmbriæ vicina est, in qua Perusia, quæ vicinæ Vmbriæ nomen dedit, vt rectè Cluverius postea p. 617.

Lin. 42. in Margine] *Busta Gallorum*.

Pag.

Pag. 617. lin. 2. *Candiani*] Sic & Bernardinus Baldus in defensione Procopij.

Lin. 15. *Tusciam*] Quia Tuscia & Vmbria sub eodem Correctore.

Lin. 21. *Taginæ igitur vicus*] D. Gregor. Mag. parte 2. lib. 7. ep. 87. Ecclesiam Tadinatem destitutam Episcopo suo, Episcopo Eugubino, utpote viciniori commendat. Et seq. epist. 88. Scribit Clero, ordini, & plebi consistenti Tadinas. Existimo omnino eundem locum esse Taginas Procopij & Tadinas Gregorij M. Et cum aliquot vetustissimos mss. Cod. D. Greg. inspexerim, neque illi quidquam varient, fortè apud Procopium vnius literæ error irrepsit. Et hi sine dubio sunt Tadinates Plinij lib. 3. cap. 14. pro quibus ipse nescio quorum exemplarium fide Tardinates substituit. Et inde Tardinum oppidum fingit, quod ipse castellum Todinum esse existimat. Considerandum quoque an non in Hierosolymitano Itinerario pro Ptanias legend. C. Tadinas, nunc *Gualdo*, quamvis Gualdum non sit in ipsis vestigijs Tadinarum, sed in proximo colle situm. Tadinæ autem in planicie sub Gualdo fuerunt intervallo M. circiter passuum. Alluebat autem Tadinas fluviolus *Rasina*, & via Flaminia per eam ducebat, quæ ex vi-

eo *Gaifana* rectà eò tendit, & posteà per planiciem sub Fossato pergit Suillum. Abest autem a Gualdo 2. circiter m. pass. vel sane MD. haud procul a veteris Flaminiæ ductu vicus *Capraia*, ubi mortuus est Totila, qui olim ad Capras dictus locus.

Lin.22. *Caprias opido*] vicus etiam hodie *Capraia* dicitur.

Lin.30. C. *Ptanias*] leg. C. Tadinas.

Lin.33. *Ad Calem* VII.] XII.

Lin.37. *Fan fortunæ* XII.] XVI.

Lin.44. *Calem*] Callis, sic ubique legendum hoc nomen existimo, uti in Antonini Itinerario extat, cui etiam recens appellatio *Cagli* adstipulatur. Fuit autem iã olim primis Ecclesiæ temporibus Civitas Episcopalis: nam in actis Concilij Ariminensis apud S. Hilarium commemoratur Græcianus Episcopus a Calle, qui primus aut præcipuus Arrianorum dolos persensit, ijsque se opposuit.

Lin. 49. *Corruptum est in* X.] Male mutat: potius in Tabula Peutingeriana VII. mutandum in XII.

Pag.618. lin. 6. *Ad Calem*] Ad Callem legendum, quod etiam nunc oppidum est Episcopale in ipsa via Flaminia.

Lin.25. *Et alias multas*] Idem paulo post in vita Bonifatij V. ubi Eleutherij cædem

nar-

narrat, Castrum Luceolis vocat.

Lin.29. *Locum qui ante dictus sit &c.*] Non video cur unus idemque locus ponendus. Nam illud ad Ensem, diversorium indicare videtur, cum Luceoli Castri nomine appelletur.

Lin.47. *Saltara.*] Hic vicus longius extra viam Flaminiam iacet. Octavus lapis incidit exacte in locum S. Antonij dictum, & in diversorium *della Cerqua* sive Quercus. Sed rectiùs in S. Antonium quadrat, ubi divertigium ex Flaminia deflectit.

Pag. 620. lin. 7. *in dextera Senæ*] Suasa vtramque fluminis ripam occupat, quæ pontibus 2. coniungebantur sub *Mirabello* & *Castellione*. Eius situm, figuram, vestigia, & antiquitates egregiè descripsit Vincentius Maria Cimarellus lib. 2. Hist. Sen. cap.5.

Linea 12. *hæc referunt verba.*] CONLEG. CENTONAR. SVASANORVM.

Lin. 27. SVASEORVM.] SVASANOR. Seb. Maccius ms.

Lin.28. *ubi nunc opidum &c.*] Hoc falsum: nam maxima eius vestigia visuntur ad ripam Misæ fl. sub monte novo, ubi ingens quotidie rerum antiquarum eruitur copia. Vide historiam Gallorum Senonum Vincentij Mariæ Cimarelli lib.2. cap.4.

Lin. 52. *Castel Durante*] Supra Castellum Durantis antiqui opidi insignia extant vestigia, quod nescio quo auctore Aleriam appellatum tradunt, nisi forte famæ incerta traditione permoveantur, cum nulla eius apud antiquos mentio extet. Ego Cluverio facilè accesserim, ut Vrbinum Metaurense hoc loco fuisse credam. De antiquitatibus & ruinis eius oppidi vide Vincentium Mariam Cimarellum historia Gallorum Senonum lib. 2. cap. 2.

Sed ex vetusto lapide, qui Durante in villa montis S. Petri Metaurensis apud Maccios extat, & a Sebastiano Maccio lib. 1. de portu Pisaurensi cap. 15. exhibetur, manifeste apparet hoc loco olim municipium fuisse CASTRVM RIPENSE dictum. Eum enim posuerunt MVNICIP. CAST. RIP. POSSESORES ET INCOLAE.

Pag. 621. lin. 55. *Auctor Tabulæ.*] Tabula illa multis alijs locis confusa est, non vitio auctoris, sed pictoris sive scriptoris, qui ut fit, aut imperitia, aut oscitantia aberrant sæpius ab exemplarium fide, & quæ vno loco poni debebant, alio posuit.

Pag. 622. lin. 5. *ubi nunc conspicitur, &c.*] Macerata opidum haud dubiè crevit ex macerijs & parietinis Petini; non tamen eodem plane loco sita est. Nam Petini vesti-

ſtigia in Perſenæ montis levi faſtigio conſpiciuntur, ex cuius ruinis Macerata ad vicini montis radices ædificata fuit. Vide Vincentij Mariæ Cimarelli hiſt. Gallor. Senon. lib.2. cap.1.

Lin. 13. VIRVNO] VIRONO Aldus edidit.

Lin. 14.] Seſtinum celebre fuiſſe municipium teſtantur aliquot præclaræ inſcriptiones, quæ in Seb. Maccij tomo 2. pag. 222. extant.

Inter lin. 48. & 49.] Inter montem Feretrum & Sarſinam ad ſiniſtram Arimini amnis ripam Caſtellum eſt Sicchianum; inde haud procul in loco vici olim dicto repertus eſt lapis antiquus, unde olim Viciũ Titienſem iſthic fuiſſe apparet, vt ex Seb. Maccij Tom.2. Inſcriptionum antiquarum didici, quas mihi legendas dedit Alexander VII. Pontifex doctiſſimus. Lapis ita habet.

C. CORNELIVS. FAVOR. BALINEVM. VICANORVM. TITIENSIVM. FOROCORNELIENSIVM. VETVSTATE. CONLAPSVM. PECVNIA. SVA. RESTITVIT. AGENTE CVRAM. L. EGNATIO FELICISSIMO.

Pag. 624. lin. 15.] Ex veteri lapide apparet etiam plurali numero TIFERINA TIBERINA. dictum fuiſſe. Lapis quem dixi in oppidulo Montone, quod VII. vel VIII. m.p.

Ti-

Tiferno distat, parieti prope portam insertus legitur.

D. M.

C. IVLIO C. F. CLV. PROCVLO TIFERNIS TIBERINIS. MIL. COH. VII. PR. 7. NEPOTIS V. A. XXXVI. MIL. A. XVI. TESTAMENTO FIERI IVSSIT. CVRAVIT. FIERI, C. IVLIVS. BARBARVS. LIB. PATRONO BENEMERENTI.

Lin. 26. *mille passus.*] Vix centum.

Lin. 50. IGVVINI.] Cornel. Sisenna hist. lib. 4. apud Nonium v. *apisci*. *Itaque postero die legatos Iguvium redeuntes apiscitur*. Idem v. *proijcere*. *Tum postquam apud Iguvinos ac Perusinos eius facti mentionem proiecit.*

Pag. 626. lin. 31.] Rectiùs omnino ad Ptolemæi mentem ab alijs Tuficum oppidum ponitur trans Apenninum ad lævam Cæsani amnis ripam, paululum sub Pergula opidulo, ubi nunc castellum S. Viti: eo enim loco ingentes antiquæ civitatis ruinæ conspiciuntur, & omnino eò referendum apparet ex Frontino de colonijs, ubi inter Civitates Vmbriæ Piceno vicinas ponitur. Nam ager eius eadem lege continebatur, qua & ager Atteiatis. Vnde perspicitur non procul ab Attegio abfuisse, quod magis eo quem dixi loco convenit.

nit. Sed verum Tufici ſitum poſtea mihi indicavit V. CL. Franciſcus Stellutius. Extant enim veſtigia eius clariſſima inter Matelicam & Fabrianum prope Attidium 2. m.p. circiter intervallo, ubi & lapides aliquot veteres effoſſi Tufici nomen præferunt.

Pag.627. lin. 36. *Cœnobium*] Adhuc oppidum eſt, fuitque olim civitas Epiſcopalis, ut apparet ex actis martyrij S. Chryſopolyti Vettonienſis Epiſcopi.

Pag. 628. lin. 1. *barbaris ex ſcriptoribus*] Ita nunc vulgo *Spello* & forte ſic antiqui etiã, qui Spaniam pro Hiſpania dicebant, Saurianí, pro Iſauriani, Spalenſis pro Hiſpalenſis & alia.

Lin. 40.] Sic etiam apud Hygenum de limitib. pag. 172. *colonia Iulia Hiſpellum*.

Lin. 42. CLX. *Stadijs*] m.p. 21.

In ſubſcriptionibus act. 4. ſextæ Syndo Florus Epiſcopus φυλγίνης ſive Eccleſiæ Fulginatis, ut habet vetus verſio.

Lin. 50. *. PATRONO] delend.

Præfecturã & municipium vocavit Cicero in orat. pro L. Vareno, teſte Priſciano. Sic in veteri Inſcriptione Municipes & incolæ. Et in alijs mentio decurionum. Vide Fabij Pontani libellum de antiquitatibus Fulginiæ.

Pag.

Pag.629. lin.19. *Olympiadum*] Auctor est Ios. Scaliger, qui ex Phlegonte hausit.

Lin.47. *Idem & Prop. &c. lib.* v.] Id frustra negant vicini Hispellates alijque ineptissimis sane argumentis ducti.

Pag. 630. lin. 24. *Hinc in omnibus antiq.*] Sed Mevanienses quoque a Mevania vocabantur, ut videre est apud Greg. Mag. lib.7. part.2. epist.75. ubi Mevaniensis Ecclesia Pastore destituta Spoletino Episcopo commendatur. Quamvis isthic voce iam paulùm corrupta Vivaniensis scribatur tam in editis quam mss. exemplaribus.

Lin.38. *Foro flamini* XVI.] legendum VI. nam id spatium accuratissima Flaminiæ viæ dimensio exhibet, & sic Antoninus.

Lin. vlt. *Ex eo colligitur &c.*] Quin potius contrarium ostendit, scilicet alteram illam lectionem præferendam. Sanè in antiquis donationibus Monasterij Farsensis Camillianum nescio quis locus prope Nuceriam commemoratur.

Pag. 631. lin. 25. *numeri milliarium*] Rectius ex mente itinerariorum constituitur eo loco, ubi nunc Castellum S. Ioannis *pro Fiamma* 2. paulo amplius miliaria a Fulgineo Nuceriam versus. Nam isthic vestigia eius extare testatur Fabius Pontanus

nus lib. de antiq. Fulginiæ, & magna ibi vetuſtatis monumenta extant, & eruuntur quotidie & hic viarum divertigium.

Lin. 34. *clare adparet &c.* Falſum hoc.

Lin. 38. *quæ civitatem ſignificat*] Rectiſſimè: fuit enim civitas Epiſcopalis. Vnde in tertia ſynodo ſub Symmacho legitur ſubſcriptio Bonifatij Epiſcopi Foroflaminienſis. Et in act. 4. ſextæ ſynodi, Decentij Epiſcopi τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φοροφλαμίνου. Vnde apparet non ita temerè quidvis pro libitu mutandum in antiquorum ſcriptis.

Lin. 39. *C. Ptanias*] C. Tadinis ibi legendum. Nam via flaminia ducebat per Tadinas, non per Caprarias.

Lin. 53. *ubi prædictus pons.*] Inanis hæc coniectura. Pons ille antiqui operis adhuc nomen retinet in itinere, quod Ocriculis Narniam ducit ſub caſtello *Borgeria*, diſtat autem Ocriculis v m. p. Narnia iv. Verba Aurelij victoris commoda explicatione adiuvanda ſunt. Indicat enim de loco cædis Æmiliani duplicem fuiſſe famam, alteram quidem de Spoleto, alteram de ponte ſanguinario. Inde non contentus ſitum particularem eius Otriculum inter Narniamque indicaſſe, ut oſtendat quantum diſtet uterque locus, quantumque pons ille abſit Spoletio, addit eum media

re-

regione inter Spoletium urbemque positum esse. Quod tamen ὁλοχαερῶς accipientum. Est enim aliquanto propior Spoletio quàm Romæ.

Pag. 632. lin. 6. *Trevi.*] Ita vetus Chronicum oppidi Gualdi, quo vix ullum melius ex medio sæculo superest, Trebiam appellat civitatem Lucanam Triviensem, quasi lucus Triviæ olim appellata fuerit.

Lin. 10. *Sacraria* VIII.) VII. ut plurimum sunt enim Cannæ Romanæ 4450. quæ faciunt 6. mil. p. cum ¾. ferme. Sed & cœteri numeri contrahendi. Nam a sacrarijs ad divertigium viæ Trebiensis 2. m. p. sunt cum ½. inde porro Fulginium 4. m. p. minus centum circiter.

Lin. 14. *Multæ aquæ emanant*] Vulgo *le vene di Piscignano*.

Lin. 37. *via Salaria &c.*] Ergo intelligenda hæc verba de Trebula Mutusca, quæ haud procul a via Salaria dissita est, vulgo nunc *Montelione della Sabina*, vt infra notavi.

Lin. 31. AD SACRARIA.] Propter tria sacraria Christiana, quæ adhuc extant. De quibus infra pag. 702.

Pag. 634. lin. 20. *. PRO &c.] Ita Sisenna apud Nonnium v. *Iusso*. *Tudertibus Senati consulto & populi iusso dat civitatem*.

Pag.

Pag. 635. lin. 6. *Hæc noſtra*] Interamna Vmbriæ in veteri lapide legitur.

Lin. 9.] In veteri inſcriptione CIVES. INTERAMNAE CIVITATIS. Et ſic apud Gregor. Mag. lib. 7. par. 2. epiſt. 73. ubi Conſtantio Narnienſi Eccleſiæ Interamnanæ viſitationem mandat, quamvis vulgò peſſimè Terracinenſis edatur. Sed ego in optimis membranis Vatic. biblioth. Teramnanæ diſertim ſcriptum legi.

Lin. 32. *incertus auctor*] Ioſeph Scaliger.

Lin. 52. *Interamnæ* IX.] Scribend. 6. ut in Tabula. Sunt enim a Narnienſi porta ad portam Interamnij cannæ Romanæ 3760. quæ ſunt 5. m.p. $\frac{2}{3}$

Lin. 54. *Adtine recine* XI.] VI.

Lin. 55. *Fano fugitiui* II.] V. [*Fano fugitiui* X.] V.

Ego totum hoc iter ſic conſtituerim. Ad tres Tabernas m. p. 3. Fuerunt autem circa eum locum, ubi circa principium anguſtiarum ſive Stretturæ diverſorium *della Caſtagnina*, cum alijs tabernis nunc habetur uſque ad diverſorium *la Strettura*. Tertia ferme milliarij parte dictum diverſorium Caſtagninæ. Et fortè idem locus intelligitur ab auctore Tabulæ, ubi male XI. pro III. ſcriptum eſt. Dictum enim diverſorium Caſtagninæ medio dumtaxat mi-

miliari distat ultra pontem confinij. Inde tria sunt mil. pass. ad diversorium *della Dogana* ubi divertigium viæ Nursinæ & Vissensis quam Vrbanus VIII. Pont. max. restituit. ut inscriptio isthic posita testatur. Inde duo sunt m. p. ad diversorium Stricturæ, & tria alia millia p. ad iugum montis, quod vulgo *Summa* dicitur, habetque fanum S. Leonardi cum aliquot tabernis. Itaque locum illum ad fines ad divertigium illud viarum, in summo autem iugo Fanum illud fugitivi fuisse existimo. Inde porro VII. sunt m.p. Spoletium ut quidem Hierosolymitanum itinerarium scribit, vel potius, ut Tabula Augustana V. Vnde in Hierosol. itinerario præcedenti loco a Tribus Tabernis ad Fanum fugitivi ex Tabula V. pro X. restituendum existimo.

Pag. 639. lin. 5. *Hinc ad duo mil.*[Fuit in iugo montis loco, qui vulgo *Summa* dicitur, ubi nunc fanum S. Leonardi extat.

Lin. 8. *Ponte confino*] Et vsitatiori nomine Ponte Spoletino.

Lin. 14. *Narnienses.*] Et Narniatenses, ut habet vetus inscriptio apud P. Ligorium.

Lin. 35. *falsum igitur est*] Cùm certum sit Augustum sub ipsa civitate fluvium Narem ponte magnificentissimo iunxisse,

cuius

cuius nunc magna veſtigia ſuperſunt, haud dubiè ſuburbia ab altera pontis parte protendebantur, quæ Strabo pro urbis parte accepiſſe videtur.

Lin. 39. Σαυνιτῶν] Σαβινῶν leg. forte Dionyſius eodem loco iunxerat res eodem tempore in Samnitibus, & Vmbris geſtas, ut mox ſequens lapis Capitolinus.

Pag. 637. lin. 34. *Liuius lib.* XXIII.] Huc pertinent antiquæ inſcriptiones apud P. Ligorium, ubi mentio fit. COL. NARN. [Item ORDO. NARNIENSIVM. [Item S. P. Q. NARNIATENS.

Pag. 638. lin. 9.] Gentile Carſularum eſt Carſulanus apud Plin. Epiſt. lib..... ubi Carſulanum prædium commemorat. *Quantum*, inquit, *copiarum in Ocriculano, in Narnienſi, in Carſulano. in Peruſino tuo.*

Lin. 28. *diſertè oſtendit Tacitus &c.*] Et veſtigia ruinarum.

Lin. 39. *Ergo Carſulæ* X.] Vtrumque falſum. Nam Narnia Mævaniam XXX. ſunt m. p. iuſtiſſima, ſive cannæ Romanæ 19905. a Narnia autem ad diverſorium Carſulanum, quod in ipſis ruderibus extructum eſt, ſunt m. paſſ. paulo minus IX. Inde alia ſunt quinque ad Vicum Martis. Hinc porro XVI. Mævaniam.

Lin. 45. *Ad martis* XVII.] XIIII. legend.

G Ita

Ita enim accurata dimensione compertum. Fuitque locus hic ferme sub villa S. Faustini. Vnde postea xvi. iusta sunt m.p. Mævaniam usque.

A Fano Martis incolæ olim dicti Fanestres, ut videre est apud Hyginum de limitibus.

Lin. 55.] Oppidum Episcopale deinceps fuisse existimant, cui S. Brictius Episcopus Martanus præfuerit: Vide Donnolæ Apolog. cap. 39. & 37. Martyrologium Rom. 9. Iulij S. Brictij Episcopi memoriam ponit Martulæ. Ex actis autem S. Brixij, quæ manuscripta legi in veteri Codice Lateranensi, Martula mons potius quam civitas fuisse videtur, in cuius verticem ab Angelo perductus scribitur; *unde ipse cæpit prædicare verbum Domini omnibus regionibus Submontana Martulanæ*, ut aiunt acta. Et paulo post. *Est de Christianis illis alius seductor absconsus in civitate Martulaua, qui docuit omnes Submontana doctrinam Christi sui*. Locus autem, ubi S. Brictius oratorium habebat, vocabatur Sallustrianus in ijsdem actis, quæ vi. miliarijs Spoleto eum abfuisse scribunt, dicitur ibidem oratorium extruxisse in nomine B. Mariæ, in locum, qui dicitur Marianum, ubi fortè Martanum legendum.

Ca-

Castrum Carsularum vocatur in actis SS. XI. fratrum Brictij & aliorum, quæ extant in ms. Lateranensi verba sunt. *Briccius cum alijs fratibus suis venit in partem Valeriæ in urbem Spoletinam; Proculus verò relictus in Colonia, quæ Narnia dicitur. Superiacet Castrum Carsulanum, in quo erat vir sanctissimus Volusianus Episcopus; cum eo Proculus multis annis bonæ conuersationis spiritualiter egit vitam.*

Pag. 639. lin. 1. *ipse compluribus*] Nihil tale ibidem extare affirmavit mihi Fed. Cæsius Dux Aquæ Spartæ huius loci Dominus.

Lin. 4. *Ipsum etiam vocabulum*] Fallitur. Neque enim locus iste in via Flaminia antiqua situs est. Sed Carsularum ruinæ adhuc prisco nomine notæ visuntur in prædicta via inter Sangeminum & Acquam Spartam: ubi vestigia amphitheatri adhuc conspiciuntur. Et arcus Traiani Imperatoris insignis structuræ. Distat locus ille $2.\frac{1}{2}$ mill. pass. ab Aqua Sparta & $2.\frac{1}{2}$ a Sangemino.

Lin. 30. *Sic ordino*] Pessimè sanè; neque enim divertigium hoc Interamnio deflectit, sed Narnia. Tum verò quia Carsulæ oppidum præclarum inter Narniam iacebat & Mævaniam. Quis credat Tabulam

neglecto oppido obſcurum poſuiſſe vicum? Itaque omnino ſic ſtatuo intermedio ſpatio ad flexum lineæ Carſularum nomen cum numero intervalli excidiſſe.

Lin. 36. *a via Flaminia &c.*) Immo eſt in ipſa veteri via Flaminia. Vnde poſtea diverticulum longius & impeditus ductum per montes Spoletinos. & forte hæc una ex vijs Traianis, quarum tres antiquæ Noſtro tempore tractu commemorant. inſcriptiones hoc Vrbanus VIII. Pontifex Max. veterem Flaminiam a Fulginio per Mevaniam & Carſulas Narniam uſque reſtituere voluit, & ad veſtigia omnia perquirenda architectos & Structores miſit, quorum ego accuratiſſima dimenſione per Cannas Romanas uſus ſum. indeque veros intervallorum numeros conſtitui. Tum & alia Tabula ſatis accurata a Fed. Cæſio Aquæ Spartæ Duce edita in ijſdem intervallis conſtituentis uſus ſum. Porro ex hac via Flaminia aliud divertigium ducit Tuder, quam viam Vlpianam appellat Princes Cæſius in ſua Tabula, forte & hæc una ex Traianis fuit.

Lin. 49. *Todino*] Hoc quoque falſum, ut oſtendi ſuperius pag. 637. neque enim Tardinates, ſed *Tadinates* a Plinio vocantur, neque primitivum opidi nomen

Tar-

Tardinum, sed Tadinæ, ut ex Greg. M. ostendi.

Pag. 640. lin. 41. *Hoc situ, non in dicto colle*] Hoc verissimum argumentum, quo accedit & illud, quod Ecclesia vetus Cathedralis S. Victori dicata, non in recentiori oppido in colle, sed in veteris municipij vestigijs extet. Appellatur autem vulgò *Ciuità Docria*. Estque nunc forum, siue Emporium celebre, quo oleum ex omnibus circumvicinis locis defertur, & Romanis propolis venditur; vulgoque dicitur *Il Porto*.

Pag. 651. lin. 45. *Nescio ex quo auctore*] Sine dubio ex Plutarcho supra adducto.

Pag. 655. lin. 36. *Milliaria circa urbem*] Inanis coniectura, & quæ Cluverio multorum errorum causam præbuit.

Pag. 656. lin. 48. *Monte Ritondo*] fuit ultra Montem Rotundum.

Pag. 657. lin. 11. *Auctor Olympiadum*] Nihil probat. Nam hæc collectio est I. Scaligeri congesta ex varijs Græcis Latinisque Scriptoribus.

Pag. 658. lin. 29. *Rio di mosso*] Alia fuit propinquior urbi.

Lin. 51. lib. XLI. *memoratus.*] Et Feost. *Lucaria*, inquit, *in luco colebant Romani, qui permagnus inter viam Salariam & Tiberim*

fuit, *pro eo quod victi a Gallis fugientes è prælio ibi se occultauerunt*; ubi hodie *la macchia di S. Giouanni*.

Pag. 660. lin. 35. *ad Ficulensem viam*] Ita in Epist. 7. Innocentij I. PP. pro vna eademque ponitur Nomentana sive Feliciensis parochia. Vbi haud dubie Ficulensis olim scriptum fuit, quod Librariorum ignorantia corrupit.

Pag. 661. lin. 9. *tu quoque vicina Floræ*] tu quoque proxima Floræ.

Lin. 43. *incertum est*] quia fuit ante Romam, & forte in Martialis tempore desertum.

Lin. 49. *Turrem vergatam*] Potius crediderim fuisse Corniculos montes tres illos editos colles, in quibus nunc oppidula S. Angeli & Monticelli conspiciuntur. Et Corniculum fortè ipsum S. Angeli oppidulum nunc est.

Pag. 622. lin. 45. in marg.] *Salaria nuova Verum errant*] Confundunt Collinam & Collatinam portam.

Lin. 49. *Agro Tusculano*] argo Luculla-no.

Pag. 663. *propinqua fuit Esquilinæ*] vel potiùs eadem. Nam via Collatina ad v. ab Vrbe lapidem ex Prænestina deflectit, & ab eo divertigio porro sunt 3. m. p. usque

ad

ad fontes Aquæ Virginis, vulgo *fonte Salona.* Iuxta quem ipsa Collatina via transit, quæ tribus ad huc milliarijs porrigitur paulo ultra Osæ & Anienis confluentem, quo loco Collatiam fuisse existimo. Idcirco Liuius rectè eam Sabinis tribuit. Strabonis locus nihil probat. Nam distantia illa 3. vel 4. milliarium non tam ad Collatiam, quam ad duo illa posteriora opida, Antemnas & Fidenas referri debet. Viam Collatinam vetus Tabula agri Romani egregie conspiciendam exhibet, cum qua convenit Lucas Pætus dissertatione illa erudita de Aquæ Virginis restitutione, quam ipse Summorum Pontificum iussu perducendam curavit.

Pag. 664. lin. 8. *Crustumio prior*] Et M. Cato origin. lib. 1. apud Priscianum lib. 6. Antemna veterior est quàm Roma.

Lin. 51. *variaße primam syllabam*] Non puto. Nam in antiquis lapidibus, ubi celebris memoria sacerdotij Cæninensis, constanter per æ scribitur. Habentur apud Gruterum.

Pag. 665. *Cæninà ductor ab arce*] *S. Angelo* vel *monticelli*. Nam edito loco fuisse hinc apparet.

Lin. 30. τὸ δ' Ἀρκαῖον] Hinc non male quis coniecerit situm Cameriæ in Palom-

baram convenire.

Pag. 667. lin 10. *Nomentum* XII.] Sed longissima. Nam &c.

Lin. 22. *Lamentanum*] Diversum est a Nomentum, nam hoc *Lamentana Vecchia* vulgo appellant.

Lin. 52. *Numentum*.] Municipium Romanum fuisse constant ex veteri inscriptione, quæ hodie præ foribus Monasterij S. Angeli extra Nomentanum novum legitur.

CN. MVNATIVS. M. F. PAL.

Vbi inter alia Curator viæ NOMENTANAM. Patronus eiusdem municipl. Fuit diende civitas Episcopalis. Nam actioni 4. sextæ Synodi subscripsit Paulus Episcopus Νωμέντε & D. Gregorius Sabinensem Ecclesiam commendavit Gratioso Episcopo Nomentano. Et lib. 4. epist. 44. Gratianus civitatis Nomentanæ Romanæ Synodo subscripsit. Benedictus Nomenti Episcopus interfuit Concilio Romano sub Zacharia Papa anno Christi 745.

Pag. 668. lin. 14. *Fidenis*] v.

Lin. 25. *Apud Antoninum*] Nimis temerè corrigit numeros Antonini, ex quibus apparet in Tabula Puetinger. excidisse numerum v. vel IV. inter Romam & Fidenas. Sane Cluverius non satis exactum cogni-

tio.

tionem vel rationem habuit milliarium antiquorum, Distat nunc Monte Rotondo Roma cannis 9876. hoc est 15. m. p. per rectam lineam, quod accuratissimis instrumentibus obseruatum fuit. Tum ex multis locis probari potest nihil hoc numero mutandum. Primùm disertissimo Dionysij testimonio, quem frustra cum se ipso pugnare existimat. Neque enim Dionysius priori loco distantiam Ereti ab vrbe Roma, sed locum pugnæ circa Eretum describit, qui ab vrbe Roma, via scilicet Salaria aberat m. p. XIV. hoc est cis Eretum IV. v. milliaribus; deinde in actis S. Victorini Cutiliæ lacus ad LX. lapidem ab vrbe ponitur, quod exactè cum Antonini & Dionysij numeris convenit, Nam ab urbe Reate sunt m. p. XLVIII. vel XLIX. inde alia IX. ad Cutiliæ aquas, ut rectè ponit Tabula. Nam hoc loco in Antonino male XVIII. pro VIII. vel VIIII. legitur. Idem probat locus alter, qui paulò post sequitur ad Centesimum dictus. Vnde perspicitur hoc loco nihil mutandum.

Pag. 669. lin. 50. *antiqui cuiusdam oppidi*] Hæc Curium vestigia esse existimat Marianus Victorius ex antiquis Inscriptionibus ibidem repertis. Sed certissimum est Cures fuisse eodem loco, ubi nunc oppidum

Co-

Corese, ſive Curenſe, locus autem ille di-rutus recentior eſt. Vulgo *Orinami* di-ctus.

Pag.670.lin.11.*Sabini & Tiburtini*] Hinc apparet fundum illum ſeu villam adeò propinquam fuiſſe Tiburi, ut dubitaretur an ad Sabinos, aut Tiburtinos pertineret.

Pag. 671. lin.43. *ob nominis ſimilitudinem*] In antiquis donationibus Monaſterij Far-fenſis vocatur Mons Aliperti, & hanc ve-ram eſſe vocis *Libretti* originem nemo du-bitaverit.

Pag.672 lin.38.*poſt Fanum putre Vacunæ.*] *Rocca giovane* locus nunc dicitur. Nam iſthic Veſpaſianus Imperator Victoriæ Templum vetuſtate collapſum reſtituit, ut teſtatur vetus lapis ibidem repertus.

Pag. 673. CVRENSES] Inde Curenſe Ca-ſtrum, & Fluvius Curenſis, qui nunc *Corre-ſe*, in antiquis donationibus Monaſterij Farfenſis ante mille & amplius annos. Ne-que enim dubium eſt, quin hæc antiquo-rum Curium ſint veſtigia.

Pag. 674. lin. 41. *Modium &c. Fabidium*] Medium fidium.

Pag. 675. lin. 45. *Imperatoris ſtatua*] In-ſcriptio teſtatur ſacrum fuiſſe ἀνάθημα. Ea ſic habet. LARIBVS D. D. Marmor ornatum eſt frondium florumque corollis.

Lin.

Lin. 46. *Antiquarum esse*] Imo Fori novi reliquias esse testatur vetus inscriptio, quæ ibidem sub altari quodam in Ecclesia S. Euthymij extat. D. N. M. ANTONII. GORDI. PII. F. AVG. FORONOVARI I. DEVOTI. NVMINI MAIESTATIQ. EORVM.

S. Anthimi Ecclesia cum Monasterio etiam nunc in Curensi territorio vestigia maxima cum nomine servat. Bedæ & Adonis Martyrologia distinctius locum signant via Salaria milliario XXII. quod intervallum exactè congruit, & inde irrefragabiliter evincitur *Correse* veteres fuisse Cures.

Pag. 676. lin. 2. *Aspra*] Saluator Massonius dialogo de origine ciuitatis Aquilæ Casperulam oppidum prope Forulos fuisse existimat, cuius vestigia nunc *Crespida* dicuntur 2. m. p. a Forulis, quæ nunc *Cività Thomassa*. Cuius ego sententiam omnino probo. Nam Silius omnino hunc locorum ordinem servat.

Lin. 43. *Alij Victoriam.*] Huius ædem vetustate collapsam Vespasianus restituit in pago, qui nunc *Rocca giovane*, quod ego putre vacunæ Templum Horatio dictum existimo. Nam Digentia vicus, qui nunc *Licenza* proxima inde sequitur.

Pag. 678. lin. 23. *Villa Siccata.*] Quid si ve-

velit hæc vox, non satis perspicio. Puto legendum Velia. Nam totus ille ager Reatinus siccatus est emisso flumine.

Lin. 36. *In exitu paludis.*] Ita ad hunc hodierno tempore, unde necessum est subinde emissorium repurgari, quod factum fuit anno 1597. iussu Clementis VIII. & sanè monstrosæ figuræ Saxa in ostijs illis concreta visuntur vulgo *Tartari* vocantur.

Lin. 45. *Reatina palus.*] Imo ipse lacus Velinus: de quo nemo dubitabit, qui ostia Velini amnis proximi sub lacum in Narem decidentis viderit, & quanta tufi copia in ijs subnascatur observarit.

Pag. 679. lin. 11. *Minimè intelligere*] intellexit haud dubie Cicero in genere omnia illa amœna loca ad Velinum lacum sic Eloria Tempe in Sicilia dicebantur loca amœna ad Elorum fl. nec aliter statuet qui loca illa inspexerit.

Lin. 30. *Villa Siccata*] Huius villæ maxima rudera & vestigia apparent vulgo *le grotte di S. Nicolò* dicta; imminent lacui, qui vulgo Ripa subtilis dicitur posita in cliuocollis, unde amœnissimus in Roseam & omnes agri Reatini lacus, quos ego simul VII. aquas olim dictos existimo, prospectus patet. Alteram autem Appij villam

lam fuisse puto ad intimum recessum Velini lacus a Pedeluco Reate pergentibus ad dexteram haud procul a colle, quem *Corigliano* vocant: sed hanc villam rusticam omnino fuisse apparet, nec magni momenti, si quis vestigia eius accuratè consideret.

Pag. 680. lin. 20. *apud ipsum Velinum lacum*] Circa lacum Reatinum, sive S. Susannæ, & hodie quoque priscum nomen retinent, nam *le Rose* vulgo campi adiacentes fertilissimi vocantur. Velinus autem sive Pedelucensis lacus undique montibus cingitur, quos densæ Silvæ occupant. *Rose* autem ij propriè dicuntur campi, qui absque ulla stercoratione sua sponte quotannis in fructus exuberant.

Lin. 42. *Sed propter incommodum.*] Marianus Victorius alijque docti Reatini locum nunc vulgo *Palazzo* vocari aiunt in colle, cui munimentum illud imminet, vulgo *il fonte di Rieti* dictum. Distat autem a Reate bis mille quingentis circiter passuum millibus.

Pag. 681. lin. 37. *prope viam Quintiam*] via Quintia est ipsa Salaria, ut ex veteri lapide didici.

Lin. 47. *Maruvium*] *Morro vecchio*.

Lin. 53. *Ab oppido*] A prædicta urbe sci-

ſcilicet Reate. Nam tribus ferme p. m. a Riete verſus civitatem Ducalem, eſt collis, qui etiam nunc vocatur *Monte de Leſta*. In eo ſitum fuit opidum, & viſuntur adhuc rudera & veſtigia antiquorum ædificiorum. Huc recta fert via ab Amiterno per Forulos, inde ſuperato Apennino per vallem *del Corno*, & ſic per Vallem Veini Liſtam uſque, quo itinere Hannibalem profectum ſcribit cum Romam peteret.

Pag. 682. lin. 34. *Ager quippe Reatinus*] Ignorat Diœceſeos Reatinæ, hoc eſt veterum Sabinorum, & Aboriginum terminos.

Lin. 46. *milliarius clivus*] Hic ſine dubio eſt clius ille, ubi lapis miliarius etiam nunc extat, vno ferme miliari ſupra diverſorium *d'Ornaro* VIII. m. p. cis Reate. Nam deinde via ſemper per planiciem ducit vallis Reatinæ, ut vocant.

Pag. 683. *Santa Suſanna*] Ego per VII. aquas intelligendos exiſtimo omnes etiam vicinos lacus. Lacum ſcilicet longum cum duobus aut tribus parvulis annexis, & altero illo maiori, qui *Ripa ſubtilis* vulgo vocatur.

Lin. 13. *Coritus mons*] Marianus Victorius Coritum montem explicat montem Corneum inter Interocreum & Aquilam, ſub

ſub quo Corſulam olim fuiſſe exiſtimat. Sed ibi Corno neſcio quis locus eſt in valle, vnde valli nomen. Sed Corneus mons vulgo *M. Como* dicitur maximum illud iugum montis quod eſt inter Reate & Leoneſſam, unde *Corno* fl. oritur, qui Caſſiam alluit. Sed non puto Aborigines trans illud iugum habitaſſe, neque ſpatia locorum quatrant in Cluverij coniecturam, Nam a Reate Leoneſſam ſunt octo m. p. Sed quæ revera XII. & amplius conficiunt. A Leoneſſa porrò uſque ad Civitatem Caſſiæ VI. milliaria per aſperrimos montes, ſi Mariani Victorij coniecturam ſequamur pro *Iuria* ſeu *Iunia* via legendum *Salaria*. Nam illa Reate Interocreum & inde porrò Amiternum ducebat, & Corſula incidet plane in eundem locum cum Cutilijs, quod mihi non ſit veriſimile. Ego dum Dionyſij mentem diligentius veſtigo, & ordinem ab eo in locis circa Reate enumerandis obſeruatum conſidero, exiſtimo Iuniam illam viam iuxta ſiniſtram Velini ripam Interamnum verſus duxiſſe, & Corſulam fuiſſe eo loco ubi nunc *Contigliano*, Coretum vero moutem magnum illud montis iugum eſſe, quod dictis locis a tergo imminet, & Vallem Velini a Sibinis diſtinguit.

His

His locis proximè adiacet Reatina palus, in qua Issa insula olim fuit. Ad cuius intimum recessum cum Maruvium ponat Dionysius, considerandum annon situs eius rectius in *Muro vecchio* quadret, quàm in Morro, ut vult Cluverius, qui hoc saltem rectè iudicat, Issam & Corsulam vicina fuisse loca.

Lin. 27. MVTVSCA] & MVTVESCA, ut habet vetus Inscriptio.

Lin. 43. Tum verò in vita S. Concordij disertim sic scriptum legitur sup. pag. 632. nam ille locus huc transferendus. Ita in actis S. Victoriæ in Civitate Tibulana legitur pro Tribulana. Vnde Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italiæ, male Thoranam facit, quam longè peius deinde in Picenum ex æquicolis transfert.

Lin. 46. *Apud Trebiam*] Trebulam alia exemplaria.

Lin. 56. *Monte Leone*] Fallitur æquivocatione nominis. Neque enim apud hunc montem Leonis, qui est inter Reate & Cassiam hæc monumenta extant, sed in alio opidulo eiusdem nominis prope Podium S. Laurentij, quod ab Reate versus Austrum dissitum est non longe extra viam Salariam. Hoc vulgo *Montelione della Sabina* alterum *Montelione della Lionessa* vocatur.

In

In priori illo loco multæ veteres inscriptiones seruantur TREBVLANORVM. Statianus fundus in regione Trebulana commemoratur à Damaso in Vitis Pontif. Videndum utrum sit Stazzanum. D. Aldhelmus de laudibus Virginit. cap. 26. *Ducta est itaque B. Victoria in Tribulano territorio, vt ibidem exiliata famis copia, & cibi inopia tangeretur. Ea tempestate contigit, ut uniuersi municipes, quorum municipatus in Tribulano municipio fuerat, virus & flatum squamosi draconis non ferentes spreto oppido vagabundis mentibus passim dispergerentur.*

Pag. 684. lin. 12. *Sed nec Vesbula*] Hæc loca ego Scandrigliam, Nerulam, Montorium, & Canem Mortuum interpretor rationem intervallorum secutus.

Lin. 18. Κεράυνιοι] Certissimum est à Dionysio intelligi Ianuarium montem cum toto illo tractu supra montem Libretum, Nerulam, & Scantriliam vulgò *Pelecchia* dicitur.

Lin. 27. *Batia*] Malè hæc confundit: nam Batia, & Tiora tantùm sitæ erant ad eam viam, quæ à Reate ducebat in Latium per Roccam Sinibaldi sub *Castel vecchio*, ubi Toræ vestigia inde Carseolos, atque ita porro in Latium.

Lin. 35. *fuit Lista Amiternum*] Non

intellexit mentem Dionyſij, qui Liſtam XXIII. ſtadijs Reate abfuiſſe ſcribit, & nomen ac veſtigia etiam nunc ſervat *Monte de Leſta*, inter Reate, & Civitatem Ducalem medio ferme intervallo.

Lin. 39. *A Liſta*] non percepit mentem Dionyſij.

Lin. 52. *In civitate Thora.*] Thoræ, ſive Thoranæ civitatis veſtigia certa & indubitata extant ad Thoranum fl. (qui & ipſe ſine dubio nomen ab ea accipit) è regione Caſtel vecchij & Antuni paulo ſupra *Collepiccolo*, ubi Eccleſia celebris S. Anatoliæ magna omnium vicinorum populorum religione colitur; quamvis corpus S. Virginis pridem inde ad Sublacenſe monaſterium translatum fuerit. In Eccleſia columnarum & inſcriptionum veſtigia viſuntur, & ager ſub Eccleſia ad flumen uſque ruderibus longe lateque oppletus cernitur. Diſtat autem Thora ſiue Torana ciuitas Trebula Metuſca m. p. VII. circiter: Reate autem XIII. vel XIV. circiter. Locum luſtravi oculis 1645. die 13. Maij.

Pag. 685. lin. 30. *perperam in Sabinorum, &c.*] Diſtinguenda tempora vetuſtiſſima Italiæ à citerioribus. Nam & Martyrologium Romanum 24. Iulij Veſtinis tribuit; quem

quem ad locum vide eruditè disserentem Baronium. Sanè Avia Amiterno & Furconio proxima Sabinis tribuenda foret; sed omnino dicendum Auctores Sabinorum nomen latius accipere, ubi eos ultra Apenninum extendunt. Ipse quoque Ouidius infra p. 755. Pelignos à Sabinis ortos testatur. Sed quod de Martyrologij loco notavi minus ponderis habere postea deprehendi. Nam vetustissimi Codices Martyrologiorum Lucensis & Serenissimę Reginę longe aliter isthic legunt. *In Amiternina civitate milliario* LXXXIII. *ab Vrbe Romana Via Salaria Natalis* S. *Victorini Martyris*; unde pessimo & insulso errore nobis LXXXIII. illos milites substituerunt, sublata Sancti Victorini memoria. Intervallum autem LXXXIII. m. p. accuratè cum Itinerarijs convenit, quæ Roma Interocreum vsque LXV. m. p. numerant: Inde porro XVIII. m. p. erant Amiternum per Forulos & Fisternas.

Lin. 34. *Id vocabulum sumpserunt*, *&c.*] Hoc Varronis testimonium ostendit linguam ijs fuisse communem.

Pag. 686. lin. 12.] Saluat. M[illegible]nius dialogo de origine Aquilæ p. 21.

Lin. 21. *Trans Apenninum*] Est quide. & Supernate latere Apennini Ager Amiter-

ninus, ſed Monte Maiello ab oriente æſtiuo præcingitur, qui Apenninum ita excedit, vt ſi ſumma montium cacumina ſequamur, cis Apenninum eſſe videatur.

Lin. 36. *Forconio.*] *S. Feli* dicitur, ab Eccleſia S. Felicis Martyris, quæ in ruinis eius ciuitatis extat.

Lin. 46. *Quamquam præfractè, &c.*] recte.

Lin. 47. *Sub Veſtinorum nomine, &c.*] Vide Salvatorem Muſſonium dialogo de origine Aquilæ pag. 20.

Lin. 50. *Interocrea*] Interocrea haud dubie dicta, quod inter montium anguſtias ſita eſt. Nam Ocrim montem ſignificare Feſtus docet, & ex eo Scaliger ad Varronem. Huc quoque pertinet nomen quod paulo poſt ſequitur in Tabula Itineraria, *Ferocri*, ab eadem. ut videtur, origine deductum: neq; temerè mutandum. In antiquiſſimis privilegijs monaſterij Farfenſis permultæ extant donationes eidem monaſterio factæ in Territorio Furconenſi, ubi inter alia hæc verba: *Item ad vicum* (puto Forulos) *modios* VII. Et *in Ocre*, *petias* III. *primam ad campum Lillum, ubi Eccleſia S. Pamphili*, &c. qui locus paulo infra Aquilam ad dextram Aterni ripam eo nomine adhuc extat.

Pag. 687. lin. 3. *Cutilias* XVIII.] Legendum VIII. vel VIIII. ut in Tabula, quamvis hoc tempore vix VI. eò numerentur milliaria. Et acta S. Victorini ms. Cotilias ad Lx. lapidem viæ Salariæ ponunt. Et ita numeri ſequentes ad C. exactè quadrant. Ab Interocrio gentile INTEROCRINVS. Hinc apud D. Gregorium M. ſub finem lib. I. dialog. Interocrina vallis, quam ipſe Interocrinam rectius dici putabat, ubi de Severo Sacerdote narratio extat. Ita in privilegijs antiquiſſimis Monaſterij Farſenſis Curtis Interocrina.

Lin. 30. ἡ δὲ νῆσος ὅτι, &c.] Inſula fluctuans.

Pag. 688. lin. 4. *Apud eum locum*] Hoc tempore Eccleſia ibidem viſitur B. Mariæ, quæ vocatur *La Madonna di S. Vittorino*, iuxta ipſam Salariam viam. Et ſane magnum & peculiare divinæ providentiæ videtur arcanum, S. Victorinum paſſum eſſe ad locum illum, qui olim Victoriæ gentili ritu ſacer credebatur. In actis ms. S. Victorini, quæ ſunt in Vaticana Bibliotheca Cutiliæ iſtæ aquæ ponuntur ad Lx. Lapidem viæ Salariæ, quod cum Itinerarijs antiquis ſatis probè convenit.

Pag. 690. *Vltra Apenninum*] Imò citra Apenninum fuit *Falacrine* circa Civitatem

Regalem, quo loco etiam nunc Vallis Falacrinæ nomen antiquum servat, ubi vestigia Ecclesiæ S. Silvestri Falacrini. Et in Diplomate Roberti Regis anni 1332. commemoratur hæc vallis inter ea loca ex quorum ruinis civitas Regalis extructa fuerit. Vide Salvatorem Massonium Dialogo de origine Vrbis Aquilæ fol. 62. Cœterum Ecclesiæ S. Silvestri in Phalacrino meminit etiam Lucius PP. III. in Bulla sua de confinijs Ecclesiæ Reatinæ. Et vetus Index Parœciarum eius diœceseos, quem ex Archivio eius Ecclesiæ legendum habui. Sub eo loco nunc extat diversorium vulgò *il Cardinale* dictum.

Lin. eadem. *Vltra*] Falsa hæc. Est ad caput Velini cis Apenninum.

Lin. 10. *Nisi suspicari liceat*] Hoc mihi non fit verisimile.

Lin. 15. *Ecrius*] Sed Ocra mons est, quod & in Interocreo agnoscimus; itaque Ecri in Ocri mutare malim.

Lin. 20. dicitur *Cività reale*] Falsum hoc. Fuit eo loco ubi nunc S. *Croce* 2. m. p. supra *Bacugno*.

Lin. 52. *Aveia nunc est*] Falsum. Nam vicionum fuit, non idem.

Pag. 691. lin. 12. *Hinc Amiternum, &c.*] Hoc iter notat Tabula Peutingeriana,

Mar-

Marrubio Albam, & inde porrò Aviam & Amiternum.

Lin. 30. *Forenseis*] In veteri Inscriptione apud Salvatorem Massonium Dialogo de origine Civitat. Aquilæ pag. 24. VICANI. FORVLANI. appellantur, quod Grammaticorum somnia, vt nebulas dispellit.

Lin. 41. *Acer*,] Ms. Asper.

Lin. 42. *Forensis*] Mss. antiquissimi à Cl. Viro Nicolao Heinsio collati rectissime Curensis legunt, quod sequenti versu confirmatur, ubi Sabinos appellat, quos modo Curenses à Metropoli dixerat.

Pag. 692. lin. 24. *In margine*] VESPASIAE.

Lin. 26. *In Monte Summo*] Vocatur etiam nunc *Monte Vespio* locus in territorio oppidi Cassiæ iuxta confluentes Corni & Turbidonis fl. in cuius summo vertice palatium fuisse existimant, & videntur veteris viæ vestigia apparere. Sed ego nullum ædificiorum vestigium isthic agnoscere potui, quamvis intervallum à Suetonio notatum exactissime huic loco quadret.

Paulo inferiùs in eadem via Nursina ad Confluentes Corni, & Naris, locus est *Triponzo* vulgo dictus. Huius quoque nomen antiquum esse existimo: nam via ist-

hic per ſaxa antiquo opere exciſa cum hac inſcriptione in ipſa rupe viſitur.

C. POMPONIVS C...
C. OCTAVIVS. CN...
Q
D S. S.

In fine duorum priorum verſuum nihil præter literam F. exeſum vetuſtate deſiderari exiſtimo, quod & veſtigia ipſa, & ſpatij anguſtiæ oſtendunt.

Pag. 693. lin. 4.] Ego Tetricum eſſe exiſtimo horrendum illud adſpectu montis iugum, quod inter Montem Sibyllæ & Aſculum ſuper reliqua Apennini iuga emicat. Neque toto hoc circa Sabinos tractu ulli montium rectius hoc nomen convenit. Adde quod Servius diſertim in Piceno ponit.

Lin. 19. *Altos montes*] Sunt haud dubie montes inter Reate & Lioneſſam paſcuis ovium æſtivis per omnem hanc Italiæ partem celeberrimi.

Lin. 25. *Canterium montem*] Forte hic eſt mons S. Ioannis ex quo Canera fluvius in Velinum defluit per vallem eiuſdem nominis cum fluvio vulgo *Valcanera* dictam.

Lin. 43. *Curenſeis maximè*] Certum eſt Cures fuiſſe ad Curenſem fluvium, qui nunc

nunc *Correſe*, leviter detorto vocabulo appellatur. Et ipſe locus nunc quoque vocabulum *Coreſe* retinet. Sed Cluverius errat qui Cures, & Forum novum confundit.

Lin. 58. *Nullum certum diſpicere queo ſitum*] Fuit eo loco, ubi nunc eſt Epiſcopium Sabinenſe, ubi maxima eius veſtigia extant; idque teſtatur vetus Inſcriptio, quam ſupra pag. 675. attuli. Fuiſſe Romanum municipium teſtatur alterius Inſcriptionis fragmentum ibidem repertum, quod balnei, piſcinæ, & viæ eò adductæ ex Salaria ſcilicet veteri, meminit.

..... BEIVS . II VIR ITER
..... SVO IN MVNICIPIVM
..... CVNIA SVA ADDVXIT
..... S. IECIT IN PISCINAM
..... MDO EST SALIENDAM
..... EMQVE PROBAVIT
..... OR. SOLI IN QVO BALNEVM EST
..... EMPTORI DE AQVA
..... BALNEO FLVERE AQVAM
..... NEV NE CARERENT
..... MVNICIPES
..... LEBEIVS DEDIT.

Pag. 694. lin. 15. *Liquet*] Aſſentior ijs qui *Tarano* eſſe credunt paulo ſupra Manlianum, vulgo *Magliano*.

De Manlianis prædijs in Sabinis extat men-

mentio apud Damaſum, qui ea à Conſtantino M. Eccleſiæ SS. Petri & Pauli via Oſtienſi donata fuiſſe ſcribit.

Lin. 25. *Apud lævam Farfari*] Planè non conſiderauit ductum viæ Salariæ, in veteris Salariæ ductu ſupereſt adhuc loci nomen S. Mariæ in Vico novo, cuius aliquoties mentio fit in donationibus Farfenſis Monaſterij, ubi circa B. Virginis Eccleſiam parvam cryptæ, fornicis, columnarum fragmenta & alia antiqui oppidi ſive vici veſtigia conſpiciuntur. Locus autem ille ſitus eſt ad quadrivium: Nam via quæ ex Sabinis in Marſos & Æquicolas iuxta Scandriliam ducit, Salariam eo loco interſecat, vicinum huic loco eſt diverſorium Dei Masfacci dictum.

Pag. 695. lin. 55. *At magis proprie*] Vterque propriè locutus. Nam vbi purus limpiduſque ſuis tantum vndis fluit, nullis pluvijs permixtus, album ſive cæruleum colorem præfert, quippe qui Sulphureas Naris & Anienis aquas ſuſcipit; at ubi limo pluvijsque hibernis turbidus intumeſcit, flavum limi colorem exhibet Tiberis; quod nemo Romæ verſatus ignorare poteſt.

Pag. 699. lin. 46. *Oritur Tiberis*] Mons ubi naſcitur vulgo *Falterona* dicitur.

Pag.

Pag. 700. lin. 11. *Nullique fluviorum*] Hinc passim murorum vestigia antiqua visuntur, quorum substructionibus alveus constringebatur.

Lin. 15. *De villa sua apud Tiberim, &c.*] falsum hoc, vt isthic notavi.

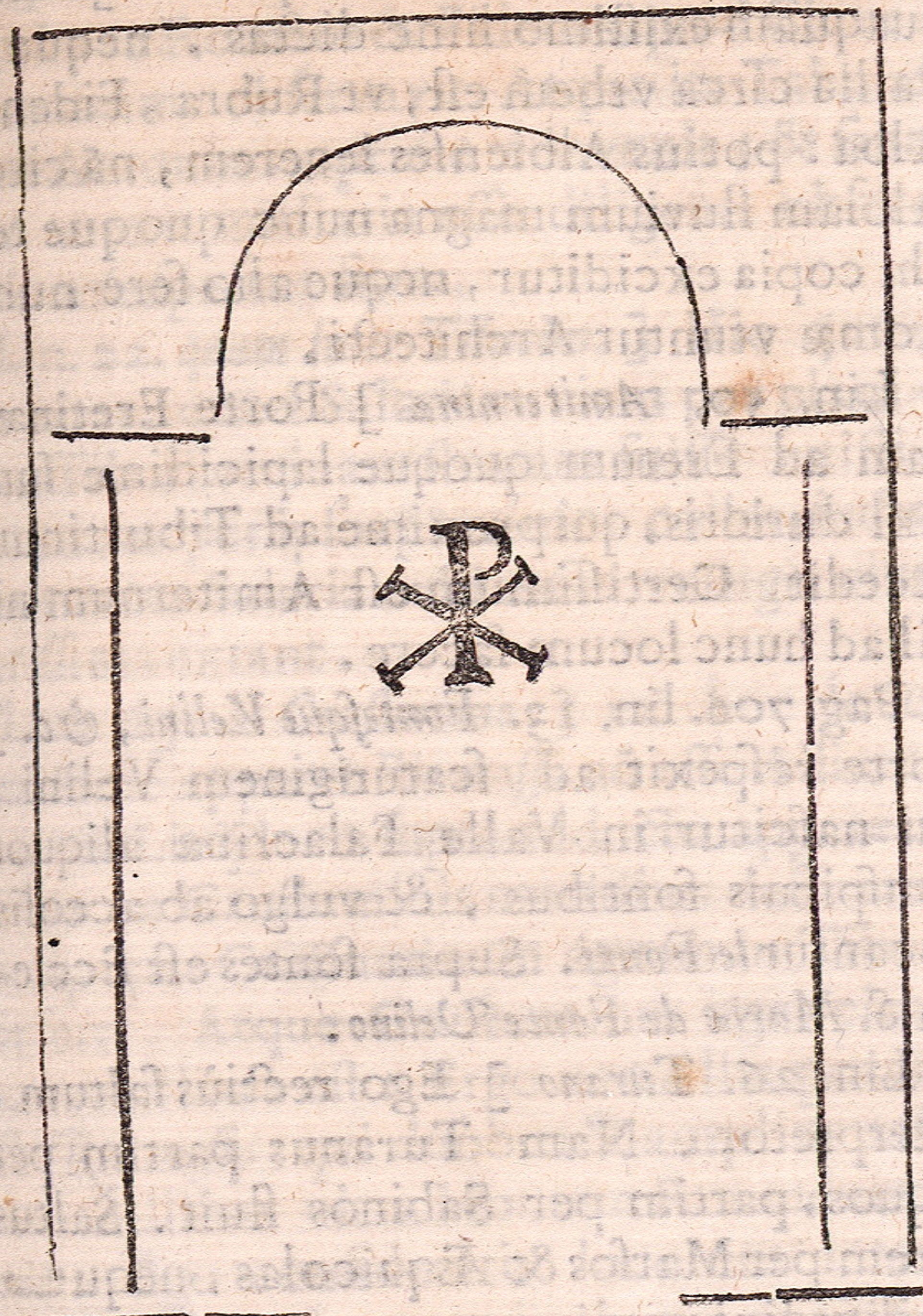
Lin. 54. *nondum dispicio.*] Scilicet, quia nulla re insignis, vt Nar, Clitumnus, vel Metaurus.

Pag. 701. lin. 9. *Turia deducit*] Tutia in mss. legi testatur Ful. Vrsinus in notis ad Historicos Latinos, idque præfert vulgato.

Pag. 702. lin. 29. *Christianæ religionis vsum*] Templum sanè antiquissimum, quod adhuc extat. Altare cum signo ☧ & tres inscriptiones vetustissimas Christianas habet. Opus sanè admirandum, & religiosa veneratione suspiciendum. Inscriptio ad latus dextrum ✝. SANCTVS DEVS PROFETARVM QVI FECIT REDEMPTIONEM. In fronte ✝. SANCTVS DEVS ANGELORVM QVI FECIT RESVRRECTIONEM. Ad latus sinistrum. ✝. SANCTVS DEVS APOSTOLORVM QVI FECIT ASCENSIONEM. Subtus autem duo alia sunt fana, siue sacraria, alterum titulo Sancti Angeli, alterum Baptismi, siue Baptisterij, vulgò *il Battesimo* appellatum. Hæc quo-
que

que eiuſdem antiquitatis ſunt cum priore, vt oſtendunt fragmenta quædam vetuſta parietibus inſerta. Fama eſt inter accolas hic primitivos Vmbriæ Chriſtianos Baptiſmatis fonte ablutos fuiſſe. Nec dubium eſt, quin Tabulæ Auguſtanæ auctor tria hæc Sacraria Chriſtianorum ſuo tempore iam agnoverit, ut multa alia primæ Chriſtianitatis exempla in ea notantur

Ideòque de Iovis Clitumni fano explicari non poſſunt. Nam fontes Clitumni ad quos fanum hoc fuiſſe teſtatur Plinius, longiùs hinc remoti ſunt ad diuerſorium Venarum, ut vulgò vocant.

S. D. Profetarum.
S. D. Angelorum.
S.D. Apostolorum.

Pag. 704. lin. 48. *Inde lapidicinæ*] Haud quaquam existimo hinc dictas, neque n. Pallia circa vrbem est, vt Rubra, Fidenæ, Alba: potius Albienses legerem, nã circa Albiam fluvium magna nunc quoque tophi copia exciditur, neque alio ferè nunc Romæ vtuntur Architecti.

Lin. 50. *Amiterninæ*] Forte Eretinæ, nam ad Eretum quoque lapicidinæ sunt saxi durioris, qui proxime ad Tiburtinum accedit. Certissimum est Amiternum nihil ad hunc locum facere.

Pag. 706. lin. 13. *Fontesque Velini, &c.*] Forte respexit ad scaturiginem Velini, qui nascitur in Valle Falacrina aliquot conspicuis fontibus, & vulgo ab accolis vocantur *le Fonti*. Supra fontes est Ecclesia *S. Mariæ de Fonte Velino*.

Lin. 26. *Turano*] Ego rectiùs saltum interpretor. Nam Turanus partim per Æquos, partim per Sabinos fluit. Saltus autem per Marsos & Æquicolas, neque similitudini nominis temere credendum, cum Turanus à civitate Torana, quam mediam perlabebatur, nomen acceperit, vt Curensis à Curibus, & alij.

Pag. 708. lin. 35.] Ouid. in Ibin. v. 221.
Hæc est in fastis cui dat gravis Allia nomen.

Pag. 709. l. 14. XIIII. numeret *m.p.*] Fallitur,

litur, nam in Tabula omittitur numerus V. m.p. inter Romam & Fidenas, quod Cluverius minime obſervavit. Atque ita Tabulæ cum Antonino optime convenit; & ſane XIV. aut XV. milliaria eſſe diligenti obſervatione expertus ſum.

Lin. 22. *quam inter Tiberim.*] Hic quoque errat, quod Salariam viam per planiciem Tiberi vicinam ſtratam fuiſſe exiſtimat, cum per ipſos proximos colles ducta fuerit vetus Salaria, ubi nunc veſtigia eius clariſſima extant.

Lin. 23. à *Cruſtumino*] ex hoc loco clariſſime apparet *Rio moſſo* nõ eſſe Alliam, cùm ex Livij loco ſuprà adducto appareat Alliam ex Cruſtuminis montibus defluere, adeoq; per Cruſtuminum agrum in Tiberim ferri. Atque Cruſtuminus ager citra XIII. milliare eſt: Ergo nec Allia poteſt eſſe *Rio moſſo*, qui duobus & amplius paſſuum millibus ultra Montem Rotundum fluit. Ego conſideratis locorum intervallis Alliam eſſe puto rivulum, qui inter prædium S. Columbæ & S. Ioannis paulum ultra Marciglianum præalto alveo defluit in Tiberim. Nam hic rivus quinque aut ſex paſs. mil. diſtat à Fidenis ſive Caſtello Giubileo. Fidenæ autem V. ab Vrbe paſſuum millibus abſunt, quæ in vniuer-

versum XI. mil. pass. conficiunt.

Pag. 711. lin. 24. *licet* VII. *vulgo*, &c.] Antiqua Itineraria IX. m. p. eo computant, & quidem rectissime, ut ibidem notavi.

Lin. 42. è *Veientano*] leg. è Baccanensi lacu per Veientanum agrum.

Lin. 47. *Teverone*] Puto hoc nomen obtinuisse non à Tiberi, sed à Tibure civitate quam alluit. Nam in antiquis Instrumentis ante DCCC. & DCCCC. annos Tiburtinus fluvius semper vocatur. Sed in alijs Tiberis fluvius absolutè vocatur, & fluvius Tiberinus. Ita Ioannes PP. VIII. epist. 30. *Sarraceni fluvium, qui à Tiburtina urbe Romam decurrit, furtim transeunt*. Et epist. 32. *Sed & Tiberinum fluvium, qui olim Albula dicebatur iuxta Sabinorum confinia pertransierunt*.

Pag. 713. Misso n. fl. *repeti ex Lacu*] Huius aquæductus vestigia visuntur nunc sub ipso Sublaqueo, vocaturque vulgo *il buso della Chartiera*. Deinde sub Xenodochio D. Antonij, atque inde semper iuxta sinistram fluminis ripam tendit. Altitudo eius hoc tempore XX. pedes ipsum fluminis alveum superat; unde de lacus altitudine conijcere licet. Lacus autem illi tres haud naturales, sed artifi-

ciales

ciales fuere; primus quidem ſub Monaſterio S. Scholaſticæ, cuius os anguſtiſſimum XVIII. circiter vel XX. pedum muro validiſſimo clauſum fuit; inde aqua defluebat in ſecundum lacum, qui mox primum excipiebat, cuius os paulo fuiſſe laxius videtur. Tertius deinde ſub ipſo opidulo Sublacenſi fuit, ubi etiã nunc magna Anienis pars muro conſtringitur ad varia molarũ officia. Huic imminet Eccleſia S. Laurentij à Nurſio Patritio ſub Damaſo Papa extructa, quæ *ad Aquas altas* dicebatur, ut antiqua donationum inſtrumenta Sublacenſis Monaſterij teſtantur. Lacus autem everſi fuere ingenti fluminis exundatione anno 1305. d. 20. Februarij.

Lin. 34. *Primum per ſaxoſos.*] Imo à Fontibus uſque ad molas Sublacenſium continuo per ſaxoſos montes voluitur rauco murmure & fragore ſaxis illiſus. Inde iam per culta agrorum mitior labitur.

Lin. 40. *Mox ſupra hunc, &c.*] Male hos fontes ad Simbrina ſtagna ſeu lacus refert, qui olim aquæductibus incluſi Romam perducebantur. Sunt enim hi fontes Aquæ Auguſtæ, Marciæ, & Claudiæ; & Auguſta quidem etiam nunc nomen retinet, vulgo *l' Auſta.* Inde DCC. paſſibus

bus distat fons Marciæ, vulgo *La forma della Mola sotto S. Marcello*. Inde ad fontem Curtium sunt M. ferè passus, vulgo *l'Acqua Serena*, Inde ad Fontem Cæruleum, vulgo *Lacum S. Luciæ* dictum. D. passus. Circa hos fontes etiam nunc manifesta vestigia Romani operis, & arcuum atq; aquæductuum vestigia apparent. Si hæc conferantur cum Frõtini verbis, quę infra ad pag. 784. adscripta habes, facile erit dispicere Valeriæ & Sublacensis viæ ductum. Vide & pag. 764.

Pag. 714. lin. 14. *Simbriuio*] *La Montagna della Ceruara*.

Lin. 20. *qui ex editioribus collibus*] Intelligit haud dubie vterque fontes Claudiæ aquæ, quæ VI. m. p. infra Sublaqueum visuntur, & Celsus forte etiam Augustæ & Marciæ fontes vicinos Claudiæ intellexit. Nam quod Cluverius de lacu seu stagno Simbruino supra Sublaqueum hæc accipit, fallitur omnino, Lacus enim isti artificio & opere humano, non ipsius naturæ ingenio facti erant, neque ulli in ijs, vel iuxta eos nascuntur fontes memoratu digni. Ex hisce igitur authorum locis constat Simbruinos montes dictos fuisse, qui Sublaqueo à tergo imminent, in quibus Ceruara vicus nunc positus est. Colles autem Simbruinos intelligit Tacitus eos, qui

ad

ad radices dictorum montium iuxta Sublacenſem viam porriguntur, in quibus Auguſta ſita eſt: nam ex imis horum collium radicibus aquarum iſtarum fontes naſcuntur, quas Marcius, Auguſtus, & Claudius Romam perduxerunt.

Lin. 51. *Fluit autem*] Tres fluvij hos agros perfluunt. Primus à Poli, & S. Gregorio defluens, vulgo *Aqua nera*.

Secundus à Gallicano defluens paulo infra Corcollum Tiberim influit.

Tertius omnium maximus vulgo nunc *Oſa* dictus, qui iuxta Præneſtinam viam, & Lacum Burranum ſiue Sanctæ Praxedis defluit ad Caſtellum S. Iuliani, atque paulo ſupra fontem Salonium Tiberim ingreditur. Hunc poſtremum Vereſin eſſe puto.

Lin. 55. *Puſillo tamen infra*] leg. *ſupra*.

Pag. 716. lin. 5. *Albulæ huic aquæ nomen*] Id teſtatur vetus inſcriptio Romæ nuper reperta.

AQVIS. ALBVLIS.
SANCTISSIMIS.
VLPIA. ATHENAIS.
C. LVPII. AVG.
LIB. AB EPISTV
LIS. VXOR
LIBENS
D. D.

Extat apud Cardinalem Barberinum.

Pag. 717. l. 29. *Quia erat in Tiburtinis, &c.*] Anton. del Re Tiburtinarum antiquitatum auctor Servij hanc siue explicationem, siue errorem secutus Albuneæ fontem supra Castrum *S. Poli* in edito montis iugo ponit, fontem, ut ipse ait, maximum, limpidissimum, & frigidissimum.

Pag. 719. Ad marg. lin. 13.] *Aqua Tepula*.

Lin. 15. *Ad* XI. *milliarium*] Manuscripti X.

Lin. 19. *Millium passuum* XII.] Numerus hic corruptus. Legimus ex mss. II. [alteriusque] Mox lego, alterius aquæ. Iuliæ, Crabræ, & Tepulæ fontes anno 1649. mense Octobri diligenter perquisitos inueni.

Iuliæ fons præcipuus, nunc *Fontana Angelosia* vocatur: oriturque in crypta antiqui operis fornice tecta MCC. circiter passibus supra Cryptam Ferratã ad Crabræ Fluviolum, qui & ipse CC. plus minus passibus supra Iuliæ caput nascitur, & partim suo rivo defluit per vallem Cryptæ Ferratæ, partim in Cisternam siue Castellum derivatus ductu subterraneo in villas hortosq; Tusculanos perducitur. Habet autem Iulia & alias scaturigines, quas Cardina-

lis Farnesius aquæductu collectas ad Monasterium Crypta Ferratense perduxit, quàmvis non levi errore inscriptio eius nomine posita Tepulam vocet. Tepula enim multo inferius in Valle Marciana sub *Burghetto* paulo ultra molam Ferrariam insigni fonte emergit, & vulgò *La Pretiosa* dicitur.

Lin. 42. *Nemus fonti circumsitum.*] Vbi nunc septum, siue roborarium Columnensis familiæ feris alendis. Locus etiam nunc religionis speciem præbens, ut & tota vicina Silua, qui olim sacer ille lucus fuit.

Pag. 721. lin. 2. *Ad Portam Ferentinam*] Potius legendum Φερεντίνης ὕλης in Silva vel luco Ferentino una litera demta.

Pag. 722. lin. 24. *Vt vulgo creditur.*] Res certissima & omnium oculis perspicua in dubium vocanda non est: Nam Emissorium ad ipsum locum sub Castello Gandulphi extat, & aquæ effluentis copiam piscatores pro libitu temperant. Lacus autem ille Iuturnæ ante complures annos aqua per subterraneum meatum deducta exsiccatus fuit à Cardinali Serra, qui villam eo loci habebat, & salubritatem aëris exsiccato lacu locis vicinis reddidit, quod etiam Inscriptiones Vrbani VIII. Pontificis Max.

ad Castellum Gandolfi positæ testantur.

In Tabula sequenti loci & Castella quamplurima adiuncta sunt.

Pag. 723. in marg. lin. 23.] *Oliue d' Ascoli*.

Pag. 725. lin. 56. *Vbi Falacrinæ olim fuerunt*] Falsum.

Pag. 730. lin. 40. NVMANAT] Ex qua incolas NVMANATES dictos fuisse apparet.

Lin. 48. *progrediens*,] In ora, Cluana, Potentia, Numana. Κύπρα, &c.

Pag. 731. lin. 12. *ad dextram*] Olim ad dextram ripam fuit, nunc mutato fluvij ostio est ad sinistram.

Qui locus.] Potentinæ civitatis penitus desolatæ vestigia apparent ultra dextram fluminis ripam, ubi campi longe lateque lateribus, tegulis & lapidum marmorumque fragmentis oppleti apparent, & nomen superest in proxima Abbatia, quæ S. Mariæ ad pedem Potentiæ dicitur, ubi veteris pontis arcus lapideus,& veteris sepulturæ moles latericia conspicitur. Coloni

loni quoque varia mihi ostenderunt numismata ibidem reperta, tum etiam Musivi operis pavimenta sub terra depressa indicant. Locus ille mille paulo amplius passibus à Recanatensi portu distat.

Lin. 43. *Aspido Fossatone*] *La fossa dell' Aspio, e la selua dell' Aspio* vulgo dicuntur.

Pag. 732. lin. 26. *condiderant*] Gentile ex Truento formatum fuit TRVENTINAS. Ita in gestis de nomine Acacij à Sirmondo editis pag. 122. Vitalis Episcopus Troẽntinas ex Picena regione commemoratur. Vnde & hoc apparet iam olim, vel sane inclinante Imperio Truentum & Troentum promiscuè pronunciatum fuisse, ut & Antonini Itinerarium habet, & Frontini de colonijs liber.

Pag. 733. *Castellum Nau. in marg.*] Frontinus Castellense municipium vocat.

Lin. 28. *Porto di Monte Santo*] Huic potius quadrat, quàm ipsi Monti Santo. Nam qui itineris littorei ductum, & Montis Sancti situm considerat, facile perspiciet locum *sacrata* in portu potius seu littore, quàm edito in colle situm fuisse, qua iter duci non potuit.

Lin. 32. *FLVSOR, &c. Chiento*] Quamvis hoc ex Tabula itineraria manifestè constet, puto tamen confirmari & hoc ar-

gumento, quod alter fluvius qui sub *Belforte* paucis supra Tolentinum milliaribus in Chientum influit, nunc quoque *Fiastra* dicitur, in quo nomine Flusoris vestigia apparent. In antiquis instrumentis dicitur, *Flastra*.

Lin. 42. *Claterna*, mss. *Clierna*.

Pag. 733. *Ab eo Senogallia* [mss. *Ab eo Fentra villa maritima habent* ; *Aterni fl. ostia Vrbes B.*. Vnde perspicue apparet legendum. *Ab eo Fientani maritima habent, At, &c.*

Pag. 735. lin. 55. *legitur Macrinum*] Sic in mss. exemplaribus Ptolem. Vatic. leg. μακρῖνε pro μακῖνε.

Pag. 736. lin. 45. *Antiquæ urbis magna vestigia*] Ostio Turdini ad dextram ripam de proximo imminet locus *Cologna* vulgo dictus, nunquid forte in eo veteris coloniæ vestigium latet?

Pag. 737. *Etiam Cingulo*] Extat nummus, qui huius quoque rei testis esse posset, nisi à falsarijs esset suppositus.

Pag. 738. lin. 20. *deprehendo esse idem*] Idem testantur vestigia & monumenta plurima antiqua, quæ isthic adhuc extant.

Lin. 49. *Nec oppidi, nec nominis vestigium*] Ad sinistram ripam Potentiæ amnis VIII. vel VIIII. mil. p. sub S. Seuerino paulo

sub *Montecchio* apparent vestigia manifestissima.

Pag. 739. lin. 24. *Hodie non extat*] Sed vestigia ad dextram Potentiæ fluvij ripam extant duobus vel tribus p. mil. ab oppido Macerata. Oppidani in veteri lapide vocantur RICINIENSES. Extat de antiquitatibus Ricinæ libellus Angelitæ Scaramucciæ, quamvis oppidò ineptus, editus Loreti 1638. quo situm eius antiquum & vestigia satis clarè indicat.

Lin. 55. *Meritò aliquis*] Quasi non potuerit esse Consul suffectus.

Pag. 741. lin. 1.] τεῖχος hic est Castellum munitum vel muro cinctum.

Lin. 32. *Cività nuova*] *Monte dell'Olmo* in Pausularum ruderibus nunc extare affirmauit mihi Camillus Lilius, idemque in Camertiam historiam scripsit pag. 80.

Lin. 38. *Ligorij maximè placet sententia*] Non probabat Dominus Azolinus Episcopus Ripæ, qui locum Cupræ montanæ aliquot mil. pass. supra Ripa Transona abesse aiebat, eoque subterraneas vias & cuniculos meatusque occultos à Cupra maritima pertingere mihi affirmabat. Cui viro & Geographię veteris bene perito, & huius loci Episcopo fidem libens tribuerim.

Lin.

Lin. 42.] Fuit quoque in Piceno forum novum, & incolæ Foronovani in veteri inscriptione reperta Romæ 1645.

Lin. 50. Pausularum mentionem reperi in donatione Monasterij Classensis facta Azzoni Camaldulensium Priori per Gualterium Archiepiscopum anno 1138. his verbis: *In Comitatu Firmano Curtem unam, quæ vocatur Campo Longo, & Castrum unum, cuius vocabulum est Pausule, & alterum Castrum ubi turris ædificata est, & est vocabulum Petronij à primo latere fluvius qui vocatur Tenna, à secondo Comitatus Camerinensis; à tertio fluvius Palentinus, à quarto latere littus maris.*

Pag. 742. lin. 14. *At situs huius*] Fuit in edito colle ad sinistram ripam Flusoris fl. è regione Vrbis Salviæ, ubi nunc *Monte Melone*, in antiquis Pollentiæ ruderibus extat. Visunturque ibidem antiquæ inscriptiones, quarum unam affert Camillus Lilius hist. Camer. p. 78. qui erudite Plinium à Cluverij reprehensione vindicat, recte enim cum urbe Salaria Pollentinos coniungit, quod ob vicinitatem quasi unam in civitatem coaluisse viderentur.

Lin. 37. *A Falacrino, &c.*] Hoc falsum esse supra notavi ad pag. 690.

Lin. 42. *In Vmbris fuisse*] Hoc absurdum: loca enim longiori intervallo etiam tabula

la disiuncta sunt.

Lin. 45. *Celebris est*] Vulgo *Aqua santa* dicitur.

Pag. 743. lin. 15. *In agro Pitinate*] Fuit Civitas Episcopalis, ut apparet ex Concilio Romano sub Symmacho, ubi pro Romano Episcopo Ecclesiæ Pitinatium subscripsit Valentinus Amiterninus. Eius vestigia extant III. circiter m. p. ab civitate Aquilana, diciturque *Torre di Pitino*.

Pag. 746. lin. 11. *Interamnates, &c.*] Imo hoc ipso in loco ea distinguitur ab Interamnia Piceni; vocatur enim Interamnia Flaminiæ, quia in via Flaminia sita erat.

Pag. 750. lin. 4. *Avia*] Avia hoc tempore *Città di Bagno* dicitur: Ibi enim maxima veteris oppidi vestigia visuntur, in quibus nonnullæ extant inscriptiones antiquæ, quas Mutius Febonius Transaquæ Abbas descriptas ad me misit, & sic Salvator Massonius Orig. Aquil. pag. 20.

Lin. 16. *Tum ex nominis similitudine*] Ineptum hoc: Nam Aquilæ nomen civitati impositum à Frederico II. Imperatore ab Aquila signo Romani Imperij, ut ex eiusdem Imperatoris literis patet.

De situ autem Aviæ videndus Ferrarius Vit. SS. Italiæ de S. Maximo 19. Octobris, qui

qui prope Aquilam fuisse scribit, & Campum adhuc *Abiæ* ab incolis vocari, per quem *Abelling* fl. labitur. Ager Averius commemoratur à Frontino in prouincia Valeriæ, ubi male Veios editur.

Lin. 31. *Cognomentum Cismontani*] Quia cis editissimum Vestinorum montium iugum sita est. Vestinorum autem montium meminit Dioscorides, quod primus dispexit Cl. Salmasius ad Solinum. Fuit olim Civitas Episcopalis. Nam Simplicius Papa epist. 2. habet Gaudentium Aufiniensis Ecclesiæ Episcopum.

Lin. 32.] Colonia Peltinorum in Provincia Valeria, ex libro Balbi recensetur in collectione finium regundor pag. 318. Ex quo loco corrigendus Frontinus, ubi male Placentinas Colonia legitur, pro Peltuinas.

Lin. 44. *Cività Aquana*]Civitatis Quanæ mentio extat apud Leonem Ostiensem Chron. Cass. lib. 1. c. 44.

Lin. 51 *Pinnæ*.] Ita Leo Ostiensis lib. 2. Chron. Cassin. c. 28. *apud Pennas*. Cui inde Comitatus Pinnensis, & Furca Pennensis.

Vitruvius lib. 8, c, 3. Pinnam Vestinam appellat, ubi ait: *Est autem Aquæ frigidæ genus nitrosum, uti Pinnæ Vestinæ, Cutilijs,*

aliÿsque

alijsque locis similibus, quod potionibus depurgat, per alvumque transeundo etiam strumarum minuit tumores.

Oppidani Diodoro Siculo in Excerptis lib. 37. Πιννῆται. Vbi ipsorum fidem erga Romanos commemorat, & maximas calamitates, quas ideo perpessi fuere.

Pag. 751. lin. 24.] *Sic Enna. S. Anna. Seuerine S. Seuerina*.

Lin. 41. *Verùm nescio*.] Rectissime Strabo. Nam Vestini utramque Aterni ripam tenebant parte superiore à fontibus usque ad Corfinij & Pelignorum fines. Nam ad sinistram erat Amiternum, ad dexteram Avia & Furconium, quæ Vestinis nullo modo erant adimenda. Vide Baronium ad Martyrolog. 24. Iulij. Vide sup. 685.

Lin. 4. *Ab eo Fientani*] Maritima addendum ex mss.

Lin. 52. *Per Marsos*] Leg. *Marrucinos*.

Civitatem Aternum commemorat Priuilegium Cassinense Bertharij Abbatis circa annum Christi 880. apud Leonem Ostiensem lib. 1. c. 44.

Pag. 752. lin. 53. *Marrucino agro*] Marrucinis tribuenda Theatina Diœcesis, siue Comitatus Theatinus, vt sæpiùs vocatur apud Leonem Ostiensem.

Lin. 56. *Luco*.] *Tocco* rectius meridianum

num limitem poneret immensum illud Montis Majellæ jugum. Illud enim Marrucinos à Pelignis diuidit. Cujus meminit Leo Ostiensis lib. 1. Chron. Cass. cap. 44.

Pag. 753. lin. 27. *Omnis Geographiæ ignari.*] Sane insignem injuriam Photio fieri existimo, si quis eum pro Grammatico habeat, virum omnium divinarum & humanarum rerum peritissimum, & quem nullum eruditionis genus fugit.

Ego verò ipsius Memnonis errorem existimo, qui Marsos, & Mauros confudit. Quales hallucinationes frequentes esse scimus apud veteres Græcorum Scriptores, ubi res Romanorum in Occidente gestas attingunt.

Lin. 55. τεάτέαν] Leg. τεατὲ τὴν τῶ.

Apud Franc. Gotofridum vidi duos nummos antiquos, quorum alter habet caput Herculis, & ab aversa Leonem, vel potiùs Lupum, ut mihi videtur cum clava tranversa cum inscriptione TIATI, Alter caput Minervæ galeatum, & ab aversa noctuam cum eadem inscriptione TIATI. Hos ego nummos ad antiquissimam civitatem Teate pertinere existimo, quod ipse etiam character ostendit.

Pollitium Πολλίτιον Marrucinorum oppidum

pidum à Romanis expugnatum commemorat Diodorus Siculus. Sed quo situ id fuerit in tanto reliquorum auctorum silentio dictu haud facile est.

Pag. 754. lin. 4. *Nec Marrucinos, &c. Monteis*] Majellam Montem intelligit, qui Pelignos à Marrucinis immani dorso separat.

In Marrucinis quoque est Lenta fl. quem Laëntum olim dictum fuisse discimus ex literis Ostiensis Chron. Cas. lib. 1. cap. 44. Eodem quoque capite mentio extat Fori fluminis, qui proximè post Laëntum sequitur.

Lin. 19. *Sulmone Civitas* XXVIIII.] XXIV.

De Interpromio.

INterpromium vicus sive locus fuit regionis Marrucinorum ad Aternum fluvium, in via Valeria, quæ Corfinio Teate Marrucinum ducebat, ut videre est in vetustis Itinerarijs Antonini & Tabulæ Augustanæ; quamvis nomen non uno modo isthic scribatur. Nam apud Antoninum *Iter Promium* uno loco legitur, alio. *Interbromio*. Tabula autem *Inter primum* habet. Vnde Cluverius *Interpromium*

mium legendum rectè iudicat, quamvis ille situm loci non dispexerit. Ego autem cognitionem eius Lucio Camarræ Teatino viro nobili & docto debeo, qui ex vetustis Martyrum actis sibi exploratum affirmabat, Interpromium olim in dicta via Valeria fuisse ad Aternum sive Pescaram fluviũ, sub oppidulo S. Valentini ultra angustias Populi oppidi. Quod acta hęc S. Valentini planè confirmant, ut dubitare amplius nemo possit. Eiusdem loci mentionem reperi in actis Martyrij S. Comitij, quæ manuscripta habentur in Codice Lateranensi, ubi itidem, ut in Tabula Augustana. *Interprimum*, & paulo post *Interprimum* scribitur. Comitius enim occisus dicitur loco qui dicitur Interprimium, iuxta pontem lapideum. Malè autem in ijsdem actis Catanensiũ Civitas pro Teanensium scribitur.

Pag. 757. lin. 40.] In Margine. *Pons Aterni prope Corfinium*.

Pag. 758. lin. 44 *haud dubium est*] Poperum Sidulfus Balvensis Episcopus ædificavit paulo post annum Christi M.

Lin. 47. *in exiguo hodie monstratur vestigio*] Fallitur. Nam nomen superest in Valle *Subrequa*, sive *Superequa*, quæ est ad sinistram viæ Valeriæ super Gorianum. In ea

valle

valle nunc *Castel de heri*, & *Castel vecchio Subequo* & *Gagliano* oppidulum conspicitur. Hæc ab homine ijs in locis nato accepi. Sed in excerptis illis Agrimensorum pag. 318, in Provincia Valeria commemoratur Colonia Superæquana; unde omnino apparet oppidum hoc nomine olim fuisse, quod non aliud fuisse existimo, quàm ipsum illud quod dixi *Castel vecchio Subequo*: hoc enim huius regionis etiamnum caput est.

Pag. 759. lin. 12. *In aliquo vertice.*] Id verissimum: Est enim *Campo di Giove* hodie sub summo Majellæ jugo, ubi duplex eius montis transitus, quorum alterum Furcam Cocciæ, alterum Furcam Pallenæ vocant. Vicus autem ille Campus Iovis dictus in planitie situs est, VI. m. p. à Sulmone distans, quæ VII. sunt m. p. atque isthic etiam nunc divertigium viarum est.

Lin. 24. *Mons Imeus* ....]

Lin. 35. *Inter oppida, &c.*] Est Rajanum vetus, vbi Sulmonensis via ex Corfiniensi seu Valeria deflectit.

Nicates Mons ex Livio addendus, qui nunc vulgo *Monte Majella*.

Pag. 762. lin. 10. *ad oppidum usque S. Bart.*] Nimium profert fines, Rectiùs ad Vicum Capistrellum usque Marsorum limites, &

 olim,

olim, & nunc constitui puto, cum natura ipsa limitem isthic posuerit. Vnde & hoc tempore Marsicanus & Soranus Episcopatus hoc limite distinguuntur, atq; hoc cum sequenti Liuij loco optimè convenit.

Lin. 24. *Scopulo insidens sublimi.*] Colli rotundo fertilissimo, & egregiè culto, sed ipsum oppidum scopulo undique prærupto insidet in verticem dicti Collis.

Lin. 26. *Scopulo insidens sublimi*] Puto vocabulum χρῶας hic accipiendum de magno usu, quem lacus ille non solum Marsis accolis, sed & reliquis vicinis populis præbebat, ita hodie etiam ipsa Vrbs Roma eo lacu utitur ex quo magna piscium copia singulis septimanis Romam usque perfertur.

Pag. 763, lin. 22. *Vsque ad montana impleri*] Qui fieri potest? cum ab vno latere magnam camporum planitiem obiectam habeat. Sed excreuisse proximis aliquot annis ad integrum milliare & amplius accolæ testantur.

Lin. 25. *exprimantur*] Leg. *constringantur*.

Pag. 764. lin. 7.] Hanc fabulam alio loco habendam existimo, quo occultos amantis Alphei meatus. Nam quisquis loca ipsa inspexerit, videbit inter Fucinum lacum

&

& originem Marciæ Lirim & Saltum atque Telonum ſive Turanum fluvios medios intercedere. Tolerabilius foret ſi lacum illum quatuor fluminibus ex vicino iugo orientibus Liri, Anieni, Saltui, & Telono aquarum ſcaturiginem ſubminiſtrare quis diceret.

Lin. 16. *Idque finibus Tiburtum acciderat*] Rectè Plinius, & Tacitus: Nam Sublaqueum Tiburtino Epiſcopo parebat, antequam vicinum Monaſterium ita excreviſſet, ut Epiſcopi iuriſdictioni eximeretur.

Lin. 31. *Incertum utrum caput intellexerit*] Imo certiſſimum eſt ipſum fontes illos inter Valeriam, & Sublacenſem viam intellexiſſe, de quibus notavi ſupra pag. 713. quod ductus tanta ſit longitudo à fontibus ad Vrbem, ideo fit quod aquæductus non recto itinere tendantur, ſed per obliqua montium latera, qui cuniculis, cryptiſque ſubterraneis perfodiebantur.

Lin. 40. *Viſuntur hodieque*] Confundit Anienem novum cum Marcia, de quo errore notavi ſupra pag. 713.

Lin. 43. XXIIII. m. p.] Imò XXIIX. ſi antiqua ſequamur Itineraria, & Frontini ſupputationem.

Pag. 765. *In margine*] Emiſſorium Fucini lacus.

Lin. 15. *Claudius Fucinum lacum*] Extat & aliud exemplum Dionis ex eodem libro 60. de hoc Emiſſario in Collectaneis Conſtantini de Virtut. & Vitijs pag. 678.

Lin. 21. *Nondum ſatis ego perſpicio*] Facile perſpexiſſet ſi coram vidiſſet lacum iſtum, & adjacentem planitiem circa opidulum Avezzanum. Nam foſſa III. m.p. deduci potuiſſet in vicinum amnem, ſaltum, qui paulo ſupra Reate in Velinum influit: Velinus autem in Narem, Nar porro in Tiberim delabitur. Sane ubi locum inſpexi, miratus ſum cur non potius de hujuſmodi foſſa agenda, quàm de perfodiendo monte Claudius cogitaſſet. Sed quantum oculis conijcere licuit, puto Fucinum depreſſiori eſſe fundo, quàm ſit vicini amnis alveus.

Pag. 766. lin. 41. *Ergo ſpecus*] Hariolatur dubiuſque hæret in re certa & clara, quæ etiam nunc integra extat, & ab omnibus viſitur, medio loco inter Avezzanum & Lucum, vulgò nunc vocatur *la Grotta di Nerone*. Ipſum verò oſtium huius emiſſorij *la rotta di Santo Padre* dicitur. Exitus verò prope Capiſtrellum vicum viſitur, ubi publica via ſupra ingentem fornicem lateritij operis ducit ad ipſam ripam Liris fl. & viſuntur ſpiracula ſeu putei profundiſſimi

diſſimi iuxta viam publicam, qua ab Emiſſario Capiſtrellum itur.

Lin. 46. *Egereretur in vertice* [*Fortè verticem*] Nihil mutandum : nam qui aquam egerebant per puteos profundiſſimos ſeu ſpiracula , ut nunc vocant, in vertice montis laborabant. Et ſanè admiranda eſt ſpiraculorum iſtorum profunditas, quorum aliquot etiam nunc integra ſunt, alia corruerunt, & cuniculos ruderibus ſaxiſque opplerunt, ne aqua effluat.

Lin. 55. *Emiſſarium, &c. ignoratur*] Imò adhuc viſitur cum omnium ſtupore ; & accolæ omnibus accedentibus monſtrant. Hinc apparet quàm facile, quamque graviter quis erret, ubi de ijs pronunciat, quæ ipſe minime oculis luſtravit. Nam Oſtium Pitonij, & Neronis , ut vocant Emiſſorium, tota lacus diametro diſtat.

Pag. 767. lin. 12. Ἀιξ] Ex ſitu apud Ptolem. conijcerem potiùs Capellam eſſe oppidum Albæ proximum in planitie ſitum.

Lin. 17. *Nomen , &c. in ruinis retinet*] Adhuc hodierno tempore oppidum eſt ſatis elegans, & frequens , quod Comitatus titulo Columnenſes poſſident, in quo maxima viſuntur variarum antiquitatum monumenta ; unde priſtinum Romanæ

Coloniæ ſplendorem ac magnificentiam cognoſcere licet. Inſcriptiones quoque variæ ibidem extant.

Lin. 33. *Romani quondam, &c.*] Verterem potiùs *adverſus Æquanos*, vel *in Æquanorum finibus*, vel *Æquanis continendis*, hæc enim vis eſt vocis ἐπιτειχίζειν τινὶ πολίχνιον, quod nunc Italis vulgo *Farli un forte ſu'l naſo, ò fabricarli vn forte per biglia*. Neque enim ex hoc Appiani loco concluditur ipſum Albam Furentem in Æquis poſuiſſe, ſed tantum in Æquorum finibus. Et hinc apparet planè eodem ſitu olim fuiſſe Æquos, vel Æquanos, vel Æquicolas, ubi nunc ſunt *Cicoli*. Nam Alba ipſis faucibus vallis Ciculanæ oppoſita eſt; & hoc modo accipiendus eſt Livij locus pag. ſeq. Nam cum primò Albam in Æquis ponere videatur, mox tamen arcem hanc Æquorum finibus impoſitam fuiſſe ſcribit.

Pag, 768. lin. 9. *Cæterùm*] Potius exiſtimem Albam ſic dictam ab Appennini iugis, quæ albo colore aſpicientium oculos repercutientia oppido circumcirca imminent. Tum verò ager omnis circumvicinus candicantibus ſaxis repletus eſt, unde & viæ publicæ, & ædes omnes conſtructæ albi coloris ſpeciem præferunt.

Lin. 19. *Haud procul Anienis dextra ripa*]

Imo

Imo prope Telonum, vel Toranum fluvium. Nam confundit Arſulas, & Carſeolos, ut infra prolixiùs oſtendi.

Lin. 34. *Iiſdem Æquis*] De hoc loco pagina præcedenti; neque enim Albam à Marſis abjudicat.

Lin. 53. *Albanorum Albæ*] Et Albæ Pompeiæ.

Pag. 769. lin. 10. in marg.] *Principum virorum cuſtodia*.

Lin. 42. *Nam quod veſtigia eius*] Certiſſimum eſt civitatem hanc ad orientale latus Ficini lacus fuiſſe, quo loco nunc eſt vicus S. Benedicti. Nam iſthic uſque ad tempora Clementis VIII. Eccleſia Cathedralis Marſorum fuit, & circumquaque viſuntur multa veſtigia antiqui oppidi, & extant aliquot lapides antiqui, qui fidem certam faciunt, in quibus Marruvij nomen legitur. Aquæductus etiam ex Iuvenculo fl. ad Piſcinam oppidum derivatus eò pertingebat.

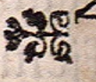
Lin. 52. Mons Imeus....]

Lin. 55. Alba Fucentia XXIII.]

Corfinium

Sulmo

VIII.

Raianum

Statule

VII.

Mons Imeus

V.

Marrubium

V.

Cerfennia

Capella

XIII.

Alba

Scurcula

Talliacotium

Cerſenniæ veſtigia clariſſima apparent prope collem Armelum, murorum ſc. veſtigia, & aquæductus ſubterraneus maximus ex proximo monte eò perductus. Tum verò Eccleſiæ S. Felicitatis, quam bullæ veteres in Cerſenna commemorant, nunc ad Collem Armelum extat.

Pag. 770. lin. 5. *Caſtel Venere*] Caſtellum Veneris iam olim hoc nomine notum Leoni Oſtienſi lib. 2. Chron. Caſſ. cap. 34. & in Bulla Paſchalis II. hoc nomine appellatur.

Lin. 6. *Cerſennia*] Hoc falſum eſſe apparet ex Valeriæ ductu, & vero ſitu Marruvij. Ego autem Cerſenniam fuiſſe puto, ubi nunc vicus *Li Colli*. Ibi enim incidit via ex Alba Fucente, & Marruvio Corfinium ducens. Inde rectà aſcenditur ad furcam Montis Caruſæ, qui Tabulæ *Mons Imeus*, inde per Gorianum ad Raianum, quod Tabulæ *Statule* dicitur. Vnde porrò VI. m. p. Corfinium. Sed Statule potius fuit caſtellum dirutum in vertice collis ad ipſum divertigium viæ Corfinienſis & Sulmonenſis.

In fine pag.] Lapis repertus prope Teate in agro Ioſephi à Lecto I. C. vno milliari ſub Teate prope fluvium Aternum.

Lin.

Lin. 17. *Civitas Antia*] Antinam antiquissimum Romanorum oppidum fuisse vestigia murorum ostendunt antiqui operis ex lapidibus quadratis.

TI, CLAVDIVS
CAISAR
AVG. GER. PONT. MAX,
TRIB. POT. VIII. IMP. XVI.
COS. IIII. P. P. CENSOR
ꟸIAM CLAVDIAM ꟸALERIAM
A CERFENNIA. OSTIA. ATERNI
MVNIT IDEMQVE
PONTES FECIT
XLIII.

Numerus ille XLIII. miliaria notat à Cerfennia usque ad locum illum sub Teate. Sed intervalla Tabulæ Augustanæ, quæ redundant, ita constituenda sunt. Cerfennia Mons Imeus V. Statule V. Corfinio VII. (Sic Antoninus Cerfennia Corfinium XVII. m. p. ponit.) Interpromium XIII. Teate Marrucino XIII. quæ simul sunt m. p. XLIII. & cum intervallis hodiernis exactè conveniunt.

Pag. 771. lin. 9. *Archippe*] Vestigia etiamnunc extare affirmant Marsi ad ripam lacus inter Transaquam, & Orticiam

tri-

tribus m. p. à Transaqua, 11. m. p. ab Ortucia distantia, quæ nunc corrupte *Arciprete* dicuntur, ea excrescente lacu undis penitus obteguntur.

Lin. 18. CVCVLAM] Est Cucullo in Valle Superequana in confinijs Marsorum & Pelignorum, haud procul via Valeria, & ni fallor hæc Superequana Colonia. Sane oppidum est etiam nunc populosum, & dives, ubi antiquitatum vestigia extant, & varia signa & sigilla reperiuntur; sed Superequanam Coloniam omnino fuisse arbitror, ubi nunc *Castel vecchio subequo*, vel *subrequo*.

Pag. 773. lin. 28. *Aequiculis in Italia*] ita adhuc eodem malo laborant Ciculani, qui habitant Pescham Rocchionum & vicina loca.

Pag. 774. lin. 43. *Aequos populationibus*] Ita nunc vulgo ob furta & latrocinia male audiunt incolæ Pilij, Serronis & vicinorum locorum; quamvis hi Hermicis veriùs tribuuntur. Ciculi autem etiãnunc vetus ingenium moresque pristinos obtinent.

Lin. 51. *Sanè, vt montosa*] Puto recte definiri agrum Æquorum, ut complectatur Vallis Toranæ partem superiorem, vulgo planitiem Carseolorum dictam, tum

partem

partem ſuperiorem Vallis circa Anienem fluvium uſque ad Ferratam,& latera montium, quæ Anieni imminent à ſeptentrione. Tum totam illam vallem Ciculorum circa fl. Saltum.

Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus lib. 3. de Antiquitatibus Reatinis Æquicolorum nomen Cicolum regio hodie retinet, ibidem ait Æquicolos tenuiſſe eam regionem, in qua nunc Taliacotium, Nerula, Mons Librettus, Scantrilia, cæterorumque adjacentium montium oras. Sed Taliacotium Marſis, Nerula & Mons Librettus Sabinis haud dubiè tribui debent. Cicoli autem in antiquis donationibus Monaſterij Farfenſis ſemper Eciculi, & regio ipſa Eciculana vocatur, ita ut dubitare non liceat, quin hi veteres Æquiculi fuerint.

Pag. 775. lin. 2. *Marrubium quod*, &c. *Morrea*] Id falſum eſſe ſupra notavi.

Lin. 10. *Sabinis quidem ab meridie Æquiculi*] Imo etiam ab oriente Sabinis prætenduntur, præſertim illi parti, quæ hoc tempore nomen illud retinet.

Ideoque haud diſcedendum à verbis Ptolemæi.

Lin. 12. *Seſe cuneabant in agrum uſque Tuſcul.*] Hoc ſine dubio falſum; etenim quam-

quamvis incursionibus agrum Latinum infestum habuerint, loca etiam nonnulla in eo occupata munierint, & adversus Romanos defenderint, ipsam tamen eorum regionem eò vsque protendi posse non concesserim.

Lin. 29. *Hostem in sua sede*] Quia faucibus Algidi occupatis sedem belli isthic fixerant.

Lin. 31. *Arsuli & Subiaco*] Falsum hoc; Nam Arsula in Valle Sublacensi diversa est à Carseolis.

Lin. 36. *Limitesq; regionibus* Potius Æquis ex agro Latino ejectis, & intra suos fines reductis.

Lin. 40. *Æquorumque nomen*.] Hoc verissimum. Limites tamen Latinorum, & Æquorum potius continuo montium jugo juxta Anienem porrecto, quàm ipso flumine distinguendi: cum etiam hodie montes illi Romanam ditionem ab Æquis Marsisque dispescant.

Lin. 51. *Latina fecit oppida*] Non ob situm, sed quia Coloniæ & municipia Romanorum erant.

Pa. 776. lin. 2. *Sed video plerosque, &c.*] Tagliacozzium in Marsis quidem est, sed in ipsis Æquicolorum finibus. Nam à Tagliacozzo juxta Saltum & Toranum

fluvios

fluvios ad Velinum usque extenduntur. Æquicolæ.

Ad lin, 42. in Marg.] *Æquorum oppida* XLI.

Lin. 48. *Æquorum fineis*] Potiùs contrario modo concludendum, agrum non adeò angustum fuisse, qui oppida XL. habuerit.

Lin. 49. ALGIDVM] Algidum sine dubio Latinorum fuit, non Æquorum, quamvis hi vi occupatum pro belli sede aliquamdiu id habuerint. Et ipse Livius exercitus eò missos scribit, vt in alienum solum. Algidum vero commodissimo est situ ad claustra agri Latini inter varios montium tractus, unde excursio quaquaversum patebat.

Pag. 777. lin. 11. *Vt qui in suo solo*] Quod vi occupatum possidebant, vel saltem de Volscis intelligendum, qui Æquis erant conjuncti.

Lin. 12. (*Scribe, in Lavicanum agrum*)] Non opus esse videtur hac mutatione sine fide mss. codicum. Nam ex Algido non minori facultate in Lanuvinum quàm Lavicanum agrum excurrere poterant.

Lin. 13. *Vulgo Zagaruolo*] *La Colonna*, vt alibi ostensum;

Lin. 55. *Ab Vrbe duodecimo*] Legendum haud

haud dubie *duodevicesimo*.

Ita Procopius pag. ſeq. Stad. cxx. quæ ſunt m. p. XVII. Sed & Cluverius pag. ſeq. Eutropij numerum corruptum eſſe agnoſcit.

Pag. 778. lin. 9. *Stadia* cxx. *in Algidone*] Sed Algidum abeſt ab urbe verſus Orientem hibernum. Vnde vel Procopium erraſſe, vel verba eius ab librarijs corrupta fuiſſe neceſſum eſt, & pro δύοντα. legendum ἀνατέλλοντα.

Lin. 24. *In altiora loca*] Via aſcendit uſque ad diverſorium Molaræ, & paulò ulteriùs inde deſcenditur ad anguſtias Algidi, & rectè Strabo κατᾶσιν.

Lin. 25. *In qua via poſt* IIII. *mil.*] Non ſatis rectè hæc explicat. Tuſculo in Latina via proximum eſt diverſorium vulgo *L' Oſteria del fico* dictum. Inde IV. ſunt m. p. ad diverſorium Molaræ. Inde III. vel potiùs IV. ad diverſorium Algidi, vulgo *L' Oſteria dell' Aglio*; cui proxime deinde imminet arctus montium tranſitus, vulgo *La Caua dell' Aglio* dictus. Locus ad invadendum agrum Romanum commodiſſimus, juxta quem veteris oppiduli veſtigia monſtrantur, in cujus ruinis caſtellum poſteà extructum fuit, quod earumdem anguſtiarum clauſtra cohiberet, quod cùm

la-

latronibus receptaculum præberet, à Sixto V. Papa dirutum fuisse perhibent. Cæterùm ego haudquaquam existimo Æquanorum fuisse Algidum, sed Volscorum, quamvis Æqui locum illum ut bello Romanis inferendo, eorumque agro invadendo commodissimum occupasse & communicasse existimem, ut hæc ipsis belli sedes esset, vt superius annotavi.

Lin. 27. *Iuxta ad lævam.*] Ad dextram Roma eunti etiamnunc silva est, sed arx Algidi fuit ad lævam.

Lin. 36. ALGIDENSES.] In inscriptione Sutrina apud Manutium Ortograph. pag. 52. Algidiensis.

Lin. 49. *Gelido prominet Algido.* Assentior ijs, qui in editissimo Algidi jugo, ubi Ariani castri vestigia supersunt, aram Dianæ olim fuisse existimant; & ab ara Dianæ Ariani nomen derivatum putant.

Lin. 11. *Magnarum, &c. fuisse silvam*] Vt & hodie.

Pag. 779. lin. 19. *Straboni ac Plinio Tusculanus*] Certe Straboni accuratissimo Scriptori injuriam facit, qui adeò bene & accurate viæ Latinæ ductum describit, ut nihil fieri possit melius. Nam distincti sunt omnino montes Tusculanus, Albanus, & Algidus, ut locorum illorum peritus

tus facile ipso sensu dijudicat. Nam ubi Roma via Latina proficisceris ad Algidum, Tusculanos montes ad sinistram habes, Albanum montem à dextris, inde obverso tractu Algidus occurrit, quem vallis, flumenque cum Molendino à Tusculanis collibus distinguit sub ipso diuersorio Algidi. Ab Albano autem monte alia vallis, quæ ab eodem diversorio meridiem versus protenditur. Inde frondosus ille Mons Algidus, ubi angustias ejus, quam Cavam vocant, transieris, ad dextrũ Latinæ viæ latus porrigitur, usque ad vallem, quæ inter Algidum, & Montem Fortinum Velitras usque, & in Appiam sese aperit. Nec puto rectiùs Plinij verba de Tusculani collis silva ad Algidum trahi: cùm etiam nunc opacæ & densissimæ sint Silvæ in eo Tusculani montis latere, quod Septentrioni obversum agrum Romanum Gabinum & Lavicanum respicit.

Lin. 27. *Hujus Tusculani agri.*] Frustra Cluverius Corne collem in Algidum transfert, cum plurimi in agro Tusculano sint colles nemorosi. Neque me movet quod Dianæ Lucus ille fuerit, cujus item nemus & templum erat in Algido; cùm pluribus in locis, lucisque ejusdem religionis idem Numen coli potuerit.

Lin. 43. *Quippe cur huc*] Quaſi non ſub ipſo Algido Latina & Lavicana viæ coirent, quarum hæc ſub Columna ducit. Sed Columnam olim Lavicum fuiſſe certum eſt. Itaque hic nihil ex nominum ſimilitudine divinandum.

Lin. 47. *Qui Corne Collis*] Sed hic nullæ ſilvæ in Tuſculanis montibus.

Pag. 780. lin. 3. *Arua Labici*] Hinc quoque apparet Labicum fuiſſe ſub Tuſculo & Algido, ubi nunc *la Collonna*.

Lin. 18. *Corvio oppidum*] Corbionem eo ſitu fuiſſe exiſtimo ubi nunc *Rocca Priora*.

Lin. 46. ἐπὶ πόλιν Βιῤῥῶνα] An Verrugo? de qua ſupra pag. 774.

Pag. 781. lin. 17. *Occupaſſe caſtellum*] munitiſſimum.

Lin. 30. *Poſtridie prima luce ad Corbionem.*] Ex omnibus hiſce locis certo affirmare auſim Corbionem fuiſſe, ubi nunc *Rocca Priora*. Virtonem autem vel Hortanam poſuerim, ubi nunc *Monte Fortino*. Hæc enim aptiſſima ſunt circa Algidum præſidia.

Pag. 782. lin. 14. Λίφλον] An eſt Ἄφιλον, quod Latinis Affile?

Lin. 50. *Excurſiones inde*] Ex hoc loco apparet Bolam fuiſſe, ubi nunc eſt *Poli* oppidum.

Pag.

Pag. 783. lin. 8. *Zagaruolo*.] Sed falsò. Nam Lavici fuere ubi nunc *la Colonna* extat.

Lin. 20. *Tiberi....*] IIII.

Lin. 23. *Carsulis*] Hoc iter male confusum. Nam Valeria & Sublacensis via omnino distinctæ erant, vt ex Frontino discimus.

Lin. 31. *Via Tiburtina*] Anastasius Bibliothecarius in vita Symmachi PP. viam Tiburtinam etiam ad vicum Variæ extendit, ubi Ecclesiam S. Petri in fundo Paniciano ab eodem Pontifice dedicatam scribit via Tiburtina ad XXVII. miliare. Cuius Ecclesiæ vestigia etiam hodie mille circiter passibus cis vicum Variæ conspiciuntur, ubi *S. Pietro Vecchio* dicitur.

Lin. 42. In Οὐαλέρια] Errat omninò qui Variam cum civitate Valeriæ confundit.

Lin. 44. *De civitate Valeria*.] Puto barbarum scriptorem viam aut provinciam pro civitate accepisse, sed certum est civitatem Valeriam vel Valeriæ hic intelligi Marruvium caput Marsorum, cuius ruinæ adhuc nomen & Monasterium Sancti Benedicti retinent. Estque idem hoc Monasterium quod Benedictum IV. in domo paterna extruxisse scribit Anastasius. Insi-

gnes isthic inscriptiones extant, quæ MARRVBII civitatis Marsorum meminerunt.

Lin. 56. ----- *nam dicere certam*] ducere vivam in mss. legitur.

Pag. 784. lin. 1. *Transibat Carseolos*] Carseolorum situm & vestigia diu perquisita inveni & perspexi anno 1645. 12. Maij. In vmbilico planitei Carseolanæ ad lævam viæ Valeriæ Roma euntibus, uno circiter milliario ultra diversorium *del Cauagliere* in colle leniter edito visuntur ruinæ, & vestigia huius nobilissimæ Coloniæ, quæ vulgo *Cività Carentia* nunc dicitur: à parte occidentali, ubi *Porta Romana* fuit, apparet mæniorum pars antiqui operis. A septentrionali latere apparent murorum, turrium ac substructionum vestigia ex ima valle subrecta. Ad ortum in colle paulo editiore veteris Ecclesiæ ruinæ apparent. Ad meridiem collis leniter in viam Valeriam descendens laterum ac cæmentorum reliquijs oppletus cernitur. A parte septentrionali aquæductus insignis reliquiæ apparent, quo riuus aquæ limpidissimæ prope *Valle in Freddo* scaturiens eò perducebatur. Distat à Cellis, quibus nunc Carsoli nomen datum m. p. 3. ab Arsula autem m. p. 4. vel potiùs v. quod intervallum exactè cum Itinerarijs convenit. Fuit

enim

enim hæc civitas ad Lapidem XLII. vel XLIII. hæc oculata fide mihi comperta . Ex his explicanda quæ aliorum relatione accepta inferiùs adnotavi.

Lin. 13. *Hodie oppidum est, &c. Arsule*] Falsum: neque enim Arsule in Marsis, sed in Æquicolis: Carseoli autem etiam nunc in Marsis visuntur ab adverso montis latere, unde nunc *le Celle Carsoli vulgò* dicuntur. Inde planities Vallis Toranæ *il piano di Carsoli*; eoque publica via per Arsulas ducit: Nam sic in antiquis donationibus vocatur is locus. Carseoli autem in trifinio territorij Tiburtini, Reatini & Marsicani siti erant, ut antiquæ donationis instrumentum docet. Meminit etiam horum D. Gregorius Magnus, qui Sabinis illos annumerat. Idem lib. 2. ep. 60. Carseolani patrimonij meminit, ubi Cardiolanum nunc editur, in mss. Vatic. Cartiolanum legitur.

Lin. 38. LAMINAE] Puto rectiùs locari ad Valeriæ & Sublacensis viæ divertigium Ferratæ circiter Rubianum, eo enim quinque sunt milliaria. Inde alia S. Arsulas, ubi lapis extat XXXVIII. unde porro IV. sunt m. p. Carseolos. Viæ autem Valeriæ vestigia apparent paulo ultra dictum divertigium sub Rubiano, scilicet pons anti-

qui operis, quem vulgo Stratonicum appellant inter 36. & 37. lapidem ejuſdem viæ.

Lin. 39. *Cantalupo*] Sunt duo tantum m. p. vel ut ſummum III. fuit autem hic locus ad primum divertigium viæ Valeriæ & Sublacenſis, ubi nunc diverſorium *la ferrata*,

Lin. 40. *SVBLAQVEVM villa*] Miror cur Sublaqueum villam tantum appellet, non oppidum : nam oppidum fuiſſe certiſſimum eſt, etiam ante tempora Neronis, cujus villa Sublacenſis dicta fuit ab oppido ; nam oppidum ſub lacubus poſitum eſt, villa autem ſuperiori lacui appoſita loco editiore, ut Sublacenſis niſi à vicino oppido appellari non poſſit.

Lin. 50. *Iuſsit*] Idem Frontinus lib. I. de aquæductibus : *Concipitur Martia via Valeria ad milliarium xxx*III. *diverticulo euntibus ab Vrbe Roma dextrorſus millium paſſuum* III. *villa Sublacenſi* (in via Sublacenſi, & ſic mss.) *atque ſub Nerone Principe primum ſtrata ad milliarium xxv*III. *ſiniſtrorſus intra ſpatium paſſuum ducentorum finita ſubſtructionibus pene ſtatim ſtagnino colore præviridi*. Mox. *Idem Auguſtus in ſupplementum Martiæ, aliam aquã eiuſdem bonitatis opere ſubterraneo perduxit uſque ad Màrtiæ rivum, quæ ab inventore appel.*

pellatur *Augusta*. *Nascitur ultra fontem Martiæ, cujus ductus donec Martiæ accedat efficit passus DCCC.* Mox idem Frontinus: *Claudia concipitur via Sublacensi ad milliarium XXXVIII. diverticulo sinistrorsus intra passus CCC. ex fontibus duobus amplissimis & speciosis, Cæruleo, qui à similitudine appellatus est, & Curtio. Accipit & eum fontem, qui vocatur Albudinus.* Paulo post: *Anio novus Sublacensi via ad miliarium LXII.* (veteri editione XLII.) (& hoc verissimum) *in suo rivo excipitur ex flumine, quod cum terras cultas circum se habeat soli pinguis, & inde ripas solutiores turbulentum fluit.* Iungitur ei rivus Herculaneus oriens eadem via ad milliarium XLIII. e regione Fontium Claudiæ trans flumen viamque natura purissimus: sed mixtus gratiam sui splendoris amittit.

Pag. 785. lin. 16. *SVBLATIVM*] In medij sæculi donationibus & instrumentis Sublacianus & Sublacianensis gentile sæpiùs legitur.

Lin. 19. *Mons Carbonarius*] Montis Carbonarij mentio habetur in Actis S. Cæsidij hodie dicitur *Monte Labrone* supra Transaquam.

Lin. 21. *Iter id inter Carseolos*] Quinimo confusa est via Valeria & Sublacensis, & loca ab se invicem divulsa, ut supra

pag. 783. oſtendi.

Lin. 29. *TREBANI*] Et ſic in donatione Rimanni facta Sublacenſi Monaſterio anno 1053. *Caſtellum quod vocatur Trebana*] In alia, anno 979. *Territorium Trebanenſe*.

Linea 32. *Oritur Anio*] Fontes Anienis uno miliari paulo ampliùs ſupra Trebam viſuntur: Nam iſthic fluvius naſcitur fonte maximo, vulgo *Pertuſo* dicto. Sed excipit ſtatim rivum aquæ, qui longiùs à *Fellettino* deſcendit quaſi III. p. m. plus minus.

Lin. 33. *Docti viri legere malunt Auguſtam*] ſic omnes mss. Codices Frontini legunt.

Lin, 43. *Treblis* XI.] Scribe XX. vel XXI. nam hodie XVII. m, p. numerant Trebani, qui hoc itinere, ut rectiſſimo Romam petunt. Sequens iter, quo Treba Garſeolos ducitur, plane falsum eſt. Neque enim ulla iſthuc via eſt, niſi quæ per Sublaçum & Cervariam tranſit XX. miliaribus, ut minimum, & qui loca ipſa inſpexerit, non facilè credat Romanos iſthac iter tenuiſſe. Puto lineam hanc potiùs conjungendam cum Marrubio, ubi interruptus conſpicitur itineris ductus: atque ita intervalla rectiùs quadrant, ſi tamen Marrubium eo loco ſitum eſſet, ubi Cluverius ponit.

 Lin.

Lin. 47. *Ideoque credibile*] Imo certissimum est. Eadem, ni fallor, in libello de Colonijs S. Iulij Frontini Trebula appellatur. *Trebula*; inquit, *municipium oppidum. Iter populo non debetur: limitibus Augusteis in nominibus est assignatus*. Nam municipium fuisse testantur antiquæ inscriptiones isthic repertæ, tum maxima antiquæ magnificentiæ vestigia, templorum, murorum, columnarum, cryptarum, & fornirum, cum, Sane in duabus inscriptionibus Decurionum fit mentio, ut dubitare non liceat quin de hisce accipienda sint verba Livij lib. x. *Arpinatibus, Trebulanisque civitas data L. Genuino. Ser. Cornelio Cos.* hoc est anno V. C. CCCCL. sive ante Christum natum CCCI. In alia inscriptione quæ ibidem in area publica visitur. A. TITIVS. L. F. M. VERGILIVS. M. F. CENS. D. S. S. Tum vero Episcopatus dignitatem aliquandiu obtinuit, qui postea Anagnino conjunctus fuit. Attamen hæc Frontini & Livij loca potiùs de Trebula Mutusca accipienda judico, de qua superiùs suo loco ad pag. 683.

Pag. 785. in fine.] Damasus Carseolano in agro Lavinam Massam reponit.

EX

EX LIBRO TERTIO.

Pag. 820. lin. 37. *Gallicano*] Falsum.

Lin. 42. *Osteria*] *dell' Algido*.

Pag. 864. lin. 37. *Capenam*] Cœlimontana emittebat viam Campanam. Exibat à porta Latina. Malè intellexit locum Strabonis, qui extat infra pag. 947.

Lin. 38. *Divi Laurentij*] Hæc omnino perturbata sunt: Nam Porta Nævia sine dubio est *Porta Maggiore*, vnde Lavicana & Prænestina incipiunt. Tiburtina autem via exibat *Porta Esquiliana*, quæ vulgo Porta S. Laurentij; ut Viminali sive D. Agnetis Nomentana.

Pag. 859. lin. 23. *Grammaticum esse puto nugamentum*] Nimis quam temere locum hunc elevare conatur, cùm etiam hac die lucus ille ad Salariam viam prope Allianum fluvium extet paulo supra Marciglianum vetus sive Crustumium. Sed Cluverius Alliæ situm, verumque cladis Romanæ locum ignorabat.

Pag. 871, lin. 12. *Auctor Olympiadum*] Est Iosephus Scaliger.

Pag, 872. lin. 25. *Veterum murorum*] Et aquæductuum.

Pag. 874. *Ergo &c.*] Ita adhuc hodierno

no tempore ſiniſtrum oſtium minime ſubiri poteſt , ſed dextrum tantum , quod vulgo *Fiumicino* vocant ; ideoque portum immenſo ſumptu & opere ad hoc oſtium priſci Cæſares conſtruxerunt : & nunc in ejuſdem oſtij conſervatione multum laborant ſummi Pontifices .

Pag. 877. *Hic Scholiaſta erravit*] Horatius ſine dubio intellexit portum Raventiatium ab Auguſto extructum ad tutelam Claſſis ſuperi maris,de quo lib. 1. pag. 305. Neq; portus Oſtienſis expoſitus eſt Aquilonibus,ſed Auſtro potiùs , ut ex regionum & locorum ſitu apparet . Portus autem Ravennas directe oppoſitus eſt Septentrioni .

Lin. 55. *Pharum*] Rufus Feſtus Avienus in Procemio Operis Aratæi ad Flavianum Myrmeicum .

Sic tua cuncta ratis plenis ſecet æquora velis
Spumanti cum longa trahit veſtigia ſulco:
Romuleique Phari fauces illæſa relinquat .

Pag. 878. lin. 7. *Romani portus, &c.*] Hic locus nil probat , & alter neceſſitate carminis , vel poëtica licentia excuſari poteſt .

Pag.

Pag. 881. lin. 54. Ἔστι &c.] Sic Livius pag. præcedenti.

Pag. 882. lin. 3. ὡς χάραξ] Dionysius Halicarn. pag. 880. χάρακα ab Æneâ extructam Trojam dictam fuisse testatur. Nescio an ejus locum respexerit & detruncarit Stephanus.

Lin. 16. *Ipse*] ipsum [*Etruscus*] Etruscum.

Lin. 40. *Constitutum est*] Est haud dubiè *Porcigliano*.

Lin. 48. *Ab Antio, &c.*] Id ex Strabonis loco non colligitur, quin potiùs usus loquendi contrarium probat; scilicet inter Lavinium & Antium fuisse Laurentum, quod omnino verissimum est.

Lin. 54. *Laurento xvi.*] xix. edit Parisiens. x. Surit.

Ex hoc intervallo omnino videtur colligi Laurentum esse *S. Lorenzo*: nam medio itinere situm est inter Ostiam & Antium. Tum Lavinium vi. mil. pass. exactè abest ab eo loco, & quod certissimum est argumentum via Laurentina huc defert, & in maritimam illam seu littoralem incidit.

Lin. 55. *Lavinio*] Antiquissima editio Parisiensis Suritæ legit Lanuvio, & sic constanter omnes ms. quos Surita contulit.

Pag.

Pag. 883. lin. 3. *Quæ longius dissita*] Id falsum; nam directo itinere per viam Appiam veterem Tarracina Romam sunt LXIII. vel LXV. mil. pass. per anfractus littoris multo plura. Sane hic ex Plinij auctoritate LX. supputantur. Sed de his infra.

Lin. 17. *Haud dubie hic, &c.*] Fortè Patrica, quæ Laurentinæ viæ imminet.

Lin 20. *Milliario x.*] Hæc fulcra sunt, quibus opinionem semel conceptam sustentare nititur.

Lin. 24. *Media inter, &c.*] Hæc est ipsa Laurentina via, quæ ex Ostiensi paulo ultra secundum lapidem lævorsum deflectit, transit per locum vulgo *Decimo* dictum, qui haud dubiè olim decimus lapis fuit in dicta via Laurentina; ut ex intervallo nunc apparet. Inde inter *Porcigliano* & *Capocotta* versus mare procurrit per *Campo Selva*, ut vocant, cujus ductu verus situs Laurenti pervestigandus. Locus ille ad XII. fuit haud dubiè *Castel Romano*, vel haud procul inde dissitus. Decimi quarti lapidis meminit Plinius lib. 2. ep. 17. unde in villam suam deflectebat. Fuit is haud procul à *Porcigliano*.

Lin. 29. *Qui perperam*] Hæc omnia ipse perperam suæ θέσει accommodat.

Lin.

Lin. 31. VI. *aut* VII. *millia*] Ita Lauren. tum exactè incideret in Paternum, sed omnino certissimum est Paternum olim Plinij Iunioris villam fuisse, quam ipse elegantissime & copiose describit lib. 2. ep. 17. Ipse Cluverius hæc loca planè non inspexit.

Pag. 885. lin. 53. *Est via*] Plin. lib. 2. epist. 17. in descriptione villæ suæ.

Pag. 887. lin. 28. *LAVROLAVINIVM.*] Fortè quod tum duo oppida in vnum contracta essent, & sic ipse pag. sequenti iudicat. Sed aliter Servius infra pag. 899. Vel quod Lavinium in agro Laurente. Nam ex sequenti loco Servij, vel potiùs Catonis apparet LauroLavinij nomen de solo Lavinio accipiendum.

Lin. 36. *Lavinium constat* VIII.] Leg. IIII.

Pag. 888. lin. 14. *Et Cività Indovina*] Delend.

Lin. 16. *Suspicari hinc licet*,] Optimè.

Pag. 890. lin. 41. *Intelligit Campaniam sui sæculi*] Quæ nunc vulgo *Campagna di Roma*. Sic in Actis Concilij Romani sub Agathone subscribit Placentius Episcopus Veliternus provinciæ Campaniæ. Hinc in multis antiquis donationibus & instrumentis medij sæculi Territorium

Cam-

Campaninum pro Latio legitur.

Pag. 893. lin. 40. *Lavinium oppidum*] Ex hisce locis omnibus certo apparet Lavinium olim fuisse in eo colle, qui nunc vulgo *Monte di Levano* MIↃ. pass. supra Patricam.

Pag. 894. lin. 43. *Conspicitur fanum, &c.*] Imo paulo superius ubi veteris appellationis vestigia supersunt in *Monte de Levano*. Nam S. Petronellæ fanum ipsi Numicij fonti appositum haud dubiè olim Annæ Perennæ templum fuit.

Pag. 895. lin. 19. *Ardea*] Et adhuc ad utramque amnis ripam silvæ extant, qua se in mare exonerat.

Pag. 897. lin. 32. *Sacellum Divæ Petronillæ*] Fuit in colle vicino, qui vulgo *Monte di Levano* dicitur, ut iam ante monui.

Lin. 47. *Nam intervallum CL.*] Atque hoc manifestum est signum corruptæ vocis, & omnibus in mss. Græcis vel leviter versatis notum est ϐ. seu v. facile cum v. vel υ. confundi. Itaque nollem tam supinum errorem in ipsum Appianum temerè conferri.

Pag. 898. lin. 35.] καὶ τὰς ἱεροποιίας] Hinc intelligendæ Inscriptiones supra pag. 888. de Sacerdotibus Laurent. Lavin.

Pag. 899. lin. 31. *Fanum Veneris*] De hoc

hoc puto accipiendum locum Solini pag. 897. sub finem.

Lin. 36. *Neglectaque tellus*] Puto Herculaneum destructum intelligi.

Pag. 900. lin. 7. *Heic sane suspicari licebat*] Mihi non sit vero simile.

Lin. 35. *Vides ergo, &c.*] Reliquum oræ maritimæ, inf. pag. 986.

Pag. 901. lin. vlt. *At unus hoc tradit Livius*] Nulla prorsus inter auctores dissentio. Nam Livius intelligit totum illud montis jugum editissimum, quod vulgo *Monte Cavo* dicitur. Cæteri Auctores intelligunt pedem seu tractum inferiorem montis, in cujus dorso porrecto Alba condita fuit, inter Castellum Gandolfi scilicet & Ecclesiam Capucinorum.

Pag. 902. lin. 25. *Apud Montem*] Ad montem.

Lin. 35. *Ad orientalem lacus ripam.*] Quinimo ad meridionalem in longo illo dorso, quod supra Castellum Gandolfi porrigitur; in quo postea Domitiani villa maxima fuit. In cujus ruderibus nunc visuntur duo Franciscanorum Monasteria, & Præfecti Vrbis villa.

Lin. 39. *Sub Albano monte*] Sic Dionys. Halicarn. Πρὸς ὄρει. & alius multò clarior infra pag. 906. ὄρος ὑψηλὸν, ὁ τῆς Ἀλβανῶν

ὑψη-

ἀφήϛται πόλεως.

Lin. 45. Ἀλβανὸν οἶνον] Albanum vinum.

Pag. 903. lin. 24. *Vestæ Templum, &c.*] Et Domitiani Imperatoris villa in ruderibus extructa fuit, cujus nunc vestigia maxima in toto illo jugo visuntur, in quibus Excellentissimi Principis Præfecti horti extructi.

Pag. 904. lin. 13. *Consedit*] Consedisse.

Pag. 905. lin. 28. *E lacu perrupto dorso, quo ab*] Meridie, & [*Occidente, &c.*

Lin. 37. *Albanæ aquæ.*] Sic vetus Inscriptio, quæ Marini in hortis Illustrissimi Domini Ioannis Columnæ visitur, AD. RIVOM. AQVÆ. ALBANÆ. Nam vallis inter Tusculum, & Albanum montem Albana vocabatur, ut infra pag. 912.

Lin. 46. *Incisuræ tenue quoddam vestigium*] Quinimò emissorij maximi, & plane stupendi operis vestigia visuntur ad partem Meridionalem sub ruderibus villæ Domitiani, in quibus nunc est Cœnobium Franciscanorum, opus sane, si quod aliud, spectatu & admiratione dignum, ob cuniculum per montis viscera ad M.D. passus actum, quo aqua ad Molendini continuum usum emittitur, tum etiam ob substructiones elegantissimas ex lapide quadrato Albanensi in formam castelli sive cisternæ

cum arcu Dorici operis. Haud procul à dicto emissorio versus Septentrionem visuntur cryptæ ingentes fornicibus murisq; lateritijs suffultæ cum aliquot labris, è vivo saxo excisis, quibus perennes frigidarum aquarum fontes colliguntur. Totus locus templi sive fani speciem præ se ferre videtur, quem Nymphis consecratum fuisse existimo. Cingitur mole lapidea ex ingentibus saxis quadratis, quæ ad CCC. passus integra fere adhuc sub undis conspicitur: pars etiam super undas eminet; eò præsertim loco ubi ima collis ejus in quo arx Castelli Gandulfi extructa est crepido promontorioli in speciem longius in lacum excurrit, ubi veteris villæ, sive ædificij vestigia maxima detecta, & multa antiquitatis monumenta effossa inspexi anno MDCXXXV. præsertim duas elegantissimas Nympharũ statuas, quę fontis usum præstiterunt. Vt taceam tabulas secti marmoris & capitella columnarum, quæ in ijsdem ruderibus conspiciuntur. Puto autem partem fuisse & hanc magnæ illius villæ Domitiani Cæsaris, quæ in superiori Albani collis isthmo extructa lacui hac parte imminebat.

Pag. 906. lin. 24. ἐν Ἰταλίᾳ τόπος] An potiùs λόφος? Sed nil temere mutarim.

Pag. 907. lin. 34. *In summo id fuisse montis iugo.*] Idemque apparet ex vestigijs antiquitatum. Nam via antiqua silicibus strata usque ad summum jugum perducit, In quo veteris templi vestigia apparent, tum cisternæ ex viuo saxo excisæ. Quinimo tota planities supremumque jugum montis muro ex prægrandibus quadratis lapidibus cinctum fuisse ex vestigijs maximis apparet.

Lin. 46. *Cicero distinguit, &c.*] Optimè.

Pag. 908. *Arcem Albanam.*] Fuit haud dubiè arx in tumulo eminentiori, ubi nunc Castellum Gandulfi. Quo loco olim Regiam Albanorum fuisse colligo ex Auctore de Origin. Gent. Rom. ex Aufidij Epitome. Vbi Tremulum Silvium terræ motu simulque cum eo Regiam in Albanum lacũ prolapsum refert: nam sub hac arce margo lacus admodum est præceps.

Lin. 22. *Forum Populi.*] Puto fuisse eo in loco, ubi nunc *Rocca di Papa*. Nam in summo monte locus opidulo non fuit. Sed Cluverius forum Populi sive Popilij ex Falerno in Albanum montem transfert, ex male distincto maleque intellecto loco Plinij. Ibi enim legendum: *Fabienses in Monte Albano, Foropopilienses ex Falerno.* De hoc Foro Popilij notavi ad pag. 1182.

Lin. 34. *Forensis habet*] Fortè Curensis habet.

Lin. 40. *Cur minùs rectè*] Imò rectissimè.

In Margine : *Domus Consulum in Albano monte*] Hæc domus eo loco fuit, ubi nunc palatiolum extat, quod & loci vicinitas, situsque ostendit, tum inter alia antiquitatum monumenta, fasces Consulares vivo lapidi incisi prope ipsum Monasteriũ Franciscanorum, circa quod cryptæ, nymphæa, fontes, & aquæductus mirabili opere excisi spectantur.

Pag. 909. lin. 1. *Opidum*] Episcopale [*euasit*.

Pag. 910. lin. 4. *Aricia* III.] Scrib. VI.

Lin. 5. *Sub Lanubio* ...] Scrib. III.

Lin. 7. *Tres Tabernas* ...] Scrib. VII. [*Tribus Tabernis* XVII.] Scrib. X.

Lin. 12. *Hodieque* XII.] Sed sunt XIII. m. p. Romana cum dimidio. Ariciam autem sunt XV. m. p. iustissima.

Pag. 911. lin. 37. *Quaque iter est, &c.*] Intelligit viam illam antiquam silicibus stratam elegantissimi maximeque solidi operis, quæ ex Alba supra Palatiolum ad summum montis jugum commodissimo ascensu perducit. Cuius viæ pars magna apparet paulo ultra templum, hortumque

Cap-

Cappucinorum, in ea via quam Vrbanus VIII. P.M. ex Castello Gandulfi ad Aricinum nemus, *La Faiola* vulgo dictum aperuit. Principium sumebat hæc via ex Appia ad Albanum oppidum, ut ex ductu, vestigijsque apparet.

Lin. 55. *Viam intelligit Latinam*] Ego contra sentio Tusculanam, & Albanam viam intelligi. Nam Tusculanæ viæ vestigia maxima apparent sub Frascati, tum superius in monte Tusculano, ubi Tusculum antiquum nonnulli fuisse existimant. Albanæ viæ etiam vestigia extant, usque ad summum jugum montis, in quo Templum Iovis Latiaris fuit. Tum alia transversa Alba Tusculum perducit, cujus vestigia passim apparent. Tum maximè in via Latina paulo sub Crypta Ferrata. Vide & Dionysij Halicarn. locum infra pag. 946. Via autem Tusculana deflectit ex Latina ad X. ubi villa Menciorum *Le Morene*.

Pag. 912. lin. 4. *Albana*.] In Margine; *Albana vallis*.

Lin. 6. *In Albanam vallem*] Hinc apparet absurdam esse opinionem eorum, qui *Grotta Ferrata*, seu Cryptam Ferratam Tusculanum Ciceronis interpretantur, quod ad dextrum viæ Latinæ latus sub Albano

 mon-

monte, non in Tusculano situm est.

Hinc Aqua ad Marinum defluens, RIVVS ARVAE ALBANAE dicitur in veteri inscriptione sup. pag. 905.

Pag. 913. *Vulgo il Coliseo*] Visuntur ibidem insanæ substructiones, porticus, fornices; Vnde apparet villam fuisse longè maximam, in cujus ruderibus nunc extructum est Monasterium Franciscanorum, tum Excellentissimi Præfecti Vrbis villa cum horto. Et complectebatur hæc villa Domitij totum illud dorsum montis, in quo olim Alba longa fuit.

Lin. 34. *Prædium heic*] Saltem aquam ad irrigandum prædium, haud dubiè ex villa Domitiani derivatam.

Pag. 914. lin. 34. ὁ Ἄλβας τῆς Ἰταλῶν μητροπόλεως] Hic locus nequaquam intelligendus est de Alba seu Albano prope Romam, sed de Alba Pompeia Liguriæ: nam eo tempore Italiæ nomine proprie vocabantur provinciæ quæ Præfecto Prætorio Italiæ parebant, & hoc nomine distinguebantur à cœteris, quæ sub Præfecto Vrbis erant, quod alijs multis exemplis ex D. Athanasio alijsque Concilijs Ecclesiasticis allatis eruditissimè probavit Iacobus Sirmondus lib. de Suburbicarijs.

Lin.

Lin. 45. *Albanum*.] Immò iam ante hæc tempora Gregorij M. epist. XI. lib. 3. extat Ordini & plebi consistenti in Albano scripta, qua se hominem bonum Episcopũ ipsis ordinasse scribit. Et eod. lib. cap. 39. Andreas Albanensis Episcopus subscripsit. Et lib. 4. epist. 44. Homobonus Episcopus Albanensis subscripsit.

Pag. 915. lin. 15. *Pedanij errorem*] Levissimus sane error: nam prædia illa & villæ proxima erant ipsi Albæ. Quod & ipse pag. 918. testatur.

Lin. 22. Α'λβανὸν οἶνον] Albanum vinum.

Lin. 48. *Non ejusdem bonitatis*] Ergo sterilem nunc & effetam naturam credis? Non ego.

Lin. 53. *sup. lib. cap. x.*] Pag. 719.

Lin. 54. *dictum est*] Anno Christi 1632. cùm Il.ustrissimus D. Ioannes Columna Patriarcha Constantinop. hortos strueret, & villam amœnissimam sub Marino, repertus fuit lapis antiquus, quo Decuriones municipij locum honoris causa dederunt M. Iulio Silani L. Monimo extra portam Medianam, &c. ex qua Inscriptione colligitur certo municipium fuisse eo loco, ubi nunc Marinum, quod Iulij Frontini Cerete Marianum fuisse credunt.

Pag. 916. lin. 29. *Ad 40. ab Vrbe stadium*] hoc est v. mil. pass.

Pag. 917. lin. ult. *Iam antea dixi* xii.] xiii. cum dimidio esse accurata dimensione mihi compertissimum est. Vnde ipsius oppidi longitudo, & reliquum viæ Ariciam usque alterum milliare cum dimidio xv. iusta milliaria Romana efficiunt.

Pag 918. lin. 4. *Corrupta sunt*] Ego omnino existimo Bovillas fuisse eo loco, ubi nunc est diversorium *Li Fratocchi* dictum, ubi Appia via ex planitie agri Romani in collem Albanum ascendere incipit. Hic passim ædificiorum antiquorum vestigia ad utrumque viæ latus conspiciuntur. Inde vno miliari versus Romam tumuli ingentes sepulchrorum extant, quorum uni turris rotunda inædificata cernitur. Exit hinc divertigium viæ veteris versus viam Latinam; vnde colligo hunc locum esse Itinerarij Hierosolymitani ad ix. m.

Confirmat hanc meam sententiam, quod ad dictum diversorium *Fratocchi* divertigium veteris viæ silicibus stratæ ex Ardeatina incidit, quam ego à prædio Falconiano Barberinæ familiæ continuo ductu huc usque pertingere observavi.

Lin. 24. *Circa Albæ Longæ rudera*] Totum hoc

hoc latus montis repletum fuit olim villis prædijsque sumtuosissimis; ut ex vestigijs apparet, & ex tribus quatuorve diverti-gijs ex Appia recta huc tendentibus, quorum vestigia observare licet in via illa umbrosa, quæ ex Castello Gandolfi Albanum ducit, quam vulgo Galeriam sive Xistum vocant.

Lin. 28. *Bonæ Deæ sacellum*] Puto vestigia huius sacelli extare medio circiter milliari ultra dictum diversorium *Li Fratocchi*, ubi primum ascensus incipit clivi Albani.

Pag. 919. lin. 10. *Vicellenses*] Leg. Lavicanos.

Lin. 27. *Adversos magna vi. &c.*] Hæc Bovillis viæ convenire posse existimo; & hoc ipse Cluverius observavit: nam Bovillæ in planitie sitæ fuerunt.

Pag. 920. lin. 27. *Cardo.*] Leg. Carbo.

Lin. 33. CLX. *Stadia*] Strabo. haud dubiè scripserat ἑκατὸν . . . . nam stadia cxx. exactissimè xv. mil. pass. conficiunt.

Lin. 41. περὶ τὸ Νέμος] Cum ipsam Ariciam xv. m. p. Roma distare constet, minùs recte Philostratus Nemus xv. m. p. Roma abesse scribit, distat enim III. p. m. Aricia oppidulum Nemi. Itaque locus hic de ipsa Aricia intelligendus. Si autem po-

posterioris ævi more VII. stadia cum dimidio singula milliaria computes, erunt m. p. XVI. quem Itineraria, & mox Lucanus refert.

Lin. 46. *Millia haud amplius* XIII.] Malè creditur conjecturæ & opinioni vulgi.

Pag. 921. lin. 41. *SCYTHICAE*] Sive LVCVS DIANIVS, ut Cato lib. 2. Originum eum vocavit apud Priscian. lib. 14. Locus insignis, quem infra pag. 931. annotavi. Vnde apparet LVCVM Dianæ distingui à toto nemore Aricino.

Pag. 922. initio;

Virgil. Æneid. VII.

Contremuit nemus, & sylvæ intonuere profundæ.
Audiit & Triviæ longe lacus.

Vbi Servius: Nemus locus haud longe ab Aricia, in quo lacus est, qui speculum Dianæ dicitur, & Triviæ lacus, hic est qui Dianæ speculum dicitur. Sed, quod pace Grammatici illius dictum velim, satis ineptè & contra Poëtę mentem Nemus in quo Iulus venabatur ex littore in mediterranea transfert, indeque opidum hoc nobis extruit, vel potiùs cum Nemorensi opidulo confundit, cum Poëta posteriori versu Triviæ lacum longe ab isto Nemore abfuisse clarè ostendat.

Lin.

Lin. 20. καὶ μία] λίαν.

Lin. 25. ὄρος] Leg. Νέμος. Error ex præcedentis vocis ultima litera natus, quæ primam huius absorpsit. Et sic rectè Cluverius pag. seq.

Lin. 39. εἰς τὸ Λανούβιον] Multo minùs hæc correctio ferenda, quàm prior illa Casauboni. Neque enim Appia via Lanuvium tendit, sed sub Lanuvio ducit, ita-ut nomen Lanuvij nullo modo hic inferciri possit. Strabò τὸ Ἀρτεμίσιον Νέμος manifestè distinguit ab eiusdem Aricinæ Dianæ templo. Erat enim lucus ille Dianius pars non exigua Aricini nemoris. Hic lucus ad sinistram imminet ex Aricia ad fanum Dianæ ascendentibus. Itaque simpliciter legerem τοῖς δὲ ἐξ Ἀρ. ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ τῆς Ἀρικίνης (vel potiùs Ἀρτέμιδος) ἱερόν. Intelligit autem amœnissimam illam silvam, quæ in summo colle adhuc extat, ubi per Virbij clivum ascenderis, per quam silvuam etiam nunc vetus Appia ducit, in quo magna sepulchrorum aliorumque ædificiorum conspexi vestigia. Vel legerem: τῇ δὲ ἐξ Ἀρικίας ἀναβαινούσης ut apud ipsam viam referatur; quod præcedentibus rectiùs respondet verbis, posterius illud ἔστι δ' Ἀρικίνων τὸ ἱερὸν omnino probo: nam etiamnum via silicibus strata superest,

quæ

quæ ab Aricia ad templum illud ducebat.

Pag. 923. lin. 13. *Velitras*] Velitræ ſub Algidi radicibus ſitæ ſunt, qui mons ab Albano omnino diſtinctus.

Lin. 30. *Nemorenſis ab unda*] Et Vetus inſcriptio ibidem reperta.

Lin. 47. καὶ μία ὑψηλὴ] καὶ λίαν ὑψηλή.

Lin. 50. *Ergo fanum*] Fuit omnino, quod facile cognoviſſet Cluverius, ſi de proximo inſpexiſſet veſtigia Templi, quæ ſtupenda ſane etiam nunc in imo fundo extant ad ſeptentrionalem lacus partem, ubi nunc nobiles Frajapani huius loci Domini hortum habent, & ſtatuas, aliaque antiquitatis monumenta erui curant.

Pag. 925. lin. 43. *Divum Capitolinum*] Leg. Clivum Capitol.

Pag. 926. lin. 18. *In inſulam*] Sic paſſim auctores inſulas vocant peninſulas, ut ad Stephanum notavi.

Pag. 931. lin. 11. *Ab Aricia*] Ad nemus lacumque Dianæ aſcendentibus.

Lin. 16. *Dignus, Aricinos, &c.*] Huius clivi mentio extat apud Valerium Max. lib. 8. cap. 3. *Quidam*, inquit, *furti damnatus eſt, quod equo, cujus uſus illi uſque Ariciam commodatus fuerat, ulteriore eius municipij clivo vectus eſſet*.

Lin. 19. *Sive à primis Latinis*] Cato lib. 2.

Orig.

Originum ex Prisc. libro 14. *Lucum Dianium in nemore Aricino Ægerius Lesbius Tusculanus dedicavit. Dictator Latinus.* Hi populi communiter Tusculanus, Aricinus, Lanuvinus, Laurens, Coranus, Tiburtinus, Pometinus, Ardeatis, Rutilus. Locus sane insignis.

Lin. ultima *Vti molas*] quatuor aut quinque.

Pag. 932. lin. 22 *Ad quæ ita vetus*] Fuit ad lævam partem Appiæ paulo ultra primum ab Vrbe miliare fons etiam nunc conspicuus, vulgo *La Caffarella* dictus, quod ad familiam Romanam eius nominis pertineat cum adjacentibus pratis. Aquam huius fontis omnium Romæ saluberrimã habitam fuisse ex Vitruvio apparet lib. 8. cap. 3. principio. Sunt etiam nonnulli fontes calidi, ex quibus profluit aqua sapore optimo, quæ in potione ita est suavis, ut nec Fontanalis ab Camænis, nec Martia Saliens desideretur.

Pag. 935. lin. 45. *Tribus Tabernis* XVII.] Leg. VIII.

Lin. 46. . . . . . .] Appi foro.

Pag. 936. *Vltra eam sita est*] Imminet eidem.

Pag. 940. lin. 17. Λαανίῳ] Legendum sine dubio Λαβίκῳ.

Lin.

Lin. 25. *Ficana*] Fuit ergo Ficana in colle illo qui mil. paſſ. ultra diverſorium malæ fidei ſitus, magna antiquorum ædificiorum veſtigia ſervat, unde recta poſtmodum via per ſilvam Oſtienſem protenditur Oſtiam uſque duobus circiter paſſuũ millibus.

Pag. 941. lin. 1,] Ad marginem. Canens *locus*.

Lin. 26.] In margine. *Tuſculum oppidum*.

Lin. 54. *Plantis atque, &c.*] Hortis ſive villis.

Lin. 55. *Tuſculum habet collem.*] Situm eſt in colle, &c. Nam ex hoc loco maxime apparet Tuſculum planè eodem in loco fuiſſe, ubi nunc eſt Fraſcati, non autem in ſummo montis jugo, ubi rudera & veſtigia maximorum ædificiorum conſpiciuntur, ubi vulgo vetus Tuſculum fuiſſe creditur. Quam opinionem Cluverius pag. ſequenti etiam amplectitur. Sed ſi locum ipſum propius inſpexiſſet, aliter ſanè iudicaſſet. Nam ego diligenti perluſtratione comperi villam priuatam eo loco fuiſſe, non oppidum. Tum ſitus ipſe repugnat: nam locus ille quamvis & Romam, & vallem Albanam proſpiciat, magis tamen in hanc partem vergit, ubi ingentium

for-

fornicum ſubſtructiones viſuntur. Romam verſus extat theatrum, ſed & illud privatum potius quàm publicum, ut ex magnitudine apparet. Tum verò diſtantia & intervallum repugnat. Nam veſtigia illa non XII. ſed XV. ut minimum vel XVI. m. p. abſunt ab Vrbe Roma. Tum Strabonis deſcriptioni ſitus ille repugnat, quippe cui ex proximo cacumen montis ſaxoſum & aſpectu horridum imminet. Neque vero aquarum copia huic loco convenit, ſed ipſi oppido Freſcati. Vnde facilè apparet hunc levem & popularem eſſe errorem, non veram & probabilem ſententiam.

Pag. 942. lin. 7. *L'Oſteria*] *Del Algido*.

Lin. 21. *Quæ ſuper*] Leg. quæ per [*tendit ad.*] Leg. deſcendit ad, &c.

Pag. 944. lin. 18. *Debellat*] Funditus tandem Tuſculum antiquum diruit & exſcidit Henricus . . . . . Imperator anno Chriſti, ut teſtatur.

Pag. 946. lin. 12. *Ad Prænestinam, &c.*] Lavicanam viam cum Præneſtina confundit, nam quæ ſub Colonna tranſit, non Præneſtina, ſed Lavicana eſt via. Error inde natus quod Cluverius ipſe, ut nunc vulgò omnes faciunt, Præneſte Romam petens ex Præneſtina in Lavicanam divertit. Lacus autem ille Regillus ad XIV. fer-

ferme lapidem ipsi viæ Lavicanæ de proximo imminet ad sinistram Roma euntibus Lavicum hoc est ad Columnam. Nam id Lavicum olim fuisse pag. seq. ostendi. Sed in hoc quoque fallitur, quod exiguum illum lacum, qui sub Columna tumulis amphitheatri in speciem includitur, cum lacu S. Praxedis confundit. Cum iste Lavicanam viam proxime attingat; alter autem ille S. Praxedis situs sit ad Prænestinam viam sinistrorsum Roma euntibus Præneste. Sed lacus ille S. Praxedis, sive, ut nunc vocant *Il Lago di Castiglione*, non in Tusculano, sed in Gabino agro haud dubiè erat. Vnde rectiùs quis lacum illum parvum sub Columna Regillum existimet. Et lacus ille S. Praxedis in antiquis monumentis Christianorum Lacus Gabinus, & Lacus Burranus appellatur.

Lin. 15. *Est Lacus*] Non vidit lacum Cauæ sive Algidi ad sinistram viæ Latinæ Roma euntibus, quamvis ille non natura, sed arte factus ad usum molarum; neque lacum Sancti Iuliani post Algidum montem.

Lin. 52. *Via hæc Tusculana, &c.*] Imo divertigium. Vide supra pag. 911. quod & ipse agnoscit.

Lin. 55. *Sed itinere*] Inter Latinam & La-

Lavicanam fuit via Campana ; ſed hæc à poſterioribus ſemper confunditur cum Latina, quamvis adhuc hodierno tempore diverſæ ſint : nam Latina à Porta ejuſdem nominis incipiebat, ducebatque in Latium, Campana ab Eſquilina porta ducebat in campos Suburbicarios, vel forte quod in Campaniam duceret. Ad v. lapidem viæ Campanæ fuit lucus Deæ Diæ, cujus meminit vetus Inſcriptio apud Gutherium de iure Manium pag. 19.

Pag. 947. lin. 3. *Ad Quintanas xv.*] *L'Hoſteria della Collonna*.

Lin. 4. *Ad Statuas* III.] *S. Ceſale*.

Lin. 5. *Ad Pactas* VII.] *Li Quadri*.

Lin. 6. *Ad Birium* . *v.*] *S. Hilario*.

Lin. 7. *Compito Anagnino x. L'Hoſteria d'Anagni*.

Lin. 13. *Ad Decimum x.* . . . . . .] Ad Decimum x.

Lin. 14. III.] Ad Pictas XVI. leg. nam à Pictis ad Bivium quinque millia paſſuum ſunt exactiſſima.

Lin. 15. *Ad Pictas* XVII.] XIIII. leg. XIII. Nam à Burghetto ad diverſorium *del Fico* I. eſt miliare. Inde IV. ad diverſorium Molaræ. Inde IV. ad Cavam Algidi. Inde 2. ½ ad diverſorium de *mezza Selva* : inde I. ½ ad conjunctionem La-

tinæ & Lavicanæ vulgo *li Quadri*. Ibi enim Pictas istas Tabernas fuisse certum est.

Lin. 28. *Incipit*] Hoc certissimum, sed incipit in ipsa vrbe Roma sub thermis Antonini, bivium illud hoc tempore est ad Ecclesiam S. Cæsarij, ubi olim templum Romuli & Remi.

Lin. 33. *Procedit ad CXX. stadia*] mil. pass. xv.

Lin. 34. *Hoc est Tusculum, &c.*] Ex hoc Strabonis loco, & ex itineris ductu, nemo sanæ mentis dubitare poterit quin Labicum nunc sit *la Colonna*, quod ad xv. lapidem viæ Lavicanæ proximè à dextris imminet. Supra quod deinde Tusculum ad 3. vel 4. m. p. recedit.

Lin. 34. *Zagaruolo*] Error inde doctis viris, & ipsi Cluverio oritur, quod hoc tempore Prænestina & Lavicana via ferme confundantur. Nam qui Præneste Romam hoc tempore petunt, ubi Prænestina via processerunt ad m.p. duo circiter, relicta Prænestina, inde divertigio in Lavicanam transeunt ad miliarium decimum octavum ad diversorium vulgo dictum *S. Cesale*. *Zagaruolo* autem ad sinistram Lavicanæ viæ situm est, quod est manifestè contra Strabonis mentem.

Pag. 948. lin. 29. *Nunc Zagaruolum*]

Co-

Columnam.

Lin. 48. *Prænestini quoque v. tantum millia*] VIII. si veterum Itinerariorum rationem sequamur.

Pag. 949. lin. 30. *Cognominari potuisset*] Certissimum est fuisse eo loco ubi nunc diversorium publicum sub oppidulo Columna sive veterum Labicis.

Lin. 33. *In diverticulo, &c.*] Locus ille est in via quæ ab Algido Valmontonem ducit III. m. p. cis dictum oppidum, vulgo *li quadri dictus*. Nam dicto loco vetus Labicanæ ductus conspicitur, qui à Columna veniens Anagniam pergit. Apparent ibidem magna veterum ædificiorum vestigia, quos vulgus Labicos fuisse existimat, & ex ejus loci ruinis Valmontonem constructum aiunt ante annos paulo amplius CCCC. Conspicitur ibidem divertigium alterius viæ veteris, quod ex Latina huc in Lavicanam producitur.

Lin. 52. τὸ παρ' αὐτὰς τεῖχος] Intelligit Castrum Prætorium, quod est prope Esquilinam portam.

Pag. 950. Paulo ultra bivium iuxta viam Lavicanam fuit villa magna, cujus maxima restant vestigia, quæ nomen priscum etiam hodie retinent. Hanc Pompeij Magni villam fuisse existimant. Ana-

gniæ in Cathedrali Ecclesia duæ extant tabulæ marmoreæ L. Septimij Severi, & M. Aurelij Antonini Impp. quæ ipsos viam, quæ ducit in Villam Magnam, silice sua pecunia stravisse testatur. Manucc. pag. 370.

Lin. 9. *Pictas*.] A Pictis pag. præcedenti obseruatis, via deinde recta tendit versus Valmontonem, & passim ejus ductus conspicitur. Verum non transit ipsum oppidum, sed ad dextram per colles proximos transit, ubi ad Ecclesiam D. Ioann. Baptistæ columna miliaris extat literis fermè exesis, quem ego XXVII. ab Vrbe lapidem fuisse existimo. Inde porrò tendit per S. Mariam in Silice, Monasterium dirutum, & descendit in Vallem S. Hilarij, ubi juxta Cryptas sive Cœmiterium antiquum D. Hilarij Latina via in Lavicanam incidit. Hic igitur locus olim celeberrimus ad Bivium dictus fuit.

Lin. 15. *Me ignorare lubens fateor*] Ob magnam devotionem Christianorum erga illum locum.

Lin. 22. *Il Borghetto*] Intervallum repugnat. Decimus lapis haud dubiè fuit, ubi nunc *Morene* sive *Casale de Cenci* : Nam isthic via Tusculana ex Latina divertit, & vestigia apparent ædificiorum antiquorum

paulò

paulò vltra diverſorium vulgò dictum *L'Oſteria del Caſalotto*. Conjungitur quoque eodem loco viæ Latinæ divertigium ex Appia ad lapidem divertens.

Lin. 24. *Aquæ Crabræ*.] Fuit haud dubiè ubi nunc *Burghetto*, ubi viæ duæ Tuſculo venientes Latinam interſecant. Huic loco ſilva annoſa à tergo imminet, quæ eſt inter Cryptam Ferratam & Tuſculum, quæ feris concludendis commoditatem præbet; & paſſim maximorũ ædificiorum veſtigia apparent, vulgo *li Centroni* dicuntur.

Pag. 953. lin. 1. *Et quaſi cervice, &c.*] Non loquitur de vrbe tantum, ſed univerſo colle cuniculis perforato. Nam nuper admodum ingentes reperti fuere aquæductus ad montis latus per ſubterraneos meatus exciſi vivo ſaxo.

Lin. 2. delend. Vrbs [*quo alij*] Leg. quorum alij.

Pag. 954. lin. 28. *Terentinum*] Leg. Ferentinum.

Lin. 35. *Iamdudum adeò interijt*.] Fuit civitas Epiſcopalis circa annum Chriſti 745. Nam Concilio Romano ſub Zacharia Papa interfuit Nicetas Gabiorum Epiſcopus cum alijs agri ſuburbicarij Epiſcopis: Vide Tom. 1. Concilior. Gallic.

pag. 551. & pag. 557. Vbi *Nicetas Episcopus Ecclesiæ Gabinatis* :& in Pontigonensi Synodo *Leo Episcopus Gabinensis Ioann. VIII. PP. nepos*. Vide Concil. Gallic. Tom. 3. p. 436.

Lin. 46. *Situm opidi quod attinet* ; Rectiùs sanè si Prænestinæ viæ ductum spectes.

Lin. ead. *Veteres Lavicos, &c.*] Puto sui oblitum esse; nam paulo ante docere conatus est Lavicum esse Zagarolam, sed falsò: infra autem pag. 966. Gallicanum olim Pedum fuisse existimat.

Lin. 51. *Algidum, &c.*] Hic sine dubio ipsum montem intelligit, per cujus clausuram ascenditur in vallem, quæ Tusculanos Albanosque montes interjacet.

Lin. 52. *L'Osteria*] *La caua dell'Allio*.

Lin. ult. *Nec descendere, &c.*] Non bene inspexit horum locorum situm.

Pag. 955. lin. 2. *Ad octavum lapidem, &c.*] Cornel. Tacitus Annal. lib. 15. Saxum Gabinum laudat, tanquam igni impervium.

Pag. 956. lin. 16. *L'Osteria del Finocchio*] Fallitur: nam diversorium hoc in Lavicana via est ad x. lapidem ab vrbe, non ad Prænestinam, in Prænestina est *L'Osteria del Pantano*.

Lin. 18. *Gabiorum*] Fallitur omnino, est divertigium ex Lavicana ad x. circiter la-

lapidem. Cluverius planè non obserua- uit ductum veteris Lavicanæ, quæ post diversorium Fœniculi Tusculum versus transit, pergitque rectà ad Columnam.

Pag. 957. lin. 32. *Nunc equidem*] Ergo paululum extra viam Prænestinam sita erat vrbs Gabij, & quidem, quantum ego existimo, lustratis diligenter & considera- tis omnibus circa Prænestinam viam locis, fuere Gabij haud longe à diversorio Pan- tani sive Paludis, circa Osam scilicet fluvium in ijs collibus, ubi nunc Castelli D. Iuliani rudera conspiciuntur, ad sini- stram viæ Prænestinæ Roma euntibus Præneste.

Pag. 961. lin. 26. *Vrbs ea Latio, &c.*] Tum verò situs ipse hoc indicat & vesti- gia antiquitatis.

Pag. 962. lin. 1. *Empulium opidum* In margine] Fortè *Poli*.

Lin. 4. *Cœteraque opida*] Fortè Æsula legendum: consulend. Cod. mss.

Lin. 15. *Ad dextram*] Imò ad sinistram fuisse ex vestigijs colligitur.

Pag. 964. *Aqua Marcia*] Non bene in- tellexit locum Frontini.

Pag. 965. lin. 15.] In margine Pedum oppidum.

Lin. 17 *Pedani*] Vt in fastis Capitoli-

nis ſuprà pag. 939. & ſic.

Lin. 40. *Inter Lavicos*] Hic ſitus omnino Zagaruolo convenire videtur.

Pag. 966. lin. 29.] In margine SCAPTIA *oppidum*.

Pag. 967. lin. 52.] In margine *Prata Decij*.

Lin. 54.] Tiburi ab oriente imminet Afflianus mons, vulgo nunc *Monte S. Angelo* dictus, ad cujus radices Aquæ Claudiæ ductus porrigebatur rivo ſubterraneo, ut teſtatur vetus Inſcriptio ibidem reperta in veſtigijs ædis Bonæ Deæ, quam dirutam L. Paſquidius Feſtus reſtituit. Lapis ille ſic habet:

BONAE DEAE. SANCTISSIMAE. CAELESTI.
L. PASQVIDIVS FESTVS. REDEMPTOR.
OPERVM. CAESAR. PVBLICORVM. AEDEM.
DIRVTAM. REFECIT. QVOD ADIVTORIO.
RIVOM AQVAE. CLAVDIAE. AVGVSTAE.
SVB. MONTE. AFFLIANO CONSVMAVIT.
IMP. DOMIT. CAESAR AVG. GERM. COS.
V. NON. IVL.

Repertus fuit hic lapis in Valle Fiaccia ſive Arcenſi teſte Antonio del Re Antiquit. Tiburt. p. 22.

Afflìano monti deinde Vultvilla mons longo jugo conjungitur, ille ſcilicet qui

vico Sancti Gregorij, Casæ Corbulæ, & Polo opidulo ab oriente æstivo imminet, in cujus summo & confragoso jugo *Guadagnolo* pagus conspicitur, sub quo celeberrimum B. Virginis templum Mentorellæ corrupto nomine appellatum. Nam Vultvillam eum montem non solum vetustissima S. Gregorij Magni Pontificis donatio Sublacensis Monasterij vocat: sed & antiquissima inscriptio id nomen præfert, quæ in Polensi Palatio asservatur, & Ecclesiam illam à S. Silvestro consecratam docet.

Lin. 11. *In latere montis*] Fortè *S. Gregorio*.

Lin. 28. *Circa lavicos, &c.*] Videtur *Monte Fortino*, ad quod propius accedit nomen Virtonis Dionysij.

Pag. 969. lin. 10.] In margine TOLERIA *oppidum*.

Lin. 16. *Inde in Latinam viam, &c.*] Divertigio scilicet ex Appia in Latinam viam per vallem illam, quæ inter Algidum montem est, & oppositum ab Oriente montis tractum, in quo *Rocca de Massimi*, & *Signia* civitas. Vbi etiam nunc viæ veteris vestigia silicibus strata.

Pag. 977 lin. 46. *Sulfurati dicuntur*.] An nunc *Sulfuratella* ad viam Ardeatinam?

Pag.

Pag. 978. lin. 1. *S. Anastasiæ*] Leg. S. Anastasij. Vix puto; nam S. Anastasij fanum situm est in devio colle inter densissimas silvas. Potiùs existimem eo loco fuisse, ubi nunc Turris S. Laurentij, ubi vestigia antiquitatum visuntur, & arcus aliquot aquæductus veteris locus ille ἐπιγείοις victum præstat universo Ardeatium agro.

Pag. 981. lin. 28. lib. 2. cap. 4. *Indicatum est*] Sed falso omnino argumento ibidem ostendi. Nam in Marruvij situ fallitur.

Lin. 30. *Satis igitur*, *&c.*] Hernici tenuere totum illum montium tractum, qui inter planitiem Latinæ viæ, & vallem Anienis à Præneste ad Lirin vsque porrigitur, in quo nunc sunt vici & oppida *Civitella*, *Ponza*, *Afile*, *Rocca di S. Stefano*, *Olevano*, *Roiate*, *Piglio*, *Serrone*, *Auto*, *Anticoli*, *Guercino*, *Torre*, *Fomone*, & in Valle Anienis, *Fellettino*, *Treba*, *Genne*, *Subiaco*, *Canterano*, *Rocca di Canterano*, *Rocca di mezzo*, *Merano*, usque ad Vultvillam montem. Iuxta planitiem vero viæ Latinæ, Palianum, Anagniam, cœterasque deinde ordine civitates. Itaque Hernicorum fines recte describemus hoc tempore Anagniensi, Alatriensi, Ferentina, ac Verulana diœcesi, & maxima parte Abbatiæ

Sub-

Sublacensis.

Lin. 46. *Oppidum agri*] Imò altissima montium juga, ex quorum Australi latere Amasenus paulo supra Privernum nascitur; vnde Futilitas commenti Grammatici facilè apparet.

Lin. 56.] In margine ANAGNIA.

Pag. 982. lin. 46.] In margine. *Compitum Anagninum*.

Lin. 51. *Castel Matteo*.] Hoc falsum.

Lin. 56.] In margine: *Lucus Dianæ*.

Pag. 983. lin. 32.] In margine. FERENTINVM *Colonia*.

Pag. 984. lin. 33. *Ad XLVIII. Lapidem*.] Hic numerus exactè cum Antonini Itinerario convenit, & extat Ferentini in Ecclesia S. Ioannis Evangelistæ lapis milliarius cum numero XLVII., quem ex vicino agro eò translatum existimo.

In fine pag.] In Hernicis quoque commemorandum oppidum inter Sublaqueū, & Anagniam in montibus situm.

Affile, ut olim, ita hodie quoque dictum. Mentio eius extat apud Frontinum in libello de colonijs. Affile oppidum Lege Sempronia in Centurijs & in Lacinijs ager ejus est assignatus. Meminit etiam D. Gregorius M. lib. 2. Dial. in vita S. Benedicti: *Cùmque venisset ad locum qui dicitur*

tur Effide,&c. ubi miraculum S. illius Patris commemorat. Hic Affile intelligi certissimum est,& sic D.Gregoriũ scripsisse contenderem, nisi in antiquis donationibus Sublacensis Monasterij idem nomen sæpiùs hoc modo prolatum legissem; ubi nihilominus etiam vero nomine Affile scriptum aliquoties vidi. Ita etiam legitur in veteri Inscriptione ibidem reperta, L. LVPERCVS. AFFILANVS. Vnde & territorium Afilanum apud Anastasium Bibliothecarium in vita S. Sixti III. ubi ait. *Possessionem Celeris in territorio Afilano.*

Pag. 985. lin. 19. *Volscum agrum*] Agrum Volscorum partim campestrem, partim montuosum fuisse apparet ex Catonis Verbis lib. 1. Origin. quæ adducit Priscianus lib. 5. *Agrum quem Volsci habuerunt campestris plerus Aboriginum fuit.*

Pag. 986. lin. 27.] In margine. ANTIVM.

In fine pag. Suidas: Ἄντιε πόλις ἥτις ἀπέχει Ῥώμης τ' ςαδίες. *Antium oppidum distans Roma CCC. stadijs*, quæ sunt M. P. XXXVIII. vel XL.

Pag. 987. lin. 17. *At nomen tamen ejus*] Et vestigia maxima, unde urbis magnitudo & forma perspicitur.

Lin. 20. *Vrbem* CIↃ.] Bis mille passus

sunt,

ſunt, vt experientia didici.

Lin. 50.] In margine: *Navale Antiatium CENO*. nunc *NETTVNO*.

Lin. 56.] In margine, *Loracina fluv.*

Pag. 988. lin. 14. *Fanum S. Blaſij*] Quinimò villa familiæ Cæſiæ, & vineæ particulares Neptunenſium totum illum ſitum veteris Antij nunc occupant, & littus altũ, & ſaxoſum, & pleriſque locis præruptum in mare procurrit, ſub quo miranda ſubſtructionum veſtigia viſuntur per bis mille passus Neptunium uſque.

Pag. 989. lin. 10.] Hujus regiæ domus veſtigia haud dubiè ſunt, quæ in extremo Antiatium Promontorio paulo ſupra turrim ſeu ſpeculam maritimam nunc viſuntur iuxta ipſum fanum Fortunæ, ubi cryptæ & arcus ſtupendi operis viſuntur.

Pag. 991. lin. 4. *Eſt in Bæotio, &c.*] Non vidit Stephani locum corruptum eſſe, & male divulſum.

Pag. 992. lin. 10. *Qui unicus hoc litore*] Quinimò verum oſtium inter Circeios & Terracinam nunc eſt; nam alterum quod ad fauces lacus Fogliani dividitur, arena oppletũ eſt. Ex hoc Plinij loco apparet flumen illud alio alveo olim deduxiſſe, de quo infra in Pontinis paludibus ad tres Pontes dicam, & mox ad Cloſtra Romana.

Lin.

Lin. 16. & seqq.] In hisce numeris nil mutandum existimo; nam exactissimè conveniunt cum charta mss. paludis Pomptinæ à peritissimis Geometris confecta. Nam ab Astura sunt III. mil. pass. usque ad ostium lacus Fogliani, vulgo *Foce di Fogliano*; inde III. mil. ad locum qui *Tumuleto* dicitur, & deinde 17. vel 18. mil. ad oppidum S. Felicis.

Lin. 40. *Clostra prope ostium*] *Clostra Romana* ni fallor dicta fuere, quòd Romani claustra quædam ostio Nymphæi amnis apposuissent contra vim Oceani ne oppleretur arena; quod postea contigit: Nam ostium illud non natura, sed arte factum fuit, ad divertendam vim aquarum, quæ Pontinos agros, maximè verò Setinos campos inundabant. Nam fluvius seu torrens Teppia & Nymphæus amnis, qui nunc cum aquis Sulmonetæ confluunt, & postea per alveum Sixti, ut vocant, in Levolam & Badinum deducuntur, olim breviori via per tres Pontes ad ponté Tronæ, & inde per alveum arte factum, vulgo *Rio Martino* in mare educebantur, cujus derivationis vestigia clarissima nunc apparent. Et Gregorius XV. idem consilium ceperat, ut veteri alveo iterum aperto Pontinas paludes ab affluentium aquarum

rum copia liberaret.

Pag. 997. lin. 5. *Præter x. m. p.*] Verissima hæc Theophrasti mensura; nam vtrumque latus montis v. mil. pass. complectitur.

Lin. 14. *Spissis nemoribus consitum*] Hinc venationibus olim frequentatū Circæum, ut apparet ex Polybio in excerptis Legat. cap. 114. pag. 946. nam & seipsum frequenter isthic venari solitum scribit & Regem Demetrium. Sed sunt etiam in planitie vicina silvæ & nemora venationibus aptissima.

Pag. 1001. lin. 9. *Oppidi S. Felicitatis*] S. Felicis. Mihi in ipso loco de hisce percunctanti nihil tale à quoquam relatum fuit. Visuntur sub oppido versus mare vestigia ædificij antiqui quadrati; quam Lepidi villam fuisse existimant.

Lin. 30. *In summo Circæi monte*] In extremo promontorio proprie Homerum intelligas.

Pag. 1002. lin. 3. *Fuisse in oppido fanum eius*] Id nequaquam ex Strabonis verbis colligitur, sed hoc tantùm in eodem monte & oppidum & fanum & aram fuisse: id vero nequaquam affirmat vtrum in eodem loco fuerint, an in diversis.

Lin.

Lin. 29. *Exiguus quidam sinus*] Imo sinus est magnus & pulcherrimus vulgo *Porto di Paula* dictus, cui lacus profundissimus S. Mariæ jungitur. Portus ille bis mille navium capax est, & visuntur circumquaque Romani portus vestigia, scilicet annuli ferrei ingentis magnitudinis, ex quibus naves olim religabantur, in toto littore Latino nullus est portus huic comparandus, si ab arenis expurgaretur flumine lacum immisso.

Pag. 1004. lin. 10. *Aggerem scilicet, &c.*] Falsum hoc: nam agger viæ Appiæ non ea est altitudine, ut fluvios exundantes intra alveum contineret, sed passim in ipsa via veteri pontes & arcus veteres visuntur, sub quibus aquæ derivabantur.

Lin. 12. *Via dividit uda, &c.*] Quia per medias ducit paludes,

Lin. 38. *Maximè.*] Quinimo nulli campi depressiores sunt & inundationibus magis obnoxij, quam Setinorum, qui præcipuè exsiccationi eam ob causam incumbunt.

Pag. 1005. lin. 22. *Nec constat an paludes*] Haud dubitandum ea de re, cum per loca maxime depressa viam duxerit, quæ sterni nullo modo potuisset, nisi exsiccatis paludibus.

Pag. 1005. lin. 31. *Reddunt millia LIII.*] Et totidem miliaria fuiſſe notat columna miliaris antiqua, quæ etiamnum Tarracinæ viſitur in area publica ad Eccleſiam majorem, ubi LIII. inciſum videmus.

Lin. 32. *Procopij verbis*] Neſcio quomodo id ex Procopij verbis colligi poſſit: neque enim Vfens XIX. m. ſpatio iuxta Appiam viam fluit. Sed certiſſimum eſt foſſam illam, quam nunc *Fiume Canatella* vocant, & ab Appij foro ad mare uſque porrigitur, intelligi.

Lin. 47. *Ouſentina*] Quam ſcripturam antiquæ inſcriptiones etiam probant.

Lin. 53. *L'Auſente*] *Il Portatore* nunc vulgo dicitur, & naſcitur ad diverſorium vulgo *Caſe nuove* 2. mil. ſub Setia.

Lin. 55. *L'Abbadia*] *di Foſſa nuova*.

Lin. 57. *Amaſenus*] vulgo *Baudino*, *vel Badino* appellatur.

Pag. 1008. lin. 10. *haud falsus eſt*] Nam vetus Privernum, cujus nunc rudera in planitie viſuntur, ipſi flumini imminebat: unde poſtea in vicinum collem tranſlatum fuit oppidum.

Lin. 25. *Tribus Tabernis*] Non intellexit mentem antiquæ inſcriptionis: nam illud A TRIPVSQ. nequaquam eſt à Tribus Tabernis, ſed à Tribus Pontibus. Nam

inde etiam nostro tempore paludes initium sumunt. Hi sunt pontes illi magnificentissimi seu superbissimi operis, ut Dio eos vocat pag. 1006. Nam paulum sub his Decennovij via incipiebat. Nam ab his pontibus ad Appi forum vix III. mil. pass. intercedunt.

Lin. 29. *perperam ultra Tarracinam*] Rectè Plinius: nam sinus ille Fundanus non minus ac Pomptinæ paludes aquis restagnantibus, & palustribus oppletur, vt ex summo monte Anxuris, nunc S. Angeli inspicienti liquido apparet; neque tamen Plinius Pomptinas paludes eo usque extendit.

Lin. 54. τὰ Ῥέγετα] Nunquid forte etiam apud Procopium legendum Τραίκτα. Ita locus ille VII. m. p. Tarracina distans plane incidit in Appiam viam, ubi Vfens & Amasenus iam conjuncti illam transeunt.

Pag. 1009. lin. 20. *Hinc autem credibile fit*] Mihi nequaquam fit verosimile: nam nullam ego pinum per universas hasce paludes obseruavi: neque soli natura id arboris genus ferret, quod locis editis siccisque potius gaudet, quam palustribus stagnis.

Pag. 1010. lin. 21. *Late candentibus Anxur.*]

Vide

Vide Scholia antiqua Porphyrionis ad hunc locum, qui ſaxa hæc candentia, non à colore ſic dicta vult, ſed quod calci coquendæ ſint aptiſſima. Sane calcem vrbi Romæ præſtabant olim Tarracinenſes, ut teſtatur lex 3. Cod. Theodoſ. *de calcis coctoribus*. Et Symmachus lib. 10. epiſt. 60. qui & ligna balneis vrbis ſuppeditaſſe ſcribit, ideoque civitatem P. R. commodam vocat.

Lin. 34. *Superbæ Anxuris*] Et quis non videt Statium arces ſuperbas Anxuris appellaſſe ab edito ſitu in ſummo montis vertice?

Pag. 1012. lin. 13. Colon. Anxvrn.] Apud Hyginum de limitib. pag. 173. habetur Colonia Anxurna, & Axurnas, & ſic infra hac pag. Livius.

Lin. 22. *Scopuloſo, &c.*] Aſpero potius. Nam ſane vix ullum montis jugum magis aſperum expertus ſum. Nequaquam tamen credo urbem olim in ſummo montis jugo ſitam fuiſſe: nam quæ nunc viſuntur reliquiæ & veſtigia, ea non oppidi, ſed magni alicujus templi, vel arcis ſunt. Incolæ Valeriani palatium fuiſſe credunt ex actis S. Cæſarij Epiſcopi. Sed rectè Cluverius ex Livio aduertit vrbem iam olim eo loco fuiſſe, ubi nunc eſt: nam in

ipſa Appia via ſita eſt ; tum cathedralis Eccleſia exædificata cernitur in veſtigijs maximi & antiquiſſimi templi Apollinis. Et ſanè præclarè Livius urbis ſitum deſcribit : nam collis urbi imminens eſt ille ad quem iuxta Eccleſiam Franciſcanorum aſcenditur , per quam vetus Appia via ducit, & in quo multa viſuntur veſtigia antiquitatum. Is collis etiam nunc urbi, & præcipuè arci *La Rocca* vulgo dictæ ita imminet, ut civitas contra tormentorum ictus nullo modo defendi poſſit, ideoque Sixtus V. in ſummum montis jugum eam transferre voluit, vulgo *S. Angelo* dictum. Ea verò pars, quam Livius infimam urbem vocat, nunc quoque mœnijs antiquis incluſa cernitur, ſed plane deſerta jacet.

Pag. 1012. lin. 5. *Conſpicitur veſtigium*] Quinimo portus adhuc integer extat forma plane rotunda, ſed totus arena oppletus eſt; ita ut nullum civitati uſum nunc præſtet, niſi quod olerum hortos aliquot complectitur. Meminit quoque hujus portus lex. 3. Cod. Theodoſ. *de Calcis coctoribus*, ex qua perſpicitur etiam farum fuiſſe juxta hunc portum, ſive ille in edito montis vertice fuerit, ſive potiùs iuxta ipſum portum in rupe exciſa.

Lin. 34. *Quidque, &c.*] Quippe morti-

tiferas poterat esse potantibus, &c.

Lin. 44. *Molam autem*] Nota hoc esse divertigium illud viæ Appiæ juxta mare, qua nunc vulgo iter est ad portam confinij usque: cum vetus Appia supra Tarracinam inter montes transeat.

Lin. 52. *Ad Lautulas, &c.*] Varro lib. 4. de lingua Lat. *Lautolæ à lavando, quod ibi ad Ianum geminum aquæ calidæ fuerunt.* Itaque cum Varro Lautolas à lavando dictas significet, hoc quoque loco prope Tarracinam eadem ex re nomen habuisse Lautulas censeo, hoc est ab aquis istis calidis, quæ cum angusto in saltu ad mare scaturiant ad ipsam viam publicam, inferiores istas angustias hoc nomine olim appellatas fuisse puto.

Pag. 1013. lin. 8. *In villa colli supposita*] Fuit haud dubiè eo in colle, ubi ingentis villæ reliquiæ visuntur, quam Tarracinenses nunc vocant, *Il Palazzo de i Paladini*.

Lin. 49. *Vt fere omnia, &c.*] Romanorum milliaria ubique locorum M. passibus constabant.

Pag. 114. lin. 56. Palmaria] Palmariæ insulæ, in qua Monachorum congregatio, meminit D. Greg. M. lib. 1. epist. 48. Nescio tamen an non potius ad aliam hujus nominis insulam referendum, quæ

circa Ilvam: omnes enim illi ſcopuli olim erant Monachis repleti.

Pag. 1015. lin. 42. *Vt infra ſuo loco, &c.*] Oblitus eſt promiſſi; neque enim uſpiam hoc opere de Pandatariæ ſitu agit. Pandatariam autem nunc Inſulam S. Mariæ dici exiſtimo, inter Pontiam & Iſchiam, ſeu Ænariam, vel huic vicinam, quæ vulgo dicitur *Vento tiene*, ut vult Capaccius hiſt. Neap. lib. 2. pag. 591. quæ Melæ Phytonia eſſe videtur, quamvis manuſcripti codices eam vocem non agnoſcant, ſed illius loco *Sinonia* præferunt, & multo quidem rectiùs.

Lin. 56. vulgò *Veletri, Velitri, Belitri, &c.*

Pag. 1016. *Inepta ſane oratio*] Peſſima correctio, ut ad Stephanum oſtendi, nam Olympiadis numerum ad ſtadia ineptè detorquet.

Lin. 39. τὸ ὑπαίθρου λαβὼν] *Eſſendo patrone della campagna*, propriè dicerent Itali: Germaui autem. *Vveil er das felt behalten.*

Pag. 1017. lin. 25.] In margine: *CORA oppidum.*

Lin. 30. *Ante hanc autem*] Supra Appiam verò, vel ad Appiam verò, vel Appiæ verò imminent. Miror Cluverium nodum in hoc ſcirpo inuenniſſe, ideſt in planiſſi-

mis

mis Strabonis verbis. Quid certiùs quàm Privernum æquè ac Cora Appiæ viæ imminere? cum etiam nunc derelicto veteris Appiæ ductu ipsum oppidum Appia transeat. De Setia rectius litem mouisset Straboni: nam & hæc Appiæ imminet non minus ac Cora aut Privernum. Latinæ autem viæ imminere dici haud quaquam potest, cum summum montium jugum inter oppidum Setiam & Latinam viam intercedat.

Lin. 55. *Montibusque arces*] *Montibus arces*.

Pag. 1019. lin. 10. *Norbæ in monteis*] sita enim est in rupe celsa & prærupta, qua parte Pomtinos campos spectat.

Lin. 40.] In margine SIGNIA. Male hoc loco Signiam commemorat, & contra situm oppidi, quod mediterranea, (*vulgo la Campagna*) respicit, non paludes Pomtinas, vulgo *la Marina*, & ita Plautus loco citato rectè conjungit cum Præneste, Frusinone, & Alatria. Inter Norbam autem Coramque & Signiam intercedit magnum illud montium jugum, Lepinum à Columello dictum, in cujus summo jugo Signia & Cerretum sita sunt.

Pag. 1020. lin. 34. *Quinam fuerit, incertum est*] Puto intelligi jugum illud mon-

tis, quod inter Volſcos & Hernicos intercedit, quod Signia, Setia, Cora, Norba, Sulmo, Privernumque adjacent, de quo pag. præcedenti.

Pag. 1021. lin. 15. *Signiam adverſus Sulam, &c.*] Ex hiſce locis apparet Sacri portum fuiſſe vel Piuminaram, vel Valmontonem, locus haud dubie in Æquis, non in Volſcis ponendus, quod nemo negaverit locorum bene peritus inter Signiam & Præneſte.

Pag. 1022. lin. 35. *Sarmonetta*] *Sermonetta* vulgo dicitur, & *Sulmoneta*.

Lin. 18. *Sarmona*] Sulmona.

Pag. 1023. lin. 11. *Lævinus ab alto Priverno*] Ergo iam tum in colle ſitum erat oppidum, ubi nunc quoque conſpicitur, non autem in vicina planitie, ut vulgo exiſtimant; niſi quis duplex tum Privernum fuiſſe putet.

Lin. 49. *Cis Signiam indicavit*] Cluverius non percepit mentem Græcorum verborum Strabonis. Nam illud περὶ ταύτης, haudquaquam referendum eſt ad vocem proxime præcedentem Σιγνίαν, ſed ad alterutram viarum quarum meminit, Latinæ ſcilicet & Appiæ, & quidem ad poſteriorem, videlicet *Appiam*.

Pag. 1026. in principio. Circa Velitras & Sueſſam hanc Pometiam fuit

etiam

etiam VLVBRA, sive ut alij pl. nu. VLVBRÆ. Meminere Cicero, Horatius, Iuven. Frontin. & vetus inscriptio.

Pag. 1028. lin. 11. *Firma mœnia*] Est Castellum expugnatu difficile.

Lin. 16. *Certus igitur locus, &c.*] Fuit haud dubiè ubi nunc *Monte Iove*.

Pag. 1032. lin. 3. ἢ ὅτε ἦν τῆ Οὐολέσκων] Hæc verba respexit Stephanus.

Lin. 43. . . . . . Tabulæ . . . . . Antonin.

Lin. 47. Trib. Tabernis V. sub Lanubio III. . . . .

Lin. 49. *Mu sponsas*] Nunc *Torre mercata*, vel potius prope tres pontes. Nam ipsi pontes septem VII. mil. iustissimis absunt ab Appij foro.

Lin. 50. *Tres Tabernas* V. *Trib. Tabernis* XVII. scrib. VII.

Lin. 5. *Mu. Appi foro.*] Casarilio di S. Maria. XI.

Lin. 52. *Mu. ad Medias* IX. *Appi foro* XI.

Lin. 53. *Terracina* XVIIII.

Viæ Appiæ loca & intervalla nostro tempore sic computantur:

Roma Ariciam	m. p.	XIII
Genzano		I
Torre S. Inelo sub Lanubio		II
Cisternam		IX

Torre

Torre mercata	V	
Casarillo di S. Maria	III	vel 3. ½
Terracinam	XVIII	

Ex Hierosolymitano Itinerario sic Viæ Appiæ.

Roma Ariciam	XVI
Tres Tabernas	V
Spontas	XIV
Appi forum	VII
Medias	IX
Terracinam	X
	LXI

Pag. 1033. lin. 7. *Quem incorruptum Antoninus*] Quod Cisternam ad Asturam situm ait, à quo duobus ut minimum milliaribus distat.

Lin. 13. *Ex Antio in Appiam.*] Hic est ductus ille viæ antiquæ, qui ab Antio ad Appiam viã tendit 2. mil. antequam veniatur Neptunium: ingreditur autem Appiam 2. ferme m. p. cis lacum *Castellaccia*, sive *le Castella* dictum. Vbi via hæc antiqua Appiam transversam secat, quæ rectà Velitras tendit.

Lin. 29. *Nascitur supra forum Appij*] Optimè situm indicat, ubi nunc est. *Casarilio di S. Maria* 4. mil. sub Setia, ubi magna visuntur vestigia deleti oppidi, & paulo cis oppidum arcus est antiqui operis admi-

randæ ſtructuræ vulgo *L'arco della Communità* Setinis nunc dictus, quod ager circumjacens ad Communitatem Setinorum ſpectet. Situm autem fuit inter XLII. & XLIII. lapidem ab Vrbe, quod columnæ nunc etiam extantes teſtantur. Inde porrò XVIII. ſunt m. p. Tarracinam.

Lin. 49. *Memorari creduntur*] Oppidum Epiſcopale olim fuiſſe diſcimus ex S. Gregor. M. lib. 2. epiſt. 35. ubi Trium Tabernenſium Eccleſiam deſolatam Ioanni Epiſcopo Velitrenſi committit, ad quem extat epiſt. XI. eiuſdem libri. Et hanc fortè Eccleſiam intelligit Anaſtaſius Biblioth. in vita S. Hadriani. *Reſtaurauit & Baſilicam B. Petri Apoſtoli ſitam via Appia in ſilice ultra S. Thomam Apoſtolum non procul à trigeſimo, deſolatione ruiniſque præventam, &c.* Et in vita S. Leonis III. meminit Eccleſiæ B. Andreæ Apoſtoli ſitæ in Trigeſimo via Appia in ſilice, ſed III. Tabernæ XXI. m. p. Roma diſtabant. Itaque locus non quadrat. XXX. autem lapis fuit ultra Ciſternam, ubi nunc *Turre Tibalda*.

In Actis mss. SS. Apoſtolorum Petri & Pauli Tres Taberne Roma diſtare dicuntur m. p. XXXVIII. quod omnino falſum: & acta illa multa habent fabuloſa & à vero abhorrentia. Apud Optatum Milevit. lib. I.

Fe-

Felix à Tribus Tabernis Episcopus commemoratur.

Pag. 1034. lin. 17. *Quam tres cauponas, &c.*] Principio quidem, sed deinde creverunt in oppida. Nam Tres Tabernæ illæ in Appia Civitas Episcopalis fuit, ut pag. præced. notatum.

Lin. 26. *Mu. Appi foro* XII.] VII. nil mutandum. Nam sine dubio legendum in Hierosolymit. Mu. pontes. Intelligit enim Tres pontes, de quibus supra pag. 1008. qui exactissime VII. m. p. distant ab Appij foro, & XIV. à Tribus Tabernis.

Lin. 35. In margine *Frusino*.

Lin. ead. *Vulgo nunc Fraselone*.] *Frussilone*.

Pag. 1035. lin. 28. *Frusino, &c.*] Decuriones ejus commemorantur in veteri lapide, qui extat Cevani Guter. 322. 7.

Pag. 1036. lin. 19. πρὸς δὲ ταύταις.] potiùs παρὰ δὲ ταύτης, juxta hanc verò scilicet Appiam viam.

Pag. 1037. *Sic equidem interpres, &c.*] Error natus ex ignoratione lit.

ΦΡΕΓΕΛΛΑΝΩΝ. ΦΡΕΤΟΜΑΝΩΝ.

In fine paginæ. Ex Fragellarum ruinis postea extructum fuit Caperanum oppidū. Pontem hic ab Antonino Pio restitutum docet vetus inscriptio parieti hospitij publici

blici infixa extat apud Manuccium pag. 367.

Pag. 1038. *Fabrateria*] Posteriori sæculo mentio hujus loci reperitur in Chronico Casinensi Leonis Ostiensis ....

Pag. 1039. lin. 26. *Sequitur hinc, &c.*] In margine *Interamna Colonia*.

Lin. 30. *Succusani*.] Succasini legendum puto: quia sub Casino situm fuit. Et apud Plinium Succasani legitur propius ad veritatem.

Lin. 47. *Ponte Curvo*] Pons Curvus Latinè Chron. Casin.

Lin. 50. *S. Eliæ oppido delatus*] Casinus dictus Chronico Casinensi.

Lin. 51. *Inter quem & Lirim.*] Fluvius hic nascitur maximis & imprimis visendis fontibus ad oppidum S. Germani, juxta quos visuntur reliquiæ villæ M. Varronis, qui fluvium hunc Vinium appellat.

Pag. 1040. lin. 44. *Ac sane adeo vera est, ut, &c.*] Nihil probat. Collectio enim hæc Iosephi Scaligeri est. Id saltem hinc apparet Sigonij emendationem etiam magno illi viro probatam.

Pag. 1042. lin. 30. *Ex adverso, &c.*] Hoc falsissimum: nam procul à Ponte Curvo absunt confluentes.

Lin. 49. In margine. ATINA *Municipium &*

& Colonia.

Livius lib. x. *Inde pervagati Samnium Coss. maxime, depopulato Atinate agro, Carvilius ad Cominium, Papyrius ad Aquiloniam pervenit.*

Pag. 1043. lin. 30.] De hujus oppidi destructione & restauratione extat Petri Diaconi Cassinensis lib. mss. in Bibliot. Cassinensi.

Pag. 1045. l. 22. in margine] *Insula Fibreni.*

Lin. 36. In margine] *Ciceronis patria.*

Lin. 40. *statim se præcipitat in Lirim.*] Ita nunc quoque Fibrenus ex alto in Lirim se præcipitat, non influit.

Lin. 45. *Insula Arpinas*] In hac insula celebre fuit Monasterium S. Dominici Abbatis: unde locus sive insula nunc vulgo *S. Domenico di Sora*, ubi Ecclesia superest cum exiguo hospitio unius alteriusve Monachi, Conjunctum autem est hoc Monasterium cum altero majori & celebriori Casæ Marij in agro Verulano.

Pag. 1046. Ad lin. 8.] In margine. ARX.

Lin. 26. *Alia exemplaria*] Hæc verissima emendatio, ita & Leo Marsicanus lib. 1. Chron. Casinen. cap. 27. *Sicque Aquinum pertransiens & Arcim, cœteraque in circuitu devastans Beneventum reversus est.* Et

lib.

lib. 2. cap. 15. *Comitatum etiam Aquinensem totum & Castellum Arcis cum universis pertinentijs ipsius.*

Lin. 4. In margine.] *SORA Colonia.*

Pag. 1047. lin. 17. *Strabo.*] Non puto Strabonem ipsum ortum Lyris hac voce significare, sed fluvium illum superius in Marsis ortum iuxta Soram. Quasi ex montium angustijs in regionem apertam ac liberiorem effluere.

Lin. 53.] Supra Soram, & Arpinum haud longe fontes Fibreni fluminis in Apennino monte Cominium oppidum fuit, cujus Livius & Dionys. Halic. ex antiquioribus meminere. Livius lib. X. *Inde pervagati Samnium Coss. maxime depopulato Atinate agro, Carvilius ad Cominium, Papyrius ad Aquiloniam pervenit.* Narrat deinde ut oppidum illud expugnatum & igni absumptum fuerit. Dionys. autem Halicarn. in excerpt. lib. XII. nuper à Valesio editis pag. 533. De Postumio Cons. καταλαβὼν δὲ τοῦτον (Fabium scilicet Procons.) Κομινίῳ πόλει προσκαθήμενον ἐξέπλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Et mox: Ποστύμιος πρῶτον μὲν τὸ Κομίνιον ἐκ πυλορκίας παραλαμβάνει. Hæc quidem de Cominio antiqui illi Scriptores. Sed apud Leonem Marsicanum medij ævi Scriptorem in Chronico Casinensi frequentis-

sima

ſima ejus habetur mentio.

Pag. 1062. lin. 44. In margine.] SPELVNCA *villa*.

Pag. 1064. lin. 21. In margine.] CAIETA *promontor. oppidum & portus*.

Pag. 1068. lin. 7. *Navigaturi*] Vnde apparet veteri more aſpirationis loco Ⅎ digamma Æolicum fuiſſe præpoſitum quod poſtea in F. & φ. mutatum.

Pag. 1074. lin. 24. Ita Formiana Eccleſia apud S. Gregor. M. lib. 1. epiſt. 8.

Pag. 1075. ad lin. 36. Diſtincta fuit circa tempora Mauritij Imp. nam D. Greg. M. lib. 1. ep. 8. Eccleſiam Minturnenſem funditùs tam Cleri quàm plebis deſtitutam deſolatione Formianæ Eccleſiæ adjungit.

Pag. 1079. lin. 47. Σενυισανοὶ] Sic antiquus lapis Carinolæ. SENVISSANIS.

Lin. 49. Δαυίνοι Καυδίνοι] legend. Nam ad muros Caudij Beneventanorum & Campanorum fines erant, ut ex veteri lapide didici. Et hoc confirmat locus Plinij infra 1082. Vbi Claudinos iuxta Capuam ponit, attamen extra agrum Campanum.

Lin. 56. *Daunij*] Caudini lego.

Pag. 1080. lin. 7. *Haud facile, &c.*] Καυδίνοι ut dixi ſubſtituendum exiſtimo, nam illi orientalem partem Campaniæ pro-

proximè adjacent ſub quibus Nolani verſus meridiem.

Pag. 1081. lin. 52. *Soracte*] An Sabate legend. Nam prope Braccianum hujuſmodi locus viſitur.

Lin. vlt. *Ad Trifanum*] Fuit haud dubiè in confinio utriuſque territorij, ita duæ Fortunæ inter Theanum & Cales Straboni.

Pag. 1082. lin. 20. *Tauro*] an *Gauro?*

Pag. 1083. lin. 16, *Veſcinus igitur*] Hoc verum eſſe apparet ex Hygeni lib. de Limitibus pag. 171. ubi vetus Codex ſupra Minturnas circa dextram Lyris fl. ripam Veſcinum montem depingit, quamvis ibi quoque vulgato errore Mons Veſtini ſcribatur.

Pag. 1084. lin. 39.] Fundenſes quoque poſtea appellati. Vnde apud Greg. Mag. lib. 3. epiſt. 13. bis legitur. *Fundenſis Eccleſia*, ubi de ejus loci deſtructione mentio extat.

Lin. 46. *Certè*] Infeliciter accipit Taciti locum. Nam Fundani lacus intra urbem fuit, quod vel obiter inſpectis verbis facilè perſpexiſſet, eſtque diverſiſſimus à lacu Fundano, qui eſt ad Fundos oppidum. Deſcriptio regionum urbis Sancti Rufi lacum Fundani in 2. urbis regione, quæ Cæli-

montium dicitur, ponit. Quamvis nec Panvinius, vel cæteri antiquarij verba ejus rectè intellexerint. Ab hoc lacu dictus fuit VICVS LACI FVND. quem commemorat vetus inſcriptio apud Fulvium Vrſinum in notis ad hunc locum Taciti, quam & Gruterus exhibet pag. 399. nu. 5. ex eodem Vrſino. Itaque Cluverij emendatio in hoc Taciti loco plane ſuperflua.

VIÆ ET ITINERA ANTIQVA PER LATIVM.

ITINERARIVM ANTONINI.

ITER AB VRBE APPIA VIA.

Roma

Aniciam.	m.	pl. m.	XVI	
Tres Tabernas	m.	p. m.	XVII	[VII]
Appi forum	m.	p. m.	XVIII	[XXI]
Terracinam	m.	p. m.	XVIII	
Fundos	m.	p. m.	XVI	[XIII]
Formias	m.	p. m.	XIII	
Miturnas	m.	p. m.	IX	

ITINERARIVM HIEROSOLYMIT.

Roma.

Ad Nono	IX
Anicia & Albano	VII
[Tres Tabernas	VII.....]
Sponſas	XIIII
Appi foro	VII
Ad Medias	IX
Terraccina	X
Fundis	XIII
Formis	XII
Menturnas	IX.

ANNOTATIONES IN LIBRVM QVARTVM.

Pag. 1093. *lin.* 49. *Tabulæ, &c.*] Hæc est via Domitiana elegantissimo Statij carmine nobilitata, de qua pag. sequenti.

Pag. 1095. lin. 8. In margine. VIA DOMITIANA.

Pag. 1096. lin. 4. *ulmis.*] Leg. ulnis.

Pag. 1102. lin. 2. *Sunt & loca, &c.*] Cetaria ibidem optima.

Lin. 12. In margine] *Cumæ municipium & colonia.*

Pag. 1104. lin. 14. *Vt vult Steph.*] Non video Stephanum hoc velle, qui simpliciter oppida hoc nomine seu vero seu falso recenset: non autem affirmat Italicas Cumas ab Euboica vel Asiatica denominatas. Nec dubito quin Stephanus seductus fuerit epitheto, quod Poëtæ Cumis tribuunt, dum Euboicas appellant, ut inde alias nobis Cumas fingeret in Euboea.

Pag. 1105. lin. 6. *nusquam adnotatum reperio*] Eusebius refert ad annum DCCCCLXVI. qui fuit annus XXVI. regni Davidis, ante Christum natum M. XXX. post captam Trojam CXXXI. quamvis Ios. Scaliger in animadversionibus ex sententia Herodoti ali-

aliquot annis posteriorem constituendam originem ostendat.

Lin. ult. *Auctor ἀνώνυμος*] Id est Ios. Scaliger.

Lin. 41. *Lanuvinis* cum sequentibus usq; ad *Campanis* delend.

Pag. 1106. lin. 55. *PORTVS quandam speciem*] Dionysius pag. præcedenti docet ipsos portus commodissimos habuisse circa Missenum; & Strabo sub ipsis Cumis ait littus esse, ῥαχῶδες καὶ προσεχές, hoc est præruptum & importuosum; quo Cluverij conjectura refellitur.

Pag. 1107. lin. 34. In margine] *ANTRVM Sibyllæ Cumanæ.*

Pag. 1111. lin. 6. In margine. *Antrum Cumanum, & antrum Averni.*

Pag. 1112. post lin. 10.] Adjungi potest & alter locus Silij principio lib. 12. ubi Hannibalem post oppugnatas irrito conatu Cumas, dum exercitus Puteolis expugnandis intentus esset, vicina loca, vel, ut ipse loquitur, propinqua stagnorum terræque simul miracula lustrantem inducit. Postquam enim Avernum & Acherusium lacum commemoravit, per quem iter ad inferos patere credebatur, tandem antrum illud, quod cryptam Sibyllæ nunc vocant, his verbis describit.

Ac iuxta caligante situ, &c. ut infra pag. 1132. Vbi nullam prorsus de Sibylla mentionem facit.

Pag. 1115. lin. 20. In margine] *MISENVM Promontorium*.

Pag. 1116. lin. 14. & 15. delendæ]

Lin. 34. *Sic corrigendus* (*Strabo*)] Mallem simpliciter sine ulla transpositione legere ὡς καὶ τὸ Μισηνὸν. Ita sensus clarus & perspicuus.

Pag. 1117. lin. 15. *Il Porto Giulio*] Hoc falsum: nam Puteolani Periegetæ, *Porto Miseno*, & interiorem recessum *Mare morto* appellant: Iulium verò Portum, cujus vestigia ante ostium Luvini lacus visuntur.

Lin. 20. *Claßem Miseni*] Inscriptiones antiquæ quæ hujus Classis meminere, extant apud Capaccium lib. 1. pag. 328. Hist. Neapol.

Lin. 35. *Auctor* αἰώνομος] Hoc est, Ios. Scaliger ex sequenti loco Dionysij.

Lin. 46. *Hodie rudera*.] Maxima circa totum portum apparent ædificiorum vestigia. Sed ipsum oppidum situm fuit in Isthmo, qui portu & Puteolano sinu hinc inde coarctatur; ubi Cisternæ illæ vulgò Piscina mirabilis dictæ supersunt.

Lin. 49. *In Misenensi*, &c.] Et Phædrus Misenensem villam.

Lin.

Lin. 51. *Ita apud omnes inſ. ſcript.*] Etiam in antiqua inſcriptione apud Capaccium pag. 329. & aliquoties apud D. Gregor. M, in epiſt. Vbi tamen vulgo male editum legimus Meſſenatem Eccleſiam pro Miſenatem. Ita enim ex Codice mss. reſtituendum.

Pag. 1118. lin. 7. *Certe in ipſo Miſeno.*] Puto in ipſo promontorio Miſeni fuiſſe, quæ cum poſtea ad Lucullum Dominum tranſijsſet, ab eo celebrius nomen accepit.

Lin. 26. *Piſcinam inſtituerat Nero*] Hujus piſcinæ veſtigia eſſe exiſtimo, ubi Puteolani Periegetæ civitatem Cimmeriam mari abſumptam peregrinis affirmant, cujus fundus ſilicibus ſtratus erat, quam ijdem Appiam viam eſſe ſtulte credunt. Viſuntur enim longa murorum veſtigia recto ordine producta.

Pag. 1119. lin. 8. In margine] BAIAE.

Lin. 15. καὶ τὸ Μισηνὸν Μισηνοῦ] Vide pag. 1116.

Lin. 45. *Portu retinent amœno.*] Optime Statius. Nam cum reliqua ora collibus in mare procurrat, Portus Bajanus amœniſſimum iuxta ſe litoris receſſum habet, qui totus antiquorum ædificiorum veſtigijs repletus eſt.

Lin. 50. *Via latissima*] Sequitur ineptas Puteolanorum relationes. Hæc enim vestigia sunt ædificiorum Neronis, aliorumque Romanorum, qui opibus & potentiæ ostentandæ in ipso mari ędificabant, quem luxum inter alia sæculi sui vitia perstringit Horatius, & Cassiodorus pag. seq. elegantissimis verbis idem expressit. Miror autem Cluverium Bajanum Portum hoc tempore triremium tantum capacem affirmare, cum hoc ipso tempore 1637. principio Mensis Nouembris Classis regia quadraginta & amplius maximarum navium ex Neapolitano Portu ob Africi vehementioris flatum in Bajanum sinum portumque securæ stationis causa concesserit.

Pag. 1121. lin. 39. *Montemque Vesevium*.] Longe aliter legunt veteres Codices.

Lin. 41. In margine] *Sudatoria Bajana*.

Lin. 43. *Cumis decessit*. Ita quoque Vitruvius lib. 2. cap. 6. Ardores autem esse in his locis etiam hæc res potest indicare, quod in Montibus Cumanorum, & Bajanis sunt loca sudationibus excavata, in quibus vapor feruidus ab imo nascens ignis vehementia perforat eam terram, per eamque manando in his locis oritur, & ita Sudationum egregias efficit utilitates.

Pag.

Pag. 1122. lin. 14. *Inter Lucrinum & Avernum*] Ostium quo Lucrinus lacus cum Averno conjungebatur, etiam nunc visitur, quamvis & ipsum terra oppletum sit. Apparet tamen ex situ interstitium paucorum fuisse passuum.

Lin. 23. In margine. VIA HERCVLEA.

Pag. 1123. lin. 3. *Eandem hanc viam*] Intelligit villas & prætoria in ipso mari extructa jactis molibus stupendi operis, quorum etiam nunc visuntur vestigia.

Lin. 21. *Ad Lucrinum Lacum*] Sub ipsis Baijs vestigia extant in sinu illo, qui Portum Bajanum cingit.

Lin. 28. Mart. l. XI. epig. LXXXI.] versibus paulò ante allatis.

Lin. 30. 31. & 32.] delendæ.

Pag. 1124. lin. 18. *Nempe postrema*] Ineptum hoc: nam iuxta Lacum Avernum via Domitiana ferebat, ut ex vestigijs apparet. Id tantum dicere voluit Poëta, uno die totum hoc iter propter viæ Domitianæ commoditatem confici posse; quamvis hyperbole hæc sit poëtica, cum 24. horarum spatio ægrè hoc iter equis dispositis confici possit.

Pag. 1126. lin. 10. *Viam Miseni*] Apparet ex hac descriptione Cæsaris villam fuisse in edito colle, qui Bajas superemi-

net,

net, quo nunc Villa Patrum Benedictinorum S. Severini.

Pag. 1129. lin. 32. *Agrippa*] De ejus villa & operibus, quorum vestigia & inscriptiones repertæ inter hunc lacum & Cumas. Vide Capaccium pag. 629.

Lin. 51. *Quum Cocceius*.] Cùm certum sit iam ante Agrippæ & Strabonis tempora extitisse Cryptam Neapolitanam, & antrum sive Cryptam Averni, quæ ad Bajas subterraneo meatu ducebat, Cocceium autem tertium tum cuniculum duxisse ab eodem Averno Cumas usque, puto Strabonis verba nulla aut levissima mutatione sic legenda τοῦ κ. τοῦ π. τὴν διώρυγα ἐοικυῖαν τῇ ἐπὶ Νέαν πόλιν ἐκ Δικαιαρχίας, καὶ τῇ ἐπὶ Βαΐας ἐπακολ &c. Cocceio, qui cuniculum illum egit ad instar ejus, quæ Puteolis Neapolin, & alterius, quæ Bajas ducit, prædictam fab. &c.

Pag. 1132. Quatuor versus ultimi & primi pag. sequentis initium Βαίνομεν ἀχνύμενοι, Itemque 4. versus Latini lin. videlicet 17. 18. 19. 20. cum sequentis intio delendi.

Pag. 1135. lin. 23. Ἀλλ' ὁπότε 25. Νῆα μὲν 27. tota 28. *Alma, precor, miserere, potes namque omnia*] delend.

Lin. 44. *Porrò Lycophron*] Verbis paulo

ante

ante citatis, & omittuntur versus sequentes tam Latini quàm Græci, hi quidem usque ad ὀβειμὰς, Illi vero ad *Proserpinaque* exclusive.

Pag. 1137. lin. 10. *in hoc sinu duobus alijs interjecto*] angusto aditu aperto.

Lin. 23. *Mari imminet*] Imo vestigia manifesta portus & angusti illius aditus, cui etiam nunc Portus Iulij appellatio vulgò remansit.

Lin. 24. In margine.] PVTEOLI. quæ & DICÆARCHIA.

Lin. 32. *Fortasse scripserat*] Non opus hac emendatione: nam retinebat etiam tum utrumque nomen.

Lin. 36. τῶν ὑδάτων ἅπαν] An legendum ἅπαντος τοῦ χωρίου; vel potius ἃ παῦ τὸ χώριον ἔχει μέχει.

Lin. 37. *Littora*] Amœna littorum.

Lin. 56. *Dicæarchæum*] Potiùs Dicæarchum, quod nomen Græcum est, & in primo Statij loco expresse habetur.

Pag. 1138. lin. 18. *Ti. Sempronius an. belli Hannib.* IIII.] Atque viginti annis post Coloniam Romanam accepisse testatur vetus inscriptio Puteol.

A. B. COLONIA. DEDVCTA. AN. XC.
N. FVFIDIO. N. F. M. PVLLIO. DVOVIRI
P. RVTILIO. CN. MANLIO. COSS.

LEX.

LEX. PARIETI &c. Atq; hi Consules fuere ann. V. C. DCXLIIX. quibus si XC. demas habes à V. C. DLVIII. quod & Livius confirmat infra pag. 1141.

Lin. 22. In margine] *Portus Puteolanus*.

Lin. 47. *Onerariæ naues*] χώματα ista Suetonius in Caligula cap. 19 moles appellat; Bajarum medium intervallum Puteolanas ad moles ponte conjunxit; atque ita Paulus Diaconus lib. 7. molem appellat, unde nunc quoque *molo* dicitur. Et sic fortè apud Plinium molibus legendum; ubi nunc Collibus editur.

Lin. 51. *Misceatur cæmento*.] Hanc correctionem egregiè confirmat Vitruvius lib. 2. cap. 6. ubi Puteolani naturam describit: non modo cœteris ædificijs præstat, sed etiam moles, quæ construuntur in mari sub aqua solidescunt. Et in fine caoitis. Alia etiam in maritimis molibus habent virtutem.

Pag. 1139. lin. 21. In margine] PONS CALIGVLÆ navalis.

Lin. 34. γεφυρωθῆναι] Ex hoc loco videtur sequi Baulos inter Bajas & Lucrinum Lacum fuisse: nam ordo ductusque pilarum recta eò tendit. Vide supra pag. 1124.

Pag. 1141. *Auctor* Ἀνώνυμος] Est Ios. Scaliger.

Lin. 6. *Miror omneis errasse :*] Paulus Diaconus lib. VII. III. m. p. tantum retulit.

Lin. 20. *Coloniæ civium Rom.*] Idem quoque testatur vetus inscriprio quam vide pag. 1138.

Lin. 27. *Cognomentum à Nerone adipiscuntur*] Videtur postea à Vespasiano instaurata vel ampliata. Vnde in veteri lapide COLONIA FLAVIA appellatur, fortè ob beneficij memoriam. Nam Tacitus lib. 3. præcipuum Puteolanorum in Vespasianum studium commemorat.

Lin. 52. *Gaiola*] Vulgo caput Pausilypi vocant.

Pag. 1142. lin. 53. Γαυρέλω] Γαυρείλω.

Pag. 1143. lin. 4. *Splendidus, nivosus*] albicans, niveique coloris. Describit enim Leviogæos colles, de quibus mox pag. 1146.

Lin. 14. *Totus sterilis.*] Non ita pronunciasset si totum circumcirca lustrasset.

Lin. 15. In margine] CICERONIS VILLÆ.

Lin. 41. *Hi postea, &c. obruti fuere.*] Imo extant adhuc ad meridionale latus Lucri-

ni

ni vestigia permulta villarum: in primis verò in colle, qui faucibus Lucrini & Averni proximè imminet. Atque ex eo latere Ciceronis Cumanum fuisse omnino existimo.

Pag. 1144. lin. 9. *Ab Averno lacu*] Plinius viam publicam intelligit, quæ Cumis juxta Avernum lacum Puteolos ferebat. Huic apposita erat villa hæc Ciceronis, sed inter viam publicam & littus maris.

Lin. 53. *Deest aliquid*.] Legendum ἃ παῖ ἔχει.

Pag. 1145. *Ab utroque latere viæ consularis*] Ego contra existimo Plinij verba simpliciter accipienda, Leborinos campos finiri utrinque via consulari, quarum altera Capua Puteolos, altera Cumas ducebat, neque enim unam eandemque viam fuisse certum est in regione non solùm Italiæ, sed etiam totius orbis cultissima. Et ex Tabula Itineraria Peutingerorum aliquo modo perspicitur. Nam Puteolana via per Atellam & Neapolim ducebat Plinij æuo, quam deinde Trajanus Imper. per colles Neapoli imminentes ductam breviorem reddidit, ut ex vestigijs apparet & inscriptionibus antiquis apud Capaccium pag. 421. Via autem Cumana ducebat

bat post Gaurum montem, in quam & altera via Puteolana incidit, quæ Campana vulgò adhuc dicitur.

Pag. 1146. lin. 24. *Non hæc autumno*] Describit omnino forum Vulcani: nam Astrin sylvis densissimis vestitur.

Pag. 1147. *Tyranno nomen fuit Phalaris*] quem imperitè cum Phalero confundit. Ego Atticum illum Phalerum intelligi vix dubito, à quo vicus ille maritimus Atheniensium nomen accepit, inde colonos Neapolim commigrasse existimo, quod Nauticis hominibus situs commodissimus ad commercia maritima placeret. Nec puto hanc opinionem temere improbatum iri, qui Lycophronis ænigmata non prorsus ignoret, præsertim cum Strabo diserte de Atticis colonis testetur.

Pag. 1148. *Oppianum ego credo innuere.*] Fallitur toto cœlo, & fallit Grammaticus ille qui Oppiani locum nullo modo intellexit. Neque enim ille de Opicorum oppido, sed de Syriæ campis circa Orontem loquitur. Locus est 2. Κυνηγ. v. 148. Mirum tantam in hominem cadere oscitantiam, nisi solitum esset huic genti ineptire.

Pag. 1150. lin. 32. *Ævipiscium memorandum nuper exemplum accepimus.*] delend.

Var-

Varro [*Pausilypum*, &c.

Lin. 41. *Sic quippe*] Ζεὺς πανσίλυπος, Sophocli in Naupleo & πανσίλυπος, &c.]

Lin. 49. *amoenitatis genere celebratissimus*] Cui haud dubiè nomen à celeberrima hac villa hæsit.

Pag. 1151. lin. 52. *Perfodisse*.] Lege *perfossum*.

Lin. 55. *Mergolino*.] Sane hoc loco nulla extant vestigia neque villæ, neque piscinarum.

Lin. 56. In margine] *Castellum* LVCVLLANVM.

Apud viam Luculli] Rectiùs Iul. C. Capaccius lib. 2. hist. Neapol. Castrum hoc in insula Megari seu Megalia fuisse docet, quod nunc vulgo Castellum Ovi à forma illius insulæ vocatur; atque ita inscriptio arcis docet posita A. C. 1595. Sanè ea, quæ ex antiquis Ecclesiarum inventarijs affert Coxanius talia sunt, ut nemo ijs fidem nisi temere deneget. Loci autem antiquitatem confirmant etiam D. Gregorij M. testimonia.

Tum vero sub ipso Castello ingens nunc crypta arte excisa operis antiqui : tum longe lateque circumcirca per mare sparsa visuntur rudera & vestigia ingentium piscinarum ; neque nunc ullus toto hoc tractu

tractu locus est adeò refertus ostreis, echinis, alijsque piscibus.

In Actis translationis S. Severini, Insula Salvatoris, quæ à Neapoli vix XII. abest stadijs. Insula autem Salvatoris eadem est cum Castro Lucullano.

Pag. 1152. lin. 57. *Soracte*] An leg. *Sabate*. Nam prope Braccianum adhuc locus ille conspicitur.

Lin. 45. *Diu illuc morati sunt.*] Quod etiam simili in scrobe contingit prope aquas Stilianas.

Pag. 1153. lin. 29. *Antiquissimum oppidum*] Haud dubiè ubi nunc S. *Giovanni atteduccio*.

Lin. 52. *Sub Vesbio*] Miror Cluverium adeo levi argumento Donati auctoritatem,& tot sæculorum fidem deferere, cùm ex hisce Statij verbis nihil certo concludi possit quod scripserit ea carmina in littoribus Campani sinus, quem sinum cum alia multa, tum inprimis Vesuvij montis adspectus nobilitat.

Pag. 1154. lin. 2. *Per cryptam Neapolitanam*] Et quantum os Cryptæ, & Maronis sepulchrum distant à littore? Sane vix lapidis jactu; neque vestigia ejus in jugo montis, sed ad pedem Pausilypi.

Lin. 15. *Ergo ultra Maronis monumentum*]

delend. Et in margine HERCVLANIVM.

Lin. 49. *Millia* VI. *intervallum*] Fallax hæc conjectandi ratio ſine Mathematica mensura. Neque hodierna milliaria antiquis reſpondent: multo enim nunc productiora. Charta geographica exactiſſima Garciæ Baneonoui Cuſani Marchionis octo fere milliaria moderna juſta ponit hoc intervallo, quæ nouem antiquis reſpondent. Summontius lib. I. cap. 10. pag. 267. in Latinis monumentis locum hunc Caſtrum Turris Octavi dici notavit, quod præcedentem meam conjecturam confirmat. Inde certo affirmare auſim Herculaneum duobus p. millibus ultra dictum locum ſitum fuiſſe in prominentiſſimo hujus ſinus capite, ubi nunc *Torre de Ripalta*, unde 5. vel *6.* m. p. deinde ſunt uſque ad Turrem Annunciatæ ſive Oplontos, quamvis locus hic citra Turrim Annunciatæ uno plus minus miliari fuerit. Nam à Turre Annunciatæ ad Pompeiorum veſtigia vix 2. ſunt m. p.

Pag. 1155. l. 4. In margine.] POMPEII.

Lin. 21. IIII. *ſunt juſta millia*] Sed non Romana: nam certum eſt VIII. m. p. intercedere & amplius, quamvis nunc vulgo VI. tantum computent.

Lin. 24. *Liquet, &c. Pompeios eſſe Scafati*]

Quin-

Quinimò certiſſimum eſt Pompeios fuiſſe ubi nunc maxima viſuntur rudera, loco, qui *Cività* vulgo dicitur, ubi Ambr. Nolanus Stabias olim fuiſſe exiſtimavit. Sed lapides nuper hic effoſſi, & Stabias tranſlati Pompeios fuiſſe certo oſtendunt. Tum nomen ipſum *Cività* hoc confirmat, ut Cluverius non ſemel in alijs locis obſeruat. Tum etiam intervallum inter Pompeios & Nuceriam XII. m. p. oſtendit citra *Scafati* ponendam eſſe.

Lin. 44. POMPEIANI] Apud Vitruvium lib. 2. cap. 6. ſpongia ſive pumex Pompeianus.

Lin. 45. HERCVLANENSES] Sic lapis Neapolitanus apud Summont. lib. 1. pag. 22.

Pag. 1158, lin. 4. BEBIVS] Conſtantinus Porphyrogenitus lib. 2. Them. c. XI. de Longobardis. ἡ δὲ ἔτι τὴν κατοικοῦσιν ἥτε Βοβεντὸς καὶ Νεάπολις, ἡ μητρόπολις καὶ τὸ Οὐίσβιον ὄρος, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ Πυρχαῖος ἑλλήνων εἰσὶν ἀποικίαι. Ita enim mss. regius & Vaticanus hunc locum.

Pag. 1161, lin. 1. *Lactarius mons*] Imò diverſus mons eſt, vulgo nunc *Monte Lattario* dictus æquali III. milliariorum intervallo, & Stabijs & Leteris diſtans, ut Stabienſis Epiſcopus mihi affirmavit, alij-

que viri docti horum locorum gnari.

Lin. 24. *in Liguria.*] Leg. *in Liburia.*

Inter 27. & 28. lin. *Æqua oppidum,* inserendum Æquana Silio Italico, vide Capacium lib. 2. cap. 11. pag. 496. & Ortelium.

Pag. 1162. l. 9. *Coloniam aliquando Romã huc fuisse deductam.*] Idem variæ testantur inscriptiones, quæ adhuc Surrenti extant, & à Capaccio editæ sunt, sed maximum Romanæ magnificentiæ vestigium Castellum aquarum, XXVII. fornicibus comprehensum superest integrum & illæsum, tum piscinarum & villarum per omne vicinum littus reliquiæ prorsus stupendæ.

Lin. ead. *Testatur Frontinus*] Non sequitur coloniam Romanam fuisse, quiã in libello Frontini habetur: neque enim ille colonias dumtaxat, sed omnes promiscuè civitates & oppida recenset.

Pag. 1163. *SIRENVM igitur templum*] Turris Campanellæ in ipsis fani vestigijs & ex ruderibus ejus extructum vicini affirmant, ubi & numismatum, & aliorum antiquitatis monumentorum copia quotidie eruitur.

Lin. 18. *Porrò inter extremum, &c,*] Huius prædij vestigia apparent in sinu Lunatointer caput Massæ, & caput Surrenti,

ti, ut nunc vocant, cui loco vulgo nunc *Polo*. Ipsa autem vestigia *Portignone* vulgo dicuntur, ubi inferius ad mare gemina testudine vivaria, aut aquæ tepentes contegebantur. Deinde supra in amœnissimo & fertilissimo colle villæ maximæ vestigia extant, & rudera templorum.

Lin. 30. *In terras, scopulis, &c.*] Graphicè depingit locum.

Lin. 43. *Ita continenter inter eas junctis*] Leg. ita continenter interjunctis.

Lin. 53. *Inter duo promontoria, &c. protensus*] Innuit eundem sinum Cicero lib. ad Attic. epist. 8. *In Formianum volumus venire Parilibus: inde (quoniam putas prætermittendum nobis esse hoc tempore Cratera illum delicatum) Kal. Maij de Formiano proficiscemur.* Ad hunc enim sinum & Puteolanum & Pompeianum Ciceronis erat.

Pag. 1166. lin. 29. *Posterior auctor*] Imò multò vetustior, nam sub Dario vixit, teste Herodoto lib. 4.

Lin. 31. κατὰ ταύτας ἐστὶ] κατὰ ταῦτα ἐστὶ Πιθηκοῦσα, &c.

Pag. 1167. lin. 23. *Reperias*] Homero succinit etiam Hesiodus in Theogonia.

Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Αείμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ
Ἔχιδνα.

Capaccius affert etiam Pindari locum, ſed neſcio unde eum hauſerit: Ovidius loco paulo ante citato nominis cauſam ſubiungit.

Quippe Deum genitor fraudem & periuria
quondam
Cercopum exoſus, &c.

Quinam verò Cercopes illi fuerint ex Harpocratione & Suida diſcimus, qui Xenagoræ locum affert de Pithecuſarum nomine, ſed leviter corruptum. Κέρκω πες δύο ἀδελφοὶ ἦσαν ἐπὶ ξῆς πᾶσαν ἀδικίαν ἐπιδεικνύμενοι... & mox: φησὶ γὰρ αὐτοὺς ὁ Ξεναγόρας εἰς Πιθήκους μεταμορφωθῆναι, διὰ τὴν κακοήθειαν, καὶ τὰς πιθήκους (Leg. Πιθηκούσας) ἀπ' αὐτῶν ὀνομασθῆναι νήσους Ad eandem vocis originem alludit Lycophron v. 688. ὁ τῶν γιγάντων νῆσος, &c. Quo loco idem error in Iſacij commentarijs ex Suida irrepſit. Idem quoque Apollonij Scholiaſtes ex Pherecide refert ad lib. 2. pag. 121.

Pag. 1168. lin. 24. *Capriam quoque*] Exilio etiam principum virorum nobilitata fuit. Commodus Criſpinam vxorem eò relegavit.

Lin. 48. XL. mil. paſs.] Leg. XI. m.p. vulgò nunc IX. computant. Quæ XI. anti-

tiquis milliarijs respondent.

A Capreis gentile Capreates fuisse existimo, idque nomen corruptum puto l. 4. ff. de rerum divis. ubi nunc vulgò legitur. *Divus Pius piscatoribus Formianis & Carpenatis rescripsit*. Vbi omnino Capreatis substituendum iudico. Ita Stephanus, cui Καπρέη hæc insula dicitur. Gentile est Καπρειάτης.

Lin. vlt. *Tiberius* XII. *villarum*, *&c.*] Horum ferme omnium vestigia etiam hodie conspiciuntur. Primum enim simul atque exscenditur in littus, ubi fontes saluberrimi scaturiunt, ædificij maxima vestigia supersunt. Inde ubi ascenderis in lævo colle, & præcipuum loco mox describendo.

Pag. 1169. ARX] Hæc villa imposita fuit Orientali insulæ jugo, quod ostio Crateris ex proximo imminet, cujus immensæ hodieque visuntur reliquiæ, in quibus ædicula S. Leonardi, & Eremitorium B. Virginis succursus conspicitur. Pharos quoque in proximo jugo quamvis collapsa conspicitur, quæ à Sicilia & Pæstano sinu accedentibus viam monstrabat, per fretum arctum & procellosum in sinum Campanum.

Lin. 29. *At unde Græci*, *&c.*] Corruptus Marciani Capellæ locus hinc restituendus.

In octavo miliario Capreæ Senaria dicta & Teleutea. Vbi haud dubiè legendum *Ænaria dicta & Telonis*. Nec dubito quin prius illud ex Suetonij loco malè intellecto hauserit.

Lin. 40. In margine] SIRENVM *insulæ*.

Lin. 52. νησίδια τρία προκείμενα] Optimè Strabo : nam Pasitano D. vel DC. pass. intervallo tres scopuli objacent, vulgò li Galli, dicti, quorum duo speculam sustinent. Tertius planè desertus est. Singuli horum vix XX. passuum freto disjunguntur. Duo alij sunt scopuli proximè terram, altera sub Promontorio Prajani, altera insula S. Petri Monachorum dicitur, sed neutra ad Sirenum Scopulos pertinent.

Pag. 1170. lin. 42. *At ubi hæc insula* Homerus haud dubiè noverat visu, vel auditu saltem amœnitatem oræ Amalfitanæ, cui Sirenum Scopuli objacent, eoque his versibus alludit. Neque verò fides historica à Poëtis ubique exigenda.

Lin. 48. ὑπὲρ Σειρηνίδα πέτραν. Intelligit haud dubiè promontorium Minervæ sive Sirenum, ut mox ipse Cluverius explicat.

Pag. 1171. lin. 10. *Græcorum fabulæ variæ sunt atque incertæ*] Sed quod ad Geographiam pertinet, nemo hæc rectiùs

aut accuratiùs descripsit Strabone, qui tres Scopulos appellat, quot etiam nunc visuntur inter Minervæ promontorium & Civitatem Amalfitanam. Horum scopulorum primus nunc vulgo vocatur *S. Pietro de i Frati*, & Ecclesiam principi Apostolorum dedicatam habet: inde 2. millia pass. circiter distant duo reliqui vulgo *le galle* dicti, quorum ulterior speculam marinam sustinet.

Lin. 21. Massicvs mons] Marsicus mons vocatur à Leone Ostiensi Chron. Cass. lib. 1. cap. 33. *Monte Marsico* etiam nunc ab accolis vocatur, vinis, quæ *Muscatella* vocantur, fertilissimus.

Pag. 1172. lin. 30. *Faustiani*] Faustiani nomen superesse in *Falciano* videtur, ubi nobilissimum Falernum vulgo *Vino Razzese* dictum nascitur.

Pro Cedias autem Cædicias legendum existimo. Erant enim tabernæ illæ via Appia de quibus in fine libri præcedentis. Vnde & hoc perspicitur Cædicias fuisse 4. circiter m. p. ultra Sinuessam. Vici autem illius incolæ CÆDICIANI in veteri inscriptione appellantur, conjunguntur que cum SINVISSANIS. Lapis ille extat Carinolæ, quem descriptum ad me misit Ill. Theanensium Episcopus

Gue-

Guevara.

Pag. 1173. l. 37. Ἐριβανὸς] Assentior omnino V. C. Camillo Peregrino, qui Τρεβιανὸς legendum censet. Nam post jugum illud montis oppidum Trebia fuit, quod adhuc nomen, servat à rusticis *Treglia* vulgò appellatur, ubi quamplurima vetustatis extant monumenta.

Lin. 48. *Reliqua è regione Hirpinorum*] Hæc tertia, quæ ex Hirpinis ducebat.

Lin. 49. *Altera est qua ab Ariano*] Hæc via nuper à Neapolitanis aperta, unde vulgo *la strada nuova* dicitur. Polybius haud dubiè viam intelligit, quæ à Boriano per Æserniam & Venafrum paulo sub Theano in hos campos descendit.

Media autem via angusta & impeditissima ea est, quæ à Calatia in agrum Falernum fert, inter Calliculam & Trifiscum montem 2. m. p. supra Capuam novam sive Casilinum, vnde certo constat Calliculam montem esse, qui supra Cales longo tractu ad Vulturnum usque fl. procurrit, in cujus extremo jugo Monasterium situm est nomine Hierusalem: atque eo ipso loco Fabium ab Hannibale ludificatum ipse loci situs ostendit. Polybij autem accuratissimi Scriptoris, aut verius pictoris exactissimi λόγος ὑπόδειξις περὶ τῶν

στενῶν

στενῶν, collis est inter angustias illas & Vulturnum ab reliquo montis jugo divisus, quem Leo Ostiensis Trifiscum appellat, in quo Sciopolis Campanorum refulat, in quo Sciopolis Campanorum refugium olim situm fuerat. Locus ad angustiarum transitum servandum à natura factus, vulgo nunc *Collis Palumbara*, & angustiæ illæ *il passo de Palombara*, alijs autem *Petra Mala*.

Pag. 1174. lin. 10. angustijs illis] ad dexteram [imminebat.

Pag. 1177. lin. 1. S. Maria di Capoa] *S. Maria di Capoa* vocatur totus ille vicus admodum populosus, qui nunc in veteris Capuæ ruinis habitatur *S. Maria delle gratie* Ecclesia est vna, quam in veteris Cathedralis ruinis vel potius iuxta ruinas, nescio qui Monachi nunc ædificarunt.

Lin. 5. Tabula Hierosol.
Sinuessa *C. Sinuessa*,] &c.

Antoninus Sinuessa Capuam XXVI.

Lin. 13. *Contra Verrem*] Ex nescio quo Vetere auctore affert.

Lin. 23. *At circa celebriores, &c.*] Non puto. Neque enim casu aut conjectura viarum mensuras & intervalla constituebant, sed lapidibus ad singula millia passuum positis. Fallitur Cluverius eoquod milliaria nostro tempore prolixiora sunt iu-

iuſtis milliaribus antiquorum Romanorum. Vnde paſſim errandi occaſio.

Pag. 1178. lin. 4 *Καπαίτην*] An Καπυανοῦσα? aut Καπυαννέαν, vel Καπυανέαν?

Lin. 11. *Falernus ager à ponte*] Pontis quoque nomen etiam memoria extat in vicino vico *S. Giovanni à ponte Campano*. Et hæc fortè villa, cujus Horatius meminit.

Lin. 23. *Immutata milliarium computatione*] Mutata potiùs ſtatione, quaſi non diverſoria potuerint tranſponi, aut plura in eadem via eſſe ad diverſos lapides.

Lin. 29. *Qua mœnibus inſtat collis*] Collis hic ex Tifata Capuam verſus procurrens vulgo nunc *la Montagnola* dicitur, atque in eo Caſtra Hannibalis fuiſſe nullo modo dubitauerit quiſquis ejus loci naturam perſpexerit.

Lin. 43. *In valle occulta*] In hac valle Cluverius infra pag. 1196. furcas caudinas ponit.

Pag. 1179. lin. 24. DIANÆ TEMPLVM] Lapis antiquus ante Eccleſiam S. Angeli. DIANÆ TRIVIÆ TIFATINÆ SACRVM. Aliæque multæ inſcriptiones ſimiles.

Lin. 27. *Hujus gratæ religionis memoriam inſcriptio templi adfixa poſti hodie teſtatur ærea tabula*] Verba Velleij. Cœterùm de hoc

fano

fano prolixè differit M. Monachus Sanct. Cap. p. 68. & seqq. vestigia ejus extare ait prope Ecclesiam S. Angeli ad Formias in latere montis supra Capuam. Et sic Oct. Melchior Calat. pag. 13.

Lin. 30. *Iovis Tifatinus*] ab [*occidentali*, &c.

Lin. 36. *Nomen inde servavit*] Nonnulli eo loco fuisse credunt, ubi nunc *la Rocca di S. Nicola*, teste M. Monacho Sanctuarij Capuani p. 154. Sed ego Iovis Tifatini templum isthic fuisse omnino existimo.

Lin. 42. *Est autem*. Non puto Balneolum fuisse in vertice montis cl. vir Michaël Monachus Sanctuarij Capuani parte 1. p. 72. docet celeberrimi hujus fani vestigia extare, ubi nunc *S. Angelo della forma*, cui potiùs assentiendum existimo. Profert ibidem inscriptionem antiquam de hoc fano. Et ipse post perlustratum hunc locum, in ejus sententiam eo; quam & Leo Ostiensis lib. 1. cap. 66 confirmat: ubi Siconem Episcopum Capuanum occupasse scribit Ecclesiam S. Angeli, quæ tum ad arcum Dianæ appellabatur: quia templum ejusdem Dianæ inibi fuit. Nunc verò ad formam dicitur. Hæc Leo. Vnde apparet Cluverij opinionem de Balneolo esse vanam. Vocatur autem ad formam, quia aquæ

aquæductus Nouæ Capuæ ad radices ejus collis ducitur.

Romæ in Ecclesia S. Martini in Montibus in limine interiori Posticæ. DESCRIPSIT. CALES. COS. CVM...... Q. III. VIR. A. A. A. FF. ÆD. CVR. IVDEX. Q. VENEFICIS. PR.

Lin. 44. *Vocatur, &c. Bagnoli*] Eadem tabula inter fanum Dianæ & Telesiam locum commemorat Syllas pari 6. milliarium intervallo vtrinque distantem; is haud dubiè est locus ad dextram Vulturni ripam vulgò nunc *Squilli* dictus, nomen haud dubie accepit à Syllæ castris aut prædio, aut forte à trophæo erecto in victoriæ signum, & monumentum, ut ex Velleij loco conijcere licet.

Pag. 1180. lin. 22. *Ad flexum*] Locus ille *ad flexum* est sub pago S. Petri in fine, unde via quæ Venafrum, atque inde Æserniam ducit, sinistrorsum divertit per montes. Ipsum autem divertigium est ad Orarium S. Antonij in via Latina situm; quamvis nunc Roma venientes ex Latina divertant ad Tabernam S. Victoris. Flexus autem dicitur, quia via Latina recto vtrinque tramite procurrens hic flectitur ac sinuatur circa montem Rotondum, vt vocant, qui in media procurrit via, ubi

ma-

magna antiquitatum vestigia *Alla nunciata longa*.

Lin. 23. *Theano Scedicino* VIIII.] Scrib. XIIII. nam 2. sunt m. p. ad S. Ioannem sub Atignano, inde 3. ad Tabernam S. Felicis ad Rufas. Et porrò 3. ad diversorium Currei, tum 6. m. p. Theanum per *via di Madamma Zarra*, quæ semper per Latinæ vestigia, licet misere disiecta ducit, sub *Cajanello* veteri destructo.

Lin. 33. CALENI.] Ita in nummo antiquo ubi gallus gallinaceus cum inscriptione CALENON.

Lin. 34. *A Calibus*, &c.] Clarus vir Camillus Peregrinus Capuanus, & Michaël Monachus Sanctuarij Capuani auctor Calatiam, quam Itineraria inter Capuam & Beneventum collocant, non oppidum Episcopale *Caiazzo* esse existimant, sed locum ignobilem etiam nunc in Appiæ ductu situm, vulgo *S. Gaiaza* dictum. Et sane longæ fuissent itinerum ambages per *Cajazzo*, quod cis Vulturnum amnem situm est. Et Tabula Peutingeriana omnino diversum iter ducit Allefis per *Cajazzo*. (in Tabula vitiose *Gahetie* scriptum legitur) ad Castra Annibalis & fanum Dianæ, atque inde Capuam. Hujus viæ mentio extat apud D. Monachum Sanctuarij

Ca-

Capuani p. 135. ad quam S. Lupuli Ecclesiam fuisse docet. Videndus quoque idem pag. 330. & 127. Idem in recognitione sanctuarij pag. 12. circa annum 1100. locum hunc Calatiam dictum fuisse docet, ubi Ecclesia S. Mariæ de Calatia fuit. Et multò clariùs p. 85. eiusdem recognitionis. Idemque iamdudum observavit Octavianus Melchioris lib. 1. de antiquitate Calatiæ pag. 36. ubi alterum illud Castellum sub Caserta situm Galatium vocatum scribit, ex cujus reliquijs Casertam ædificatam affirmat.

Plinius quoque lib. 31. cap. 2. cùm scripsisset Aquas in Ænaria insula calculosis mederi, addit: *Et quæ vocatur Acidula ab Theano Sidicino quatuor M. paß. hæc frigida, &c.* Extat hæc aqua etiam nunc, & longe lateque expetitur ad calculi dolores in territorio Calvensi sub Castello vulgo *Francolici* dicto.

Pag. 1181. lin. 22. *Præter iam, &c.*] Fuere paululum sub diversorio Torricellæ, ubi in confinio Teanensis & Calenæ Diœceseos etiam nunc monumenta quædam antiquitatis videri testis mihi est Ill. D. Guevara Theanensis Episcopus, qui cryptas hoc loco antiqui operis latronum receptacula obstrui iussit. Et ipse horum tem-

templorum vestigia vidi paulo supra Epitaphium, ut vocant, ubi columna milliaris prostrata jacet.

Lin. 32. *Incertum est.*] Posterius mihi magis fit verisimile. Vide quæ pag. præcedenti notavi ex ἀυλαφία. Nam inde etiam nunc via publica ducit sub S. Petro in fine Venafrum, atque inde Iserniam.

Lin. ult. *Suessa, &c. fuisse municipium.*] Iterum colonia deducta fuit ab Augusto Imperat. uti apparet ex veteri inscriptione apud Gruter. pag. M. XCIII. ubi vocatur COLONIA. IVLIA. FELIX. CLASSICA. SVESSA. Putoque Classicam dici, quòd veteranos aut emeritos post Antonium Classe devictum colonos acceperit.

Pag. 1182. SVESSANI. Ita antiquæ inscriptiones apud Capacium pag. 622. quarum prima Hadriano Imp. posita. QVI. VIAM. SVESSANIS MVNICIPIBVS. SVA PEC. FECIT. Fuit haudbiè diverticulum ex Appia via ad Minturnas, quod deinde per Theanum & Cales Casilinum & Capuam ducebat; ut videre est in Tabula Peutingeriana, ubi tamen Suessæ nomen omissum, & numerus milliarium, quæ ab Antonino ponuntur XVIII. quamvis nec ipse Suessæ me-

minerit ; ſed iter uno tractu Minturnis Theanum perducit.

Poſt lin. 36. *Vnguentum*] Hoc loco inſerendum erat forum Popilij, cujus Ptolemæus meminit, quodque ipſe Cluverius in Tabula inter Saronis & Vulturni oſtia poſuit, & cujus ipſe meminit infra pag. 1281. ſed oblitus fuit promiſſi. Diſquirendum etiam, quænam ſit Vrbana colonia Syllana, prope Pontem Campanum, cujus Plin. lib. 14. cap. 6. & Tabula Peutingeriana meminit, cujus ſitus meo judicio in Carinolam trahi poſſet, niſi illa potius forum Popilij fuerit. Sed in Sanctuario Capuano Mich. Monachi pag. 24. in vita S. Bernardi Epiſcopi Calenenſis ſive Carinolæ legitur Manſionem Epiſcopalem fuiſſe in loco, qui forum Claudij dicebatur ſtrata publica euntibus Romam & Neapolim, qui locus à Calenenſi civitate duobus ferè millibus diſtat. Cùm igitur Ptolemæus ſuum illud forum Popilij planè eodem loco collocet, affirmare auſim unum eundemque eſſe locum. Et confirmat meam hanc opinionem obſevatio doctiſſima ejuſdem Michaëlis Monachi pag. 28. ubi Calenenſem Epiſcopum Foroclaudienſem in ſubſcriptione Caſinenſi vocari docet. Ipſam verò Carinolam olim Ce-

le-

lenam vel Celennam dictam conijcio primùm ex versu Virgilij lib. 7.

Quique Rufas Batulumque colunt atque arua Celennæ.

Cùm enim Rufæ, ut infra pag. 1200. notavi, fuerit ubi nunc Presenzanum Theanensis Diœcesis oppidum extat, Celennam quoque in hac Campaniæ parte ponendam existimo, cui planitiem magnam subjectam Virgilius ostendit. Deinde qui Iulianus Pelagianus Episcopus Campanus, Celanensis Episcopus à Beda vocatur, quod ad Virgilij Celennam non male trahit Rosvveidus in notis ad Paulinum. Nam Celanensis civitas, ut apud Prosperum in Chronicis legitur, extra Campaniam in Hirpinis fuit. Iulianum verò alicubi in Campania Episcopum fuisse testatur idem Prosper in Epigrammate, quo eundem Iulianum perstringit.

FORO POPILIENSIVM mentio extat in Lapide Campano, quem ipse vidi Capuæ sub arcu gravi, ut vocant, cum D Camillo Peregrino.

Pag. 1183. lin. 20. *Deducta*] Arienzi lapis antiquus. L. POMPEIVS. M. F. VEREIVNIVS IIVIR SVESSVL.

Lin. 21. *Ad dextram Clanis ripam fuit & TREBVLA*] Falsum.

Lin. 26. *Trebianumque*] Trebbia locus etiam nunc dictus. Vnde etiam Polybio lib. 3. p. 242. Τρεβιανὸν appellatur, ita enim illic scribendum, ubi nunc malè editur Ερεβιανὸν.

Pag. 1184. *Hic ad Satriculam*] Ergo Satricula in Samnio.

Lin. 26. *Caserta*] *Casa irta* aliquoties vocatur ab Herchemperto in Epitome.

Lin. 39. *Eo situ hodie est opp. Aversa*] S. Arpino, sive S. Elpidio nunc locus ille dicitur, ubi totius civitatis sive oppidi veteris ruinæ & vestigia conspiciuntur, præsertim fossæ quæ olim mœnia cingebant. Distat locus ab Aversa 2. m. pass. & Episcopus Aversanus olim quoque Atellanus dicebatur, cui deinde etiam Cuman. Episcopatus titulus accessit. Vnde Aversano olim tres mitræ pro insignibus erant. Ita mihi affirmavit Illustriss. & Reverendiss. D. Caraffa Episcopus Aversanus. Et in actis manuscriptis Longobardicis de translatione corporis S. Athanasij Casino Neapolim sic legitur: *Tanta velocitate iter peregerunt, ut intra vnius diei spatium à Monasterio S. Benedicti in Atellas devenirent, quæ sexaginta millibus distat, & apud Ecclesiam S.*

Elpidij manerent. Via autem publica Capuana per mediam ducebat civitatem, ejusque nunc maxima supersunt vestigia, præsertim Capuam versus, ut mihi affirmavit Parochus S. Elpidij ejus loci benè gnarus. Cœterum in locorum interstitijs assignandis errant acta illa manuscripta. Nam pro LX. scribendum est XL. tot enim mil. pass. tabula exactè ponit, atque etiam nunc vulgo computantur.

Pag. 1185. lin. 33. ABELLANI] Vetus inscriptio Coloniam vocat apud Gruterum.

In fine pag.] Nola distat Capua secundum Tabulam itinerariam m. p. XIIX, sed Paulinus Episcopus Nolanus XX. mil. pass. abesse scribit in Epistola ad Cytherium.

Ar urbe Capua, quæ loco sedis meæ
Bis dena distat spacia.

Pag. 1187. lin. 13. TEGIANVM.] Mirum sane locum adeò obscurum Reipublicæ nomine vocari, cum nullus auctor ejus meminerit. Tum prępositio *ad* osten dit non intelligi oppidum, sed locum obscurum. Ego omnino existimo legendum. Ad Teglarium vel Tegularium, ut sit locus ubi tegulæ coquebantur, ut multæ

aliæ voces formantur. Galli hodie vocan *Tuillerie*. Cœterùm in lapide Neapol. puto Tegianenses scribendum pro Teanenses, quæ olim secunda post Capuam Campaniæ civitas: atque hoc quadratarij erratum esse.

Pag. 1189. lin. 20. *Quum olim remota esset à mari, &c.*] Quo auctore? Nam adhuc bona civitatis pars in acclivi collis latere habitatur.

Lin. 27. *Inter Nuceriam & Salernum iusta sunt millia* VIII.] Sed via diversa: nova enim, quam regiam appellant per Cavam à veteri ducit: vetus autem à Castro Nuceriæ iuxta montis latus ducebat per Vicum S. Adjutoris, atque inde rectà supra Salernum descendebat.

Pag. 1190. lin. 2. *Icentie* XII.] scribendum VII.

Abelino XII.] XX. [*Silarum fluv.* VIIII.] scrib. XIIII.

Nares Lucanas VIIII.] Scrib. Marcellianas XXIIII.

Vico mendicolco . . . .] Circa lacum nigrum fuisse videtur. Hoc est divertigium ex via Aquilia in Appiam, cujus ductum parum observavit Cluverius. Hæc autem via Benevento deflectit meridiem versus iuxta Sabatum fl. ubi transit an-

angustias Barbæ, ut vocant, atque ita Abellinum perducit; atque inde porrò Picentiam: quamvis nunc Salernum potiùs eatur.

Lin. 9. *Nerulos nunc vocari Episcopiam*] Vide notata infra pag. 1279. sed rectiùs infra pag. 1254. ipse Cluverius.

Lin. 16. *Nihil certi ex ijs investigare potui*] Destituit haud dubiè ægrotantem & moribundum Cluverium memoria. Nam adhuc inter Salernum & Ebolos transitur locus *Bicenza* dictus, quem allabitur fluvius vulgo dictus *il Bicentino*, ad quem Cluverius ipse mecum pernoctavit. Et in diario Itineris Italici, non semel, sed ter notavit hunc locum VII. m. p. Salerno & XIII. mil. pass. à Silaro distantem. Vnde nullo modo dubitandum quin hæc ipsissima sit Picentia, quæ in Picentino, non meditullio sita nomen genti dedit. Et apparet hinc cur Mela eam in ora maritima recenseat, cum III. plus minus miliaribus tantum à mari distet. Vellem Cluverius Diario potiùs suo, quàm Vorstij relationi fidem adhibuisset; ita non circumduceret itinera antiquorum per loca devia. Nam certissimum est Viam Appiam sive Aquiliam non per Valvanum, sed per vallem Tanagri, ut hodie, ita olim quoque

duxisse.

Pag. 1191. lin. 7. *An igitur heic Marcinæ fuit istud Templum Junonis, &c.*] Gifoni vestigia ejus adhuc extant, vel potiùs ipsum templum adhuc fermè integrum B. Virgini Assumptæ dicatum. Id figuræ est rotundæ, operis lateritij. Porticu circum ambitur, quem octo insignes columnæ operis Corinthiaci sustinent; habebatque olim portas quatuor, decussatim sibi invicem respondentes. Opidani Gifunenses publicis insignibus hoc templum præferunt, nomenque loci Gifuni quasi Iunonis fanum dictum existimant. Hæc V. Cl. Camillus Gloriosus Mathematicus insignis ejus loci civis de patria sua mihi retulit, & videnda ejus responsio contra Fort. Licetum nuper edita pag. 146.

Pag. 1192. lin. 23. *Egissent tulissentque*] scrib. vastassent.

Lin. 47. *Unos nominavit Samniteis, &c. morati sunt Romanis Italiæ imperium.* Horum institutum egregium laudat Nicolaus Damascenus apud Stobæum Ser. 42. quod habetur in Excerp. pag. 514.

Cœterùm gentem hanc in plura genera ac nomina divisam fuisse ex Livio & Dionys. Halicarn. qui partem aliquam Samnitum Pentros dictos fuisse scribunt; quorum

rum caput erat Bovianum, Livij verba habes in ſequentibus, quæ fruſtra corrigere conatur Cluverius, ut apparet ex Dionyſ. excerp. lib. 12. pag. 532. Samnitum quoque partem Caracini ſive Caraceni fuere, quorum Ptolem. & Zonaras meminere pag. ſeq. De Hirpinis & Frentanis mox ipſe Cluverius.

Pag. 1193. lin. 27. *Depopulato Antiate agro*] Atinate legendum. Nam Atina ſub Caninio ſita erat. Altera enim lectio inepta eſt & nullius pretij. Quid enim Samnio cum Antio?

Pag. 1194. lin. 5. TREVENTINVM.] In libello Frontini de Colonijs, legitur variè ſcriptum TREVENTVM. TEREVENTVM. & in Nanſij Cod. TEREBENTVM. oppidum, quod cum hodierno nomine propiùs convenit.

Lin. 18. *Exercent luſtra*] Quia oppidum inter editos montes in anguſtijs ſitum eſt, ut nec ſolis beneficio aliquot hibernis menſibus utatur. Vnde vicinis joci materiam præbent.

Lin. 29. *Omnino mihi perſuadeo ſcripſiſſe ipſum Livium*] Imò rectiſſimè Livius, nam Τὰς Πένζας commemorat etiam Dionyſius Halicarn. in excerpt. lib. 12. pag. 532.

Pag.

Pag. 1195. l. 10. *Corruptum legitur vocabulum* Ἀ'ζερνία] Haud temerè damnaverim Appiani scripturam, quam confirmat nummus antiquus, in quo Hebo Campanorum Deus cum supervolitante Victoria, inferius subscripto nomine ASERNINO. in adversa parte caput Apollinis laureatum. Hujus nummi copiam mihi fecit Cl. V. Petrus la Siena.

Tabula Itineraria. Iter Æsernia Allifas. Sic ponit.

Ærsenia Cliturno VIII. Ebutiana ..... Adlesas IX. Hinc apparet Ebutiana fuisse eo loco ubi nunc: Ailano.

Lin. 42. *Malim nunc Beneventum*] Prurigo corrigendi. Vellem etiam nominaret coloniam in Hirpinis præter Beneventum, & tum mutaret.

Pag. 1196. lin. 5. *Deduxit Nero Cl. Cæs.*] In lapide Caudino COLONIA IVLIA. CONCORDIA. AVG. FELIX. BENEVENTVM.

Lin. 40. *Claudia* VIII.] IIII. [*C. & Mu. Claudijs* IX.] IV. [*Caudis* XXI.] XVI.

Lin. 43. *Plerique*, *&c.*]. In vetustissimo codice ms. historiæ Longobardicæ Vatic. Biblioth. quam Erchemberti esse comperi, ubi auctoris Furcularum Caudinarum meminit, nota marginalis satis antiqua manu ap-

appoſita legitur hujuſmodi : *Forculæ Caudinæ locus eſt in medio inter Beneventum & Argentium , ubi dicitur Arpadium in Valle Caudina*. Et Leo Oſtienſis Chron. Caſs. lib. 2. cap. 8. *In Valle de Caudis loco Pauliſi*, qui locus adhuc ſupereſt apud Arpadium ſive *Arpaio*. Sed frequens apud hunc Scriptorem mentio eſt Vallis Caudinæ & Furcularum Caudinarum , ut pag. 121. 123. 146. 150. 176. & 596. Ego autem cùm ipſe poſteà luſtrarem hæc loca ex lapidum antiquorum inſcriptionibus certò cognovi Caudium eo fuiſſe loco , ubi nunc Arpaia vicus eſt . Furcas autem Caudinas in ſaltu anguſto & difficili, quo ab Arpaia deſcenditur Argentium , præſertim ſub pago, cui etiam nunc vulgari Italorum lingua nomen *Furchie* eſt, quas antiquorum Furculas eſſe nullo modo dubitari poteſt ; & per hanc vallem ſive ſaltum Appia ducebat, quod præter alia argumenta teſtantur lapides milliarij , & veteris viæ veſtigia iſthic à me detecta . Nam præter inſcriptionem Caudinam à Beneventanis poſitam ad Arpaiam , vidi ipſe, & deſcripſi columnam milliariam ſub dicto pago *Furchie* ab Auguſto Imp. poſitam cum numero XVI. quod verum intervallum eſt inter Capuam & Caudium , Neque Cluverius ſatis

tis perspexisse videtur situm naturamque montium, qui vallem Caudinam ambiunt, dum Appiæ ductum per longas & difficiles vallium ambages circumducit.

Cœterùm Appiæ ductus Beneventum in Tabula & Itinerarijs signatus hoc modo explicandus. Calatià nunc *Galazze* medio loco inter vicũ S. Petri in strada & Matalunum, ubi mœniũ templorum, aliorumq; ędificiorũ vestigia extant, & ad angulum Ecclesiæ S. . . . . delle Galazze columna milliaria posita est, sed vetustate consumpta. Locus autem ad Novas exactè incidit in pagum S. Mariæ in Vico e regione *Arienzi* ad ingressum angustiarum Caudinarum situm; vbi præter antiquitatum vestigia columna alia extat. Vnde porrò IV. m. p. ad ipsas furcas Caudinas, ubi lapis XVI. nuper repertus, & à me descriptus fuit. Inde XI. sunt m.p. Beneventũ veteri Appię ductu, qui rectà sub *Monte Sarchio* ad vicum, qui *Pino* dicitur, & inde ad Pontem leprosum Sabati fl. ferebat: qua via nunc omissa nova per alias angustias vulgo *Sferracavallo* dictas iuxta Serratellam fl. per longiores ambages ducitur, ita ut Arpaia Beneventũ XIV. aut XI. nunc sint m.p. quamvis vulgo XII. tantum computentur. Cœterum Cluverius totum hunc Livij locum

cum de valle Furcisque Caudinis male intellexit. Campus enim ille herbidus & aquosus in valle S. Agathæ ponendus, sed in planitie illa, quæ est inter Arpaiam & Montem *Sarchiarre*, in quam aditus patet per Furcas Caudinas seu Arpadienses, exitus autem per saltum difficilem & sylvosum, qui *Sferracavallo* dicitur: nam altera illa via brevior per Pinum ab Augusto vel potius à Trajano Imp. aperta & constrata fuit; qui propter acclivioris ascensus difficultatem planè neglecta in desuetudinem abijt.

Furchie ipsas olim Furcas Caudinas fuisse apparet ex Leonis Ostiens. Chron. Casin. lib. 1. cap. 17. ubi Casale in Caudis, & Casale in Forcle conjungit; unde nominis hujus deflexio ad vulgarem loquendi modum perspicitur.

Lin. 49. *Ferebatque id iter Calatiam.*] Vide quæ supra pag. 1180. notavi de duplici Calatia, quod cum non observarit Cluverius, verum Appiæ ductum haudquaquam perspicere potuit.

Pag. 1198. lin. 28. *Sepinum VI.*] Aut numerus corruptus, aut rectiùs in Sepicianum quadrat, si Magini Tabulis fides adhibenda,

Ad lin. 37.] Sepini mentio extat apud Her-

Herchempertum in Epitome pag. 80.

Lin. 43. *Colonia ab Imper. Ner. Cl. est deducta*] Meminit etiam Paulus Diaconus de gestis Longob. lib. 1. cap. 29.

Lin. 45. *Beneventum*] Ex distantia 18. m. p. apparet esse *Morcone*.

Lin. 48. HERCVLANEVM] Herculanei hujus memoria extat in Tabula Itineraria, ubi sub voce Aecas legitur Herculus rani. Sed cùm itinera isthic malè cohæreant, certò dici non potest quorsum id nomen referri debeat; in Samnio tamen collocandum certo patet.

Ad lin. 52.] Melas nunc *Melito*, vel potius *Molise*.

Fulsulas vero M. *Fusculo*.

Compulterinorum meminit lapis antiquus, qui Calatiæ extat, & profertur ab Octaviano Melchiore lib. 1. de antiq. Calatiæ pag. 33. ubi Compulterina marmora laudantur. Oppidi nominisque vestigia extant in loc. S. *Maria de Covultere*... m. p. à Civitate Calatia.

Pag. 1200. lin. 2. *Nuceriola* IIII.] Locus hodie vocatur Ricerola, ubi olim Ecclesia S. Andreæ.

Lin. 3. *Color fl. VI.*] *Ponte della Renola* nunc vulgo dicitur sub Apicio.

Lin. 19. RVFRIVM] Diversa omnino loca

loca fuere Rufrium & Rufræ Virgilij: nam Præſenzani, qui locus eſt Theanenſis Dioceſis repertus eſt lapis antiquus cui inſcriptum . M. AGRIPPÆ. L. F. PATRONO RVFRANI COLONI. Et ager adjacens vulgo *La Coſta Rufaria* dicitur, atque eò omnino referendus hic locus, ut ex Virgilio apparet, qui inter Campaniæ loca recenſet. Et Servius Commentator diſertim Caſtellum Campaniæ appellat, ut & Batulum. Hujus loci indicium Ill. Theanenſium Epiſcopo Domino Guevaræ debeo.

Pag. 1202. ad lin. 17. in margine.] *Via Brunduſina*.

Lin. 20. *Foro nouo x.*] Prope *Buon albergo* paululum ad ſiniſtram veſtigia loci diruti apparent.

Lin. 28. *Ex his Æcæ hodie dicitur Accadia*] Æcæ nunc Troja, Herdonia autem Ardona.

Lin. 45. In margine] *Æcæ oppidum.*

Lin. 46. *vulgò nunc Accadia*] Errat omnino Cluverius. Nam Ecana civitas fuit olim ubi nunc eſt Troja, id cùm ex ductu itineris in Tabula Peutingeriana appareat, tum vero diſertim id teſtatur Cuniferius Monachus Caſinenſis in vita S. Secundini, quam mss. legi Biblioth. Monaſterij Caſinenſis,

nensis, & citatur à Leone Ostiensi in Chron. Cass. Verba autem hæc sunt: *Hæc verò Civitas si nominis significationem advertimus, Ecana enim dicta est, antiquissima fuit, cum monumentorum marmoratio, scenarum columnatio, eminentia culminum id designent. Huic vero in reconciliatione Troja nomen imponitur, ut egregij titulus nominis auctoramentum faciat novitati. Putamus ista fidem posse quærentibus facere, quos sub Trojæ nomine appellatio mouerit Urbis Ecanæ.*

Situ civitatis Ecanæ hoc modo perspecto, sequitur omnino Herdoniam haudquaquam esse la *Cedogna*. Sed Ardonam sitam inter Cerbarum & Carapella fl. recto itinere inter Trojam & Canusiũ in fragm. Frontini de Colonijs, Ardona vocatur, & cum Arpano agro conjungitur. Sed ipse infra pag. 1220. male utramque distinguit. Cœterum de Æcis mentio extat apud Polyb. lib. 3. pag. 239. ubi Fabium Max. Dictatorem Castra posuisse scribit ad Αἴκας sed vulgo Αἴγας editur. Locus est insignis Romualdus in Chron.

Intra Æcas & Herdoneam ad Orientale Apennini latus haud procul à dextra Cerbali fl. ripa opidum Episcopale Bovinum nunc vulgo dictum jacet, quod Vibinum antiquitus dicebatur, & oppidani

Vibinates, quorum Plinius meminit, & inter Hirpinos numerat. In medij ævi scripturis Bivinum & quandoque Bibinum vocatur. Sed Plinij scripturam tuetur lapis antiquus, qui in ea civitate extat, ubi VIBINA .... legitur. Municipium Romanum fuisse testatur alius lapis, ubi II virorum & Decurionum habetur mentio, ut videre est apud Dominicum Petri Pauli libello de Episcopis Bovini pag. 65. ubi quædam non indigna lectu de antiquitate hujus oppidi affert.

Polyb. lib. 3. pag. 239. ἰβώνιον vocat, ubi Casaubonus male vertit Hipponem. Puto Οὐϐίνιον olim fuisse scriptum apud Polybium.

Pag. 1203. lin. 26. penult. *per, e, scripta est Herdonea*] Non mutandum sic, infra pag. 1220. Ardonea, qui plane idem locus est.

Ad lin. 32. In margine] *Via Tarentina*.

Lin. 43. *Primo ÆCVLANVM*.] Cùm Tabula & Antoninus constanter xv. m. p. inter Beneventum & Eclanum ponant, omnino certissimum est Eclanum fuisse oppidum illud, cujus vestigia maxima apparent haud procul *Mirabella* quod medio deinde ævo Quintodecimum appellatum fuit, & à Constantino Imp. in Beneven-

tanos movente anno Christi DCLXIX. funditus eversum, vt narratur in Martyrio & translatione S. Mercurij Martyris. Tum verò ante annos haud ita multos multæ præclaræ statuæ marmoreæ isthic repertæ, quas Prorex Regni Neapolitani inde ablatas in Hispaniam detulit.

Pag. 1204. *Anton. habet xxII.*] Fortè scribend. XVI. ut in Tabula Peutingeriana. Sed certissimum est Eclanum post Quintodecimum dictum, circa Mirabellam fuisse, ubi ejus vestigia maxima visuntur; unde haud temerè mutaverim numeros Antonini.

Lin. 15. AQVILONIA] Est omnino *la Cedogna*.

Lin. 34. *tandem fecere Cosa*] Vide ipsum Cluverium supra ad Cosam Hetruriæ pag. 480. ubi Plutarchi locum de Compsa huc affert, ut & alium Stephani.

Pag. 1205. lin. 7. In margine] CASSANVM.

Lin. 25. *Collatini*] Conlatinus ager Apuliæ apud Frontin. in fragm. Colon. *Corinenses*] fortè Cominenses legend.

Lin. 29. *Rubustini*] Rubustinos Calabriæ assignat Frontinus in fragm.

Lin. 53. *Biferno*] Et sic sæpissimè vocat Leo Ostiensis.

Pag.

Pag. 1206. lin. 26. *Orton*] Fuit colonia Romana, ut testantur antiquæ inscriptiones apud P. Ligorium.

Lin. 3. *Sagrus amnis*] Meminit hujus amnis P. Diaconus lib. 5. Hist. Longob. cap. 8. qui Sangrum appellat: sed cum in mss. Sacrum legatur, existimare liceret ab ipso Sagrum scriptum fuisse, nisi Leo Ostiensis passim Sangrum appellaret.

Lin. 45. *Annum*] Puto Sangrum flu. intelligi, intervallum sanè exactè convenit.

Pallanum] nunc *Pollutrì* esse videtur.

Pag. 1207. *Super eum*] In mediterraneis Theanum, &c.

Lin. 12. *Si Teanum est super Lacum, ut revera est*] Sed longius remotum à mari in mediterraneis.

Lin. 56. *Cliternia*] mss. cod. Melæ hoc loco legit *Elaternia*.

Pag. 1209. lin. 5. ἐκτὸς] ἐντὸς rectiùs apud Antoninum editur.

Lin. 13. *ultra Tarentum*] Leg. *citra Tarentum*.

Linea 47. Præmittendum hic de Sallentinorum nomine ex Varrone. Probo & Marafiott. pag. 23. & Cluver. infra 1250.

Lin. 48. *A Poëtis, &c. nescio quousque extenditur*] Sane usque ad Lacinium pro-

montorium extendit Ovidius loco mox citato. Sed ego necessitatem vel licentiam poëticam potius hanc existimaverim, quàm Geographicam ἀκρίβειαν Ex Virgilio hoc loco nihil probatur; refert enim varias & distinctas Græcorum colonias: neque Sallentinos extra suos limites producit, ut Cluverius accepisse videtur, & hic, id infra pag. 1251. seductus à Marafiotto pag. 23. & similibus scriptoribus.

Pag. 1210. lin. 27. *Brundisio conterminus Pediculorum ager*] Locus Strabonis lib. 6. pag. 282. ubi tres vias describit, quæ ex Græcia ducebant Romam, quarum prima, quæ per Peucetios Pediculos ferebat ἐφ' ᾗ ὁδῷ Ἐγνατία πόλις εἶτα Κελία καὶ Νήτιον καὶ Κανύσιον καὶ Κερδονία. Hic doctis viris aqua hæret. Κελία Ptolemæo quoque commemoratur, & nunc nomen retinet 4. aut 5. mil. pass. supra Barium in mediterraneis, per quam etiam hodie via publica ducit. Cælinus ager in frag. de limitib. Quod sequitur καὶ Νήτιον, nequaquam cum Casaubono expunxerim; nam idem oppidum esse puto, quod deinceps diminuendi forma Νατίολον seu Natiolum dictum fuit. Atque hoc itineris ductus omnino confirmat. Surita ad Antoninum frustra in Neritum mutat; nam id longiùs hinc distat.

S 2 Muto

Muto sententiam: nam diversum hoc iter ab eo quod Tabula per Natiolũ ducit, cum hoc paulo inferius ducatur per medi-terranea. Νήτιον Strabonis est, Ehctium Tabulæ: quamvis ordo variet.

Cæterum Barium ita postmodum excelluit inter vicina oppida, ut deinde provinciæ nomen dederit, quæ & superioribus aliquot sæculis, & nunc vulgo Barensis regio seu *Terra di Bari* dicitur. Laonici Chalcondylæ locus hic explicandus, quem Interpretes nostri Germani pessime acceperunt, quo loco Regni Neapolitani provincias, ut nunc vulgò vocant, describit, in fragmentis de colonijs Territorium Varium & Varia regio scribitur, ibidem inter Lypiense & Varium territorium ponitur Austranum, quod haud dubiè est Ostreni civitas Episcopalis.

Pag. 1211. lin. 41. *Livius & Appianus*] Sed inprimis Vitruvius lib. 1. cap. 4. ubi originem situmque loci egregie describit. *In Apulia oppidum Salapia vetus, quod Diomedes ab Troja rediens constituit, sive quemadmodum nonnulli scripserunt Elpias Rhodius, in ejusmodi locis fuerat collocatum, ex quo incolæ quot annis ægrotando laborantes aliquando peruenerunt ad M. Hostilium, ab eoque publice petentes impetraverunt, uti is idoneum locum ad*

moenia transferenda conquireret eligeretque. Tunc is moratus non est, sed statim rationibus doctissimè quæsitis secundum mare mercatus est possessionem loco salubri & à S. P. Q. Romano ut liceret transferre oppidum, constituitque moenia & areas divisit, nummoque sestertio singulis municipibus mancipio dedit. His confectis lacum aperuit in mare & portum è lacu municipio perfecit. Itaque nunc Salapini quatuor millibus pass. progressi ab oppido vetere habitant in Salubri loco. Meminit etiam Plutarchus in M. Marcello.

Pag. 1212.] Ad extremum Gargani montis promontorium Civitas Episcopalis sita est vulgo *Vieste* dicta. Ea extructa fuit in ruinis antiqui oppidi Merini sive Mirini Episcopali dignitate olim quoque clari, cujus mentio extat. Inde haud dubiè Plinio Metinates in Monte Gargano, ubi etiam Merinates legendum puto; ut oppidum antiquum fuerit MERINVM. Hujus loci indicium debeo Cl. V. Barth. Chioccarello.

Lin. 17. *Cerbalus amnis.*] Ῥεῖν & Ῥεῖον idem oppidum Herod. Dionys. Afer v. 380. Stephanus π. πόλ. & Eustath. ad Dionys.

Lin. 28. *promontorium Garganum*] *Capo Viestice* vulgò nautis dicitur.

Lin.

Lin. 33. *Portus iste*] Ex ordine περίπλου apparet esse oppidum Rodia.

Lin. 43. In margine] DIOMEDEÆ *Insulæ*.

Lin. 47. *Teutria adpellata*] Idem lib. x. cap. 43. quod est de Diomedæis avibus, uno hæ in loco totius orbis visuntur in insula quam diximus nobilem Diomedis tumulo atque delubro contra Apuliæ oram.

Lin. 55. *Fugaque flagitiorum* .] Aristoteles libro περὶ θαυμασίων ἀκουσμ.

Pag. 1213. lin. 4. in fine] Chronicon manuscriptum S. Vincentij ad fontes Vulturni lib. 1. ubi agit de Paulo Diacono: *Tunc illi videntes Regis* (Caroli) *clementiam, suaserunt ut in Diomedis insula, quæ à tribus montibus Tremiti dicitur, eum exiliaret*.

Lin. 18. *Teanum fuisse arbitror*.] Locus ille nunc *Civitate* dicitur: sed intervalla Tabulæ & Itinerarij exactè conveniunt in Serram Capriolam, ut supra notavi pag. 1207. si tamen Tabulis fidendum. At certissimum est Theanum fuisse ubi nunc *Cività*: nam locus ille ante ccc. adhuc annos Episcopalem habuit sedem Beneventano Metropolitæ subjectam. Vnde sæpissime Civitatensis Episcopus in Actis Beneventanæ Ecclesiæ legitur. Sedes au-

 tem

tem inde ad S. Severum translata fuit, vel potiùs eidem conjuncta.

Lin. 39. In margine. *Luceria oppidum & colonia.*

Lin. 40. ὁ δὲ στρατηγὸς] Præmittendus alius locus, qui legitur eod. lib pag. 239. ubi Romanam coloniam fuiſſe teſtatur, habetur infra pag. 1219.

Pag. 1215. *Plinius, &c.*] Et Polybius lib. 3. Locus extat infra pag. 1219.

Pag. 1219. lin. 29. *Gentile vocabulum vitiatum eſt*] Legendum Ἀργυριππανὸς.

Lin. 32. ARPANI.] Sic vetus nummus Laur. Pignorij ΑΡΠΑΝΩΝ. Orig. Patav. pag. 57. In ſubſcriptionibus I. Concilij Arelatenſis ſub Conſtantino legitur Pardus Epiſcopus & Creſcens Diaconus de civitate Arpienſium, provincia Apulia. Caſaub. ad Polyb. lib. 3. pag. 268. Arpinates vertit minus rectè.

Lin. 56. *Prætorium Laverianum* VIII.] *Laconicello.*

Lin. 58. *Aeras.*] Æcas nunc *Troja.*

In eadem Tabula aliud iter Teano Apulo Sipuntum deſcribitur hujuſmodi.

Teano Apulo.
Ergitium XVIII.
Siponto XXV.

Ex ductu itineris & intervallis apparet

Ergitium fuisse circa oppidum Episcopale S. Severi.

Pag. 1220. lin. 9. ARDONEÆ] Est omnino eadem cum Herdonea de qua supra 1202.

Pag. 1221. lin. 14. *Cannas sane post illam cladem iterum fuisse habitatas.*] quin adhuc Episcopalis civitas fuit ante quingentos annos, & mentio ejus aliquoties fit in Casinensi Chronico.

Pag. 1224. Inter Venusia Tarentum sic explicandum existimo ex optimis Tabulis manuscriptis Emin. Card. Barberini, ubi itinerum ductus per Regnum Neapolitanum accurate exprimuntur.

Silvium vel ad Sylvianum nunc il *Gorgolione*.

Plera nunc *Gravina*.

Sub Lupatia nunc *Iescia*. Ipsam autem Lupatiam fuisse existimo, ubi nunc civitas Episcopalis *Altamura*. Canales paulo supra civitatem Episcopalem Castellonetam, ubi *Fonte Canile* & *Fonte Lasico* Latum fluv. intrant. Hoc iter intelligit Strabo lib. 6. pag. 282. his verbis ἡ δὲ διὰ Τάραντος μικρὸν ἐπ' ἀριστερὰ &c. Locus ille vnice facit ad intelligendum vias antiquas quæ per extremas illas partes Italiæ protendebantur. Idem Strabo pag. seq. 283. Silvij quoque me-

meminit dum ait: Peucetios iuxta mare Barium usque, in mediterraneis Silvium usque extendi. Is. Casaub. frustra locum suspectum habet. Cæterum supra dicta via etiam nunc vulgari nomine *la Tarentina* vocatur.

Pag. 1225. lin. 49. *Haud procul Forento*] Ejus vestigia nomenque supersunt ad locum *S. Maria de Vanze* 5. vel 6. mil. pass. supra Forentum, & 12. circiter supra Venusiam. Chronicon Cassinense lib. 1. cap. 17. vocat *Monasterium S. Mariæ in Banze*, quod situm est in finibus Acerentiæ.

Pag. 1227. ΒΥΤΟΝΤΙΝΩΝ nummum vidi antiquissimum apud Francisc. Gottifredum cum spica tritici, ab adversa caput muliebre galeatum.

Ad lin. 53.] Hesych. in lexico Καλαβρίαν τὴν Μεσαπίων χώραν Ρίνθων Calabriam vocat Rhintum Mesapiorum regionem.

Pag. 1228. lin. 31. MESSAPIA] Oppidum quoque Messapiam fuisse nonnulli credunt, quod nunc *Mesagna* supra Brundusium, quod in Martyrolog. Messana Apuliæ, de quo vide Baronij Notas ad XVIII. Aprilis, ubi de S. Eleutherio.

Lin. 48. *Tarentinorum equi, &c.*] Ita quoque Hesychius in lexico Καλαβρός, βάρβαρος.

Pag. 1229. lin. 1.] Præmittendus erat Taras fluvius & Phanæ locus inter Tarentum & Metapontum in agro Tarentinorum, ubi Pythagoreos ab Eurymene Dionyſij juſſu interfectos refert Iamblichus lib. 1. cap. 31. pag. 166. Phanæ autem locus erat confragoſus ad viam publicam, quæ Tarento Metapontum ducebat. Fuitque haud dubie citra Bradanum amnem.

Pag. 1237. lin. 54. *Eſt hodieq; locus, &c. vulgarì vocabulo Saturo*] Eum eleganter deſcribit Antonius Galateus lib. de ſitu Iapygiæ.

Pag. 1241 lin. 41. *Minervium*] Et ſic Livius.

Lin. 43. *Sed poſterioribus etiam temporibus, &c.*] Idem quoque oppidum à Stephano commemorari exiſtimo, cui inter Varias Athenas πέμπτη Ἰταλίας recenſetur.

Lin. 49. *Aleſano*] Vulgo dicitur locus ille *S. Verato* in Tabulis Magini & alijs accuratioribus. Celsus Cittadinus ad Ortelium ſcribebat vocari *S. Maria de Vereto*.

Pag. 1242. lin. 3. *Ibi fons ferventis aquæ*] Leg. fetentis aquæ.

Lin. 30.] *Vaſte* nunc vulgo dicitur inter Caſtrum & Hydruntum paululum à mari diſſitum.

Lin. 47. *Galenus teſtatur*] Scrib. Galateus, &

& extat hæc Tabula apud Gualterum, pag. 74.

Pag. 1243. lin. 2. *Buxentum atque Hudrentum*] Quin potius ab πυξέντος & ὑδρόεντος.

Pag. 1246. lin. 2. *Idem Poëta*, *&c.*] Locus est lib. 2. vers. 609. qui totus hic referri meretur.

Pag. 1248. lin. 23 *Vria*] Oriam appellavit jam suo tempore Herchempertus Longobardus in Epitome historiarum pag. 63.

Pag. 1249. lin. 37. *Dicitur Ruia*] Alij nunc *Misciagna* dici affirmant.

Pag. 1251. lin. 5. *Salentini*, *&c. longe lateque*, *&c.*] Vide supra pag. 1209.

Post lineam 28.] Haud procul ab Aletio in mediterraneis Calabriæ oppidum fuit Carminianum, quod etiam hodie nomen retinet, cujus mentio habetur in Notitia dignitatum Imperij, ubi commemoratur Procurator rei privatæ per Apuliam & Calabriam, sive Saltus Carminianenses, unde apparet eum locũ cum saltu sive agro suo olim ad privatum Imperatorum pertinuisse patrimonium.

Pag. 1253. *Silaris*] AGRI CAMPANI SILERANI. Ex testamento relicti meminit vetus lapis alicubi mihi visus.

Pag. 1254. lin. 3. *Ad Calorem xxiv.*]

inclusa

inclusa hæc omnino ab aliena manu sunt: neque enim hic Appiæ viæ sive Aquiliæ ductus ullo modo Calorem fl. tangit. Tum verò intervalli hujus numeri omnino abundant: nam vetus lapis infra pag. 1296. à Marcellianis Nuceriam ponit LI. milliaria, & totidem Cluverius abs se deprehensa in diario suo notavit.

Lin. 4. *In Marcellianis*] *la Polla*.

Lin. 5. *Cæsariana*] *Casal nuouo*.

Lin. 6. *Nerulo*] *la Rotonda*.

Lin. 4. *Campora*.

Largo negro Convent.

Rectius XVI II. *Episcopani*, *&c. cum reliquis tribus lineis sequentibus*.] Omnes hæ conjecturæ falsæ sunt, & emendationes numerorum frustra tentantur, conveniunt enim omnino cum lapide antiquo infra pag. 1296. & cum hodierno itinerum ductu.

In margine delend. [*Auletta oppidum*. *L'Osterìa del pertuso* diversorium. *Timovus fluvius*.] Et inferius [*Postiglione vicus*.]

Pag. 1255. *Templo Junonis Argivæ*] Hujus templi maxima vestigia extare aiunt in oppido Picentinorum, quod vulgo *Gifoni* dicitur.

Pag. 1257. lin. 28. *Petiliam*, *&c. hodie Strongoli*] Sed infra pag. 1315. *Policastro*.

Pe-

Peteliam fuiſſe contendit, ſed falsò, ut puto.

Lin. 53. ὃς νῦν Παιστανὸς καλεῖται] Ita vetus nummus æreus cujus copiam mihi fecit vir doctiſſimus Petrus la Siena I.C. Neapolit. in quo Victoria Delphino inſidet cum tridente, & dextera coronam porrigens cum ſubjecta inſcriptione ΠΑΙΣΤΑΝΟ, quod τῆς θαλασσοκρατίας indicium, ab adverſa parte caput Neptuni cum Delphino.

Pag. 1258. lin. 33. *In ripam autem eminentem.*] Leg. *prominentem*.

Paulo poſt Pæſtum in ſinu Poſidoniate oppidum eſt maritimum in edita rupe ſitum, vulgò nunc *Agropoli* dictum, cujus memoria extat apud Dium Gregor. Magnum in epiſtolis, qui lib. 2. epiſt. XXIX. Felici Epiſcopo de Acropoli vicinas Eccleſias Velinam, Buxentinam & Blandanam commendat. Meminit quoque Herchempertus in Epitome hiſtor. pag. 64. & 65. & Chronicum Caſſinenſe lib. 2. cap. 42.

Pag. 1259. lin. 5. *Saxum aſperum atque ſterile*] Neutrum verum. Eſt enim leniter elata, ſuperficie plana, & tota herboſa.

Lin. 7. LARIS] Puto Larin Silarum eſſe, vel Σίλαριν.

Pag. 1260. lin. 10. *Piſciotta*] Qui loca

hæc

hæc inſpicit *Caſtello à mare della Bruca* Veliam olim fuiſſe ſtatim perſpicit, quod in intimo ſinu haud procul Haletis oſtio in colle ſitum eſt. *Piſciotta* autem iam extra Velienſem ſinum jacet.

Lin. 12. *Sed & planitie cingitur*] Hoc falſum: nam circa Piſciottam nulla eſt planities, quæ ad continuum montis latus in prominentia quadam ſita eſt.

Lin. 36. *Situs autem fuit inter, &c. Poſidium & Palinurum*] Hoc quoque falsum.

Pag. 1261. lin. 9. *Porro ad Palinuri, &c. latus, &c.*] Neque nunc eſt, neque fuit unquam.

Lin. 30. *Capo della Foreſta*.] Ita in Tabulis nauticis Hollandorum vocatur, ſed puto ex mala pronunciatione vocabulorum peregrinorum in optimis chartis Marij, Cartari, Magini, & mss. Pauli Cartari *C. Lanfreſcho* vocantur, niſi potius alterum promontorium intelligere velis, quod propius eſt Buxento vulgo *C. delle Vigne*. Sed ſatis apparet Gluverium nihil certi conſtitutum habuiſſe; ideoque ex Magini Tabula maiori adſcripſit *Fenoſa*: Sed fruſtra, nam turrem Fenoſam accuratiores Tabulæ in ſinu ponunt haud longe ab oſtijs fluvij Melphæ. Sed mihi Policaſtrenſis Epiſcopus vir apprime doctus affirma-

mavit non esse dubitandum, quin Buxentum promontorium nunc sit *Capo Lanfresco*, nam illo clauditur sinus ille Policastrensis ab occasu: cæterorum verò promontoriorum nullum ita prominet, ut nomen aliquod mereatur.

Pag. 1262. lin. 31. *Sybaritæ, &c. Laum & Scidrum incolebant*] Scidrum quoque ad idem mare fuisse existimo, forte ubi nunc est *Citrano*.

Lin. 42. *Ceserma, &c.*] Hoc est divertigium viæ Appiæ sive Aquiliæ ad Casas Cæsarianas, pro quibus hic corruptè Ceserma legitur versus mare inferum. Vnde colligo Blandam fuisse, ubi nunc Marathea, nam inde XVI. sunt m. p. ad Lainum fl.

Pag. 1263. lin, 3. BLANDA] Vestigia ejus apparent ad portum Sapri, cui imminet *Turris Buon dormire*: ut accuratissime observavit Philippus Carafa Vicarius Boschi & Canonicus Buxentinus.

Pag. 1272. *Nocara*] *Lanocara*.

Pag. 1273. lin. 46. χώνων] Frustra tentat locum, vide pag. seq. locum Zetzæ.

Pag. 1279. GRVMENTVM haud procul ab Aciri fluvio situm fuisse didici ex Actis manuscriptis Longob. vetustissimis S. Laberij Martyris, quæ Neapoli legi apud

Cl.

Cl. Virum Barth. Cioccarellum antiquitatum sacrarum ac profanarum promum condum: ubi inter alia hæc habentur: *Ductus extra Civitatem Grumentinam in loco, ubi connectuntur duo flumina Acer & Sora.* Vnde apparet Grumenti nomen & vestigia superesse paulo supra oppidum Saponaræ ad dextram Aciris ripam, ubi ad confluentes Aciris & Soræ, qui etiam nunc nomen retinet, extat Ecclesia antiqua S. Labeiij, vulgò *S. Laviero*, ut ex Episcopi Marsicensis relatione accurata didici. Grumentina autem Ecclesia conjuncta est cum Marsicensi, unde in Archiuo Cavensi in privilegio Ioannis Episcopi S. Grumentinæ Ecclesiæ dato anno 1144. Indictione 7. subscriptio habet. *Ego Ioannes Marsicanus Episcopus.* Et in altero anno 1095. *Ioannes Episcopus Marsicensis Sedis Grumentinæ*: hinc Acetios Aceturam esse perspicitur.

Lin. 25. XVI. *Epis. Nerulo.*] delend. Epis.

Lin. 28. *Crater. flu. XXVI.*] X. scribend. Nam ex veteri inscriptione infra pag. 1295. à Mumno Consentiam sunt M. P. XXXIX.

Meminit Grumenti ex Quadrigario Seneca de beneficijs lib. 3. cap. 23. & Ma-

 crob.

crob. Satur. lib. I. c. XI. Quem locum haud dubiè S. Gregorius intelligit. Et frustra est Cluverius, qui sup. pag. 1190. sic ostensurum promittit Episcopiam fuisse veterum Nerulum: nam id ab adversa parte Apennini fuit circa laeum fl. ubi nunc Laino, ut ex itineris ductu apparet, & confirmatur altero itinere.

Lin. 37. *SAPONARA secundum Ptolemæum*] Leg. *secundum Leandrum*.

Lin. 48. *Anxia*] Anxiæ Tabulæ haud dubiè est *Anzi* VIII. vel IX. circiter m. p. sub Potentia versus Grumentum.

Lin. 49. *Bradanus fl.*] Circa Bradanum fluvium Civitas Episcopalis est Genosa. Hujus quoque nomen antiquum esse existimo: unde in fragmentis limitum regund. Genusinus ager vocatur; & Genusini inter Apuliæ populos à Plinio commemorantur. Oppidum ipsum Cluverio in Tabula Genusium.

Pag. 1280. lin. 10. *Vertinæ oppidum, &c. dicitur Vietre*] Quod quidem oppidum ego hisce in partibus nullibi neque pictum neque scriptum invenio.

Pag. 1281. Inter mediterranea Lucaniæ oppida fuere *Vulci* sive *Vulceia* ad Silarum amnem, vulgo nunc *Bulcino ò Bucino*: unde *Volcentani* Plinio. Horum mentio in

ali-

aliquot lapidibus antiquis ibidem repertis apud Gruterum CCIX. 2. CCCXCIII. 5. ubi Vulceiani & Volceiani vocantur.

Post lin. 33. *Cœterò, &c.*]

Nares Lucanas.] Leg. Marcilianas.

[*Aceronia*] VIIII.

Foro Popili V.

Hinc apparet Aceroniam sitam esse inter Marcellianas & Potentiam: hoc enim divertigium inter duo illa loca tenditur.

Item aliud.

Nares Lucanas.		
Acerronia.	VIIII.	Brienza.
Mons Balabo		Pietra fesa.
Potentia.		

Lin. 38. *Forum Popilij*] Locus ille nuspiam in Campaniæ descriptione comparet.

Lin. 44. *Vico Mendicolco . . . .*] Locus hic incidit in lacum nigrum, vulgo *Lago negro*.

Lin. 50. *Nerulos*] Ex hoc itinere confirmatur situs Neruli circa *la Rotonda*: nam exacte 16. mil. distantia congruit. Tum & hoc inde perspicitur Grumentum fuisse ubi nunc *Agrimonte* & *Episcopia*: nam & hoc intervallum exacte convenit.

Lin. 56. *Cassianum Paulus Diac. &c. recenset*]

censet] Verissima hæc sententia Pomponij & Plinij. Consilinum si quis existimet, fateatur necesse est longius hoc oppidum extra suos fines esse translatum, scilicet ex Lucania in Brutios. Cassiodorus lib. VIII. epist. ult. Cosilinatem antiquissimam civitatem vocat: in cujus suburbio, quod idem Marcilianum appellat, conventus seu mercatus celeberrimus in natali S. Cypriani celebrabatur. Fontes sanctos ibidem commemorat Cassiodorus, & extant etiam hodie balnea aquarum salubrium, cum duobus fontibus, altero quidem aquæ dulcis, altero aquæ sulfureæ. Vide Cassiod. epist.... & Marafiot. lib. 4. pag. 284. in libro Coloniarum recensetur inter Colonias Romanas.

Pag. 1282. Explicandum quoque erat iter Antonini & Tabulæ, quod ponitur sup. pag. 1254. & ab occidentali Apennini latere per Lucanos ducit, ubi *Marcelliana* esse puto, quæ nunc *Polla*, ubi lapis antiquissimus extat, qui infra pag. 1296. legitur, quo totum hoc iter egregie explicatur. Vnde ego viam hanc ab Capua Regium usq; à Marcello Cos. perductam aliquando putavi, quam alij Aquiliam appellare malunt. Certa intervalla locorum à Nuceria ad Marcelliana sive Pollam L.I.

m. p

m. p. accuratiſſime quadrat. In Æthici Coſmographia inter Occidentalis, ut ipſe diſtinguit, Oceani oppida, Marcellianum, & mox Salernum. Vnde plane non dubito, quin eumdem hunc locum intelligat. In Tabula Itineraria iter hoc loco miserè divulſum, & nomina corrupta ſunt. Id habes ſupra pag. 1190. ubi Nares Lucanas pro Marcellianas male ſcribitur. Tum intervallorum numeri reſtituendi, ut notavi ſupra ad dictam pag. 1190.

Cæſariana ſive caſæ Cæſarianę ponendę videntur, ubi nunc *Caſal nouo*: nam 20. m. p. intervallum exactiſſime convenit. In alio itinere Tabulæ Peutingerianæ ſup. pag. 1262. Ceſerma pro Cæſariana legitur. Poſt Cæſarianas XXXIII. mil. intervallo ſequitur Nerulum, ſive Neruli, cujus ſitus omnino cõvenit in locum *la Rotonda* nunc vulgo dictum, nam hoc tempore XXX. vel XXXI. milliaria computant. Vnde apparet Cluverium fruſtra trans Apennina ejus ſitum quærere ad Epiſcopiam. A Nerulo ſub Muranum Antoninus XIV. ponit mil. nunc XII. vel XIII. numerantur, atque ita totum hoc iter accuratè quadrat.

Pag. 1284. lin. 48. vox Ρ'ηγίνων *nullo modo conſiſtere poteſt*] Ego nullam mutandi ne-

cessitatem subesse existimo, cum extremam partem agri Brusij insederit. Spartacus optimè illam à Brutiorum civitate præcipua Rheginam peninsulam vocat.

De natura & qualitate soli ac provinciæ Brutiorũ vide Cassiodori ep. 31. lib. 8.

Pag. 1286. lin. 4. *Temsani sive Tempsani*] Temsanæi in veteri inscriptione apud Gualth. pag. 74.

Pag. 1287. lin. 26. *Melæ lib.* II. *&c.*] Sed ego hoc quoque loco Melam corruptum esse existimo: nam in manuscripto pro *Terina* legitur *Mathicana*: & incidit sanè hic locus in promontorium quod vulgo *Capo Vaticano*: itaque omnino hic *Medma* vel *Medama* legendum puto.

Pag. 1288. lin. 26. Ταυριανὸς, σκόπελος, Ἱππωνιάτης κόλπος] Fortè transpositis vocibus legendum Ἱππων. κόλπος, Ταυριανὸς κόλπος.

Lin. 48. *Vocabula, &c. præter Turreis*] Locus ille ad Turres fuit circa Amatum fl. ubi nunc *Maida*. Nam intervallum exactè quadrat. Videtur fuisse Episcopale oppidum. Nam D. Gregor. M. lib. 2. epist. 38. Turritanam Ecclesiam Episcopo suo destitutam Scyllatino commendat, ut pote viciniori.

Pag. 1290. lin. 9. Λαμπητικὸς.] In veteri in-

inſcriptione apud Gruterum pag. 199.
LAOMETICEI. Oppidani vocantur eadem formatione: itaque haud temere damnaverit: differt enim ἐθνικῶ καὶ κτητικῶ formatio.

Lin. 10. Ναπητῖνος.] atque hæc veriſſima & optima lectio eſt. Fuit enim Ναπητία oppidum ad hunc ſinum, quod docti viri rectè *lo Pizzo* explicant. Hinc Ναπητῖνος ſinus rectiſſime à Dionyſio vocatur; & ſic apud Strabonem quoque reſcribendum. Hinc cives Napetinei in veteri inſcriptione apud Gualterum pag. 74. eadem formatione qua ibid. Temſanæi à Temſa leguntur.

Lin. 39. *Audacter* Ναπητίνε, *&c. emenda*] nil mutandum.

Lin. 50. Ἱππωνέυς.] Licophronis [*Martiano, &c.*

Pag. 1291. *Ithaceſiæ, &c. commemorantur*] nunc vulgo vocantur *Torricella, Praca,* & *Brace*, cum alijs aliquot ſcopulis anonymis. Maraſiot. pag. 130.

Pag. 1292. PORTUS HERCULIS.] in margine addend. & TROPHÆA *oppidum*. Vulgo *le Formicole* dicitur. Vide Maraſiot pag. 125. diſtat à Tropæis mil. paſs. ut idem pag. ſeqq. Videndus locus Dionyſ. Halicar. ibid. citatus.

Lin. 10. ἀρχὴ τῆ ἐπιστρέφειν, &c.] Apparet omnino ex hac Strabonis descriptione Herculis portum fuisse sub oppido, quod vulgo *Tropea* dicitur : atque ita Cluverius judicabat, cum portum illum subiremus. Sed neutiquam dubitandum, quin ipsum quoque Tropeæ nomen vetustum sit, cujus non solùm Curopalates & Cedrenus meminere, sed & Concilium Constantinopolitanum VI. act. 4. vbi *Theodorus Episcopus Sanctæ Tropeianæ Ecclesiæ* subscripsit, sive ut Græcus Textus habet, τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τροπαίας. Et in septima sive Nicæna II. *Theodorus* Episcopus Τροπαίων: antiqua versio Latina utique *Tropheorum Episcopum* reddit. Verùm multò antiquior ejus memoria apud Steph. qui Προστρόπαια vocat, & ut solet, Siciliæ oppidum vocat. Vnde gentile προστροπαῖος. Sed omnino distinctis vocibus legendum πρὸς Τρόπαια ad *Tropæa*. Quidam Scipionem deleta Carthagine primùm hic exscendisse & trophæa fixisse aiunt; sed nullo auctore. Ianus Parrhasius Sext. Pompeium victa classe Cæsaris trophæa hic statuisse existimat. Cujus sententiæ haud invitus ut accedam facit, quod seriùs Tropæorum nomen prævaluisse ex adductis auctorum veterum locis apparet : neque alium locum

cum intelligit Appianus lib. 4. bell. civil. per Balarum portum ſive vera, ſive falſa ſit ea ſcriptura, vbi prælium inter Salvidienum & Cæſarianos commiſſum narrat. De quo loco Cluver. pag. 1294. S. Greg. Mag. lib. 2. epiſt. 1. meminit Monaſterij S. Angeli, quod Tropeis eſt conſtitutum, quod Petro Notario Eccleſiæ Romanæ bona in Sicilia adminiſtranti commendat.

Lin. 16. *Eodemque nom. ſtat. navium*.] Sinus Brutius Pomponij Melę; ſequitur deinde in hoc littore civitas Epiſcopalis Nicotera: cujus Antoninus meminit, ut paulo ante vidimus. Barrius, Leander, Maraſiotus, & alij malè hanc cum Medura confundunt: ut mox oſtendetur. Cæterùm nullam hujus loci mentionem apud antiquos reperio, niſi quod Sergius Νικοτέρων Epiſcopus Synodo Nicænæ II. interfuit ſub annum Chriſti DCCLXXXVII. cujus nomen ibidem aliquoties ſubſcriptum legitur, & D. Greg. Magn. epiſt. lib. 5. epiſt. 40. Maſſam Nicoteranam vocat, cujus Epiſcopus cum in pœnitentiam deputatus eſſet, ordinationes presbyterorum Vibonenſi Epiſcopo committit.

Lin. 18. *Stephanus*] Hic de VII. fluvijs ex quibus Metaurus conſtat Maraſiot. lib. 1.

cap. 15. & Popma ad Varronem. Suidas Ματαυρίαν vocat. υ. Στησίχορος.

Lin. 23. *qui & Μέσμα habet.*] Quod congruit cum hodierna appellatione fluvij, qui *Mesima* dicitur. Inde Marafiot. pag. 123.

Lin. 27. Nonnulla vetera exemplaria, &c.] Ortelius suis Codicibus Medma legi testatur.

Lin. 35. *In ipsius Tempsæ incideris situm.*] Hoc falsissimum: nam exquisitè congruit distantia in ostium fl. Medmæ.

Lin. 39. *Bagnara.*] Hæc nihil ad hunc locum faciunt.

Lin. 43. *Rosarnum esse ad Metaurum*] id falsum, nam est ad Mesunam.

Pag. 1293. Arciades fl. idem est, qui 'Argeades Varroni dictus teste Val. Probo in Eclog. Virgil.

Ad lin. 26. Iter hoc sic legendum videtur: nam à Vibone ad Metaurum fl. quem hic Arciadæ vocari puto ab vno VII. amnium quos recipit exactissimè sunt 24. m. p. Inde alia totidem ad Columnam Reginam, cujus nomen haud dubie in Tabula omissum est. Medio inter Metaurum & Columnam loco Taurianum etiam ipse Cluverius ex antiquorum & recentiorum auctoritate ponit: à Columna de-

deinde Regium ſunt C. ſtadia teſte Strabone hoc eſt M. P. XIII.

Lin. 31. S. Gregorius Magnus lib. 1. epiſt. 39. Tauri civitas provinciæ Brutiorum, cujus Epiſcopus Paulinus ibidem commemoratur. Hinc lib. 2. epiſt. 13. Tauritanenſem Eccleſiam & Liparitanam eidem Epiſcopo commendat. Sed mox epiſt. 26. rectiùs Taurianenſis ſcribitur. epiſt. deinde 38. corruptiùs Tauriatinenſis. Et in VII. Syn. ſeu Nicæna II. Theodorus Ταυριανῶν pag. 373. in VI. Syn. Conſtantinop. act. 4. ſubſcripſit Georgius Epiſcopus Ταυριανῆς ἐπαρχίας Καλαβρίας.

Lin. 43. *Certi quod ſtatuam, nihil habeo*] Barrius ſub Oſtium Metauri ponit, ubi nunc *Porto ravagoſo*, ut ipſe ait, & ſic in Tabula agri Brutij, quæ in Vaticana ambulatione ab Egnatio Dante picta fuit: atque hic eſt ὕφορμος ille quem Strabo ad dicti fl. oſtium ponit. Et confirmat hanc ſententiam, quod Oreſtem Metauro purgatum ſcribunt. Vide Maraſiot. pag. 38. & pag. 65. vbi hunc portum *Ravaglioſo* ponit inter Tauriana veſtigia & Parmam ſeu Palmam, item pag. 110.

In Diplomate Rogerij Comitis Calabriæ & Siciliæ, quo continetur fundatio Eccleſiæ Miletenſis, dato anno orbis con-

diti *SΦGE.* Ind. x. tempore Gregorij VII. ſic legitur : *Quoniam Eccleſiæ Epiſcopales Bibonæ & Taurianæ ab hominibus deſertæ atque deperditæ ſunt, Ego Rogerius &c. volui duas has Cathedras in unam Eccleſiam Miletenſem redigere, & hanc unam, nec Bibonæ, nec Taurianæ nomine ſed Miletenſem vocari, &c.* Cui deinde utriuſque Eccleſiæ bona attribuit. Fundata fuit hæc Eccleſia anno Chriſti 1087.

Pag. 1294. lin. 12. *Nequit*] Deſcriptio Scyllæ ex αὐταψίᾳ adjungenda, quæ Homeri verba confirmet.

Lin. 13. *CRATHAEIS fl. &c. in mare ſeſe effundit*] Et nunc vulgo *Salano* dicitur. Sed Cluverius in Tabula ſua alio loco ponit, nempe poſt Cænyn promontorium ad ipſam Columnam. Nam Reginam, cui nunc appoſitum eſt oppidulum *Fiumara di Muro.* Vnde apparet Cluverium poſtea Plinij ſententiam probaſſe, quam pag. præcedenti rejecerat; & ſanè major & notabilior eſt hic fluvius altero illo *Sajano.*

Poſt prædictam lineam.] Hic Craſſi murus commemorandus vulgo *Muro rotto.* Vide Maraſiot pag. 64. b. Vide ſupra pag. 1284.

Lin. 17. *Coda della volpe*] *Capo del pezzolo* Maraſiotus & optimæ quæque Tabulæ,

quæ

quæ hoc loco nec caput, nec caudam vulpis agnoscunt, sed ego ex autopsia & diligenti consideratione locorum cognovi Cęnys promontorium esse, in quo specula *T. Cavallo* 2. mil. pass. à Scyllæo distans, à quo deinceps 4. mil. pass. ad promontorium *Code della Volpe*. Nam dictum hoc promontorium *Capo cavallo* proximo intervallo oppositum est *Peloro*, & speculæ utriusque promontorij campana sibi invicem dant signa.

Lin. ult. an sit illi vulgaris adpellatio Tropea] Sic ego omnino judico.

Pag. 1295. lin. 5. NEPTVNIVM] Marafiotus, Dionysij Halicarnassæi quoque testimonium citat. is videndus.

Lin. 9. *A Cæny usque ad Posidonium, &c.*] Ex hoc loco Strabonis haud malè quis conjecerit templum illud Neptuni non fuisse ipsam columnam: sed fanum pertinuisse ad locum sive opidulum, cui Columnæ nomen erat. Et apparet fanum fuisse ad dextram Crathæidis in extremo promontorio, ubi nunc specula *Torre della Catona*: Columnam autem vicum maritimum esse ad ripam dextram ejusdem fluvij, qui nunc vulgo *la Catona* dicitur. Vnde nunc quoque usitatus in Siciliam trajectus: nam certum est viam publicam

nun-

nunquam transijsse per locum illum mediterraneum *Calanna*, seu *Calanda* dictum; ideoque Marafiotus probabilius Columnam existimat fuisse oppidum *Fiumara di muro*. Sed ego omnino Catonam fuisse judico, sive Catunam, ut Marafiotus pag. 62. unde facillimus in Siciliam trajectus.

Pag. 1296. lin. 14. *Inscrip. 7. CCXXVII. SVMA. AF. CAPVAM*] CCXXXVII. &c. CAPVA. Hinc apparet inscriptionis antiquitas, quæ tum excerpta fuit, cum nullus adhuc, aut exiguus Romanis cum Græcis usus esset. Inde quam Græci vocabant στήλην, ipse Satuam vocat, quam postea Golumnam dixere. Nam Græca vox utrumque significat.

In alia inscriptione vocatur *Columella*, quod Græcorum στηλίδι respondet.

Lin. 17. *Ex hac inscriptione inepta*] Imo antiquissima & optima, ex qua sola vera locorum distantia peti debet. Sed Cluverius eam non satis ex merito æstimavit, neque expendit, quod mentem ejus perspicere non valuerit.

Lin. 37. *Oppidani Regini*] Sic duo antiqui lapides, qui Regij extant apud Gualtherium pag. 54. & quos ipse vidi.

Pag. 1298. *Ad Anton. Tab.*] Cùm spatium

tium 38. m. p. à Nicotera ad Columnam exacte etiam cum Tabulis recentioribus conveniat, apparet Mallias fuisse paulo supra Bagnaram haud procul ab eo loco, qui nunc vulgo dicitur *li passi*.

Lin. 24. *post finem*.] Vide Ortelium v. Eugym.

Pag. 1305. CONSILINVM CASTRVM] In optimo mss. Melæ pro Consilinum legitur Cossentia, quod fortè in Cocintia mutandum, ut sit idem cum Cocinto Antonini: nam Consilinum aut Cosilinum in Lucania fuit, quod Cassiodori certa attestatione constat Variarum lib. 8. epist. 33. & Frontinus de Colonijs pag. 90. editum Rigalt.

Lin. 3. *Mystræ*] In mss. Codice Melæ legitur *Mistiæ*.

Lin. 16. *Cæcinum Ant. Itin. est Cocintum*] Ego omnino illis assentior, qui Cæcinum & Cocintum diversa loca statuunt; ita ut Cecinus sit *Satriano* & fl. Cecinus, qui dictum oppidulum alluit, vulgo *Ancinale* dictus; & sane potiori iure hunc fl. inter navigabiles cum Plinio ponas, quàm illum, qui sub Stilo oppido fluit, vulgo *Stilaro* dictus, & ex Mela apparet fuisse propiùs Scylacio, cùm ipse inter Petiliam & Scylacium Cecinum commemoret.

Lin.

Lin. 36. *Ab Cocinto , &c.*] Ouid. lib. .... Metap.

---*Dextra prærupta Cocynthia parte*.

Lin. 38. *Fluvius , &c. Alece*] Stilaro Tabulis optimis, & Marafioto.

Lin. 40. *promontorium* Κάρκινον] Mela hoc promontorium Zephyrium vocat contra mentem reliquorum veterum auctorum.

Lin. 42. *In quibus Melæ exemplaribus*] Ita in meo mss. pro *Cecinum* legitur *Carcinus*.

Pag. 1306. lin. 20. *Cæterùm*] Situm atque naturam hujus Vrbis copiose describit Cassiodorus lib. 12. epist.

Post lin. 21. Fons Arethusæ hic commemorandus ex Cassiodoro lib. VIII. ep. 32. Hodie vocant fontem Cassiodori, sed ruderibus oppletus est. Sub Stalati fuit.

Lin. 22. CASTRA ANNIBALIS. *Plinij, &c. verba hoc extant capite*] pag. 1298.

Lin. 38. in fine.] Puto fuisse sub loco, qui nunc Roccella dicitur, vel ad ostia fluvioli qui *Rio Cupo*. ibi enim angustissimus est Italiæ Isthmus, atque hoc confirmat Tabula Itineraria, quæ à Lacinio ad Castra Annibalis 36. m. p. ponit.

Lin. 40. *Ex his Semirus , &c. qui , &c. dicitur Alli*] Quinimò nomen adhuc retinet

net

net proximus Alli, & Simari oppidum situm est ad dextrâ Simari fl. & ad ostium à parte sinistra est Turris Simerina, vel *Torre de Simari*. Tabula magna Regni Neapolitani, & Magini Tabula Calabriæ ulterioris accurate illum depingunt, sed rectiùs Tabula; nam Maginus in parte superiori eos confundit.

Lin. 42. AROCHA. Est Crocha, qui ad Petiliam seu Belcastrum defluit inter Simari & Tacina. Et sic recto ordine Plinius fluvios hosce commemoravit.

Lin. 49. *in fine, Crotalus, &c.*] Vulgo CORACE dicitur.

Pag. 1313. lin. 13.] Hic Μακαλλὰ oppidum Lycophron. & Stephani omissum, de quo etiam Aristotel. θαυμ. ἀκουσμ. cap. 115.

Lin. 38. *Triunti*.] Latini haud dubiè inde formarunt Traentum ex obliquo casu, ut Sipuntum, Hydruntum, Tarentum, Agrigentum, aliaque sexcenta. Meminit etiam hujus amnis, & cladis Sybariticæ Iamblicus lib. I. de vita Pyth. cap. 35. ubi ait triginta myriades hostium à Crotoniatis cæsos fuisse περὶ τὸν Τιξάεντα ποταμὸν. Vbi sine dubio ex Diodoro rescribendum dempta prima Syllaba περὶ τὸν Τεάεντα ποταμὸν.

Pag. 1314. lin. 33. *Procopius*] Si Procopij verba rectè expendas, & Brutiorum regionem, qua Lucaniæ conjungitur probè consideres ; apparet haud dubiè duos illos angustos aditus alterum per summum Apenninum supra Muranum ducere; alterum sub Rosito, cujus angustiæ nunc quoque castello firmantur. Itaque Petra sanguinis est via excisa per rupes, qua ex campo Tenise Muranum descenditur, vulgo *la dirupata*, sive *la scala di Murano* appellatur. Labula sunt angustiæ ad Castellum Rositi, ut nunc vocant.

Lin. 45. lege ἐπὶ Ρουσκίαν] Nihil mutandum, recta ad oram Ruscianam navigabat. Refertur n. vox ad ἀκτὴν sequentem.

Pag. 1315. lin. 3. *Paternum*] dele numerum 12.

Lin. seq. *Neeto* XXXII.] 12.

Lin. 5. *Tacina* XXXIIII.] Leg. XXIIII.

Lin. 10. post finem.] Barrius Paternensem Episcopatum Vmbriaticum translatum fuisse affirmat, certe illo tractu hoc oppidum fuit, & notandum Paternum hic eodem intervallo à Turijs poni, quo Petelia in Tabula Itineraria. Nec videatur Barrij sententia repudianda, qui Paternum postea dictam ait, quæ prius Crimisa, nunc vulgo *lo Ziro* & hoc 27. mil.

pass.

pass. intervallum confirmat posteà pro 32. legend. 12.

Lin. 50. *Maxime placet sententia, &c.*] At mihi omnium minimè probatur. Nam Strongylum esse nunc, quæ olim fuit Petelia, præter naturam situmque loci, & Tabulæ Itinerariæ auctoritatem, ostendunt inscriptiones antiquæ, quæ dicto in loco visuntur, quas profert Gualtherius pag. 57. & 58. qui & ipse in notis pag. 145. haud immerito Cluverij sententiam improbat. At ipse supra pag. 1257. Peteliam *Strongoli* esse affirmat; nescio cur postea mutarit sententiam.

Pag. 1316. lin. 50. *Ordo quoque locorum turbatus est.*] Sed ex ijs quæ pag. sup. notavi, apparet Itinerarij ordinem rectum esse & verissimum.

Lin. 56. *Post finem*] Puto esse tractum montium, qui continuo ordine inter Arocham & Targinem fluvios decurrunt, & Peteliæ ab ortu imminent, modò Petelia sit *Belcastro*, ut vult Cluverius. Sed cum certissimum sit esse Strongylum oppidum Episcopale, Petilini montes sunt, qui inter Neæthum & Coimisum protenduntur.

Pag. 1317. lin. 10. VFFVGVM] Vffugum Barrius explicat, *Montalto*; ego potius

tius crediderim *Fognano*, haud procul ab oppido S. Marci.

Vergæ, *Rogiano*, ut idem vult Barrius. Argentanum puto nunc esse *Argentina* prope *Montalto*. Hetriculum, *Lattarico* explico cum Barrio. Syphæum forte *Montalto*.

Lin. ult. post finem] Consentiam ab occidente allabitur fl. qui vulgo *Basento* dicitur. Hunc Paulus Diaconus hist. Miscellæ lib. 13. Basentium, & Iornandes de rebus Goth. Basentinum amnem vocat, in cujus medio alveo derivato tantisper fluvio Gothi Alaricum regem sepelierunt. Apud Iornandem corruptè Barentinus editur, quod in vetustissimis Codicibus s. & r. imperiti exscriptores ductus similitudine fallantur.

Pag. 1318. lin. 49. *Huc facit etiam, &c.*] At Cluverius in Tabula ipsi nimium summovet. Assentior omnino illis, qui *Mendocino* interpretantur haud procul à Consentia.

Lin. 56. *Vereorque*] Sanè in tribus antiquis nummis, quos Prosper Parisius suæ Calabriæ descriptioni adjunxit, legitur, Αχερόντας, qui non à fluvio, sed ab oppido aliquo sic dicti videntur. Neque enim facilè existimaverim Pandosiæ incolas

Ache-

Acherontinos à præterlabente fluvio dictos fuisse, cum horum quoque numi extent cum proprio nomine ΠΑΝΔΟΣΙΕΩΝ.

Pag. 1320. lin. 33. *Hypporum xxIIII.*] Et paulo supra promont. Stili supra Turrem S. Antonij pons antiqui operis visitur.

Ad Tabulam Itinerarij ibidem, &c.] Hæc via ducebat per littus orientale & adhuc vestigia apparent: nam sub Stalati prope Syllacum excisa est rupes, sed multò clarius sub Suverato supra portum D. Nicolai, ubi veteris portus maxima apparent vestigia. Hæc via nunc ducit sub Stilo oppido per Monasteracci Roccellam sub Hieracio per Mottam Boffalinam.

Pag. 1322. lin. 20. *Sabinique*] scrib. *Salentinique*.

In Indice Rerum.

Acheron fluvius] inserend.

Cassinum colonia & municipium 1040.53.] delend.

Domitiana via 1095.

Ligures, Bæbiani, & Corneliani 1200. eorum colonia 1201.

Malanius.

Marci fanum] scrib. *Marcelliana* 1244.56.

Ne-

Neruli 1190.
Nicotera 1291.
Quintanæ 949.
Rostrata villa.
Tiburinum] Leg. *Tiberinum municipium*.
Timovus flumen] delend.
Tropæa 1292.

In fine libri 4. sunt notæ sequentes.

Miletus. Malanius. Steph.
Scidrus.

Quintianum Civitas Italiæ, cujus Episcopus Zoticus commemoratur ab Optato Milevit. lib. 1.

Apiolæ Latij oppidum. Capitulum Latij oppidum Straboni & Frontino.

Melpum Insubriæ oppidum.

Cyterium. Arinthe. Patycos.

Vlci Lucaniæ Civitas mediterranea Ptolemæo. Hinc Vlciana præfectura Frontino, est Bucino ad Silarum paulo cis Pollam.

Vulceiana civitas vocatur in veteri inscriptione ibidem reperta, quæ extat apud Gruterum pag. CCIX. nu. 2. ubi Pagi ad eam pertinentes cum suis fundis recensentur.

Forum Publij Ptolem. in Campania Halicarnass. forum Popilij. Hujus mentio in Tabula Peutingeriana.

Alexandri vicus ad Tiberim.

Conche prope Tiberim.

Herculaneus rivus duplex. Frontin. de aquæd.

Chalcitis Meſſapiæ Steph.

Duronia urbs Samnij Cluv. pag. 1193.

Tabula Itineraria facta tempore Iuliani 1190.

Civitas Severiana nunc *Monte Scaglioſo*. Marius Vipera Chronol. Epiſc. Benevent. pag. 94.

Prope Ceccanum Caſtrum Eccleſia S. Petri, quæ de Hiſcleta dicitur in vita S. Eleutherij in Codice Bovianenſi, ubi de ejus translatione agitur.

Meſſana Apuliæ Civitas in Martyrologio. An *Meſſagna* in regione Hydruntina?

Rubeſana Eccleſia Apuliæ. Nunc Ruvo. Fortè hinc Rubuſtini Plinio in vita S. Sabini Epiſcopi Canuſini.

Pons à Trajano Auguſto paratus ſuper fluenta Aufidi, in eadem vita S. Sabini. Hic pons fuit vicinus Canuſio.

Attilia 2. m. p. ſub Supino oppidum antiquum Samnitum, quod totum adhuc in ruinis conſpicitur, crediderim Altellam vel Alfellam Plinij eſſe, unde ipſi Alfellani. Videndi Codices mss.

FINIS.

ANNOTATIONES
IN
THESAVRVM GEOGRAPHICVM
ORTELII.

INSTITUTUM
ARCHAEOLOGICUM
GERMANICUM
ROMA

LVCAE HOLSTENII IN ABRAHAMI ORTELII Thesaurum Geographicum ANNOTATIONES.

A

Baritani] ab *Abbir*, vel *Abbirita*.

Abdada, &c. *Amblada* legunt] Sic Manuscripti Palatini & Barberini. Vide infrà in hoc v.

Abdara, &c.] ms. Melæ *Adera* legit.

Abdera, &c. *Polystylo*] sic Append. Constant. Porphyrog.

Abigas] *Ampsagas* alijs infra hoc v.

Abij] Hinc Ἀβικὴ regio apud Stephan. v. Γλέα.

.* Abnicum Castrum Phasianæ regionis, Constant. Porphyrog. de administr. Imper.

Aborras] H. Valles ad Ammian. pag. 11.

Abora, &c. apud Zosimum & Marcel.] *Aburus* Isidoro Characeno; est.

Abor & *Chabor* S. Scripturæ, sive *Chobar*.

Abotriti.] Vide infra v. Obotritæ.

Abrelia regio, dele *Phauorinus*, lege Suidas.

est Aurelia.

Abritum Ἄβριτον vocat Chron. Alexandr.

Absorus, &c. *Osero* nunc dicitur, conjunguntur enim duæ insulæ *Cherso & Osero*, de illa vide infra v. *Crepsa* [*Rhodani ostia*] *Eridanum* intelligit: nam Padi ostijs, sed longo intervallo obiacent; & apud veteres *Rhodanus* & *Eridanus* sæpissime confunditur.

Acamantis] Ἀκάμαντον ὄρος apud Hesych.

Acampsis, &c. *Arr. in Periplo* & Procop. 3. Gothic. qui Boam fl. in ostio sic appellari scribit, quem tamen alibi eundem cum *Phasi* facit.

Acarassus] Civitas Episcopalis sub Sardiensi Metropolit. Notic. Episc. Leonis.

Accabicus Murus] *Accabicum castellum*.

Acenippo, &c. *Acinipo* Plinio] & veteri nummo. Vide Rod. Carum lib. 3. antiq. Hisp. cap. 57.

Achale, &c. circa Malacam, &c.] Non intellexit mentem (Avieni.)

Achola, &c. an Acila Hirtij sit subdubito] non dubitandum.

Achris, &c. proxime lacum] piscibus optimis, præsertim Carpionibus, refertum, quos hinc Constantinopolim devehunt.

* ACHYRONA ms. proximum Nicomediæ

liæ, Aurel. Victor. in Conſtantino M.

Acilla] unde *Aquillitani* in veteri inſcriptione Gruter. DXII.

Acracanus, *&c.* *Euſeb. Præpar.* 9.] cap. 41.

* ACRASA, *Lydiæ* oppidum, quod Ptolemæo vitioſe, *Nacraſa* Hierocli. ἀκρασός. hinc ΑΚΡΑϹΙΩΤΩΝ numus cum Æſculapio apud Triſtanum in Severo.

Acrocorinthus, *&c. deſcriptio*] Et apud Nicetam l. 3. pag. 84.

Acroliſſus, *&c. in Illyria*] Immo *arx Liſſi* in colle vrbi imminente ſita.

Acronius, *&c.* *Acronium*] *Acrunos* puto civitas hæc Io. Sinnamo lib. 2. hiſt. Conſtantinop.

Acropolis.] Eſt quoque Lucaniæ civitas ad *Tyrrhenum* mare olim Epiſcopalis, ut apparet ex S. Greg. M. epiſt. 29. lib. 2. Indict. IX. vulgo *Agropoli* adhuc dicitur in promontorio ſita.

Acuſiorum] Vſitato errore Interpres Ptolemæi *Acuſiorum* vertit pro *Acuſion* caſu recto, nunc *Ancone* medio loco inter *Arauſionem* & *Valentiam* prope *Montelimart* ad ripam Rhodani.

* AD AQVAS GRADATAS. Locus prope Aquileiam, cujus mentio extat in Actis Martyrij S. Chryſogoni, & Sanctorum

rum Cantianorum Martyrum apud Mombritium.

Ad Gallinas] *Ad Gallinas albas* fuit quoque locus Romæ regione quarta, ut videre est ex divo Gregorio M. lib. 3. epist. 17.

Ad Martis] *Fanum Martis* inter Carsulam & Tuder, cujus incolæ *Faneſten.* apud Hygenum de limitibus.

Adana, &c. Adana regio] Locus, ubi Emporium Romanorum, extra sinum Arabicum ad Oceanum teste Philostorgio lib. 3. c. 4. ex quo Nicephorus hausit, dubitari nullo modo potest quin sit *Aden* nobilissimum hoc tempore emporium.

* ADIACIVM Civitas Episcopalis Corsicæ, cujus meminit Greg. Mag. lib. 9. epist. 74.

Adrane, &c. circa Pannoniam] inter Mursam & Sisciam.

* ADRANVTZA, vel *Adranutzium*, oppidum sive castrum Iberiæ Constantin. Porphyr. lib. de adminiſt. Imper.

* Ἀδραπάναν vocat Isidorus Char. civitatem Mediæ, quam Batanorum regiam esse dicit. Puto Ἀζοπατίαν legendum, quæ Atropatenæ regioni nomen dedit.

Adrassum, &c. Hierocles Darasos pro Ἄδρασος de quo infra.

Adro-

Adrobicus] *Adrobica*, & *Adrobrica* ms. nunc *Mongia* vel *Camerinas*.

* Αἶκαι, *Æcæ*, Apuliæ civitas, cujus meminit Polyb. lib. 3. pag. 239. ubi corruptè περὶ τὰς αἶγας editur, cùm legendum sit περὶ τὰς αἴκας. hinc *Æcani*, & Civitas *Æcana*, de quibus infra v. *Æquana*.

Adrubras, &c. Vide ad *Rubas*] Cabeças Rubias nunc dici putat Roder. Carus lib. 3. antiq. Hispalens. cap. 73.

Æcani. Vide *Æqui*.] & *Æquana*.

Ædessa. &c.] adde in fine. Et appendix Constantin. Porphyrog.

* ÆGANEA velut loci nomen in veteri epigram. Anth. lib. 3. pag. 315. cum Borræa Macedoniæ conjungitur.

Ægas] leg. Αἴκας.

Ægathes, *&c. Pomponio*] ms. *Ægatheæ*.

Ægelion ΑΙΚΙΛΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ nummus antiquus apud Cl. Menest. fortè idem locus.

Ægiala, *&c. Sophiano*] apud Steph. v. Ἀμοργός. & in fine. v. *Simnias*.

Ægiroëssa, *&c. Æolidis urbs Stephano*;] legend. Herodoto lib. 1. Αἰγείρουσα Steph.

Ægyptus, *&c. Augustanica*.] Αὐγουστανική legitur apud Epiphanium hær. 37. pag. 874.

Ælanum.] apud Agatharchidem c. 12.

 ma-

male ſcriptũ videtur Αὐταίων pro Αἰλάνων, quos & ipſe in intimo receſſu ſinus Arabici collocat.

Ænum] Cephalleniæ mons apud Schol. Apollon. l. 2. p. 82. ubi Iupiter Αἰνήϊος, vel Αἰνήσιος colebatur, ut ibidem Heſiodi teſtimonio docet.

Æquana] confundit vicum Æquenſem prope Surrentum cum Æcanis, qui Æcas Apuliæ municipium, vel potiùs Hirpinorum incolunt. Hæc *Æcana* civitas poſtea *Troja* dicta fuit. [*Et in fine Vicum Aquenſem, &c.*] *Vico* vulgo dicitur prope Surrentum.

* ÆSIANVS AGELLVS circa Brixiam in veteri lapide Brix. vide Oct. Ruſſi pag. 268.

Æſtræum] Αἴστραιον puto Hieroclis, qui Epiri novæ oppidum facit, ubi male Αἴστρων ſcribitur.

* Αἐτὸς fl. Scythiæ Apollonij Schol. lib. 2. p. 122. ex Agræta.

Affile, &c.] nomen retinet haud procul Sublaqueo.

* AFFLIANVS mons, ſub quo rivus aquæ Claudiæ deductus Veter. Inſcript. vulgo *Monte S. Angelo* in territorio Tiburtino. Vide Antonij del Re antiquitates Tiburtinas. pag. 22.

Agau-

Agaunum] Vide Tarnatense Monasterium, & Regula Tarnatensis jam olim celebris. Vide Menard. ad Concord. Regul. S. Bened. pag. 54.

Agazziri, &c. circa Vistulæ amnis] falsum. *Chazari* postea dicti.

Agnice Cod. Vet. legunt, &c.] optimè. Vide Salmas. ad Solin. pag. 698.

Agonida, &c.] ad ostia fl. Anæ.

Agragiesis.] leg. Agradiesis.

Agragiensis classis] vitium ex scriptura. Vide Onuph. Panv. Imp. R. est patria militis.

Alani, &c. Lithuani.] Tartari ad Euxinum & Caspium mare sunt.

Arriano. [*Caucasigenas, &c. Sidonius*] optimè.

Alapta, &c. apud Galenum] in Glossis Hippocratis.

Albana, &c.] est gentile ex *Alba*.

Albania; &c. Hæc pars Britannia quoque minor.] Hæc est Hibernia. Vide Marcian. & Steph. v. Ἰ'ϐερνία.

Albanopolis] Ἀ'λβανῶν μητρόπολις in nummo Decij Trajani apud Pyrrh. Ligorium circa Isidim turritam cum Luna Corniculata in fronte & sub humeris.

Albensium civitas] Sirmond. ad Sidon. Apollin. pag. 115.

Albium, &c. Straboni] est Δέλφιον Aristotelis inter Istriam & Mentoricam regionem.

Albula, &c. τέβεεις *apud Steph. legitur*] quod hodiernæ appellationi consonat: Nunc enim *Tevere* vulgo dicitur.

Albuneus, &c.] est Alburnus de quo sequitur.

Alceos populos, &c. constituere] quærendi ergo in Sicilia.

Alcyonium, &c.] Ἀλκιονὶς θάλασσα Strab.

Alebeciorum] *Alebece Rejorum* ex mss. Vatic. ibi legendum, ut docet Sirmond. ad Sidon.

Aleta] *Aletaui* pagi mentio in veteri lapide reperto Tauliniani in Allobrogibus.

Algidum, &c. hodie Rocca del Papa] falsum: nam vestigia extant ad Cauam Allij sive Algidi.

Algidum nemus, &c. duodecimo] leg. *duodeuigesimo*.

Aliacmon, &c.] Βύςρισα nunc vocari affirmavit mihi accola Beroeensis vir doctus.

Alianorum.] Ἀλίοι Hierocli, unde Ἀλιανοὶ & in nummo Gordani apud Franc. Gotifredum circa Bacchum stantem. Syn. Constant.] & Concil. Chalced.

* ΑΛΙΗΝΩΝ in alia notitia Episcopus Α'λινῶν vocatur. Galeno *Alliani*. Vide infra hoc v.

Alinda, &c. Steph. in ab Alina] corrupt.

Alingonis, &c. meminit quoque Paulinus, &c.] Epist. 16. vide ibi. [Alinganiensis est apud Greg. Tur. est diversus locus à superiori. [Belleforestius] Fron. Ducæi notus pag. 802.

Allia.] Ligorius vulgo adhuc *L'aia* dici ait, quamvis alij *Floram* putent ultra montem Rotundum fluentem.

Allianæ] sunt Alliani supra.

Allon, &c. ἄλλον] leg. Α'λον, de quo infra.

Alpesa.] *Salpesa* leg. vide infra *Flavium Salpesanum*. De hoc municipio eruditè tractat Rod. Carus antiq. Hispal. l. 3. cap. 62. locus nunc *Facialcaçar* dicitur, eodem teste.

Altanum, &c.] *Casignano* Marafiotus. Sed ego ductum illius itineris corruptissimum esse puto.

Amacastis, &c.] *Amadavad* nunc esse putat Herbert. in Itinerario.

Amaccura, &c. D. Aug. à] & S. Cypriano in Concil. Carthag. ubi ms. *Vamaccura* pro *Amacura*.

Amanicæ, &c. Curtio Amanides.] Sed Cur-

Curtius quoque lib. 3. *Amanicas* vocat, &c. [*ab Amanidibus diversas esse &c. discitur*] & maxime ex Curtio lib. 3.

Amanoides, &c.] sub Tarse ad mare.

Amasenus, &c. Abbatia] *Abbatia* fossæ nouæ ad *Amasenum* sita est.

Amblada, &c. vide Ablada] Ptol. ubi ms. Α'μβλαδα.

Ambracia, &c. Arte] Hoc verum esse nomen ex *Ambraciota* audivi. Et Nicetas lib. 3. pag. 82. testatur Acarnanas, & Ætolas suo tempore Α'ρτινὲς appellatos.

Ammanites, &c. Ioseph. &c.] Idem lib. 1. cap. 12. ab Ammano deducit Lothi filio & Calesyriæ gentem affirmat.

Ammonij, &c. promontorium, &c.] nunc *Capo fartaque*.

† Α'μμος locus Cephaleniæ, ubi Phorcyn Deus marinus habitavit. Didymus ad Odys. μ.

Ampeloessa] Pyrrhus Ligorius vidit nummum Hadriani, in quo Bacchus cum Ariadne curru vehitur cum inscriptione ΑΜΠΕΛΟΕΣΣΑΙΩΝ, & in alio Gordiani, ΑΜΠΕΛΟΕΣΣΕΩΝ.

Amphipolis, &c. Hodie Chisopoli] Ita appendix Constant. Porphyrog.

Ampsaga, &c.] Apud Procop. lib. 2. Vandal. ἀμίγα pro ἀμψίγα, male scribitur:

tur: & alibi ἄβιγα.

Ampſitanorum, &c.] prope Leptin minorem. Gruter. pag. 512. Ego in ipſa tabula ſcriptum fuiſſe exiſtimo *Tapſitanorum*, quod ex vicinis locis ibidem adjunctis perſpicuè apparet.

* ANASARTHA Ἀναζαρθά, Civitas Epiſcopalis Syriæ, ut videtur, cujus Epiſcopus Mara interfuit Concilio Chalcedonenſi Act. 1. Infr. v. Onaſartha.

* ANASPASTI Cares habitabant circa Babyloniam eò ex Caria à Perſarum Regibus tranſducti. Arrianus lib. 3. pag. 57.

Anaurus, *&c. in Hercule furente*] Iuxta Iolum oppidum fluxiſſe apparet, non ultra teli jactum, ex verſibus Simonidis apud Athenæum lib. 4. ubi Interpretes malè pro appellatiuo accipiunt, & torrentem vertunt. Vide Fragm. Lyric. è contra apud Callimachum hymno in Dianam v. 101. & Schol. gr. & Friſchl. ex appellativo proprium faciunt.

Anazarbus, *&c.*] *Iuſtianopolis*] leg. *Iuſtinianopolis*. Et in fine [*Videtur Cedrenus &c.* ἀναβάρζαν *vocare*] atque ita apud Philoſtorgium lib. 3. ſcribitur pag. 49. & Zonaras in Nicephoro Phoca.

Anchialus, *&c. Eſt quoque locus circa locum*

Pe-

Pelasgicum, *&c.*] Falsum, ibi legendum Α᾿γιαλὸς θ᾿ ὁμόλη non ὁμαλὴ.

Anchiaxus] sed ms. ibi legunt Α᾿γχιασμὸς, & sic Hieroclis Grammat. not. provinc. mss.

Andriaca, *&c. Mediæ quoque*, *&c.*] corruptè pro *Anariaca*, de qua supra.

Angitula, *&c. Crißa a Licophrone dictam putat.*] Fallitur toto cœlo. Malè distinguit Lycophronis verba.

Anguiensium, *&c.*] sup. v. *Ancus*. *Ancuensium* alibi.

Angurus] scrib. & ἄγγουρον teste Scholiaste.

Aninsula, *&c.*] *Anisola*] Sic in epistolis Nicolai I. epist. 60. quam vide.

Anio. *&c. Anienus etiam legitur apud Statium*] Statius ibi numen intelligit, ut *Tiberinus* à *Tiberi*. Sic Propertius *Lympha Aniena* dixit; & ipse Statius statim in principio ejus carminis *Anienem* vocat ipsum fluvium. *Teverona*] Tiberinus Ioannes Papa VIII. epist. 30. & 32. atque ita in omnibus instrumentis antiquis ante DCCC. & CM. annos scriptis reperi.

Anio etiam Tusciæ locus, &c.] ubi docti viri rectè substituunt Minio.

Α῎ναβις κώμη, puto Ægypti, refertur à Theodoreto S. 3. θεραπ. ex Porphyrij epistola ad Anebonem.

An-

Ansancti, *&c.* est sub Fricento oppido.

Ansibaris, *&c.* *Anse Stadt*] falsum: Nam Hansiaticæ civitates dictæ à veteri voce Saxonica *Hen* scilicet *fœdus*, *societas*.

* Ἄνθη sive Ἄνθεια Thessaliæ oppidum, cujus Hesiodus in Scuto Herc. bis meminit.

Anthepoli αἰθήπολι] corruptum ibi hoc nomen pro Οἰαίθη πόλις vide Steph. v Οἰάνθη.

Anthypatianæ] Ita provincia Africa proprie dicta appellatur, quasi proconsularis, quia à Proconsule administrabatur in veter. notit. gr. ms. Προκονσουλαρεία voce mixo barbara scribitur.

Antinöe, *&c.*] Ἀντινῶ vocatur in Notit. provinc. ms. Græca Thebaidis primæ Metropolis, & in histor. Tripartita lib. 8. c. 1. ex Sozomeno, *Antino* civitatem legimus Ægyptiaca formatione, ut *Cyno*, *Lyco*, & similia.

Antiochia, *&c.*] Alia est *Antiochia* Ciliciæ ad Pyramum fl. Steph. Alia etiam ejusdem Ciliciæ *Antiochia* τοῦ Λαμώτιδος, cujus Episcopus Acacius legitur in Concil. Chalcedon. act. 3.

Antipolis, *&c.* P. Ligorius Augusti nummum refert cum inscriptione COLLATINA. ANTIPOLIS. IVLIA AVGVSTA, cujus

cujus II. viri C. IVLIVS. SEXTIANVS & Q LICINIVS. PRISCVS.

Anytios, *&c.* idem cum Anyti, Steph.

Apamia, *&c.*] Distinguendæ sunt duæ *Apamiæ*, altera Phrygiæ, altera Pisidiæ, quarum distincti Episcopi Concilio Nicæno subscripserunt.

* Ἀπαναρκτηκηνὴ Parthiæ regio apud Isidorum Charac. in qua ἀπαναρκτικὴ civitas. Plinio corrupte *Zapavortene*: at rectiùs ms. *Apavortene* legunt. Corrigendum quoque idem vocabulum apud Iustinum, lib. 41. ubi *Thabortenum* falso scribitur pro *Apavartenum*; puto autem eamdem esse cum *Arcticena* Ptolemæi.

Aphar, *&c.*] Infra v. *Saphar* rectè animaduertit hic quoque *Saphar* legendum, litera prima ex antecedente revocata, apud Niceph. Callist. Τάφαρον scribitur ex Philostorgio; neque enim dubitandum quin idem sit locus.

Apis] *Apisa majus* civitas vocatur in Tabula ærea Brixiensi apud Oct. Rossi pag. 183.

Apollonia, *&c. Gilax*] à Gylace *Gylaciam*.

* Ἀπόλλωνος αὐλαὶ locus Cariæ apud Photium in excerpt. Damascij cod. 242.

Apollinis Promontorium, *&c.*] Notandum est

eſt apud Ptolomeum eſſe duo promontoria hoc nomine, quorum alterum Carthaginenſem ſinum ab occidente claudit, alterum in Mauritania haud longe à Iulia Cæſarea: poſtremum hoc eſt *Capo de Tenes*; alterum eſt inter Biſertam & portum Farina, ſive Vticam veterum.

Apollinis templum, &c. in Myrienſi ſinu,] fuit poſtea civitas Epiſcopalis, ut videre eſt ex Notit. Epiſcop. Leonis Imp. hinc *Apollonos Hieritæ* Plinio.

Apollonos Hieritæ] ſupra Apollonis fanum.

Apoſtrophos, &c.] Vertigines Miſcell. vertit.

Appiani, &c.] Eorum civitas *Appia* Hierocli in notitia: & Nectarius Appias Epiſcopus ſubſcripſit Concil. Conſtantinop. I. Ita enim habent ms. optimæ notæ.

Apros colonia, &c. Theodoſiopolis, &c. Cedrenus] & appendix Conſtantini Porphyrog.

* APRVTIVM nunc regni Neapolitani provincia, quæ olim *Samnium*, ſed civitas quoque hoc nomine fuit. Vnde *Aprutienſis* Epiſcopus epiſt. 126. Ioann. PP. VIII. In veteri quodam Codice Arnobij DCCC. circiter annorum reperi *Abruptienſis* Eccleſiæ presby-

presbyterum, quæ sine dubio vera scriptura est, & origo hujus nominis.

Apsilæ &c. Apsilia] sic Menandro protect. in excerpt. pag. 110.

Apsorrus, &c. Apsarus] & sic vetus inscriptio numeri tendentes in Ponto Absaro, quæ in Gruteri opere intellecta non fuit.

* Aquæ duræ, in territorio Constantiensi, Martyrolog. Roman. & Beda primo Septemb.

Aquævivæ, &c. Italiæ Episcopatus] *Aquaviva* civitas Episcopalis in via Flaminia haud procul Roma, inter Arinianum & Civitatem Castellanam sub monte Soracte, paulo ultra diversorium Stabiæ, ubi nunc *la Fontana d'aquaviva, & Ecclesia B. V. de aquaviva.*

Aquilitani.] Scrib. Aquillitani. Certum est fuisse prope Leptin minorem, ubi Cæsarij *Aquilaria*, de qua paulo ante, vel potius Hirtij *Acilla* unde AQVILLITANI pro *Acillitani*.

Aquilonia, &c. Agnone] sic Ligorius.

Aquæ Solis, &c.] est oppidum Episcopale.

Aræ Murtiæ] Incolæ Civitatis Castellanæ, qui falso se Veientes ex Faliscis faciunt, in suo agro has aras fuisse asserunt, &

& nunc locum *Armurezzo* dici. [*Cato in originibus*] fictitijs.

Aræ Sestij. Vide *Aræ Sextianæ*.] Ipse Mela utrumque locum commemorat, sed diverso situ: nam *Turris Augusti* est *Cea* sub capite finis Terræ.

Aræ autem *Sextianæ* sine dubio ipsum nunc oppidum *Coronna* est.

Aræ Sextianæ Plinio Turris Augusti, &c. Lucus Augusti. Malè confundit. Vide v. *Sars*.

Arabia, *&c. ad Sinum Arabicum*] Hoc falsum: nam ad Erythræum mare ponunt, ubi nunc *Cayem*, vel potius *Fartaque*, paulo ultra *Capo Fartaque*, quod Ptolemæo Ammonij promontorium.

Arabißum] Distat non procul *Cucuso* & Comanis Cappadociæ.

Arabraciæ regionis] leg. *Arabraca*. Armeniæ minoris civitas, & in fine: v. infra. *Auraraci*.

Arabriga, *&c.*] *Arabrica* Plinio & Vet. lapidi, hodie *el Gallego*. Vide Roder. Carum.

Arachotus, *&c. Hanc Solinus Arathosiam*] Strabo lib. II. Ἀ'ραχώτὰς urbem illam plurali numero vocat.

* ARAXAE populi circa pontum vicini Colchis & Heniochis, apud Orpheum *Argo* v. 749. Sed illi sive vera sive falsa

hęc ſit ſcriptura ijdem ſunt qui alijs *Coraxi.*

Arcenſium, *&c. in Bætica*] Sic Roder. Carus lib. 3. antiq. Hiſpal. cap. 32. qui eruditè de hoc loco diſſerit, & *Arci* verum ejus nomen fuiſſe exiſtimat, unde gentile *Arcenſis*.

Archemorus, *&c. antea Langia*] inde λαγγείην νύμφην fingit Nicander Alexiph. pag. 136. ubi Scholiaſt. pag. 55. λάγγεια inquit *Fons Argis*.

Arcobriga, *&c.*] *Ariza* vocat Ioan. Franciſ. Andreas lib. dę patria Sancti Laurentij.

* ARDELICENSIVM NAVICVLARIORVM circa lacum Benacum meminit lapis antiquus Veronenſis Onuphrij Panvinij pag. 243.

Ardiæi.] ab *Ardia*. Ἀρδιαῖοι Appiano.

Arduenna] Circa finem apud Suidam] V. πολυδεύκης.

Argæus, *&c.*] Ἀργέας in appendice Conſtantini Porphyrog. Heſiodus quoque Cretæ montem hoc nomine novit, quem alij Ægæum vocant; vide Salmaſium ad Solin. pag. 891. Eſt haud dubiè Ἀργινοῦς Apollonij Rhodij de quo pag. ſeq. Vnde apparet correctionem loci illius Heſiodi non temere admittendam.

Argarizin Vide Hieroſolyma] & *Garizim.*

Argentanum] Fortè Argentina medio iti-

itinere inter oppidum S. Marci & Cosentiam.

* ARGINVS, Ἄργινος collis insulæ Cretæ, sub quo specus in qua Harpyæ se abdiderunt. Schol. Apollonij lib. 2. pag. 82. intelligit haud dubiè τὰ λευκὰ ὄρη. Vide eundem p. 89. vnde apparet fuisse ad *Dictam* montem. Vide supra v. *Argæus*.

Argos, &c. *Argos Amphilochium*] *Ierovitiam* nunc dici ait Sangallus, qui civitatem magnã esse ait figura quadrangulari, ubi ingentia supersunt antiquitatum vestigia, præsertim *pyrgos Achillis*. Cypri oppidum hoc nomine est apud Phot. cod. 190. pag. 491.

* ARIA. Hispaniæ oppidum, Conuentus Hispalen. Plinio. in edit. Galenij *aeria* male editur. Hinc *Montem Ariorum* in Itinerario Antonini. Vide Roder. Carum antiquit. Hispalens. lib. 3. cap. 9.

* ARIADNAE mons, sub locupletissimum Iovis fanum, quod Orophernes Ciliciæ Rex spoliavit, puto in Cilicia fuisse excerpta Diodori pag. 337.

Arianzus, &c.] Vide Gregor. Nazianzen. epist. 90. ubi plurali numero Ἀριανζὰ vocat.

Arieldela Ἀριηλίτις] regio haud dubiè apud Epiphan. hæres. 19. quamvis dubi-

 tem

tem utrum proba ſit ejus loci ſcriptura, & apud Steph. Ἀειύδηλα legendum ex ordine literarum apparet.

Arindela] vide pag. præcedenti *Arieldela*.

Ariſtij.] Ariſtæ Civitas Epiſcopalis Bithyniæ in Notitia Leonis Imp. ſub Nicomed. Metropoli.

Armenia, &c. Pentapolim] *Tetrapolis* quoque neſcio quæ Armeniæ pars appellari videtur apud Baſilium M. epiſt. 57. fortè *Armenia* 1. quæ in Hierocl. Notitia 5. civitates habet, olim quatuor tantùm habuit.

* ARMOSATA Meſopotamiæ urbs ſita iuxta Campum-pulchrum περὶ τῷ καλῷ πεδίῳ καλουμένῳ: Polyb. in excerpt. lib. IIX. pag. 27. Ptol. *Arſamoſata*. In præclaro nummo M. Aurelij Veri apud M. Ducem ΑΡΜΟϹΑΤΤΗΝΩΝ circa Herculem.

Arniſſa, &c.] non poteſt eſſe una eademque civitas.

Arnon, &c. inter Amorrhæos & Moabitas] ſic Flav. Ioſeph. antiqu. l. 4. c. 4. p. 110. quem vide.

Arrebaci Plin. 3. c. 3.] & S. Hieronym. contra Vigilantium.

* ARREICIUM. Civitas Armeniæ, ubi S. Dionyſius Mediolanenſis exulavit, ut in ejus

ejus vita apud Ambrosium.

Arrechi, &c.] Erachi ms. Melæ.

Arsamote] *Armosata* Polyb.

Arsopæ Ἀρζώπαι.] leg. Arsopes Ἄρσωπες. Sed non puto hoc gentis nomen. Sed *Arimasporum* epitheton. & legendum Ἄρσωπας,, hoc est albos seu cæruleos oculos habentes.

Artabrum, &c. quem finis terræ hodie nominari puto] Muros ad ostium Tomaris fluv.

Artacacna] hæc Artacauna, Isidori Charac. [*An Articaudna Ptolem.*] nil dubitandum.

Artacana] hæc *Apavarctice* Isidoro Charac. & regio inde *Apavarcticene*, quæ Ptolemæo simpliciter *Arcticene*, unde civitatis nomen rectiùs forte *Articana* scriberetur.

Artanes] meminit hujus fl. & Nicephorus P. CP. in comp. histor. p. 212.

Artaxaca, &c. Tacito Choin] *Reyvare* sine dubio est.

Architæ.] Livio in ms. *Archidæ*; puto eosdem esse cum *Aridæis* Stabon. & aliorum.

* ARVA, Hispaniæ oppidum Hispalensis conventus Plin. sed locus corruptus. In veteri inscriptione apud Roder. Carum.

municipium Flavium Arvense, hodie *Alcolea*, teste eodem Caro.

Arucci, &c. *Moron.*] *Aruci* Plinij in Hispalensi conventu, nunc *Aroche* appellatur, ut eruditè docet Roderic. Carus lib. 3. Antiquit. Hispalens. in vet. lapide *Resp. Arucitana*. Alia autem illa Ptolemæi nunc *Moura* dicitur, & in veteri lapide, *Nova civitas Arucitana*, de qua eodem lib. 3. c. 72. agit.

Arunda] Roder. Carus lib. 3. antiq. Hispalens. c. 58.

Aruponum] leg. *Arupinus* Ἀρούπινος.

* Ἀσαάκ Hyrcaniæ civitas Isidor. Characeno, puto esse Metropolin provinciæ, quæ Ptol. *Hyrcania*.

Asiana, &c.] *Asiana* villa in confinijs Tridentinæ & Veronensis Dioc. Ioan. VIII. epist. 267.

Asiba] In Gordiani 3. nummo circa Iovem Statorem cum hasta & Aquila ad pedes ACIBAIΩN.

Asido] nunc *Medina Sidonia*, ut docet Roderic. Carus antiq. Hispalens. lib. 3. cap. 24.

Asopus, &c. *Asiæ minoris*] antea *Martyas* dictus. Vide Philostrati iun. Icones pag. 837. & infra v. *Porsias*. Confundit Scholiastes ille Asopum Bœotiæ cum altero Pe-

Peloponesi.

Aspa] nunc *Ispahan* Persarum Metropolis.

Aspachan, *&c. Cedreno*] pag. 634.

* ASPALATHOS Illyrici oppidum maritimum, quod nunc Spalato apud Constantin. Porphyrog. lib. de admin. Imp. Vide infra v. *Spalatum*.

* ASPRVDIS fluvius Mediæ in excerpt. Legat. Petri Patricij.

Asserina.] Ἀστέριον Plutarchi.

Assotanus, *&c.* Bastetanus, &c. aliter Manutius ortograph. pag. 68.

Astabeni] Ἀσταυηνὴ eorum regio Isid. Charac.

Astacamprum] rectus casus Ἀστακάμπρα. Nec dubium quin idem sit locus cum *Astacapra* Ptol. Arrianus autem non dicit esse promontorium, sed proximum Papicæ Promontorio.

Astaveni, *&c. vide Staveni*] illa huc transferenda.

Asteria, *&c. Odissea*] meminit Nicetas lib. 3. pag. 96. quem vide.

Asto, *&c. ubi Saturnus colebatur*.] Epiphanius in Confus. pag. 1092.

Asturica] COL. ASTVRICA. AMAKVR. AVGVSTA. Pyr. Ligorio. ex nummo Augusti.

Astyron. &c. Polas] leg. Polæ.

Atel.] Sic. Constant. Porphyrog. de admin. Imp. Geograph. Nubiensis *Athel* vocat.

Athenæ, &c. nunc tantum casulæ supersunt] Falsum.

Athos, &c. Ioannes Tzetza] Chil. I. v. 915. [*locus quoque in Ægypto*] Ibi nunc male legitur τὸ ἐν Ἀθῶς ἱερὸν pro τὸ ἐν Ναθῶ vel potiùs Ναθὸν ἱερὸν. Vide infra v. *Natho*, facile cuivis erroris origo apparet.

Atteiatis] prope Fabrianum.

Augusta nova &c. est enim] NOTA.

* AVGVSTA TRAIANA legitur in nummo Severi apud Tristanum tom. 2. pag. 98. in quo Cybele turrita leone vehitur; unde hanc *Trajanopolim* Phrygiæ recte intelligit.

Augusta Tricastinorum, &c. Neomagus fortè] malè confundit: nam *Neamagus* nunc *Nyo*.

Augusta Vagiennorum, &c. Merula, &c. Bassignana appellari tradit.] Sic & Ligorius.

Augustæ] meminit Simocatta apud Photium cod. 65.

Aulon. &c. Aulonem Macedoniæ, &c. habet] Thucydides lib. 4. & [*Galenus, &c.*]

Aulonem quoque vocat Scylax fretum inter Adriam & Tenarum insulas.

Auraraci] vide supra. *Arabraca*[*Arabracini*] Sic Nicephorus Call. & Constantin. Porphyrog.

Aurelia Antoniniana, *&c. Carixa vocat Moralis*] Sic Rodericus Carus Antiquit. Hispal. l. 3. cap. 29.

Aurelia porta Vrbis Romæ, *&c. Aurelia loci*, *&c.*] potius provinciæ sive regionis circa viam Aureliam, ut *Valeria* & *Flaminia* regiones à vijs publicis dictæ.

* AVRELIAE montes alicubi circa Vrbem, in quos Boethius se secessisse scribit statim in princip. Comment. in Porphyrij Ἰσαγωγὴν. Suidæ.

* Ἀβρηλία χώρα. & S. Greg. Mag. dial. lib. 3. cap. 17. Quadragesimum virum sanctum in partibus *Aureliæ* vixisse scribit. Fuit circa viam Aureliam, ut Valeria & Æmilia & Flaminia item à vijs publicis.

Aureliopolis, *&c.*] & sic in Notitia Episcopat. Leonis Imperatoris,

Auctoriani.] Vide Petavium ad Catastasin Synesij pag. 89. *Auxuritani* Philostorgio lib. 11. pag. 154.

* AVSTRANVM territorium in fragmentis quæ Frontino de colonijs subjunguntur; puto esse *Ostuni* civitatem Episcopatur; ponitur enim inter Lupiensem Apuliæ: ponitur enim inter Lupiense & Barium; & eadem forte *Turni* sive

Sturni

Sturni apud Ptolemæum, qui Calabriæ tribuit.

Autæi, &c. apud Agatarchidem] cap. 12. & in fine: male peruertit Agatarchidæ mentem.

Auus] est & Thesprotiæ fluv. apud Steph. v. παραυαῖοι. ita enim *Ænianes* illum accolentes appellati fuere, de quibus videndus Plutarchus in quæst. Græcis pag. 293. Sed ibi utrumque nomen corruptum; nam pro Αὖον legitur Ἀραούαν, & deinde Παραῦαι pro Παραυαῖοι, sic quoque apud Arrianum lib. 1. Alex. pag. 8. Παρύαιοι pro Παραυαῖοι malè legitur.

Axabricenses Num Arabricenses legendum?] sine dubio. Vide Rodericum Carum.

Axatiara, &c.] leg. *Axati*, *Arva*. Vide Roder. Carum, qui in veteri lapide municipium Flavium Axatianum vocari docet lib. 3. de antiquit. Hispalens.

Axius, &c. Tzetza Bardare] Ita nunc Græce.

* AZALIORVM Civitas in lapide Firmano apud Manut. pag. 10. ad ripam Danubij.

B

* BABOSIS Africæ locus in Numidia circa

circa Aurasium montem Procop. 2. Vandalic.

Bacare, &c. fortè & *Barce* Iustini.

Bacatum] Βάκαθα legit Epiphan. hæres. 58. fuit Civitas Episcopalis. Alypius *Bacatensis* Act. 1. Conc. Chalcedon.

Besippo, &c.] *Puerto di S. Maria*] nunc vocari ait Roderic. Carus antiquit. Hispalensium lib. 3. cap. 48.

Bajæ, &c. *Bajas Siciliæ*] Ita posteriores Græci regnum Neapolitanum vocabant.

Bajanus, &c. *Golfo di Napoli*] Sic totus sinus Surrentinus sive Neapolitanus, olim *Crater* dictus, nunc appellatur, cujus pars sive recessus est hic Bajanus.

Balaneæ] Βαλανέαι, ut Stephanus, Concil. Chalcedonen. & nummus Golzij.] *Syriæ II. est in Conciliorum opere*] scrib. in Concilio Chalced. Act. 1.

Balbenses.] *Balba*, unde *Balbensis* comitatus in Sabinorum & Æquicolarum sive Ciculorum confinijs, cujus frequens mentio in donationibus antiquissimis Monasterij Farsensis. Fuit Territorij Furconensis. Meminit ejusdem Leo Ostiensis Chron. Cassin. lib. 2. c. 6. & l. 1. c. 36. ubi inter Comitatum Marsicanum & Furconem commemorat. In vita S. Dominici Fulginatis Italicè scripta in Pelignis ponitur:

&

& fuit sanè ipsa Civitas, quæ olim *Corfinium* dicebatur.

Balnensis, *&c. sub Constantino Magno*] leg. *Pogonato*.

Baramatis] *Brampore* sive *Barampur* nunc dici putat Hubertus in Itinerario Orientali.

Barbaleso, *&c.*] idem sine dubio cum sequenti.

Barbalißus, *&c.*] Euphratensis regionis Castellum apud Procop. 2. ædific. Sed per simplex σ. Βαρβαλισὸς, eadem quæ paulo post.

Βαρβαρισσὸς Ptolem. & Notit.

* BARBARICINI, Sardiniæ populi, quorum meminit Gregor. M. lib. 3. epist. 25. & epist. 27. & vetus Inscriptio Prænest. Sex. Iulius Sex. F. Pol. Rufus evocatus Divi Augusti præfectus 1. cohortis Corsorum & Civitatum Barbarici in Sardinia.

Barbarißus] supra *Barbalissus*.

Barbesola, *&c. Barbesul Melæ est*] Codex vitiatus.

Barce] fortè *Bacare* Ptol. & *Burace* Arriano in Periplo.

Bardanius, *&c. versus Damascum*] Sic Stephan. v. Δάμασκος, qui Βαρδίνην vocat. Hist. Miscel. lib. 18. *Bardanensium* fluvium appellat, ubi in Græco Theophanis le-

legi puto Βαρδανήσιον. more ejus sæculi fi-
cto vocabulo, ut Ἀβαρνήσιος, aliaque.

Barnæ] *Barna* ſedes Epiſcopalis, quæ & *Tiberiopolis* civitas maritima Thraciæ ad Pontum Euxinum D. m. p. à Conſtantinopoli, ut retulit mihi vir doctus, qui ibi aliquandiu vixerat. Vide *Odiſſos* & *Tiberiopolis*.

Bartiniſienſis] leg. *Bartimiſienſis*:

Barygaſa] eſt *Baroce*, unde olim *Barygazenus* ſinus, qui nunc *Golſo di Cambaja*.

Baſilippum] leg. *Baſilippo*. Roder. Carus erudito opere de antiq. Hiſpal. lib. 3. cap. 48. *Cantillanam* nunc vocari docet, & omnino diverſum à *Bæſippone* Plinij oſtendit.

Batha] Βαθεία videtur Epiphanij in confeſſ. veræ fid. pag. 1093. ubi ſuperſtitioſa Ægypti ſacra recenſet.

Batiæ, &c. hanc Βιτίαν ex Theopompo vocat Harpocration. v. Ελάτεια.

Batina, &c. *vicinam eſſe Venuſinæ civitati*] ubi nunc *S. Maria di Banza*. [Mediæ urbs eſt Batina] quæ Βάτανα Iſidoro Charac. ea regia fuit Mediæ, diverſa ab *Ecbatanis* Metropoli.

Batmizomanes, &c. *gens Arabica quædam*] ad intimum ſinum Arabicum.

Bebryci] leg. *Bebryces* Βέβρυκες.

Belicarum civitas Caſſiano lib. 1. contra Neſtorium.

Beli-

Belisensis] leg. *Belicensis*, &c. *Bellay* in Maxima Sequanorum.

Bella, *&c. Episcopatus*] Epiri. Ius Græc. Rom. pag. 233.

Belliadis] Βηίδιος pro Βουλίδιος [*Episcopi Philici*] leg. *Felicis*. Idem cum sequenti.

Bellidenses, *&c. Episcopatum Felicem agnoscit Conc. Chalc.*] scribend. Ephesinum. Vide infra v. *Bullis*.

Bellonæ, *&c. Mons*, *&c. ex coll. Carth.*] & Tertulliano lib. de pallio. Vide Patavium ad Iulianum pag. 282.

Bena, *&c. Cretæ opp.*] hinc forte ΚΕΡΑΙΤΑΝ in veteri nummo Hier. de Grandis.

Beregaba, *&c.*] *Veregaba* Hist. Miscel. lib. 22. infra h. v. videntur fuisse in Hæmo monte inter Thraciam & Bulgariam.

Bergine, *&c.*] puto eandem esse cum *Vrgeno* vel *Ernagino*.

Bergusia, *&c. Bargusios populos habent*] Polyb. lib. 3. p. 189. & ex eo Livius.

Berrhoea, *&c. Hodie Aleppo: mihi auctores sunt*, *&c. Cedrenus*] Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 39. & Gyllius, &c. [*Boor Leonclavio*] Hoc plane falsum, ut affirmavit mihi Critopulus Berœensis, Turci vocant *Carra veria* hoc est *Nigra Beræa*; quia talis procul adspicientibus apparet ob densas silvas, quæ sunt circa urbem.

Bessi,

Beſſi, &c.] In veteri inſcriptione apud Capacium pag. 331. AVR. ABITVS. NAT. BESSVS. NATVS. REG. SERDICA. VICO. MAGAN.

Beterrarum] ΒΗΤΗΡΡΑΤΩΝ. Nummus ab Illuſtriſſimo Peireſcio ad me miſſus oſtendit Plinij lectionem veram eſſe, nec ſollicitandam, & olim Βήτηῤῥα verum fuiſſe civitatis nomen, pro quo Stephan. Βαίταῤῥα habet: nam *Blitera* omnino corruptum eſt & Λ loco Α male ſubſtitutum: antiquæ notitiæ Galliarum BETERRENSIVM civitas. [An Bliterarum legend.] hoc potius mutandum ad illum modum.

Biblis] Hinc Βιβλινὴ regio Herodot. lib. I. ubi Βιβλησίη legitur.

Bibractæ, &c. Beaulne] falſum. [*Bibracte & Auguſtod. unum & eumdem eſſe locum, &c.*] hoc erudita diſſertatione aſſerit D. Thomas Auguſtodun.

Bidinæ] eſt Mæſiæ ſuperioris civitas, quam Græci hoc tempore etiam ſic appellant. Vide mox *Bitzine* Βδίνη.

Bigerriones, &c. Pellitos cognominat] car. 12. Vide ibi Roſvveidum pag. 838.

Bilta, &c.] legendum *ab Hilta*.

Birbili.] in alia manuſcripta PATRONVS COLONIÆ BIRBILI. Videndum

an

an Africæ.

Bithynia, &c. Mysiæ urbs est apud Suidam] Hoc falsum: nam Suidas ait *Mysiam* po-steà *Bithyniam* appellatam.

Bitzine] eadem quæ supra *Bidine*.

Bizus, &c. Bizona] in Tabula Peuting. corrupte *Bibone*.

* BLACTANA videtur loci nomen fortè in Hispania, cujus meminit inscriptio Tarraconensis, apud Gruter. fol. 556. 3. & apud Guther. de Iure M. pag. 292.

Blanda, &c. at Lucanis adscribit Beluedere] Rectè, nam x. mil. pass. distabat Buxento. Vestigia ejus maxima apparent ad portum Sapri.

Bliteræ, &c. Bætarrus] Βαίταῤῥος] scrib. *Bætarra* Βαιτάῤῥα. Vide *Bæterræ*.

Boas, &c. Vide Boæ et Phasis] est etiam Colchidis fluvius de quo v. *Acampsis* & *Phasis*, cum utraque enim communem facit Procop. 2. Pers. & 3. Goth. sibi ipsi non constans.

Bodincomagum, &c. Bondincomagus est in vet. insc. Romæ] apud Manucium pag. 60.

* BOLDINIA. Videtur locus prope Philippos Macedonię in veteri inscriptione Reatin. Manuc. pag. 70.

Bolorum, &c. ex vetusta inscrip.] ex lapide Firmano apud Manuc. ex Ligorio

an

an pro Boiorum .] non puto . Vicina enim & conjuncta *Azaliorum* civitati . Vide supra h. v.

Bomarei , *&c.*] sed ms. *Comaræ* legit.

Bopus , *&c. Agatarchides.*] apud Photium cap. 9.

* BORISSVS pagus Cappadociæ secundæ . Philostorgij Scriptoris Hist. Ecclesiasticæ patria , ut ipse refert in excerptis lib. 9. cap. 9.

* BORIVS PORTVS, Βόῤῥειος λιμὴν Tenedi Ins. Arrian. l. 2. Alex. p. 30. est prope ipsum oppidum, ut ex narratione & tabulis nauticis apparet .

Borisa] scrib. *Boriza* Βορυζά .

Borysthenes , *&c. Hellespontium etiam, &c.*] falsum . *Hellespontus* , ante *Hellen* vocabatur , non contra .

Bosphorus , *&c. vel ad Mœotidem paludem*] Μετὰ λίμνην ait Procopius , hoc est , post vel extra paludem , erat enim extra angustias Panticapes ad Pontum Euxinum sita in sinu Cimmerio .

Botrus] leg. *Botrys* in Notitijs manuscriptis Episcopatuum, scribitur etiam Βορυῶν unde Concil. Chalcedon. act. 6. Porphyrius Βοτρυῶνος Episcopus .

Bottia , *&c.*] Βοττικὴ Thucyd. lib. 1. p. 42. [*sunt quoque Thraciæ populi*] circa Hebrum

brum fluv. [*sed iidem cum superioribus*] falsum.

Brachmanes, &c. videntur Bramini hodie] non dubitandum, nam mores ritusque conueniunt.

Bradam] est *Bradanus* fluvius Lucaniæ.

Brettanis, &c. Βρεττανία] Βρεττία scribendum ex gentili isthic satis apparet.

Brigecium, &c. Briviesca Moletio] & P. Ligorio.

Brilessus] Apollonij Schol. pag. 11. Βελλιοσὸν vocat ex Simonide.

Brisa.] In notitia Episcoporum Βρίγιοσι scribitur.

Brygi] Illyrica gens Scymno v. 433. supra Enchelios & Epidamnum in mediterraneis, sed scio veteres ferme omnes lõgius hoc loco Macedoniam producere.

Brysis, &c.] Balsamon in Can. pag. 723.

Bubastus, &c. Castra Iudæorum] Castrum ab Onia Iudæorum Pontifice apud Bubastin Agriam vna cum templo extructum refert Iosephus bell. Iudaic. lib. 7. c. 30.

Bucaras, &c. Suidæ] Vide v. Τεναξη.

Buchetium, &c. forte idem cum Bucheta] *plane idem Harpocrationi.*

Budruntus, alij legunt Butuntus.] In nummo

mo veteri Fr. Gottofredi ΒΥΤΟΝΤΙΝΩΝ circa ſpicam tritici legitur.

Buges, *&c. Butes*] ſic ms. levis differentia ex affinitate T. & Γ.

Burgaon, *&c. Tingin. habet*, *&c.*] multiplex hallucinatio. *Tigiſin* Procopius, non *Tingin* vocat; & in Numidia, non in Byzacio collocat prope Auraſium montem, non prope Burgaonem, non bene expendit locum Procopij, &c. De Auraſio monte loquitur Procopius.

Burgus Thracica regio] ſcribend. Mæſiæ inferioris, prope quem [Securiſca.] Non intellexit verba Procopij. Hæc infra ad vocem *Securiſca* transferenda. [*et lib. Notit. in Mœſia* 2.] & Tabula Peutingeriana.

* BVRRANVS LACVS in veteri donat. vocatur *lacus S. Praxedis* ad viam Prænestinam, & apud Baron. ad. annum C. 11. *Gabis ad lacum Burranum*; unde apparet *Gabios*, ubi nunc *Caſtiglione ad lacum S. Praxedis*.

* BVSTA GALLICA Locus media in urbe Roma teſte Livio lib. 22. & lib. 5. fuit etiam Vmbriæ locus ad viam Flaminiam *Buſta Gallorum* dictus, vulgo nunc *Boſta*, aut *Baſta* appellatur. Vide Cluver. Ital. Ant. lib. 2. pag. 615.

Buthia, &c. Item fluv. quoque] Confundit loca Stephani, quæ non intellexit.

Buthrotorum, &c. Coloniam vocat Plin.] & ſic nummus Auguſti apud M. Ducem in cujus averſa Pons ille M. Pedum Acherontis Plinio memoratus. [*Novito vocatur hodie* ab altera urbis parte verſus *Zephyrum Promontor.* qui nunc vulgo *Bucorta* adhuc appellatur, ad cujus oſtium eſt Turris *Pagliapli*.

Byzani.] leg. Βυζανὶ [*Bizane*] Βυζανε [Procopio] male interpretatur Procopij locum; nam Iuſtinianus neglectis *Byzanis* ob inſalubritatem, novam civitatem Iuſtinianopolim alibi condidit.

C

* CABA] oppidum Bœticæ, unde in veteri marmore apud Rodericum Carum RESP. CABENSIVM lib. 3. antiq. Hiſpal. cap. 64. Locus hodie vocatur *Peñas Rubias*.

Cabellionum] leg. *Cabellion.* Colonia] Cabellion.

* CABERINA locus aut prædium Cappadociæ, cujus meminit Gregor. Nazianzen. epiſt. 233.

Cademoth.] poſtea *Cormos* dictus, Sedes ſeu

ſeu habitatio principis Aſſaſſinorum, teſte Benjamin Tudulenſi, Cormos autem omnino Ptol. κόσμος eſt.

Cadi, &c. Gentile apud Steph. Cadeni] ubi Καδοηνοὶ legendum, nam ΚΑΔΟΗΝΩΝ nummus extat apud M. Ducem, & Triſtanus ſimilem profert, ſed vna litera male mutata ΚΑΛΟΗΝΩΝ legit.

Cædicius campus circa Veſtinos] ſcribe Veſcinos.

Caligia Ptolem.] ſed Veteres Interpretes & mss. Pal. non agnoſcunt: legunt enim tranſpoſitis vocibus Καδούσιοι καὶ Γῆλοι.

Cænina] in veteri inſcriptione apud Capacium pag. 354. *Sacerdos Cæninenſis*.

Cænis, &c. à Stephano Cæniſium] Stephanus Canuſium eo loco intelligit.

Cæptiema] eſt in ſummo Apennino, qua ex valle Porciferæ tranſitur in vallem Lemuris circa viam Poſthumiam.

Cæſarea, &c. Mauritaniæ urbis] *Alcaiſar*, ſive *Alger* nunc dicitur.

Calabria, &c. M. Cato in orig. &c.] male intellexit: nam ſaltus ille *Carminianenſis* fuit in provincia *Calabriæ*, non ipſa Calabria. Vide infra *Carminianum*.

Calaguris, &c. Calaguris Naſcica] *Calaguris Iulia Naſica* vocatur à Ioan. Franc. Andrea lib. de patria S. Laurentij, & vulgo

nunc *Loharre* dicitur, 4. leucis ab Osca.

Calauria, *&c. Siparenum*] *Tiparenum* Plinio.

Calensibus Emanici, *&c.*] Roder. Carus antiq. Hispal. lib. 3. cap. 70. putat nunc *Calez* dici.

Calenum, *&c. Carinula*, *&c. an idem cum Cales.*] male. Vide Ferrar.

Cullas] vide infra *Scalas veteres*.

Callet, *&c.*] *Cata* hodie dicitur teste Rod. Caro lib. 3. antiq. Hisp. c. 70.

Callipidæ] Strabo quoque eosdem commemorat lib. 12. pag. 550. sed Interpretes inde Scriptoris nomen faciunt insigni errore.

Calpurniana.] *Calpurnianus vicus*] Neapoli in veteri lapide apud Capaccium pag. 326.

Calydon, *&c. Aiton dici tradit Kyriacus Ancon.*] Idem affirmat Franc. Sangallus in opere antiquitatum mss. qui in edito monte situm scribit 3. m. p. à sinu Corinthiaco remotum.

Camara] corrupte apud Melam.

* CAMBADENE. Isidor. Charac. pars Mediæ, quæ *Cabandene* Ptolemæo, qui eam Susianæ tribuit.

Camerienses, *etc.*] sunt *Camirenses*.

Campana via,] *lc Capena*.

Cam-

Campania Felix] in fine. *Campaniacum* prædium in Pictavienſi territorio Greg. VII. ep. 73.

Campi Macri, &c. *Valle di Montirone*, etc. *Lean. Alberto*] & Pyrrho Ligorio.

* Canama. Hiſpalenſis conventus, oppidum Plinio in editione Gelen. quod à Dalecampio omiſſum. Vnde *Lintrarij Canamenſes* in veteri lapide. Hujus loci cognitionem debemus Roderico Caro lib. 3. antiq. Hiſpal. cap. 8. In alio lapide *municipium Flavium Canamenſe*, hodie *Villa nueva del Rio*.

Candari, &c. *Gandari Plinio*, &c.] & ſic Melæ ms. hoc loco per G.

Canatha] Κανώϑα Concil. Chalced. act. 1. ubi ſub Philadelphię Metropoli poni videtur, quod cum Ptolemæo congruit, qui Philadelphiæ proxime ſubjungit.

Candavia] Καγδάμια ſcribitur apud Malchum in excerpt. leg. pag. 85. ubi ſine dubio Κανδάβια legendum, unde apparet non procul à Lygnido montem illum abfuiſſe.

* Candida Massa locus Africæ de quo Prudentius in Martyr. S. Cypriani.

Caninefates] In veteri inſcriptione reperta an. 1632. AVRELIO natione CANONEFAS.

Canopica] *Canopissæ* Numidiæ civit. Ptolemæo infra v. *Caviopita*.

Canopus,] verſus finem [unum ſuburbiorum Conſtantinopolis] leg. Alexandriæ. Vide infra hoc v.

* CANOTHA Civitas Epiſcop. Arabiæ ſub Boſtrenſi Metropoli Hierocli & Act. I. Concil. Chalcedon. veteri Latino interpreti *Canothana* civitas.

Canthele] κανθήλια ὄρη τ̃ Βιθυνίας Heſich.

Canthi, *etc.* *Saronitica*] Hanc vocem apud Plutarchum corruptam eſſe non dubito; forte Σαραγγιτικὴ legendum non Σάραγγα Indiæ regio circa Oſtia Indi, de qua infra.

Capena, *etc.* *Canapina* hodie dici, &c.] *falſum*.

Caper] eſt circa Laodicen, teſte Ioan. Cinnamo de Conſtantinop. lib. I.

Capionis] P. Melæ Geryonis monumentum, quo loco meus mss. *Cepionis* legit.

Capitolias, *&c.* *an inde Capitullenſes* ?] haud dubiè, ſed legendum *Capitolienſes*.

Caprarta, *etc.* *hodie Cabrera. Inſula Africæ*] Hoc falſum, nam *Caprarium* Tyrrheni maris intelligit.

* CAPRALIS locus Cappadociæ puto apud Baſil. M. epiſt. 233.

Ca-

Capreolum, *etc. iuxta Gavis oppidum*] *Gabij* in via erant Præneſtina.

Caprulæ] Caprenſis Epiſcopus vocatur in epiſt. 16. Ioannis VIII. vulgo. *Caorte*.

Carava, *etc. Gualdajara*] & ſic Ioan. Franciſc. Andreas, & Pyrr. Ligor. qui in nummo Gaij Caligulæ legit MVNIC. CARAC.

Caranna, *etc.*] an eadem cum CARINA. infr.

* CARBALAE, loci nomen in Cappadocia videtur apud Gregor. Nazianz. epiſt. 196.

Carbania, *etc.* nunc *Cerboli* dicitur.

Carbi] Κάρβαι Agatarchidi cap. 49.

Cardiæ] ubi olim Succorum clauſtra.

* CARDIAEI Καρδιαῖοι. Inter hos & Armenos naſcitur Tigris fluvius Epiphan. Ancorato cap. 58. ſunt *Cordyæi* & *Gordiæi* aliorum.

* CAREIAE locus in via Claudia XV. m. p. ab urbe Itinerario Antonini, & Tab. Peuting. & Frontino de Aquæduct. nunc *Gadera* inter Stortam & Braccianum.

Carinæ] Κάρινα regio Mediæ ad Zagrum montem Iſidoro Characeno. *Carinenſem* Eccleſiam deſertam Regienſi jungit Greg. M. lib. 5. epiſt. 9. [fortè Carima Ptol.] & *Carana* Strabonis & Stephani.

Car-

Carmina] Carminianum, locus fuit Calabriæ, unde [Carminianensis saltus] Notit. Imp.

Carmon κάρμον] leg. *Carmo* κάρμω, &c. [Straboni] & nummis antiquis vulgo adhuc *Carmona*. Vide Roderic. Carum antiq. Hisp. l. 3. [*Carmonia*, *&c.* *Carmona* forte hodie] dele forte.

Carnicum, *&c.* *Zuglio Simlero*] verissimum.

Carnutes] Bononiæ lapis. vet. D. M. P. V. VETTIO PERENNI CARNVTÆNO EX PROVINCIA LVGDVNENSI DVVMVIRALI SACERDOTI. ET.

* CARPANA villa sub Rhegiensi Episcopo Ioan. VIII. epist. 232. ejus restitutionem deinde Ticinensi Episcopo committit.

Carseæ, *&c.*] Polyb. pag. 420.

Carseolani, *&c.* *Arceolo*, *&c.*] *Città Carentia* nunc dicitur, cujus vestigia maxima etiam hodie apparent in colle quodam, qui umbilicus est planitiei Carseolanæ juxta viam Valeriam, uno circiter milliari ultra diversorium vulgo dictum *del Cavagliere*. Nomen autem migravit in proximum vicum *Celle* antea dictum, qui nunc *Carsoli* vulgò appellatur.

Carteia, *&c.* *à Clusio nominatur Cartagena*]

&

& ſic Roder. Carus.

Carula, &c.] Roder. Carus antiq. Hiſpal. lib. 3. c. 49. credit vocari nunc *Villa nueva*, vel non longe ab eo loco abfuiſſe.

Caſperia, &c. Caſperula] ſine dubio à Caſpiro, de quo vide Steph.

Caßandrea, &c. Coloniam factam, &c.] Id teſtatur nummus Nervæ apud M. Ducem, in quo circa caput Iovis Ammonis COL. IVL. AVG. CASSANDRENS.

Caſſinatium] ſcrib. *Caſinatium*, *Caſinum* & cum ſimplici ſ.

Caſſiope] *Caßoppe* rectius dicitur Stephano, regio ejus *Caſſopia* Demoſtheni de Hellocenſ. quæ Harpocrationi male Κασιεπεία voce Elatia.

Caſtabala] Καστάβαλα Κιλικίας ἡ νῦν Μάμιστα Append. Conſtant. Porphyr.

* CASTELLVM RIPENSE municipium ad Metaurum fluv. ubi nunc *Caſtrodurante* ex veteri ejus loci inſcriptione.

* CASTRA MARTIS, Daciæ Ripenſis caſtellum Procop. 4. ædific. Iuſt. ubi malè καὶ στραμόρτις editur. Fuit olim civitas Epiſcopalis. Vide infra *Martis Caſtra*.

Caſtrum κάστρον] fuit colonia Romanorum. Circa finem [Caſtrum novum] in veteri inſcriptione apud Manuc. PATRONVS CASTRI NÆVESIVM. pag. 155.

155. [*Astrum sive Astura*] fallitur omnino. Vide Cluverium in descriptione Latij.

Castulo, &c. Caslona, la veja] sic Rodericus Carus.

Casuentum, &c. Leander] & Ligorius *Vasento* [Barentinus amnis] confundit duos fluvios ὁμωνύμους. Nam *Basentius* vel *Basentinus* hic prope Consentiam fluit, & mox *Crathi* conjungitur, hic in Brutijs est, alter in Lucania.

Cathelaune, &c. ubi Attila cæsus fuit] hæc verissima sententia, ut erudita dissertatione ostendit Grangerius Parisijs in 8.

Catilli, &c.] *Catillum* montem accipit Ligorius, qui sub Tibure, in quo S. *Angeli* oppidum quod *Capocci* cognominatur.

Caucaci in Obydines] ὁ Βυδίνης Episcopus in alijs Notitijs; locus etiam nunc *Bodine* ad Istrum in Bulgaria, sive Dacia Ripense.

Caucasiæ, etc. nunc ibi urbs quæ Derbent] verissimum. Vide Itinerarium Adami Olearij.

Caudi Cauponæ] *Caudi, &c.* [*Claudi* legit [*Lipsij* commentator] sed male.

Caudinæ fauces, &c. Caudinæ Furculæ] Sic apud Plutarch. in parall. minor. pag. 306. φορκέλας Καυδίνας leg. ubi nunc φορκέντας Κλαυδίνας interp. Furcas candidas vocat, puto errore Typogr.

Caviopitavorensis, &c.] *Caniopitanus* in edit.

edit. Pith. *Canopissa* civitas Ptol. supra suo loco ponenda.

Caunos insula, &c.] delend.

Caurasiæ gens Bætica, &c.] delend.

* CAVRA, SIARVM, duo distincta oppida. Vide eruditum libellum Roderici Cari de antiquit. Vtreræ sive Bætis & antiq. Hispal. lib. 3. cap. 20. *Caura* nunc *Coria* haud procul Hispali.

Cedias, &c. Cedianorum mem. vet. inscr.] apud Gruterum 448. num. 4.

* CELBIANVM. Vide *Cilbanus*.

Celezene, &c. apud Eusth. κελτζενὴ] sic Constantin. Prophyrog. Ioannes Κελτσηνῆς Episcopus subscripsit Synodicæ Gennadij Patriar. Constant. Tom. 1. Iur. Græc. Rom.

Celia, &c. Cilio Leandro] *Ceglia* adhuc vulgo vocatur 4. aut 5. miliaribus supra Barium in mediterraneis, per quam etiam hodie via militaris ducit.

Celia à Gargano, &c.] est *Celia* oppidum de quo supra.

* CELLAS CVPIAS Corsicæ locus, cujus meminit Gregorius M. lib. 5. epist. 22.

* CELLVLA S. VALENTINI] in Sabinis posita Ioann. PP. VIII. epist. 193.

Celsa, &c. Xelsa hodie dici] Sic Ioannes Quiñones, qui doctam scripsit dissertationem de Campana Vilillensi, quæ propria

pria sponte sonat, & Ioannes Franc. Andreas lib. de patria S. Laurentij cap. 1. qui *Coloniam Iuliam Celsam* in veteri nummo appellari, & nunc *Gelsa* dici scribit.

* CELSITA. Hispalensis conuentus oppidum in Hispania Plinio, apud quem male *Celtica* scribitur. De hoc vide Rodericum Carum lib. 3. antiq. Hispal. cap. 3. qui circa Pennafler fuisse existimat.

Celtica] lege *Celsita* de qua supra.

Celtici, &c. hodie Alcudiam habitant] Mela ponit eos in angulo Callaicæ, qui est à Compostella ad Caput finis terræ.

Cempsi, &c. Horum mem. Avienus] Sed ad oceanum eos ponit.

* CENTENARIA locus Episcopalis Numidiæ in Notit. Africæ Victoris.

Centon.] Κλωτῶν legunt Græci Procopij. Latinis puto *Quintum* fuisse. *Trismacariam* autem librarij imperiti finxere ex *Transmarisca*. Vide infra hoc. v.

* CEPIONIS MONVMENTVM Melæ mss. quæ Straboni Καπίωνος πύργος ad ostium Bætis nunc *Chipiona*.

Ceraste] Puto eosdem esse cum Corniculis, & sic legend.

Cercetius, &c. quem Hermolaus, &c. Ampelon vocari ait.] Sed errat omnino: nam Strabo manifeste distinguit. Xilandri quoque

que

que verſio textui non congruit, &c. Nicander in Alexiph. pag. 139. fluvium quoque hoc nomine ad ipſum montem Cercetium agnoſcere videtur, ſed omnino legendum ὄχθοις pro ὄχθαις.

Cercina, &c. κερκίνη mons] ad *Cercinium*, puto & *Cercinitem* lacum.

* CERETAPA Hierocli Phrygiæ Capatianæ civitas unde [*Ceretapeorum*, *&c.*] In actis Concil. Epheſini & Chalced. Καρετάπα paſſim ſcribitur. Latinus quoque interpres Concil. Chalced. act. 1. *Ceretapes* habet in ms. antiquiſſimo. Sic nummus Franc. Gotofredi Antonini Pij ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ circa Minervam. Et alius Equitis Puteani Commodi circa Herculem; & in alio Commodi apud Franc. Gotofredum circa deam Phrygiam legitur ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ, unde binominem fuiſſe apparet.

Cerinthus, &c. Plin. & Theophr.] & Apollonio Rhod. l. 1. v. 79.

Cerſona, &c. provinciæ Lyciæ] leg. Scythiæ.

Cerynia, &c. ex quo Cerynites] ita *Cerynitis cerva* apud Servium [*Eſt*.

Ceraunia Strabonis] Κεραύνιος πάγος Call. Vide Salmaſ. ad Solinum pag. 139.

Ceſata] *ubi nunc Hita conſpicitur*] ſic Ioan.

Fran-

Francisc. Andreas lib. de patria S. Laurentij.

Cessero] vide Menardum ad Concordiam Regul. S. Benedict. pag. 48. &c. *Sed S. Hubert. Varrerio*] *Sainct Tibery*, à S. Viberio ibidem passo cum socijs, teste Vsuardo & Adone.

Cestrus] Κέστρα κέστρον ibidem textus Græcus habet, in alia Notitia Κεστρὰς, ἀδος. In subscript. Seldeni ad Eutych. pag. 127. malè Κυπράδων, pro Κεστράδων. [*Vide Oestrus*] ea huc transferenda.

Cetaria] *Cetaria Domitiana* itinerario Antonini, Villa gentis Domitiæ cum vivario, cujus vestigia maxima nunc apparent ad emissarium lacus Orbitellensis sub monte Argentario, & hoc nomine totum illum lacum comprehendi existimo, sive Stagnum Orbitellense, quæ λιμνοθάλασσα Straboni in Cosæ descriptione.

Cheretaporum, &c. An Κερετασπέων] Sic Notitia Hieroclis Κερετάπα legit.

Chalac.] Χάλα civitas Chalonitidis regionis Assyriæ in confinio Mediæ apud Isidorum Characenum.

Chaldia, &c.] *Cedrenus locum quemdam Calabriæ sic vocat*] errore interpretis pag. 538.

Chalonitis, &c. *Plinio*] & sic Isidoro Cha-

Characeno, ſed ille ſeptentrionem verſus ſupra Apolloniatim ponere videtur. *Chala* quoque civitatem in ea commemorat, unde regioni nomen.

* CHANZIT cluſura prope Melitenen. Conſtant. Porphyrog. admin. Imperij.

Charadrus.] verſus finem. *Apud Strabonem vide Nemea.*]Fuit deinde civitas Epiſcopalis, ut videre eſt Concil. Calced. act. 6.

Charandæi, &c. Orpheus] verſu 751. & v. 1045.

Chazaria] Agazziri Iornandi, qui Bulgaris vicinos ſtatuit; ſed de his prolixe & perſpicuè docet Conſtant. Porphyr. principio libri de adminiſtratione Imperij.

Cheræus Proc. 6. ædif. 4.] meminit ejuſdem Nicandri Schol. pag. 29. qui Schediæ vicinum eſſe ait.

Cherroneſus, &c. An pro Coronite Corinthus legendum?] ſed ipſe Steph. paulo ante ſeorſim Χεῤῥόνησον τὴν πρὸς τῇ Κορίνθῳ recenſet.

Cherſo, &c. Cherſoneus forte] Nihil certius, & ſic apud Melam pro *Cherroneſus* ms. *Cerone* legunt, puto pro *Cherſon*.

Cherſoneſus, &c. Cherroneſus apud Suidam videtur] errat: hæc *Cherroneſus* eſt ad Atho

D mon-

montem, in ea Macedoniæ parte, quæ olim Thraciæ nomine censebatur. Inferius [*Calè de S. Paulo*] falsum: est enim in opposita Insulæ parte in excelso & undique prærupto promontorio.

* CHINDINI, gens Saracenorum clarissima vicinis Maadenis. Nonnosus apud Photium bibl. c. 111.

Chlarhilorum] Clahilorum in prima editione legitur. In Genevensi *Clabitorum*.

Chliat] Chliatæ gens Scythica.

Chlorus] ὁ Χλωρὸς Τυρός loci nomen apud Lysiam orat. 22. ubi Platæenses certo mensis die convenire solebant, nescio an ipsa urbe Atheniensi, an in agro Attico, vel Platæensi fuerit. Credam tamen potius Athenis fuisse, vel prope urbem. Mox eundem locum Τυρὸν simpliciter vocat.

Choara, &c. Chorene] sic Isidorus Characenus.

Choatras, &c. in Græco codice Chaboras] Sed Palat. mss. Χοάθρας. Sed apud Ptol. eodem cap. 2. l. 6. idem montis nomen corrigendum, ubi male cum præcedenti conjunctione confunditur, legendum enim ibi τὸ ὑπὸ Χοάθρου ὄρους, ut de parte Mediæ intelligatur.

Chœrades, &c. Stephano Mosynœcorum urbs

urbs est] & Scylaci.

Chomari, *&c. circa Margianam*, *vel Bactrianam potius*] Vtrumque verum: nam Ptolemæus in ultimis Bactrianorum finibus ponit, versus Margianam.

Chorasmia, *&c. Chorasmi*] sic etiam Cedreno dicuntur, qui Persidis regno subditos fuisse notat pag. 633. sic regionem vocat, quæ alijs χοραζμὶ, ut & nunc vulgo. [& χωραζμίοι] sunt omnino diversi.

* CHRISTOPOLIS Asiæ civitas Episcopalis, aliàs Dioshieron dicta in subscript. VI. Synodi.

* CHRISTOPOLIS insula Lariensis sive Larij (forte quæ nunc *Isola Comacina* dicitur) lacus circa annum Christi 600. quod à Monachis coleretur, ut apparet ex epistolis Francicis Tom. 1. script. Franc. pag. 852. habebat illa Monasterium, quod Romanum dicebatur.

Chylinæorum, *&c.*] Ipse Golzius in Asia minore ponit.

* CIBALENSIS CAMPVS in excerptis Ammiani Mar. pag. 473. de *Cibali* autem vide Dion. Gotifred. ad Philostorgium pag. 351.

Cichyrus, *&c. Ephyra*, *&c. auctor Strabo*] & Pind. Schol. Nem. 7. pag. 389.

Cicianthi.] ms. *Cisianthi*, quod rectius

vide infra.

Cilbanus, &c.] *Celbianum* habet Miscel. l. 22.

Cinithij.] Apud Ptol. est κίνυφος ποταμὸς ἰαβολαὶ hinc ex genitivo rectum casum facit Ortelius, ut sæpè aliàs. Ita tamen apud Hesychium & Suidam, ubi tamen Κίνυφος non Κινύφιος legendum, nisi gentile pro proprio positum quis velit.

Cinuphus, &c.] Hinc Cinyphiæ canes, Gratio.

Cios, &c. Mysiæ videtur regionis] de qua Steph. v. Ἄσκανια.

ΚΙΑΝΩΝ in nummo Caracallæ circa duos hircos ad craterem magnum erectos Franc. Gotifr. In alio supra triremem ΚΙΑΝΩΝ, & in aversa circa caput Herculis ΤΟΝ ΚΤΙΣΤΗΝ.

Cirbiaum] Hesych. & *Cyrbæos* puto Steph. à *Cyrba* oppido Pamphyliæ.

Cirphis, &c. ap. Ant. Liber. mons] Ita in argumento Græco Pythiorum Pindari.

Cirra, etc.] Κίῤῥος ὄρος Hesych.

Cirta, etc. Sittianorum Coloniam appellat (Mela)] ut & Plinius.

* CISIANTHI. Scythica gens Plinio, vulgo male *Ciciantbi* legitur: hujus gentis nomen monstrose corruptum apud Melam: nam ubi nunc editur *Scythæ, Heniochi*

ms.

ms. codex legit Ciisi Anthiachæ: unde eo loco legendum *Cisianthi, Achæi*, explosis correctorum ineptijs.

Cissa, &c. Cissensis] *Baphij* [Histriæ, &c.

* Cissi Episcopus sub Cæsarea Cappadociæ in Notitia Leonis.

Cithariſtes] vide epiſtolam Zoſimi Pontif. Tom. 1. Concil. Gall. & notas P. Sirmondi pag. 595.

Civaro] *Ciuron* Caſtellum Sabaudiæ non procul ab Iſara fluvio. [Simlerus Solame] leg. *Solance*.

Civilitanum] adde *municipium*.

Cladeus κλαδέος] Κλάδεως Apollonij Schol. pag. 35.

Claros, &c. Colophoniorum urbs eſt, &c.] Nicandro in fine Θηριακῶν Κλάρου νιφόεσσα πολίχνη, qui ſe ibi natum & educatũ oſtendit, & in Gordani nummo apud Triſtanum tom. 2. pag. 538. circa Dianam Epheſiam ΚΟΛΟΦΟΝΙΩΝ ΚΛΑΡΙΩΝ legitur.

Claterna, &c. Pomponio] *Claternia* ms. optimi: hinc Λατέρνιοι Scylaci.

Claudiæ aquæ] diſtant ad Vrbe 38. m. p. ad viam Sublacenſem, & in fine [*Aurelia videtur nominari, etc.*] Figmentum Annij Viterb.

Claudiopolis, &c. Cithynidem, &c. appella-

 tam

tam scribit Dion, *&c. Ego Malim*, *&c. Bithynidem legere* .] Recte nam κ & β apud Græcos confunditur.

*Clibanus,etc.*ex eo scilicet] corrig. filices.

* CLIMACAE, Κλείμακαι, locus Eubœæ Hesych.

* CLISMA v. *Clysma* . quæ huc transferenda.

Cliternum] P. Ligorius *Cisternam* videtur interpretari, qui Nympham seu Nymphæum fontem haud procul à *Cliternia* nasci ait, quod haud probo. Nam Æquicolæ longe hinc distant, qui nunc *Cicoti*, quorum oppidum fuit *Cliternia*, & sic idem Ligorius alibi in opere antiq.

Clisma, *etc. Lismo Anton. est*] Surita testatur in regio mss. legi *Clismo*, & ipse *Clysmo* edidit, &c. *Clisma* est Tab. Peuting. & Philostorg. Hist. Eccles. lib. 4. c. 6. Hierocles quoque in sua notitia ponit Κλύσμα Κάστρον,

Cnopus] lacus Bœotiæ per quem Ismenus amnis fluit, & sic ipse fluvius dictus fuit teste Schol. Nicandri pag. 49.

Coeti, *etc.*] Vide de his Procop. ex Arriano lib. 4. Gotthic.

Colcarrenorum, *etc. mem. nummus*] idem nummus eademque inscriptio ex Goltzio corruptissime adducitur v. Nepr. Col. Care-

renorum qui hinc explicandus. In ipſo autem nummo apud Franc. Gotifredum legitur ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ.

Colchis, etc. Hanc Lazigim nominatam etc,] leg. Lazicam. [*Theod. Indig. Epiſc. in Lazigi*] ἐν τῇ Λαζικῇ.

Colobroſſus] v. infra *Coribraſſus* : [*Per A. in penult. ſcribit Conc. Chalc.*] & ms. Græci Ptolemæi.

Colonia, &c. Epheſ. Conc. meminit Coloniæ δευτέρας] non intellexit ordinem verborum. Daniel ibidem vocatur Epiſcopus *Coloniæ Cappadociæ ſecundæ* ; nam duæ erant Cappadociæ. Hierocles autem Armeniæ primæ eam accenſet.

Colophon] ΚΟΛΟΦΩΝΙΩΝ in nummo Macrini apud M. Ducem, exſertis literis.

Columen, &c. Puto Colonna hodie vocari.] falſum, *Columna* olim *Lavicum*.

Columna Regia] in fine [Dictam inſcriptionem, &c.] in dicta inſcriptione ad ſtatuam legitur: nam στήλη Græcis & columna & ſtatua.

Colura]Steph. ait eam fuiſſe περὶ Πελώλην, ubi facile eſſet reſcribere πυλώλην, ſi conjectura hæc probabili aliquo argumento niteretur. Scylaci Κολουσα, eſt ad Pontum inter *Stephanen* & *Cimolin*. Idem no-

men corruptum eſt apud Melam ex interpolatione Her. Barbari: nam ubi nunc legitur. Tum *Cimolis* accolitur, legunt ms. Tum *Cimolis* & *Colliris*, pro quo legendum puto, & *Colusa* vel *Colura*, & ita forte apud Stephanum emendandum περὶ Ἀρμύλω, vel περὶ σινώπλω.

Colyttus, &c. *Hujus mem. quoque Lucian, etc. item Athenæus* 8.] Plutarchus lib. de exil. pag. 604.

Comacula] Comaclum. Ioan. VIII. epiſt. 167.

Comana, *etc.* Marcellino Comiti villa eſt, Hierocli in Ponto Polemoniaco eſt, [*ad Irim fluv.*] *Tocatum* nunc eſſe videtur. [*Hujus etiam mem. Cæſar, Appian.*] Iuſtinianus nouell. 31. [*Idem Ptol.*] *cæterique* [*quam Cappadociæ cognominant.*] & ſic Tab. Peuting. [*Euſthathius* χρυσῆ *in Authenticis*] Oreſtiades in Cumano monte Cappadociæ habitantes habet Damaſcius de vita Iſidori apud Photium, & circa finem. In nummo Alexandri Severi apud M. Ducem circa Lunum Deum ΚΟΜΑΝΕΩΝ.

Combe] puto legendum βόλβη: nam in mss. κ & υ eodem ferme modo pinguntur tum ϛ & μ præſertim in paulo antiquioribus κόϛβη.

Combulteria, *etc.*] non multum Calatia di-

distat.

Cominium.] meminit Dionys. in excerptis pag. 534. &c. sita fuit haud longè à fontibus Fibieni.

Cominsena, &c. Camisena habet Strabo] & sic Isidorus Charac.

Comopolis] Κωμόπολις est vicus major oppidi instar, unde frustra proprium loci nomen facit.

Compitum, &c. quo coëunt via Latina et Lavicana] leg. Prænestina & Labicana.

* CONCOBAS locus Tab.itiner. inter Ecbatana & Hecatompolim. Fortè Κοσκοβὰς Isidori Charac. qui eam Mediæ superioris civitatem facit.

Consentia, etc.ad Barentinum amnem] *Basentinum* Iornand. & Paulus Diaconus.

Consilinum, etc.] est Cassano civitas Episcopal is Lucaniæ.

Contoporiæ] meminit Polyb.in excerptis lib. XVI. unde ejus situs perspicitur scilicet Mycenas versus in occasum hybernum. Vide notas Valesij ad eum locum pag. 15.

Contributa, vide Centrobrica] & *Iulia Contributa.*

Conuenæ Plin. et Strab.] & S.Hieronymo lib. contra Vigilant. principio. *Urbs Conuenarum* ejdem. *Cominges quondam dicebatur*] Ita adhuc hodie totus Episcopatus,

tus.

* CONVSA Κονοῦσα *Gades* prius dictæ Hesych. male pro *Cotinusa*.

* CONTRIGVRI HVNI Menandro Protect. pag. 114.

Cophes, etc.] Κώφινα fl. ad Meotin ponit Nicephor. CP. Compend. Hist. pag. 106. hic Cedreno Κοῦφις de quo infra hoc verbo. Vide Menandri Protect. excerpt. legat. pag. 109.

Cophos] Κωφὸς λιμὴν quasi *portus Surdus* circa Toronem Thraciæ. Vide Suidam. v. Κωφότερος τοῦ Τοφωναίου λιμένος.

Coptos Κοπτὸς] Agatharchidi.

Cora, etc. inter Velitras & Senam] leg. Setiam.

Coracesium, &c. in Pamphylia] Sic & Hierocles *Coracisiorum* Episcopus subscripsit Concilio Ephesin.

Corbio, etc. nullum locum propiorem esse scribit Rossus quàm qui Soriano appellatur] Nugatur. Nam *Corbio* prope *Algidum* fuit. Itaque Rossus ille Æquos sive Æquanos cum Æquis Faliscis confundit. Ego *Corbionem* fuisse existimo vel ubi nunc *Monte Fortino*, vel etiam ubi *Rocca Priora*.

Corcyra, &c. Hodie Corfu] Nomen habet ab oppido sive arce quæ Κορυφὼ apud Nicetam Choniatem lib. 3. ἀπὸ τῆς κορυφῆς

puto:

puto: nam arcem habet munitissimam in edito montis vertice: & Lupus Protospata in Chronico ad annum 1081. Insulam *Corisen* vocat. Nicetas autem dicto lib.3. pag. 81. ἄκρην vocat, quod verticem montis isthic significat, non promontorium, ut vulgo vertunt, sic paulo post de *Monembasia*. Et sic vertit pag. 85. Accuratissima autem hujus arcis descriptio extat ibidem pag. 87.

Cordulæ] Hujus *Cordulæ* frequens mentio fit in Martyrio SS. Abdon & Sennen: inde enim Decius eos Romam abduxisse scribitur: Item in Martyrio S. Polychronij apud Mombritium.

Coribrassi] vide sup. *Colobrossus*.

Corinthus. Achaiæ urbs] nescit *Achaiam*, *Peloponesi* partem esse. [In medio Isthmi Peloponesiaci] Ideo πρόθυρον καὶ θύραν *Peloponesi* eam vocabant veteres, teste Schol. Pindari & Bacchilides Πύλας. [Colonia Iulia, &c. apud Onuphrium] & Laus Iulia.

Corinthus in nummo Cæsaris apud Franciscum Gotifredum.

Cornacum, &c. Lazius Karosca] Verantius Karom.

Cornicli, &c. Corniculi] *Monte Gennaro*.

Cor-

Corpilli] apud Steph. quoque Κορπίλοι legend. Et Καρπιλικὴ ex Strabon. ubi nunc Κολπίδοὶ contra ordinem litterarum.

Corſinianum (*novum puto*)] ſine dubio; nam ita locus vocabatur antequam eum in civitatem Epiſcopalem erectum Pius II. de ſuo nomine *Pienzam* appellaret.

Corſura] eadem infra *Coſsyra*.

Corticata] *Cortegana* hodie Roder. Caro, lib. 3.antiq. Hiſpal. cap. 80.

Corus, etc.] *Corum* Caſtellum Cappadociæ apud Conſtantin. Porphyr. 1. them.

Coſintum] Eſt haud dubie idem ſive locus, ſive fluvius cum *Coſſinito* Æliani.

Coſyrus, Inſula] cum ejuſdem nominis oppido [*juxta Selinuntem*] Siciliæ fluvium, delendaque ſunt verba [item vrbs & fluvius Siciliæ.] [Stephano] eadem cum Collyra.

Cotinum, &c. in Marcomannia videtur] potius in Cotinis in Quadorum & Sarmatarum confinio: nam locus monſtroſe corruptus, & pro καμῶν καὶ σπαθῶν legendum Κυάδων καὶ Σαρμάτων.

Cutriguri, Hunnica gens] *Cotragi* Nicephor. Patr. CP. in compend. Hiſtor. pag. 100.

Cotyæum] Cotyacum. In fine. Lazicæ caſtellum hoc nomine habet Procop.

4.

4. Gotth.

Crambe] In excerptis Nicol. Damasc. pag. 442. Κράβ⊕ oppidi nomen, unde hæc Suidæ desumpta.

Cranium] Plutarch. lib. de exil. ut locum delitiosum ponit. [*Theophrast.* 5. *de causis Plantar.*] & Themistius Orat. 1.

Craso Κράσ⊕ vel ut mss. legunt Κράσσ⊕ civitas est Phrygiæ Capatianæ Hierocli in Synecdemo.

Crassopolis] Γράσ⊕ Nicandri; ut puto, de qua infra h. v.

Crastus Siciliæ urbs Steph.] unde [*Epicharmus oriundus*] quod testatur & Suidas. [*Crastis Herodoti credo*] Quid si *Crathis* vicinus Sybari fl. inepta omnino conjectura, quæ Epicharmi Siculi patriam in Italiam transfert.

Crathis, &c. *Crateis Plinio*] Confundit duos fluvios *Crathin.* & *Crathæin*, quorum ille Sybarim alluebat; hic prope Syllam in ipsum Siculum fretum effunditur.

Cratia, &c. *Gratia forte Porphyrog.*] in Græco.

Cremera, &c. Κρεμέρα] *Cremeram* vero esse fluviolum, qui sub insula fluit & deinde conjungitur cum alio rivo, qui ultra primam portam influit in Tiberim.

Crestonia] eadem cum superiori.

Cro-

Crocotus, &c.] est *Crocius* Strabonis.

* Τὰς κρόας, *Crojam* civitatem Albaniæ vocat Georg. Acropolita pag. 50.

Croinos, &c.] in Phrygia Capatiana.

Crymnos] leg. *Crymna*, forte eadem cum præcedenti.

Ctenus κτένος] leg. κτενοῦς.

Cuba] vel *Cubi*, χωρίον Cariæ apud Photium in vita Isidori ex Damascio cod. 242.

Cucussus] *Cucusos* alijs rectiùs. [*In finibus Imperij Rom. sitam*] sic quoque Antonini Itinerarium nonnulla ad eam itinera orientis finit. [*Vbi Ioan. Episc. &c.*] de hoc Chrysostomi exilio. Vide Georgium Alex. apud Photium Cod. 97.

Cuphe, &c. Euphram habet Diac. &c.] Inter Danubium & Danaprin eum collocant. Hunc fluvium Κάφινα vocat Niceph. Patr. CP. pag. 100.

Curcudalopadusa] legend. Κόρκουζα, Λοπάδουζα.

* CURIA, Epiri veteris civitas, cujus Episcop. S. Donatus, ut in ejus vita apud Mombritium.

Curobis, &c. Vide Curobitani] in vita S. Cypriani.

Cussa] Cussæi Κουσσαῖον ἔθνος, Plutarch. in vita Alexandri, qui alijs Cossæi.

Cuteletos, &c. mss. Eutheletos.

Cyaneus] puto esse eodem loco ubi Cycnus oppidum Plinio & Melæ.

Cyclonij κυκλώνιοι]legend. *Cylonij* κυλώνιοι: erat factio quædam Civium Metapontinorum à Cylone auctore sic dicta. Porphyrius in vita Pythagoræ.

Cyno, &c. non est Cynopolis, &c.] Nescit hoc modo formari Ægyptiaca nomina, sic Λυκώ pro *Lyconpolis* apud Eunap. in vita Plotini.

Cynocephalæ, &c. castellum] Pagus erat. Vide Pindari vitam.

Cyssæum, &c.] In Bythinia, ut ex Modrena adjuncta apparet.

Cytæum, &c. Tauricæ] Hæc ad præcedentem vocem referenda sunt.

D

Dacia, &c. Daces suo tempore PatZinacitas nuncup. scribit Suidas, &c.] & Constantinus Porphyrogen. [*nos plura, etc.*] *nova Dacia* in excerptis Ammiani pag. 473.

Dadastana] Chronic. Alexandrin.

* DAGANES, gens vicina Colchis aut Armenis, ut videre est in excerptis Theophanis Byzantij apud Photium Cod. 64. ubi Sabiris junguntur.

Da-

Daguta, &c.] hinc Δαγουτίωσὶ Constant. Porphyr. lib. 1. Them.

Daix δάϊξ] Λάϊχ Mænandro Protect. in excerptis legat.

* DALITEMOS circa principium Rhodani commemorat Festus Avienus in ora maritima.

Dalmana] haud dubie est Δάλμιον Stephani, & sic ipse Ortelius conijcit infra v. Delminium.

Damastij ΔΑΜΑΣΤΙΝΩΝ legitur in nummo apud Cl. Menestrier.

Damatris Cedreno] pag. 642.

Damatrianos montes, &c. circa Thraciam] prope Melitenem potius.

Dandari] sunt Dardarij Plutarcho. Male apud Dionysium Perieg. *Dardanes* pro *Dardares* scribitur. Sunt *Deradræ* vel *Daradræ* Ptolemæi & *Dardæ* Hecatæi apud Steph. Vide infra hoc. v.

Danubium. Lanuvium legend. à quodam imperito, &c.] Imo ipse Stephanus similitudine literarum Λ & Δ deceptus fuit in antiquissimis Codicibus ejus sæculi.

Danubius, &c. Antiqua numismata Danuvius legunt] sic inscriptio Firmana PRÆF. RIPÆ. DANVVI.

Danuptia] Δαφνεσία Niceph. P. Constantinop. in Comp. Historiæ pag. 21. infra h. v. *Daph-*

Daphnuſium] *Daphnuſia* Nic. P. CP. pag. 211. Danupſia Miſcellæ.

* DARAS. Caſtellum fuit ad Pontem in limite Barbarico, Gedreno pag. 366. Id Nicephorus P. CP. in compendio pag. 123. Δόρος vocat in Gotthorum aut Cazacorum confinio,

Darcolomarum] nomen inepte confictum ex vitioſa lectione lapidis antiqui, ubi ſcribendum *Provinciæ Dac. Coloniarum Trajanarum*, vel potius *Coloniæ Trajanæ Sarmiz.*

Dardanis] Δαρδανίδα locum circa Heracleam habet Apollon. Schol. lib. 2. pag. 85. ex Androne Teio.

Dardanus Italiæ urbs, &c. ut refert Lycophron] Lycophron ſine dubio *Garganum* intellexit, & ex monte Civitatem fecit.

Daria] *Daras* vocat Procopius ſemper, ſive Δάρας: erat munimentum in finibus Romanorum & Perſarum validiſſimum meminit & Theophanes apud Photium in Bibliot. Cod. 64. [*Græcum exemplar* δώρας] Δάρας editum. [*Inter duo fl. conſtituit eam Calliſtus*] imperitia Interpretis. [*Nunc Taures*] hoc falſum.

Daſmenon, &c. Daſymon & Porphyrog.] Δαζυμῶν in Græco. Δαζιμῶν Baſilio M. epiſt. 272. & 370.

Dasnones, &c. διτίωνες] & hæc vera lectio. Vide infra h. v.

Dassaritas.] delenda sunt hæc verba, [*quæ scriptura Appiani quoque est*]

Δασσαρήτιοι *sunt Ptolem.*] & Appiano.

Dassacites, &c.] Λυχνίτις lacus Scymnochio.

* DAULIUS mons apud Strabonem lib. 9. pag. 424. ad angustias Cephissi supra Peripotamios. Sed legend. Hedylium.

* Δαυνεῖς, populi inter Sarmatas & Zicchos ad Mœotidem, ut puto, paludem commemorat Epiphan. in confessione veræ fidei pag. 1091. ἐν τοῖς Δαύνισιν Petav. Daunos vertit. & sic in Annotat. cap. 115. apparet pro Daunijs poni.

Deabolis, &c.] in Appendice Constantin. Porphyrog. Σχεσφορος ἡ νῦν Δεάβολις.

Debæ] Dedebæ Agatharchidi cap. 48.

Decapolis, &c.] *Decapolis* etiam Italiæ provincia fuit circa annum Christi 700. cujus caput & Metropolis Ravenna, ut aiunt literæ Gregorij II. Papæ principio 7. Synodi pag. 361. edit. Rom. antea *Pentapolis* dicebatur; vide infra h. v.

Decatara, &c. Curopalati] & Constantin. Porphyrog.

Delmatia Italiæ regio est, &c.] admodum ineptè & sine iudicio hæc confinguntur.

Delminium, *&c. Dalmium & Delminum dicta fuit*] Stephano & Eustathio, &c.

Delphi, *&c Salona locum hodie appellari*] Δελφοὶ τὸ χρυσὸς καὶ Σόλων append. Constant. Porphyrog. [*vide Pytho*] & *Mesomphalia*.

Delthanij] Horum est Dentheliates ager apud Tacitum lib. 4. Annal.

Deorum insulæ, *&c. Cicas appellat Plinius*] In nummo Antonini Pij in Hispania cuso circa figuram Abundantiæ cum cornucopia & clavo CICA. GENIO. & in medio circa figuram DD. sic in nummo Philippi circa triremem CICALEA & subtus DD.

Deradræ, *&c. per A in prima*, *&c.*] & quidem rectiùs. Sunt autem ijdem, qui Straboni Stephano alijsque *Daudarij* vel *Daudares*, nec alios puto Daradæ Hecatæi apud Steph.

Derbices, *&c. Derbices sunt quoque Ptol. in Libya*] Δερβίκαι sunt Anonymo Geographo ms., sive ut ibi scribitur, Δαρβίκαι.

Desiates, *&c. Daisij*] Δαίσιοι, sed nescio annon Δάρσιοι legend.

Dessæ] Tristanus 2. pag. 405.

Develtus, *&c. nunc Develton*] in veteri nummo apud R. P. Sirmondum COL. FL. PAC. DEVLI ab altera parte SEV. ALEXAND. AVG. Sic etiam nummus Maxi-

mi Cæſaris apud Triſtanum tom. 2. pag. 454. Sic in nummo Macrini apud M. Ducem circa Cupidinem.

Dia, &c. Palæſtinæ urbs eſt] *Diam* oppidum deſertum Arabiæ prope Boſtra commemorat Damaſcius apud Photium in vita Iſidori: ea autem regio poſtea dicta fuit *Tertia Palæſtina*.

* DIBUS, Διβοῦς Indiæ regio ſive inſula, cujus incolæ *Dibeni* Διβηνοὶ apud Phyloſtorg. Hiſt. Eccleſ. lib. 3. cap. 4. vix dubitaverim quin ſit celebre emporium Indiæ *Diu* in inſula ſitum.

Didymi, &c. ſunt & montes, &c. Strab.] & fluvij Cretæ apud Dicearchum.

* DILMAINA, gens, Διλμαϊνὸν, vel Διλμαηνὸν ἔθνος circa Armeniam, ut videre eſt ex Theophane Byzantio apud Photium Bibliot. Cod. 64.

Dimaſtus mons] *Dimaſtos* dictus hic mons, quod duarum inſtar mamillarum eminet, ut egregie deſcribitur in Nautica mediter. Græcorum.

* DINUMMA, locus ubi data fuit lex. 8. Cod. Theod. lib. XI. de exactionibus, puto Liguriæ, nam leges paulo ante & poſt datæ ſunt Mediolani.

Diocæſarea] fuit oppidum liberum, ut docet nummus Antonini Pij apud Equitem

tem Puteanum, ubi circa templum Minervæ, ut videtur, legitur ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΙΑΣ ΑΝΤΟ. nisi hoc forte ad alteram illam Phrygiæ pertinet, quæ eadem *Ceretapis*, ut discimus ex nummo Commodi Imperatoris apud Franc. Gotifred. ubi circa eam Phrygiam legitur. ΔΙΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ.

Diodori, &c. Plinij Diodori insula] sic quoque hæc Arriani, si verba mentem que ejus recte intellexeris.

Dion, &c. interius in mediterraneis] Euseb. præpar. l. 5. cap. 31. Oraculi versum citat Φαιςοῦ καὶ Τάῤῥας ναέ') Δίου τε πολυῤῥοῦ inde apparet maritimam fuisse.

Dionysia, &c. est apud G. Tyrium] & in Notitia mss. & extat ejus mentio apud Photium in vita Isidori Philosophi. Vnde colligitur Dionysienses illos fuisse vicinos Bostris.

Dios ἱερὸν] postea *Christopolis* dicta, ut apparet ex subscript. VI. Synodi CP.

Diospolis, &c. Ægypti superioris urbes] Agatharchide Ptolem. &c. [*Diospolis in Thracia*] de hac appendix Constant. Porphyrog. Διόσπολις τῆς Ῥοδόπης.

Dispontani.] ms. antiquissimus Latin. *Diosponti* ut provinciæ nomen ponit, quæ postea *Helenopontus*.

Divionum, &c. ubi Saxones fusos (*Sylburgius*) fuit trans Rhenum in veteri Francorum aut Sicambrorum regione, rectius qui *Diusburgum* existimant. Vide Brovverium Annal. Trevir. lib. 4. pag. 293. & Sirmondum ad Sidonium pag. 147. Inde *Hercules Deusoniensis* in nummis Posthumi apud Tristanum tom. 3. pag. 145. qui videndus.

Doara.] Ῥεγεδόαρα Hierocli. In Notitia Leonis Imperatoris, subest Mocisso vna cum Nazianzo. Vide Basil. Mag. epist. x.

Doberienses & Doberas] *Doberus* in veteri Inscriptione apud Gruter. pag. 517.

Doclea] hinc *Docleatinus* Episcopus apud S. Gregorium M. lib. 10 epist. 33. & 34. [Διοκλητιάνοι *Cedreni*] & Constant. Porphyrog. de admin. Imperij c. 29.

Dodana, &c. Bodona] Βόνδιτζα app. Constant. Porphyr.

Dolensis vici] *Dolensis* Episcopus apud Ioann. VIII. epist. 124.

Dolichena] vide infra *Dulichia*.

Dolopes] Dicæarchus in descriptione Græciæ Ætoliam Dolopibus à meridie oppositam scribit; unde apparet illum *Dolopes* in Thessalia ultra Pindum montem posuisse.

Domitianæ viæ, &c. Domitiana statio] Do-

Domitianus saltus, forte & ipse circa Orbitellum, & Montem Argentarium fuit: unde inter ostia Palatij olim fuit Procurator Saltus Domitiani, ut vetus inscriptio in Notit. Imper. Oriental. pag. 59. b.

Draconon. &c. δράκανον] apud Strab. & hanc veram esse lectionem existimo, cum apud Hesych. legatur Δρακάνιον.

* DRAGANES, populi Hispaniæ ad Oceanum, Avienus.

Drama, &c. Circa Philippos] Civitas est Episcopalis haud procul à Strymone fluv. ubi ingens nunc Orizæ copia crescit: ita mihi affirmavit vir doctus αὐτόπτης.

Drepanum, &c.] Δρέπανον τὸ ἐν Ἀρείᾳ apud Suidam v. Γάβιενος.

Drilo, &c. Lodrino] adhæret ex articulo Golfo del Drino; inde faciunt Lodrini tabulæ vulgatæ.

Drinius, &c. Lychnido] legend. *Lychniti.*] *Scodran alluere*] falsum.

* DRIPSINATIVM civitatis meminit lapis Brixiensis apud Manuc. pag. 163. & apud Octavium Rossi pag. 311. fuit haud dubie in agro & territorio Brixiensi.

Dryinopolis] fuit civitas Epyri sub Archiepiscopo Artæ Ius Græc. Rom. pag. 233. vnde crederem potius ex Adrianopoli hoc nomen esse detortum.

Drymus, &c. Suidæ] Atticæ locum cum castello vocat Hesychius & Harpocrates.

* Δρυὸς κεφαλαί. *Quercus capita*, locus Bœotiæ circa Cephissum, de quo Philostrat. imag. lib. 2. in Phorbante pag. 813. Vide infra v. *Quercus capita*.

Dris, &c. ad Arum fluv.] locus corruptus.

Dulichia] Miscell. leg, 22. *Dulichium* vocat, eidem Ptol. & Hierocli *Doliche* civitas Syriæ Euphratens.

Dulopolis, &c. Vicus etiam in Marica] Est nomen fabulæ Eupolidis Comici, inde regionem facit, sed non animaduertit Hesychij illum locum male esse diuulsum.

Dunum &c. Galliæ locus] unde Dunensis Ecclesia, quæ eadem cum Carnotensi. Vide Sirmondum ad Tom. 1. Concil. Gallic. pag. 602.

* DVRA sive *Duria* pagus Ripuariensis vulgo *Dorea* Tom. 2. Concil. Gallic. pag. 49

Durio] Vide infra v. Luerionis.

* DVTIATCVM, villa puto Rhemensis ditionis apud Ioan. VIII. in epist. III. Sirmond. Tom. 3. Concil. pag. 482. *Duziacum* edidit.

Dyrrachium, &c.] ΔΟΡΑΚΙΟΝ] sic etiam in Synecdemo Hieroclis, qui Prævalitanæ re-

regionis Metropolin vocat. In veteri lapide Cardinalis Barberini DYRRAGI secundo casu legitur.

Dysteos, &c. meminit Concil. Ephes.] & Ius Græco Rom. Tom. 1. pag. 190.

E

Ebisma, etc. Abisama legunt Interpr.] & sic ms.

Ebora, &c. Liberalitas Iulia cognominatur] COL. IVLIA. LIBERALIS. AVGVSTA Ligor. ex nummo Tiberij.

Ebora alia in Bætica.] *Porto Real* ex Melæ descriptione existimo, vel etiam *Puerto S Maria*.

Echinus, &c. Tolgus, &c. Melæ ἐχίναιον Procopio 4. ædific. Ἐχινέων Episcopus habetur Iure Græc. Rom. tom. 1. pag. 190. inter Ægypti Episcopos & Libyæ. *In Pentapoli, &c. urbs est*] leg. Vicus est.

* EGETA. Vide *Ageta*.

Eion, &c. Thucydides quoque Eion] leg. *Eïonem* habet. [*sed eandem ni fallor*] sine dubio eadem. [*In Cherson. etiam urbs est apud Steph.*] male intellexit Steph.

Eilithyas. &c. Eusebio 3.] cap. 3. [præp. Evang.] ex Diodoro.

Elæa, &c. Ælaitem sinum.] legend *Elaiten* sinum [*hinc facit Agathias*] quem Strabo

&

& alij *Elaiticum* vocant. [*Vicus Suburbanus Constant. urbis Callisto*] & Socrati Hist. Eccles. lib. 7. cap. 16. Vide Gerardum Vossium in appendice ad S. Gregorium Thaumaturgum pag. 52.

Eleon] Ελαιῶν quoque Cappadociæ locus videtur apud Basilium M. epist. 325.

Elæus, &c. ejus meminit Strabo] Procop. 4. ædific.

* ΕΛΑΙΤΩΝ in nummo Commodi circa Deam ibid. apud Franc. Gotifredum.

Eldimai, &c. corrupte puto pro Elymæi] & sic paulo post apud ipsum Ptolem. legitur.

Elea, &c.] oppidi & [*fluvij nomen est quoque Elea*] [*Pro Elia legitur corrupte pro Velia, &c.*] errat.

Elephantina, &c. Hæc. elephantis Pompon.] & Stephano & Agatharchidæ.

Elepla, &c. Nieble est] sic Rodericus Carus antiq. Hispal. lib. 3. c. 81. [*Vide Ilipula*] leg. *Ilipla*.

Eleutheræ, &c. Saorus] *Aorus* leg. [*Eleutheræ Bœotiæ*] meminit quoque Arrianus lib. 1. Alex. p. 8.

Eleutheropolis Suidæ] v. Μαξιανός.

Eleutij, &c. apud Steph.] hic duo loca male confusa apud Steph. & mutila delenda sunt verba seq. [*quos à Parthenio Elephantoda ἐλεφάντωδα appellari ait.*]

Eli-

Eliberri Galliæ Marbonens.] Narbonensis scribend. [*Hodie, &c. si creditur Vaseo Colibre*] sic Franciscus Mendoza lib. 1. de Concil. Illiberitano pag. 7. qui & *Caccobiberim* dictam fuisse docet, quasi *Caucorum Illiberis*, ut distingueretur à Bætica.

Elistrus] Ἠλιστρον in Græco, puto Epiri civitatem fuisse. Vide infra *Listrim.* sed Ilistra Licaoniæ Hierocli eidem.

Eluri, &c. Æluri Zonaræ] ἔλουροι Steph.

Eluza, &c. Eluso corrupte apud Paulin.] epist. 7. imo rectè, sed male confundit omnia. Vide Front. Ducæi & Rosvveidi notas in Paulin. p. 772. [*Elusa quoque Idumææ*] Nilus Monachus in opusc.

Elymnium, &c. Athi montis urbs] est error Interpretis.

Embaton, &c. Thucydidi, & ex eo] leg. ex Theopompo citat. Stephan.

Enaulus, &c. An pro Anaurus?] nil certius, delenda sunt verba *Plana quoque Anchialos.*

Encaleus ἐγκάλεος] ἐκγάλεος habetur in Græco.

Eneti, &c. Vnde Myrmex Philosophus eidem] sed fallitur: nam Diogenes Ἐξαινέτου filium vocat.

Eordaicus, &c. Arriano in Alex.] lib. 1. pag. 5.

Epa-

Epamanduodurum.] Chiffletius locum haud procul à Monte belicardo ad Dubim fluvium esse docet vulgo *Mandeurre* dicitur pag. 152.

Eparitæ, &c. Eparis eorum civitas] esse debebat, quamvis non reperiatur, ut ait idem Steph.

Ephesus] De ejus commodo situ est locus apud Suidam v. Εὐκρασία.

Epicaria] Tabul. Peutinger. ad *Picaria* puto *Croiam* esse.

Epidaurus, &c. eandem quoque Melissam] immò expresse hæc de Argiva scribit.

Epipa] Lydiæ civitas in gestis de nomine Acacij à Sirmond. editis pag. 114. ubi de exilio & morte Flaviani.

Equilium] hinc Equilensis Episcopus Ioanni PP. VIII. epist. 18. hinc Petrus de Natalibus *Equilinus* Episcopus.

Equotuticum, &c. vide Tuticum] certum est *Trojam* esse civitatem Episcopalem vide supra v. *Æquana* & *Escas*.

Erasinij] nomen corruptum, ubi forte legend. Εοσδαῖοι nunc eo loco est ἱερεωσὸς civitas Episcopalis, cujus Episcopus scribitur ἱερεωσῦ καὶ ἁγίυ ὄρυς.

Eremus Helvetior. &c. Eremos insulæ quoque nomen apud Steph.] non intellexit.

Eretum, &c. potiùs grammatice quàm geo- gra-

graphicè.] Rectè Sabinus ex mente Strabonis & rei veritate.

Ergavica, &c. Alcannis appell. volunt Villanovanus] & Io. Franc. Andreæ lib. de patria S. Laurentij.

Erigonum, &c. in Axium fluv. ducit.] & sic Arrian. lib. 1. Alex. ubi accusandi casu Ἐριγόνα vocat.

Eriniates, &c. ex Pausoniæ] lib. 1. sed locus male intellectus.

Erravi] nomen omnino corruptum pro quo legendum puto χαλδαίων, ut vers. 751.

Erythena, &c. ex Aristotele] apud Aristotelem θαυμ. ἀκουσμ. cap. 15. Ερυθάκη vocatur.

Esbonitæ, &c.] à sequenti oppido *Esbunte.*

Escamus] forte *Escanus*, ut sit idem qui Tabulæ Peuting, *Escus*, nunc vulgo *Isch*, ad cujus confluentes *Oescus* oppidum fuit, nunc *Ghigen*.

Estaberum, &c. Tader] *Theodorus* fluvius Avieno.

Etennenses, &c. Polybius 5.] pag. 416. Etennensis Episcopus Act. 1. Concil. Chalced.

Etimenæum, &c. NCO] NICO in 2. edit. &c. puto esse ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΜΙΝΑΙΟΥ ΒΑΛ....

Etre-

Etrephea, *&c.*] Palos ad Vrij fluvij ostium interpretatur Roder. Carus lib. 3. antiquit. Hispalensium cap. 76.

Evazæ.] *Evaza*, Asiæ civitas Hierocli, Ἐναισλυεῖς scripta est epist. 72. S. Basilij Magni.

Eucarpia, *&c. est quoque Siciliæ castellum*.] prope Hyccara; sed locus ibi fœdè corruptus.

Euchaita Hellenopolis] leg. *Helenoponti*. Ioannes εὐχαΐτῶν Episcopus, cujus carmina edita sunt in Britannia, Epistolæ & orationes extant in Vaticano. Πολίχνιον vocat Continuator Theophanis in Leone Armeno.

Eudoxiopolis, *Episcopalis civitas*] Pisidiæ Hierocli [*meminit*, *&c. Scholasticus*] & Nicephorus Callist. lib. 14. c. 39.

* EVPHEMIAS adis locus Cappadociæ inter Nazianzum & Nissam apud Gregor. Nazianzenum epist. 95.

Euphrates, *&c. hodie Chober*] *Chaborrai*] est distinctus ab *Euphrate* fluvius, in quem influit, qui alijs *Aborras*. Vide supra h. v.

Euria. *Epiri civitas*] *S. Donato* apud Gregor. M. lib. 12. epist. 2. etiam corruptum. *Isauriæ* civitas aliquoties scribitur pro *Euriæ*. Et ex dictis Epistolis apparet idem esse oppidum, quod nunc S. Donat vocatur.

Eu-

Euripus, &c. etiam Episcopalis. Ita nunc Eubœa à Græcis vulgo vocatur.

Euroca, &c. urbs Episc. in Epiro] est veteris Epiri, ut apparet ex Hierocle. Grammat. ms. Helladis puto in Chalced. Concil. ubi Græci tex. Ε'θροίας Latine interp. Euriæ.

Euroma] In Græco textu Ε'υαρείας legitur. Vide supra Delend. sunt verba *An vitiose pro Europæ.*

Europa, &c. Habet itaque Europa specialem suam Europam] Georgius Syngellus in Chronicis scribit Iovem abreptam è Phœnicia Europam in Thraciam abduxisse, & inde Thraciæ partem hoc nomen accepisse.

Europo] *delend. &c.*] Non intellexit Stephanum, qui de Pœnicia puella loquitur.

* Ευρυάτων Episcopus in Calabria sub Sanseverinate Metropoli in Notitia Leonis Imperat. nunc *Imbriatico Ebuacensis*, vel potius *Ebruaticensis*, sic enim scribendum puto.

Eutresis, &c.] Homerus Il. 2. expresse inter Bœoticas civitates recenset; & sic Eustath. explicat apud Scylacem leg. Εὔζητος. Arcadiæ civitas non Εὔζησις, sed Εὐζήσιον vocabatur, teste Stephano.

Eutzapelus] Cedreno pag. 642. sed videtur

deturpotius civitas aut regio Daciæ Mediterraneæ, ut Sardica & Naisus, quæ præcedunt.

Exoda, &c. in Melitensium regione.] leg. *Milesiorum.*

* Ezeritæ Sclavica gens in Peloponneso Const. Porphyr. de admin. Imper.

Ezomitis &c. ubi Blemmiæ habitant.] & Eromitis est Ἀζομῖτις ut idem alibi vocat.

F

Fabienses Italiæ] leg. Latij populos in Albano monte.

* Faliatis locus ad Danubium in Tab. Peutinger. paulo super Ægeta.

Falisci, &c. Mons Phiscon & arx Iti] nugæ.

* Farratica pagus agri Brixiensis circa fines Cremonensium. Vide Oct. Rossi pag. 228. nunc *Pedengnaga.*

Faustinenses, &c. in Smetij volumine] ubi *Faustinianensis* civitas.

Feronia] nunc S. *Oreste* P. Ligor.

Fersulæ, &c. ex vetusta inscript.] quæ extat apud Manut. Ortogr. pag. 64. puto Fesulas intelligi.

Flavia, quæ Neapolis.] Eusebius Eccles. Hist. lib. 4. c. 11. Iustini verba adducit, ubi

ubi interpres Anglus ineptiſſime nobis Flaviam gentem fingit.

Flavia Lambris, *&c. Lambrica Melæ*] *Ego Bajonam* hoc nomine à Mela intelligi certo exiſtimo.

* FLAVINIACVM Monaſterium in Galliis prope Cavillonam Ioan. VIII. PP. epiſt. 97.

Flaviopolis, *&c. Cratea*] In nummo Illuſtriſſimæ Rondaninæ ΚΡΙΤΙΑ ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΙϹ. apud Hieroclem Κράτεια legitur: de hac intelligendus nummus Severi apud Triſtanum tom. 2. pag. 93. ΚΡΗΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΥΙ. ille male ad Cretam refert. [φλαυιόπολιν Ϲαμαρείων] infra v. *Neapolis*.

Flavium Brigantium, *&c.*] vide notata ad *Thalamon*

* FLAVII SASPESANI, municipij meminit vetus inſcriptio apud Rodericum Carum in libello Hiſpanico de antiquitatib. Vtreræ ſive Vtriculæ, quæ olim Bætis: rudera enim ejus leuca una & media à dicta Vtrera ſeu Bæti diſtare ibidem docet, & optime obſervat *Salpeſam* Plinij eſſe. Ita enim corrigit pro *Alpeſa*; ſed ſcimus cum multis nominibus principio id omiſſum, ut Aſmideſſus & alia.

Florentia, *&c.*] *Florentia* quoque dicta fuit Illiberis Hiſpaniæ civitas, ut veteres

lapides testantur, in quibus ter legitur *Municipium Florentinum Illiberitanum*.

Foronianum] Cluverius recte *Foronovanum* legit, qui locus haud procul à Parma, nunc quoque Fornuovo dicitur. Vide Cluver. Ital. antiq.

Foronovanus, &c. in Concilio Romano] nunc Sabinensis Episcopatus, ut veteres inscriptiones ejus Ecclesiæ docent. Fuit quoque civitas *Foronovana* in Piceno, ut testatur vetus inscriptio reperta Romæ.

Forum Appij. Blondo autem Monasteriũ Fossanova vocatum, Casæ novæ hodie, &c.] neutrum verum est: nam uterque locus extra viam Appiam est, in qua fori Appij vestigia quædam apparent inter lapidem 42. & 43. locum vulgo vocant. *Casarilio di S. Maria* tribus circiter milliaribus paulò amplius.

Forum Cassij, &c. Guasto nominat Simlerus] distat mille amplius pass. à *Vetralla* & *Forcassi*, nomen retinet.

Forum Claudij, &c. Forum Nouempagorum] *l'Oriolo* dicitur.

Forum Decij] Fuit in Valle Interoerina.

Forum Flaminij, &c. in hujus ruinis Fulginium exstructum] falsum; distat tribus m. p. Fulginio & *S. Giovanni in Forfiamma* dicitur.

Fo-

Forum Licini, &c. Pieve d'Jncino, Leander] & Ligorius.

Forum Novant.] Golzius haud dubie erravit in rescribendo, dum *Forum Novani* pro *Foronovanis* legit, ut est in Smetij lapide qui Parmæ extat. Est autem hoc *Forumnovum* haud procul à *Parma*. Vide Cluver. Ital. Ant. Sic.

Forum novum, &c.] eo loco fuisse ubi nunc est Episcopium Sabinorum testatur vetus inscriptio ejus Ecclesiæ.

Forum Siculum, &c. Iter Roma ad forum Siculum] leg. fretum.

Fundanus lacus, &c. Fundani Lacum] fuit Romæ in regione 2.

* FVNDVS EVCARPIANVS, CAPITINIANVS, FLAVIANVS, SABINIANVS in via Lavicana. Inscript. Rom. Subterr. pag. 107.

Furconium, &c.]. φερκώνης Episcopus subscripsit suggestioni Synodi Romanæ in Act. 4. Synodi VI. CP.

G

Gabales, &c.] Gebaldanensis Episcopus Ioanni VIII. epist. 150.

Gabris] Scikardus altero loco Ταβεὶς leg. pro Γαβεὶς, & *Tauris* oppidum esse conijcit

admodum ſane probabiliter, quod poſtea *Trabezium*, de quo infra.

Gad, &c. Niphas] male pro *Caiphas*. Vide Πορφυρεών.

Gades Pompon. Gadira] fuit diverſa à Gadibus, ut Scymnus Chius alijque, ut ipſe paulo inferius notat. [*Cotinuſa ut Dionyſ. ait*] Heſychius malè κονȣ̃ζα ex vitioſo aliquo codice; [*ab Epophoro et Philiſtide Erythia*] optime.

Galatia, etc. Galliam minorem] leg. Galatiam. [*Item Socrates non ſemel*] meminit quoque lapis antiquus notatus infra ad v. Γολοή.

* GALLIENSIVM CASTRVM, GALLESE, oppidum Tuſciæ ſuburbicariæ Anaſtaſ. Biblioth. in Greg. III.

Gangama, &c. Caſaubonus non loci nomen, ſed retis genus eſſe mavult] quod veriſſimum.

Gani, &c. Suidas quoque] & Harpocration ex Artemidoro.

Gardicium] ſub Lariſſenſi Metropolitana recenſentur duo diverſi Epiſcopi in veteri Notitia P. Gonei ὁ Γαρδικίȣ καὶ ὁ ἑτέρας Γαρδικίας.

* Γαργαειδὼ locum Samariæ commemorat Chron. Alexandr. Vide notata ad Garizim pag. ſequenti.

* GARGARIVS locus ſub Archiepiſcopo Are-

Arelatensi de quo vide inscriptionem antiquam apud Sirmondum ad Tom. 1. Concil. Galliæ pag. 595.

Gargilianæ thermæ, &c.] vide Panciro l. var. lect. lib. 2. cap. 74.

* GARGILIANVS FVNDVS l. 4. D. lib. 32. §. Felicissimo, & Massa Gargiliana apud Anastas. Bibliothec. quæ erat in agro Suessano. Non dubito quin Liris fluvius hinc Garigliani nomen obtinuerit.

Garizim, &c.] Damasius in vita Isidori, ἀργάριζον vocat, hoc est Mons Garizon, atque in eo Iovis templum fuisse positum ab Abrahamo, & forte idem montis nomen excidit apud Scylacem in descriptione Palæstinæ, ubi legitur ὄρος ἱερὸν Διός. Hæc autem hausta sunt ex Alexandro Polyhistore, cujus locus refertur ab Eusebio lib. 9. c. 4. de præpar. ubi Eupolemi auctoritate id asseritur, quem locum Ortelius male intellexit infra v. *Hierosolyma*. Chronicon quoque Alexandrinum pag. 756. Samaritanos celebrem Synagogam habuisse refert εἰς τὸ καλούμενον Γαργαρίδην, quam Zeno Imperator in templum B. Virginis convertit. Non dubito quin idem sit locus, idque omnino confirmat Procop. 5. ædific.

Gavis] sunt *Gabij* [*13. ab Vrb. millario*]

optimè ; ſed via Præneſtina, non Salaria.

Gaulane, &c.] eadem cum *Gaulon* quod mox ſequitur.

Gaulon] *Gaulane* Ioſephi.

Gaulos] eadem cum ſuperiori: nam Scylax Africæ quoque tribuit.

Gaza] delenda ſunt verba Ius ἴσς, *Minos* Μίνως [*oppidum Æthiopiæ*] & caſtellum Thraciæ Stephan.

Gazacum Γαζακὸν.] *Gazacus* Γάζακος [*Gazaca Ptolem.*] ſic diſertim Steph.

Gazulena] legend. *Zagylena*. Sic & act. I. Conc. Chalced. ἀζύλων Epiſcopus pro Ζαγύλων ſcribitur, ſed verum nomen oppidi *Zagylis* fuit, de quo infra.

Genabum. Puto Cenabum Antonini] Certiſſimum eſt Cenabum Antonini eſſe *Genevam* Allobrogum, ut ex ductu itineris perſpicuum eſt.

Genuſini] & *Genuſinus* ager Fragm. de limitib. vulgo *Genoſa*. *Genuſium* oppidum ipſum vocat Cluverius in Tab. Italiæ.

Geræa] vetus inſcriptio apud Ligorium. NATO. GERAEA. LVSITANO.

Gerenia] Harpocrationi mons Megaridis.

Germania, &c. Germania Metropolis eſt] patria hæc erat Beliſarij Vide N. Alemannum

num ad Procopij ἀνέκδοτα. erat autem circa Thraciam,

Germanicia] Γερμανίκεια Συρίας ἡ νῦν Τελεσάρεα Appendix Constantini Porphyr.

Germanicopolis] ἡ πρὸς Γάγγραν commemoratur à Iustiniano Imperatore novell. 29. primo loco inter 6. civitates Paphlagoniæ tanquam Metropolis, cujus loco Hierocles & Constant. Porphyrog. lib. 1. Them. ipsam *Gangram* ponunt.

Gerrha, &c. unde] Agatochridæ [& *Straboni Gerræi populi.*]

Geryonis.] ms. Codd. hoc loco *Cepionis* legunt est Καπίωνος πύργος Straboni, hodie *Chipiona* dicitur.

Gesæma] forte Γέσαινα legendum, atque eò referendus nummus sequens.

Geßus, &c. Gæsus Herodoti] sic mss. Melæ.

* GESTAANI, Γεσταανοὶ, Illyrici populi vicini Iapodum, ut videre est ex Appiano sub princ. Illyricorum.

* GETASA, Γήταζα, locus Armeniæ minoris in itinere, quod Cæsarea Nicopolin ducit, ut videre est ex epistola 187. S. Basilij Magni pag. 968.

Gingunum γιγγοῦνον] Κύγγελον legendum *Cingulum.*

Girgis, &c. Gichthis Ptol. videtur] & rectè

Gisipensis Episc. &c.] *Gisipense Majus*.

Gletes] Straboni ἰγλῆτες: sic Gnetes & Ignetes paulo post.

* Glitis lacus, ubi Monachorum cœnobium celebre. Photius Biblioth. cap. 52. in Cappadocia fuisse videtur.

Goloe, &c.] est minoris Galatiæ. In lapide sepulchrali ad S. Paulum Δόκιμος χωρίου Γολοῆς μικρᾶς Γαλατίας Roma Subterran. pag. 154.

Gonimi, &c. Stephanus in βέσβικος] falsò. Male intellexit locum Diogenis à Stephano citatum: ille enim insulas ibi commemoratas fertiles pinguesque esse ait.

Gortynius, &c. Gortyna urbs] meminit ejusdem Rianus apud Steph. v. *Melænæ*.

Gottheni, &c. Const. Porph.] Sed corrupte, ex mss. legendum Δαγοττηνοί. Vide supra *Daguta*.

Gradus] Venetiarum Metropolis Ioan. PP. VIII. ep. 25. Successit Aquileiæ destructæ, unde à S. Leone IX. Gradensis Patriarcha Nouæ Aquileię appellatur epist. 2.

Grasus γράσος *& Crymnus* κρύμνος] scrib. Crymne κρύμνη. v. Sup. Crassopolis.

Gratiana, &c. Mæsiæ primæ ibidem Procopius 4. ædific.

Gravasiani & Pontonales] an *Gravascani*

& *Pontinates*?

Grumentum.] *Agrimonte* vulgo dicitur ad Lirim fl. prope Episcopiam oppidulum, hinc *Grumentinæ parœciæ* meminit Gregor. M. Epist. lib. 10. cap. 48. sed re melius expensa puto fuisse *Agromento* ad dextram Aciris fluvij.

Guarmaciensis, &c. *An forte Vvormaciense?*] nil dubitandum.

Guriauna, &c. *Ptol.*] delenda sunt verba seqq. *Et altera Margianæ eidem*.

Gyaros.] Ego non dubito quin sit *Caloiro* in tabulis Nauticis Batavorum. Et sic And. Thevetus in opere ms. de insulis lib. 4. cap. 41. ubi figuram ejus exhibet. Cui ego auctori aliàs satis fabuloso, hac in parte fidem tribuo, quia cum tabulis Nauticis exacte convenit.

Gygæus, &c. meminit etiam Nicandri Scholiast. p. 30.

H

Hadrianopolis, &c. *Et aliam in Bithynia*] Hæc eadem est, quæ Philostrato Ἀδριανοὶ Aristidis Rhetoris patria, de qua v. *Bithynia*, ut apparet ex argumento in Panathenaicum Aristidis, ubi Ioniæ tribuitur. Apud Franc. Gothofredum in nummo Septimij Severi circa Apollinem cum

Tri-

Tripode ΑΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟC ΟΛΥΜΠΟΝ.

Hadrianotherus] Apud M. Ducem in egregio nummo Philippi, sub Imperatore equitante, ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ circum ΕΠΙ. ΑΥΡ. CΩΚΡΑΤΟΥC. ΑΡΧ. Α.

* Ἁλὸς πύργος, *Halis turris*, in Tyrrenia ab Hale Tyrrena venefica sic dicta, Photius Cod. 190. ex Ptol. Hephæstione.

Halycidon] delend. Est Barbari commentum [*Vide Lacydon*] sic in mss. Cod, Melæ.

Halyzea, &c. Natalico vocatur à Sophiano] Ego potius existimo *Alcipo* esse ad dextram Acheloi ripam, cum omnes auctores id in Acarnania ponant. *Natalico* autem est ad ripam sinistram in Ætolia Franc. Sangallus *Trigordon* nunc vocari scribit, ubi magna supersunt antiquitatum vestigia.

Harmatus ἁρμαλὸς] ἁρματοῦς [*Thucydides* 8.] & Strabo lib. 14.

Hebata] vox corrupta restituenda ex ms. qui legunt *Thæbata*.

Hebdomum] Meminit Suidas ex nescio quo auctore v. Προκόπτοντα. [*& in Histor. Miscella*] lib. XIX.

Hecates, &c. auctor Suidas] & Harpocration. [*Hecatem circa Lesbum habet. Hesychius*] sed ille haud dubie *Hecatæ* insulam cum *Hecatonnesis* confundit.

He-

Hedylium, &c.] apud Strabonem malè Daulium p. 424.

Heideba, &c. hodie Schlesvvich] Saxo Grammaticus.

* HELENOPOLIS, ad ostium sinus Nicomediensis ab Helena Augusta condita. Philostorg. excerpt. Hist. Eccles. lib. 2. cap. 13.

Helice, &c.] hæc verba (*Est & locus ad mare Euxinū circa Cappadociā Orpheo*) sunt delenda. Male enim intellectus locus v. 743.

Heliopolis, &c. Heliopolitæ & *Heliopolitani* olim dicti *Cumani* Capacius lib. 1. pag. 327. Est etiam *Heliopolis* civitas Galatiæ Hierocli in Notit. & Procop. 5. ædificiorum.

* HELLENIVM, promontorium Æginæ, ubi Iupiter Hellenius colebatur. Vide Schol. Pind. Nem. 5. pag. 370.

Heluij, &c. Albigeois sunt Belleforestio] malè; vide Sirmond. ad Sidonium Apollinarem pag. 116.

Hemopsonestia] hæc male hoc loco ponuntur sub nomine manifeste corrupto. [*Vvesaliensis Mopsonestia vertit*] optime; Est enim locus manifeste corruptus. Mopsuestia nomen Hadrianæ habebat, ita enim in veteri inscriptione apud Gruter. pag.

pag. 255. num. 4. Ἀδριανὴ Μοψεστία dicitur in honorem Adriani, cujus beneficijs ornata fuerat. Ad Mopſuerenem mortuus eſt Conſtantius Imperator teſte Chronico Alexand. quæ prima manſio erat à Tarſo Ciliciæ.

Heraclea, &c. Cariæ urbs ad Latinum cognominata] à Strabone lib. 14. & [Ptolem.] [*Prima in Sintica regione*] Hæc hodie *Bagna, Bebuſco*, ſive *Bilibuſca* vocatur, & ſubeſt Epiſcopo Sardicenſi.

Hericulius, &c.] Circa Euboeam] in Bœotia, vt ex loco apparet.

* Hercvlensis regio civitatis Neapolitanæ, cujus mentio extat apud S. Gregorium M. lib. 3. epiſt. 59.

Hermianenſis, &c.] & Facundus *Hermianenſis* Epiſcopus notus ſcriptor.

Hermonia, &c.] Haud dubiè ab ijſdem auctoribus ſunt *Hermiones* Plinij & Melæ, & *Hermionia* hæc Orphei.

Hienipa Bœticæ oppidum ex lapide antiquo, ubi *ordo Hienipenſium* legitur, locus vulgo *Alcala de Guadaria* dicitur, vide Rodericum Carum antiq. Hiſpal. lib, 3. cap. 40.

Hiera, &c. Inſula in Cretico pelago] Stephano & Plinio.

Hieraco Coryphe, &c. caſtellum in Pamphylia

lia] vicinum Attaliæ [*Nicetæ Choniatæ*] & Ioanni Synnanio.

Hierapolis] in Cerreſtica, quæ Syriæ non Phœniciæ regio ab ipſo Ptolemæo vocatur, & ſic Stephanus ſimpliciter Syriæ tribuit, ut & alij.

Hieroſolyma, &c. Agarizin eam nominat Eupolemus] Id falſum, loquitur de monte Garizim. Vide ſupra hoc v.

Himeria] Procop. lib. 2. ædificior. Himerium vocat.

Hippadis] legend. *Hippalus*. Vide notas ad Ptol. p. 284.

Hippo Carauſiarum] legend. *Orippo Caura Siarum*, ut docet Rodericus Carus libello Hiſpanico de antiquit. Vtreræ ſive Bætis.

Hippon] In ſubſcriptione libelli Leporij. Auguſtinus Epiſcopus Hiponne Rejenſis regionis, & Florentius Epiſcopus Hipponienſium Diarritorum. [*Hypzaritum*] ita in Catalogo Epiſcoporum Africæ *Marianus Hypzaritenſis*. [*Mendoſe forte*] ita eo tempore, ut Zabulus pro Diabolus. [*Hippon Antonino* nunc vulgo.

Biſerta.] Petrus Epiſcopus Ἵππȣ Palæſtinæ apud Epiph. Hær. 73. pag. 874.

Hippos, &c.] *Stephano quoque inſula Eretriæ eſt*.] legendum ibi Ε'ρυθραίας pro Ε'ρετρίας.

Hirrenſium, &c.] prope Atellam.

Hi-

Hiſconienſes, &c. regione Ferentana] leg. Frentana.

Hiſpaniæ, &c. Item quondam Igletas] ſup. v. Γλῆτες.

Hoplias, &c.] eſt & Peloponeſi fluvius ſive Rivulus Ὁπλίτας haud procul ab Eurota teſte Polyb. lib. 16. in excerpt.

Horonon. ὁρονῶν Caſtellum Tzanicæ regionis à Iuſtiniano ædificatum. Procop. 3. ædific.

Huni, &c. Hunni Acatiri ſunt apud Suidam in verbo Ἀκάτιροις *& Abares, &c.*

* HYDMAVTI Epiſcopus legitur Lycaoniæ ſub Iconienſi in actis Græcis Concilij Chalcedonenſis Act. 6, pag. 268.

Hydraca] delendum v. Hydrax.

Hydrax Syneſius, &c. Pentapolis vicum appellat] quamvis ex illo ipſo loco appareat habuiſſe tum ſuum Epiſcopum. Idem locus qui ſupra *Hydraca* male appellatur.

Hydrus, &c. Hodie Otranto] medio ſæculo Otorantana civitas dicta fuit: nam ſic Pius PP. in ſuis epiſtolis tom. 2. Conciliorum Gallic. pag. 45.

Hyla. Apud Apollon. Pegæ] Vide infra v. *lucus* [*Etiam locus in Cypro, &c. Lycophroni*] & Stephano.

Hylatunctorum] hoc eſt *Latrantium*.

Hyllarima, &c. Theſtrotonitiam] leg. Stra-

Stratoniciam.

Hyllis,&c.Cabo Ceste hodie dicitur eſt *Sabioncello* ſive peninſula Stagni.

Hyllicum, *&c. circa Corcyram* nigram intelligit.

Hyllica] peninſula eſt longus ille tractus terrarum, qui paulo ſupra Raguſam, ſive Epidaurum ab oppido Stagno ab ortu verſus occaſum protenditur inter pharon inſulam, & Corcyram nigram vulgo *Sabioncello*..

Hypacyris, &c. ὑπάκαρις *per A*] ſic mss. Melæ.

Hypaſis] apud Dionyſ. ὕπερις. Male *Hypanis* editur pro *Hypaſe*.

Hypelæus, *etc. Athenæus*] & Strabo lib. 14.

Hyperacrÿ] Herodotus lib. 1. part. 22. triagenera conſtituit. Athenienſium τῶν παράλων τῶν ἐκ τοῦ πεδίου, καὶ τῶν ὑπερακρίων.

Hyperborei, *etc. Meminit Orph. cujus verticem Calpium nominat*] Ego puto Orpheum ſomniaſſe neſcio quid de *Calpe* ad Herculeum fretum. Nam paulo poſt Alpes commemorat apud Cimmerios illos. Sed Geographiæ rationem exactam ab illo ſcriptore exigere ſtultum eſt.

Hyrcania, *etc. Hyrcani a urbs*] ὁ ὑρκάνιδος Epiſcopus in Lycia ſub Sardicenſi Metropol.

pol. in Notit. Episcop. Leonis Imperat.

Hyrgis, etc. hodie Scosna dicitur] & sic apud Pomponium Melam editur, ubi ms. legit *Butes*. Vide supra v. *Buges*.

Hyseis] est *Oasis* magna & parva.

I

Iadas] sunt Ionicæ civitates, sive Ionum coloniæ [*Æliano variar.*] *Iadas* vocat feminas Ionicas.

Iadera] COL. CLAVDIA. AVGVSTA. FELIX. IADERA. Notat ex nummo Claudij Ligorius.

Iaßa, etc.] *Dacorum Iassiorum* meminit inscriptio apud Gruterum 259. 8. fortè *Iassi Uvalachi, etc.*

Iberia, &c. Steph. videtur eos Ilaraugatas app.] sine dubio Ilurgetes Hispanos intelligit, ut apparet ex testimonio Hecatæi in Europa.

Icius, &c. Hodie Cales est] Chiffletius docto Commentario de hujus portus vero situ edito putat fuisse *Mardych.* prope *Dunkerkam*.

Ida, &c. Chrysomallus nunc dicitur χρυσόμαλλος in append. Constant. Porphyrog. sed alterum rectius.

Idithya, &c. Ilithyia legendum] verissima

ſima correctio.

Ieria, *&c.* *Leria*] mss. *Leros*, is nunc *Leriz* dicitur,

Iguini ἰσȣίον] leg. ἰγȣΐον [*Niger vult hoc Eugubium Iuſicum Ptol. eſſe*] hoc falſiſſimum. [*vetus autem lap. qui eſt Folingi Iguvinorum mem.*] quod rectiſſimum. Vide Cluverium.

Ilercaones, *&c.* *Ilercavonia* [ILLERGAVONIA Ioan. Franciſco Andres.

Ilienſes] Iolenſes Ἰολαεῖς legendum docet Salmaſ. ad Solin. pag. 29.

* ILIPLA, quæ & *Elepla*, nunc *Niebla* Bœticæ oppidum, ut ex nummis alijsque antiquis monumentis oſtendit Roderic. Carus lib. 3. antiquit. Hiſpal. cap.81. Hæc diverſa ab *Ilipa* & *Ilipula*: nam *Ilipa* eſt *Penaflar* & *Lapa magna* Ptolemæi. *Ilipula* autem *Granata*.

Illiberis.] de Illiberris nomine & ſitu & antiquitatibus, vide doctiſſimum Mendozam lib. 1. ad Concilium Illiberritanum, qui duplicem in Hiſpania fuiſſe docet. Apparet autem ex lapidibus antiquis habuiſſe cognomen *Florentiæ*, ita enim ter habetur MVNIC. FLORENTINVM. ILLIBERRITANVM.

Illipula, *&c.*] Vide ſupra v. Itipla.

Iliſtrus] *Iliſtra* Lycaoniæ civitas Hierocli.

Illiturgis , &c. Anduiar] sic Rodericus Carus de antiquit. Vtreræ qui antiquas inscriptiones testes laudat.

Illyricum] In veteri inscriptione LEG. PRO. PR. DIVI. AVGVSTI. CIVITATES. SVPERIORIS. PROVINCIAE. ILLYRICI.

Inariacium, &c. ab Appollonio Rhodio Arecos vocatur] ejus verba sunt lib. 4. v. 312. τὴν μὲν καλέεσιν Ἄρηκον, ubi ancipiti lectione legi potest καλέεσι Νάρηκον ut mirer Hartungum cæteros omnes ex dubio loco voluisse emendare. Simile quid notavi ad Amnitarum insulas ex Dionysio Afro.

Indi, &c. Nicephorus Callistus] & ante eum Phylostorgius unde ille hausit. *Indos Maritimos vocat Curtius*] *Guadel* nunc dicitur. *Indi sunt in Æthiopia*] sic ex Ephoro vocabant omnes ad Austrum gentes.

Inopus , &c.] Tzetzes ad Lycophronem.

Interamna, &c. Vrbino] ineptum [*Terni*] certissimum. [*alia est in Samnio*] Campania. *Interamnates Succasanos*, legend. Succasinos quia sub Cassino [*Interamnam Isola hodie vocari*] hoc falsũ, situs ejus & vestigia extant clarissima, ubi nunc *Torre di termine* dicitur. [*in Præguntijs*] leg. Prætutijs [*Thermolo*

molo vel Termile] hic duo loca confundit, nam & *Teramnū Interamniam* vocat Ligorius *Termole* autem *Cliterna* fuit quam *maritimam* facit. Sic Interamna Lirinas dicitur. [*Interamna Fluminea*] Flaminiæ. *Interamna Palæstinæ Piceni*] *Prætutina* legend. [*Balbi ms. Interamnæ Flaminiæ*] optime. Vide *Plistina*] Tabula Peutingeriana aliam *Interamniam* habet in Lucania inter Nerulos & Cosentiam, quam ego vel Saponaram ipsam, vel haud procul inde fuisse dixerim, ex ductu itineris situque loci.

Iohanninorum] est Archiepiscopatus Epiri τὰ Ἰωάννινα Græcis.

Ionia, *&c.*] Ælianus variar. 8. c. 5. Strabo principio lib. 14. Suid. v. Ἰωνία, sed corruptè; & Harpocration: nam ibi Ἄνδροκλος pro Chio, & Lesbus pro Lebedo legitur.

* IONTORA, Ἰοντώρη Galatiæ civitas in excerptis Diodori pag. 386.

Iopetorum, *&c.*] imo Palæstinæ, ubi Titus rem gessit.

Ios, *&c. Est & Libyæ urbs*] scribend. *Lydiæ*.

Iporcensis, *&c.*] sed Rodericus Carus lib. 3. Antiq. Hispal. cap. 71. recte diversa facit; nam *Constantia* est Laconimurgi cognomine *Constantia Iulia*.

* ISAVRANORVM CASTELLVM in Persiæ finibus habet Procopius arc. Histor. pag. 10.

Isaurianos] quoque milites habet Arrianus.

Isindorum] Ἴσινδα apud Stephanum v. Ἄμβλαδα.

Issa] *Lissa* Plinio [*Essios*] Ἠσσός.

Ister, apud antiquissimos auctores Istriæ fluvius est] Communis hæc opinio, vel potius fabula, de duplici ostio Istri fluvij, de qua Scylax, Strabo, Scholiast. Apollonij lib. 4. ad v. 282. & Eustath. ad Dionys. alijque plures.

Istriana, &c.] regio ad Adriaticum mare. Aristot. θαυμ. ἀκουσμ.

Istros, &c. quæ Artemidoro Istrona dicitur] scribend. quam Artemidorus *Istron* dicit.

Istruns Ἴστρους.] scribend. *Istrus* Ἴστρος.

Iulium Apulum, &c. oppida Opulentia, & Hasta.] *Pollentia* alij. *Asta Liguriæ*] *Iulia Crisopolis in via Claudia*] Male interpretatur *Asta*. De via Æmilia hæc intelligenda, in qua passus est S. Donninus, loco qui ab ipso nomen accepit, medio inter Parmam & Confluentiam itinere. [*Antonini Iulia fama*] Antonino *Contributa*. Rodericus Carus lib. 3. antiq. Hispal. cap. 70. do-

docet nunc *Fuente de Cantos* vocari. [*Onuphrius ex nummo*] eſt nummus M. Aurelij, habet ciſtam myſticam cum duobus ſerpentibus ex ea prorepentibus.

Julienſis] IVLIENSIVM reſpub. in veteri inſcriptione Vaſionenſi.

Iulium Præſidium, *&c.* *Santaren Oſorio*] & Roderico Caro lib. 3. cap. 80. quaſi *Sant'Irene*, cujus hæc fuit patria.

Iunonium, *&c.*] Vide ſup. *Heræum*.

Iuſtini montes, *&c.* *Veſtini*] ſic Salmaſius ad Plinium.

Juſtinianopolis] quam à Iuſtiniano conditam refert Procop. 3. ædific. in regione dicta *Tzumina*.

* IVSTINOPOLIS Cappadociæ 2. in ſubſcription. apud Seldenum quæ & Μώκηρασα, vide Μώκησος.

Iuturna, *&c.* *Viturnæ lacus*, *&c.* *circa D. Georgij fanum*] Hoc falſum eſſe convincit Ligorius ex ipſo P. Victore. Putat autem fontem *Iuturnæ* eſſe qui nunc *S. Mariæ in via*, cujus aqua etiam nunc febricitantibus prodeſſe creditur. Fontem autem illum ad S. Georgium putat eſſe fontem Euripi, qui in Circo maximo fluebat.

* IVVENTIANVM] in veteri donatione S. Gregorij M. in Regeſto Farfenſi vocatur, quod nunc vulgo *GenezZano*.

K

* KAPITOLIAS, vetus inſcriptio apud Manuc. pag, 67.

L

Laconimurgum, *&c.*] cui cognomen *Conſtantia Julia*. Vide Rodericum Carum lib. 3. cap. 70. antiq. Hiſpal.

Lactoratenſium, *&c.*] Vide *Choul* de relig. Rom. pag. 88.

Lacydon, *&c.*] *Halycidon* ex Barbari emendatione in ms. *Lacidon*.

Læpa] Ego omnino ex locis vicinis apud Ptolemæum *Ilipam* eſſe exiſtimo, quæ nunc *Penna flor*.

* LAGNI Λαγνὶ, Hiſpaniæ oppidum prope Numantiam. Vide excerpta Diodori pag. 358.

Lamotis] Hinc Antiochia τῆς Λαμώτιδος in Concil. Chalced. act. 3.

Lamura, *&c. Limyrus dicitur*] ſic quoque Stephano.

Laphyſtiæ, *&c.*] De Laphyſtij Iovis templo extat narratio apud Herodotum lib. 7. rectè enim ibi Λαφυςίε in margine legitur pro Α᾽φλυςίε.

Laribum] leg. *Laribus*] *civitas Africa*] in

in Numidia [*mem. hujus Procop.*] 2. Vandal.

Larolum, &c.] inter Ocricolos & Narniam.

Larymna] Λαβρῶνα scribitur apud Polybium in excerptis l. 20. pag. 105. unde apparet oppidum fuisse maritimum in extremis Bœotiæ finibus.

Lasos] an *Latos*, ut inde Λάτιοι in antiquo marmore Venetijs.

Lastigi] nunc *Zahara* dici putat Rodericus Carus lib. 3. antiquit. Hispal. cap. 61.

* LATII, Populi Cretæ in antiquo fœdere Latiorum & Olontiorum Venetijs edito.

* LATMICVS SINVS à Latmo monte prope Miletum. Strab. lib. 4. in Græco Λατομικὸς male legitur.

Latone,] non à Latona, sed à Lato pisce hanc urbem nomen habuisse testatur Theodoretus θεραπ. Serm. 3.

Laurium Λαυρίον] leg. *Laurius campus.* Λαύριον πέδιον supra Istrum flumen, quem accolunt Sindi: Scholiastes ejus dicit Scythiæ campum esse. Vocat & *Syndorum campus* paulo post: Hic locus puto à Sophocle, &c. appellatur, &c.

LAVS IVLIA CORINTHVS in nummo Cæsaris

ſaris apud Gotifr.

Lauſonium] *Laozonenſis* Eccleſia dicitur Ioanni PP. VIII. epiſt. 110. ſed epiſt. 243. *Lauſonenſis* recte ſcribitur.

Lauzadus Ciliciæ urbs.] ſcrib. *Iſauriæ urbs* apud Porphyr. & Hieroclem in Notitia.

Lea, *&c.*] nunc *Plana* vocatur prope Aſtypalæam.

Lecithus, *&c. Euboëæ*] ſcrib. *Ad Atho*.

Lemonius, qui eſt à Porta Capena via Latina] ergo inter Appiam & Latinam viam fuerit; nam à porta Capena incipit via Appia, à Latina autem ejuſdem nominis via.

Leontopolis, *&c. Eſt quoque in Ægypto urbs*] Λεοντώ Metropolis Auguſtamnicæ II. in Notitia provinciarum gr. mss. Vide infra v. Lycon. [*Helenoponti urbs*] quam alij Armeniæ tribuunt.

Lepinus, *&c.*] Intelligit (Columella) magnum illud montium jugum quod inter Latinam & Appiam viam interjacet, & duas provincias *la Campagna*, & *la Marena* diſtinguit, vulgo *le Montagne di Segni* dicuntur, & ubi deinde altius conſurgit, *la Montagna di Carpineto*.

* Levatae. Mauri, qui ſupra Leptin magnam degunt. Procop. 2. Vandal.

Leuca Ore.] Βίτ☉ Epiſcopus Λευκῆς ὄλης Candidæ Sylvæ ſubſcripſit ſuggeſtioni

ſtioni Synodi Romanæ ad VI. Synod. CP. Act. 4. fuit in regione ſuburbicaria circa Romam. [*Albi montes*] Schol. Apollonius lib. 2. pag. 82. Ἀργινοῦν τὸν λόφον vocat. Vide ſup. hoc v.

Leuci] Adeodatus Epiſcopus Eccleſiæ Λεύκων ſive Leucorum Legatus Eccleſiæ Gallicanæ ad Synodum Romanam ſub Agathone in Synodo VI. CP. Act. 4.

Liba, &c. locus circa Nicomediam Cedreno] pag. 371. [*Libum hoc forte Anton.*] & *Libium* Miſcell.

Libyſtini, &c.] Stephano natio Colchis vicina.

Ligir. fl. circa Plateam] legend. Γαλατίαν *Galliam*.

* LIGVLA fluvius prope Terracinam in actis S. Cæſarij M. puto eſſe illum qui nunc *Levola* dicitur.

Liguria, &c.] *Liguriæ Inalpinæ* videtur opponi *Liguria plana* à Caſſiodoro lib. XI. epiſt. 14. quę Comum & Mediolanum uſq; eo tempore protendebatur. Hinc libellus provinciæ Schonhovij, *Liguria in qua Mediolanum*.

Liguſticæ & Liguſtinæ] *Ligurinæ* Alpes Gratio.

Lilybæum] fuit Colonia Romana, ut teſtantur lapides & nummi antiqui, in quibus

bus vocatur Colonia Heluia Aug. Lilybetana. Vide Tristanum tom. 2. pag. 16.

Limæa, &c. cui Oblivionis cognomen est Limia.] ms. *Milia*.

Limnea Sphaltis] Λιμνὴ ἀσφαλτὶς hoc est *Lacus bituminis*.

Limnitæ, &c. Cedreno] pag. 636.

* LIMODORES, sive *Dores Famelici*, in Græcia ad Ætam, Scylax & Hesychius vel ut alij circa Coridum & Rhodium.

Liparæ] falsum, nam Insulas circa Cyzicum fertiles pinguesque esse affirmat.

Lipezus, &c. circa Pallenem] ἀγχόθι πελλώνης *prope Pellenen* legitur apud Orpheum v. 154.

Lipsydrium] Hesych. [*Suidas in dictione* ἐπιλεψυδρείῳ] & in v. Λυκόποδες.

Liquentia.] Liquentiæ pons Cod. Theod. lib. XI. tit. X. lib. 2. ubi nunc *Lamotta* teste Hieron. Aleandro.

* LIRIANDUS Λειρίανδος, locus Cappadociæ in quo nescio cujus hospitalis reditus consistebat. Gregor. Nazianz. epist. 233.

Lisitanæ] Civitatis destructæ meminit S. Gregor. M. lib. 2. epist. 25. ubi ms. *Lissitanæ* & *Ælissitanæ* legunt.

Lissus] fuit postea attributa Prævalitanæ pro-

provinciæ, ut apparet ex Hierocle.

Lista, etc. à Matiera] scrib. Matiena: sed leg. à Reati 24. *Stadijs, &c. Halicarn. lib. 1.*] non intellexit mentem Dionysij.

* Λιςεῶν] civitas novæ Epiri Hierocli. Hæc puto Ἠλιςεῶν in actis Concilij Ephesini Act. 1. unde Martyrius *Elistrensis* Episcopus.

Litarbis] *Litarba* Iulianus Apost. epist. 27. qui Λίταρβα neutro plurali vocat.

Lithbada] *Lituania*. *Littou.*

Lithbunum] eadem cum præcedenti.

Lobitzum, etc. apud Cedrenum] pag. 643.

Lobrini, etc. in Phrygia] aut locus Cyzici [*unde Rhea Lobrina Nicand. Schol.*] ad principium Alexipharm. ubi duos ait esse montes *Cyzici Didymum* & *Lobrinum*.

Locri, etc.] hæc verba *Hos Dionysius Afer cognominat Zephyrios, eosque ad Atlanticum describit Oceanum*, delenda. Est n. ineptus error: nam apud Dionys. v. 29. Λοκροῖο est Epitheton Zephyri, unde gentis nomen confingit Ortelius: nam Dionysius cum *Locros* in Italia *Epizephyrios* cognominari sciret, vice versa *Zephyrum Locrum* cognominavit, quàm bene, hic non disputo.

* Locvs Impvdentiæ,] χῶρος ἀναιδείας circa Troadem. Vide Nicolai Dani ex-

cerpt. p. 442.

Lolliani fontis , *&c.*] Hunc fontem suo tempore detectum scribit Ligorius in regione piscinæ publicæ ad radices Cœlij montis.

Longini fossatum , *&c.*] *βουργουσνόκη*] *βουργουσνόβη* puto ibi legendum qui β pro *κ* in ms. accedit ad similitudinem x. literæ.

Lotophagites , *&c. Girba appellari crediderim*] & sic Chronic. Alexandrinum pag. 78. *Γῆρβα ἡ νῦν καλουμένη Μλώιγγα* .

Lubra] *Rubra* sive *Rubræ* vero nomine olim dicebantur IX. ab Vrbe milliario, circa Primam portam.

Luceolum] *Luceoli* [*habet Diaconus*] & Anastasius Bibliothecarius. Cluverius eum locum *Ad Ensem* quoque dictum putat.

Lucimagnensis Episcop.] oppidum ipsum *Lucus magnus*.

* LVCRETIVS pagus in Arelatensi ditione. Vide inscript. antiq. apud Sirmondum ad Tom. I. Concil. Gall. p. 595.

Luculli horti, etc. hodie vulgus Cento Camerelle] Id falsum : nam Phædrus in Fab. ostendit fuisse sitos in loco edito in Miseno monte, qui Misenensem villam vocat, aitque eam prospicere Tyrrhenũ & Siculum mare ; sed Ortelius *Lucullianos hortos* villam & Collem male distinguit , cum omnia

ita

ita fuerint conjuncta.

Lucus] Steph. v. ὕλη ait fuiſſe ὕλλω Sylvam ſive lucum inter Sabinorum & Romanorum civitatem; puto eum hunc lucum intelligere.

Lucus Auguſti, etc. Hiſpaniæ urbs apud Antonin in Germania ſuperiori] in Tribocis, ut eadem inſcriptio docet, quæ corrupta legitur apud Gruterum pag. 850.

LVCVS MINERVAE, locus agri Brixienſis in veteri lapide, nunc *Manorbio*. Octav. Roſſi pag. 193.

Luerionis] Hæc ex conjectura Caſauboni: nam textus Strabonis corruptus eſt, in quo emendando viri docti varie ſe torquent, id certum eſt, eandem hic intelligi civitatem à Strabone, quam *Acuſionem* Ptolemæus vocat; Si Caſauboni emendatio aliquo probati auctoris teſtimonio niteretur, eſſet hoc *Liuron* oppidum ad dextram ripam Dramæ amnis, atque ita ſimpliciter legere mallem Λιουάερνα ſine ulla ferme literarum mutatione, vel potius Λιουαείωνα, atque ita paulo inferius pro Δουείωνα etiam ſcribendum. Sane ut *Liuron* antiquum locum exiſtimem faciunt cætera civitatum provinciæ nomina antiqua eodem modo formata. [In fine: *idem ſupra*. ſcrib. *infra*.

Lusius, etc. in verbo Ἄλφειος] ex Polybio lib. 16.

Lycarisus, etc.] habetur in collectione Geographiæ ad Constantinum Porphyrogenitum.

Lycastus, etc.] legitur v. χαδισία.

Lycon] Λυκὼ vocatur ab Eunapio in vita Plotini, sic n. hæc nomina vulgo formabãtur. Vide supra v. *Cyno*, nec opus est Iunij emendatione. *[Strabo et Steph. habent* Λικῶν] scribend. Λυκώνπολις; sic Λεοντόπολις, Λεοντὸ in Notitia ms. provinciarum, sic Ἱερὸ apud Steph. quæ Straboni alijsque *Hieronpolis*.

Lycormas, etc. Centaureum scio eum cognominari à Statio 4. Theb.] Vide Philost. in imaginib. pag. 862.

Lycus, etc. Lycus in Macedonia] Hinc puto Λύκιον Thucyd. unde Λυκισταί.

Lydda] fuit civitas Episcopalis, ut apparet ex subscriptionibus Concilij Chalcedonensis Act. 1. sed ibi duo diversi sunt Episcopi Λύδδων, & Λύδδης.

* ΛΥΡΒΕΙΤΩΝ habetur in nummo P. Lic. Valeriani in Collectione manuscripta Æneæ Vici apud Cass. Puteum.

Lyrnessus, etc. scribit. Hesychius Lyrnesum.] qui & *Tenedum* sic dictam affirmat.

M

* MAADENI. Vide *Madenam*.

Macella] ms. legunt Μάκαλλα, ut apud Lycophronem, idque rectissime, & ita restituendum apud Aristotelem θαυμ. ἀκ. c. 115. ubi Μαλακὰ nunc legitur, qui rectissime prodidit eam cxx. stadijs, hoc est xv. m. passuũ à Crotone distare. iror Ph. Cluverium hunc locum in Italiæ descriptione omisisse. Est & Siciliæ locus Μάκελλα, quam Athenio fugitivorum Dux munivit, & inde in Mamertinorum agrum excurrebat, teste Dione in Excerptis pag. 637.

* Μακρέμβολα nescio quis locus, unde Eumathius Μακρεμβολίτης, qui de Ismenes & Ismenij amoribus scripsit; nam ita auctor ille vocatur in ms. Cardinalis Barberini.

* Μάκρης Episcopus sub P. CP. legitur in iure Græco Rom. pag. 15.

Macrobios] apud Athenæum lib. 13. pag. 566. ex Dione commemorantur οἱ Ἀθάνατοι καλούμενοι Αἰγύπτιοι, qui ijdem haud dubie cum Macrobijs, nisi error subsit & Ἄλαντες legend.

Macrocephali Μακροκέφαλοι *Colchis vicini populi sunt apud Harpocrationem, etc.*] ita locus hic

hic emendandus.

Macronticbos, etc. Suidas in Ἀναστάσιος] & v. Τεῖχος *μακρὸν*.

Macynia.] Μακύνιον, & Μακυνὸν quoque dicitur. Fuit caſtellum arduo & difficillimo loco ſitum, expugnatum à Philippo, de quo extat Epigramma Alcæi lib. 1. Epigr. pag. 15. ubi Interpres Latinus ineptit.

Madaura, etc.] P. Ligorius credit nunc *Oran* dici.

Madenam, etc.] *Maadeni*, Nonnoſo apud Photium cap. 3. *Mardeni* Steph.

Madiſanites, etc. ob Meßenam inſulam] Ammianus Marcell. lib. 24. *Meſenen* vocat ad mare magnum, hoc eſt ſinum Perſicum ſitam. Strabo quoque libro XI. Μεσήνην Suſianæ regionem habet.

* MAGAN. Vicus Serdiæ regionis in veteri lapide apud Capaccium Hiſtor. Neap. pag. 331.

* MAGVLIENSIS MASSA via Nomentana milliar. plus minus XI. D. Gregor. M. lib. 5. epiſt. 44.

Maguſæi, etc. Euſeb. 6. præpar.] cap. 10. ex Bardeſane Syro & Baſilio M. epiſt. 325.

Maiores populi, etc.] Ineptum hoc. *Thermenſes Majores* vocantur ad diſtinctionem *minorum*: erant enim duo oppida ejuſdem nominis. Vide infra v. *Termiſſus*. Sic

Læpte

Lepte Majus & *Minus*. Sic *Tuburbum* in Africa, & *Vci majus* & *minus*.

Malaca, *etc. in Phavorini Lexico*] ex Aristotele θαυμ. ἀκουσμ. §. 115. est Μάκαλλα Lycophr. & Steph. nam ita ms. etiam legunt pro Μάκαλλα.

Malicum, *etc. Volo*, *Theveto*] est *Pagaseticus sinus*.

Malli, *etc. Circa Indi fluminis originem*] Hoc falsum; habitabant enim circa Hydraotem fluvium.

Mallia] legendum *Nalia*. Vide Stephanum v. Μῆλος.

Maluntem, *etc.*] non intellexit declinationem Græcorum.

* MANDANAVCENSIS Episcopatus circa Venetias in epist. 18. Ioann. VIII. nescio an *Medoacensis*, nam epist. 25. vocatur *Matemautensis*, vide infra *Methamaucum*.

* Μανδρῶν Episcopus legitur in subscript. Synodicæ Gennadij Patr. CP. tom. 1. Iuris Græco Rom. pag. 189.

Mantiana, *etc. van vocant*] nam hoc oppidum lacui Actamar imminet.

Mantzicierte] Sic Constant. Porphyrog. de administ. Imp. cap. 44.

Maracanda, *etc. Maracadartos*] Μαρακαδάρτους vocat Plutarchus lib. 1. de Fort. Alexand. pag. 327. lib. 2. pag. 341. ἐν

Μαλλοῖς vitiosissime legitur, ubi eadem Historia bis refertur : eadem pagina Μαϱάκανδα deinde vocatur.

* MARAPHII. Persica gens Herodot. lib. 1. & Steph.

Marathusa, etc.] *Camorathusa* ms. Melæ.

* MARCAEVS. mons agri Trojani iuxta *Gergithem* oppidum.

Marcellam] *Vercilla* legend. [*Castri Marcellorum*] vide Nicephorum P. comp. Histor. pag. 207.

Marcellianensis, etc. Hist. Miscellæ] pag. 680.

Marcia, etc. Coloniam facit Onuphrius] & sic Rodericus Carus antiquit. Hispal. lib. 3. cap. 51.

* MARCIANA, civitas Episcopalis Lyciæ in Notitia Sedis Constantinop. & Leonis Imp. Eam à Marciano Imper. originem nomenque accepisse non dubito; unde in Iure Græco Rom. tom. 1. pag. 190. sub Gennadio Patr. CP. Augustinus νέας Μαϱκιανῆς Episcopus legitur, puta quia recens tunc fuerat extructa.

Mardaitæ] hoc puto esse *Maronitas*.

Mardi] *Mardiensis Campus* Thraciæ in excerptis Ammiani Marcell. pag. 474.

* MARDONES, Epirotica gens Steph.

Mardus] distinguendus omnino *Mardus*

siv e

ſive *Amardus* fluvius à *Margo* : ille enim juxta Cluſios fluit, ſed *Margus* in Margiana.

Mare Rubrum , &c. ſinui Maris Rubri applicuimus] error Interpretis. [*An eum ſinum velit , &c.*] hoc certiſſimum.

Maredeſſum] Edeſſe nummus eſt.

Margum] *Margus* in excerpt. Legat. fuit civitas Epiſcopalis. [*Margum pro flumine agnoſcunt, &c. Æthicus*] & tab. Peutinger.

Mariandum, etc. Mariandunum regio] leg. *Mariandunia*.

Marinus Lacus, etc.] expungendus; infinitos enim alios commemorat.

* MARMANIA villa in pago Alhenſe Lingonenſis parochiæ. Ioan. PP. VIII. epiſtol. 96.

Marmarium, etc. Marbarium] ex mala ſcriptura poſteriorum Græcorum, qui υ, & μ confundunt.

Maron] Μάρον mons Heſych.

Marſaqueus] MARSAQVIO Ligor.

Marſias, etc. Alius Marſyas] *Marſyas* hic poſtea *Aſopus* dictus videtur. Vide Philoſtrati iunioris Icones pag. 837. ubi pro Παρσίυ legendum Μαρσύυ.

Martha , etc. non eſt fluv. nomen] eſt omnino fluvius, qui viam Aureliam interſecat.

Martianopolis] ponend. sup. *Marcianopolis*. [*ad Pontum Euxinum*] falsum. Est nunc quoq; celebris civitas Bulgaris *Preslavv* dicta quasi civitas illustris, Turci Constantinopolim veterem vocant. In nummo Caracallæ apud F. Gotofred. ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ legitur in alio Severi Alexandri circa serpentem tortuosum ΤΑΦΗΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΙΑΝΟΠΟΛΕΙΤΩΝ.

Martis] fuit civitas Episcopalis Daciæ Ripensis. Hierocl. apud Procop. de ædific. Iustin. corrupte *Stramartis*.

* MARTVRANVM, Tusciæ suburbicariæ oppidum in donatione Ludovici Pij, quod nunc *Barberano*, ut ex ordine locorum apparet.

Martyropolis] distat 15. mil. pass. à Fontibus Tigris Notit. Episcop.

Maruvium, *etc. Marno*] sunt duo diversa loca, hic ad lacum Velinum, alter ad Fucinum: prior ille nunc *Morrò* dicitur. Marsorum civitas plane extincta est prope piscinam.

* MASCALAE, locus Siciliæ, ubi *Monasterium S. Andreæ super Mascalas* commemoratur D. Greg. lib. 3. epist. 57. fuit in Tauromenitana Diœcesi.

Masoga, *etc. Assacani regia*.] Apud Strab. lib. 15. pro εἶθ' ὁ Ἀσσακανὸς leg. Ἀσσακανή.

Addit

Addit enim ſtatim ὅπως τὸ βασίλειον τῆς χώρας. Vbi expreſſe oſtendit ſe non de principe aliquo, ſed de regione locutum.

Marsij Perſica gens] Herodotus lib. 1. & ex eo Steph.

Maſſa, etc. Lamnas territorij Cartiolani] leg. *Carſeol.* extat in Tabula Peutingeriana.

Maſſilia, etc. Athenopolim] forte *Antipolin* ſomniat.

Maſtira, etc. apud Demoſthenem] Harpocration.

Maſtramelle] Stephano oppidum & ſtagnum Galliæ, & ſic quoque legendum apud Plinium.

Mateolani] oppidum *Mateola* nunc *Matera*.

Mattiacum, etc. Mattiacos fontes] vulgo *Vveiſbaden.*

Matylus, etc. Magydus] ita in veteri Notitia Μάγιδο in edita Leonis Imper. ὁ Μαγιδίου.

* MAVRECIVM. Vide *Myricium*.

Maurianenſis Epiſc.] *Mauriennam* urbem vocat Greg. Turon. Mirac. lib. 1. cap. 14. & ad Taurinenſem urbem prius pertinuiſſe refert. Ibidem miraculum de digito S. Ioannis Baptiſtæ, unde nunc oppido nomen.

Mazaca, etc. in Cappadocia oppidum.] Sic Vitruv. l. 8. c. 3. [*Cæsarea etiam dicitur*] ita Cæsarea πρὸς τῷ Ἀργαίῳ dicitur Palladio Histor. Lausiacæ c. 86.

* MEDIA, Μήδεια, civitas Thraciæ aut Mœsiæ inferioris maritima ad Pontum, cujus meminit Nicephor. Patriarcha in Comp. Hist. p. 208. & Cedren. pag. 382. Miscella pag. 698. *Mœsiam* male vertit, quam & Vvolfius sequitur.

Media Μηδία, *etc. Cedrenus*] pag. 634. [*eam Aspracam, etc. nuncupat.* [Βασπρακαν] Βασπαρακανὰ Constant. Porphyrog. pag. 139. de admin. Imp. ubi male Βασπαρακακὰ editur.

Medmasus] legend. Μέδμαζα apud Steph.

Megalepolis] alij distinctis vocibus μεγάλη πόλις scribunt; alij una composita Μεγαλόπολις [*Lyciæ Insula sic dicta Steph.*] falsum μεγάλη νῆσος ait Steph. vocabatur, quæ nunc *Lycias*. est illa quam paulo ante commemorat ex Steph.

* MEGARMITANÆ Ecclesię sive Aquensis in Africa męminit subscriptio libelli Leporij.

Megasa,] delenda sunt hæc verba. *In qua Aroteres* ἀροτῆρες *et Sitophagi* σιτοφάγοι.

Melanchlæni] Stephanus tantùm Scythicam

cam gentem vocat.

Μηγανθὶς πρηὼν,] mons ſive jugum ſive promontorium videtur prope Mycenas apud Nicand. Alexiph. p. 136.

Meldita, &c.] Plinio & alijs *Melzita*.

Meleſobe, &c. in reſponſis Patriarch. Orientalium.] Et apud Theophylactum epiſt. 32. ubi Μαλεσόβη legitur, vulgo nunc *Mileſsevo in Servia*, & habetur in tabulis Geographicis ad gradum latit. 44. longitud. 45.

MELIA fons Thebis ad Iſmenium fanum, cujus meminit Pindari Schol. Pyth. 11. p. 318.

Meliunta locum habet Strabo] pag. 613. Locus corruptus, forte legendum. Μιμαντα nam hic mons Erythris imminebat; & Pauſanias refert Erythris Herculis templum ſplendidum fuiſſe, ut non ſint quærendæ aliæ Erythræ.

Melos, &c. inter Halicarnaſſum & Melon] legend. & *Myndum*.

Melzitanum oppidum] Meldita Ptolem.

Mendus.] Sic quoque ms. Eunapius in Maximo pag. 69. Μένδου legit pro Μινδου.

Menine] omnino exiſtimo eſſe Mens [*quidam volunt eſſe Muræ, &c.*] id mihi nequaquam videtur, quia Ptolemæus eas ab Rhodano remotas ſcribit.

Menoba] vide Rodericum Carum antiquit. Hispal. lib. 3. c. 7.

Menoida] In Concil. Chalced. Act. 1. legitur Zosimus Μηνοείδης *Minoidæ*, vel ut ms. *Minoidenæ* civitatis Episcopus.

* Mersella, locus Pannoniæ Itinerario Hierosolymitano, qui *Mursella* Ptolem. & aliis. *Mursa minor* Tab. Peutinger. quæ x. pass. mil. *Mursa majore* distat, nec dubium quin hinc quoque *Mursella* corrigendum.

Merula, *&c. Conta*] leg. *Cento* & sic Cluver. vulgo *Centa*. [*Lemuris fortè*] Plane contra sensum tabulæ, ex qua perspicuè apparet *Lemurin* esse fluvium, qui sub Voltaggio fluit, & vulgo nunc *Lemo* dicitur.

* Mervlana domus Romæ regione 3. juxta quam Ecclesia S. Severini Greg. M. lib. 3. epist. 19.

Meschia, *&c.*] *Meschorum* hic quoque meminit Procopius lib. 3. Gotthi, & *Mischiorum* Constantin. Porphyrog. de administ. Imp. & Cedrenus pag. 636.

* Μεσομεφαλία vocabatur meditullium Delphorum; ipsa vero civitas umbilicus erat aut credebatur orbis terrarum Hesych. Hinc Euripides apud Clement. Alexandrinum in Protreptico de Apolline ὃς

ἰς μεσομφάλυς ἕδρας νάσει.

* Μεσοθυνία quasi pars aut vicina regio Bithyniæ adjungitur à Georgio Logotheta pag. 74.

Messua, &c.] *Missua* & *Messua* apud Procopium.

Mestus] Sic omnes manuscripti codices constanter legunt, teste Salmasio ad Solinum, & in nummo Caracallæ *Nicopolis ad Mestum* legitur.

Metachoeum, &c. Item Metachœrum] verba corrupta Stephani.

Metagonium, &c.] diversum est *Metagonium* Pomp. Melæ ab illo quod Ptolemæus & Strabo commemorant, quod nunc *Capo de tres forcas*: nam illud Hipponi regio vicinum post Ampsagam fluv. unde Africa propriè dicta incipit Ζητὸν, Straboni Ζιτουν dicitur, nunc vulgo *Capo di ferro*: neque solius Pomponij Melæ hæc est opinio, sed eamdem fuisse Timosthenis sententiam ex Strabone apparet: nam cum ipse ex Posidonij mente prodat *Metagonium* oppositum esse Carthagini novæ, addit deinde Timosthenem non recte affirmare id contra Massiliam jacere, atqui nunc constat ex optimis tabulis nauticis dictum *Capo de ferro* Massiliæ ferme è Diametro oppositum esse. Idem igitur

Me-

Metagonium Timosthenis & Melæ.

Metanœa.] erat asceterium pœnitentium mulierum, quod nomen habuit à celebri Monasterio Alexandrino in suburbio Campo, cujus mentio in actis Concilij Chalcedonensis Act. 3. & in præfatione ad regulam.

Methamaucum] Hinc Matemautensis Episcopus epist. 25. Ioannis PP. VIII. qui epistola 18. male *Mandenaucensis* dicitur.

Methuriades, μεθουριάδες Insulæ] scribend. *Methuria μεθουρία* Insula.

* METIANAE civitas Episcopalis Cappadociæ sub metropoli Mocisso in Notitia Leonis Imperatoris.

Metracha] erat Metropolis *Zicchia*, ipsum vero oppidum erat circa ostium Mœotidis. Constant. Porphyr. qui ταμάταρχα præposito articulo vocat, in Notitia Leonis *Matracha*, quod verum est nomen.

* MICATINI NOMADES τὸ τῶν Μικατινῶν Νομάδων ἔθνος in excerptis Diodori pag. 282.

Midea, &c.] est & alia Lyciæ, eodem (Stephano) teste.

Migirpa, &c.] in catalogo Episcop. Africæ *Migirpensis*.

* MILENGI, Sclavica gens Spartanam regionem Peloponnesi incolens. Constant. Porphyrog. de administr. Imper.

Mimalces, *&c. Mimaci*] Μίμακες, uti Anonym. Geograph. ms. nam Ptolem. Μιμάκων in genitivo plurali scribit.

Milto Seleucus, *etc. Mons Seleucus*] inter Vapineum & Diam Vocontiorum.

Miltus, *&c. in sinu Persico Ptol.*] Insignis error Interpretum, qui pro colore minij oppidum nobis substituunt.

* MINDINIANI, gens prope Persidem Menandro Protectori except. Legat. pag. 109.

Minio, *&c. Mugone*] Minione seu Mignone nunc dicitur. [*Cæritis amnis vocatur*] hoc falsum.

Minnæi, *&c. Sic quoque Ptolem.*] & Agatharchides cap. 44.

Miscera Sicaniæ] puto legendum *Sithoniæ*, ut sit *Miscela* Melæ & Plinij, unde *Physcelam* correctores faciunt.

* MISENENSIS VILLA, Luculli in Miseno monte, postea Tiberij Imp. Phæd. in Fab.

Mnizum] *Minizi* Episcopus legitur in Concilio Chalced. Act. 6. Græce Μνίζε.

Moaben, *&c. in Lyborum regione*] leg. *in Lybium regione*.

Moa-

Moabitæ] ex Moab filio Loth. Iosephus lib. 1. c. 22. Cæleseriæ gentem affirmat.

Mocisus, *&c. Mucißus*.] Hanc Iustinianus restauravit, & Metropolin fecit Cappadociæ 2. nomen quoque Iustinianopolis dedit.

Modrena Bithyniæ urbs] Notit. Leonis.

Modrimen] est eadem cum superiori.

Mœsia, *&c. Mæsiam minorem Scythiam nuncup. &c.*] distinguunt excerpta Ammiani Marcell. pag. 474.

Monettium Μονήτιον] scrib. Monetium, Μονήτιον.

Mons Pessulus.] Vide infra v. *Sextatio*.

Mons Seleuci. *Vide Miltoseleucus*] & *Mustum Seleuci*.

Mopsocrene, vide Hemopsonestia] quæ huc transferenda.

* MOSOMAGENSIS Ecclesia ad Rhemensem Episcopatum pertinebat. Vide epistolam Remigij tom. 1. Concil. Gall. pag. 205.

Mulliciensis, *&c. An Hispaniæ?*] ita ex loco ipso perspicue apparet.

Murconensis] infra *Nurconensis*.

* MVRGVLI, locus Colchidis apud Constant. Porphyrog. de adminiſt. Imperij.

* MVRSA MAIOR, ET MVRSA MINOR

x.

x. mil. paſs. diſcreta in tabula Peutinge-ri habentur.

Murſa et Murſia , &c. circa Dravi con-fluentia] Iulianus Imp. Orat. 2. pag. 110. & 11. [*Murſa Ioniæ*] leg. *Pannoniæ* .

Murſella , &c.] hæc Tabula Peuting. *Murſa minor* .

Murtius , &c. Margus quidam Eutropij codex habet] & ſic Vopiſci ms. & veteres editiones habere teſtatur Salmaſius.

Muſicani , &c. hodie Malaca] ſed Strabo cæterique auctores eam Indiæ non adeo ad auſtrum producebant . [*Coniacos , &c.*] an non hi potius à Corij promontorio ?

* MVSTINAE ſive ὁ Μυςίνης Epiſcopus in Lycia ſub Sardienſi Metropolita in Notitia Epiſcop. Leonis Imp. edita & mss.

* MVSTVM SELEVCVM , locum circa Galliam commemorat Chron. Alexandr, pag. 680., ubi Magnentius poſtremùm victus fuit à Conſtantio Auguſto ſup. v. *Mons Seleuci* .

Mutalaſca] *Mutalaſſa* .

* MVTILA mons in Sabinis. Frontin. de qual. agr.

Mutugenna , oppidum Epiſcopale , ut ex collatione Carthag. apparet. paulo ſuperius.

Mu-

Mutuscæ, &c. Trevi hodie] *Monte Leone*.
[*Mutuscæ nunc appellantur Trevi*] hoc falsissimum est *Monte Leone* in Sabinis uti inscriptiones testantur ibidem repertæ.

Mylisin] corruptus locus, leg. Μυλιεῖς.

* MYRICIVM, Galatiæ oppidum Episcopale in Notitia Græca & Hieroclis Μυρακιῶν, qui & aliud Μαυρέκιον ibidem commemorat.

Myriocephalum, &c.] meminit etiam Constant. Porphyr. de adminiſt. Imp. inter Galatiam & Cappadociam.

Myron, &c. facile crediderim eumdem esse cum Limyra] falsum. Vide Constantinum Porphyrog. lib. I. Themat.

Myropolon, iuxta Thermopylas] Imo longe inde distare ex ipso Procopij loco apparet, qui in Illyrico ponit.

Mytilene, vide Mitylene] quæ hic rectius ponenda.

N

Nacrasa] legendum *Acrasa*; Hierocli *Acrassos*.

* NAISVS Civitas Daciæ mediterraneæ Hierocli in Notit. Prov. Constantini Magni patria, eam alij alijs temporibus in Mœsia vel Dardania ponunt. Vide infra ad

ad v. *Nestus*: nam varie corruptum legitur hoc nomen passim. Sic lex. ult. Cod. de dolo malo data fuit à Constantino A *Nesso* ut vulgo legitur pro *Naiso*: nam Codex Theod. *Nasso* legit.

Napitiam] NAPETINÆI v. Vocantur oppidani in antiq inscript. apud Gruterum P. Ligorius in antiquo nummo se legisse scribit ΝΑΠΕΙΤΙΝΩΝ.

Narcasus &c.] ΝΑΡΚΑ ΕΩΝ nummum profert P. Ligorius cum templo Apollinis figuræ rotundæ, in quo ipse Apollo visitur cum lyra; ab altera parte effigies Augusti Cæsaris.

* NARMALCHA fluvius circa Babylonem Ammiano Marcell. qui *Armacales* Eusebio præparat. Evang. lib. 9. cap. 41. Vide *Euphrates*.

Naron] à *Narona* colonia ad Naronem fluvium ijdem *Arentani*, vel potius *Narentani* Constantino Porphyr. de admin. Imper. cap. 36. cui urbs ipsa *Arenta*, quæ rectius *Narenta*, ut nunc vulgo dicitur.

Narthecium, &c.] Plutarch. in Apophth. Lac.

Natho] vide supra v. *Athos* locum Eusebij corruptum.

Naxuana, &c.] Nassivan nunc dicitur.

Nea-

Neapolis, &c. Phalerum vocatam] Flavia Neapolis Syriæ Palæſtinæ patria Iuſtini Philoſophi, cujus ipſe meminit in Apologia; hæc φλαυιόπολις Σαμαρέων in Goltzij nummis, vide ſupra v. *Flavia* [*Ptolem. præterea Neap. eſt in Piſidia* :] Notit. Hieroclis, [Neapolis ad ἀνάζαρκον] ſup. v. *Anaſartha* in ms. Florentino vocatur *Neapolis* πρὸς τῷ ταρβῷ.

Nearti] locus corruptus.

* NEAVLA, Aſiæ propriæ civitas Epiſcopalis Hierocli & Concil. Chalced. Act. 6.

Nebriſſa.] Apud Strabonem hæc vox corrupta: nam lib. 3. pag. 140. ubi vulgo ἢ καὶ Ἄςαν ἀνάχυσις καὶ ἀνάβρασις in ms. Cod. conſtanter legitur καὶ Νάβρασιν, unde ego omnino Νήβρισαν legendum exiſtimo, vel Νάβρισαν; nam ſic in veteri nummo Ti: Claudij Imp. ſcribitur teſte P. Ligorio. COLONIA. VENEREA. NABRISSA AVGVSTA.

Nemitzi, &c. ego pro Niemechis, &c. habeo] optime; ſic enim Poloni cæterique Slavi Germanos appellant.

Neocæſarea, &c. Alia eſt Syriæ Euphratenſis in lib. Notit. & Concilijs] & apud Procopium 2. ædific. [*eadem forte cum libri Notit.*] haud dubie.

* NE-

* NEPHELOCOCCYGIA, Fictitium urbis nomen apud Aristophan. in auib. & ex eo Stephanus.

Nepr. &c. ex Gordiani Imp. nummo] Ad Carras pertinet hic nummus, in quo scriptum fuit ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ. Idem refertur supra v. *Col. Carrenorum*.

Nertobriga, &c. In Hispania Tarraconensi urbs] & sic ex Appiano Suidas v. μεξιοπαθεῖν. *Ricla idem interpretatur*] & sic Joannes Franciscus Andreas de patria S. Laurentij.

Nervios, &c. D. Paulinus meminit Nervici littoris ad Victric. Rhotom. Episcop.] epist. 20. Vide ibidem Front. Ducæi notas.

Nescania, &c.] Vide Rodericum Carum lib. 3. antiq. Hispal. cap. 64.

* NESIA, νησία. Insulæ Magnæ Græciæ civitas Episcopalis: hinc Basilius Episcopus τῶν νησίων in vij. Synodo legitur. Vulgo *l'Isola*

Nessus, &c. à Græcis Mestro] In omnibus mss. codd. Plinij, Solini & Marciani constanter. pro *Nestus* scribitur *Mestus*, ut notat Salmasius ad Solin. pag. 158. Sic in nummo Caracallæ Vlpia Nicopolis ΠΡΟϹ ΜΕϹΤΩ quæ ad Nestum fluvium.

Nestus.] Naisus verum hujus loci no-

 men

men, quæ Constantini Imperatoris patria fuit, teste Stephano, vidi in veteri nummo Romæ, *Naiſitani*, & sic Stephanus. [*Nestus urbs & fluv.*] distinguendus à *Naiso* & *Nesto* seu *Nesso* Thraciæ [*apud Steph.*] & Scylacem.

Netium, &c. at Neritum scribendum] Sed hanc emendationem Strabonis locus non admittit; erat enim hic locus in via Appia.

Nica Νίκη, *&c.*] Basilius M. epist. 82. locus Arrianorum conciliabulo famosus. [*Nicæa Plinio*] hujus luculenta extat descriptio apud Nicolaum Clemangis epist. 39.

Niconia νικονία *Ponti urbs ad Istri*] leg. Tyræ ex Strabone. [*Niconium Ptol. Mœsiæ inferioris, quod tamen paulo remotius, &c.*] imo ponit inter Hierasum fluvium & Tyram, & ut Strabo, conjungit *Niconium*, *Ophiusam* & *Tyram*: ut nullus sit dubitandi locus.

* Nigeunus, locus Corsicæ apud S. Gregor. Mag. lib. 5. epist. 22.

* Nilometrium putei nomen circa Nilum.

Nisates] Mons Armeniæ Stephano.

Misæa, &c. Nigæa legit idem (Ptol.)] & sic etiam ms. Pal. priori loco habent,

sed

ſed Iſidorus Charac. quoque Νίζαιαν vocat: & Parthorum lingua Παρθαύνιζαν dictam ait.

Niſtrææ, &c. apud Strabonem] idem cum *Nitria*.

Noba.] Hiſpaniæ citerioris oppidum Epit. Liv. lib. 35. Hujus meminit nummus Auguſti. NOBA. MVNICIP. AVG. ROMAN. Hoc eſt *Noba* ſeu *Nobanum municipium Auguſtum Romanum*, & in veteri lapide apud eumdem NOBANA. AVG.

Nobiliacum, &c.] Nobiliacenſe Monaſterium apud. Greg. 7. epiſt. 73. huc pertinet.

Noega-Vceſia, &c. Mela tantum Noega habet] ms. Melæ *Noeta* & *Noeca*, legunt, eſtque eadem cum *Noeba* Plinij, fuit in ſinu Coronnenſi.

Nubæ, &c. Dabai, &c. auctore Steph.] hoc non dicit Stephanus. [*Nubi*] error interpretis; *Nubæ* enim ſunt, non autem *Nubi*.

Nuceria, &c. Hanc Luceriam appellant Plinius, &c.] In veteri nummo Fr. Gottifredi, inter radiolos rotæ legitur LOVCERIA.

Numeria, &c. populabundus ad Numeriam conuertit] l'o *Nuceriam*.

* NVMIOSA locus Epiri veteris in vita S. Donati apud Mombritium.

Nurconensis] sup. v. *Murconensis*.

Nymphius] Hist. Miscel. l. 18.

Nyssa, &c. hæc Ptolemæi] & Dicæarchi [*Nisa.*]

O

* OBANIANVM prædium Lucij Iunij Obanij via Ostiensi ad 3. lapidem ab Vrbe ad ripam Tiberis, ut docet antiqua inscriptio ibidem reperta. Pir. Ligor.

Obila, &c.] & nummus Tiberij Augusti P. Ligor.

Obolion] vulgo *Vbeda*. P. Ligor. In nummo Augusti vocatur municipium Romanorum teste eodem,

Obotritæ, &c. Germaniæ populos] populus Sclavicus, qui eam Germaniæ oram inundavit, ut ex Historia patet, suntque haud dubie ijdem cum Abotritis de quibus supra. [*Obotritos*] suo tempore [*Keregos.*]

Obucula] Antoninus inter Carmonam & Astigi ponit. Rodericus Carus lib. 3. antiq. Hispal. cap. 41. *Manclovam* nunc dici existimat, cui ob eximiam horum locorum peritiam merito fides adhibenda est.

Obul-

Obulco.] De hoc loco vide Gutherium de Iure manium lib. 2. pag. 168,

Obulensij] *Obulenses* vertend.

Ocbas, &c.] ex Evagrio Hist. Eccles. lib. 6. cap. 14.

* OCE, ὄκη, vel ὤκη, civitas provinciæ Hellesponti Episcopalis, sub Cyzico Metropoli in Concil. Chalced. Act. 6. & Not. Provinc.

Ocelum, &c.] *Otaero*, sive Otero, Castiliæ oppidum. P. Ligor.

* OCTAVIANVM, villa Octavij Imperatoris sub Vesavo monte 5. m. p. Neapoli & 7. ab urbe Nola, ubi etiam mortuus est. Adhuc vulgo *Octaviano*. Hæc P. Ligor. puto ex conjectura, sed satis probabili.

Octaviolca] legend. *Octaviola* ita nummus Augusti OCTAVIOLA OLCA COL. FELIX. AVG. Tab. adversa parte IMP. CÆSAR. AVGVSTVS cum facie Cæsaris Augusti.

Octodurum] urbs postea dicta *Campus Gothorum* ab incolis Gothis teste Crescentio Bibliothecario Lateranensi, nunc vulgo *Toro*, hæc P. Ligor.

Odessus] Thraciæ civitas ad Pontum Euxinum vel m. m. ut ex Artemidoro.

Oducia] Rodericus Carus antiquit.

Hispal. lib. 3. cap. 8.

Oea, &c. vide Oeea] Africæ civitas de qua vide *Ocea*, quæ huc transferenda. Fuit eò deducta Colonia Romanorum ab Antonino Pio, ut testatur nummus, in quo duo boves terram exarantes cum hac inscriptione COLONIA ÆLIA ANTONINA OEA AVGVSTA.

Oescus] *Iscus* apud Procopium 4. ædificior. *Oscius* Thucydides infra hoc v. forte etiam *Osmus* Cedreni; situs sane convenit, & planities illa ad Istrum. *Isch* hodie dicitur.

Oestros, &c. Cestrus est etiam Nicandro, quamvis hic eum Ciliciæ attribuat] Scholiastes tamen Pamphyliæ vel Ciliciæ dubiè vocat.

Oestrymnis, &c. Aut hallucinor, aut hoc promontorium est] est verissima hæc conjectura.

Oeta, &c.] ΟΙΤΟΣΚΥΡΟΣ Apollo & ΟΙΤΟΣΚΥΡΑ Dea in lapide antiquo reperta in exquilijs nescio utrum à loco. P. Ligor.

Olapia, &c.] Item Olopia sive ὀλωπία, inquit P. Ligorius, cujus meminere nummi Trajani, Philippi & Gordiani, ut idem ait.

Olarso, &c.] vulgo dici scribit P. Ligorius

gorius & Oyarz.

Olbia, *&c. Pomponius Olbidam vocat*] ms. *Olbian* legit.

Olcachitis] vulgò Alcon, Pirrh. Ligor.

Olcades, *&c. Carthag. novæ vicinos facit Suidas*] leg. Hesych.

Oleanus loci nomen] leg. fluvij nomen.

[Μίεζας.] forte sic legendum apud Steph. v. Μίεζα, ubi legitur Ὀλγανον.

Olivula] Olivolensis Episcopus in epist. 16. Ioann. VIII.

* OLMA locus Romæ ad ripam Tiberis prope Portam Portuensem, ubi nunc campus Iudæorum, ubi effossa hæc inscriptio OLMA DOMITIANA FIGLINA. P. Ligor.

Olmi Steph. &c. quæ suo tempore Seleucis vocabatur] falsum.

* OLMIA, nomen balnei Puteolani teste inscriptione veteri reperta à Diomede Caraffa loci illius Domino. P. Ligor.

Olmius, *&c. Bœotiæ fluvius est*] quod etiam ex Luciani citato loco apparet, qui Hippocrenæ eum adjungit, ut pote Musis Sacrum.

* OLONTII populi Cretæ insulæ, quorum fœdus cum Latijs nuper editum Venetijs ab oppido *Olonto*, vel potius *Olunte*.

Olura] Hinc ΟΛΥΡΑΤΩΝ nummus, qui

ab una parte caput Martis, ab altera Victoriam præfert, teste Ligorio. Item alius ΟΛΥΡΑΣΑΙΩΝ cum effigie Pallidis ab una parte, & Iovis ab altera, quod nomen ex recto Ὀλύρας format Ligorius, nescio quo auctore, & Cretę oppidum esse ait, ex Strabone lib. 9. Idem infra *Olyssa* dici videtur, unde ΟΛΥΣΣΑΙΩΝ nummus meminit, in quo Iovis effigies, & ab aduersa parte Capra Amalthea.

Olybama, &c.] delend.

Olysippo.] ΟΛΙΣΙΠΩΝ in nummo Augusti apud Fr. Gottifredum legendum nova voce ὀλυσιππών. [Idem Plinius] sic quoque inscript. Gruteri 252. nu. 5. *Felicitas Julia*, postea COLONIA MESSIA TRAIANA dicta, ut testatur nummus Trajani Imperatoris teste P. Ligorio.

Ombrea] ΟΜΒΡΕΑΤΩΝ meminit nummus Trajani circa effigiem Iovis victoriam manu tenentis & innixi hastæ. P. Ligor.

* Ὀνάρια Notitia Imperij Græca mss. vocat insulas Siciliæ, quæ *Asinelli* vulgo vocantur. Ὀνάριον, autem Asinellum vocat, & Arrian. dissert. lib. 2. cap. 24.

Onoba.] Roderic. Carus lib. 3. antiquit. Hispal. cap. 75. erudite disserit de Onoba, ejusque situ, quam nunc *Gibraleon* vocari osten.

ostendit, olim *Luxturia* cognominata; quia inter *Luxiam* *Vriumque* sita est, ostendit ibidem apud Plinium male *Oßanobam* scribi pro *Onoba*: sunt enim diversa oppida: nam *Oßonaba*, nunc *Estombar* in Lusitania civitas olim Episcopalis. *Onoba* autem Antonini inter *Rubras* sive *Cabeças rubias* & *Ilipam* nequaquam ad littus maris, & situm loci *Gibaleon* trahi potest; longius enim à mari distat.

Onogoris] *Oniguri*. Menandro Protectori in excerpt. Legat. qui cum *Zalis* conjungit.

Onosartha] supra v. *Anasartha*.

* ONYTESIA FIGLINA, ut in antiquis inscriptionibus, seu vasis legitur, fuit in Vaticano; in alijs legitur OPVS DOLEAR. FIGLINA. L. ALLI ONYTESI.

Ophir, *&c.* Σωφεῖρα] *Supara* Ptolem. [*& terram Auream*] *& Aoriam apud Euseb. lib. 9. cap. 30. &c. Melanis*] in Ælanis. In fine. Post omnium divinationes, id certo tenendum, *Ophir* non fuisse aliam regionem seu locum præter σούππαρα Indiæ emporium celeberrimum Ptolemæi Arriani, & Cosmæ Indopleustæ, quod LXX. σώφιρα vel Σουφίρ. Apud Photium Cod. 52. Σουφαρηνῶν gentis Episcopi mentio extat, quod forte eodem referendum: nam religionem

gionem Christianam ijs locis iam olim floruisse ex Philostorgij Historia Eccles. constat.

Ophiusa, &c. in Balearico mari] Plinio & Melæ *Colubraria*, vulgo *Monte Colibre*, neque me movent Avieni fabulæ, qui *Ophiusum* Peloponneso comparat; quinimo plane diversa est Avieni *Ophiusa* à Balearicis insulis, quippe quæ septem dierum itinere ab ostio interni maris distat in Oceano externo sita.

Opis, &c. Arrian. 6. Alex.] & Herodotus lib. 1.

Opius, &c. Pityusa legunt Interp.] & mss. Græci.

Oppidoneum] In Græco Ptolemæi distincte legendum ὄππιδον νέον, quod est *Oppidum novum*.

Opulentia, &c.] est *Pollentia*.

* ORA SOLIS. Vide *Solis Ora*.

Orcelis] *Origuela* P. Ligorio.

Orestiades] Comanum Cappadociæ montem incolebant, teste Damascio de vita Isidori apud Photium, vide supra *Comana*.

Orethus la muraglia] *la Merella* P. Ligorio.

Orgadem, &c.] Harpocration v. Οργάς.

Oricum, &c. Ciliciæ urbem] Nicandri

Schol.

Schol. pag. 25. in Creta ponit, si vera est scriptura.

Orippo] vide supra *Hippo Caurasiarum*: nam apud Plinium quoque *Orippo*, *Caura*, *Siarum*. Leg. Rodericus Carus de antiquitat. Bætis urbis.

Orippo] autem nunc vulgo *Dos Hermanas* dicitur teste eodem Caro lib. 3. antiquit. Hispal. cap. 20.

Oritæ] Ὠριτανοὶ vocantur Cedreno, qui cum Chorasmis Persidis regno tribuit pag. 633.

Ornithon, &c. inter Tyrum & Sydonem] Scylaci Straboni, &c.

Oroates Ptolem. Ruates] sed capite præcedenti bis legitur ὀροάτιδος, atque ita hic quoque emendandum.

* Oromosci, gens supra Alaniam. Menand. Protect. excerp. Legat. p. 109.

Orontes, &c. Tarfato] sic P. Ligorio.

Orospeda, &c.] *Sierra di Granada*. P. Ligor.

Orthosiada, &c.] est *Orthosias* Phænices.

* ΟΡΘΩ' ΙΕΩΝ legitur nomen in nummo M. Aurelij Philosophi, & in duobus Trajani & Adriani apud M. Ducem.

Ortospana, &c. Carura] Κάβουρα legit Interpres edit. Rom. unde Schickardus recte censet hanc esse hodie *Chabul*.

Osca,

Osca, *&c. ex nummis antiquis*, *&c.*] P. Ligor. testatur se legisse C. V. V. OSCA, quod ipse interpretatur COLONIA. QVINTA VICTRIX. OSCA.

Osi, *&c. est hæc in Suetico mari*] opposita Livoniæ.

Osmus, *&c. apud Cedrenum*.] pag. 643. non dubito quin sit *Oescus* fluvius, vide supra hoc verbo.

Ossonaba] *Lusturia* cognomen est *Onabæ*, non *Ossonobæ*, ut male apud Plinium scribitur. Onoba *Gubalion*. *Ossonoba* autem *Estombar*. P. Ligorio *Silueira* [*ipse Lusitanus Estombar*] & sic Rodericus Carus.

Osterlingi] ita vulgo appellant Saxones.

Ostra, *&c. urbs Senonum*, *&c. Ptol.*] ejus vestigia maxima visuntur sub *Monte novo* ad ripam Misæ flu. qui iuxta Senogalliam in mare effluit.

Ostracine] eam ut ἄνυδρον perstringit Gregor. Nazianz. ep. 12.

Ostrenus, *&c.* ὄζην@. est.] Puto isthic Ἀζηνὸς legend. nam Ἄζαι erant inter Tigrim & Euphratem, an potius ex *Otryis* Phrygiæ de qua pag. sequenti.

Othronus, *&c. aut secundum alios Melitenæ*, *&c.*] non aduertit locum Stephani esse corruptum.

Otryæ,

Otryæ, &c.] Ὀτροῦς in Concilijs & Notitijs Episcop.

Oxymum, &c. Saginensis Episcopalis Sedes] *Oxomensis* vel *Oximensis* Episcopatus, deinde *Sajos* translatus, ut notat P. Sirmondus ad Tom. 1. Concil. Gall. pag. 602.

Ozizalensis] Ὀζίζαλα, fuit locus, quem incolebat Amphilochius Cappadociæ vel Isauriæ, cujus meminit Gregor. Nazianz. ep. 12. qui inde ad se mitti petit. Gentile ὀζιζαλεῦς, & epist. 163.

P

Pacti] an *Parici* Strabonis?

Pactyica Persiæ regio versus Aquilonem] imo Indiæ circa Indum fluvium, ut ex loco Herodoti apparet, si recte consideres.

Pacyris] ad hunc fluvium *Pasiris* oppidum à Ptolem. ponitur, quod hanc lectionem confirmare videtur.

Pæoplæ Herod.] lib. 5.

Pæstum, &c. Acropoli] falsum:

Pætalia] παυταλία isthic scribitur infra hoc v.

Paganorum insulam] Vide Constantin. Porphyr. admin. Imper. c. 29.

* PAGVS LIVII, Vet. Lap. agri Brixiensis

ſis locus nunc *Bagolino* Octav. Roſſi pag. 193.

* PAGRI παῖροι, gens Hyrcanis vicina, ut apparet ex Arriano Alex. l. 3. pag. 69. ſed nomen haud dubie corruptum, legendumque *Tapori*.

* PALVCENSIS oppidum Sacaſtane provinciæ Iſid. Characeno prope Drangianam.

* PALÆA etiam dicta fuit pars civitatis Antiochenæ, ut videre eſt apud Theodoretum Eccleſ. Hiſt. lib. 1. cap. 3.

Paleſtinæ, &c. Salutaris meminit lib. Notit.] habetur etiam in ſubſcript. Concil. Epheſini Act. 1. ubi Saidas Epiſcopus, Phænus τῆς Σαλυταρίας ſive *Salutaris Palæſtinæ* legitur.

Palæviſca, &c. Palæbiſca Phavorino] & ſic Syneſio in textu Græco.

* PALLANVM locus ſive oppidum Italiæ in Frentanis in Itinerario Auguſtano Peutingerorum, ubi inter *Anxanum* & *Hiſtonium* ponitur 4. mil. paſ. ultra *Sangrum* 2. m. p. cis *Hiſtonium*, ego *Pollutrum* crederem: ſed inquirendum amplius à locorum iſtorum peritis.

Pallienſes] legendum *Allienſes*.

Pambeſtitana.] leg. *Lambeſitana* vide ſupra hoc v.

Pam-

Pammonia.] Παμμώνια ὄρη.

Pandataria, &c. Palmarola, &c. Palmaia] falsum hoc: nam *Palmarola, Palmaria* Melæ, Plinio & Martiano dicitur, rectiùs esse dixeris quæ vulgo *S. Mariæ* dicuntur; altera vero Melæ *Phytoniam* esse crediderim, eam quæ vulgo dicitur *Ventotiene*.

Pandonia] Asiæ civitas.

Pannonia, & Savia, sive Ripensis] Hæc Σαβία, *Suavia* Procopio est lib. 1. Gotth. & populi *Suabi* pro *Savia* & *Sabi*.

* PONORMOS, insula prope Constantinopolim Chron. Marcell. Comn. an. 490.

Panormus] est Cyzici portus Apollon. Schol. gr. p. 46. in textu non habetur.

Pantalia] & *Patalia* Steph. infra v. *Pautalia*.

* PAPIRIANVS lacus in bullis Leonis IX. in Archivo S. Petri, qui vulgo *Lago di straccia cappa* conjunctus lacui Alseatino & Beccanensi inter vias Clodiam & Cassiam.

Pappa] forte idem locus cum Παπȣ Κωμη ut est in veteri inscriptione ad S. Paulum: nam ad Galatiam pertinere conijcio ex alia simili prolata supra ad vocem *Goloe*.

Parachoatra] apud Ptolem. lib. 6. cap. 2.

2. nomen hoc distinguendum, ubi Occidentalis Mediæ pars dicitur τῷ παραχοάθρου ὄρους.

Paradamium] *Parada* A. Hirtio.

* PARÆPAPHITIS, regio Carmaniæ apud Ptolem. Drangianæ & Gedrosiæ proxima. Vnde ego in hoc nomine *Paratacenen* illam Isidori Characeni latere existimo, quam ille eamdem cum *Sacastana* esse dicit: & *Sagestan* hodie eodem situ visitur.

Parallus] πάραλος in Notitia mss.

* PARANASVS, Cappadociæ civitas Episcopalis in Notitia Leonis Imper. sub Metropoli *Mocisso*. Sed alijs rectius *Parnasus* vel *Parnassus*.

Parasia, &c. *Parasij*] leg. Παῤῥάσιοι utrobique.

PARASOPIA, regio circa Asopum Bæotiæ fluvium Steph. v. *Hyria*.

Paropanisus, &c. *Eodoa & Himaonum*.] *Emodi* & *Imaus*.

Paropanisus] idem cum superiori.

Parthenopolis, &c. *in regione Europæa*] In Thracia Parthenopolin ponit vetus inscriptio. [*Testis Chalced. Conc.*] Act. 1. sed Βυρκαλλιων in Græcis.

Parthia, &c. *Parthyæi*. *Strabo eos non semel sic appellat l.* 2. sic & Arrianus in Alexand. Pa-

Pasiris] forte *Pacyris*, ut fluvius quo alluitur.

Paternum] Paterni Episcopus erat Legatus ad VI. Synodum Constantinopolitanam ab Agathone Papa, & Synodo Romana, cujus in singulis Actionibus mentio.

Patricum] Habetur in donatione Ludoici Pij. Est autem *Patrica* sive Pratica di Campagna, à quo diversus est locus ille ad Numicium.

Patrocoli] ms. legunt Πατρόκλȣ χάραξ, hic error ex abbreviatura ortus Πρόκλȣ pro Πατρόκλȣ; ita enim semper Græci scribunt.

* Πατρωνίδα, &c. locum vel regionem sub Parnasso in Phocide ponit Plutarchus in Sylla pag. 461.

Patycos mediterranea, &c. *Paula est Gab. Barrio*] atque hæc est maritima.

Patzinacæ] Vide Constant. Porphyrog. de administ. Imp. cap. I.

Paulitaliensem] est *Pautaliensis* infra v. *Pautalia*, & sic editio Sirmondi hoc loco legit.

Pautaliotarum] *Pautalia*, Daciæ mediterraneæ Civitas Hierocli cæterisque notitijs antiquis, unde *Pautaliotarum*, &c. Et sic apud Stephanum rescribendum ordo lite-

rarum docet, ubi nunc male Παταλία editum legimus. In duobus nummis antiquis Caracallæ *Vlpia* nomen ei tributum legi; ibi enim exsertè ſcriptum legitur ΟΥΛΠΙΑϹ ΠΑΤΤΑΛΙΑϹ. Supra v. *Pætalia*, *Pantalia*, & *Paulitalienſem*.

Paxæ] Plutarch. de defectu Oraculorū.

Pedalium, *&c.*] Melæ Promontorium Cariæ. An *Pædaſium*?

Pedo] *Pedonenſium* populi plebs in Miſſali S. Ambroſij Tom. 1. Liturg.

Pamel.] pag. 438. ubi paſſus fuit S. Dalmatius Martyr. videtur fuiſſe in agro Ticinenſi] *Caſſiod.* 1. *Variar.*] ep. 36.

Pelagiæ, *&c. inſulæ ſunt numero quinque*] Πελαγίας inſulas eo loco vocat Ptolemæus *Coſſuram* & Melitam, & opponit alijs αἱ τῇ ἀφρικῇ παράκειν) nam illæ alto in pelago procul à terra jacent.

Pelaſgicus] hoc nomen corruptum pro *Pegaſiticus*.

Pella] hoc tempore vocatur τὰ παλάτισια, hoc eſt *parva palatia*, & eſt locus ſub ditione Berœenſium, ubi quotidie marmora cum inſcriptionibus & regiarum ædium fundamenta effodiuntur, ubi incolæ Regiam Philippi & Alexandri fuiſſe credunt. Hæc à Critopulo habui. [*Ieniza Sophiano*] *Ianizza* eſt novum oppidum à Turcis primum

mum excitatum distans octo horarum itinere à Beroea, & Turcarum lingua idem significat quod civitas nova, ut affirmavit mihi Critopulus.

Pellana, *&c. Plinio est Arcadiæ Vrbs*] & Apollon. Scholiast. p. 9.

Peltuinum & [*Peltuinates*, *&c. Peltuini legit*] tabella ænea, &c. Gruter. 443. 6.

Pentacomia] fuit Castellum Syriæ Euphratensis apud Procop. 2. ædif.

Pentadactylus, *&c. in S. Spiridionis vita*] Mons etiam Poloponnesi supra Maleam. Constant. Porphyrog. de Administ. Imper.

Pentapolis, *&c. in Asia minori est*] erant quinque civitates Doridis *Lindus*, *Ialysus*, *Camiros*, *Cos*, *Cnidus*. Vide Scholiast. Theoc. ad Idyll. 17. p. 137. ubi male editur Ἄλυσος pro Ἰαλυσός. Vide Herodot. lib. I, c. 144. Cæterum alterius quoque *Pentapolis* regionis in Italia circa Anconem meminit Nicephorus Patr. CP. in Compendio Hist. & ex eo Historia Miscella lib. Ejus civitates in VI. Synodo CP. Act. 4 commemorantur. *Ariminum*, *Pisaurum*, *Phanum*, *Nomana*, *Auximum* & *Ancona*. Alias commemorat Rubeus in Histor. Ravennatium. Crevit postea numerus fœderatarum civitatum usque ad denarium numerum, unde *Decapolis* tunc appellata fuit. Vide supra hoc v.

* PENTUMA locus ad Montem Soracte, cujus mentio apud Gregor. M. lib. 3. ep. 50. & in Dialogis, ubi de S. Nonnoso Abbate.

Pentri] meminit horum Dionysius Halicarn. in excerpt. lib.

Pepere] ms. recte Περπέρη apud Ptolem. quæ *Perperene* Straboni & Plinio, & *Parparon* Steph. Ejus loci vinum laudatum Plinio & Galeno, postea *Theodosiopolis* dicta. Vnde in veteri Notit. Episcop. ὁ Θεοδοσιουπόλεως ἤτοι περπερίνης sub Epheso.

Pergus, *&c. Percus habet Firmicus*] libello de errore prof. Relig.

* Περικώμης Episcopus in Lydia sub Sardiensi Metropolita, eadem alio nomine *Aureliopolis* dicta Notit. Episcop. Leonis Imper.

Periconnesus, *&c.*] scrib. *Proconnesus*.

Perrhæbi, *&c. Ætoliæ populi apud Plin.*] Appiano Illyrica gens à Perrhæbo Illyrij filio sic dicta.

Petelia, &c. Strongili] hoc verum ex antiquis Inscriptionibus ibidem repertis constat. [*non Policastro quod in Lucanis, &c.*] sed *Policastrum* Barrij est inter S. Severinum, & Bel castrum.

Petovio] Volpia *Petavio* vocatur in veteri inscriptione apud Cardinalem Barberi-

rinum. C. IVLIO. C. F. PETAVIONE. &c.

Petra, &c.] *oppidum in agro Piceni*] *Pietra lata vulgo, corrupto vulgus nomine Bretinorum appellat*] alibi *Petram pertusam* appellat, ubi angustias, vulgo *Furlo* dictas graphice depingit Procopius Gotth. 4. [*Procopius* 2. *Persicorum*] civitatem à Iustiniano factam testatur idem 3. ædificior.

Petrodava] Opilius situm fuisse existimat, ubi nunc *Pedrodan* pagus Vvalachorum in Transilvania, quamvis *Zeugma* eo potius locos fuisse addubitat.

Phæcasia] *Fecussa* Bordonij in Insulario sub Naxo.

* PHÆNEBVTHIS pagus Panopolitæ nomi in Ægypto, patria Orapollinis Grammatici. Suidas v. Ὡραπόλλων.

Phæno, &c. Phinon] φινὼ LXX. [Ἐπίσκοπος φαίνες.] Sic Act. 1. Concil. Chalced. Cajumas Episcopus *Phænus*.

Phalacrina, &c, Marius Victorinus] paulo sub civitate regali, haud procul à fontibus Velini.

Phaneas, &c. Paneas forte] falsum sup. *Phæno*.

Pharos] Vide quæ Eustath. notat ad Dionys. pag. 38. ex Lycophrone. [*Idothea speculam vocat*] sic ipse Dionysius Perieg.

V. 259.

Phasis, *&c.* *Boas circa fontem dici*] quod tamen 3. Gotthic. rectius de Acampsi fluvio prodit.

Phatilanus] mons prope Melitenen, Constant. Porphyrog.

Phausiana] locus Episcopalis Sardiniæ, cujus meminit D. Greg. M. lib. 3. epist. 29. & lib. 9. epist. 1.

Phennesus] Φεννήσιος, est gentile ex Pheno Græco more formatum, quod Latine Phenense, nam uno tantum n scribendum. Sed Nicephorus eodem capite mox φέννηζον locum ipsum appellat, & sic apud Theodoretum lib. 4. c. 2. unde Nicephorus hausit.

Philadelphia, *&c.* *D. Hieronym. in locis Hebr.*] Hinc Phyladelphena regio Epiph. hær. 58.

Philæ] est aliorum *Phila*.

Phile, *&c.*] regio Byzantij Pomp. Mela [*Steph. Nicetas*] & alijs φινέα, quibusdam etiam φινέα teste eodem Steph. φιλία Scymnus & Ptolem. apud Arrianum corrupte φρυγία in Historia Miscella lib. 20. pag. 631. Aphilea nescio an barbari interpretis vitio, an librariorum. Suidas Φιλαίας scribit per diphthongum : ait tamen in alijs exemplaribus rectiùs legi

φιλέας

φιλέας per ε & eundem locum φινέαν vocari.

Philia.] vox corrupta, legendum φίλα de qua supra ex Diodoro & Herodoto.

Philippi, &c. quæ olim Crenides] hic subjungenda quæ mox leguntur v. *Philippos*, nam eadem urbs est.

Philippos, &c. Hanc Ptolem.] errat Ptolemæus cum *Philippos* & *Philippopolim* diversas facit, & hanc cum Adrianopoli confundit.

Philippopolis] eadem cum Philippis: [*Trimontium*] manifestus error in Codicibus Ptolemæi, quo duæ civitates vicinæ quidem, sed tamen diversæ confunduntur. Sed ipsius Ptolemæi error est qui Philippos & Philippopolim diversas facit. [*Adrianopolis & Philippopolis duæ sunt urbes Sex. Rufo*] & alijs bonis auctoribus, &c. eadem cum Bostris.

Phocæa, &c. ad Plin. 5. cap. 30.] Sic Steph. & Scylax.

Phœnebythis] Φαινέβυθις per αι scribit Suidas. Φεβοωνίτην fuisse Valentinum scribit Epiphanius, haud dubie diversa: neq; enim Πανοπολ nomus maritimus erat.

Phœnice, &c. Phœniciam Libanisiam] id est *Libanensis* [*Vrbs Epiri.*] fuit postea civitas Episcopalis, ut videre est ex subscript.

Concilij Chalcedon. Act. 1. ubi vetus versio malè habet *Phœniciæ Helladis*: neque enim Helladis erat, sed veteris Epiri, ut apparet ex Hierocle Grammatico.

Phænicon,] locus vel regio Arabiæ, quam Saraceni incolebant. Nonnosus apud Phot. c. 3. Hunc Iustinianus Imperio Romano acquisivit teste Procopio lib. 5. ædificior. Hujus Phæniconis mentio extat apud Agatharchidem cap. 44. apud Photium pag. 1367. sed interpres non intelligens *Palmetam* vertit.

Pholoe, *&c.*] corruptum hoc nomen apud Philostratum iun. in icon. p. 862. ubi φιλόη pro φολόη male editur.

* Φόρκυνος Βῆσα, locus Achaiæ à Phorcyne Deo marino sic dictus. Didymus in Odyss. v.

Phravone, *&c.*] ea huc transferenda. Dicitur & Φραγωνὶς S. Athanasio & Notitijs Episcopatuum manuscriptis.

Phrygia, *&c. Arriano locus Thraciæ*] corrupte. φιλία legendum.

Phthenotes, *&c. Goltzius*] & Tristan. tom. 1. p. 692.

* PHVA, locus Ægypti Monasterijs celebris. Ad ejus loci Monachos scripsit Cyrillus. Vide Concilium generale V. pag. 646.

Phu-

Phula, *&c. quam Callistus*,] scribit vnitam cum *Suda*. Sic & Codinus Curopalates Eadem supra corrupta *Bullæ*.

Phycocle] Ravennatem Ecclesiam vacantem *Ficulino* Episcopo commendat D. Greg. M. lib. 4. epist. 20. ubi ms. Vatican. *Ficuclino*; & Ioan. PP. VIII. ep. 308. Faventinam Ecclesiam *Ficoclensi* Episcopo commendat.

Phyllis] Φυλλὶς, mons Sami videtur apud Nicandrum ad quem Παρθενίη sive Samia terra reperitur. Alexiph. p. 139. Scholiast. p. 57. pro tota insula accipit, ut φυλλὶς idem sit quod Μελάμφυλλος.

Physcella. *Pomponio*, *&c.*] Vtrobique correctorum Comment. nam ms. *Miscellam* vel *Mycellam* legunt. Vide *Miscera*.

Phytonia] Vide supra v. *Pandataria*.

* PHYSONITÆ, qui & Danubij vocantur Sclavonica gens Cæsario Dial. 2. Interrog. 110.

Picenum, *&c. Pentapolis*] vide supra hoc v.

* PIDRA] Vicus Anatolici thematis; continuator Theophanis in Leone Armeno, puto fuisse in Phrygia; mox enim illi Philomelium conjungit, ut vicinum.

Pimpleus] Πιμπλίας χωρίον περὶ Πιερίαν. οἱ δὲ κρήνην καὶ κώμην Πιερίας. Schol. Apoll. p. 2.

Pina-

Pinara] Πιναρέων καὶ Διδύμων Episcopus apud Epiphanium Hæref. 73. pag. 874. Hæc Δίδυμα ſunt Σίδυμα Ptolemæi, ſed puto corruptam ejus lectionem, & Δίδυμα ſcribendum, eritque idem locus, qui Δίδυμον τεῖχος Stephano. Sed vide infra ad Sidyma.

* PINETA, locus prope Tarracinam ad mare, in Actis S. Cæſarij M.

* PIVM ſeu Πῖον oppidum habetur in excerptis Diodori pag. 302. ſed interpres in Notis rectè conijcit ibi legendum Τῖον *Tium*.

* PISIDIVM, Πισίδιον Aſiæ minoris oppidum maritimum haud procul à Selevcia. Excerpta Diodori pag. 378. ſed puto Ποσείδιον legendum.

Piſinda] hæc puto *Iſinda* ſupra hoc v.

* PITERMENI, populus Galatiæ: nam vetus inſcriptio Romæ in Eccleſia S. Martini in montibus meminit ΓΑΛΑΤΩΝ ΠΙΤΕΡΜΗΝΩΝ.

Pityus] Procopius à Iuſtiniano deſtructam narrat, ne à Perſis occuparetur 3. ædificat. Sed ibi male πιτυοῦντος ſcribitur pro Πιτυ & ſic alibi erratum apud eumdem Procopium. Meminit quoque hujus loci Iuſtinianus præfat. novellæ XXVIII.

Plera] *Gravinam* eſſe ex Itineris ductu

&

& intervallis conijcio.

Pleurone] *Bozichistram* nunc vulgo vocari notat Sangallus Architectus in libro mss. Bibliothecæ Barberinæ.

* PLOADES INSVLÆ NATANTES. Πλοάδες Theophrastus lib. 4. h. pl. c. 11. & 13. in lacu Orchomenio, & in Ægypto.

* PLVSIAS, Πλουσιὰς, oppidum in Ponto circa Heracleam & Sinopem. Nicetas Choniates in Balduino Flandro.

Podando, etc.] Hierocli in Notitia Cappadocię Ῥεγεποδανδὸς, sed Basilio M. Ποδανδὸς epist. 361. [*vide Polyandus*] Illa hinc corrigenda, & huc transferenda.

Pœanthe] non puto hoc proprium nomen esse Insulæ sed Ποιανθὴς poni pro herbida vel viridi, quod vel eo potissimum confirmatur, quod duobus fluvijs eam circum allui scribit, tum præcipue versu 1052. crediderim potiùs hanc Carocondamen esse ad Bosphorum Cimmerium.

Pœtanion. In Hispaniæ] ora maritima, in Lusitania puto.

Politium] πολλίτιον in Græco legitur. [*Diodorus* 19.] pag. 739.

Politorium, &c. apud Anton. in suo Fragm.] fictitio.

Polium] Πόλιον legitur apud Nicol. Damasc. in excerptis. 442.

Po-

Polyægos, &c. alia videtur à πολυαίγων] certissimum est diversas esse: nam Mela suam ad Thraciam ponit, Ptolemæus suam ad Cretam.

Polyandus, &c. Interpretes habent Padiandus] sic mss. Græci. Sed verum nomen est *Podandus*, fuit oppidum Cappadociæ primæ in Notit. Hieroclis. [*Podandum Anton. non procul hinc abest*. Est idem omnino.

Polychalandus, &c. apud Epiphanium] hæresi 73. pag. 874.

Pompejum, &c.] *Scafati* putat Cluverius, sed ejus vestigia vidi paulò supra turrem Græcorum.

Pons] *Pons longus*.]

* Pons Liquentiae In agro Forojuliensi, oppidum quod nunc *la Motta* dicitur Hieronymi Aleandri patria, ubi etiam nunc fluvius ille ponte transitur. meminere Paulus Diaconus, & in Codice Theodosiano leg. XI. tit. 10. [*Nebius à flumine Nebi*:] *Pons Sanguinarius*. Vide infra v. *Sanguinarius*.

Pontico, &c. Pontigo alibi lego] ita in optimis editis.

Porata, &c. Prut hodie dici putat Peucerus] verissimè. Ejus mentio apud Constantinum de adminiſt. Imper.

Porcifera, &c. Procobera forte] sine dubio.

Por-

Porphyreum] Porphyreon Scylaci, Procopio, Ptolem. & Stephano, &c. In Notitia manuſcripta Epiſcopat. recenſetur primo loco ſub Tyrio Metropolitano.

* PORSIAS amnis Phrygiæ *Aſopus* poſtea dictus ad quem Apollo Marſyam vicit Philoſtrat. junior in imaginib. pag. 837. ſed omnino legendum Μαρσύς pro Περσίς.

Portuenſis via, quæ ab Vrbe ad Oſtiam] leg. ad Portum [*ducebat.*]

* PORTVS ABVCINI oppidum Maximæ Sequanorum in Notit. Gall. vel *Portus Lucini*, quia ad Lucinum fluvium, nunc *Port de Lené*.

Poſtropæa] ſcribendum *Proſtropæa*, ſive ad *Tropæa*, vel ad *Trophæa* Latine dicere velis. Vide infra v. *Tropiana*.

Potamoſacon] delenda hæc verba *proprium Sacorum nomen* [*eſt Inſula, &c.*] Stephanus enim ait eſſe proprium nomen, ſcilicet hujus fluvij & inſulæ, quæ ex appellativo & proprio nomine conjunctim appellabatur.

Practium] apud Arrianum lib. I. male πρόσάκτιον ſcribitur.

Præcauſenſis Epiſcopi.] *Præciſum* dici videtur in Synodo Carthaginenſi Bonifacij: uterque enim locus in Byzacia ponitur.

Præmonſtratum, &c. unde Ordo] Præmonſtra-

ſtratenſium [*nominatus*.]

Prænetum, *&c.*] & apud Conſtantin. Porphyrog. lib. 1. Thematum. Πρίνετος in Notitia Hieroclis.

Præpeſinthus, *&c. hodie Arzentara*.] hanc ego *Cimolon* exiſtimo.

Priamum] Πριάμον, *Priamon* apud Strab. lib. 7. apud Arrianum ſcribendum Πριάπου πόλιν.

Prianieorum] ex *Priene*, ſeu ut Dores *Priane*.

Priene] Dorica Dialecto: ijs enim proximi erant.

Primuliacum] Vide Roſue vidi Not. pag. 779.

Promona] Πρωμόνα, & aliquoties Προμόνα, delenda verba *Græca*, *non vidi*.

Pronus πρόνους] ſcribend. Proni πρόνοι.

Proſactium] legendum πράκτιον. Vide hoc verbo.

Pruſa, *&c. Theopolitana*] Θεούπολις ἡ νῦν Προῦσα append. Conſtant. Porphyr.

Pſamatæ, *&c.*] eidem Bœotiæ ψαμαθὼ locum aut fontem Bœotiæ vocat Nicandri Scholiaſt. pag. 48. unde Nicander Σίδας ψαμαθηίδας dixit, quamvis ipſe Scholiaſtes de lectionis fide dubitet & αμαθηίδας ſubſtituere conetur; cui Plinij auctoritas opponi poteſt.

Pſam-

Psammathus.] *Psomathea* nunc dicitur in Nautica Græcorum.

Ptera] τῶν λεγομένων πτερῶν τοῦ Κανώβου meminit Olympiodorus in Phædon. mihi pag. 45. ubi Ptolemæum XL. annorum spatio Astronomiæ operam dedisse affirmat.

Ptisciana πτισιάνα] ms. legit. πισιάνα.

* PVLCHERIOPOLIS, Civitas Epiri novæ in Notitia Hieroclis, ubi malè Πολυχεριούπολις pro Πουλχερ editur, accepit autem nomen à Pulcheria Aug. cujus tempore hæc notitia scripta videtur. Constant. Porphyr. Them. lib. 2. πουλχεριούπολις legit.

* PVLLI PYRECHMÆ, Græce πῶλοι πυράχμου, locus in Bœotia ad Heraclium flumen. Plutarchus in parallelis Græc. & Roman. pag. 307.

* PVLTARIENSE Monasterium habet Ioannes Papa VIII. epist. 210. & 211. in Gallijs.

* PVRCHANVS, oppidum sive locus ad Vesuvium montem Constantin. Porphyrog. lib. 2. Themat, cujus memoria extat prope *Resino* ubi Ecclesia S. *Mariæ de Purchano*.

* PVRPVRILLA locus extra Vrbem, ubi Scorta prostant. Dictus est autem isto vo-

vocabulo, quod matronæ ſtola, libertinæ toga, proſtitutæ purpurea veſte uterentur. In Gloſſis vetuſtis Biblioth. Vaticanæ num. 3321.

Pylæa,] Marcian. Heracl.

Pylos, *&c. Abarinus Sophianus habet.*] Nautica Græcorum Anabarinum vocat.

Pytho, *&c. Pythonem poſtea Delphos appellatam*] ſic Pindari Scholiaſt. Pyth. 1. pag. 187.

Q

Quidienſis, *&c. in Numidia*] leg. in Mauritana. Eſt *Quiza*.

Quiza, *&c. apud eumdem* (*Ptol. Coloniam vocari*, *&c.*] ſic ms. Palatinus. Κϑίζ κολωνία.

R

Rabath. &c. Petra Metropolis] ſic in Notitia Epiſcopatuũ Sedis Hieroſolymitanæ Sedes tertia *Arrabba Moabitis*, id eſt *Petra deſerti*. Vide ſupr. v. *Areopolis*.

* Radia, Ῥαδία, vicus prope Cteſiphontem, ubi Iuliano Imperatori viſum obiectum. Chronic. Alexand. pag. 69.

Ratiaria, *&c.*] *meminit lapis antiquus in ſcri-*

scriptus] postea Daciæ Ripensis metropolis fuit, ut ex Hieroclis Notitia apparet, Ῥαζαρία legitur. Procop. lib. 4. ædificiorum Ῥατιαρία, quæ Arezar nunc etiam Bulgaris dicitur.

* RAVGOMA, oppidum Armeniæ in Itinere quod Satalis ducit ad Artaxata. Tab. Peutinger.

Recentoricus] an legendum *Centoripicus?*

Regenses] vide Sirmondum ad Tomum 1. Conciliorum Gallic. pag. 596.

Regina, &c. in Bœtica] Roder. Car. Antiq. Hisp. lib. c. 71.

* REII APOLLINARES, qui male vulgo *Regenses*. Vide Sirmond. ad Sidon. pag. 115.

Remisiana, &c.] est Civitas mediterranea Hierocli, inter Naissum & Sardicam, puto eo fuisse loco, ubi nunc *Piros* oppidum est inter Nissum & Sofiam. Scriptoribus Christianis antiquis *Romatiana* dicitur, ut Gennadio de Viris Illustribus cap. 22. & Martyrologijs, cujus Episcopus fuit Nicetas S. Paulini amicitia clarus.

Rhæti] RAITVS in veteri lapide ad S. Paulum.

Rhætinum, &c. vestigia ejus ad promontorium Cumanum Hyllidis peninsulę, extare scribit Historia Slavor. pag. 184.

Rhagæa & Ragaura] hæc Ῥαγαῦ Isidor. Charac. in provincia Apavarcticene.

* RHAMA MILIARIA *Syriæ* oppidum vel vicus in inscriptione Treverensi apud Bronverum Annal. p. 71.

Rhegedora.] Hierocli Ῥεγεδόαρα rectius, vide supra *Doara*.

Rhegepodautos. Ῥεγεποδαυτος.] est *Podannus*.

Rhegium, &c. cum aspiratione in prima] sine aspiratione 3. Inscriptiones antiquæ. [*Idem Dionysius coloniam ab Augusto factam addit*] is Rhegium Iulium haud dubiè appellavit, ut Ptolem.

Rhene, &c. Hodie Phermene] falsum: nam hæc est *Cythnos*.

Rhesina, &c. Rhisina vel Rhasena] sunt duo distincta oppida in eadem provincia apud Ptolemæum, prior illa est Stephani, quæ *Ressania* dicitur Tab. Peuting. sita in itinere à Zeugmate ad Nisibin; altera autem *Rhæsena*, vel ut Pal. M. *Rhesena* inferius in mediterraneis jacet. Hæc Coloniam Romanam accepit à Sept. Severo, ut testatur nummus Decij CCΠ ΡΗCΑΙΝΗ-Ι-ΩΝ ΚΟΛ. apud Francisc. Gotofred. similem profert Tristanus.

Rhittium, &c. Salonchemen] *Szlan-Kamen* scribit Verantius in Itinerario.

Rhizinium, &c. hodie Risano] *Risino* in Tabula quam habeo accuratissime confectam ms.

Rhizus] ejus incolæ *Riziani* Arriano de re militari.

Rhyme, &c.] delendum. Quid enim hoc ad geographiam? multa similia habet Stephanus, &c. merè Grammatica.

Rhymnus, &c.] ῥεὶχ Constant. Porphyrog.

Rigomagum] delend. (*circa Segusianos*) inter Ticinum & Augustam Taurinorum Cluverius recte docet lib. 1. Italiæ antiquæ. Idem oppidulum esse quod nunc *Trino* vulgo dicitur; sed Rigomagensis civitas in Notitia provinciarum omnino diversa est, & vix dubitaverim affirmare eamdem esse cum *Caturigo-mago* quæ Antonino, alijsque *Caturiges* dicuntur, vulgo *Chorges* haud procul ab Eburoduno.

Riphaces] ms. *Rimphaces*.

Ripiani, sunt Danubij accolæ] vide nunquid Daciæ Ripensis incolas intelligat.

Rodantum, &c. Porphyrogennetæ] lib. 1. Thematum.

Roma, &c. Festus eam primo Valentiam appellatam scribit] ex nugis Annij Viterbiensis, qui non intellexit Dionysium.

Romanopolis, &c. Curopalati] & Constant.

Porphyr. de admin. Imper. prope Melitenem.

Romatianæ] *Remasiana* dicitur Antonino & Hierocli in Notit. est autem Daciæ mediterraneæ civitas Hierocli & alijs.

* ROSCELLENSIS Archidiaconatus circa Venetias apud Ioan. VIII. PP. epist. 25.

* RUBI, locus Apuliæ inter Canusium & Bassium in via Appia Itiner. Anton. hodie civitas Episcopalis *Ruvo*; unde *Rubustini* de quibus hac pag.

Rufiana] *Rufiniana* colonia P. Ligorio, sed nullos citat auctores.

S

Sabatus lacus, &c. Anguilariam:] idem cum *Braccianensi*.

Sabona, &c. Sabiona legit Diac.] *Sabion.*

Sabora] Vide Rodericum Carum antiq. Hispal. lib. 3. cap. 66. [*Idem Ioan. Marian*] & Gruterus.

Sacapena] legend. Σακαστηνὴ de quo inferius.

Sacasina] *Segestani* Ammiano Marcel. Ptolem. regio illorum corrupte Σακαπινὴ pro Σακασινὴ vel potius Σακαστηνὴ, & sic veteres Ptolem. Interpretes ex correctioribus libris *Sacasena* verterunt. Isidoro Cha-

raceno

raceno Σακαςἡνὴ vocatur; sed hæc longe diverso situ ab eo describitur inter Drangianam & Arachesiam, quæ provincia adhuc *Segestan* dicitur: *Segetanos* vocat Agathias in 4. Vide. *Segestani*.

Sæna] malè per diphthongum scribitur [*Coloniam Senensem*] & sic Plinius vocat in Tabula Peutinger. *Sena Iulia* vocatur. [*Seniensis legit Lipsius*] sic & Plinij quædam exemplaria manuscripta legunt; sed pessime faciunt, qui Taciti locum ad Seniam Liburnorum oppidum trahere conantur, quæ nunquam P. R. colonia fuit.

Sagiensis Episcopi] Sirmondus ad Tom. 1. Concilior. Gall. pag. 602. dictus quoque fuit *Salariensis*, sive *Salarius* Episcopus, ut notat Menardus præfat. in Sacrament. S. Gregorij.

Saiorum civitatis] *Sagiorum* civitas in editione P. Sirmondi.

Sala, &c. apud Herodotum est urbs littoralis] hic locus corruptus apud Herodotum.

Salacia] vetus lapis ad S. Paulum Romæ D. M. L. CORNELI. SECVNDI. EX. PROVINCIA. LVSITANIA. SALACENSIS.

Salamis, &c.] Iustinianus Imper. eam novam Iustinopolin. vocavit. [*Antonius Curchinus*] leg. Histor. Miscella [*dicit eam*,

&c. funditus eversam] hoc verissimum [*Eusebio auctore*] Hæc de Insula Atticæ affirmat ex Porphyrio Eusebius [*Hodie Famagosta*,] hoc est ἀμμόχωστος Ptolemæi.

Salaria, *&c. Salaria via*] Duplex ea, vetus & nova in Historijs Martyrum, & donatio quædam Caroli M. in Archivio S. Petri. P. Ligorius nescio quo auctore vocat hanc viam *DECIAM SALARIAM*.

Salia] *Rio de Sella* inter Villam viciosam & *S. Andero*; nam inter hunc fluvium & Sueronensem sinum Hispania contrahi incipit.

Saline, *&c. oppidum*] *Sollinienſium* civitas Notitiæ provinciarum Galliæ; neque enim dubitandum quin idem locus sit, nunc *Seillans* appellari existimo. Vide infra v. *Sollinienſium civitas*. [*Salinæ Daciæ*] Has *Salinas Dacicas* Tabula Peutingeriana inter Apulum & Napucam ponit; unde Opitius eam *Torda* nunc appellari censet in poëmatis suis Germanicis pag. 107. cui magis credo; quia magnæ illic & copiosæ etiam nunc Salinæ.

Salo, *&c. Salo* Σαλὼν *Dalmatarum navale*] leg. oppidum. [*Salona Sophianus*] & sic in Tabula ms. accuratissima Slavoniæ, quam habeo medio ferme loco inter *Sebenico* & *Trav.* [*Clissa*] aliquot pauculis milia-

miliaribus distat *Clissa à Salone*.

Salsubium, &c. Leander] & Ligorius ex lapide veteri.

* SAMBRACITANVS sinus in Provincia Galliæ, Anton. Itiner. marit. nunc *Golphe de Grimaut*.

Samnites, &c. Antium] error est in Codicibus Livij lib. x. ubi Antiatem agrum pro Atinate male legitur; & miror Cluverium non perspexisse vitium adeo manifestum pag. 1199.

Samos, &c. δείȣζα *Aristot.*] Hesychio Δρȣ̃ζα.

Samothracios, &c. in Thracia habet Herodotus] Deceptus est ab Interpretibus; nam τείχεα apud Herodotum non muros, sed castella significat, ut manifeste ex Herodoti loco lib. 7. apparet, qui ultimum inter τὰ τείχεα Mesembriam ponit, ita & Scylax hac voce utitur.

* SANGEORVM mons in finibus Bithyniæ terræmotu eversus apud Gregor. Nyssæn. lib. contra fatum pag. 909. In Græco legitur τὸ τῶν Σαγγαγῶν ὄρος, ubi Interpres Σαγγαρίων legisse videtur in suo codice.

Saniana, &c. Porphyrog.] lib. Themat. [*Galatorum*] *corrigend. Galatarum.* [*Ita hac in Asia minori videtur*] & quidem in finibus Cappadociæ.

Saphar] *Taphar* in Philoſtorgio & Niceph. Calliſto . [*Saphar legendum puto*] optime.

* SAPHRIS Σαφεὶ Vicus Parthiæ Iſidoro Charac. puto eſſe Siphacen Ptolem.

Sapires, &c. Sabiri ſunt quoque apud Agathiam] & Theophane Bizi apud Photium Cod. 64.

Saporda, &c. Polybio 5. p. 415.

Saracena, &c. Hos Iſmahelitas Nomades] Hinc Arabia Numidarum Vitruv. lib. 8. cap. 3. Scylax quoque hoc loco Nomadas ponit.

Saranga.] Vide *Canthi ſinus*.

Sardica, &c. Triadizza Sophianus vocat] atque ita nunc quoque vulgus Bulgarorum. Græcis & Turcis eſt *Sofia*. *Cedrenus & Curopalates*] & Balſamon ad Canones Sardic. [ἐλπία σερδικὴ, &c. *eadem forte*.] Sine dubio. ΟΥΛΠΙΑΣ ΣΕΡΔΙΚΗΣ circa figuram cum clipeo & haſta in nummo Caracallæ apud Franc. Gotofred. Sic quoque in nummo Severi apud M. Ducem circa Aquilam. *Iuxta Neſſum*] *Naiſſum*. Vide Itinerarium Busbequij. *Ex quo duæ videntur*] falſum.

Sardopatris] vidi nummum antiquum apud Iac. Sirmondum cum inſcriptione ϹΑΡΔΟΥΠΑΤΡΟϹ.

* Sardoum mare, olim totum internum mare dictum ab Italia vel Sardinia, usque ad fretum Herculis, Aristot. & Apulejus lib. de mundo, Anonym. Perieget. Græcus; sic Apollonius Rhodius lib. 4. v. 633. & Polybius lib. 3. ait Rhodanum effluere in Sardonium mare, idque recte ex mente antiquitatis.

Sarepta, &c, *Sareptini Vini*] *Sareptenum* vocat Fulgent. lib. 2. pag. 194.

Sarianæ] est puerilis error ex voce Καισαριανῆς sive Cæsariensis natus, cujus primam syllabam male pro articulo conjuncto accipit.

Sarmatia, &c. *Iaxamatæ quoque legitur*] *Xamathæ* Mela ms. & *Iximatæ* Steph.

Sarpedon, &c. *ante Hæmum*, &c. *describit eum ejus Schol.*] pag. 11. *Est quoque Atticæ urbs*] ibi forte Ἀστικῆς legendum: ea enim Thraciæ regio est ad Hæmum montem. [*Ciliciæ urbs est Pomponio*] & dicto Apollonij. *Scholiastæ* [Ejusdem regionis, &c. Straboni] & Oppiano Hali eut. lib. 3. v. 207. qui prope Corycum esse docet.

Sars, &c.] Ortelius & auctores Hispani, quos sequitur, insigniter falluntur, qui hunc fluvium juxta Lucum defluere, & in Minium influere existimant, cum Pomponius de ora maritima agat.

[*circa*

[*circa turrim, &c. decurrit*] *Rio Lezaro* prope caput finis terræ.

Sarsura.] *Saſſura Vicus*] Tab. Peuting.

Sarus, &c. Plinio & Appiano] & Procopio 5. ædific.

Satala] *Arſingam* nunc eſſe puto.

Satriani.] Sunt *Satræ* Herodoti.

Satula, &c.] Interpres Latinus & mss. Σέτλαι.

Savinas, &c. Epiſc. Savinati, &c. an pro Sabinati.] Quis dubitet? ſcribit enim de Eccleſia S. *Laurentij, unde nunc Poggio di S. Lorenzo*.

Saurium] ms. *Saunium*.

* SCALAE VETERES, locus apud Procopium 2. Vandal. ex Ioſ. Scaligeri emendatione & Grotij verſione, in Græco Καλλασβάταρας legitur, videndum num forte idem ſit locus cum *Callas* Antonini ſup. hoc v. ſed ille in Mauritania ponit.

Scampis] *Scampa* Hierocli ms. fuit civitas Epiſcopalis Epiri nouæ, quæ & *Scampina* civitas in Epiſtolis Hormiſdæ Papæ pag. 489.

Scandille] *Scardira* apud Plinium legitur.

Scardona, &c. Nomen adhuc retinet apud Sophianum] & ſic in tabula mea geographica ms. Dalmatiæ paucis miliaribus ſupra Sebenicum, Caſtrum Turcarum.

Scarphia Steph. Plinio, &c. Scarpe Straboni] ibi Τάρφη ex Stephano recte Casaubonus restituit.

Scetin] Cyrillus scripsit ad Monachos τοὺς ἐν τῇ Σκήτῃ. Vide Concilium V. generale pag. 646.

Schedia.] Scholiast. Nicand. pag. 29. Schediæ hujus prope Alexandriam mentio extat lib. 3. Machab. cap. 4. ubi Interpretes omnes *ratem* explicant, nec quisquam verum loci sensum intellexit.

Schinussa] adhuc nomen retinet, si qua fides Burdoni Insulario pag. 45. b.

* SCITII Σκίτιοι Panoniæ populi Steph. v. Σκορδίσκοι si locus vitio careat.

Scodra] Ligorius ex nummo Claudij Imp. Coloniam facit, in quo legebatur: COL. CLAVDIA. AVGVSTA. SCODRA.

Scœdisa, &c. Straboni 11.] p. 497. sed lib. 11. pag. 548. Σκυδίσης legitur Stephano v. Ἑπτὰ κωμῆ] Σκυθικὸν ὄρος, sed corruptè.

Scordisci, &c. Strabo eos Illyricis] *sic Appianus princip. Illyr.*] *Galatas sex ijs facit, qui cum Brenno Delphicum templum spoliaverant*] Vide Appianum hanc expeditionem narrantem principio Illyricorum, ubi etiam de illorum migratione trans Istrum fluvium.

Scu-

Scupi] Rosvveidus ad Paulinum carm. 30.p. 871 erat autem metropolis ejus provinciæ, ut apparet ex Notitia ms. Hieroclis.

Scybelus] *Scybela* Σκύβελα.

Scythæ, *&c. Sagæ*, *&c. vel rectius Sacæ*] Vide Apollonij Rhodij Schol. lib. 4. pag. 189. [*Patzinacos*] vide v. *Dacia*. [*Scythia minor*] *Scythiæ minoris* meminere excerpta Ammiani Marcellini pag. 474. & Iornandes cap. 50.

* Scythia Minor, Iornandi provincia illa Imperij Constantinopolitani ad ostium Istri, cujus metropolis erat Tomis proxima Mœsiæ inferiori.

Scythicum Hispaniæ videtur, *&c.*] non perspiciunt mentem Melæ. *Asiæ tribuit*] optimè.

Sebasta] Αὐγοῦστα vocatur à Steph.

Sebastia & Sebastopolis Cappad. urbes] Has quoque vicinas exhibet Itinerarium Antonini & 36. mil. pass. intervallo separat. [*Sebastopolim. &c. Ponto*] hæc diversa est, de qua infra.

Sebastopolis Colchidis urbs, *&c.*] Alia est *Sebastopolis* Cappadociæ de qua paulo ante in v. *Sebastia*.

Sebennyticum, *&c. Sybenniticum Stephano*] falsum.

Sebrithites, *&c.*] infra v. *Tenesis*.

Se-

Securrisca, vide Burgus] ea huc transferenda. In tab. Peuting. *Securisba* editum est; quod ex Procopio & Antonino corrigendum.

Seganes] vide supra *Sacasena*.

Segestani] vide sup. *Sacasina*. [*Segetani*] & Σεγεςανοὶ.

Segesterorum, &c.] *Secusteronensium* fines Higyn.

* SEGOLAVNI, qui male *Segovellauni*.

Segoncia, &c. Epila] hæc XVI. pass. mil. distat Cæsaraugusta teste Antonino.

Segovellani] *Segolauni* vero nomine in quibus Valentia. [*incolæ vocant* Saillans] hoc verissimum; unde apparet quam male Cluverius *Tricastinorum* & *Vocontiorum* fines constituat in tabula Alpium.

Segovia, &c. est & Segovia in Bœtica] Vide Rodericum Carum lib. 3. antiq. Hispal. cap. 50.

Selbyssina] *Elbestij* & *Olbisij* alijs, vide supra.

Selene] magna quædam insula, vel saltem cæteris major inter Hecatonneses. Sic intelligenda mens Stephani, nec repetenda ἀπὸ κοινοῦ vox πόλις. Delenda vero hæc verba *Vrbs inter centum insulas* ἑκατόννησος.

Selentidis] leg. Σηλεντίδος.

Se-

Seleucia, *&c. Scio Steph. &c. in Syria describere*] prope Syriam ait Steph. [*quam Seleuceum*] inepte ἐθνικὸν cum primitivo confundit. [*Pieriam*] *Seleucia* prope Antiochiam dicitur Clement. Alexand. Protrep. pag. 31. [*Alia est ab ea*, *&c.*] hoc jam supra dixit. [*Sed Pisidiæ eam non recte attribuit*] sunt duæ diversæ, ut apparet ex subscript. Concil. Nicæni [*Pamphyliæ enim est regionis*] fuit Civitas Episcopalis, cujus Antistes Quintianus subscripsit Concilio Nicæno. [*Seleucia est ad Euphratem*] hanc Seleuciam Mesopotamiæ vocat Steph. v. φέλσα.

* Sella pro *Dolona* apud Statium lib. 5. Silv. in epiced. patris. Graja refert *Sellet.*

Selybria, *&c. Eudoxiopolis*] prius *Salabria* Pisidiæ civitas Hierocli, quam male in Thraciam transfert, quia *Salabriam* cum *Selybria* confundit. Hoc inde quoque apparet, quia Philippus ex Apamea Eudoxiopolin translatus fuit, quæ & ipsa Pisidiæ civitas Hierocli.

Sepphoris] ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ nummus in Trajani honorem cusus extat apud Tristanum tom. 1. pag. 415.

Septumani] *Septimani terra* Ioan. PP. VIII. epist. 102.

Serabis] *Sorobis* ms.

Serdica] *Serdicæ* regionis vet. lap. apud Capaccium p. 331. erat autem in Beſſis.

SERGIDAVENSIS populi plebiſque in Dacia prope Vlpiam Trajanam meminit lapis antiquus apud Gruter. pag. 163. n. 6.

Serippo] ſcrib. Seripo, &c. Rodericus Carus fuiſſe putat ubi nunc *Villa de los Molares* prope Salpeſam lib. 3. antiq. Hiſp. c. 63.

Serpa] nomen hodie retinet ad ſiniſtram ſtare ripam. Vide Rodericum Carum lib. 3. antiq. Hiſpalenſ. c 7.

Serræ, *&c.* *Nicetas* & Theophylactus ep. 9.

* SERZMARAGDIA, haud dubie Daciæ civitas legitur in inſcriptione Trajani Imp. apud Card. Barberinum forte *Zermizirga* Ptol. infra h. v.

* SETENSIS Epiſcopus ὁ Σετῶν ſub Sardienſi metropolita in Notit. Epiſcop. Leonis Imp. In alia Notitia ms. ὁ Σετῶν legitur.

* CETPOTAOYIANΩN circa Apollinem cum lyra in nummo Severi apud M Ducem clariſſimis litteris legitur, pertinet ad vocem *Tavium* infra.

Sevo, *&c.* *Dofrini*] Fiellen vocant Sueci totum hunc tractum montium inter Norvegiam & Sueciam, ut mihi affirmavit

vit D. Gustavus Horn. In his montibus genus avium est candidi coloris Attagini magnitudine similis, vocant *Fiel ruper*, ea cum ex montibus in subiectam planitiem descendit, hyemem sævissimam præsagit.

Sextatio] *Serratio* Tab. Peuting. *Sostantio* Itiner. Hierosol. *Substantio* legit Petrus Marca Concord. lib. 2. c. 3. ubi mille passibus Montepessulo locum abesse scribit in arduo situm, ubi de ejus comitatu disserit. Vide supra *Monspessulus*.

Sexti, *&c. à Carth. lapide*] quarto legitur in editione Gryphij.

* SIAGITANVS S. P. Q. legitur in Tabula ærea Brixiensi apud Oct. Rossi pag. 183. ex Africa.

Siarum , *&c. Carragatin.*] *Sarrocatin* rectius & *Sarro* vocari ostendit Rodericus Carus libello Hispanico erudito de antiquit. Vtreræ, ubi *Siarensium* municipium & ordo *Siarensium* ex inscriptionibus antiquis legitur. Vide ejusdem Cari antiquit. Hispalenses lib. 3. cap. 20.

Siceum] συκεὸν in Menæis Græcorum, unde ipse Theodorus Συκεώτης dictus.

Siculum mare] ab antiquis dictum, quod à Sicilia ad Cretam usque sub Ionio mari extenditur. Appollon. Rhodig. lib. 4. v. 291. Τειτάκειον πόντον vocat: ubi Scholia-
stes

ſtes falsò exiſtimat eum Τριγάκριον pro Τυῤῥωϊκὸν καταχρηστικῶς poſuiſſe, id enim ex ſequentibus ſatis apparet: quamvis ſciam antiquos nonnullos etiam Siculum mare ſupra Siciliam Neapolin uſque produxiſſe, ut Phædrus in fabulis.

Sideras loci nomen] Idem exiſtimo cum *Succorum* clauſtris. eæ enim *Portæ ferreæ* ſive *Derbent* dicuntur Turcis. Vide infr. v. Succi.

* SIDERVM CASTRVM in limitibus Orientis Romani Imperij ponit Hiſt. Miſcella lib. 21. ultra Cappadociam, ut videre eſt.

Sidrona, &c. vide Stridon] eſt omnino eadem cum *Sidrona*.

Sidyma] legendum Δίδυμα. Vide ad v. *Pinara*. Sed in antiquo mss. Hieroclis Σίδυμα quoque ſcribitur non Δίδυμα ut editum; & ſic Hypatius *Sidymenſis* Epiſcopus ſubſcripſit Epiſtolæ Synodicæ ad Leonem Imperatorem. Vnde nihil muto. Et in alia Notitia ὁ Σιδύμων vocatur.

Sigguitanæ Eccleſiæ] eadem quæ *Siguitenſis*.

Signitenſis, &c.] Siguitenſis in edit. Pithæi.

Sigriani, &c.] vide Conſtant. Porphyr. Them. lib. 1. cap. 4. & de adminiſt. Imp.

cap. 25. ubi Theophanis Historia Sigriana laudatur.

Sigua] *Siguense metallum* in Africa apud S. Cyprianum epist. 80. & hinc forte *Siguitensis* Episcopus in Collat. Carthag. fuit in Numidia, ut ex Cypriano apparet; nam omnes isthic damnati Episcopi & Clerici Numidiæ erant. In Collat. Carthag. alio loco *Sigiutanus* sive *Sigguitanus* vocatur.

Silicense flumen, *&c. Rio de las Alzanijdas putat hodie Moralis* & Rodericus Carus lib. 3. antiquit. Hispalens. cap. 50.

Silva] Epiphanius Silvæ Candidæ Episcopus sub Zacharia Papa anno Christi 745. Tiberias *Silvæ Candidæ* Episcopus tempore D. Gregorij M. ut videre est lib. 3. epist. 38. in subscriptione privilegij S. Medardi.

Silvium] nunc dicitur *il Gorgolione*.

Simedicitas, *&c. Adesodatus*] leg. *Adeodatus*. [*Collegium*] leg. *Collatio*.

Sinaca] puto legendum *Siracca*: nam regio inde Σιρακηνὴ, ut legunt mss. Palat. Isidoro quoque Characeno Σιρὸκ civitas illa dicitur.

Sinda, *&c.* Ἴσινδα] utrobique hoc nomen corruptum, legendumque Ἴσινδα ut mss. Steph. legunt.

Sine-

Sinera] hæc *Sinara* Tabul. Peutinger.

Singidonum, &c. *in vita Iovin. Imp.*] Ita quoque Itineraria, Procopius & alij apud Procop. 4. ædific. Σιγηδὸν ſcribitur, ſed annexa ſequenti particula ἐν, legend. Σιγήδονον nunc *Zenderin* ſedes non ita pridem *Deſpotæ Serviæ* paulo ſub Tauruno. Simocattæ apud Photium cod. 65. Σιγη-δὼν.

Siphare] eadem puto Σαφεὶ Iſidori Characeni.

Sipphara] Σιππαρῶν πόλεως meminit Euſeb. præp. lib. 9. c. 41. in Meſopotamia ad Euphratem.

Siraces, &c.] vide ſupra ad v. *Sinaca*.

Siſium, &c.] σίσκια Not. ms.

Slotna in ſcriptis lapid.] Lapides illi ficti & ſuppoſititij, ſed Aurarias illic fuiſſe certum elt.

Smaragdites] ἔλλυες ζῶα ἐν τῷ σμαράγδῳ ποταμῷ Heſych.

Smintha] *Sminthe* inſula Higyno cap. 120.

Sollinienſium, &c. *forte Senez*] falſum: nam hæc civitas *Sanicienſium*, ſive *Sanitium* & *Saneſium* proxime ſubjungitur. Corruptum eſſe hoc nomen vix dubito: ſed omnino exiſtimo *Telonenſium* eſſe legendum: nam *Telonenſis* Epiſcopus legitur in

ſubſcriptionibus Concilij Aurelianenſis IV. & V. Vide infra ad v. *Telumnũ*, ſed ſcrupulũ mihi movet, quinam *Telonenſis* civitas ſub Ebrodunenſi metropoli fuerit, cum Aquenſi Metropolitæ Forojulienſis ſubſit civitas & Antipolitana. Itaque alia quærenda correctio. Id pro certiſſimo habeo eamdem civitatem eſſe cum *Salinis Suetriorum* Ptolemæi, quam vulgo *Salluzze* interpretantur, haud levi errore: nam cum Ptolem. inter Vintium & Sanitium Sallinas illas in Suetris ponat, non dubito, quin eædem ſint cum hac *Sollinienſium* civitate; quam ex Suetrorum ſitu à Cluverio recte aſſignato, omnino exiſtimo locum illum eſſe, qui nunc *Seillans* vocatur, inter Sanitium & Antipolin.

* SONDIS, mons Thraciæ, Malchus in excerpt.

Sophone, &c. Sophena eſt Ptol.] & excerptis legat. Græc. pag. 20.

Sora, &c. urbs Paphlagoniæ eſt] Hierocli in Ζωυνδη, & Iuſtiniano novell. 29. ubi Interpres civitatis nomen in tumulos convertit, & cum ſequenti *Amaſtri* confundit.

Soron] Ζῶρα Hierocli & Conſtantini Porphyr.

Soſſubenſem] legendum *Oſſonobenſis*, ut docet Rodericus Carus lib. 3. c. 35.

Sozopolis, *&c.* *Pamphyliæ*.] Situm describit Io. Cinnanus lib. 1.

* SPALATHVM Illyrici oppidum prope Salonam, nunc civitas Archiepiſcopalis, Tabula Peuting. meminit ejus, & Notit. Imperij. Sed illa *Aſpalatum* vocat, quamvis editi Codices male divellant *à Spalato*, pro *Aſpalato*. Vide ſupra v. *Aſpalathus*.

Spelunca, *&c.* *In Italia*] Eſt oppidum Oſtuni, quod itineris ductus & intervalla accurate oſtendunt.

Specchius, *&c.* *Ptolemæo*] & Appendici Conſtantini Porphyrog.

Sphagia] Tres inſulæ Plin.

Spodendum] ms. recte Ποδανδὸν vocat.

Stagira, *&* *Orthagoria*] ὀρθαγορεία καὶ στάγειρα ἡ νῦν Μάκρη Append. Conſtant. Porphyr.

Stalia, *&c.* *in Synodo v. Conſtantin.*] ubi Phocas *Stalienſis* Epiſcopus Provinciæ Prævalienſis.

Staveni, *&c.* *Aſtaveni*] ſic ms. Palat. & recte. Ἀσταυηνὴ vocatur eorum regio Iſidoro Characeno.

Stauropolis] Ταυρόπολις Steph.

* STEGON Tanagriæ regionis vicus nominatur à Plutarcho in quæſt. Græc. pag. 299.

Stratonica, *&c.* *Hanc Adrianopolim*] falſum.

Strobus] est *Stobos* sive *Stobi*, quod erat municipium iuris Italici.

Strumpitza, *&c. Strobitza*, *&c. sine P.*] *στρομβίτζη* Theophylacto epist. 32. unde apparet fuisse civitatem in accuratissima Tabula manuscripta Bulgariæ, vocatur *Strumnitza*, & ponitur ad Strymonem fluvium haud procul supra Amphipolin.

Stygis, *&c. Fons Ptol.*] De hac aqua Stygia vide accuratam narrationem Damascij apud Photium in vita Isidori.

Sublacum, *&c. hodie Sollago*] *Subiago*.

Sublectinus, *&c.*] oppidum hoc *Syllectum* Procop. 1. Vandal.

* SVBVRBICARIVM MARE, quod est circa ostia Tiberis fluvij veteres Gloss. ad Iuven. Satyr. 5.

Succaba, *&c.*] prope Isidis insulam & portum.

Succasani] lego *Succasini*, qui sub Casino ad Lirin posita, fuit hæc *Interamna*, cujus vestigia clarissima extant.

Succi, *&c. ibi munimentum esse putat Lazius*] Sed errat toto cœlo: nam *Succorum claustra* sunt inter Sardicā & Philippopolim, Turcis *Deruent* dicta, quæ egregie describit Busbequius.

Succiniense oppidum, *&c. Flavinium*] sed an illa oppida terræ hiatu absorpta? puto op-

pidum hoc ad Ciminum lacum fuiſſe.

Suda] Σούδαν τὴν ποτὲ λίμνην οὖσαν commemorat Photius in excerptis Damaſcij Cod. 242. puto eumdem eſſe locum.

Sudernum, *&c. Muderno*] Tabulæ Itinerariæ *Materno*. Hujus civitatis veſtigia maxima extant in via Claudia paulo ſub civitate Caſtri. Idem Leander *Maderno* adhuc dici affirmat. [*Tudernum in Ant. fragm.*] ab Annio confictum.

* SVLFVCIVM videtur loci nomen in veteri lapide apud Capaccium pag. 329. ubi legitur *natione Suffucienſis*, ſed ibi ſcribendum. *Seleucienſis*.

Summuranum.] eſt diverſorium in via publica paulo ſub *Murano*: nam ipſum *Muranum* paulo extra viam publicam in edito colle ad dextram Roma euntibus ſitum eſt.

Supara] Hæc eſt *Ophir* S. Scripturæ, ut ex Procopio in lib. I. Regum apparet.

Superæquani, *&c.*] vocatur nunc vulgo *Caſtel vecchio de Surreco* haud procul à *Goriano*, ut Inſcriptiones antiquæ ibidem extantes teſtantur, in quibus SVPEREQVANI ſcribitur, unde etiam nunc *Vallis Surrecana* nomen retinet.

Suſacis, *&c. Suſacenſes*, *&c.* Niceph. lib. 9.] ſunt *Succi* Ammian. Marcell.

Sybaris, &c. est fons ad Parnassum montem.] *Sybaritis* fons prope Sybarim Schol. Theocr. ad Idyll. 5. v. 126.

Sycamazon] locus Episcop. cujus non semel memoratur in Concil. Ephes. Cujus Episcopus Dionysius. Est in Palæstina Hierocli.

Syedra, &c. Steph.] Concil. Chalced.

Sylæus] scrib. *Syleum* σύλαιον, &c. apud Porphyr. inter Attaliam & Pergen.

Syllectum] supra *Sublectum*.

Syloes, &c. etiam Σολόης *legitur*] rectius, sic & Scylax.

Symbolon, &c. in Taurica Chersoneso est] Nauticæ Græcorum τζίμπαλος meminerunt.

Symes] *Caucasum* intelligit Orphæus.

Symtti, &c. recentiores, &c.] Imo mss. Mediceus antiquissimus sic legit.

Sipheum, &c. Summuranum] sub *Murano* legendum, ut alibi in eodem Itinerario, sub *Cosa*, sub *Labico*, sub *Anagnia*, sub *Lupatio*, nam *Muranum* disertim antiqua inscriptio vocat.

Syrna] *Syros* Pausan.

T

Tabresium] scrib. *Tabrezium*. Vide sup.

ſup. v. *Gabris*.

Taburnum, &c. *Caudini ſaxa Taburni, habet Gratius Poëta*] ergo & ipſe Samnitum ſtatuit.

Tachari, &c. *pro Tachoris Ptol. habeo*] nec dubitandum. Vide infra v. Τόχαροι.

Tadinates] *Tadinatem* Eccleſiam Eugubino Epiſcopo, ut pote viciniori commendat Greg. M. lib. 7. epiſt. 87.

Tagina Vicus] *Tadinum* prope Gualdum ſupra Nuceriam.

* Ταλλαίων montium meminit vetus inſcriptio apud Gruter. fuere pars Idæ montis, ut apparet in poſtrema editione Veneta, *Tallæi* vocantur.

* TALMIS, locus Ægypti ſuperioris ubi Blemmyes habitant. Olympiod. apud Photium cod. 80.

Tamaris, &c.] *Tambre*, vel *Tamara* tabulæ vocant.

Tamaritium, &c. *Spalmax legunt*] inter Meſſanam & Tauromenium.

* TAMATRACHA, civitas ad oſtium paludis Mœotidis, Conſtant. Porphyrog. de admin. Imperio, alijs *Metracha* videtur hoc v.

Tamulluma] *Tamallumum* S. Eugenij exilio clara, civitas Byzacenæ provinciæ. Vide infra *Thamalla* & *Themelanum*.

Ta-

Tapara emporium] non unum ſed multa emporia hoc nomine comprehendit. Arrianus. Sed legend. τὰ Πέρας, de quibus ad ipſum Arrianum notavi pag. 18. *Thapharum* in adverſa continente Arabiæ fuit. Hoc *Aphar* vel *Saphar* vide ſupra.

Taphra] *Taphrura* Ptolemæo.

Taphrura] *Taphra* Plinio & Melæ.

Taron] Τάρων, Τάρωνος [*In Syria fortè*] potius Cilicia. Vide Conſtantin. Porphyrog. lib. de adminiſt. Imp. c. 43. fuit Civitas Epiſcopalis in Armenia Syriæ vicina, ut habet Anonymus de rebus Armeniæ App. Biblior. SS. PP. inde Ταρωνίτης apud eumdem Conſtantinum & Theophylactum epiſt. 37. & 4. Sed maxime epiſt. 26. videnda.

Tatta, &c.] *Dioſcorides* 5. *cap.* 126.

Taureni] montes Arabiæ quos Saraceni accolunt. Nonnoſus apud Photium cap. 3.

Taurentium] apud Pomponium Melam corrupta hæc vox in *Glanon* ubi ms. *Laurion*. Sed legendum haud dubie *Taurentum*, vel potius Græca formatione *Taurois* vulgo *la Ciotat*.

Tauropolis. Num idem cum Stauropoli?] haud dubiè.

Tauropolion, &c. in Samo] malè intellexit

xit Strabonem : eſt enim error manifeſtus.

Taxus] Harpocration v. Καβύλη.

Tearo] In veteri epigr. mss. Θέαρος. Euſtath. ad Hom p. 1263.

Telephius, &c. Steph. & Menæchino] ſcrib. ex Menæchmo.

Telo martius.] Vide v. ſequens.

Telumnum, &c. Telonum] Pariſienſi Concilio IV. ſubſcripſit Deſiderius Epiſcopus *Telonenſis*. Cyprianus Epiſcopus *Tolonenſis* ſubſcripſit Concilio Aurelianen. IV. ubi Sirmondus in Indice *Telonenſis* legit, ſed ego *Toloſenſis* potius legerim. Sed Aurelianenſi V. ſubſcripſit Palladius *Telonenſis* Epiſcopus, & Severus Presbyter Arelatenſi V. *Telonenſis Baphij* in Gallijs meminit Notitia Sconhovij: ſed cum omnia cætera *Baphia*, quæ ibidem recenſentur in locis maritimis fuerint, hoc quoque in Oceani, vel mediterranei maris potius ora fuiſſe exiſtimo, ut & cætera omnia. Forte Tolon & in VI. Synodo Conſtantinopol. Act. 4. Taurinus Diaconus Eccleſiæ *Telonenſis* Provinciæ Galliæ, ubi Græcus Codex habet Αιλοένζε, ubi male ex veteri illa verſione latina reſcribunt Τηλώνε. Scribendum enim potius Τηλονένσε: ita enim ibi omnia iſta nomina, quæ in

enſis

enſis finiunt apud Latinos formantur; ut Ἐκκλησίας Ἀρελατένσε (ubi item male Ἀρελάτε ſubſtituunt) Λαυδένσε, Τικένσε, Ακκένσε, Αστένσε aliaque ibidem plura.

Temeni Porta, &c.] In tribus nummis antiquis, quorum copiam mihi fecit Ill. D. Peireſcius legitur ΤΗΜΕΝΟΘΥΡΕΥΣΙ ; & ſic in inſigni nummo Valeriani & Gallieni Imper. apud Franc. Gotofredum. Vide Pauſan. in Atticis pag. 66. apud Ptolem. male Τραιμωροθυρεί) ſcribitur.

Temeſa, &c.] Abundantius Epiſcopus Eccleſiæ *Tempſanæ* provinciæ Brutiorum ſubſcripſit in Act. 4. Concil. VI. Conſtantinopolitani. [*prope Lucitum*] Ligorius locum, ubi fuit, nunc *Teſa* appellari ſcribit.

Tenericus, &c. *Pauſanias*] & Pyndar. Schol. Pyth. n. pag. 318.

Teneſis, &c. *Sebritæ*] hinc *Sebrit hites nomus* ſup. hoc v.

Tentyris, &c. *Ægypti oppidum*] Agatharchidæ, Plinio, &c.

Terbuniotæ, &c. *Teruniotæ*] Conſtant. Porphyrog. lib. de admin. Imp. cap. 29. civitas eorum hodie *Trebigna* ſupra Raguſium in mediterraneis.

Teredon, &c. *Ptolem.*] & Abydeno apud Eu-

Eusebium lib. 9. cap. 41. præpar. Euangel. qui videndus.

* Τέριζοι una cum *Crobyzis* nominantur ab Etymol. & Suida v. Ζάμολξις puto ex Herodoto, qui videndus.

Termera, &c. Latini Codices Pepere legunt] & ms. Græci Περπέρη, quæ verissima lectio. Vide sup. hoc v.

Termissus, &c. In Pisidia] ita vetustissimum S. C. apud Ald. Manutium in Ortograph. pag. 409.

Ternesij, &c. Tartessis?] rectissime, legendũ enim omnino illo loco Ταρτησσοῦ,

Ternobum] fuit sedes primaria Principis Bulgarorum, Episcopus non solum Metropolita, sed Tetrarcha, sive Autocephalos. [*Trinabus legit Laconicus*] rectè.

* TETRACOMIA, regio Bœotiæ circa Tanagram quatuor pagos complexa *Elæonem Harma*, *Mycalesson*, *Pheras*. Strabo lib. 9. pag. 405.

Tetrapolis, &c.] apud Basilium M. Epist. 57. Armenia *Tetrapolis* cognominari videtur, puto esse primam seu minorem. Vide sup. v. *Armenia*.

Tetrapyrgium, &c.] Siciliæ campus apud Photium c. 242.

Thabortenum] Vide sup. Απαναρκτικὴν.

Thaditæ, &c. Interp. Oaditæ legunt] & sic

mss.

mss. Græci.

Thalamum θαλαμον] ſcrib. *Thalamon* θαλάμων. Παρὰ θαλάμωνα apud Theophanem pag. 34. ubi alij ms. Θαλμῶνα legunt, ſed corrupte pro ΦΛΑΒΩΝΑ.

Thamalla, &c.] *Thamallenum* Index Epiſcoporum Africæ, ubi relegatus fuit S. Eugenius.

Thamuda, &c. *Thamudemi* θαμουδημοὶ] *Thamudeni* θαμουδηνοὶ in edit.

Thapſus, &c. *huic quoque eſt Cherroneſus*] ſunt corrupta verba Thucydidis de *Tapſo* Siciliæ.

Thebæ, *etc. Thebæ quæ Corſicæ cognominantur*] locus corruptus.

Thebaſa, *etc.*] Cedrenus Θηβω vocat ex Theophane, & ſic corrigenda Miſcella. Vide v. *Thebe*.

Thebita] apud Plinium corrupte nunc *Hebata* legitur, ubi ms. recte *Thebata* habent apud Ammian. Marcell. lib. 24. *Thibutha* ſcribitur pro *Thibitha* ſeu potius *Thebita*.

Themelanum] *Tamallumum*.

* THEMETRA civitas ex Africa, legitur in veteri tabula Brixienſi apud Oct. Roſſi pag. 182.

Themiſſus etc. apud Steph.] & in act. 6. Concilij Chalced. unde apparet eandem eſſe

esse cum *Themisonio*.

Thena] puto esse *Thænia* Agatharchidę. Vide infra *Thinites*.

Thenæ Africæ propriæ urbs] Plinio & Antonino. Ptolemæo Θεᾶιναι.

Theodorus, etc. paludis nomen] Imo fluvius, qui Plinio *Tader* in Virgitano sinu.

Theodosia, &c. In Itinerario Benjamini, &c. Armilon nominatur] falsum.

Thera, etc. Goz, hodie] hæc *Caudos*.

Therambus, etc.] Vide *Thrambus*.

Therapnas, etc. In Orphei Argonauticis, etc.] falsum: nam versum illum 948. male Interpretes accipiunt de nomine loci cum ex Hesychio Θεράπνη αὐλῶνα sive σαθμὸν Sacram Sedem ibidem significet.

Thermæ, etc. Col. Aug. Himerorum Thermit.] Ioannes Episcopus Ecclesiæ εἰς τὰ Θερμίτανα τῆ ἐν Σικιλία Act. 4. subscripsit Suggestioni Synodi Romanæ.

Thermæus, etc. Mecybenæus flexus apud Pompon.] falsum hoc: nam expresse distinguit. Sed *Thermaici sinus* nomen ante Pintiani emendationem in mendo latet. Ortelius Pintiani locum non recte expendit, ut nec ipsum Melam.

Thermida Carpet. Vrbs Ptol.] & fluvius Dexter. Quidam eruditus vir non male conijciebat esse oppidum *Zen-puzzolo*, id est,

eſt, *Centum puteoli*, ad ſiniſtram Tagi ripam haud procul Toleto.

Theu Proſopon. Θεȣ πρόσωπον.] Θεῶν πρόζωπον Scylax.

Thiluta, etc.] leg. *Thebitha*.

Thirophagi, &c. Phthirophagi: &c.] qui pediculos comedunt.

Thracis, etc.] Inter Simonidis fragmenta, unum extat ex Euripidis Scholiaſte, ubi dicitur *Medea regnum obtinuiſse* Θεράνε Λεχαιοῦτε.

Thraciam, etc. Xenophonti id eſt Græcorum] pag. 437. de quo mox.

Thracium locus, etc.] Xenophonti 7. Exped. Cyr. p. 395. & 1. Græc. p. 437.

Thrambus etc.] Herodoto *Therambus*. Vide ſupra hoc v.

Thranipſæ, gens circa Pontũ] leg. *gens Thrac.*

Thuria, etc. Thuriam] ibi pro τοῦ Θȣείας, leg. τοῦ θ' ὑείας.

Thurium] In VI. Synod. ſubſcripſit act. 4. Theophanes Epiſcop. θȣ́ρης provinciȩ Calabriæ. Vetus Interp. reddit *Thurinæ Eccleſiæ*.

Thyamis, etc. hoc tract. Thiamum] corrig. *Thiamin*.

Tiaba, etc. Strab. Taba legit Steph.] utrobique legendum Τάβαι, ut ms. Steph.

Tibareni, etc. Circa Cappadociam ſunt] Tiberina regio, Cappadociæ, in qua Arianzus

zus. In Nazianzeni epistolis; & Basil. M. epist. 19.

Tiberiopolis, &c. Stromizza à Soph. appellatur] & Append. Constant. Porphyr. *Tiberiopolis* etiam in Cypro fuit civitas Episcopalis, cujus Antistes Aristocles legitur in Concil. Chalced. Act. 6.

Tibronanus, &c.] In Ortograph. Manutij.

Ticelia, &c.] *Tisilica* mss. legit.

* Τεῖχος μακρὸν Suid. vide supra v. *Macrontichos*.

Tifernum] In veteri inscriptione Castelli montonis legitur plurali numero. *Natus Tifernis Tiberinis*. Et sic in subscript. Synodi sub Hilaro PP. *Lucifer Tifernis Metauris*. Et in Concilio sub Symmacho *Innocentius Tifernatium Tiberinorum*.

Tigis] Tigisis Procop. 2. Vandal.

Tigranocerta, &c. Hoc Iovius Sulthania] hoc falsissimum.

Tigris, &c. Pasitigris] *Pasitigris* diversus est fluvius à *Tigri* apud Arrianum leg. 3. Alex inter Susios & Vxios fluens.

Timice] *Timitica* vel potius *Timiliga*, ut in veteri tabula ærea.

Timida, &c.] *S. P. Q. Timiligensis* civitatis Africæ legitur in Tabula ærea Brixiensi apud Octav. Rossi pag. 182. scribi-

tur ibidem *Thimiligensis* cum aspiratione.

Tingis, *&c. Hodie Tanger*] In nummo Francisci Gothifredi TING. MIOR. SI MI. AT. II. VIR. circa duos cypressos ab aversa caput Herculis. Subtus ÆD. & .... literis Punicis.

Tinurtium, *&c. Tournon*] *Tournus* inter Matisconem & Cabilonem ad Ararim, ut ex Itinerario Antonini apparet.

Tiora] fuit ad fluvium Thoracum in Sabinis 8. mil. pas. distat à Fucino ac Velino.

* TIPHLIS sive *Tiphilis* Iberorum Metropolis Theophani apud Photium Codice 64.

Tirista] *Silistra* hodie vocatur, ut affirmavit mihi vir Græcus bene doctus, qui aliquot menses ibi vixerat. [*Σεζανταπρίστα apud Socr. in Eccl. Hist.*] & Nicephorum Callistum lib. 14. cap. 39. Vide supra *Anapristena*.

Tiristria, *&c. Tiristris legit Mela*] *Pistris* in antiq. edit. & ms. sic *Tirista* de qua paulo ante Antonino, Tabulæ & Notit. Imp. *Pistra*. In Tabula Peutingeri *Trista*.

Tisæum, *&c. Promontorium quoque*] ex Apollonio lib. 1. pag. 27. apparet proxime sequi post *Pagasas*.

* Tio

* Τισδεῖς istic. ſcribend.

* TITAS mons ſuper Ariminum Eugippius in epiſt ad Paſchaſ. Diac Tom. 6. antiq. Lect Caniſij.

Tiſurus] infra *Tuſuritenſis*.

Tithraſus urbs] locus Libyæ Suid.

Titulcia, &c. Vayona] ſic Ioann. Franciſcus Andreas lib. de patria S. Laurentij.

Tochari] ſunt *Tachari* Strab. & *Tachori* Ptol. horum regio *Tochariſtan Almacino*.

Tolous, &c. Monçon Ioann. Franciſcus And. lib. de patria S. Laurentij.

Topiris, &c. ab Antonino Topinium] legendum *Topirium*, ſic vocatur Act. 1. Conc. Epheſ Lucianus Τοπηρεὺ Θεάκης in nummo M. Aurelij circa fluvium Hebrum ΤΟΠΕΙΡΕΙΤΩΝ apud Fr. Gotofr. Vlpia Topiros in nummo Getæ apud Cardinal. Barberinum.

* TORCELLENSIS Eccleſia fuit vicina Altinenſi & Gradienſi. Vide Ioan. VIII. PP. epiſt. 16. & 17.

Træmenothuritæ θραιμηνοιθυεῖται] leg. Τημηνοθυειται.

Tragaſæ, &c. Alſius ἄλσιος] ἄλσιον πεδίον.

Trajanopolis, &c. In Phrygia maiori] vide ſupra *Auguſta Trajana*.

Trajanus portus, &c. Hodie Peſcari dici Ni-

ger auctor est] sed fallitur: fuit ad Centum-cellas, ubi nunc *Cività vecchia* & portus insignis à Paulo V. & Vrbano VIII. in portus Trajani vestigijs egregie restitutus.

Transmariscæ lib. Notit.] Tab. Peuting. Τρισμαρκίσια apud Procopium 4. ædific. scribitur. Est enim idem planè locus.

Treba, &c.] vocatur etiam hodie *Trevi* x. mil. pass. supra Sublaquum. Alia est *Trebia* Vmbriæ supra viam Flaminiam inter Spoletum & Folgineam sub qua Clitumnus amnis fluit non procul inde exortus. Hinc *Trebiates* Vmbriæ populi.

Trebula Aboriginum urbs] in Sabinis. [*In Campania.*] Vide Camillum Peregrinum in descriptione Campaniæ. [*Monte Leone hodie*] in Sabinis est oppidum, paulum cis *Podium S. Laurentij*, ubi ad Ecclesiam S. Victoriæ insignes extant Trebulanorum inscriptiones cum vestigijs theatri, aliarumque antiquitatum. Alia fuit *Trebula Suffena* itidem in Sabinis quod nunc *Montorium* creditur paulo supra *Nerulam*.

Tres Tabernæ, &c. Cisterna vocari] falsum: [circa, aut ipsas Casas novas fuisse] falsum.

* TRIA FATA, locus erat Romæ, Procop. 1. Gothic. & Anastas. in vitis Pontificum. Vide Rosvveidum ad Paulini epistolam

ſtolam 38. pag. 826. qui ejus meminit.

Triboces] *Triboci* vocantur in antiqua inſcriptione apud Gruterum pag. 850. erantque in Germania ſuperiori.

Tridente] MVNICIP. TRIDENTIN. In veteri inſcriptione Ligorij. Fuit Rætiæ civitas.

Triſtiſcus mons, &c. ut habet] Hercembertus, & ex eo Sigonius, &c.

Trinaſi, &c.] Nautica Græcorum Τρινηςα appellat.

Tripolis Oeæ, Sabratæ, &c.] In Notitia Græca mss. ſub ea recenſentur. Ἐπαρχία Τριπόλεως τῶν σέβων Λεπτίδος ὑῶν.

Tripolitana regio] *Arzugitana* provincia dicitur in epiſt. Aurelij Epiſcopi Carthag. apud Baron. an. Chriſti 419. n. 58. quamvis ibi male edatur *Azuritana*: ſed vetuſtiſſimæ membranæ Biblioth. Barberinæ *Arzugitana* legunt.

Triſmacaria] Procopio munimentum ad Iſtrum in Mœſia inferiori, ubi Itineraria antiqua & Notit. *Tranſmariſca* habent.

Tritum Tuboricum, &c. Mondrago hodie] P. Ligor. *Majara*.

Tritonice, ex quo corruptam lectionem, &c.] veriſſimum, nam ms. *Tutomoe*.

Triviæ lacus, &c.] ita Ienſanum vocat.

Triumpilini, &c.] Oct. Roſſi pag. 200.

Trogloditarum, *&c.* *Trogoditas sine l. semper scribi*, *&c.* sic apud Curtium lib. 4. cap. 7. antiquissimus ms. Mediceus.

Troja, *&c.* *Jacius ad Lycophronem*, *&c.*] Appianus in Historiæ regiæ excerptis apud Photium cod. 57. ipsum littus *Trojam* appellatum scribit, ubi & Æneæ castra fuere.

Tropiana, *&c.* *Hujus mentio est*, *&c.*] Act. 4. subscripsit Theodorus Episcopus S. *Tropejana Ecclesiæ*. In Græco textu τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ζοπείας habetur. [*Sub Constant. Magno*] scrib. *Pogonato*. [*Eadem forte cum Postropæa*] leg. Eadem forte quæ *Postropæa* Stephano; quasi Latine diceres *ad Trophæa*. Ianus Parrasius locum ita dictum vult à Trophæis S. Pompeij, cum Octavianum Cæsarem prælio navali ibidem vicisset.

* TVANA, Cappadociæ civitas Vitruv. lib. 8. cap. 3. quæ alijs *Tyana*.

Tuburbis] *Tuburbum majus & minus* distincta erant oppida. [*Ado & Martyrologia antiquissima ante Adonem*, *&c.*] [Tuburbitanorensis] forte Tuburti minorensis.

Tucca] *Tuccam Terebinthinam vocat Ant.*] Sic nummus Tristani tom. 2. pag. 402.

Tucci, *&c.*] *Tucci* aliud inter Ilipam & Italicam ponit Itinerar. Antonini; postea

Tuc-

Tuccina ſive *Toccina* dicta. Hanc in veteri lapide *Tucillam* dictam putat. Roder. Carus antiq. Hiſpal. lib. 3. cap. 10.

Turcæ, &c. Turcorum meminit Suidas] Videndus egregius locus Menandri Protectoris in excerptis legat. pag. 108.

Turdetanorum urbem, &c. Turdetum vocat Florianus] & Rodericus Carus lib. 3. antiq. Hiſpalenſ. cap. 32. ubi verum ejus ſitum explicat, & *Turdeti* nomen nunc quoque in ruinis ſeruare docet.

Turduli] *Turduli veteres* Melæ ſunt incolæ Eſtremaduræ.

Turobrica, &c.] Caſtillo de *Turra* exiſtimat Roder. Carus lib. 3. cap. 60. antiq. Hiſpalenſ.

Turris, &c. Turris Auguſti] eſt *Corcolion* ſub ipſo prom. finis terræ vel *Cea.*] *Blaſium nunc vocari ſcribit Gabriel Barrius*] Ego *Maidam* exiſtimo; olim civitas Epiſcopalis fuit: nam *Turritanam* Eccleſiam Scyllatino Epiſcopo commendat S. Gregor. M. lib. 2. epiſt. 38, ſed S. Gregorium *Thurienſem* Eccleſiã intelligere alij exiſtimant. Sed lib. XI. epiſt. 18. *Taurianenſem* & *Turritanenſem* Eccleſias unitas fuiſſe oſtendit, quod priorem potius opinionem confirmat.

TuruZitenſis] infra *Tuſuritenſis* & *Tuzuritenſis*.

* TVSCVLANVM locus est ad lacum Benacum in veteri inscriptione apud Oct. Rossi pag. 212. nomen adhuc retinet haud procul à Salo.

Tusuritensis] supra *Tisurus*.

Tylangium.] *Tylangios* inalpinam gentem ad Rhodani fontes commemorat Avienus in ora maritima.

Tymium, &c. Hierusalem vocatum a Montano Hæretico, addit Haymo] Idem ipse Eusebius ex Apollinari affirmat lib. v. cap. 17.

Tyrica, &c.] an circa *Tyram* fluv. optimè conijcit.

Tyritacite, &c.] *Tyrocastrum* circa hæc loca postea fuit, cujus meminit Constantinus Porphyrog. de admin. Imperio.

* TYROCASTRVM Iberiæ vel Colchidis locus Constantin. Porphyrog. de admin. Imperio.

Tyrus] vide supra χλωερὸς πυερὸς.

Tzumina] regio Armeniæ, ubi *Iustinianopolis* civitas à Iustiniano ædificata fuit. Procop. 3. ædific.

V

Vacca, &c.] *Baga.*] A. Hirtius non procul Vzita dissitum scribit.

Va-

Vadimonis lacus, &c. *iuxta Amerina prædia*] quia Ameria ex adversa Tiberis ripa imminet.] *Oppidi Baſſan.*] ſcrib. *Baſſanelli*.

Vagienſis, &c. *habet Honorius*] de ſcript. Ill. cap. 72. Miræus malè. *Bajenſi* edidit. In Gennadij codd. editis uti ms. recte *Vagenſi* legunt Ipſa autem Civitas *Vaga* dicitur Ptolem.

Valentinianopolis, &c. *Euſebium hujus urbis Epiſcopum*, &c.] In excerptis Georgij apud Photium Cod. 96. legitur Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦ Κελβιανοῦ ἐπίσκοπος Οὐαλεντινιανουπόλεως, ita ut *Celbianum* patria ejus Euſebij fuerit.

Valeria, &c. *ſed Aleria*] & ſic vetus inſcriptio Scipionis. Vide Salmaſ. ad Solin. pag. 29. Ἀλαλία Herod. lib. 1. & Ἀλλαλία Steph.

Varalij] Βαλλέειοι Appiano.

⋆ VARDAGATENSIVM civitatis meminit lapis Brixian. apud Manuc. pag. 163. & apud Oct. Roſſi pag. 311. unde apparet eſſe oppidum *Vrago* ad Melam haud procul à Brixia.

Varutha, etc.] *Vaſagadenſis* & *Vſagadenſis* in ſubſcript. Concilij Nicæni.

Vaſſionenſis, &c. *Vaſiorum*] ὐασιῶν eſt *Vaſio* Vaſionis, ita ubique peccarunt interpretes Ptolemæi. Vetus lapis ſcribit uno S. *Vaſione* apud Manucium.

Va-

Vatrenus] vide Phil. Cluverium Ital. antiqua.

Vcecensem Episcopum, &c.] *ab Vcecia* infra.

Vdaba] Notitia Sirmondi *Vbada*.

Vcetica, &c. *Vtica fortaße*] falsum. Est *Vsicz* civitas Episcopalis.

Vcimasus, &c.] infra v. *Vzita*.

Vcultiniacum, &c. *Curiga*] *Turiga* nunc editur, de hoc vide Roderic. Carum antiquit. Hispal. lib. 3. c. 70.

Vejentes] nunc *L'Isola de Farnesi*.

Vempsum Pt. Latij oppidum] ponit inter Anagniam & Lanuvium, sed locorum ordo & situs ibi mire perturbatus.

* VENDOARA, Villa in Galijs Pultariensis Monasterij Ioan. PP. VIII. epist. 210. 211. & 212.

Veneti. *Vtriusque Venetiæ*, &c.] Inferioris *Venetiæ* meminit notitia Sconhoviana.

Verebagan, &c.] *Seregaba* Cedren. sup. hoc v.

Veresis, &c.] *Osa* nunc dicitur.

Veretum, &c. *S. Maria de Vereto*] In Tab. Magini *S. Verato*, &c.

Vergentum, &c. *quod Iulij genitor*] Genius legend. Vide *Orippo*. *Vergentum* hodie *Gelues*. Vide Roderic. Carum antiq. Hisp. lib. 3. cap. 20.

Ve-

Vescia urbs, &c.] *Vescinus caseus*, Martialis. *Vescinus Saltus* lib. de limit.

Vesontio, &c. Chrysopolim quoque appellatam scribit Paradinus]- sic Ioan. VIII. epist. 245. Theodoricum *Sanctæ Chrysopolitanæ Ecclesiæ* Episcopum vocat; qui epist. 110. *Bisoncionensis* vocatur.

Vestinus] ubique legendum *Vescinus* à *Vescia* de qua supra.

* VESTORIANVS vicus Neapoli, vetus lapis apud Capaccium pag. 326.

Vffugum, etc. Montalto] forte rectius *Faggiano*, quasi *Vffugianum*.

Via] *Illa* ms. unde lego *Vlla*, ut etiam hodie vocatur.

Vicaria, etc. Macarij ex Vicaria] leg. ex-vicarij, officij nomen.

Vicus, etc. Vicus Iulius circa Moguntiam Germ. Anton.] fuit *Aturensium* in Nova Populonia, unde Aturensis Episcopus *Vico-Iuliensis* quoque appellatur. Vide Sirmondum ad Tom. I. Concil. Gall. pag. 615.

Villa, etc. Villa Magna] *Villa Magna* ad viam Lavicanam haud procul ab Anagnia in veteri inscriptione, nomen etiam nunc ruinæ seruant [*Historia Miscella*] lib. II. & ex ea Sigonius, &c. Alia ad XXX. viæ Appiæ in excerpt. Ammiani Marcell. p 472.

Viminatium] COL. VIM. P. M. S. legitur in nummo Philippi patris apud Tristanum lib. 2. p. 557. hoc est Colonia Viminatium provinciæ Mœsiæ superioris [βιμινάκιον *Proc. 4. ædif.*] & Theophylacto Simocattæ apud Photium cod. 65.

Vincium] Venciensis Episcopus hinc Io. PP. VIII. epist. 70. sub Ebrodunensi Archiepiscopo. Vide supra v. *Vensiensium.*

Virana, ubi acidi fontes, etc. hodie Francolise] sub ipso *Francolise* scaturire Illustrissimus Theanensium Episcopus mihi affirmavit.

Viterbum, etc. Platina tradit q. Vetuloniam dictam.] falsò.

Vivariense Mon. etc. Vivariensis Episc. mentio est] apud Ioannem PP. VIII. ep. 101.

Vlca] *Volgam* puto.

Vlci, etc. Laorina] *Bucino*.

Vlmerugi] sic dictos puto tanquam Rugios Insulares, cum *Holm* Septentrionalibus populis dicatur insula.

* VLPIA PETAVIO in veteri inscriptione apud Card. Barber. v. supra v. *Petovio*.

Vlpia Serdica, &c. in nummo Caracallæ] & in alio Adriani Cæsaris apud R. P. Iac. Sirmondum.

* VLPIA TOPIROS, nummus Getæ apud Cardinalem Barberinum OTAΠIAC

TO-

ΤΟΠΙΡΟΥ circa duas figuras, quarum altera monti insidet. Supra v. *Topiris*.

Vlpianum, &c. *cum Dacia vicina sit Illyrico*] confundit Daciam veterem Trajani cum Illyricana.

Vlyssopolis, &c. *Odyssus*] sic & in Græco exemplari Nicephori legitur pro *Odesso*; unde interpres nobis hanc *Vlyssipolim* peperit.

* VMBILICVS TERRÆ Vide Μεζομφαλία, & sic Manlius apud Varronem de lin.lat.l. 6. pag. 69.

Vnchæ, &c. *Onchæ*] sic ms. Mediceus antiquissimus.

Vnni, &c. *veteres eos Nebros appellasse*, &c.] Nevros Herodoti & aliorum intelligit.

* VNNVM Οὖννον Castrum ad Danubium Mœsiæ superioris Procop. 4. ædif. Tab. Peuting. *Vnam* scribit paulo supra *Ægeta* oppidum.

* VOLVBRVM locus fuit in territorio Furconensi, ut obseruavi in antiquis privilegijs, Monasterij Farfensis.

Vrgia] ms. *Vgia*, ut Antonini Itinerarium, de qua supra hoc v. nunc *las Cabeças* vocari ostendit Roder. Carus antiq. Hisp. lib. 3. cap. 31. ejusque situm explicat.

Vri] leg. Σύροι.

Vrsinium] legend. Vrsinum, & ab Vrsino

ſino] apud Optatum] lib. 1. lego *Vrbinum*.

Vrſo, &c. Vrſaonenſes] & ſic Roder. Carus lib. 3. antiq. Hiſp. c. 54.

Vſalitanum, &c. an ab Vſalis] omnino.

Vſceta, vide Vzecia] ſunt duo diverſa oppida apud A. Hirtium *Vzita* & *Vſceta*.

Vſilla] hinc Vſallitani in veteri tabula apud Gruterum p. DXII.

Vvelatabi] Vvelitabi, qui nunc Litaviam incolunt.

Vzi. Hunnica gens, &c.] primo habitabat ultra fluvium *Rha* ſupra mare Caſpium Conſtant. Porphyr. de admin. Imp.

Vzita, &c. Vcitana] Vcitana oppida duo dicit Plinius *majus* & *minus*. Hinc *Vci majus* in Collat. Carthag. ſup. hoc v.

X

Xanxaridis, &c. apud Nazianz. in epiſt.] epiſt. 77. [*neſcio ubi locorum*.] Haud dubie in Cappadocia.

Z

* ZABE vocabatur regio Africæ, quæ trans Auraſium montem jacet, & Mauritania prima dicitur; habetque primariam

ci-

civitatem *Sitifin*.

Zabulon, &c.] est etiam *Zabulon*, sive *Zabulorum castellum* in Euphratensi apud Procop. 2. ædific.

Zachlubi] Ζαχλυμῶ) Constant. Porphyr. lib. de admin. Imp. cap. 29.

Zagri, &c. Hunc Mercator eumdem facit cum Strongylo contra Græcorum Codicum fidem.] quos tu non intellexisti; nam unum eundemque montem esse certissimum est.

Zagrus, Ptol.] & Isidoro Char. [Plinio, &c.]

Zagylis, &c.] vide supra verbo *Gazulena*.

* ZAPARENA civitas Illyricanæ Dioeceseos legitur in V. Synodo col. 2.

Zapavortene] rectius ms. *Apavortene* legunt; est enim Ἀπαυαρκτικηνὴ Isidori Characeni.

Zeleia, &c. Zelia Troadis urbs] sic Arrianus lib. I. Alex. p. 13. [*Steph. & Eustathius faciunt Cyzici castellum*] idem cum præcedente.

Zenobia, &c. cui nomen Conche] De hoc loco vide antiq. Tiburtin. Ant. del Re pag. 92.

Zenopolis] Ζηνωνόπολις rectè dicitur non semel in Constantinop. VI.

* ZERBVLA Castellum in Aurasio monte

te Numidiæ Procop. 2. Vandal.

* ZETNVCORVM caſtrum Daciæ Ripenſis apud Procop. 4. ædific.

Zeugminium, &c.] Zeugmin Ioanni Sinamo.

Zicchia, &c.] *Zicchiæ* oppidi ad Nicopſin fluvium meminit & Conſtant. de admin. Imperio cap. 42. *Maurozichia* hodie dicitur haud procul à Boſphoro Cimmerio, ubi & *Albazichia* fuere hic olim *Zinchi* Arriani. *Zygæ* & *Zygi* Plinij & Steph.

Zinchi, &c.] meminit τῶν Ζιγχῶν etiam Epiphanius in confeſſione veræ fidei cap. 10. pag. 1091.

Zoara, &c. ad Aſphaltidem paludem] Sic Adamnanus.

* ZOGRA, vide *Zygris.*

Zombis] *Iſombus* in Tabula Peutingeriana ſcribitur.

Zygris, &c. Zygrorum proxime ad Libyam] Sic etiam Act. 1. Concil. Chalced. Ζύγρων, Epiſcopus Interpr. Latin. mss. *Zogrenſis* & Hierocli Ζώγρα ipſe locus, quamvis conjuncto nomine Ζωγροζαγύλις ibi ſcribatur, quod duo illa loca in unum coaluiſſent corpus.

FINIS.

DISSERTATIO
DUPLEX
DE
SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS
APUD GRAECOS.

IN his posthumis dissertationibus V.C. Lucæ Holstenij de Ministro & forma confirmationis apud Græcos orthodoxa huius Sacramenti dogmata, antiqui ritus & consuetudines, atque Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ in eius administratione consensus doctè, solide & luculenter elucidantur. Quare dignissimas præcenseo ego infrascriptus qui iussu Reuerendissimi P. M. S. P. Apost. eas accuratè perlegi. In Monasterio S. Bernardi ad Thermas die 19. Iulij 1665.

D. Ioannes Bona.

LVCAE HOLSTENII
DISSERTATIO PRIMA.
DE MINISTRO CONFIRMATIONIS Apud Græcos
Aduerſus quemdam recentiorem.

VM Eccleſia Dei unum ſit corpus, neque eſſe poſſit ubi unitas non eſt; nihil homine Chriſtiano dignius judico, quam ut concordiam mutuamq; unionem membrorum omni opera ſtudioque foveat; e contra vitet fugiatque ea quæ diſſidijs excitandis alendiſque faciunt. Luctuoſum ſchiſma, quod Orientis & Occidentis Eccleſias dudum disjunxit, illis potiſſimum imputandum eſt, qui Chriſtiana caritate poſthabita diſputandi pruritu omnia in quæſtionem & controverſiam adduxerunt, quæ diverſo ritu apud partem adverſam aguntur. His nulla vel exigua veritatis cura, ſed unum vincendi ſtudium, ut ex ſua conſuetudine

vel opinione alijs legem præscribant. Illud autem misera & afflicta fortuna durissimum & iniquissimũ, habet quod insultantium ludibrijs impune pateat. Ita mihi Orientalis Ecclesiæ calamitatem cogitanti Leo ille moribundus in Phædri fabulis obversatur. Scimus enim qui homines, qua doctrina & antiquitatis sacrę cognitione instructi ad singula ferme religionis capita ritusque etiam solemnes ac probatissimos convellendos prodierint, cum non ita pridem de Euchologio Græcorum recensendo ageretur: quorum tamen conatus aliorum prudentia hactenus repressit. Ex eodem ludo novus hic certator prodit, vt Arcudium, virum de re Christiana in ecclesiarum concordia concilianda optime meritum, aliosque pacis & tranquillitatis ecclesiasticæ studiosos, ut ait, incurrat. Si tamen in agonem lucemque publicam prodierit, parti eius metuo, ita levi armatura instructus, telis ut plurimum arundineis, & plumbea cuspide amentatis hostem lacessit, scuto septemplici protectum; ipse interim totus vulneribus patens. Id scio caussæ huic patronos non defuturos: de fine autem & exitu huius concertationis facile augurari licet, ex doctissimorum homi-

hominum ſcriptis nuper editis, de preſbyterali chriſmatione etiam apud Latinos olim uſitata. Illi preſtius hæc ſi publicentur examinabunt: ego quæ perfunctoria lectione & feſtinante oculo obſervavi interim indicabo. Principio igitur nequaquam mihi ſatis accurate definitus videtur huius controverſiæ ſtatus. Eo enim recte conſtituto lis tota ſine conflictu ex æquo & bono componi potuiſſet. Græci enim in quibus erroris accuſantur, partim culpa omni carent, partim veterem Occidentis eccleſiam criminis eiuſdem ſociam habent; ſi quis in eorum chriſmatione error nunc fuerit. Hoc igitur præſuppono, Confirmationis modum ritumque non unum eundemque, ſed diverſum apud Græcos Latinoſque iamdudum fuiſſe. Horum enim Confirmatio duabus quaſi conſtat partibus, Vnctione ſcilicet ſiue obſignatione frontis, & impoſitione manuum qua Spiritus Sanctus baptizatis & ſignatis advocatur. Græci autem in obſignandis baptizatis ſola utuntur chriſmatione frontis, omiſſa manuum impoſitione. Hinc Latini, qui manus impoſitionem ab Apoſtolorum exemplo deducunt, ut confirmationis partem præcipuam, ſolis Epiſcopis in Apoſtolorum

ordinem vicemque succedentibus eam reservarunt: & quandoque manuum impositionis sacramentum absolute vocant, ut in Epistola Eusebij PP. Græci autem, qui manus impositionem vt minus necessariam omiserunt, dum virtutum & linguarum donum desijt, in sola Chrismatis obsignatione Confirmationem ponunt, ideoque μύρον, & χρίσμα fere semper appellantur; Et ejus quidem confectionem non quibusvis Episcopis, ut Latini, sed præcipuis, hoc est ipsis Patriarchis reservarunt; usum autem & administrationem Episcopis promiscue & Sacerdotibus permiserunt: quod obsignatio illa, quam baptismo semper adjungunt, superiorem sive Episcopalem dignitatem haud quaquam requirere absolute videatur; sicut manuum impositio apud Latinos, Apostolici muneris, vt dixi, imitamentum.

Idem olim occidentalis ecclesiæ sensus nec usus dispar. Nam Gallicanas & Hispanienses Ecclesias unctionem sive obsignationem frontis presbyteris quoque una cum baptismo peragendam permisisse certissimum est; ita ut Episcopis sola manus impositio sine chrismatione reservaretur. Romanam autem Ecclesiam ejusque dioecesin excipio, quæ peculiari con-

consuetudine præter manuum impositionem etiam frontis vnctionem solis Episcopis expresse vindicavit, quod Innocentij I. Gelasij, & S. Gregorij M. litteræ testantur. Ne tamen præter antiquum Ecclesiæ vsum omnis plane baptismatis vnctio sacerdotibus ademta videretur, duplicem fecerunt chrismationem, unam sacerdotalem in vertice capitis, alteram Episcopalem in fronte, una cum manuum impositione peragendam. Et hunc confirmandi modum sexto & septimo sæculo Pontificum Romanorum instantia sensim omnes per occidentem Ecclesiæ receperunt: ita ut veteris usus non solum vestigia, sed etiam ipsa memoria oblivione evanesceret. Quam ad rem non parum profuerunt natæ circa septingentesimum Christi annum supposititiæ veterum Pontificum literæ, quę antiquitatis specie, & splendido magnorum Pontificum nomine rudi & inficeto seculo facile fucum fecere, illæ inquam, quæ Eusebij, Damasi, Leonis, & Ioannis III nomen mentientes expresse hac de re agunt: quæ paulo post ad controversiam Bulgarorum occasione exortam, sævissime exasperandam, peropportunæ fuerunt: præsertim cum jurisdictionis ecclesiasticæ hinc repeten-

dæ, inde retinendæ studium vehementius accessisset. Inde denique factum, vt posteriores Latini ex sua consuetudine tantum rem æstimantes, cum manus impositionem à Græcorum chrismatione abesse cernerent, Confirmationis sacramento eos prorsus carere affirmaverint, ut & ceteros orientis populos, Græcorum ritum hac in parte sequentes. Hoc enim de Græcis & Armenis Guido Perpinianus; de Ruthenis Sacranus, Gaguinus & Thevetus; de Æthiopibus Zaga Zabo Episcopus scribere non dubitarunt.

Neque alio ex fonte manavit nova, hæc controversia, quam ex ignoratione vetusti utriusque Ecclesiæ moris. Quia, scilicet sacerdotes non solum in Oriente, verum etiã in Occidente aliquando Chrismationis ministros fuisse, vel ob antiquitatis sacræ neglectum, vel etiam ob intempestivum partium studium, minus cognitum perspectumque habemus. Sane, Summi Pontifices, qui de ecclesiarum, concordia resarcienda solliciti Conciliorum disquisitionibus rem permisere, Græcis perpetuum orientalium ecclesiarum, morem pro lege ac jure afferentibus non difficulter acquieverunt: quamvis veteris tunc Ecclesiæ disciplina non ita clare in

lucem esset revocata, quam nostro patrum-
que nostrorum seculo doctorum homi-
num opera ita restitutam videmus, vt ne-
mo nisi sciens volensque nunc in tenebris
palpet.

Hæc in genere præfatus ipsam nunc di-
sputationis seriem sequar, & quàm legiti-
me certet contra Græcos obiter observa-
bo.

Duplex nodus quęstionis est. Primus. Quis
ante schisma chrismationis minister fue-
rit apud Græcos; Episcopus ne, an Presby-
ter? Respondeo, & Episcopus, & Pres-
byter: ille ordinaria, hic extraordinaria
& delegata auctoritate; quæ tamen lon-
go & perpetuo usu ordinaria quodam-
modo evasit. Secundus. Quo iure Græ-
corum presbyteri post schisma soli chris-
mationem conferant? Dico, eodem quo
ante schisma: h. e. ex consuetudine inve-
terata Ecclesiæ Orientalis. Nego tamen
solum presbyterum semper obsignare: nam
Episcopi etiam hodie cum baptizant, ipsi
chrismate baptizatos liniunt: quod Gręci
cæterique orientales in Vrbe degentes
testari possunt. Arcudij aliorumque ra-
tiones pro Græcis quanti sint roboris,
quanti etiam momenti rationes oppositæ
ordine patebit.

AD CAPVT PRIMVM.

De testimonijs ex SS. Patribus Græcis pro sola Episcoporum chrismatione allatis.

1 S. LVCÆ ex Actis, solos Apostolos tradidisse Spiritum Sanctum, nusquam vero Lxx. discipulos, aut alios fideles. Ex quo Patres omnes solis Episcopis &c. non vero presbyteris, qui succedunt Lxx. discipulis.

Hoc præclarum axioma format ex narratione Actor. c.8. vers.12. vbi Apostolos Samaritanis à Philippo Diacono baptizatis manuum impositione Spiritum Sanctum tradidisse legimus. Hinc ita argumentatur: Apostoli Samaritanis baptizatis manus imposuerunt; Ergo solis illis eorumque successoribus chrismatio competit. Item, Philippus Diaconus baptizans Samaritanos, Spiritum Sanctum iisdem non tradidit: Ergo nullus Lxx. discipulorum, vel aliorum fidelium Spiritũ Sanctum baptizatis contulit: adeoque presbyteri eorum successores chrisma conferre non possunt.

Hic

Hic quod de solis XII. asserit, ipsi S. Lucæ adversatur; qui sequenti capite 9. v. 17. Ananiam, non Apostolum, sed simplicem discipulum, Paulo recens converso præter baptismum etiam manus imposuisse narrat, ut impleretur Spiritu Sancto. Vnde D. Hieronymus dialogo contra Luciferianos, Ioannis & Christi baptismum inter se comparans; *Ioannes*, inquit, *Spiritum Sanctum non dedit, quem Philippus diaconus Eunucho dedit; quem Ananias Paulo dedit?* Philippi diaconi exemplum paulo post idem Hieronymus repetit, ut ostendat manus impositionem Episcopalem non esse absolute necessariam ad Baptismi perfectionem & Spiritum Sanctum obtinendum, sed illum etiam à presbyteris & diaconis in baptismo conferri, *nisi forte*, inquit ab absurdo argumentans, *Eunuchus à Philippo diacono baptizatus sine Spiritu Sancto fuisse credendus est*. Inde exemplum Samaritanorum opponentibus reddit causam diversitatis ex ipsis S. Lucæ verbis, scilicet, quia per manus impositionem Spiritum Sanctum à Philippo non acceperant; sed, ut Lucas ait, solum baptizati erant in nomine Domini Iesu. Ergo ex Hieronymi mente Philippus Eunucho cum baptismo etiam Spiritum San-

ctum

ctum contulerat. Et hæc ad testimonium S. Lucæ ex Actis. Deinde si quis rationem petat, cur à Philippi diaconi baptismo absolute argumentetur ad Lxx. discipulos, aqua hærebit auctori. Etenim certissimum est Philippum cæterosque diaconos non ex Lxx. discipulorum, sed ex reliquorum fidelium numero electos fuisse, *mensarum*, vt D. Hieronymus ait, *& viduarum ministros*. Nam Lxx. ipsius Christi electione XII. Apostolis ad prædicandum Evangelium succenturiatos, qua ratione ad ministerium ipsi Apostoli degradassent? Deinde quomodo à Philippi diaconi ministerio auctor infert ad ordinem presbyterorum: cum ipsa scriptura tam accurate utrumque semper distinguat? Ad hæc quis Lxx. quos ipsa Sacra Scriptura, & SS. Patrum plurimi Apostolos vocant, meros presbyteros fuisse affirmet? Erant enim revera Apostolorum collegæ, licet gradu inferiores. Vt omittam Dorotheum, aliosque historiæ ecclesiasticæ scriptores, qui ab ijsdem Lxx. præcipuas & nobilissimas sedes Episcopales fundatas affirmant, quarum ipsi primi numerantur Episcopi; quid Nicolao I. Romano Pontifici faciet, qui epistola quadam ad Rodulfum Bituricen. Archiepiscopum sic scribit: *Ad formam*

Lxx.

Lxx. Chorepiscopi facti sunt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia? Numquid Nicolaum illa omnium SS. Patrum communis doctrina de Lxx. presbyteratu latebat? Sed de SS. Patrum testimonijs, eorumque hac in re consensu iam ordine videbimus.

Eusebij PP. Epistola 3. merum figmentum est ex Hispaniensi Isidori Mercatoris officina sub principium octavi seculi prolatum. Falsitatis eam coarguit Binius ex aperto mendacio de inventione S. Crucis, eiusque festivitate tum instituta. Eiusdem notæ sunt Epistola v. Damasi, & alia Leonis & Ioãnis III. de quibus inferius dicendum erit. Verum ego non quosdam, sed omnes SS. Patres ita sensisse nego. Clementis loco ex Constit. Apostol. lib. 3. cap. 16. quem male mutilatum affert, alium clarissimum eiusdem Clementis ex lib. 7. cap. 23. oppono, vbi & baptizandi, & chrismandi officium ex æquo Episcopo presbytero permittit. Epistola autem 4. quæ tota ex 6. Recognitionum concinnata est, ab omnibus omnino eruditis pro spuria habetur. In Eusebij PP. Epistola supposititia non est quod triumphet, ea enim levis aut nullius momenti est, ut dixi. Cetera testimonia probatorum Pa-

trum

trum Episcopos Græcorum olim chrismasse ostendunt, sed numquid semper, & exclusis ab hac functione presbyteris. Id vero Chrysostomi testimonio hom. 18. in Acta certo se probare posse existimat. Sed profecto ille locus non eam vim habet, si recte expendatur. Varie enim in eo citando & explicando peccat. Primo non integrum affert, sed mutilum. Chrysostomus enim duplicem reddit rationem cur Samaritani baptizati non acceperint Spiritum Sanctum, *vel quia forsan Philippus in hoc Apostolos brevi venturos honorabat;* scilicet reservando ipsis manus impositionem: *vel quod huiusmodi donum non haberet: erat enim unus ex septem Diaconis. Ideo & baptizans Spiritum Sanctum non dabat, neque enim facultatem habebat. Hoc enim donum solorum duodecim erat.* Prima ratio, quamvis ipse Chrysostomus eam improbare, vel posteriori postponere videatur, attamen S. Hieronymum adstipulatorem habet, dial. adversus Lucifer. Æque ac secunda; vbi ait: *Quod si hoc loco quaris, quare in Ecclesia baptizatus nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum Sanctum, quem nos aßerimus in vero baptismate tribui: disce hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post Ascensionem Domini Spiritus Sanctus ad Apostolos descendit, & mul-*

& multis locis idem factitatum reperimus ad honorem potius sacerdotij, quàm ad legis necessitatem. Vnde mox ipsius Philippi exemplo ostendit, posse Spiritum Sanctum etiam sine manuum impositione Episcopali tribui. Deinde idem Chrysostomus paulo ante dixerat Samaritanos baptismo Philippi accepisse spiritum remissionis sive adoptionis, non autem spiritum miraculorum, quem Apostoli per manus impositionem illis contulerunt. Idem quoque S. Augustinus confirmat tract. 6. in 1. epist. S. Ioannis. *Primis temporibus cadebat super credentes Spiritus Sanctus, & loquebantur linguis, quas non didicerant. Significatum est illud, & transijt. Numquid modo quibus imponitur manus ut accipiant Spiritum Sanctum, hoc expectatur, ut linguis loquantur*; Vnde apparet quare Græci manus impositionem chrismationi postea non adjunxerint, cessante virtutum & linguarum dono. Præterea male explicat *Coryphæos* Episcopos, in verbis Chrysostomi, *& non alios*, hoc est, presbyteros. Cum ille ipsos Apostolorum principes ac præcipuos Petrum & Ioannem intelligat, non alios autem, inferiores minusque celebres Apostolici Collegij: puta Taddæum, Bartolomæum, Barnabam. Si quid igitur ex

hac

hac Apostolorum inter se comparatione colligendum fuerit, sequeretur ex Chrysostomi mente manus impositionem non quibusvis ordinarijs Episcopis, sed summis tantum, puta Patriarchis & Primatibus permittendam esse: quales inter Apostolos fuere Petrus & Ioannes. Quinto seculo importune insultat Græcis, ut vel unum pro suo ritu afferant testimonium: idque produci posse præfricte negat. Sed quæ Græci afferant, & quæ præterea afferri possint, ad cap. 4. videbimus. Hic enim Pæana canit ante victoriam.

Septimi seculi testimonium ex 6. Canone Concilij CP. VI. in Trullo, non sua, sed Iodoci Coccij fide affert, ex cujus locis communibus hanc suam pharetram instruxit: quamvis hic tantum se prodat, vel quia Concilium non inspexit, vel quod primo inspectu Canonem citatum non invenit. Sunt enim hæc non Concilij in Trullo, sed Theodulphi Aurelianensis Episcopi verba, in Capitulari ad parochiæ suæ sacerdotes cap. 22. Itaque hoc testimonium Latini scriptoris est, ad finem octavi seculi pertinens; adeoque nihil ad rem facit. Sed apparet hinc quam jejunus, & hospes sit hic scriptor in lectione veterum; & quam facile sibi imponi patiatur,

tur,

tur, alijsque sua obstrudat temere undecunque corrasa. Concilij autem in Trullo non 6. sed 78. canon præcipit, ut competentes ad baptismum fidei symbolum discant, idque *coram Episcopo aut presbyteris* recitent. Hunc autem Canonem ex Laodiceno 46. repetitum Zonaras & Balsamon recte observant: atque inde sine dubio Theodulphus hausit. Reliquum capitis otiosa declamatio est.

AD CAPUT SECUNDUM.

Sacerdotes in Græcia ante schisma non chrismasse.

ILLUD principio testor, me ex animo abominari & detestari impium & sceleratum facinus Photij, qui ambitioni suę palliandæ schisma in Dei Ecclesiam luctuosum induxit. Ideo tamen nequaquam prævaricari dixerim eum, qui schismatis occasionem caussasque nunc diligentius expendat. Inter eas una est, chrismationis sacerdotalis improbatio, ejusdemque iteratio apud Bulgaros. Tota hæc controversia ex diverso utriusque Ecclesiæ ritu orta est: dum Latini ex veteri Ecclesiæ Roma-

Romanæ consuetudine eam solis Episco-
pis reservandam, Græci autem etiam à
presbyteris legitime administratam con-
tendunt. Hi nullam contra afferunt ratio-
nem præter constantem usum orientalis
Ecclesiæ, quem nulla lege Ecclesiastica ve-
titum affirmãt. Tum quod ea pars & com-
plementum baptismatis semper habita
fuerit orientalibus, adeoque separari ab
eo non debeat. Vnde concludunt, ei,
qui baptizandi jus habet, non denegan-
dum ius chrismandi. Ad hæc qui ipsum
Corpus Christi consecrare, eoque commu-
nicantes sanctificare potest, multo magis
baptizatos unctione chrismatis poterit
sanctificare.

Hasce rationes Photius Latinis opponit
in Epistola encyclica ad Patriarchas Oriẽ-
tis, vbi chrismatis iterationem vt rem om-
ni ratione carentem, & in oriente inau-
ditam exagitat, quia sacerdotes Græci
hactenus sine ulla contradictione obsi-
gnarant. Quis hominem, cetera vecor-
dem, Patriarchis, summis Orientalium Ec-
clesiarum præsulibus, hæc scripturum
& ad receptam Ecclesiarum consuetudi-
nem provocaturum existimet, si ipse tum
primum novo exemplo contra morem
universalem presbyteris chrismationem
per-

permisisset; ceteris Ecclesijs contrarium observantibus? Hæc irrefragabiliter totius Orientis consuetudinem, pridem ante Photij tempora receptam, usuque confirmatam ostendunt. Rationes oppositæ nullius sunt momenti. Quærit, cur Epistola ad Nicolaum inter diversas & discrepantes consuetudines, non etiam hanc recenseatur? Dico, hoc caput esse controversiæ, cujus ob causam reliquas illas variationes commemorat. Secundo cur consuetudinem illam Nicolao non obtendit? Illam vero ita publicam & manifestam esse præsupponit, atque ita usu comprobatam; ut stultum & portentosum existimet eam in dubio revocari; adeoque exemplis velle probare, quæ publice tum toto Oriente fiebant, quid aliud esset quam soli facem accendere? Cur ergo, ait, illicitam ordinationem ex laico exẽplis tuetur? Quia hæc Canonibus plurimis severissime semper fuit prohibita, ita ut vix unum aut alterum exemplum tota antiquitas suggerat. Alibi tamen & Nectarij & Ambrosij exempla addit: & ut sibi ordinationis vitium remitti potuisse à Pontifice Romano ostendat. Longe autem aliam chrismationis rationem existimabat, quippe quæ nec legibus vetita, & usu

totius Orientis recepta & confirmata esset. Quod autem usum hunc à Photio adductum Odonis Episcopi Bellovacensis verbis se refellere existimat auctor, ridicula oscitantia est. Est enim epicrisis illa decem capitum ipsius Baronij, non Odonis: cujus nuda tantum isthic fit commemoratio ex Flodoardo. Vnde tota illa declamatio marginalis spongiam meretur.

Tertia ratio ex verbis Eugenij IV. usum Ecclesiæ Romanæ ostendit; qui Græcis legem non ponebat. In ipso autem Occidente dispensationes illæ post septimum seculum rariores fuerunt non autem prioribus, ut ex Hispanicis Gallicisque Canonibus constat, & ex decretali S. Innocentij, vt mox ostendam.

Quarta ratio eiusdem farinæ est. Damasi & Ioannis III. Epistolas supposititias nihil ponderis habere sæpius dixi. Innocentius & Gelasius cum Romanæ diœcesis Episcopis agunt: eosque Ecclesiæ Romanæ matris suæ consuetudinem hac quoque in re observare jubent. Nec superduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, *aut aliunde accipere videatur exemplum*: ut Innocentius principio illius Epistolæ ad Decentium ait, & paulo post: *Oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia*

Roma-

Romana cuſtodit; à quaeos principium acce-piſſe non dubium eſt; *ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudeant*, caput inſtitutionum videantur omittere. Et mox. Quibus idcirco reſpondemus, ut majori auctoritate vel tuos inſtituas, vel ſi qui à Romanæ Eccleſiæ inſtitutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas; ut ſcire valeamus, qui ſunt, qvi aut novitates inducunt, *aut alterius Eccleſiæ quam Romanæ exiſtimant conſuetudinem eſſe ſervandam*. Et in fine Epiſtolæ. His igitur reſpondere curauimus, *ut Eccleſia tua Romanam conſuetudinem, a qua originem ducit, ſervare valeat atque cuſtodire*. Quis nõ videt, Innocentium hic fateri ac teſtari, aliarum Eccleſiarum diverſas in hac re fuiſſe conſuetudines? quas ille non impugnant, nec prohibet; dummodo Eccleſiæ ad Romanam dioeceſin pertinentes Romanum uſum in his ſervent. Neq; vero Innocentius abſolute presbyteros chriſmatione interdicit, quamvis tertio capitulo innuere videatur; nam cap. 6. de baptizatis energumenis & ſonticis interrogatus reſpondet, etiam Presbyteros & Diaconos Epiſcopi præcepto & auctoritate ipſos cõſignare, manumque eis imponere poſſe. *Quod*, inquit, *niſi Epiſcopus præceperit, non licet*. Vnde vides, non Apoſtolicam diſpenſationem hic ab Inno-

centio requiri, sed solã auctoritatẽ Episcopi, ejusq; præceptum sufficere; ut non solum presbyter, sed etiam diaconus chrisma cũ manus impositione in casu necessitatis tunc conferret. Itaque frustra hoc telum in Græcos vibrat; ut & alterum ex Gelasij decretalis cap. 6. petitum. Dum enim Gelasius presbyteros conficiendi chrismatis & consignationis pontificalis facultatem sibi *audacter assumere & arripere, suoque motu exequi* prohibet; quin idem debito modo Episcopo pręcipiente facere possint non vetat. Audaciam enim & propriæ auctoritatis præsumptionem castigat, non verum & legitimum ministerij modum tollit. Sequens declamatio de Pontificibus Græcis homini rerum temporumque antiquorum vel leviter perito risum aut stomachum movet: quam enim putide & inepte prima illa secula ad posteriorem Ecclesiæ Romanæ morem legemque exiguntur?

Nicolai I. tempore Romana consuetudo per omnes Occidentis provincias longe lateque recepta etiam memoriam ipsam priscorum morum obliteraverat. Inde Græcorum chrismatio ut diversa, sic etiam illicita Latinis visa. Hinc illæ lacrimæ. Hinc schismatis fomentum.

Quin-

Quinta ratio à baptiſmo ſolemni ducitur: ubi ſolus Epiſcopus baptizabat, & per conſequentiam neceſſariam ſolus etiam chriſmabat; utrumque enim inſeparabiliter otim fuit conjunctum. Hic ſuo ſibi telo jugulatur. Si enim presbyteros quandoque ſolemnem baptiſmum ſine Epiſcopo contuliſſe oſtendatur, eoſdem quoque baptizatos chriſmate obſignaſſe neceſſario ſequitur. Atq; exemplum illuſtre baptiſmi ſolemnis ex Palladio de vita S. Ioannis Chryſoſtomi habemus apud Baronium anno 404. num. 16. Cum Ioannes (Inquit Palladius) imminente feſto Paſchæ Eccleſia ſua vi depulſus baptiſmum ſolemnem adminiſtrare non poſſet. *Presbyteri eius, quibus Dei aderat timor, in publico baptiſterio, quod Conſtantinianum appellatur, coactis populis vigilias inchoarunt, partim divina eloquia legentes, partim eos qui inſtructi erant in fide, baptizantes*. Mox cap. 17. *Conceſſit autem Lucius tribunus intra beatas aquas baptiſmi, vt eos qui initiabantur prohiberet, ac diacono quidem procaciter imminens, veneranda myſteria quæ illic tenebat, manibus fudit* (Euchariſtiam ſcilicet, quam baptizatis & chriſmate obſignatis per presbyteros diaconi dabāt. Tria enim hæc baptiſmus, chriſma & euchariſtia ordine ſua ſimul adminiſtrabantur.)

 Pre-

Presbyteros vero iam & ætate & ordine fustibus in capite feriens lauacrum cruore perfudit, mox cap. 19. *Postridie Imperator progreßus in campum suburbanum, eum ad quintum fere lapidem candore vestitum videt*, (recte Baronius interserit: illorum nempe hominum repletum, qui ea nocte baptizati candida acceperant indumenta.) *erant autem ad tria millia*, &c.

Vides solemnem baptismum à presbyteris & diaconis sine Episcopo peractum, non unius, aut paucorum, sed trium millium hominum. I nunc, & solos Episcopos baptizasse & chrismasse pertende. Si autem presbyteri soli tam solemnem conferebant baptismum, & ex necessaria & inseparabili cõsequentia baptizatos chrismate obsignabant, cur ipsis hoc in casu necessitatis vel priuata functione postea licuisse negas.

Sedis Apostolicæ dispensationem in functionibus illis ecclesiasticis antiquitas ignoravit. Ipse Innocentius Episcopi auctoritatem & præceptum sufficere affirmat apud Latinos in Romana diœcesi, quinam ergo Orientalibus duriorem aut strictiorem legem posuisset? Constat ergo presbyteros ante schisma apud Græcos baptizasse & obsignasse; neque à Photio novum

nouvm hunc morem fuiſſe introductum: Quod tamen capite tertio ex Concilijs orientalibus probare conatur, ſed quam felici ſucceſſu ordine nunc videbimus.

AD CAPVT TERTIVM.

Teſtimonia quinque Conciliorum orientalium contra Græcos.

PRIMVM Concilium eſt Apoſtolorum ex Actuum Apoſtolicorum cap. 8. Vbi principes Apoſtolorum miſſi leguntur in Samariam ut Spiritum Sanctum conferrent baptizatis. De hoc loco dixi ſupra ad caput 1. & multa inde falſo deduci oſtendi. Nam revera munus XII. Apoſtolorum multo ſublimius erat munere ordinario Epiſcoporum; neque LXX. à Chriſto ipſo ad predicationis munus electi æquales erant ceteris diſcipulis Apoſtolorum, ita ut in presbyterorum ordinem redigi poſſint. Neque Philippus, qui Samaritanos baptizaverat, ex LXX. iſtorum numero erat, ſed unus ex ſeptem diaconis, non ad prædicationis officium, ſed ad miniſterium viduarum & pauperum electus. Eo autum quod ipſe, ſicut

& Stephanus eius collega, præcipuis Spiritus Sancti charismatis præditus fuerit, peculiarem utriusque memoriam Lucas bonsignauit. De Chrysostomi expositione ibidem dixi, cui similis est per omnia locus Epiphanij hæres.21.vbi Philippum, quod diaconus duntaxat esset, imponendarum manuum, communicandique Spiritus Sancti potestate caruisse ait. Quid hoc ad LXX. eorumque, ut tu vis successores presbyteros.

Secundo loco profert Canonem 14. Neocesarien. qui Latinis 13. particula. Synodum vero Neocæsariensem à solis XIII. Episcopis celebratam quis vnquam generalem dixit? Ea autem non solum à Nicæno Concilio & Leone IV. approbata fuit, sed ab universa Dei Ecclesia: quę in Codicem Canonum inde à principio eam recepit, sed non ideo ex synodo particulari generalis evasit. Canon ille 13. quid ad Græcorum chrismationem presbyteralem faciat non video; cum ille de Chorepiscopis sive vicarijs Episcoporum, eorumque ordine & dignitate agat, chrismationis autem nec verbo meminerit. Sed chorepiscopi, inquit, in locum LXX. discipulorum successerunt: ergo arcentur à munere chrismandi. Hic mul-

multa jura confundit coquus. Canon ait chorepiscopos esse ad exemplum, vel ut alia versio habet, in figuram, εἰς τύπον Septuaginta. Quorum septuaginta? Discipulorum ais. Negat hoc antiquissimus Canon interpres, qui Septuaginra Seniorum iam olim vertit; eos intelligens, quos Deum Num. 11. v. 16. Moysen eligere jubet, *Et auferã*, inquit, *de spiritu tuo, tradamque eis, vt sustentent tecum onus populi, & non tu solus graveris.* Et ne interpres minus fideliter mentẽ Concilij expressisse videatur, habet interpretationis suæ suffragatorem S. Hieronymum in epist. ad Titum cap. 1. edit. Rom. pag. 270. vbi episcopos meminisse jubet, *se magis consuetudine, quam dispositionis Dominicæ veritatis presbyteris esse majores, & in commune debere Ecclesiã regere, imitantes Moysen: qui cum haberet in potestate solus præesse populo Israel, Septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret.* Ita præter alios Isidorus Hispal. de offic. Eccl. l. 2. c. 6. hunc Canonem explicat & Rabanus Maurus de institut. Cleric. l. 1. cap. v. Sed testis omni exceptione major est Innocentius I. qui epistolam insignem ad Rufum Thessalonicensem Vicarium ab eodem Moysis exemplo exorsus, addit: *nec aliter Apostolorum forma promulgata est; quam ut ipsi principes Evangelij con-*

stitu-

stituti ceterarum caussas necessitudinesque suis discipulis curandas obeundasque mandarent. Ita denique tota ministratione mirabilis Paulus Tito quæ curet apud Cretam, Timotheo quæ apud Asiam disponat commisit. Vides magnum Hunc Pontificem, non solos presbyteros, aut chorepiscopos, sed Titum & Timotheum presbyterorum constitutores & Episcopatuum fundatores in LXX. illorum figura posuisse, qui tantum super presbyterorum vulgus eminent; quantum lenta solent inter viburna cupressi. Ipsi quoque Patres Neocæsarienses mentem suam satis explicant, dum chorepiscopos illos συλλειτουργοὺς hoc est comministros vocant. De mente autem hujus canonis videre est eruditissime disserentem P. Marcam Concorp. lib. 2. cap. 14. §. 3. vbi prolixe & docte de universa chorepiscoporum potestate, nunc laxata, pro temporum & regionum genio, agit, etiam de chrismandi facultate. Zonaræ explicationem quam adfert, interpolando depravat. Ipse enim satis perspicue suam mentem explicat, dum Chorepiscopos presbyterorum & diaconorum ordinandorum facultate caruisse ait. De chrismatis obsignatione ne verbum quidem habet: Vti nec Balsamon quem Zonaræ subiungit. Itaque Neocæsa-

sa-

ſarienſis hic Canon Græcorum presbyteros non coërcet à chriſmando. Damaſi & Ioannis III. ſubleſtæ fidei teſtimonia fruſtra citari iam ante dixi. Fragmentum quoque illud epiſtolæ S.Leonis I. in Hiſpanienſi officina confictum emunctæ naris homines cenſent, nihil enim cum Leonis eloquentia commune habet, tum ex Concilij Hiſpalenſis II. decreto 7. manifeſte notum eſt.

Canon Pſeudo-Nicænus, qui ſequitur, à Coccio ſimilibuſque rapſodis immerito ad Arabes relegatus Hiſpaniæ ſuæ poſtliminio reſtitui debet Eſt enim inter Illiberitanos 77. Ex eo diſcimus Epiſcopum baptizatos à diaconis per benedictionem perficere debere. Sicuti ante Canon 38. baptizatum à laicis in neceſſitate, ad Epiſcopum poſtea perducendum conſtituit, ut per manus impoſitionem perfici poſſit. Neutro canone quidquam contra Græcorum presbyteros ſtatuitur; imo ne adverſus Hiſpanienſes quidem: quos ex Epiſcopi permiſſu baptizatos chriſmaſſe, ex Toletano ex Bracarenſi concilio ſupra iam dixi, & paulo poſt indubitato oſtendam. Et ni fallor ipſe hic 77. Canon ejus moris veſtigium habet. Cur enim baptiſmus à Diacono collatus Epiſcopa-

li benedictione perficiendus, non autem qui confertur à presbytero? Distinguit enim manifeste baptismum presbyteralem, vel excipit potius, quasi nihil ei adjũgendum sit. Sic Canon 20. Cõcilij Toletani 1. Quin à principio notaui obsignationem frontis ab impositione manuum apud veteres distinctam fuisse, quod etiam ad hunc & sequentem §. observandum Canon Concilij Carthaginensis, sive quarti, vt tu dicis, sive secundi, ut acta Conciliorum volunt, illud vetat quod Græci nunquam licitum putarent. Chrisma enim apud illos non solum sacerdos, sed nec Episcopos quicunque conficere potest; sed solus Patriarcha. Verum quod confectionem illam etiam ad collationem sive obsignationem trahere vult, sane violenter & preter rationem omnem facit; neque solus Græcos ea in re obtrectantes, sed omnes doctos & judicio aliquo pollentes sibi adversantes habet. Interim S. Augustinum Canonis interpretem producit, quem auctorem cum alijs fuisse existimat. Sed quid illius verba ad chrismatis unctionem, cum de manuum impositione tantum agatur, quam Ecclesia occidentalis tunc distinxerat ab unctione frontis?

Quod

Quod autem chriſmatis confectione etiam collationem comprehendi ex Gregorio Proto Syncello & Photio probare conatur, egregie operam ludit. Nam Græci illi ex ſuæ Eccleſiæ uſu loquuntur: quod de Proto Syncello ſole clarius eſt. Photij locum Federicus Metius vertit, ut teſtatur ipſe Baronius. Sed Grecum exemplar in Vallicellana bibliotheca, eidem Baronio laudatum, dubium omne tollit. Dicit enim Græcorum chriſma, ex ſententia Latinorum, eſſe inutile, καὶ μάτην ἐπιτηδεύεσθαι. hoc eſt, fruſtra adhiberi, inſumi, impendi, conferri, præberi. Vbi ne per ſomnium quidem confectio intelligi poteſt. Sirmondus alijque docti viri preſbyteros eo tempore baptizatos chriſmate obſignaſſe ex hoc ipſo Canone colligunt, quia non collatio, ſed ſola confectio eis negatur. Tum vero certiſſimum argumentum eſt, ſi presbyteri tunc chriſma conficiebant, multo magis in obſignatione unxiſſe baptizatos. Illud enim majus & Epiſcopale munus, alterum non item; nam ſacerdotibus paſſim permittebatur. Nihil illuſtrius exemplo & conſtitutione S. Silueſtri PP. de quo Anaſtaſius in ejus vita: *Hic conſtituit chriſma ab Epiſcopo confici: & priuilegium Epiſcopis dedit, ut baptizatum*

con-

consignarent, propter hæreticam suasionem. Hic & hoc constituit vt baptizatum liniret presbyter chrismate leuatum de aqua, propter occasionem transitus mortis. Si ergo consignationis privilegium à Silvestro datum fuit Episcopis; sequitur ex jure communi & ordinario etiam alios, non-Episcopos, consignasse. Privilegium enim proprie est quod contra ius commune conceditur, quasi privata lex. Ergo ante S. Silvestrum etiam presbyteri consignabant. Sed quod primum communiter & passim faciebant, hoc à Silvestro non sublatum penitus, sed ad casum necessitatis restrictum fuit: scilicet ob privilegium & honorem ordinis Episcopalis; Hinc constat confectionem chrismatis à collationem diversam fuisse, & potiori semper loco habitam: Ideoque Silvester eam presbyteris penitus ademit, collationem non item. Vnde concludo, nec Africanos patres vetando presbyteris confectionem, simul etiam collationem chrismatis vetuisse.

Concilij in Trullo Canonem non esse, quem profert quinto loco, sed Theodulfi Aurelianensis verba, ad finem 1. capitis iam ostendi. Canon autem ejus Concilij 78. quem Theodulfus forte respexisse potuit, competentes Symbolum coram *Episco-*

scopo aut presbyteris recitare iubet; adeoque nihil penitus ad propositam quæstionem pertinet. Rectius ergo Græci ipsum sapere jubebunt, ne vaniloquio pacem Ecclesiæ Dei perturbet, & lites inutiles ferat aut foveat.

AD CAPVT QVARTVM.

Quæ pro Græcis opponi possunt.

LOCVM S. Ambrosij, vel potius Hilarij Diaconi Romani, in Epistolam ad Ephesios, plane militari ausu, eum solvere nequeat, ferro dissecat: ita nullus illi nodus insolubilis. Neque enim quidquam tam certum & perspicuum afferri poterit, quod non eadem arte eludat aut adulteret. Scio in libro quæstionum ejusdem Hilarij, inter Augustini opera delitescente, pro *consignat* legi *consecrat*. Sed si utrumq; locum inspexisset contulissetque cum judicio, facile perspexisset ex ipso argumento quæstionis clarissime hunc locum ex altero emendandum, quod Arcudius, Sirmondus, alijq; fecere; non illum ex hoc itidem corrumpendum. Nihil enim alienius ab auctoris mente fingi potest. Etenim presbyterorum dignitatem & prærogativam contra

dia-

diaconorum fastum asserens, vt eos diaconis multo superiores probet; Episcopis ferme æquales esse ostendit, primum ex nominis consortio: quia Episcopi eos compresbyteros & consacerdotes suos appellant; tum etiam ex munerum & functionum Episcopalium participatione: præsertim in Ægypto, vbi presbyteri Episcopis absentibus consignabant baptizatos. Tota autem illa disputatio Hilarij vana erit & inanis, nisi presbyteris functio aliqua Episcopalis tribuatur. Expositio autem illa consecrationis ex recentiori usu loquendi petita, plane aliena est ab eo loco, imo manifeste absurda. Nam Virginum & Pœnitentium consecratio Canonibus antiquis æque interdicta est presbyteris, atque consignatio baptizatorum. Abbatum vero consecratio inter prima tunc vitæ monasticæ principia nulla fuit. Auctor enim ille Hilarius Liberij PP. diaconus fuit. Sed quærit hic disputator, cur Alexandrinæ Ecclesiæ hanc consuetudinem peculiarem notet Hilarius. Respondeo, quia quod alibi non nisi jubente Episcopo licebat presbyteris, id Alexandrini quasi ordinario iure sibi licitum exercebant. Neque ea de re ambiget quisquis ex S.Hieronymo, epistola 85. ad Evagrium, obser-

observarent, quam retinentes fuerint presbyteri Alexandrini dignitatis munerisque sui. *Nam & Alexandriæ,* inquit, *à Marco Evangelista usque ad Heracleam & Dionysium Episcopos, presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant; quomodo si exercitus Imperatorem faciat, aut diaconi elegerint de se quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent. Quid enim facit excepta ordinatione Episcopus, quod presbyter non faciat?* Vnde constat presbyteros Alexandriæ usque ad annum Christi 246. non tam Episcopos sibi constituisse, quam Archipresbyteros; quibus excepta primæ cathedræ dignitate cæteri omnes compresbyteri in functionibus ecclesiasticis essent quodammodo pares: nisi quod Episcopis illis peculiariter ordinationum jus & prærogativa competeret. Quis ergo miretur, si presbyteri illi seculo consignandi potestatem adhuc retinuerint? Neque enim omnes Ecclesias istorum temporum ex usu & consuetudine Romanæ metiri decet; ubi multo minus honoris & auctoritatis relictum fuit presbyteris, quam in alijs provincijs. Nam in Concilio Romano sub Silvestro, presbyteri non sedebant cum Episcopis, sed cum Diaconis ceteroque clero astabant. Et quamvis sub

Damaſo alijſque, conſeſſus honorem habuerint, Gelaſius tamen eundem ipſis ademptum, vel ſaltem ad Epiſcopi nutum permiſſum voluit. Ait enim cap. 6. epiſt. decret. *Neque ſub Epiſcopi aſpectu, niſi jubeantur, ſedere præſumant*. Huic conſtitutioni è diametro contrarius canon 34. Conc. Carthag. IV. *Vt Epiſcopus quolibet loco ſedens ſtare presbyterum non patiatur*. Et can. 35. *vt in Eccleſia & in conſeſſu presbyterorum Epiſcopus ſublimior ſedeat, intra domum vero collegam ſe presbyterorum eſſe cognoſcat*. h.e. pari loco graduque ſedeat cum presbyteris.

Verba Dionyſij Areopagitæ de functionibus reſervatis Epiſcopo, ἑνιαίως, hoc eſt, uni & ſoli, excluſis ceteris omnibus, valde ſunt clara; neq; Arcudij contradictionibus ſive veris; ſive fictis obſcurari aut eludi poſſunt. Fruſtra illi fictitiam Euſebij PP. Epiſtolam obtendit, ut & Canonem Pſeudo-Nicænum, quem Illiberitanum eſſe dixi.

Tertium Arcudij argumentum præter Dionyſij mentem eſt, meritoque reijcitur; locus Clementis mutilus, ut hic profertur, non juvat oppoſitionem, nec ei robur ullum addit, ſed potius enervat. Nam Clemens hic etiam Epiſcopo unctionem verti-

ticis reſervat; quam cæteri omnes, etiam Romani, permiſerunt presbyteris. Sed poſtrema capitis verba ad rem faciunt: *Poſtea Epiſcopus baptizatos chriſmate ungat*, quæ chriſmationem ſoli Epiſcopo reſervare videntur.

Quartum quoque argumentum invalidum videtur. Reſponſio clarior & ſolidior formari poſſet ex ipſa objectione Marci Epheſij, qui Latinos hereticos eſſe eo probare conatur, quia ad Græcam Eccleſiam accedentes chriſmate unguntur, eo modo ut Concilij Conſtant. I. canone 7. conſtitutum eſt de Arrianis & alijs hæreticis recipiendis. Eruditè reſpondet Gregorius Protoſyncellus, non fuiſſe illum uſum antiquum & receptum apud omnes Orientales. Deinde eã chriſmationem non probare Latinos eſſe hæreticos, quia Latini vice verſa etiam Græcos ad ſe venientes chriſmabant, quos tamen non habebant pro hæreticis, quia in unione concilianda nihil Græcis objectum fuit quod hæreſim ſaperet. Reconciliatio igitur illa per chriſma fuit præter rationem, ex mente & ſententia Gregorij. Ex ea tamen ſequitur oblique quod vult Arcudius. Nam ſi Latini chriſmabant Græcos, vt illicite & invalide chriſmatos à

presbyteris, & tamen ex mente Gregorij Protosyncelli chrismatio illa Latinorum erat præter jus & fas, sequitur ex ejus sententia Græcorum chrismationem esse validam & non iterandam. Atque hoc agnovisse & probasse ait Ecclesiam Latinam, quæ in ipsa unione nullum scrupulum aut litem movit Græcis de ipsorum presbyterali chrismatione. Huic nodo solvendo editores Romani pag. 736. notam marginalem apposuerunt, quæ tamen rationèm ex Gregorij verbis modo deductam non enervat. Itaque hoc non est merum somnium Arcudij; & hoc argumentum congruit cum sexto.

Quintum plane putidum est, neque ullo modo ad chrismationem trahi potest: recte autem Turrianus in notis Seminariorum Ecclesiasticorum formam quandam eo Canone adumbrari observavit.

Sextum ex Eugenij assensu, insolubile est: cum certum sit Latinos chrismationem illam presbyteralem non posuisse inter capita controversa, neque ulla inde unioni conciliandæ difficultas, aut mora objecta fuerit.

Hic tamen malo nodo malum cuneum reperit. Primo Acta Concilij toties solemniter à sede Romana approbata sug-

gillans & ſubleſtæ fidei poſtulans. Secundo inani diſtinctione Eugenij quæſtionem ad poſteriorem tantum Græcorum chriſmationem reſtringens. Quod commentum nihil momenti habet. Eugenius ex S.R.Eccleſiæ uſu, tum per univerſum Occidentem recepto, de chriſmatione Græcorum ſciſcitatur: huic Græci perpetuũ Orientis uſum, & ante & poſt ſchiſma obſervatum opponunt: cui Eugenius pacis & concordiæ ſtudio ſapienter acquievit.

Præter rationes tres ſane invictas ab Arcudio allatas pro Græcorum uſu, quarta addi poteſt ſuperius à me propoſita, ducta ex conſuetudine Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vbi presbyteris chriſmationem ſimul cum baptiſmo conferri ſolitam, permiſſam fuiſſe ſolemni exemplo probavi: quod eludi nulla arte poteſt. Atque ut paulo ante pro Alexandrini preſbyterij dignitate S.Hieronymum teſtem locupletem dedi: ita nunc pro CP. ipſe loquetur Chryſoſtomus homil.xı. in ı. ad Timoth. Poſtquam, inquit, de Epiſcopis dixit; omiſſo presbyterorum ordine ad diaconos tranſit. Nam & ipſi docendi munus & Eccleſiæ curã (Grecè, προστασίαν, quaſi præfecturam aut præſidentiam) ſuſce-

ſceperunt: & quæ de Epiſcopis dixit, etiam presbyteris congruunt. *Sola quippe ordinatione ſuperiores illi ſunt, atque hoc tantum plus quam* presbyteri habere videntur. Si ſolam ordinationem Epiſcopis reſervat, chriſmationem etiam presbyteris relinquit. Habemus de Alexandrina, habemus de CP. diœceſi teſtimonium. Ecce aliud de Pontica ſive Aſiatica Firmiliani Cæſarienſis Epiſcopi antiquiſſimi apud S. Cyprianum epiſt. 75. *Omnis poteſtas & gratia in Eccleſia conſtituta eſt, ubi præſident majores natu, qui & baptizandi, & manum imponendi, & ordinandi poſſident poteſtatem.* Vbi *majores natu* vocat, quos paulo ante ſeniores & præpoſitos appellavit; eoſque Pammelius recte *presbyteros* explicat. Supereſt Antiochena ſive Orientis diœceſis, ex qua Armeni, Perſæ, Meſopotameni fidemque rituſque acceperunt, idque ante quarti ſeculi finem. Poſtea Sarracenorum poteſtas & imperium eas provincias cum occupaſſet, à Græcorum commercio ſeparavit. Acceſſit quoque Neſtoriana heręſis, quæ Aſſyriam, Syriamque omnem, & Ægyptum infecit, & Iacobitarum ſecta conſtituta à citerioribus Aſiæ Græcięque Eccleſijs implacabili odio disjunxit; duobus ferme integris ſeculis ante

Pho-

Photium. Apud hosce iam olim chrismasse presbyteros fidem indubitatam facit Canon 33. collectionis Arabicæ; cumque belli sacri occasione Latinis innotuissent, presbyterali chrismatione, itidem ut cæteri Græci & Asiatici citeriores, utebantur. Quero ego, quomodo omnes istæ nationes à Græcis CP. Imperio subjectis, & commercio disjunctæ, & implacabili religionis odio dissidentes, chrismationem presbyteralem à Photio & schismaticis nono demum seculo, ut noster vult auctor, introductam, tam facile receperint, ut veterem chrismandi modum cum novo ritu penitus permutarint. Idem de Æthiopibus interioribus sive Abissinis dici potest, qui multis seculis ignoti Lusitanorum negotijs & navigationibus detecti, nonnisi presbyteralem obsignationem habuere. Numquid ad illos quoque Photius eam invexit. Legi insignem relationem Cosmæ monachi Indicopleustæ de Taprobana insula, quæ nunc Zeilan, olim Seiladiva dicebatur, ubi Iustini Imperatoris ætate Ecclesiam Christianorum presbyter in Perside ordinatus una cum diacono suo regebat. Quis eum una cum baptismo obsignasse dubitet fideles, quibus nulla Episcopalis visitatio expectanda erat? Sed

 nul-

nullum clarius, nullum majus testimonium afferri potest pro presbyterali chrismatione Græcorum, quam quod supra ex Innocentij I. Epistola ad Decentium protuli, quæ enim illic peregrinæ vel alienæ Ecclesiæ à Romana consuetudine dissidentes intelligi possunt nisi Orientales? Nam Occidentales à S. Petro ejusque successoribus fundatas expresse excipit. Atque hæc quidem pro Orientalium chrismatione ex veterum Orientalium testimonijs, & Ecclesiarum istarum usu antiquo afferri possunt.

Sed maxima præsidia Græcorum chrismatio habet in Occidentali Ecclesia. De Romana paulo ante dixi ex vita S. Silvestri PP. apud Anastasium: qui cum chrismatis confectionem solis Episcopis reservasset, obsignandi quoque privilegium ijsdem dedit; ita tamen ut presbyteris etiam chrismationem relinqueret in necessitatis articulo. Idem fecit Innocentius I. dicta Epistola ad Decentium cap. 6. ubi energumenorum consignationem presbyteris ex Episcopi præcepto permittit, promiscua ex Ecclesiæ Romanæ consuetudine eis ademta, quam peregrino aliarum Ecclesiarum more sibi usurpaverant. Eandem quoq; audaciam & proprij motus præsumptionem castigavit Gelasius; non legiti-

mum

mum usum permissum ex voluntate jussuque Episcopi: quem suburbicariæ aliquot Ecclesiæ etiam S.Gregorij M. tempore retinuerunt, ex longo & antiquissimo majorum usu. Cum S.Gregorius M. Sardos sacerdotes vetuisset baptizatos infantes signare sacro in fronte chrismate; sed Episcopis frontis obsignationem voluisset reservari Epist.9. lib.3. paulo post Felix Episcopus, & Cyriacus Abbas ex Sardinia Romam profecti retulerunt sanctissimo Pontifici quosdam scandalizatos fuisse, quod presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuisset. Gregorius prohibitionem illam quasi excusans scribit Ianuario Metropolitæ Caralitano, *Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus: sed si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant, concedimus.* Multa ex Gregorij verbis deduci possunt pro chrismatione presbyterali in Occidente consueta. Primo prohibitionem illam ita novam & à Sardorum consuetudine abhorrentem visam fuisse, ut scandalum animique dolorem ipsis pareret. Secundò illos usum suæ Ecclesiæ opposuisse; quem S. Gregorius non ut erroneum damnat:

ne-

neque vt legi divinæ, ſed ut veteri Romanæ Eccleſiæ uſui adverſantem ſe prohibuiſſe fatetur. Tertiò, ad veteris Alexandrinæ Eccleſiæ exemplum concedit; ut Epiſcopo deficiente à presbyteris adminiſtretur chriſma. Quod & CP. presbyteri Chriſoſtomo ſacris prohibito ſolemni baptiſmo fecerunt.

In Africa presbyteros chriſmaſſe quis dubitet, cum etiam aliquando Chriſma eos confeciſſe conſtet; quod ſupra allegato Canone Carthaginenſi prohibetur, non autem unctio chriſmalis in baptiſmo. Nam qui majora ſibi uſurpabant, adminiſtrabant ſine dubio etiam minora. Etenim quia ſpecie presbyteri non in ſuum, ſed Epiſcoporum uſum chriſma conficere auſi fuiſſent? Sed qui libere in baptiſmi obſignatione utebantur, ejus etiam conſecrationem ſibi arrogarant.

Hiſpanorum vicinorum exemplũ uſumque ſole clarius nobis proponit Concilium 1. Tolet. Can.20. *Quoniam pene ubique cuſtoditur ut abſque Epiſcopo chriſma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis vel provincijs presbyteri dicuntur chriſma conficere, placuit ex hac die nullum alium niſi Epiſcopum chriſma facere, &c.* Vides hujus Concilij tempore an.438. presbyteros alicubi chriſma conſeciſ-

fecisse, in Hispania non solos Episcopos: quod postea fieri vetant. Subjungunt de usu chrismatis. *Statutum vero est, diaconum non chrismare, sed presbyterum, absente Episcopo; præsente vero, si ab ipso fuerit præceptum.* Si ergo etiam diaconi tum chrismabant, quanto magis presbyteri, non solum absente, sed & præsente, jubente tamen, Episcopo? Partem hujus Canonis Martinus Bracarensis suæ collectioni postea inseruit cap. 52. *Presbyter præsente Episcopo non signet infantes, nisi forte ab Episcopo illi fuerit præceptum.* Cõfirmationem hanc presbyteralem deinde in Hispania viguisse apparet ex Conc. Barcinonẽ. II. cap. 2. *Statutũ est ut cum chrisma presbyteris diœcesanis pro confirmandis Neophytis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur.* Vides presbyteros confirmasse Neophytos chrismate, adhuc sub finem sexti seculi: eum enim in finem id accipiebant ab Episcopis. Sed mox sub principium septimi seculi una cum Romanorum Pontificum Innocentij & Gelasij decretis etiam Romanæ Ecclesiæ consuetudo per Hispaniam recepta fuit, & presbyteris chrismatio penitus interdicta. Hoc ostendit Concilij Hispalensis II. decretum 7. his verbis: *Nam quamvis cum Episcopis plurima illis ministeriorum communis sit dispen-*

satio ; quædam sibi novellis & ecclesiasticis regulis prohibita noverint : & mox inter alia ; *nec chrismа conficere , nec chrismate baptizatorum frontem signare , &c. Hæc omnia illicita esse presbyteris, quia pontificatus apicem non habent .* Vbi nota , non jure divino , aut veteri Ecclesiæ Hispanicæ instituto , *sed novellis & ecclesiasticis regulis* hæc vetita dici , Innocentij scilicet primi decreto, cujus verba citat. Neque hoc solum in publica Bæticæ synodo , cui Isidorus Hispalensis Metropolita præfuit , constitutum ; sed etiam privatim ab eodem Isidoro relatum in librum 7. Etymolog. cap. 12. totidem pene verbis. Sub finem deinde septimi seculi pia fraude ab Isidoro Mercatore confictæ fuerunt Epistolæ illæ decretales sub primorum Pontificum nomine , de quibus sæpius jam dixi, & Cardinalem Baronium sapienter graviterque judicantem videre licet ad an. 865. num. 5. & seqq. & P.Marcam concord. l. 3. cap. 5. In hisce nuper receptæ consuetudines antiquitatis fuco incrustantur , spurijs Eusebij , Damasi , Leonis, & Ioannis III. literis ; quibus noster hic disputator Græcos frustra impugnat.

In Gallijs presbyteralem chrismationem olim obtinuisse Concilij Arausicani 1. Canon 2. abunde testatur : dum ministros,

ſtros, qui baptizandi officium recipiunt, nuſquam ſine chriſmate prodire jubet. Scilicet vt baptizatum ſimul quoque chriſmarent. Cujus Canonis ſinceram lectionem verumque ſenſum Iac. Sirmundus eruditiſſimis ſuis antirrheticis contra perſonatum Aurelium ita aſſeruit, ut ſolem mero meridie lucere dubitet qui de preſbyterali Gallorum chriſmatione vel minimum poſthac ambigat. Eandem confirmat Concilij Vaſionenſis cap. 3. qui ipſos presbyteros potius chriſma ab *Epiſcopo* petere jubet, quam diaconos aut inferiores Clericos, dum ait: *Optimum autem eſt vt ipſe ſuſcipiat, qui in tradendo uſurus eſt*. Hic nulla diſputatorem diſtinctio ex poſteriori uſu petita juvare poterit, quia tunc non niſi una in baptiſmo erat chriſmatio, ut ſuperior ille Canon Arauſicanus teſtatur, & Arelatenſis Concilij 2. Can. 27. Ad hæc irrefragabile argumentum pro presbyterali chriſmatione, Canone illo Arauſicano permiſſa, ducit idem Sirmundus ex antecedenti Canone 1. qui ijſdem presbyteris hæreticos cum chriſmate & benedictione conſignari ſtatuit. Hanc vero chriſmationem non mere ceremonialem, ſed veram & ſacramentalem fuiſſe, & chriſmationis in baptiſmo à Novatianis alijſq;

ſimi.

ſimilibus hæreticis omiſſæ complementum indubitatam fidem facit Concilij Conſtantinopolitani I. Canon 7. quem Theodoretus lib. 3. Catalogi hæreſum de Novatianis agens, ita explicat. *Hi quos baptizant, illis ſacroſanctum chriſma non conferunt. Ideo eos, qui ab hac hæreſi ad Eccleſiæ corpus redeunt, chriſmari venerandi Patres præcipiunt.* Et extat libellus Græcus Timothei presbyteri CP. de triplici modo recipiendi eos qui ab hęreſi ad Eccleſiam convertuntur, ubi ſecundus gradus eſt τῶν χριομένων ἁγίῳ μύρῳ, eorum qui unguntur ſancto chriſmate.

Hæc præter Arcudiana illa pro Græcis afferri poſſunt, non ſolum ex orientalis, ſed & occidentalis Eccleſiæ antiquo uſu. Hiſce bene expenſis reſpondeat diſputator, priuſquam Græcos ita confidenter incurrat.

AD CAPVT QVINTVM.

De conſenſu Pontificio.

HIC non opus eſt confutatione longiori. Vniverſalis Eccleſiæ conſuetudo ſufficiebat olim pro lege, neque in-

ritua-

ritualibus illis ſacramentorum conſenſus ſpecialis aut diſpenſatio Apoſtolica requirebatur. Alexandriæ & Ægypti uſus notus erat Romæ, non ſoli Hilario diacono; ſed etiam Liberio & Damaſo. Sic CP. Eccleſiæ exemplum, ubi presbyteri ex officio & uſu communi cum baptiſmate chriſma conferebant abſente Chryſoſtomo, diſpenſationem Pontificiam non requirebat. Sed cur Græci tum eum conſenſum expectarent, quo ut ipſe Innocentius II. docet Eugubij & in alijs diœceſeos Romanæ locis nequaquam opus erat? Ille enim, ut presbyteri conſignent, non ſupremam ſedis ſuæ auctoritatem, ſed ſolam Epiſcopi juſſionem requiri manifeſte ſcribit quod niſi Epiſcopus præceperit, nō licet. Vide ſup. pag. 7. Concilia Hiſpanica Tolet. I. & Bracarenſe III. & Martini Bracarenſis Canones non ex diſpenſatione Apoſtolica, ſed ſua auctoritate ſtatuunt, *ut presbyteri abſente Epiſcopo chriſment*, abſolute & ſine ulla reſervatione; *præſente vero, ſi ab ipſo fuerit præceptum*. Vides, quam male prima ſeptem Eccleſiæ ſecula, ex hodierno uſu metiamur. Nam tota hæc inanis diſceptatio ex antiquitatis ignoratione naſcitur; dum Canones veteres obtorto collo ad noſtras hypotheſes trahimus,

mus, non autem ipsorum mentem ex seculi cujusque genio ac more explicamus. Eusebij & Damasi Epistolæ fucus est Hispanicus, sub finem septimi seculi pia quidem, sed non probanda fraude consarcinatus, explosus à Bellarmino & Baronio atque omnibus eruditis, qui judicio aliquo in his studijs pollent, ut paulo ante ostendi. Leonis III. exemplo maxime congruit quod modo dixi, antiquitatis monumenta singula ex sui cujusque seculi more explicanda esse. Chorepiscopos in Gallijs an. 439. chrismasse ex Concilij Regensis decreto constat, quod Armentario Chorepiscopo permittit, *ut plebi benedicendi, neophytos confirmandi*, virginem consecrandi &c. jus haberet, quamvis in ceteris Chorepiscopatum ejus valde accisum in angustias redegerit synodus illa Regensis. Controversiam in Gallijs exortam regnante Carolo M. de Chorepiscoporum potestate accurate discutit P. Marca concord. l. 2. c. 14. Leonis III. sententiã in eosdem latam, non solum, ut nimis severam moderata est Synodus Ratispon ensis anni 799. sed plane contraria constitutione rescidit Nicolaus I. epistola ad Rudolfum Bituricensem, cujus supra memini. Sane Chorepiscopos à meris presbyteris distinxit, eisdem-

demque prætulit antiquitas, ut Canon Nicen. VIII. Chalced. I. Antioch. can. 8. sed eorum potestas non ubique, neque semper eadem, verum ab Episcopis, ipsisque Pontificibus Romanis modo restricta, modo ampliata fuit; vt P. Marca supradicto loco accurate & prolixe docet.

Cætera Pontificum Romanorum exempla, quæ Photij ætatem sequuntur, nihil ad quæstionem ex antiquitate dijudicandam faciunt.

AD CAPVT SEXTVM.

De approbatione Pontificia.

HOC caput vanum est & inane, & per seipsum concidit. Insultat Arcudio, quasi ante schisma inaudita fuerit apud Orientales Presbyteralis obsignatio; ideoque Pontificum approbatione opus non habuerit. Sed rationibus nihili perspicuè confutatis corruunt quæ frustra conatur superstruere. Non enim Orientis tantum sed & Occidẽtis Ecclesias chrismationem presbyteris olim permisisse, certo ostendimus scientibus & approbantibus Romanis Pontificibus, nihilq; suæ dispensationi reservantibus, cum res ea plenissime à Synodis &

Episcopis penderet. Illud iterum moneo, distinguenda esse tempora, nec prima septem Ecclesiæ secula confundenda cum sequioribus; quando antiquitatis memoria obliterari cœpit, novis spurijsque decretis ex Hispania tum emergentibus, quæ rudi & imperito seculo nimis quam facile fucum fecerunt. Ita mihi de hac controversia Photiani schismatis occasione agitari cœpta inter Græcos & Latinos, nihil rectius Terentiano illo pronuntiari posse videtur, *Neque tu illum satis noveras, neque te ille: hoc ubi fit, ibi non vere vivitur*.

AD CAPUT SEPTIMUM.

Presbyteros Græcos Confirmasse ex permissione Episcoporum.

TOTO hoc capite frustra impugnat Arcudium. Duabus occasionibus chrismasse presbyteros certissimum est tam in Oriente quam Occidente. Primum, absente Episc. potestate ordinaria, ut in Ægypto & Constantinopoli; item in Hispania & Gallia. Secundo, præsente Episcopo, cũ ipse juberet; ut diserte testantur Canones Hispanienses, Toletanus, Bracarensis & Barcino-

cinonensis. Et Decretalis Innocentij I. Arcudium virum doctissimum frustra suggillat; neque enim mirum est alicubi hæsisse aquam homini, qui primus è tenebris tantis tam clarum extollere lumen studuit. Quid enim de Græcorum sacramentis ante Arcudium habemus quod alicujus momenti sit? Sed recte facit, quod quæstionem ad veteris Ecclesiæ praxin restringat: inde enim judicandi rationes petendæ.

Primo, negat Ecclesiam Orientalem Catholicam ante schisma munus chrismandi commisisse presbyteris, idque vt 1. 2. & 3. capite sufficienter probatum præsupponit. Sed quam leves & invalidæ sint rationes illhic adductæ ad eadem capita ordine ostensum fuit.

Damasi & Ioannis III. Epistolas suppositias frustra Græcis opponi sæpius dixi: eo enim confictæ &, in lucem prolatæ sunt seculo, quo pauci distinguebant quid distent æra lupinis. Eugenius IV. ex sui seculi more loquitur; ut & cæteri Pontifices qui post ortum schisma vixerunt.

Obiectio Arcudij ex consuetudine & usu Ecclesiarum occidentalium quanti ponderis sit ex ijs quæ ad quartum caput dixi, æstimari potest: nullis enim sophis-

matis obſcurari, nullis labefactari machinis poſſunt.

Concilij Toletani I. Canonem 20. frigido & putido reſponſo eludere conatur, quod ſummam ſacræ antiquitatis ignorantiam prodit, quæ enim unctio hic fingi poteſt præter chriſmationem baptiſmalem, quæ in veteri Eccleſia una & ſola erat: quamvis eam poſtea Innocentius I. diuiſerit in verticalem, & frontalem. Etenim qui verticalem à Silveſtro PP. inſtitutam aſſerunt, ſoli nubem offundere ſtudent, nam Anaſtaſius, aut quiſquis Pontificalis libri auctor, ita perſpicue de unctione ſacramentali in fronte loquitur, ut nulla arte eludi poſſit. Vnctio enim quæ baptiſmum præcedebat presbyteris & diaconis atque diaconiſſis licita & permiſſa fuit, vt ex Dionyſio Areopag. Hier. Eccl. cap. 4. & Innocentij I. decretali alijſque apparet, & nunc in univerſa Occidentis Eccleſia obſervatur. Concilij Toletani mentem explicat Canon 52. Martini Bracarenſis, & Canon 2. Concilij Barcinonenſis 2. qui chriſma presbyteris diœceſanis dari ſolitum ait, *pro confirmandis neophytis*. Quæ reſponſioni ſuæ firmandæ affert ex ſuppoſititijs Damaſi & Leonis literis carioſa ſunt fulcra. Nam Leonis illud frag-

lud fragmentum, ex Hispalensis Concilij 2. capitulo 7. consarcinatum est, sed male contaminatum. Canon ille 77. falso tribuitur Nicænis Patribus, ut sæpius dixi; pertinet enim ad Concilium Illiberitanũ. Toletani patres ex suæ provinciæ usu statuunt; Innocentius ad morem Ecclesiæ Romanæ Italos Episcopos revocat: ipse tamen energumenos & sonticos à presbyteris obsignari in necessitatis articulo permittit. Martinus Bracarensis Toletani Canonis sensum repræsentat priusquam spuriæ Epistolæ Damasi & Leonis exortæ essent.

Arausicanum canonem de vera chrismatione intelligendum supra ex Concilio Constantinopolitano ostendit, & Gallicana Ecclesia unctionem cæremonialem ignorabat, quæ non nisi unam chrismationem baptismalem noverat, ut præcedens Canon 1. ostendit. Idcirco Concilij mens ad eos restringenda est hæreticos, qui chrismate unioni Catholicæ erant restituendi. Illud vero nimis quam temere affirmat, confirmationem nec Catholicis moribundis potuisse conferri à presbyteris, quod manifeste Ecclesiæ constitutionibus repugnat, inprimis S. Silvestri, de quo supra pag. 10. *Hic enim constituit, ut baptizatum*

liniret presbyter chrismate, propter occasionem transitus mortis. Neq;aliam ob causam Innocentius I. cap.6. Energumenos & sonticos à presbyteris obsignari voluit. Illiberitanus Canon de Diaconorum baptismo loquitur sine presbytero vel Episcopo collato, & presbyteris nullum affert præjudicium. Innocentij III. alia erant tempora, alij mores. Silvestri primi mens certa & liquida est in Pontificali & actis conciliorum. Loquitur enim ille de obsignatione sacramentali Episcopis per privilegium tunc reservata, presbyteris autem in casu necessitatis tantum permissa. Vide supra vtcunque alij ad hunc solis radium cæcutiant. Chrismationem presbyteralem ex mera Episcopi voluntate & jussu olim pependisse firmissime supra ex Innocentio I. alijsque conciliorum canonibus ostendi, si tamen ipse præsens adesset Episcopus; nam absente Episcopo, libere, & absolute licebat hoc presbyteris, irrefragabili antiquitatis testimonio. Ita toto hoc capite omnia vitium sonant.

AD

AD CAPVT OCTAVVM.

Vtrum Mytilenensis Episcopus Eugenio PP. de hac controversia satisfecerit.

HIC proterve Græcos incurrit, & ut sibi conciliet fidem, actis Concilij Florentini eam detrahit. Eo quam bene de Ecclesia mereatur ipse viderit. Ad veritatem dispiciendam duo præsuppono, & Mytilenensem Canonum morumque veterum fuisse peritiorem, & Eugenium PP. studiosiorem pacis & concordię Christianæ, quam noster hic disputator; unde nec illi in presbyterali confirmatione probanda ulla difficultas; neque huic in ea admittenda mora aut tergiversatio; ideoque tanti momenti visa non fuit, ut inter capita controversa, post compositum præcipuum processionis negotium discutienda, poneretur ab Eugenio. Idem Gregorium Protosyncellum supra affirmantem audivimus, chrismationis diversitatem nullum scrupulum aut impedimentum Vnioni conciliandæ attulisse. Nihil igitur diversum sentiunt ab actis

S. Antoninus & Sancta Crucius, dum rem facile compositam silentio prætereunt. Sed quomodo tam facile solvi potuit nodus, qui alios Pontifices ante & post schisma ita torsit? Ita visum fuit Spiritui Sancto, amoris & concordiæ auctori, parietem intergerinum, quem prisci moris ignorantia & partium studium struxerat, dissipare. Et miraris quos Canones attulerit Mytilenensis? dicam verbo: vsum perpetuum Orientalis Ecclesiæ; Ægyptiacæ, Alexandrinæ, CP. Ponticæ. Vsus enim & perpetua consuetudo Canonem sive regulam facit. Cur Græcis in caussæ suæ patrocinio exempla Orientalis Ecclesiæ non suppeterent, cum Occidentalis tot ac tanta nobis suggerat? Quam infeliciter Canones & Pontificum decreta alleget, abunde ostensum, & quam nullo jure dispensationem flagitet, vbi ipsi Pontifices nihil præter Episcoporum præceptum & auctoritatem olim requisiverant. Viderit ipse, quomodo Innocentij cap. 6. & Hispanienses ac Gallicanos Canones cum Eugenij verbis conciliet. Quid Ephesius Latinis de Zosimo PP. & Nicænis Canonibus ab eo defloratis objecerit, perspiciet, si Africani Concilij Epistolam ad Bonifacium Zosimi successorem scriptam, & in Codicem

Ca-

Canonum S.R.E.relatam, legerit. At ne fruſtra ſe à Græculo Conſtantinopolim ablegari queratur, videat Baronium anni 419. num. 69. & ſeqq. ita laborem compendifaciet; & Græcos non ita male verſatos in Canonum Codice Latino fatebitur, atque nos nunc vulgo ſumus.

Ridiculum eſt quod de Canone Conſtantini ſubjungit, nam hactenus donatio illa inter Paleas à Gratiano rejecta fuit; itaque Græcus actorum ſcriptor magnum nos arcanum cælavit. Protoſyncelli mentem, quod & ſupra dixi, non perſpexit, & fruſtra intorquet: ille enim disertè fatetur, in vnione concludenda nullam litem Græcis motam fuiſſe ſuper chriſmatione presbyterali. Ergo vanum & fictum eſt tragicum hoc diſſidium, & larvas ſibi fingit cum quibus luctetur. Non ſolum enim non contradicit Sancta Crucius acstis, ſed ea manifeſtiſſime confirmat. Narrat ſcriptor Grecus, poſt lectum publice decretum, & promulgatam ſolemniter Vnionem, Latinos inter alia undecim capita de quibuſdam ritibus diverſis, quæſiiſſe de hac confirmatione presbyterali, non in publica & ſolemni ſeſſione, ſed in privato congreſſu. iiſque ſatisfactum à Mytilenenſi κανονικῶς καὶ νομίμως, Canonice

&

& legitime, sive, juxta Canones & leges, scilicet Ecclesiasticas, duo remansisse dubia, de quibus ipse Eugenius per internuncios cum Imperatore egit, sicut in fine actorum videre est. Idem confirmat Sancta Crucius apertissime sub finem pag. 321. vbi post lectum & subscriptum decretum, Græcorum discessum narrans, acta sua his verbis concludit. Capies hæc frater optime, quæ quidem retuli prout fuere verbis proprijs eorum, qui ea protulere: *plurima quæ in secreto sunt gesta, alijs referenda dimisi, qui his interfuere.* Hæc quæ publice gesta sunt, continent. Vides igitur quam male & inepte actis fidem derogare conetur ex Sancta Crucij silentio.

Cætera deinde, quæ contra eadem acta disputat, cum ad propositæ quæstionis argumentum non faciant, ijs examinanda relinquo, qui in Synodis hujus actis comprobandis & illustrandis versantur.

LV-

LVCAE HOLSTENII DISSERTATIO SECVNDA.

DE FORMA SACRAMENTI Confirmationis Apud Græcos.

VLCHRE hoc & ſapienter à Cebete Thebano in vitæ humanæ tabula poſitum eſt, mortalibus vitæ ſeptum ingreſſuris, ad ipſum limen fraudis & impoſturæ poculum propinari, unde errore & ignorantia oppleti temere deinceps per omnem vitam oberrent cupiditatibus voluptatibuſque pernicioſis, & falſis opinionibus mancipati: quibus exolvi ac liberari nequeant, niſi boni genij inſtinctu ductuque quodam divino ad veram & germanam ſcientiam perducantur: ab ea ſanandis vim quandam purgatricem propinari, quæ priorem fraudis & erroris hauſtum expurget, ut inde recta ad veritatem & felicitatem ſupremam perveniant.

niant. Idem sibi principio hujus disputationis evenisse auctor scribit, propinatumque menti suæ novæ opinionis poculum à Card. Iustiniano ingenue fatetur: quod quamvis ægre sorbere potuerit, ita tamen intimis medullis combibisse ait, ut animum vix unquam hoc redditurum existimet. Reddet tamen spero, quod invito & nauseabundo stomacho hauserat, vbi purgatricem veritatis vim gustaverit, quam ei nunc bibendam propinamus. Manifeste enim perspiciet, novum illud commentum merum fucum fraudemque esse, alienum prorsus à Concilij CP. aliarumque synodorum mente, à SS. Patrum, præsertim Pontificum Romanorum sensu, & à perpetuo Latinæ pariter Græcæque Ecclesiæ usu. Ego vero pessime illos de Ecclesia Dei & Catholica religione mereri affirmo, qui Canonis istius mentem pervertendo ac depravando fortissimum nobis certissimumq; telum eripiunt, ad hæreticorum errorem de Confirmationis sacramento configendum. Quid enim illis majus, opportuniusve obtingere potest, quam ut apud Catholicos ipsos, & quidem Romæ, non trivialem quendam & proletarium hominem, sed Cardinalem, eumque, ut hic quidem eum prædicat,

eru-

eruditissimum erroris sui suffragatorem invenian, qui, quod ipsi obnixe & operose contendunt, unctionem chrismatis tam evidenter descriptam in generalis Concilij decreto, meram ceremoniam esse pertendat?

Atq;eo majus operæ pretium fuerit vindicare hunc Canonem à manifesta corruptela, eiusque sensum clarum & perspicuum contra novas offucias asserere. Nam si eum de Chrismationis sacramento loqui invictis rationibus ostenderimus, formula obsignandi ab eodem Canone præscripta post tot seculorum usum in dubium revocari non poterit.

Assertio Canonis VII. Constantinopolitani.

CANON hic hæreticos ad Ecclesiam accedentes in duo genera dividit. quorum primi oblato libello hæresin ejurantes chrismate unguntur formula verborum à synodo præscripta: alij de integro baptizantur. Rationem hujus differentiæ interpretes Græci & Latini, ut videbimus, hanc assignant; quoniam priores illi recte in Trinitatis nomine baptizati iteratione baptismi non egent: posteriores autem male & nulliter baptizati, gen-

gentilium instar catechizandi primum & exorcizandi sunt, & tum demum baptismo Ecclesiæ initiandi. De posteriorum baptismo lis aut dubium nullum est, quin verum regenerationis sacramentum intelligatur: de priorum chrismatione lis Græcis movetur, utrum & ipsa vera & sacramentalis intelligenda sit, an vero, ut vult disputator, cæremonialis tantum.

Et quamvis verba Græca Canonis ita perspicua & clara sint, ut solis radio scripta videantur, lucem tamen illis mutuabimur à luminaribus Ecclesiæ, hoc est, Sanctis Patribus Græcis & Latinis, qui disertim eum Canonem citant, vel ita ad eum alludunt, ut nullus sana mente præditus eum innui dubitare possit. Ex Græcis unus omnium erit Theodoretus, qui quadraginta circiter post Synodum CP. annis scripsit lib.3. de fabulis hæreticorum cap. quod est de Nouatianis, *Ijs quos baptizant sanctissimum chrisma non conferunt: ideoq; ab hac hæresi ad Ecclesiæ corpus revertentes venerãdi illi Patres ungi præceperunt.* Quis Theodoretum hoc CP. Synodi decretum de Novatianis chrismandis intelligere dubitet, & quidem eadem sacramentali chrismatione, quam Orientalis Ecclesia baptismo semper conjunxit. Hanc enim

à No-

à Novatianis omiſſam, vel ab alijs nulliter collatam Concilium in eorum receptione vel de integro, vel valide conferendam ſtatuit. Cauſſam vero cur Chriſmationis ſacramentum omiſerint vel neglexerint Novatiani perſpicere eſt ex S. Cornelij PP. epiſtola apud Euſebium hiſt. Eccl. lib. 6. cap. 35. ubi Novatum, cum Clinicus baptizaretur, *neque chriſmatis obſignationem poſtea neque manus impoſitionem iuxta Eccleſiæ regulam accepiſſe ſcribit*: Id magiſtri factum ut ſectatores defenderent Chriſmatis confirmationem ut non neceſſariam omiſerunt. Vnde certum & indubitatum eſt Canonem eam chriſmationem Novatianis converſis conferendam ſtatuiſſe, quam una cum baptiſmo accipere debuiſſent. Hæc Theodoreti ratio, & quidem veriſſima; cui aliam S. Patres adjungunt, ut mox videbimus; quia hæretici & ſchiſmatici extra Eccleſiæ unionem Spiritus Sancti gratiam conferre nullo modo poſſunt. Accedunt Theodoreto quatuor ſummi Pontifices, infallibiles ejuſdem Canonis, & Eccleſiaſtici ſenſus interpretes.

Primus eſt Siricius concilio ferme ſuppar, qui mentem ejus ignorare nullo modo potuit. Ille capitulo 1. celebris decretalis ad Himerium Tarraconenſem, *Arria-*

nos

nos, inquit, *nos cum Novatianis alijsque hæreticis, sicut est in Synodo constitutum, per invocationem septiformis Spiritus, Episcopalis manus impositione Catholicorum conventui sociamus: quod etiam totus Oriens Occidensque custodit.* Dico Siricium nō aliam intelligere Synodum quam CP. cujus hoc celebre tum decretum erat. Secundo eum Canonis mentē de unctione Chrismatis Latinæ Ecclesiæ more per invocationem S.Spiritus & impositione manuum explicare, ut mox ex S.Gregorij M. verbis perspicue patebit.

Siricium sequitur S. Innocentius I. decret. cap 47. *Arrianos, cæterasque ejusdem modi pestes, quia eorum laicos conversos ad Dominum sub imagine pœnitentiæ, ac Sancti Spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus; non videtur clericos eorum cum sacerdotij aut ministerij cujuspiam suscipere dignitate. Quoniam quibus solum baptismum ratum esse permittimus, nec Spiritum Sanctum eos habere ex illo baptismate, illisque ministerijs arbitramur.*

Dico, quia solum baptismum istorum hæreticorum ratum tunc habebat Ecclesia, sequitur sanctificationem illam Spiritus Sancti per manus impositionem nonnisi de vero Confirmationis sacramento, quo Spiritus Sanctus dari creditur, intelligi ullo modo posse.

Ter-

Tertius erit S. Leo Epist. 85. Decret. cap. 48. qui manifestis verbis de confirmandi Sacramento explicat. *Qui baptismum*, inquit, *ab hæreticis acceperunt sola invocatione Spiritus Sancti per impositionem manuum confirmandi sunt: quia formam tantum baptismi sine sanctificationis virtute sumpserunt.* Idem eodem sensu epist. decret. ad Rusticum Narbon. cap. 29. *Hi autem de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cujus fidei fuerint qui eos baptizaverunt, se nescire profitentur, quoniam quolibet modo formam baptismatis acceperunt, baptizandi non sunt: sed per manus impositionem virtutem Spiritus Sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi sunt.*

Gregorius M. prædecessorum mentem clarissime explicat lib. 9. ep. 61. his verbis: *Ab antiqua Patrum institutione didicimus, ut qui apud hæresin in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad Sanctam Ecclesiam redeunt, aut unctione Chrismatis, aut impositione manus, aut sola professione fidei, ad sinum matris Ecclesiæ revocentur. Vnde Arrianos per manus impositionem Occidens, per unctionem vero Sancti Chrismatis ad ingressum Sanctæ Ecclesiæ Catholicę Oriens reformat. Monophysitas vero & alios ex sola vera confessione recipit.* addit mox: *Hi vero hæretici qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, ut sunt Bonosiani & Cataphrygæ, & alij*

tales cum ad SanctamEcclesiam veniunt, baptizantur. Hæc Sanctus Gregorius M. apposite ad Canonis Constantinopolitani & prædecessorum suorum mentem. In cujus verbis triplex habetur hæreticos & schismaticos reconciliandi modus. 1. per iteratum baptisma. 2. per chrisma & manus impositionem. 3. per solam rectæ fidei professionem. Ea autem diversitas nascitur ex diversitate hæresium sive sectarum, à quibus convertebantur ad Ecclesiam. Primò enim quibus baptisma nullum aut invalidum erat, rebaptizabantur. secundò quibus recta baptismi forma constabat, vis baptismi & gratia Spiritus Sancti per Confirmationis sacramentum conferebatur.

3 Qui Catholico ritu baptizati & cõfirmati à principio fuerant, & in uno aliquo capite fidei ita dissidebant à Catholicis, ut tamen ab externa Ecclesię societate non se separarent, hi sola rectæ fidei professione edita admittebantur. Qua in re Ecclesiæ Romanæ cum Græca probe convenit, ut ostendit Timothei presbyteri libellus de triplici hæreticos recipiendi modo, & diu ante ipsum S. Basilius M. epist. Canon. ad Amphilochium, ut paulo post videbimus.

Hac

Hactenus ſingulos teſtes audivimus de Conſtantinopolitani Concilij mente ſententiam ſuam proferentes, nunc integras Eccleſias ſynodoſque eadem de re judicantes producemus, & primum quidem eas quæ Conſtantinopolitanum decretum anteceſſerunt.

Eccleſiæ Africanæ de hæreticorum reconciliatione ſententia.

IN Concilio Africano apud Cyprianum epiſt. 70. quæſitum fuit, utrum, qui apud hæreticos & ſchiſmaticos baptizati fuerant, ad Eccleſiam Catholicam venientes rebaptizari debeant?

Statuit concilium rebaptizandos eſſe. Ratio illorum patrum hæc fuit. Quia vnum eſt baptiſma, quod nonniſi in una Eccleſia conferri poſſit: ideoque extra Eccleſiam apud hæreticos neque baptiſma, neque ullum aliud ſacramentum dari poſſe.

Concilij ſententiam improbavit Stephanus PP. contrario hoc decreto, quod habetur in ejuſdem Cypriani epiſt. 74. *Si quis à quacunque hæreſi venerit ad nos, nihil innovetur niſi quod traditum eſt, ut manus illi imponatur in pœnitentiam.* Stephani

PP. verba, & veteré illam Romanæ Ecclesiæ consuetudinem de manus impositione recōciliativa recte accipit Cyprianus epist. 71. ad Quintum, & in fine epist. 74. sed respondet tempora & res ipsas distinguendas esse, *Nam apud veteres hæreses, & schismatum prima initia, qui de Ecclesia recedebant, baptizati prius in Ecclesia fuerant*. *His* inquit epist. 71. *si postmodum peccato suo cognito & errore digesto ad veritatem & matricem redeant, satis sit in pœnitentiam manum imponere*. Sic epist. 74. à rebaptizandorum numero excipit eos qui baptizati in Ecclesia prius fuerant: *hos enim*, inquit, *cum redeunt, acta pœnitentia per manus impositionem solam recipi; & in ovile unde erraverant à pastore restitui*. Eadem mens Innocentij I. epist. 27. ad Episcopos Maced. *Qui à Catholica fide ad hæresin transierunt, eos non aliter oportet nisi per poenitentiam suscipi*. Atque hanc ipsam consuetudinem recenset inter regulas veteres, quas ab Apostolis vel Apostolicis viris traditas Ecclesia Romana custodit, custodiendasque mandat his, qui eam audire consueverunt.

Ex quibus apparet distinctam fuisse receptionem eorum, qui rite apnd Catholicos baptizati, & confirmati ad hæreticos transierant & reversi per solam reconcili-

ciliationem pœnitentiæ admittebantur; & aliam eorum qui extra Ecclesiam apud hæreticos baptismum acceperant, de quibus contendebant Africani Episcopi: horum enim non solum baptisma, quippe extra Ecclesiam collatum, sed etiam Chrisma & Eucharistiam nullam esse censebant, cum neutrum extra Ecclesiam consecrari possit; adeoque pro profanis habendos. Eamque ob causam *de errore & pravitate venientibus ad unius Ecclesiæ veram fidem, dandam illis per omnia divinæ gratiæ Sacramenta, unitatis & fidei veritatem.* ut loquitur epistola Concilij 70. apud Cyprianum. Vbi divinæ gratiæ sacramenta vocantur Baptismus, Chrisma, & Eucharistia. atque ita ipse Cyprianus epist. 72. ad Stephanum PP. scribit, ab hæreticis & schismaticis venientes baptizandos esse. *Eo quod parum sit eis manum imponere ad accipiendum Spiritum Sanctum. Tunc enim demum, inquit, plene sanctificari, & esse filij Dei possunt, si Sacramento utroque nascantur.* Quem locum insignem observat Pamelius, ad assertionem sacramenti Confirmationis: nec sane ab hæreticis ullo modo refelli potest.

Neque vero quisquam perspicua hæc Cypriani verba eo elevanda existimet, quia baptismi iterationem contra Roma-

næ Ecclesiæ mentem defendit: quamvis enim de baptismo lis fuerit, attamen de manus impositione sive Cõfirmationis sacramento hæreticis revertentibus conferendo nulla inter partes controversia fuit. Quod adeo verum est, ut idem Cyprianus epist. 76. unici, nec iterandi baptismi patronos argumento petito à confirmatione illa, ab ipsis etiam in hæreticorum receptione observata, urgeat; dum ait: *Itaque qui hæreticis sive schismaticis patrocinantur, respondeant nobis, habeant Spiritum Sanctum hæretici, an non habeant. Si habeant, cur illic baptizatis, quando ad nos veniunt, manus imponitur ad accipiendum Spiritum Sanctum? Sed quia non habent, ideo apud nos manus imponitur, ut hic accipiatur*. Quoniam vero Magnus ille, ad quem epist. 76. scripta est, peculiariter de Nouatianorum reconciliatione quæsierat, patet irrefragabili Cypriani testimonio, eos ab Afris quidem per rebaptismum, à ceteris autem Catholicis per manus impositionem sive Confirmationis sacramentum jam tum receptos fuisse; circa annum Christi 256. quem usum CP. Synodus post annos ferme 130. septimo illo Canone confirmavit.

Ecclesiæ Orientalis de eadem re sententia.

EADEM de hæreticis rebaptizandis sententia, eadem cum Stephano PP. lis fuit Orientalibus Episcopis Cappadociæ, Galatiæ, Isauriæ & Ciliciæ, qui duabus synodis Iconiensi & Synadensi hæreticos rebaptizandos & ipsi decreuerant, ut abunde docet Firmiliani Cæsariensis Epistola ad Cyprianum num. 75. Ea etiam Epistola tribus aut quatuor locis Sacramentalem illam manus impositionem perspicuè confirmat: quam tamen Firmilianus, juxta erroris sui dictamen, hæreticis sine nouo baptismo non sufficere, ostendere conatur. Sed hac de re Firmiliani ex aliquo intervallo successorem. S. Basilium M. mox explicatius differentem audiemus; ubi de synodi Laodicenæ sententia pauca præmiserimus. Nam anno Christi 364. hoc est annis ante CP. Synodum 19. synodus habita Laodicæ, quæ minoris Asię post Ephesum nobilissima & primaria Metropolis est, à veteri illa Orientalium sententia recedens, ex Romanę Ecclesiæ mente non promiscue omnes hæreticos

rebaptizãdos cenſuit, ſed alios Catholicum dogma probe edoctos, *unctoſq; ſancto chriſmate* ad myſteriorum ſacrorum cõmunionem admittendos: quales erant Novatiani Photiniani &c. Cataphrygas autem omnino rebaptizandos eſſe: ut habet Canon Laodicenus 7. & 8. Nec dubium quin hæc particularis ſynodi decreta uniuerſalis illa Conſtantinopolitana confirmare voluerit: ideoq; eadem utrobiq; chriſmatio intelligenda: cujus conferendæ formulam quoque Conſtantin opolitana ſynodus expreſſit. Circa eadem hæc tempora cum negotium hoc totam Aſiam ſollicitã haberet, copioſiſſime & diſtinctiſſime de Novatianorum aliorumque hæreticorum reconciliatione egit Baſilius M. celebri illa epiſtola Canonica ad Amphilochium cap. 1. Cum enim Laodiceni Canones 7. & 8. Orientalium Eccleſiarum decretis & uſui adverſari viderentur, quæ Novatianos rebaptizabant, hæſitanti hac de re Amphilochio reſpondet, in illis recipiendis unius cujuſque regionis morem ſequendum, eo quod variæ fuerint de ipſorum baptiſmate diſſenſiones inter eos qui de reconciliatione ipſorum tractarunt. Pepuzenorum autem ſive Montaniſtarum baptiſmum nulla ratione niti aſſerit, quia aperte hæ-

retici sunt. *Antiqui autem*, inquit, *illum tantum baptismum admittendum censuerunt qui nihil à fide deviat*. Separatos autem ab Ecclesia in tria inquit genera distinxerunt; hæreticorum, schismaticorum, & conventicularium. hæreticorum baptismum planè improbarunt, schismaticorum, quales erant Novatiani, censuerunt admittendum. Conventiculares cum pœnitentia admiserunt. De Catharis autem sive Novatianis duplicem fuisse in Ecclesia sententiam ait; primam Antiquorum Cypriani & Firmiliani, qui censuerunt eos rebaptizandos. eo quod qui ab Ecclesia se separant, Spiritus Sancti conferendi facultatem amittant. eos itaque tanquam à Laicis baptizatos habendos. Secundam Episcoporum Asiæ, nempe in Concilio Laodiceno de quo dixi, qui baptismum eorum admittendum judicarunt ob multorum dispensationem, & hanc sententiam ipse quoque Basilius ratam habens, subjungit tandem: *Omni autem ratione statuatur, ut qui ab illorum baptismo accedunt ungantur à fidelibus*: unctionem sancti chrismatis Laodiceno Canone præscriptam intelligens, ad confirmandum scilicet baptismum, quem ut mere laicum nullam Spiritus Sancti gratiam conferre dixerat. Et hanc Basilij M.

sen-

ſententiã paulo poſt Concilium Generale Conſtantinopolitanum confirmavit Canone illo 7. qui hujus diſputationis fundus eſt.

Sanctæ Romanæ Eccleſiæ cæterorumque Occidentalium eadem de re ſententia.

INNOCENTIVS I. epiſt.27. Romanam Eccleſiam in reconciliandis hæreticis veteres regulas ab Apoſtolis vel Apoſtolicis viris traditas cuſtodire ſcribit. Idem teſtatur Euſebius hiſt. eccl. lib.7. cap.2. & 4. ubi controverſiæ inter Stephanum PP. & S.Cyprianum exortæ meminit: tum enim veterem conſuetudinem obtinuiſſe ſcribit, *ut hæretici ad Eccleſiam redeuntes ſolis precibus cum manus impoſitione reciperentur*. Ideoque ſtatuiſſe Stephanum, nihil in ea re preter traditionem, quæ inde à principio obtinuerat, innovandum. Decretum Stephani, quod paulo ante ex 74. epiſtola Cypriani adduxi, ex ejuſdem Cypriani & Innocentij I. mente de manus impoſitione reconciliativa intelligendum dixi; quia eos tantum intelligebat hæreticos regula illa antiqua, qui in Catholi-

tholica Ecclesia rite baptizati & cõfirmati ad hæreses sectasque defecerant, atq; inde ad matris gremiũ cum pœnitentia solemni redibant. Eandem regulam secutus Eusebius PP. hæreticos quos invenit in urbe Roma, sola manuum impositione reconciliavit; teste Anastasio in ejus vita. Verum paulo post Sylvester I. temporum necessitate & hæreticorum multiplici pravitate coactus, veterem illam Ecclesiæ suæ regulam, & consuetudinem à prędecessoribus observatam, immutavit, & arctius restrinxit, nec ita promiscuam facilemque quorumvis hæreticorum receptionem esse voluit. Nam ut Epilogus Concilij Romani habet, tom. 1. Conc. Colon. pag. 255. *Constituit, ut presbyterum Anianum resipiscentem nemo susciperet, nisi Episcopus ejusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto chrismate per Episcopalis manus impositionem, Sancti Spiritus gratia, quæ ab hæreticis dari non potest, confirmaret.* Vnde perspicimus, quem auctorem Laodiceni & Constantinopolitani patres secuti sint in suis Canonibus figendis; ipsum scilicet supremum Ecclesiæ præsulem & caput. Ecquis vero tam vecors fuerit, ut statutum hoc Sylvestri ad cæremonialem unctionem trahere audeat, cum disertim hic reconciliatio, & chris-

malis

malis confirmatio, ut diversa ministeria distinguantur. Siricij, Innocentij, Leonis, & Gregorij M. verba clarissima, paulo ante allata, non repeto. Ea autem Sylvestri decreto ita inhærent, vt ne pilum quidem transversum ab illo varient.

Accedat Romanæ Ecclesiæ Gallicana: quę aliquot synodorum constitutionibus mentem suam nobis contestatam reliquit. Arausicanæ synodi Can. I. *Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant, si desit Episcopus, à presbyteris cũ chrismate & benedictione consignari placuit.* Chrismatis consignationem Episcopis jure ordinario competentem, presbyteris in casu necessitatis, absente aut deficiente Episcopo, permittit hæc Synodus; quæ & baptizatorum chrismationem proxime sequenti Canone ijsdem concedit; ut ad priorem disputationem ostendi. Similis Concilij Epaonensis Canon 16. *Presbyteros propter salutem animarum desperatis & decumbentibus hæreticis, si conversionem subitam petant, chrismate permittimus subvenire. Quod omnes conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum.* Chrismatio sanis ab Episcopo expetenda, in articulo mortis etiam presbytero permittitur: diversitas autem temporis & ministri veritatem sacramenti non variat, sine

sine quo hæretici sive sani, sive moribundi ad Ecclesiam revertentes admitti non poterant. Cæterum quæ duobis hisce Concilijs generaliter & promiscue constitui videntur, ea distinctius multo tradidit Arelatense II. accurate enim triplicem illum reconciliandi modum explicat, quem supra ex S. Gregorij M. loco notavi. Primum per pœnitentiam & erroris damnationem, Canone 9. *Novatianum in communionem recipi non debere, nisi suscepta pœnitentiæ credulitate præteritum damnet errorem*. Secundum per chrismationem & manus impositionem, Canone 17. *Bonosiacos ex eodem errore, quos sicut Arrianos baptizari in Trinitate manifestum est, si interrogati fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum chrismate & manus impositione in Ecclesia recipi sufficit*. Tertium per novam baptismi collationem, Canone 16. *Photiniacos, sive Paulianistas, secundum Patrum statuta baptizari oportere*. Illud peculiare hoc Concilium habet, quod Novatianos, quos Canon Constantinopolitanus cæterique patres cum Bonosianis & Arrianis conjungunt in reconciliandi modo, ab ijsdem distingunt; cujus rei rationem ex Canone Nicæno 8. ducere videntur, de quo mox fusius agemus. Illud inte-

interim certum manet, impositionem manus reconciliativam per pœnitentiam Canonis 9. hic diversam statui ab unctione Chrismatis & Confirmationis sacramento Canonis 17. Hispaniæ Episcopos idem cum Gallicanis sensisse docet Concilij Hispalensis caput 7. scilicet unum idemque confirmationis sacramentum esse, quo fidelibus baptizatis, & conversis ex hæresi Spiritum Sanctum tradebant Episcopi; sic enim definit: *Per impositiones manus fidelibus baptizatis, vel conversis ex hæresi Spiritum Sanctum tradere Episcopis tantum licet.* Ijs quæ hactenus dixi satis superque probatum atque evictum existimo, unctionem Sancti chrismatis septimo Canone Constantinopolitano præscriptam, nonnisi de vero confirmationis sacramento accipi & explicari posse; nisi quis universæ antiquitati Ecclesiasticæ & manifestissimæ veritati sciens volensque repugnare velit; & ne quod perfugium novis hisce interpretibus supersit in pœnitentium reconciliatione, de ea quoque paulo accuratius dispiciendum erit.

De

De impositione manuum qua pœnitentes reconciliabantur.

IAM ante non semel dixi, hac sola manuum impositione reconciliativa nonnullos ab hæresi vel schismate revertentes admissos fuisse, eos scilicet qui in Catholica Ecclesia baptizati & confirmati ad hæreticos transierant. in horum baptismo & chrismatione quia nihil emẽdandum aut supplendum occurrebat, sola sufficiebat pœnitentia, & hæretici erroris detestatio. per ejusmodi manus impositionem Donatistarum parvuli ad Ecclesiam Catholicam admittebantur, ut videre est Canone 57. collectionis Africanæ: ubi antiquus hic ordo appellatur. & sic Cyprianus epist. 74. in Africa suo jam tempore actum testatur. Nonnisi per summum errorem cum chrismatione Canonis Constantinopolitani cõfundi potest, & ea manuum impositione quam Occidentalis Ecclesia chrismationi adjungebat. hoc enim verum plenumque Confirmationis sacramentum semper fuit. Prior autem illa nullam plane unctionem adjunctam habuit, ut mox dicemus. De

an-

antiqua Ecclesiæ disciplina circa pœnitentium reconciliationem tres doctissimi viri ante annos non ita multos in Gallijs scripserunt, Gabriel Albaspinus Episcopus Aurelian. Obseruat. sacr. l.2. cap.24. Ioannes Dartis professor regius Parisien. libro singulari, de Canonica disciplina circa pœnitentiam, & Ioannes Morinus exercitat. Eccles. libro 2. cap.23. & 24. Hi de manuum impositione quæ pœnitentibus impendebatur ex antiquis Canonibus Patrumque dictis minutissime agentes nullum antiquitatis angulum inexcussum reliquerunt. Observant illi, licet toto pœnitentiæ decursu frequentissimæ essent manus impositiones, tres tamen solemniores & præcipuas fuisse: primam, in ipsa admissione ad pœnitentiam, ubi pœnitentes cum impositione manus ab Episcopo cilicium & cinerem accipiebant. Secundam cum ad tertium pœnitentiæ gradum accederent, quæ ὑπόπτωσις vel prostratio dicebatur; in quo ad principium Missæ, & Apostolicas atque Evangelicas lectiones audiendas cum Catechumenis admissi, mox dimissis Catechumenis Pœnitentes humi se prosternebant, Episcopo interim manu super eos extensa orationes quasdam recitante: quibus

finitis

finitis & ipsi ante Missam fidelium dimittebantur. Tertiam cum absoluta jam & completa pœnitentia per manus impositionem Episcopi plene reconciliarentur, ad communionem fidelium deinceps libere admittendi: & hanc reconciliatoriam manus impositionem Arausicanus Canon 3. absolute vocat. Non opus est hæc prolixius à me repeti: illud certissimum est, in omnibus illis Canonibus, & SS. Patrum testimonijs, quæ pœnitentiæ disciplinam tradunt, ne verbum quidem ullum haberi de quacunque unctione vel cæremoniali, vel sacramentali: nec quisquam scriptorum, quos dixi, licet omnia scrupulose pervestigarint, expenderint, explicarintque, vel per somnium de unctione aut chrismatione illa Iustinianæa cogitavit. Quinimo pœnitentibus quamcunque sacram unctionem suscipere vetitum fuisse, durante pœnitentiæ tempore, perspicue docet Ioannes Dartis cap. 28. pag. 102. Vnde certissime concluditur, Canonem Constantinopolitanum de ejusmodi pœnitentium reconciliatione intelligi nullo modo posse; sed de vera & sacramentali chrismatione accipiendum; prout eum SS. Patres Græci, & imprimis Sũmi Pontificis Romani unanimi consensu explicarunt.

De Canone Nicæno VIII. & XIX.

CÆTERVM quia auctor ſæpenumero Canonem 8. Nicænum ad teſtimonium, & ſententiæ ſuæ confirmationem citat, magnumque in eo præſidium collocatum putat, operæ pretium fuerit hunc quoque Canonem à perverſa interpretatione vindicare. quod fieri vix poterit, niſi & 19. Canonem ejuſdem argumenti ei adjungamus. Vterque Canon de jis agit, qui apud hæreticos baptizati, & ad Eccleſiaſticos ordines promoti, inde ad Catholicam Eccleſiam revertuntur, quanam ratione recipi debeant. prior itaq; de Catharis ſive Novatianis, eorumque receptione, poſterior de Paulicianis, qui Paulum Samoſatenſem ſectantur, definit. In hiſce recipiendis eam ſtatuit differentiam, ut quorum ratum habetur baptiſma, eorum quoque rata maneat ordinatio; hoc eſt ut ad quem quiſque gradum apud ſuos ordinatus, ad eundem quoque in Catholica Eccleſia admittatur; quorum autem irritus habetur baptiſmus, eorum quoque irrita ſit ordinatio. Statuit ergo Canon 8. ut Cathari poſt profeſſionem fidei Catholicę, ſinguli prout ante ordinati fuerant,

ſuos

ſuos ordines apud Catholicos quoque retinerent: ita ut, quibus in locis ſoli Nouatianorum fuerant ordinati Epiſcopi, nec alius partis Catholicæ eſſet Epiſcopus, iſthic poſt reconciliationem veri & ordinarij manerent Epiſcopi; eodemque modo presbyteri & diaconi. Vbi autem Catholicus etiam eſſet Epiſcopus, ne duo ſimul in eodem loco eſſent Epiſcopi, volunt Patres, ut Epiſcopus Nouatianus, cum conſenſu Catholici, vel titularis tantum permaneret; vel Chorepiſcopi, hoc eſt, ut nunc dicimus, Suffraganei vel Vicarij munere fungeretur: vel ſi Catholicus id nollet, ut minimum inter presbyteros locum retineret. ſcilicet, ne ordinatio ejus redderetur irrita.

Canon autem XIX. qui Pauliacinos invalide baptizatos rebaptizari jubet, ordinationes quoque Clericorum apud ipſos celebratas, irritas facit: ideoque eos qui novo examine digni atque idonei reperti fuerint ad ordines Eccleſiaſticos ſuſcipiendos, ab Epiſcopo Catholico iterum ordinandos ſtatuit. Itaque Canone VIII. non alia intelligenda eſt manus impoſitio præter eam, quæ fit in collatione ordinum; non autem cæremonialis & reconciliativa, qualem auctor ſibi fingit in Canone

Constantinopolitano VII. ut Confirmationis sacramentum excludat.

In hac expositione Græci interpretes Canonum, Zonaras & Balsamo, consentiunt, quorum prior vocem χειροθετουμένους alia æquipollente κεχειροτονημένους, alter autem προχειροτονηθώντας explicat: ita ut uterque χειροθεσίαν pro χειροτονία hic accipiat: quæ sane vera & ipsissima mens Canonis est. Latinis interpretibus non æque convenit, ut ferme evenire solet, quoties unius linguæ sensus alia explicandus est; ubi improprietas & ambiguitas non nisi à peritissimis vitatur. Horum primus est, quem antiquissimum judico, & Concilij Chalcedonensis tempore Ecclesiæ Romanæ in usu jam fuisse certo scio. hic ita vertit: *Vt per manus impositiones sacerdotum maneant in clero*. Dionysius Exiguus sequitur, qui novam versionem dedit, sed ambiguitatem eandem retinuit. *Vt manus impositionem accipientes sic in clero permaneant*. Tertius est Isidorus Mercator, aut quisquis versionis, qua ille utitur, auctor fuerit; dum reddit paulo accommodatius ad Græcorum mentem: *Vt ordinentur, & sic maneant in Clero*. hunc enim de ordinatione accepisse nullum est dubium ex voce qua utitur: & quamvis demus superio-

res

res illum ſibi conſentientes habere; omnes tamen in eo errant, quod ordinationem non ante apud ſuos acceptam, ſed poſt recõciliationem ab Eccleſia conferendam intellexerint. in quo vim Gręcæ vocis parum adverterunt, quod præteritæ ſignificationis eſt. Proletarijs hiſce duos ſtatarios ſubjungo, quos Canonis mentem ex medio Eccleſiæ uſu interpretatos certo conſtat. Prior Ruffinus hiſt. Eccl. lib. 10. qui brevi compendio Canonis mentem ſic reddit: *Clericos in ordine ſuo ſuſcipi debere*. Hæc ille breviter. Sed multo prolixius de eodem Canone agit Innocentius I. epiſt. 27. ad Epiſcopos Macedoniæ, ipſius auctoritate ſeſe tuentes; ubi eum nimis lenem, & pro temporis neceſſitate prolatum in exemplum uſumque quotidianum trahi vetat; ſcilicet, quod VII. Conſtantinopolitano ei obrogatum ſciret. eum vero Latine ſic profert: *ut accepta manus impoſitione ſic maneant in Clero*. Quod ille itidem ut Græci & Ruffinus de ordinatione apud ſuos accepta intelligit. Confirmat hoc ipſum adductum Anyſij Theſſalonicenſis exemplum, qui permiſerat; ut quos Bonoſus hæreticus ordinaverat, ordinati reciperentur: quod ille itidem temporis neceſſitati tribuendum aſſerit.

Nam

Nam epiſtola ad Marcianum Naiſſitanum, Bonoſi ſucceſſorem, eam receptionem ita limitat; *ut qui ſe ante damnationem Bonoſi adſererent ab eodem ordinatos; ſi relicto atque damnato ejus errore vellent Eccleſiæ copulari, libenter reciperentur*. reliquos ejus erroris aſſeclas Iudæorum loco habendos decernit epiſtola ad Laurentium Senienſem, decret. cap.49. atque ita cum Bonoſiacis poſtea obſervatum conſtat ex S.Gregorij M. epiſt.61. lib.9. ſuperius adducta. quæ nec baptiſmum eorum ratum validumque habitum fuiſſe teſtatur, quippe qui non niſi rebaptizati ad Eccleſiam Catholicam recipiebantur.

Ad hæc idem Innocentius eadem epiſtola ad Rufum & Epiſcopos Macedonas, duas falſas hujus Canonis explicationes manifeſte refellit.

1 De iterata ordinatione, vt vocat decret. cap.50. ſive ut cap. 53. de vera ac juſta legitimi ſacerdotis benedictione, qua Macedones illi omne vitium, quod à vitioſo fuerat injectum, auferri exiſtimabant.

2 De reconciliatione pœnitentium per manus impoſitionem. Nam Epiſcopi Macedones Bonoſiacis ad Eccleſiam revertentibus nullam prorſus pœnitentiam injungebant, quod eſt totius diſputa-

tio-

tionis Innocentianæ caput & argumentum. atque hoc ipſum Nicæno Canone tuebantur, quo nulla talis reconciliatio Catharis præſcribitur. Vnde certo concludi poteſt, manus impoſitionem Canonis 8. Nicæni, non de reconciliatione per pœnitentiam, neq; de iterata benedictione ſacerdotali, ſed de ſacramento Ordinis intelligendam eſſe; adeoque nihil facere ad chriſmationem Canonis Conſtantinopolitani.

FINIS.

